

192226

దాగారి
కుభాకాంక్షలు...

జేమినీ వారి
రాబోవు తెలుగు చిత్రం

హృదయాన్ని ద్రవింపజేసే
ఒక మాతృ దేవత విషాదగాథ!

ఎదురు చూడండి!

ADVERTISERS' INDEX

	Page No.		Page No.
Amrutanjani Ltd	... 67 & 117	Orr & Co. K.	.. 69
Annammalai Chettiar, A. S.	.. 29	Parasuram & Co. G. A.	.. 135
Andhra Pradesh State Govt.	. 138	Parry & Co. Ltd	.. 13
Commercial Goods Transports	. 21	Planters Coffee Propaganda	. 95
Geedee Stoll Pvt. Ltd	... 77	Panduranga Enterprises	. 167
Gemini Pictures Circuit		Ravi Electricals	... 94
Pvt. Ltd	... I	State Bank of Hyderabad.	. 42
Ganges Printing Ink Factory	.. 37	Sulekha Works Ltd	.. 157
Indra Cements Ltd	.. II Cover	Sri Gayatri Press.	.. 55
Jothee Pictures	IV Cover & 101	Sri Vishnu & Co.	.. 162
Krishnamurthy Achari & Sons.	. 84 & 148	Sri Kanaka Durga Iron & Hardware Stores	.. 127
Kalaparishat.	... 152	Tube Investments of India Ltd.	... 7
M. V. R. Pictures.	... III Cover	Venus Paints	.. 59
Mysore Implements Factory.	... 53	Vijaya & Co.	... 109
Oriental Mercantile Co. Ltd.	... 31		

ఆంధ్రపత్రిక

సౌమ్య సంవత్సరాది సంచిక

[ఏప్రిల్ 1969 - మార్చి 1970]

[1969 - 70]

సంపాదకులు

శివలెంక శంభుప్రసాద్

వెల రూ. 3

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయమున ముద్రితము.

Supplement to Andhra Patrika Issue Dated 19-3-1969 Regd No, M 1113

సౌమ్యసూక్తము—శ్రీ శనగన నరసింహస్వామి	...	1
ఉగాది—శ్రీ కె. యస్. వి. నరసింహం	...	3
మధ్యశ్రీ త్రిపురాణ వేంకటకృష్ణరావు	...	5
షష్ఠీపూర్తి—శ్రీ ఆయ్యగారి నరసింహమూర్తి	...	6
అమృతేచ్ఛ—శ్రీ నేముగంటి నరసింహాచార్యులు	...	8
చెలుగువా రెనరు—శ్రీ వేదము వేంకటరాయశాస్త్రి	...	10
నీరిజ—శ్రీ నిఖిలేశ్వర్	...	18
రామారు శిలాశాసనములు—శ్రీ బి. ఎస్. శాస్త్రి	...	19
అంగరాలు—నరిశమలు—శ్రీ గరిమెళ్ల వెంకట సీతారాం	...	28
పిండికృతగాటి—శ్రీ 'కొలకలూరి'	...	33
లూధార్తము, విషరివర్తనము—ప్రొఫెసర్ కె. నచ్చదాశంధమూర్తి	...	43
కళ్ళు—శ్రీ ఇంద్రగంటి శ్రీకాంత్ శర్మ	...	45
గాకి (తం) బంగారం—శ్రీ వి. సి. బాలకృష్ణ శర్మ	...	46
ప్రౌఢి—భట్టవిదురులు—శ్రీ కేంట్లూరి రామ సత్యంగారు	...	50
గానీతత్వం—ఒక పరిశీలన—శ్రీ కల్లూరి దశవేణ్వరరావు	...	61
నీరెండవాన—శ్రీ వేగుంట మోహన ప్రసాద్	...	69
అగ్నేయూసియా పరిస్థితి—శ్రీ నారు గోవిందరావు	...	71
పంటకాంక్ష—మా. గోపాల్	...	79
ఇతరలోకాలలో సామూహిక ద్వైతము—డాక్టర్ మహాదాస్ శశిమోహన రావు	...	86
అవలిగట్టు—శ్రీ చాతంపాటి గంగాధరం	...	96
నవ్యాంధ్ర కవిత్వము—మారుతాద్యప్పపదము—శ్రీ నాగళ్ళ గుర్జుప్రసాదరావు	...	97
పండుగ—శ్రీమతి ఆర్. పసుందర	...	121
చెలుగు సాహిత్యంలో సామాజిక చైతన్యం—శ్రీ ఆర్. ఎస్. సుదర్శనం	...	124
రైలుప్రవాణం—శ్రీ వాకాటి పాండురంగారావు	...	131
స్వసింహపురాణ పాఠశాదన—శ్రీ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ	...	136
అసంగశస్త్రేణ భృథేకశిత్వా—శ్రీ నోరి నరసింహశాస్త్రి	...	143
సాహిత్య వేదిక : వర్తమాన సాహిత్యం—పోకడలు—శ్రీ కుందుర్తి ఆంజనేయులు	...	151
అభ్యుదయ యుగనంతరం—శ్రీ కె. వి. రమణారెడ్డి	...	153
వర్తమాన సాహిత్యంలో—శ్రీ రామమోహనరాయ్	...	163
దేవి మృగవాహన—శ్రీ డి. ఆర్. వర్మ	...	169
చెలుగు జీవితచరిత్రలు—కుమారి పుల్లూరి ఉమ	...	181

త్రివర్ణ చిత్రములు :

- మృగచిత్రం : ఆమనిశోభ—శ్రీ ఎ. ఆంజనేయులు
 పసంతం—శ్రీ కేతినీడి భాస్కరరావు
 జీవితంకోసం—శ్రీ కేతినీడి భాస్కరరావు
 వేణుగానలోలుడు—శ్రీ డి. రామలింగేశ్వరరావు
 వజ్రేర్లు—శ్రీ కొండపల్లి శేషగిరిరావు

ప్రస్తావన

కొం విచిత్రమైంది. దానికి ఎవరగడమేకాని తరగడం లేదు. అది ముందుకు పోతుండేకాని, వెనుకకు తిరగదు. ఈ కాలముందు మనిషి నిలబడి “నేను ఎవర్ని?” అని ప్రశ్నించుకుంటే బాగుండును అని పిస్తుంది. అప్పుడు మనిషికి తన భూత భవిష్యత్వర్త మానాలు కొంచెం కాకిచోతే కొంచెమునూ అవగతం కావచ్చు అదే కిష్టమయిన పని. ఇటువంటి ప్రశ్నను మార్షల్ మాకోలుహన్ అనే ఆయన వేసి, దానికి ఇట్లా సమాధానం చెప్పాడు “నిపు ఎవరు?...” “అయ్యా, నేను ఎవరిని? ..నాకే తెలియదు” లేదు. ప్రస్తుతానికి...అనగా ఈ ఊణంలో నేను ఎవరో నాకు తెలుసు. నేను ప్రౌఢుని నిద్రలేచినప్పుడు నేను ఎవరికో నాకు తెలుసు ఆ తర్వాత నేను చాలా మారి పోయి వుంటాను, చాలా మారిపోయి వుంటాను”

ఈ సమాధానంలో కాలంలో వచ్చిన మార్పు, ఆ కాలంవలన పరిసరాలలో వచ్చిన మార్పు, ఆ మార్పుయొక్క ప్రభావం మనిషిలో తోచిన పద్ధతి గోచరిస్తున్నది. కాని, అంతా ఈ పని చేయరు. ఈ ప్రశ్న వేసుకోరు. వేసుకుంటే, ఎవరికి వారికే ఈ మార్పుయొక్క లక్షణము, పద్ధతి గోచరిస్తాయి.

కాలంలో మరి ఈ మార్పు ఎక్కడినుండి వస్తున్నది? అందుకు ఒక్కటే సమాధానం కని పిస్తుంది. భావాలవలన ఈ మార్పు వస్తున్నది. కొందరు ఉత్పత్తిసాధన విశేషాలలో మార్పువల్ల కూడా వస్తుందని, అసలు భావాలలో మార్పు రావడానికి అదే కారణమని అంటారు. నిజమే కావచ్చు. కాని, ఇప్పుడు ప్రపంచంలో చూస్తే, ఒకరికే మైన ఉత్పత్తి పద్ధతులుగల దేశంలో, లేదా దేశాలలో వుట్టిన భావనింప తి అతి త్వరితగతిన ప్రపంచముతిలా

వ్యాపిస్తున్నది. ఆ భావాలు బలంకలవి, ప్రబలమైనవి కావడంవలన వాటిని అరిగించుకోలేని, అరిగించుకొనేందుకు అసమర్థమైన సమాజాలకు, ఉత్పత్తి సాధన సంపత్తివలన ఏర్పడిన అభివృద్ధి దశావిశేషంలేని దేశాలకు కూడా ఎగబ్రాకుతున్నాయి వాటిని ఎవరూ ఆపలేరు వాటివలన వచ్చే పరిణామాలను గురించి ఏమీ చేయడము మాత్రమే ఆలోచించుకోవలసి వుంటుంది. అది చేయలేని సందర్భం వున్నప్పుడూ, పరిస్థితి అయోమయంగా, అర్థరహితంగా సిద్ధమై, వ్యర్థస్వర్పలకు, ప్రయోజనరహితమైన పద్ధతులకు దారి తీస్తుంది.

ప్రపంచంలో ఇది ఇప్పుడే జరుగుతున్నదా అంటే సామాజిక శాస్త్రవేత్తలు, ధీమాచారులు అయిన మేధావులు—కాదు—అంటున్నారు అనాది నుంచి ఇది ఇట్లానే జరుగుతూ వున్నదంటున్నాడు. నాగరకతలో ఎటువంటి మహత్తరమైన అభివృద్ధి జరిగినప్పుడైనా, పరిస్థితి విషమంగాను, విలయతుల్యంగాను వుంటూనే వచ్చిందని, ఒక నాగరకత సదృశ్మి మరొక నాగరకత ఉద్భవం చెందుతూ వున్నప్పుడు, దానికి కారణమైన భావజాతంవలన వాటికి జనిస్తానాఅయిన సమాజాలకు అది దాదాపు నిధనాన్ని తెచ్చిపెట్టినంత సరిగా జరిగి వున్నదని వైట్ హెడ్ అంటిటి మేధావి చెప్పి వున్నాడు.

ఇటువంటి పరిస్థితి ప్రపంచంలో ఏర్పడి వుంది. మానవుని నాకేతక విజ్ఞానం, విజ్ఞానశాస్త్ర వైభవం మానవుని బుద్ధికన్నా నేగవంతాలై ముందుకు పోతున్నాయి. ఇంతవరకు భూమికి అంటి పెట్టుకొన్న మనిషి ఇతర గ్రహసూత్రాలకు దిగుతున్నాడు; ప్రపంచం దూరదూరమై వుంటూ వచ్చింది స్పర్శహీనమై

పోతుంది. మఱి ఈ ఒత్తిని తట్టుకోలేక పోతున్నాడు. కాలంలో విజ్ఞానంచేత వచ్చిన ఈ మార్పు అతనిని ఎత్తున పెడుతున్నది ఈ ఒత్తికోలేనితనం కలిగి బహు విధాలయిన భావనృప్తులకు దారితీస్తున్నది. వాటి భావాలు చిందరవందర అవుతూకూడా నిలబడి వుండడానికి ప్రయత్నించడమే కాక, మార్పును సహించలేనిది అవుతున్నాయి ఆ భావాలు క్రొత్తగా దిన్న విందీశ్వరుడు, అంతకు క్రితమువున్న ఆ భావాలతో ఎట్టి సంఘర్షణకు దిగి వున్నామో ఆ సంగతి విస్మరించి, ఇప్పుడు ఈ క్రొత్త భావాలను ఆరిగించుకోలేక కుతలపడి పోతున్నది.

ఈ భావాలలో భావాల సంఘర్షణ, ఆ సంఘర్షణలన ఉద్భవించే పరిణామాలు అర్థంచేసుకొని, అరిగించుకొని జవాన్ని దిద్దిపలసిన బాధ్యత నాయకుల మీదనూ, మేధావులమీదనూ వున్నది. ఎందుచేతననగా, అందరి మానవులన ఈ భావాలు, ఈ భావాల సంఘర్షణ తెలియదు, అర్థంకాదు. కాని వాటి పరిణామం విశ్వవ్యాపి అవడంచేత వాటి ప్రభావం వారిపైకూడాపడి, వారిని అప్రతిభులను, కొన్నిసందర్భాలలో వికరీకృతులనుగా పరిణమింపజేస్తుంది. ఇప్పుడు తెలంగాణలో వాగుతున్న అలజడియేమిదేశంలోనూ, ప్రపంచంలోనూ జరుగుతున్న ఇతిరములైన అలజడులేమి ఇటువంటివే ఒక భావం నాగరక సమాజంలో వుట్టి, రెక్కలు కట్టికొన్నట్లు వచ్చి అంతటి నాగరికాలుకాని ఇతర దేశాలమీద అల్లల్లారడంవలన నిముద్రవం చెందుతూవున్న ఒకానొక పరిస్థితి ఇది ఈ పరిస్థితి ఇట్టిదిని తెలియనవ్వవలసి, అందుకు పరిష్కారాలుకూడ కనిపి చవు ఎందుచేతననగా, ఇచ్చట వ్యక్తిచేతనగాక, అవ్యక్తచేతన పనిచేస్తున్నది. ప్రపంచమీద వీస్తున్న ఒక గాలి సహనశీర్షాలతోడిపురుషునివలె వ్యాపించి విశ్వరూప సందర్శన యోగంగా విస్తరిల్లుతున్నది. ఈ స్థితిని ఏకేశ్వరగా మార్చుకోవలసి పరిమితమై, ఖండిమై, పరిపూర్ణ దర్శనాన్ని ఇవ్వదు. దాని స్వరూపం సమగ్రంగా కన్పిం

దాలి అంటే, ఏకదేశస్థితి ఆలోచనా వ్యవస్థ పనికిరాదు. కాని, నాయకస్థానాలలో వున్నవారు ఆ ఏకదేశస్థితిలోనే ఆలోచనావనణలై వుండిడంచేత ఈ పరిస్థితి మరింత అధ్యాన్నమాతున్నది.

ఈ పరిస్థితినిగురించి ఇతరదేశాలలో ఆలోచించి వున్న మేధావులు ఏమంటున్నారంటే, నాయకస్థానాలలో వున్నవారి చేతులకు మాటలకు పాతెనలు అంగకపోషణంవలన తిరాలమధ్య వారలు సాభవింది వంటెనలు పడిడం లేవంటున్నాడు. ఇది ఇతరదేశాల విషయంలో ఎట్లా వున్నదోగాని, మన దేశం, మన రాష్ట్రం విషయంలో నర్సరంగాలలోనూ అదేవిధంగా అవభాసిస్తున్నది ఇచ్చట మాటలకు చేతులకే వారడిగాక, వారినుంచే వాలో వారికే వాండి తెచ్చున్నదా అనిపిస్తున్నది అట్టి వారడి లేనిచోట అర్థవంతం వున్నది. ఇచ్చట అది అవుతున్నదేమి చిన్నసైకోయింది. ఇచ్చట నాయకుడు, మేధావి, రచయిత, కవి, సిద్ధాంతి, అనుయాయు అంతాకూడా ఈ రకమైన ఆర్థిని రాహిత్యంచేత దాధిపత్యై తమ్ములొము వందించుకొనడమే కాక లోకాన్నికూడా వంచిస్తున్నారా అనిపిస్తున్నది ప్రోబ్లెము మహాతత్వాలు నోటిమాటలుగా కొట్టిపోవెవారేగాని ఆవరించేవారు కనిపించరు ప్రోబ్లెమూ గాంధీ చెప్పివున్నట్లు నడవాలనేవారేగాని ఆ నడక వారి శివతాలలో, వశశలో కనిపించదు ఇది ఈ నాయకత్వంపట్ల ప్రజలలో విశ్వాసం వుటకుండా చేస్తున్నది, ఈ సంగతి ఇట్లా అని వీరు గ్రహించారో? చెప్పలేము ఇచ్చట ఒకరకమైన అవచ్ఛావం, ఒకవిధమైన ఆత్మగర్వవతారణం, ఒక్కనాటకం ఆడడంగా జరిగిపోతున్నదా అనిపిస్తుంది.

దేశం రాజకీయ ప్రాబల్యంనుంచి ఇంకా బయటపడని కారణంచేత, దేశంలో మేధావివర్గం నరైనది ఇంకా ఏర్పడిక పోవడంచేత, రాజకీయ తంతులు చేత ఆక్రమించుకోబడిన ప్రజానికం వారి తెన్నూకాననిదై పోతున్నది. ప్రజలలో నీరుగుబాటుతత్వం ప్రబలడానికి ఇదికూడ ఒక కారణమో? ఈ రాజకీయ

నాచుకులు మేధానంకన్నులు, కాలంలో వస్తున్న మార్పులను గ్రహించి ప్రజలను దిద్దగలవారు అయితే ఇబ్బంది వుండదు. కాని, మన దేశంలో అట్లా కాదు. ఇచ్చట రాజకీయనాయకులు అమనస్కులు వారికి అధికారం పట్టినంతగా ప్రజల యెడల ఆదరం పట్టలేదు. వారికి ప్రజలు ఉపకరణాలు. కులాలు, కుంతలాలు చెడివి అంటూనే, వాటినే ఆధారం చేసుకొని, పైకి వస్తున్నారు. జనాన్ని విడిచివేస్తారు. తాము విడతారు. అటువంటిదోట సంఘంలో నమనయం కూడరక అది ఒక కష్టాలతో కూడినది తయారవుతున్నది.

రాజకీయాలలో సంబంధంలేని మేధావులు వున్నారా అంటే, ఇది కొంచెం ఆలోచన చేయవలసిన విషయం అవుతున్నది 1857 లో సిపాయి విప్లవ అనంతరం దేశంలో సమాజంలో ప్రారంభమయిన సమాజ విచ్ఛిన్నం దగ్గరనుంచి సాగిన దిగ్గతిను గమనిస్తే, దేశ స్థితిగతులు ఎరిగి స్వోచ్ఛంకా అలోచించి ప్రజావాహినిని ఒడ్డులను ఒత్తిన మేధావి మాత్రమే కన్పించడు సర్వమూ అనుకరణం. సర్వమూ పాపం చేసినట్లు భావించి, దానికి ప్రాయశ్చిత్తిం చేసుకొనే ఎదటి. ఎవరో ఏదో అనగా, దానిని ఎట్టకొని గొడ్డులు బాదినట్లు బాదడం. అంతకుముంది సృజనాత్మకమైన ఆలోచన సాగించి కన్పించదు. ఎక్కడో, ఏదో భావం మొలవగా, దానిని పరిస్థితులకు అనువదించి, పోషించగలిగే మానసిక ప్రజ్ఞ దేశంలో కొరవడడమే ఈ చరిత్ర అంతలా కనిపిస్తుంది. నూతన భావాలు అన్ని దేశాలలోనూ, అన్ని సమాజాలలోనూ ఏక విధంగా పనిచేయవు. ప్రజాస్వామ్యం అన్నది గ్రీకుల నాటిమాట. దాని స్థితి బహుదేశాలలో ఇప్పుడు బహువిధాలుగా వున్నది. ఈ ఒక్క భావ విస్తరణయూస్తే చాలు, ఎవ్వరూ, ఎక్కడ, ఏ పరిస్థితులలో, ఏది ఎట్లా జరగవలసిన అవసరం వున్నది స్పష్టమవుతుంది. సమన్వయ పద్ధతి, వస్తునిష్ఠమైన పరిశీలనతో కొత్త భావాలను అనువదించే శక్తి ఇచ్చట అబ్బక పోవడంవలన దేశంలో మేధావిమాత్రమేగాని, మేధావులు కనిపించడం లేదు. ఇది మనదేశానికి, రాష్ట్రానికి పట్టినగతి.

రచయిగాలో స్థితి గూడ ఇదేవిధంగా వుంటున్నది ఇతర నాగరిక దేశాలలో 'పాత' 'ఇచ్చట' 'కొత్త' అవుతున్నది. సాంకేతికయుగంలో భావాల మార్పు తీవ్రతరమై ముహూర్తము నైరంగతాది తిములైన ప్రవాహ వరంపరాభివృద్ధిగా నాగరికత సాగి పాతూ వుండగా, అగతరంగం అందక, గతించిపోయిన తరుంగాలే-అగుపడి, అదే సత్యమన్న భ్రాంతిలో అప్రతిభమై ఈ రచయిత్రులొకం కొట్టుకొంటున్నది. ఏ దేశంలోనైనా సాహిత్యతపస్సులు మార్గదర్శకులవుతారని వుంది ఇది పూర్వం నిజమే కాని, ఇప్పుడు ఎంత నిజమో చెప్పలేము మానవుని కవిమంచని అంతఃరణమ పట్టి, పిశేషించి, సాందర్యవస్తుగా చెప్పగల శక్తి సాహిత్య సాధకునికి వున్నట్లు మరొకరికి వుండదన్న వాదం మనం అంగీకరించవచ్చు. ఎందుచేతననగా, ఒక శాస్త్రవేత్త, ఒక దార్శనికుడు, ఒక పరిపాలకుడు తాము చెప్పవలయుదానిని ప్రభుత్వమితంగా మాత్రమే చెబుతారు సాహిత్యసాధకునికి మాత్రమే ఆ చెప్పవలయుదానిని కాంతానమ్మితిగా చెప్పే శక్తి అలవడివుంది నిజమే కాని, ఆ చెప్పేడిదేమో, చెప్పవలయునదేమో, స్పష్టంగా దర్శనం అయినప్పుడు గదా. ఆ కాంతానమ్మితత్వం పనిచేస్తుంది! రాజకీయ వేత్తలలోనెలాకే సాహిత్య సాధకులకు దర్శనదానిద్ర్యం ఏర్పడిపోయింది ఇచ్చట రాజకీయవేత్తకుగాని, సాహిత్య సాధకునికిగాని మనుష్యుడు పేషయం కావడంలేదు; సమాజం లక్ష్యం కావడంలేదు. అనగా వస్తునిష్ఠమైన ఆలోచనాపద్ధతినాచే గతకాల సంకెనుతాలైన మానసికస్థితులే ఆలోచనాసారణులు వస్తుస్థితి గోచరించనియడంలేదు ఇచ్చట ఈ రచయిత్రులొకానికి రచయిత్రులొకం, మతానికి మతం, సక్రాంతం సిద్ధాంతాలకు సిద్ధాంతాలు పనిచేసి, అది ఒక విపరీతవిచిత్రసంఘర్షణగా వాగుతూ, భావాద్వీప్తికాక, భావ నిధనానికి, ప్రతిపక్షమనానికి దారితిస్తున్నది ఆలోచనచేసి మార్గం దిగవలసిన వాగు సంఘర్షణ సంకులవుతున్నారూ, సమన్వయం గులుకాలేక పోతున్నారు. మతాచార్యులు గూడ నిస్సంగత్యం లేనివారై, మత సంగతిలో కాలనంగతి లేని వర్ణధర్మాదికాలను ఊహిస్తున్నారు. మతంయొక్క ప్రయోజనాలను ఎర్తమాన విజ్ఞాన పరంపరతో

అనుసంధించుకోలేక, గతించిన కాలాన్ని పునః ప్రవృత్తం చెయ్యాలని చూస్తున్నారు. మతంలో పున్న, పుండవలసిన సమాజ ధర్మ ప్రయోజన వ్యతిరేక పునర్విమర్శ చేయక, అదార్శాన్ని లభిస్తున్నాడు ఇది ఎంతవరకు కొన్ని సందర్భాలలో పోతున్నదనగా, ఈ పునః ప్రవృత్తివాదులు చంద్రలోకానికి మానవ యాత్రకూడా వేదంలోనే జరిగిందని, న్యూటన్ చెప్పినది కృతయుగంలోనే చెప్పినారని విచిత్ర వివరీత వాద బాధాబాధితలవుతున్నారు చంఘ పురోభివృద్ధికి ప్రతిబంధకం అవుతున్నారు. “అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాస”గా ప్రారంభమైన మతాచరణం “అథాతో తిర్యగ్ జిజ్ఞాస”గా కొనసాగుతున్నదే గాని, ఆర్తజన సముద్ధరణ జిజ్ఞాసగా మాత్రం సాగడం లేదు.

రాజకీయరంగంలో పున్న వైకల్యమే మత రంగంలో, సాహిత్యరంగంలో ప్రతిబింబిస్తూ, సర్వమూ స్తబ్ధంగా అనందోజితమై, యోజనా నిహితంగా జనమనఃశ్లీతాలను సరిదిద్దడంలో అసమర్థం అవుతున్నది. ఇచ్చట ‘నిన్న’ ప్రధానమైనది ‘ఇవాళ’ ప్రధానం కావడంలేదు. ‘నిన్న’కు ఇట్టంగట్టి ‘నేడును’ వలాలన్న భావం నర్వహా గోచరిస్తున్నది. ఈ వివరీత మనస్థితి కొత్తను తిట్టుకోలేక నిరోధిస్తున్నది. సాహిత్యరంగంలో చూస్తే, తెలుగుకు సంబంధించినంతవరకు, చరిత్రకు సంబంధించి బంతవరకు పరిభాషలో తేడయేగాని, పద్ధతిలో తేడా

లేదు. ప్రబంధకఃత్వంతో భావకవిత్వ యుగోదయం అయిననాటి ప్రోత్థిత వివాదాలే, ఇటీవల గూడా వేరుపరిగొనుటలో సాగుతున్నాయి. ప్రబంధ యుగ అత్యయకాలంలో సాగిన పద్ధతి భావకవిత్వ అవసానశలోను, అభ్యుదయయుగం అంత్యదశలోను గూడా ఘనరావృత్తమై ‘నేడును’ అడకర్పిస్తూ, ‘వాడును’ ఉత్కర్షిస్తూ, వాడు, నేడులలోని వేలిమిని అనుసంధించి సమన్వయాన్ని సాధించలేని స్థితిలో ఎటుతున్నది.

ఈ పరిస్థితిని నిగమించుచూస్తే, ఇంకలోపున్న ఆవేదన నమస్తం గోదరిస్తుంది. ఇచ్చట ‘నేడు’ జరుగ వలసిన పనిని ‘నిన్న’టి పరికిరాలతో జరుపవలెనని ప్రయత్నాన్ని జతనువరచడంచేత గతకాలపు పరిష్కారమార్గాలలో నేటి పరిస్థితుల చిక్కలను కడి దీయవలెననే తలంపులు వలంతులు కావడంవల్ల, పరిస్థితికి పరిస్థితి పరికిరాలకు పరికిరాలు పరిష్కార మార్గాలకు పరిష్కార మార్గాలు చాలక, చెడి, పరిస్థితిని మరింత విషమము, సంక్లిష్టము, కిరసియు చేస్తున్నవి.

ఈ స్థితినుంచి నిముక్తి ఎన్నడనగా, ఆ స్థితి యొక్క వస్తుస్థితివబోధచేత, తదనుకూల పరికర, తదనుకూల పరిష్కారమార్గ జిజ్ఞాసవల్ల తదితర స్థితి సాధకాలైన సాధన సంపత్తులు ఏర్పడినప్పుడు మూత్రమే ఇందుకు శ్రద్ధ, ఆర్జవం, సాహసైక దృక్పథం, స్వోజ్ఞ, సత్యదీక్ష ఆచరణప్రవణత ఎంత అవసరమో జిజ్ఞాసాంధగములు విజిజ్ఞాసించవలసి వున్నది.

వసంతం:

శ్రీ వేదవేది భాగ్యరథం

సామ్య సూక్తము

శ్రీ శనగన నరసింహస్వామి

1

శిశిర తుహినేవభ్యము శిర్ణమయ్యే—
జీర్ణమయ్యేను తరుదళ్ళ శేణి—నూత్న
వనరమా పాద నూపుర ధ్వనులు చెలగి
స్వాగతము! సామ్యవత్సరా! స్వాగతంబు!

2

నీ రాక ముందుగా నిఖిల దిక్కుల చాటె
కాకతీరీతి పుంస్కోకిలములు—
నీ ప్రాభవమును మన్నించి వీచెను గంధ
శైలానిలములు వింజామరములు—
నీ మార్గమున తావి నించెను వనలక్ష్మి
బహువిధవికచ పుష్పములు వఱచి—
నీ దర్శనము కోరి నిల్చియున్నారు శృం
గాటకంబులను లోకమున వార—

లంతదూరాన నిను గాంచు టబ్బె వేము!
కీలకము గద్దె దిగిపోయె జేలయగుచు;
రమ్ము! రాజ్యాభిషేకోత్సవమ్ము నంద
సామ్య! సామ్యాభిధాన! వత్సరవరేణ్య!

3

సామ్యుడపు బుద్ధివం చభి
రమ్ముడ వాక్పతి నటంచు రక్తావతీ కౌ
కామ్యముల దీర్తువంచు న
సామ్యుడ వంచును దలతుము సామ్యా! విన్నవ్.

4

నీవు రాకముందె నినుగూర్చి కమ్మవి
కలలు గాంచినాము కతలు కట్టి

వాము కైత లల్లినాము మా వమ్మిక
వమ్ము పేయకుము! శుభ మొనగుము!

5

జరద లొకచో ననావృష్టి వెరపు లొకట
పండు టొకచోట పూర్తిగా నెండు టొకట
ఈతిబాధల రుచి చూపి యేమొ సలిపె
కీలక మ్మింక రమ్మ! మమ్మేలు కొనుము!

6

పేరును బట్టి నీ విలకు ప్రీతిని గూర్చెదవంచు నీ సదా
చారము గాంచి పెద్ద లతిసార్థకనామ మొసంగిరంచు వి
స్ఫూరపుటాశ లూనితిమి స్వాంతములన్, ప్రభవాది సోదరో
దారమనోజ్ఞ వర్తన విధానమునన్ జగ ముద్దరింపుమా!

7

పంచాంగంబులు పూని రచ్చలపయిన్
బ్రహ్మాత్మముల్ తానకో
దంచదావిసరి ప్రభావములు వ్యా
ఖ్యానించుచున్నారు రో
మాంచోద్భేదవిభూతి శ్రోతృజనముల్
మజ్ఞ! భరీ! మాయురే!
యంచున్ గౌతుకమున్ వెలార్చ మఱి నీ
యౌచిత్య మొల్లుండనో!

8

అయురారోగ్యవృద్ధి బత్యాయభంగి
కొమరు లఱువదిమంది తన్నొలుచుచుండ
ముతినీకొను ప్రకృతి సన్నితి ముద్దుబిడ్డ
వీపు నిను వేతె నుతియింపనేల సామ్య!

9

ఈ వర్షంబు నుభంబుగల్గు మఱి యీ యేడాది లక్ష్మీకటా
క్ష్మావిర్భూతి లభించునంచు మృగతృష్ణాఽకాంక్షతో బోలె మి
ధ్యావేశంబున బొంగి క్రుంగితిమి నే డంతర్బహిస్సామ్యుడై
నీ వెతెచితి వింక మా తపము పండెన్ నిండె సంతోషముల్.

10

మరియొక యర్థదేడులకు
మానకవత్తువు నీవు కాని యీ
నరు డెవ డెప్పు డేమగు
నమ్మకమున్ వచియింపలేము నీ
పరిచయభాగ్య మిప్పుడె యు
పారముగాఁ గలిగించి మా నను
స్మరణము లందుమా! సుజన
పంస్తవనీయ విసితవర్తనా!

11

ఇంటింట సిగ్గేది యెలుగెత్తు యాచకా
నీకంబునకు కోర్కె నిండుగాక!
వలిగొట్టి గజ గజ వణకాడు నిస్సవ
ద్వంద్వ కొక్క దుప్పటి దొరకు గాక!
విపదంబునిధి మున్నీ వెరగందు జనుల కె
ల్లెడ సహాయత లభియించు గాక
రేలు బవల్లార్తిఁ గృశియించు దీర్ఘ రో
గుల కీష దుపశాంతి కలుగు గాక!

పక్షపాత విదూరము భవ్యతరము
ధన్యధన్యంబు భద్రభద్రంబు నగుచు
వర్షభోగ్యంబు విభవంబు వరలు గాక!
తావకీనంబు పనుమతీ తలమునందు.

12

ప్రాతను రోతగాఁ దలచు భావము పొందక క్రొత్తయెల్ల శం
పూతముగాఁ దలంచు లఘుబుద్ధిని జెందక ప్రాతక్రొత్త లం
దే తతి మేరె గైకొని త్వదేక విభుత్యమనందు ముందు మా
జాతి సమస్త మున్నతీకి సాగునుగావుత! సామ్య వత్సరా!

ఉ గా ది

శ్రీ కె. యస్. వి. నరసింహం

కొక్కుంకో యని కూయు కుక్కులు బృంద
గాన మాధురిచేత కదలి లేచి
జగతి మేల్కొనెనందు పాపరెడు నుంచు
దుప్పల్ల వెడదొలి కొప్పలించి

అంబా యనుచు లేగ లాలమందల బోవ
 నట్టిట్లు జూడక నడుగు బెట్టి
 మొయిలు మునుగులోన మొగమెత్తి దిలకించు
 బాల భానుని తోడ వంతమాడి
 నూతనోత్సాహ చయమగు నూపురంబు
 ఘల్లు ఘల్లుంచు మ్రోగ నుగాది లక్ష్మి
 వేగ నవతరించె జనాని వేడ్క మీర
 మధుర మధురానుభూతుల మధువు చింద.

జీలుగు వయ్యెద జెక్కి చిలికించె కలయంపి
 కలహించి గమనయా కలికియోర్తు
 పూల రైకకు దీటు మేలి ముగ్గుల దీర్చె
 నెలజవ్వనాంగియా లలనయోర్తు
 చెంగావి పావడా చిన్నబోవగ నింట
 నెజ్జి మట్టిని దిద్దె నింతియోర్తు
 పాద్రాగముల నిల్చి పట్టు పయ్యెద జార
 తోరణముల గల్పె కీరయోర్తు
 'వేగ రావమ్మ నీకిదే స్వాగతమ్ము
 నిత్య శక్యాణ విభవమ్ము సత్యమనగ
 కలల నిక్కమ్ము సేయ నుగాది లక్ష్మి'
 అనెడి యీహ్వన సస్మతు లలరుచుండ.

నూనుసిగ్గు తెరవెన్క నూతనోత్సాహన
 నాధుని తలయంటు నవవధూటి
 కుచ్చెళ్ల నెగబెట్టి కూర్మిమీద మగని
 జలకమాడించెడి తలిరుబోడి
 క్రొత్తవలువ లిచ్చి కోపువార విభుని
 ముస్తాబు చేయించు ముద్దరాలు
 అద్దాన సాగసుల దిద్దుకొను పతిని
 తలుపుచాటుగ జూచు తమ్మికంటి
 పరన శృంగార చేష్టల సరసమాడ
 ఘనతరానంద రూపి యుగాది లక్ష్మి
 కంతుబాణమో లలిత శృంగార రథము
 నెక్కి చనుదెంచె బాపుటా నెగురవేసి.

వేపచెట్టున నిల్చి వేడ్కమీరగ కొమ్మ
 కొమ్మల వీక్షించు కోడెగాండు
 మృష్టాన్న కలన నంతుష్టులై సెజ్జల
 కేగి నిదురలోన జోగువారు .

రచ్చబండను జేరి రంగైన భావిని
 పంచాంగ శ్రవణాన కాంచువార
 పకపకమాని నవ్వి పండుగ ముచ్చట్లు
 తేలియాడుచు సేద దీర్చువారు
 ఆరు చవుల గలిపిపెట్టి యారగింపు
 డనుచు భావిని ము న్నిదే చనవుతోడ
 కోర్కెలెలరార కొంగొత్త కొలువులోన
 గడ్డెపై నెక్కి నేడె యుగాది వెలసె.

మ థు శ్రీ

శ్రీ త్రిపురాణ వేంకటకృష్ణరావు

1

త్రీయగ మావి తేనియలు తేరి, బుగుల్నొనగా మదిన్ గుబుల్;
 కోయిల జంట కంఠమునఁ గూర్చొని కోయని కూయఁ; బాయ 30
 దీయక తేటి దంపతులు హృత్కుసుమంబున నిల్చి హాయిగా
 మ్రోయ, మధూదయం బొదవఁ గ్రొంగయితల్ హృది జాలునానగమ్.

2

పికగానానవ వాహినీ లహరిపై విశ్వంబుఁ దేలించి, చై
 త్రకుమారానిల వీచికా న ధురిమన్ దాదాత్మ్య మొందించు నీ
 విక సన్నాధవ శోభతో సుకవి యువ్వెళ్లార్చి లోకంబులన్,
 సుకవిత్వాన్యుత మాధురీ గతులఁ జేర్చున్ నందనారామమున్

3

కొలువై యామని పూచి కాచి వలపుం గ్రొందీపు లందీయఁ, గ్రొం
 జెలుపున్ వన్నియ లెంచి కుంచయిలు పైఁ జిందించి, చిత్రించు; న
 త్కళలన్ లోకపు జాతి పోకడలు ప్రత్యక్షంబుగాఁ జూచ, సొం
 వలరన్, జేరెఁడు మేరలో, వికసించుండై చిత్రకారుం డీలన్.

4

సాలి కారాకును రాల్చి దానికి బదుల్ మొల్పంగఁ బ్రాణానిలం
 బొలయంగాఁ గల చిన్ని పాన్ని చివురా కుత్పత్తి గావించు పీ
 విలసన్నాధవ మంజువేళల మహా వీరంబులై లోకముల్
 తిలపెట్టెన్ బరివర్తనంబునకుఁ గ్రొత్తల్నొగ బూర్ణాకృతుల్!

5

పొదుపే కా బ్రదుకల్ల, దేనె విరికిన్ బొట్టొక్కడుం గాఁ బెరన్
గుడువన్ బెట్టెను దేవతేగ యొరులం గ్రోల్పంగ; మున్కోలు ప్రా
బాద పూఁ గ్రోలక తేలు, గొంబొదరు పూవుం గ్రోలు, జాడూలు, తే
పెదలో నుంపక తేటి; తోకము వినోదించున్ నిజేచ్ఛగతిన్॥

6

అలరుందోట, నరస్తటిన్ బికము కూయన్, దేటి మ్రోయన్, తుకం
బులు పాడన్, శిఖు లాడ, నూత్న విధునంబుంబోలె గువ్వల్ పాదం
దలిరుంగూట నడంగి నీ గొల్లయ నంతఃప్రేమ లన్యోన్యతం
జెలగన్ మాగను వెట్టి చూచె; వినయశ్రీ శారి కొండాడగన్॥

7

నవవర్షాది దినప్రభాతమున నానందంబునన్ గాడిఁ గ్రొం
బువులం గొల్చి. పాలంబునన్ దొలిపాలంబున్ బూన్చి, పంచాంగ సం
శ్రవణానంతర దేవసేవ పిదపన్ రై తింటఁ బచ్చళ్ల ప్రా
బది చూడన్ మహినేత విందు లిడియెన్ నిధాం మిత్రాభికిన్॥

8

అలరుందోరణలై నవప్రియుల ప్రేమాలోకముల్ గ్రాలె; రా
గితఁ గెంజాయలు చెక్కు చేరుపులఁ గాంగిళ్లన్ దలిరెన్ గగు
ఠొలకల్, తేనియ లొల్కఁ జంబనములన్, గొంబూపగాఁ బాపయున్
జెలగన్ గొమ్మ; న దెంత ప్రేమగా మధుశ్రీ యెల్లా జీవావళిన్.

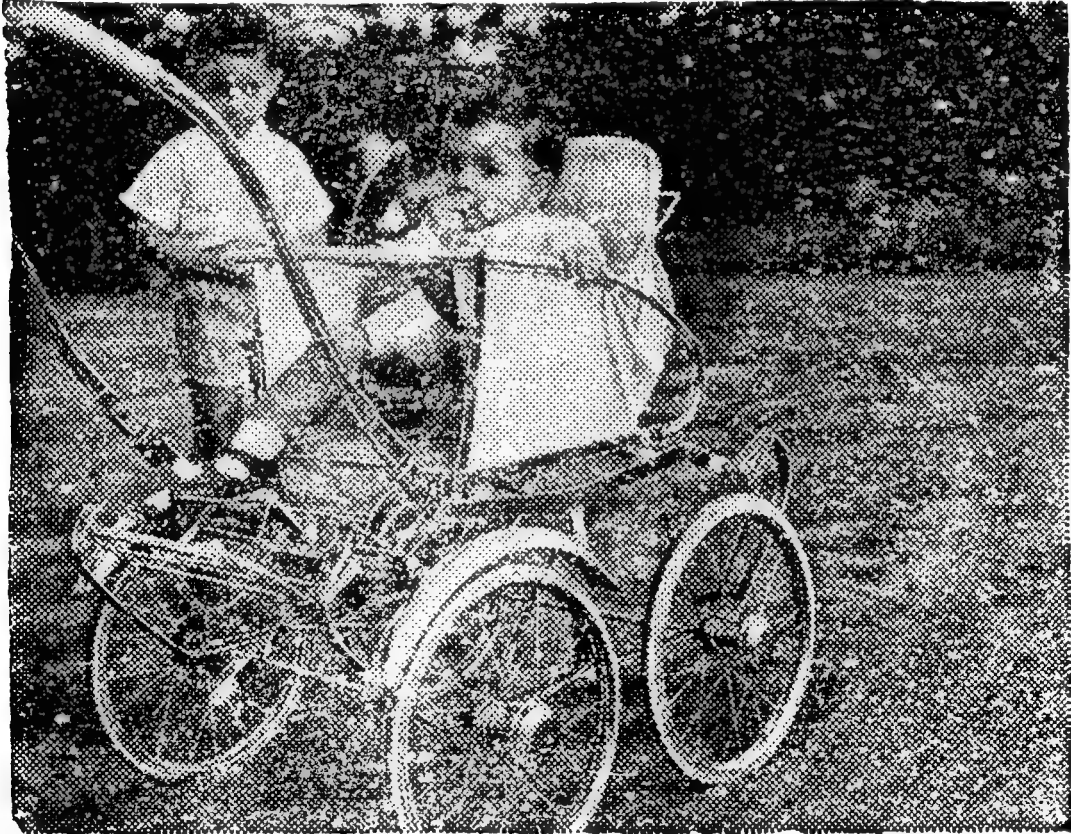
9

అనిలాంకూర సుగంధమై హృదయ, ముద్యత్కౌసుమోల్లాసమై
యనుభావంబు, మధూదయ ప్రయతమై యాధ్యాత్మ భాసించు నీ
మన వాసంత సువేళ; నన్నిటికి నిక్కంబైన శ్రీ కాల శ
క్తిని ధ్యేయంబుగఁ గొల్వఁగాఁ దగుఁ బ్రవర్తిల్లన్ మధుశ్రీ యొకన్॥

షష్ఠి పూర్తి

శ్రీ అయ్యగారి సరసింహమూర్తి

అవతరించితి నీ భువి నరువదేడ్ల
నాడు బాలుడ విక నేడు వేడుకలర
షష్ఠిపూర్త్యుత్సవము నీకు జరుపదలంచి
కూర్చి తెచ్చిన కుసుమాల గుచ్చ విడిగొ!

He's one of our best customers though he doesn't know it yet

When he grows up he'll stop riding his pram (made from tubes we make) and have a world-famous bicycle fitted with the most comfortable saddle and a bright dynamo lamp, all of which we make.

The power to light his home will come through one of the millions of transformers we help to make with our cooling tubes.

The bus, car or train he rides will have

steel tubes as part of it, which we produce in every shape and size for all such requirements.

Coming to think of it, we will have much to do with his life, even considering what we make now.

And our future growth? That's for him to guide, for what we do is what would do him good, directly or indirectly.

What we make now The world-famous Hercules, Phillips and BSA cycles which have set standards of unequalled quality in over 135 countries, Kohinoor and Grand Champion cycles for the export markets.

TRU WEL ERW steel tubes, Brampton cycle fittings, Olympic, Brooks and Hectol saddles, TI cycle chains and Miller dynamo lighting sets for the cycle industry and tricycles.

TRU-WEL ERW steel tubing, cold-rolled steel strip, Diamond roller chains for heavy and light engineering industries, and M.L.S.L.C. cold roll-formed metal sections.

TUBE INVESTMENTS OF INDIA LTD. Managers & Proprietors of TI Cycles of India—Tube Products of India—The Wright Saddles of India—TI Metal Sections—Subsidiaries: TI Diamond Chain Limited—TI Miller Limited. Backed by TI Research and Technology.

t. 3900

అంధప్రతిక—సామ్య సంవత్సరాది సంచిక

బాల్యచేష్టలు నాటి వేన్నైనగాని
సామనస్యము నీయందు పారమీతి
గావలెనని సుమనసులు కౌతుకమున
రమ్యమగు పేరుపెట్టిరి 'సామ్య'డనుచు.

తీహ కలిగిన దాదిగ నుర్విలోని
మంచి చెడుగులయందలి మర్మములను
అరసి జీర్షింప కొన్న నేర్పరివి యగుట
ప్రాథమిక బొప్ప 'సామ్యుడా' ప్రజలనేల
తమ్ము ఇమ్ము సుఖమ్ము కరమ్ము హితము.

వీధుపాలన గోరూచు నిఖిల జగతి
నిండు నీరాజనముబట్టె నెనరుతోడః
షడ్మల మధురిమంబును జగతి కొనఁగి
విల్లజనముల నేలు మా ఉల్ల మలర.

షష్టిపూర్తియన్న జగతి రెండవ బాల్య
మందురు విదు లరసి యడుగువేసి
వేతి బీరకాయ రీతిని గాకుండ
పేరు నిలుపుకొనుము పృథ్వీలోన.

అ మృ తే చ్చ

శ్రీ వేముగంటి నరసింహాచార్యులు

గీ॥ ఏకమై, పరీమళముల నెనక మెఱగి,
మాలికాకృతి దాలిచి, మాతృదేవి
గళము గైసేయు పూవుల చెలువ మొవ్వు
కుసుమ వనమున కార్చిచ్చు ముసరనేల?

గీ॥ పసిడి జలతారు వలిపము మునుగువేసి,
మాతృ కుంకుమ రాగము మాలా కొలిసి,
అందమొలుకు విసీల నభింగణమున
కటిక చీకటి కాటుక క్రమ్మానేల?

గీ॥ కోమల గ్రామ మూర్ఖనల్ కుదిరి, మధుర
దమకములతోడ విణ తీగలు నదింపి,

అ మృతే చ్చ

9

రమ్యగతి సాగు కల్యాణరాగ కలిత
గీతమున అప్రతుతి పలికింపనేల ?

గీ॥ జాల పల్లవ స్తబక సంపద వహించి,
లలిత లలిత దళ శ్యామలంబు లగుచు
వలన నీడల పాంథుల నలరజేయు
ప్రమాకులందు ఆకులపాటు సోకనేల ?

గీ॥ శ్లేషాసార పూరిత పరిస్పిగ్ధ మగుచు
శాంతి సాభాగ్య చాంద్రి వ్రసన్నరేఖ
తెలియు మానవ మానస వీధులందు
జోలు పెగలు కరాళించి పాగులుపేల ?

గీ॥ అటుగా వీచిగా తుషారార్ద్రములును,
సురభిళములగు పవనాంకురములగములు
చలుల కుటీల ఝంఝా వ్రభంజనము లగుచు
తెరలి లోకమున్ గగ్గోలా పరచుపేల ?

గీ॥ అలరుతావులు, పండు వెచ్చెలల చలువ,
కోకింముపాట తీయన, క్రొంజివుల్ల
వన చెలంగు వసంతము భంగి జగము
శ్రీమయమ్ముగ వెలియ కాంక్షింతు మదిని.

—————

తెలుగువా రెవరు?

శ్రీ వేదము వేంకటరాయ శాస్త్రి

లోక వ్యవహారమందును, వాణ్ణియమందును ఆంధ్రము తెలుగు అను పదములు సమానార్థకములుగా ప్రయోగింపబడుచున్నవి ఆంధ్రులే తెలుగు వారు తెలుగువారే ఆంధ్రులు అనుటతో ఎవరికిని సందేహముగాని, ఆశ్చర్యముగాని లేదు కాదన్నచే ఎంత కాని నిజముగా ఆశ్చర్యపడవలసినది ఒకరికే యెందు పేర్లుండుట తమిళ, మలయాళ, కన్నడములకుగాని, మహాద్వైత గూర్జర వలగాది భారతీయ భాషలకుగాని, ప్రపంచములో తెలిసినంతవరకు మరియే భాషలకుగాని యెందు పేర్లు లేవు. ద్రావిడ తమిళ శబ్దము లొకటే ద్రవిడమే తమిళమే వదో లేక తమిళమే తమిళ, ద్రవిడ, ద్రవిడ ద్రావిడములుగా పరిగమించినదో గాని అన్నియు ఒక్క పదముయొక్క వికారములే అట్లే కన్నడమే కర్ణాటకము. సంస్కృతమును దేవభాష, గీర్వాణ శిష్యాదిగా చెప్పుటవలన అవి వేరు పేర్లని తలంపరాదు; విశేషణములు ఆంధ్రమునకు తెలుగు అట్టిదికాదు. పూర్తిగా సంబంధములేని యెందు పదములు మన భాషకు పేర్లుగా ఉండుటయే వింత దీనినిగూర్చి పండితులును, చరిత్రకారులును ద్రావిడ భాష తత్త్వ నిర్ణయ సంబంధమున చర్చ చేసినను, మన భాషకు యెందు పేర్లని యనుటను గూర్చి చింతించినట్లు కానరాదు ఆంధ్ర శబ్దము ప్రాచీనమే అలరేయ ద్రావిడ భాషామునుండియు, పురాణముల కాలమునుండియు కనబడుచున్నది. ఆంధ్ర శాతవాహన రాజులు దక్షిణాపధమును పాలించినదియు, ఆంధ్రపదము జాతి వాచకముగా నుండుటయు స్పష్టమే వీరు తమిళుల కుత్తరముననుండినందున వీరిని తమిళులు 'వడుగురు' ఉత్తరదివాలు అను పదమున పేర్కొనుచుండెరి. 'వడుగున' అనగా 'ఆంధ్రాపధము'

కాని ఇంత ప్రాచీనకాలమున తెలుగు తెనుగు అను పదములు భాషను గూర్చిగాని, జాతినిగూర్చిగాని కానరావు ఆంధ్రభాషలో ప్రాకృత పదములు కొకొల్లులు. ఇవి ద్రావిడ పదములా ప్రాకృత పదములా యనియు సందేహమే. తర్వాతి కాలపు తెనుగు భాషలోని శబ్దములు ప్రాచీన ప్రాకృతములలో కనబడి సాక్షాత్కారమున తెలుగు నాటినుండి కలదనిగాని ప్రాకృతముమీద ద్రావిడభాష ప్రభావమనిగాని, ద్రావిడముమీద ప్రాకృత ప్రభావమనిగాని నిర్ణయింపలేము. ఆంధ్రభాష ఎంత ప్రాచీనమో తెలుగుకూడ అంత ప్రాచీనమునుటకు ప్రమాణములు లేవు ఏకకాలమున యెందు పేర్లుబ్రవింపియుండుననుటకు లగిన చారిత్రకాంశములను లభింపలేదు తెలుగు అను వ్యవహారము క్రీ. తర్వాతి కొన్ని శతాబ్దములకే కనబడుచున్నది నాగలు (నాగంబు) పదమునుబట్టి చూచిన తెలుగు భాషా వ్యభావము ప్రాచీనమనియే చెప్పవలసియున్నది. ఇది ప్రాకృత మర్యాదకాదు. ఏదో దేశీయము. తర్వాత తెలుగవణిదని ఏలయన క్రిస్తుక పూర్వమునుండియు తెలుగుండియుండిన ఎక్కడనైనను ఆపదమో, దాని పూర్వ రూపమో ఏకదా? అగతియుం అను తమిళ లక్షణ గ్రంథములో 'తెలుంగు' పదమున్నది కాని తమిళ పండితులు ఇది ప్రాచీనము కాదనియు, అర్వాభిన విషయము లెన్నియో ఇందు ప్రస్తావనలు కలవనియు చారిత్రక కారణముగా పనికిరాదనియు త్రోసి వేసినారు. పురనానూరులో 'అయ్ అండిరన్' ఒకడు కలడు. ఇతడు ఆంధ్రుడేమోయని ఎందు ము. రామచర్యంగారు శంకించినారు. కాని తెనుగని ఎక్కడను లేదు. తర్వాతికాలమున విద్వంసల భంజికలో రాజశేఖరుడు 'త్రిలింగాధిపతి' యని ప్రయోగించెనని మిత్రులు అభిద్రగారు ప్రాసనారు. ఇది త్రికలింగాధిపతి యనుటకు అనంతరలేఖకుని పారపాటుగా నుండును. ఎందులకనగా ఈ

కథను గ్రహించిన మంచన తెనుగుమీద అభిమానము కలవాడు, తెనుగువాడు, తనకాలమునకు ప్రచారమునకువచ్చి అందరికిని అభిమాన పడఁబఁచు నుండు దానిని మాని 'కలింగలోతిపురి' యని యేల మార్పును? కావ్యముగా మూలముమార్చి పేర్లలో కొంతవార్తను తనదేశము పేరు స్పష్టముగా కనబడుచున్నదానిని మార్పుచెందులకో! కాబట్టి త్రికలింగమేగాని త్రిలింగమే యుండదు రాజశేఖరునినాటికి త్రిలింగ రూపము రాలేదు. మార్కండేయ వాయు పురాణములలో 'త్రిలింగ' పదమే కనబడుచున్నదని శ్రీ ఆరుద్రగారు తెలిపియున్నారు. కాని పురాణములలో పోర్చుగీలు ఎక్కువ ఇంటికాక ఈ 'త్రిలింగ' 'త్రిలింగ' శబ్దములకును, త్రికలింగ శబ్దమునకును బొత్తిగా సంబంధము లేదు. కలింగము మూడు భాగములు ఉత్తర మధ్య దక్షిణములు ఉత్తర కలింగమే ఉత్కలము. ఉద్యుదేశముగాన ఉద్యుక్తముగా ఒడిస్సా, ఒరిస్సాగా మారినది. ఇదంతయు తెలిసినదే ప్రాచీన పురాణములలో త్రిలింగపదము లేదని శ్రీ మేడేపల్లి వెంకట రమణాచార్యులవారు తెలిపియున్నారు (ఆం. సా. ప. వృత్తిక 2 ద్రావిడ భాష పంపకము) క్రీ. శ 150 నాటి గ్రీకు భాగోలజ్జుడు ఓలెమి 'ట్రీలింగ' అను పదమును వాడెనని మనవారు తలంచుచున్నది పారపాటు. అది 'ట్రీలింగ్' కలింగమని పెద్దల యభిప్రాయము ఈ సందర్భమున శ్రీ మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారిని స్మరింపవలెను. ఇట్లు ప్రాసయియున్నారు:

"క్రీస్తు శకము పదునాలుగవ శతాబ్దము మొదటి పాదములో ఓరుగంటి ప్రతాపరుద్రుని అస్థానమునుండిన విద్యానాథకవి తన ప్రతాపరుద్రీయమున ఈ దేశమును తిలింగ, తెలుంగ, తెలింగ అనెకాక త్రిలింగమని వ్యవహరించి, శ్రీశైల, కాశీశ్వర, దాక్షారామములలోని మూడు శివలింగములవలన ఈ దేశమునకు ఆ పేరు కలిగినట్లు—

'యై ర్దేశః త్రిలి రేవ యాతి మహతీం భృతిం త్రిలింగాభ్యుదాయేషాం కాకతిరాజకీర్తి విభవైః కైలాసశైలైః కృతః తే దేవాః ప్రసరత్ప్రసాద మధురా శ్రీశైల కాశీశ్వర దాక్షారామ వివాసినః ప్రతిదినం త్వచ్చేయసే జాగ్రతః'

అను శ్లోకములో నూచించియున్నాడు ఈ శ్లోకము కైలవ మతావలంబకు డయిన ప్రతాపరుద్ర చక్రవర్తిని గురించి చెప్పినది కలింగము మినహాగా ఇప్పటి యాంధ్రదేశమునకంతకును కాకతి ప్రతాపరుద్ర చక్రవర్తి ప్రభువగుటచేత ఇవక్షేత్రములైన శ్రీశైల కాశీశ్వర దాక్షారామములను ఉజ్జాయింపుగా ఎల్లలుగా పెప్పి ఆ క్షేత్రములలోని శివలింగములవలననే ఈ దేశమునకు త్రిలింగమున పేరు కలిగినట్లు కవి చమత్కరించిరాదు అంతియేకాని అంతకు పూర్వ మీ దేశమునకు త్రిలింగమున పేరు ఉండినట్లు వాణ్ణియములోకాని శాసనములలోకాని ఎందును కానరాదు. కాకతి రాజస్థులు కైపులని, నార్క పాలించిన కాలములో ఆంధ్రదేశములోని ప్రధాన మతము కైలవమేయని మన మీ సందర్భమున జ్ఞాపకముంచుకొనవలసియున్నది . . . కాని కొందరను కొమనట్లు త్రిలింగపదము ప్రాచీనమునుకాదు, తెలుగు—త్రిలింగ త్రికలింగ పదములనుండిగాని, తెనుగు త్రివంగములనుండిగాని రావలెదు. . . విద్యానాథుడు చెప్పిన విషయమునే అతనికి తరువాతికాలపు తెలుగు లక్షణపేర్లు ఉటంకించివారు." (తెలుగు విజ్ఞాన పర్యవ్రాస సంపు 3. పు 2.)

ఇందులకు తగినట్లు విద్యానాథునికి కొంత ముందువాడు రుద్రాచల నమకాలికుడు, యాదవరాజ మంత్రి హేమాద్ర, తన ప్రత్యక్షమున కాక తియ్యలను 'తిల్లింగాధిపతి' అని వర్ణించినాడు పదుమూడవ శతాబ్ది.

“తిల్లింగాధిపతే పశోః విశవనం
రుద్రస్య శౌద్రాకృతే . . .

తిల్లింగ క్షీరిపాం తూలవచయ ప్రక్షేప చందానిలో. . .”
దీనినిబట్టి యీ ఉత్తరదేశములును వారి ననుసరించి మహమ్మదీయులును ఆంధ్ర దేశముందలి తెలంగాణ భాగమును తిలంగ్ అని వ్యవహరించిరి. మేరుతుంగా భాగము 13 వ శతాబ్ది (నరసింహ చింతామణిలో, క్రీ. శ. 973—997 నడుమ పాలించిన తైలవ చక్రవర్తిని, వర్ణింప చాళుక్య కర్ణాటకుని, తెలంగాణ ప్రభు వనెను.

కాని ప్రాచీనాంధ్రకవులు తిల్లింగ అనిగాని తెలింగ అనిగాని వ్రాయక తెలుగనియు, తెలుగనియు వ్రాసిరి కాననములలో తెలుగుపదమేగాని తెనుగు పదము కానరాదు. ‘నవ్వుయభట్టు తెలుగునన్ మహారాజత సహారాజత బంధురూదయ్యో’. (తినగముల భావము వాడుచుండనదో లేదో వేరువిధముగా తెలియదు తెలుగుపదమే ఉచ్చారణలో తెనుగైనదో పరిశోధించవలయును మూడవ కొండలు (తినగములు) అనుభావము వెలనాటి దుర్జయులకుండినట్లు వారి పంజరెందవ శతాబ్ది శాసనపుదలి శ్రీ కర్మగ రీ శ్లోకము మదాచారింతుల పలన తెలియచున్నది

“పూర్వాంభోనిది కాలహస్తి శిథిలి శ్రీమన్మహేంద్రాచలం
శ్రీకైలై ర్వలయ్యాకృతాంధ్ర విషయం.”

దీనినిబట్టి కాలహస్తి, శ్రీశైల మహేంద్రాచలం నడిమిదేశ మ్మాంధ్రదేశమనియే గాని పైన ఉదాహృత శ్లోకముందలి కాశ్యప (మంతెన కాశ్యపము, గోదా నరసింహము, పూర్వపు పైదరావాడు రాజ్యము) శ్రీకైల దాక్షారామముల నడిమిది కాదని తెలియచున్నది రెండును ఎంత వరపుర విరుద్ధములు!

కాబట్టి శ్రీ శర్మగారు “ఈ రీతిని పూర్వ మ్మాంధ్రదేశమున ఏ కొంత భాగముననో పరిపాలనము నెరవేసిన రాజులు తాము పాలించిన దేశము విస్తీర్ణముకాని, హద్దులుగాని తెలుపును వచ్చినారు కాని మొత్త మ్మాంధ్రదేశపు విస్తీర్ణముకాని హద్దులుకాని తెలియవు అందువలన పూర్వము ఆంధ్రదేశము మొత్తము పరిపాలిగాని, దాని ఎల్లలుగాని తెలిసికొన వీలులేక పోవుచున్నది” అని వ్రాసినారు

తినగములు త్రిలింగములు అనుభావము వెలనాటి దుర్జయులకు ఉండగా అనలు శబ్దము తెనుగా తెలుగా యనునది అన్వేషించవలయును ఆంధ్ర భూములు తిలింగ్, తిల్లింగ్ అనియు దానినే తర్వాత తెలంగాణగా వ్యవహరించి నది తెలిసినది వారెవ్వరును తెనంగ్ అని వ్యవహరింపలేదు తెలంగ్ శ్రీ శర్మగారు దీనిగూర్చి వ్రాసినది—“తెలుగు అష్టమూల విపుడు ఆంధ్రమునకు వర్షాయ పడముగా వాడుచున్నాము. ఆంధ్రపడముతో ఏమాత్రమును సాజాత్యములేని తెలుగు దానికి ఎట్లు ఎప్పటినుంచి వర్షాయపడమయ్యెనో తెలియదు. క్రీస్తు శకము పదివందలకు పూర్వపు శాసనములలో కాని, వాఙ్మయములో కాని తెలుగు అనుపదమే కానరాదు తమిళ, కన్నడ శాసనములలోను, ఆంధ్ర, కర్ణాట చాళుక్య యుగములలోను తెలుగుపదము పదానీకండవ శతాబ్దము ఆరంభమునుండియే కనబడును. శాసనములలో ‘తెలుంగు భూపాలురు’, ‘తెల్లరమారి’, ‘తెలింగతుల కాం’, ‘తెలుంగ’, ‘తెలుంగదహల్’ మొదలైన పదములు కానవచ్చును. ఈ శాసనములలోకూడా ‘తెలుంగ’, ‘తెలింగ’ పదములు జనవాచకము లేదా జాతి, వాచకముగానే కనబడును. ఒక్క శాసనములో మాత్రము ‘తెలుంగదా యోగము మాధవియ కేతెయ’ అని తెలుగుదేశములోని ‘మాధవియకేతె’ అను గ్రామము పేర్కొనబడినది. ఇంద. తెలుగువాడు అని తెలుగుదేశముదాహర్చివేసినది. అనాటికే

ఆంధ్ర త్రిలింగ లేక తెలింగ పదములు ఒకటే జాతిని దేశమును తెలుపుటకు అభేదముగ వాడబడినవి. తెలుగును దేశవరముగాను, జాతివరముగాను వాడిన శాసనము లింకను ఉండవచ్చును. కాని అవి యన్నియు క్రీ. శ. పదవ శతాబ్దమునకు తరువాతిదేకాని అంతకుపూర్వపువి కావు. పూర్వోక్తదాఖ్యణముల ననుసరించి చూడగా తెలుగురూపమే—అది తెలుంగుకాని, తెలింగకాని—మొదటిది పదునొకండు శతాబ్ది మధ్యకాలమున పూర్వ చాళుక్య రాజరాజ నరేంద్రుని అస్థానముననుండిన నవ్వుయభట్టు రకునివాటికి తెలుగు రూపాంతరముగా తెనుగు వచ్చినది. పదునాలుగవ శతాబ్దమునకు పూర్వమునుండిన నవ్వును నవ్వునోడులు తెనుగును భాషావరముగా వాడియున్నారు. పదుమూడవ శతాబ్దములోని మహమ్మదీయ చరిత్రకారులు ఈ దేశమును తిలింగ్ (తిలింగ) అని వ్యవహరించిరి. ఈవిధమున తిలింగ, తెలుంగు, తెలింగపదములు దేశమును భాషను జాతిని గూచించు ఆంధ్రమునకు వర్షాయపడమునైనవి”

విల్లెనుబట్టి, భావములు మారిన తీరునుబట్టి రుద్రాచలములో (క్రీ. శ. 1168—1195)ని దానికి ప్రతాపరుద్రుని కాలములోని (1298—1323) దానికి ఇంత మార్పుండగా పదము రుద్రాచలమున త్రిలింగ పదము లేదు సరిగదా దాక్షారామ కాశ్యపము ప్రసాదములునులేవు. కాళియాల యభివృద్ధిని చూడగా రుద్రదేవుని కాలముననే స్వాతంత్ర్య సంపాదనమును రాజ్యాభివృద్ధియు సామ్రాజ్య విస్తరణయును కనబడుచున్నవి. మొదటి పత్య యము సామ్రాజ్యపు పెల్లలు చెప్పబడినవి.

‘రాజ్యం ప్రాప్యం లవణ బంధే స్తీరవర్షస్త మస్య
శ్రీశైలాంతం పవరతి సదా దక్షిణస్యం సమగ్రం,
ప్రాతీహ్వాన్తా కుళుళితు స్థాయిని రాజ్యంక్షేపః
కాదేర్యకాతల విలసితా మాల్యవన్తం ప్రసేదే.’

ఇది క్రీ. శ. 1162 నాటి హనుమకొండ శాసనము. రుద్రాచలమునలేని తిలింగపదమును, కాదా రుద్రాచలమునగాని అతనికి ముందుగాని, కాళి యాల చెప్పుకొననట్టి తిలింగపదమును రుద్రుడు గతించిన వెనువెంటనే యాదవులు ప్రయోగించుటయు, అందులకు తగినట్లు శ్రీరంగమునందు దొరకిన తామ్రపట్టికలో తిలింగ శబ్దము దేశవరముగా

‘పల్నా తురస్తా దసి యస్య దేశా, భ్యాతో మహారాష్ట్ర, కలింగసంజ్ఞా
అనాగుడక్ పాండ్యక కాన్యకతో దేశా న్మత్రతా స్తి తిలింగనామా’

అని ప్రయుక్తమై యుండుటయు చూడగా కర్ణాట చాళుక్యుల పోయి, కాల మర్యాల ప్రాభవము తగ్గి, కాళియాల తూర్పు దక్షిణాభమునకంతటికిని ప్రభువులని తెలియచున్నది పాండ్యులు నెల్లూరివరకు వచ్చియుండిరి. చోళులు తగ్గిరి కాన్యకబ్ది రాజ్యము కాశీదేశమును పేర కాళియాల ఉత్తరపు పెల్లను లాకుచుండిను. పడమట యాదవుల మహారాష్ట్ర, రాజ్య మభివృద్ధికి వచ్చియుండి నది. తూర్పున కలింగము. ఇది నాటి సామ్రాజ్యములు ఒక విధముగా నేటి ఆంధ్రదేశముంతయు ఈతిలింగములో అడగినది. ఇదంతయు రుద్రుని ప్రభావము. తమిళ మహాళిని కంబడు కూడ రుద్రుని దర్శించినట్లు తమిళములో చాలువులు కలవు.

(శ్రీ మల్లింగవల్లి వారపుట్టు—త్రిలింగ శబ్దము విద్యానాథుని రత్నావళి దానాటకు పై తిల్లింగ తిల్లింగ తిలింగదాహరణములేగాక, తర్వాతివాడైన విష్ణుకేట పెద్దన—

“ధరశ్రీపర్వత కాశ్యపర దాక్షారామ సంజ్ఞ వరలు త్రిలింగా
శరమగుట నంధ్రదేశం బహుదారే ద్రిలింగ దేశ మునకె జనగ్రుంతుంబే
తత్త్రిలింగ పదము తద్యవం బగుటచే
దెలుగు దేశమునకె దేలువదయి

మొక్క: దేవుని దేశమును నెండు కొండ
అచ్చిన పంచగతుల: బరగుచుండు.”

అనుటయు, ముందువాడు తేతన తిక్కన, కాకతి గణపతి చక్రవర్తులకును
కాలికుడు, తన యాంధ్ర భాష భూషణముతో ఈ త్రిలింగములను చెప్పక,
తెనుగు తెలుగు పదములను మాత్రము వాడియుండుటయే.

“మొన్న తెనుగునకు లక్షణ
మొన్నడు నెవ్వరును తెప్పరే జెప్పెద విద్యున్నత”.

మూడగా ‘తెనుగు’ పదము మొదట నన్నయలో నున్నది. కాని వాటి
తమిళ శాసనములలో తెలుగుపదమే కనబడుచున్నది. చోళచక్రవర్తి రాజాధి
రాజా వేంగి సాధింపుటకు (సశ్చిమ) కల్యాణి చాళుక్యులతో యుద్ధ మొన
రించినకాలపు (1048 క్రీ శ) వర్ణనగల శాసనములో ‘పూందూరు కలక
మహా నగర’ మన ‘పేరారు’ నదీతీరమున నిడువడి తెలుగు విప్లయ్య తమ్ము
లను ఇరువురను ‘శీలై కై పుత్తరాజన్, అక్కప్పయ్యన్, పిడై కై (పెడకల్లు?)
చోళన్’ మొదలైనవారిని చెరబట్టెనని కలదు (ఎన్ ఐ ఐ V 520)
వీరందరు కల్యాణి చాళుక్యుల సామంతులైన తెలుగు చోళులు, కర్నూలు
ప్రాంతమువారు. ఈ శాసనములలోనే ఈ తెలుగు విప్లయ్యను ‘నిడువార్’
తెలుగు విప్లయ్య’ అని కూడ చెప్పియున్నారు. నిడువార్ అనగా పాడుగుపాటి
కత్తి లేదా ఇది ‘నిడుగల్లు’కు తమిళీకరణమే! కాని ఇతడు తెలుగుచోళభిక్షున
ఈ శాసనము నన్నయ్య రాజరాజ నరేంద్రులకు సమకాలికులు వాటికింకను
భారతాంధ్రీకరణ ప్రారంభము కాలేదు తెలుగే తెనుగై యుండును.
ఈ కాలముదే కల్యాణి చాళుక్య చక్రవర్తి తైలోక్యముల్లని (క్రీ. శ 1053)
హిర పాద గర్భ శాసనమున (S. I. I. IX-I 118) తెలుగునకు తిల అని
ప్రయోగించబడియున్నది—తెలుగు అక్షరములను గురించి. సందర్భము పైన
వడంగెలి యుగ్రహరమానందలి బ్రాహ్మణులలో జేమేళుడనువాడు ప్రశంసించ
బడినప్పటిది. ఇతడు తన కీర్తిని నాలుగు విధములైన కీర్తనలలో వ్రాయించి
వాడట—‘విజాంకమాలయం మానవ మన్నధం బరెద వాడదరిం విల్లాచక్ర
వర్తి ధాత్రిమతమాగే తిల తివుళ కన్నడ నాగర దక్కరంగళ’. ఇందు కన్నడ
జాగ్రత్తరములు పోగా మిగిలినవి తిల తివుళ. తివుళ, తిగుళ శబ్దములకు కన్న
డములో తమిళులని యర్థము చోళులను జయించిన కల్యాణి చాళుక్య సామేశ్వరు
నికి ‘తిగుళరవారి’ యని బిరుదు ఇక మిగిలిన తిలవే మర తెలుగు చూడగా
మన తెలుగునకు సమకాలికులుగా మూడు రూపములు తెనుగు, తెలుంగు,
తిలు కనబడుచున్నవి. వీనిలోని తెలుంగునే ప్రయోగము తెక్కున. తిలరూపము
ఏదో ప్రాచీన రూపముగాను తిలుంగ తిలింగ తిల్లింగ రూపములకు మాతృకగాను
తోమనున్నది.

మరి ఈ రూపములు జాతి వాచకములా భాషా వాచకములా ఉభయ
వాచకములా లేక దేశవాచకములా? ఆంధ్ర శబ్ద మొక్కటి ప్రత్యేకముగా నుండుట
చేత సందేహస్పదము. పాల్కురికి సోమనాథుడు బసవ పురాణమున తెలుంగు
టొమ్మయ్య లేక టొమ్మయ్య కథలో జాతివాచకముగా ప్రయోగించి యున్నాడు
ఆంధ్రదేశమున తెలగనాయుల్లేగాక ఓరుగంటిలో తెలుగువాండ్రు 6500
ఇండ్ల వాడైందని సిద్ధేశ్వర చరిత్ర తెలుపుచున్నది అనతి గ్రంథము చారిత్రిక
శ్రమచాటుగా పనికి రాదుగాని(అనగా పరిశోధించి సమన్వయపడిన చోట్ల
మాత్రమే (గవ్యము) తెలుగువాండ్లని యొకరుండినది కని యెరుగుననుటకు
చాలిన నిదర్శనము.

ఇతర జాతులు లేక వర్ణములు లేక తెలగవలె తెలుగునా రొకరుండిరి. వారి
క్లిని తెలుగు చోళులకు ఏదో సంబంధమున్నది. ఈ తెలుగుచోళులు కర్నూలు
జిల్లా లేక మహబూబనగరు జిల్లా పూందూరు ప్రాంతమున కనబడియున్నారు.
తెలుగు చోళరాజులు ముంజులవారే తెలుగువారుగా సుండిరనుట కొక నిదర్శనము

నము దొరికినది— హొయసల త్రిభువనముల్ల బిట్టిగుడు (విష్ణువర్ధనుడు)
క్రీ శ. 1136 లో తెలుగు దేశముపై నెత్తి వచ్చెను. వెలనాటి గొంకరాజు
శాసనములు ఆంధ్రదేశమును గూర్చి, ఆంధ్రాధిపుని గూర్చి, తమ్ముకానట్లు,
చెప్పుచున్నవి. వీరు సాలించుచుండినదికూడ ఆంధ్రదేశమే యే నను ఆంధ్రము
అదేదో వేరే నట్లు చెప్పటయు, రెండవ గొంకరాజు ఆంధ్రరాజును జయించి
నట్లును, రెండవ చోడరాజు కాకతిపాల నిర్వహణను యుండుటయు చూడగా
వాడు కాకతియులే ఆంధ్రరాజులుగాను వెలనాటి చోళులును, ఇతర చోళులును
తెలుగువారుగాను పరిగణింపబడుచు వచ్చిరనుట తెలియుచున్నది (మా. క్రి పై.
యశోదాదేవిగారి వ్యాసము JAHRS Vol XVIII) పై న చెప్పిన హొయసల
బిట్టిగుడు కాకతియును తాకినట్లులేదుగాన అతడు తాకిన తెలుగువారు వెల
నాటివారే యను క్రి యశోదాదేవిగారి యభిప్రాయము సమంజసముగానే
యున్నది. పై న ‘తెలుంగ నా దొళగణ మాధవియకై తి’ అని ‘ఒక్క శాసనముల’
మాత్రము.. తెలుగునాడు అని దేశ ముదాహృతమైనది’ అని క్రి సుల్లింపలి
వారి రచన చూచితిమిగదా. దానికి వివరణము ఇప్పుడు దొరికినది. ఈ శాసన
ముదాహరించు ‘మాధవియకై తి’ మన గురిజాల, గుంటూరుజిల్లాలో పలవాడు
తాలాకాలోనిది. (ఎన్. గ్రాఫియ కల్లాటిక VII SK. 290 ముగుళగై తి)
చూడగా ఇది వాడు ఆరువేల వెలనాటి రాజ్యములోనిది అక్కడి నాడులన్నియు
మనకు తెలిసినవే తెలుంగనాడని దేనిని ప్రత్యేకముగా నిర్దేశింపగలము దూరపు
కన్నడులు తెలుగు రాజ్యమునుటకు తెలుంగనాడనిని గ్రహింపవలెను. కాబట్టి
తెలంగనాడనగా వెలనాడే, సందేహించ నక్కరలేదు ఈ ప్రాంతములోనే, నరస
రావు పేట తాలూకాలో విష్ణుర్థలో దొరికిన చాళుక్య జయసంహితలకుని
క్రీ. శ 649 నాటి శాసనమే, తొలి తెలుగు శాసనము— ఈ ప్రాంతమునకే.
అంతకు ముందుని రేనాటిచోళులని

కాకతియులు తెలుగుచోళులకు సంబంధపడినవారు కానందున వారిని
తెలుగువారనక ఆంధ్రులనిరి. విద్యానాధుడును ‘ఆంధ్రకృష్ణభర్తు’ అని ప్రయో
గించినాడు. కాని ప్రారాజు కాలమునుండి వారి రాజ్యము విస్తరించిన పీఠ
ఆంధ్ర తెలుగు పదములు వర్ణయవధములుగా నేర్పడినట్లు తెలియుచున్నది.
తెలుగు చోళులు, రేనాటివారు, వెలనాటివారు మొదలైనవారే మొదట తెలుగు
వారు తెలుగు, తెలుంగు తిలింగు పదములు వ్యవహారమునకు వచ్చి వెలనాటిని
కూడ కాకతియులు జయించిన పీఠ అంతయు కలిసి, ఆంధ్ర దేశమును తెలుగు
దేశమును ఒక్క భూభాగమై అభేదప్రతిపత్తి నందసాగినవి ఆంధ్రవాణ్ణి
యము తలయెత్తునాటికి ఈ రెంటి కలయిక కుదురుకొన్నది వీరక్కువగా
నుండిన దేశము కడన, నెల్లూరు, కర్నూలు, గుంటూరు జిల్లాలును యుద్ధముల
వలన వేగి దేశమును కాబట్టి మూడు నగములను లేదా లింగములైన తమకు
పొద్దులని పండ్లెండవ శతాబ్దమున చెప్పుకొనిరి

“పూర్వాంభోనిది కాలపాపి శిథిర క్రిమిన్మహేంద్రాచల
క్రికైల్లె భులయాకృతాండ్ర విషయం’ అని.

వీరు తెలంగాణాకుగని పడమటికిగని సామంతులుగాను సేవాధిపతులుగాను పోయి
యుండినను, కొంతకాలము వేగిచాళుక్యులకును కొంతకాలము కల్యాణిచాళుక్యు
లకును సామంతులుగా నున్నను, ఈ చెప్పిన భూభాగమే తమకాణానిగా భావించి
యుండిరనుట వున్నము వీరు బలపడినది మొదలు ఈ భావ మభివృద్ధియై
నన్నయ త్రినగముల నడిమిదిగాన తెనుంగని ‘ఎల్లు సాధించినాడో’ ప్రయో
గించి యుండును. తెనుగు లేక తెలుగుభాషయొక్క వ్యాప్తి చరిత్రను అన్వేషించిన
పైభావము బలపడును. పైగా కాకతియులు కూడ తెలుగువారేయనియు,
తెలుగు చోళులకు దగ్గరి బంధువులనియు తెలియును.

ఇప్పటికి తెలుగే ఆదిరూపమని తేలినది. దాని మార్పు తెనుగు. ప్రాచీ
నాంధ్రులు తెనుగువారుకారు వారి భాష ప్రాకృతము తర్వాతివారును తూర్పు
చాళుక్యుల వరకు అంతే. చాళుక్యులు కూడ తెనుగువారు కారు. వారి జన్మస్థానము

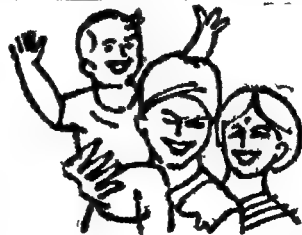
చక్కని పురోబివృద్ధికి చాలినంత నీటికి పంపుతో కూడిన
సమ్మదగిన

Kirloskar

క్లిరోస్కర్ మోటార్

ఉత్తమ
ఫలిసాయం

వ్యవసాయదారుని
పురోబివృద్ధికి

చాలినంత
నీరు

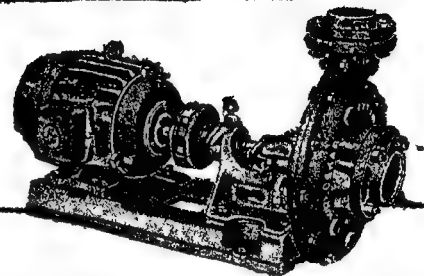

చక్కని
ఫలిసాయానికి

మరియు చాలినంత నీటికి.

పంపుతో కూడిన సమ్మదగిన

Kirloskar క్లిరోస్కర్ మోటార్

క్లిరోస్కర్ ఎలక్ట్రిక్ కంపెనీ లిమిటెడ్,

పోస్టాఫీసు నెం. 1017, బెంగళూరు-2, ఇండియా

సోర్ డిస్ట్రిబ్యూటర్లు: పారి & కంపెనీ లిమిటెడ్

పోస్టాఫీసు నెం. 12, మద్రాసు-1, పోస్టాఫీసు నెం. 208 కలకత్తా-1

పోస్టాఫీసు నెం. 506 కోలకాట్, పోస్టాఫీసు నెం. 122 ముంబై-1

కంపెనీలో కూడిన క్లిరోస్కర్
వ్యవసాయ మోటార్

(AA-713 TEL)

రేవాటిలోని చతుర్వర్గము యొక్క అంధదేశమునకు కర్నాటకులుగా వచ్చిరి. మొదట పితాపురమును కళింగాంధ్ర ప్రాంతమును జయించి అటునుండియే తీరాంధ్ర దేశమున వ్యాపించి వీరి తొలి శాసనములలో తెలుగు చాల తక్కువ ఊరిపేర పేగా (ప్రాకృత సంస్కృతములో ఎక్కువ. మంచి తెనుగు కృష్ణకు దక్షిణముననే కనబడుచున్నది వీరికన్న ముందే రేవాడు తెలుగు ప్రాంతము. అరవ శతాబ్దమునందే రేవాటి చోళుల తెనుగు శాసనములు కనబడుటచేత గుంటూరు జిల్లాలో తెలుగు వ్యాపించుటకు చాలముందే ఇప్పుడు తెలుగుండెనని చెప్పవచ్చును కాబట్టి ప్రాకృత భాషయుండిన తీరాంధ్ర దేశమున దక్షిణము నుండి తెనుగు భాష వ్యాపించి భాషల మార్పు తెచ్చినది ఈ మార్పు తెలుగు చోళులవలన వచ్చినదే.

ఈ చోళులు చాల కుటుంబాలవారు ఆంధ్రదేశమునకు ఎగ్గడాకిరి కొందరు. తాము కరికాలచోళుని వంశస్థులమని చెప్పుకొనియున్నందున కావేరి తీరమునుండి పల్లవరాజుల కాలమునందో అంతకుముందో ఎప్పుడో రేవాటికి వచ్చియుండవలెను. వీరిలో చానుండికి 'ఒరయూరపురవరాధీశ్వర' యను బిరుదు కలదు ఒరయూరు (ఉరై యూరు) చోళుల ప్రాచీన రాజధాని. దీనికే 'కోడి' యని నామాంతరము (కోడిని గూర్చిన చరిత్ర, మహిమలు ఉర యూరివే)

కలం పాస్త్ర వీరుల బెఱుగం
గలు కోడి రవంబు దిశల గెయ్యగఁ జెలగన్
బొలుమ నొరయూరి కధిపతి
నలఘు పరాక్రముఁడ టేంకనాదిత్యుండన్.

అని నన్నెచోడుడు చెప్పుకొన్నది తననాటికడ కాదు. పెద్దండి. పామగంటికి పోయి పండితారాధ్యులు ఉదయాపనీకునికి శాపమిచ్చి వెడలినప్పుడు 'అక్క జరిఘగ బాచె న కల్లలు పాస్త్ర కుక్కురో కుగ్రహి కూసె కల్లోడి' ఇదంతయు ఉరయూరికథ. పండితారాధ్య బసవ పురాణములను వ్రాసిన పాల్కురికి సోమ నాథుడు పెదలవలన వినిన కథలను గ్రంథస్థము చేసెను. తమిళ భాష యములో పోల్చి వీనిపై నెవరును ఇంత ధమక పరిశోధన చేయలేదు. పెరియ పురాణములోని శైవ భక్తుల కథలకును, బసవ పురాణ పండితారాధ్య శివభక్తుల పాదాధుల శైవ కథలకును ఎంతో భేద మున్నది. శైవము ఆంధ్రదేశమున వ్యాపించి ప్రబలిత కాలమున నీ కథలు వ్యాపించి, వాని ఆకరములు విన్యసితములుకాగా, ఆ మహిమలను ప్రాచీనులకు చెందినవానిని, ఇటీవలివారికి మన వారు ముడిపెట్టిరి. రాడగా ఈ చోళులు, కావేరి తీరమువారు. మొదట రేవాడు ములకనాథుల నాక్రమించి క్రమముగా నలువైపుల పాకనాడు, కమ్మ నాడు, లనాడులకును, పడమట నలసాడి, చోళంబసాడి మొదలైన ప్రదేశము లకును వ్యాపించిరి. అనగా నెల్లూరు, గుంటూరు, కర్నూరు, అనంతపురం, ఐతాదూరి, మైసూరులో కొండవారము వ్యాపించిరి. వీరిలో కూడ వీరి భాషయు వ్యాపించి యుండుననుటకు సంభావములేదు.

ఇందులకు నిదర్శనము స్మారకార్థము, కే కనబడుచున్నది, కడవ నెల్లూరు జిల్లాలోకన్న ప్రాకృతము ఎక్కువగా వ్యాపించియుండిన ఇతర జిల్లాలో పూర్వ ప్రాకృతములసోయి వానిచోట క్రమముగా తెనుగు శాసన భాషగా కనబడుచున్నది గదా. కర్నాటక దేశమందు కూడ ప్రాకృత స్థానమున కన్నడ మేర్పడి అది క్రమముగా అటు పశ్చిమ తీరమునకును, ఇటు కర్నూరు, తెలంగాణములకును వ్యాపించినది కనబడుచున్నది కన్నడము తెలంగాణముతోనే విలిచి వేంగికిని తీరాంధ్ర దేశమునకును రాలేదు. వీలయిన ఆర్థు ఏడు శతాబ్దములనాటికే తీరాంధ్రముపేద తెలుగుయొక్క ప్రభావము కుదురుకొన్నది. తెలంగాణమున కన్నడము వ్యాపించినది. వేములవాడ శాళువకులు కన్నడమునే యభిమానించిరి అటు గోదావరి తీరమునుండి ధీరుగంటితరకును ఈ కన్నడము పరిగినది నాటి కింకను తెలుగు కవిత్వ మేర్పడినను కావ్యమార్గము కుదురనందున పంపాదులు వేంగినుండిపోయి కన్నడమందే కావ్య రచన యొన

ర్పిరి. కాకతీయులలో దుద్రునివరకు కన్నడ ముండినది గదా. కాకతీయులును తెలుగు చోళులును కల్యాణి చాళుక్యుల సామంతులుగానుండి ఆ యా ప్రాంతము లలో మొదట కన్నడముతోనే శాసనములు వేయించి స్వతంత్రులైన తర్వాతనే తెలుగులోకి దిగిరి. కాకతీయుల స్వతంత్ర్య కాలమునకు సరిగ తెలంగాణములో తెలుగు వ్యాప్తి కనబడుట పరిశీలించదగినది తెలుగు శాసనభాష యొనది ఇప్పుడు బండ్రెండవ శతాబ్దినుండియేగదా తెలంగాణమును పేరు కూడ అర్వాచీనమే ఒక్కొక్క భాగమున వేర్వేరు పేరుండి కాకతీయులు విభజించిన ఓర్వతనే ఈ పేరు పప్పులు కాబట్టి తెలుగువారు, తెలుగు చోళులు, వ్యాపించి వారి భాషయు వ్యాపించి దేశమున కీ పేరు వచ్చినది.

తెలుగువారైన చోళులు ఉరయూరువారు కాబట్టి తెలుగుయొక్క పుట్టు పూర్వోత్తరములను గ్రహించుటక కాలమానమునుబట్టి వెనుకకు పోగలమా యన్న గట్టిగా పట్టు దొరకకున్నను కొంత సూచన కనబడుచున్నది. పల్లవులు తమ బిరుదములలో తెలుగు పదముల కూర్పులవంటివానిని ధరించు సుండిరి. 'విదేర్ విడుగు,' 'పెరాప్పిడుగు,' 'కడుంబిడుగు' పిడుగు తమిళపదము కాదు. తమిళములో 'ఇడి' యందురు. 'పై' గా పల్లవ శాసనములలో 'విభుండు, నిట్టియెల్లుయ్యంబు, వెంటుల విల్లు' మొదలైన పదములును, పల్లవ సామంతులైన కళళభులలో, ఐదవ శాబ్దమున పాండ్యులను జయించి మధుర నేలిన వారిలో, 'పెరుంబిడుగు ముత్తరయన్ సువరన్ మారన్' ప్రసిద్ధుడు వీరు ముత్తరాజులు, అనగా ముదిరాజులు. మూడు తరములవారు వీరు పల్లవ సామంతులై యుండి పాండ్యులను అణచిపెట్టి యుండినట్లు తెలియుచున్నది. పల్లవ బిరుదములను పెరుంబిడు విదేర్ విడుగు' లను వీరును ధరించియుండిరి. 'పగప్పిడుగు అనియు కలదు. ఈ కళళభు లెక్కడివారో తెలియదుగాని వీరు పాండ్యులను పడద్రోసినకాలము క్రీ. శ. 6 వ శతాబ్దముని చరిత్రకార నమ్ముతము. వీరు కర్నాటక జైనులని కొందరును, కళ్ళర్, కళవర్, క బర్ అనబడు అడవిశాతివారని కొందరును అభిప్రాయపడియున్నారు శాతవాహనుల తొక్కిడివలన దక్షిణమునకు వచ్చిరట. ఈ కళళజాతివాడు 'పుల్లి' యను నతడు వెంగడం (తిరునలి) కొండ ప్రాంతమును పాలించుచుండెనని సంగం వాఙ్మయములకు కలదు తిరునలి తొండం మండలమునకు ఎల్ల కాళహస్తి తొండమనాటిలోనిది. మదరాసుకూడ తండియార్వేలు అనుబంధ ప్రదేశము తొండయార్వేలు అని యుండెను. తొండమానులు పల్లవులు వారిపేలు. పల్లవుల తొండ మండల భాగము కంచినవరకు. కంచికి ఆకామున అరువాపడ తలైనాడు అనిపేరు చిదంబరమువరకు అరువనాడు దానికి ఉత్తరపు టెల్ల పడతలై, అనాడు ఇక్కడివారే అరువాళర్ వీరినే అరవవారనిరి. అరవ మనగా తమిళమున పాము. ఇప్పుడు నాగులుండెరియు వారివీ పల పులకును సంబంధముండెననియు కథలు కంపు నెల్లూరుజిల్లాలో కందుకూరినుండి దక్షిణమునగల దేశమున పండ్రెండు బోయకొట్టము లుండినట్లు తెలియు చున్నది. కందుకూరికొట్టము. కొట్టమనగా దుర్గము కంచిరాజ్యమందును కొట్టమనే ఎక్కువ మున్నదిరెండట. కంచిరాజ్యమును పల్లవు లాక్రమించిన అతి ప్రాచీనకాలమున ఇప్పుడు ఎవరు పాలించుచుండిరో తెలియదుగాని పల్లవులు మాత్రము నెల్లూరు మండలమును రెండవ సందివర్మ కాలమున జయించినప్పుడు ఇప్పుడు బోయరాజులుండెరియు, వారి నాయకుడు పుష్ప వ్యాసరాజునాడు (విషవతి) పల్లవుల అశ్వమేధాశ్వమును పట్టుకొని పోరాడగా పల్లవులు ఓడించెరినియు తెలియుచున్నది ఈ బోయలు ఎప్పటినుండి యుండిరో తెలియదు పిర కళ్ళరులై యుండినయెడల పుల్లి శబ్దము ప్రాకృతము ('పగ్గ సహయ పుల్లి' అని హేమచంద్రుని దేశీనామ మాల) కాన ఈ పుష్పవ్యాసముడే ఆ పుల్లియో, వీని పూర్వులవలెనే ఆపేరిటి వారుండి న వాఙ్మయము కెక్కిరోయని సందేహము కలుగుచున్నది. తిరునలి, నెల్లూరులు సన్నిహిత ప్రదేశములే. 'పై' గా వీరు పూర్తి తమిళులు కారు వీనినెల్లూ చూడగా (శాపయే, చరిత్రయని గట్టిగా చెప్పుటకులేదు) ఈ కళళభులు బోయవాండ్రై యుండి, పల్లవ సామంతులై తమ తెలుగు బిరుదులతో దక్షిణమునకసోయి పాండ్యులను జయించిర లేక ఆదేశము

వకులను కావేరితీరము, నైగై తీరములలోనుండి పల్లపులవలన నీ దిరుదములను సంపాదించి యనియు శంక కలుగుచున్నది.

రేనాటి చోళులకు సమకాలికులు ఈ బోయరాజులు. అప్పటికే రేనాటికి కలికాచోళుని వంశస్థులు వచ్చి రెండుమూడు శతాబ్దములై యుండవలెను. కలికాచోళుని కాలము నాలుగవ శతాబ్దముగా పరికోధకులు తలచియున్నారు. అతని శత్రువే ముక్కంటి కాడువెట్టి (తెలోచన పల్లవుడు సముద్రగుప్తుని కాలమునకు కంచిలో పల్లవులు కలరు. ఈ ప్రాచీన ప్రాకృత శాసనాల పల్లవులకాలమందే కావేరితీరమునుండి చోళులు జయింపబడి వారివంశమువారు వెళ్లిన సామంతులుగా రేనాటికి వచ్చియుండవలెను. రేనాటిలో తెనుగు శాసనములు కనబడునాటికే కొంత భాషాభివృద్ధి కనబడుచుండుటచేత తెనుగునకు కొంత పరిణామము కుదిరియుండవలెను. తెనుగు కవిత్వము తమిళ కవిత్వము సామాన్య స్వరూపము యుత్పాదించెను. సంస్కృతములో యతి పద్ధతిలేదు కన్నడములోను యతి లేదు. సంస్కృతములో ద్వివీర్యాక్షర ప్రాసము లేదు. కన్నడములో నున్నది. తమిళములో వలెనే తెనుగునందు రెండును కలవు. యతిని మోస్తై యనియు ప్రాసమును యదుగై యనియు తమిళములో చెప్పుదురు కర్ణాటకులు తమిళ పదములలోను, భాషా మర్యాదలోను ద్వివీర్యాక్షర ప్రాసమును మిగుల్పుకొని వృత్తరచన చేయుగా తెనుగువారు రెంటిని పదలకయే సంస్కృత వృత్తములను కలుపుకొనిరి తమిళమందును వృత్తరచన కలదు గుణగ విజయాదిత్యునికాలమునుండియు తెనుగు కవిత్వ కనబడుచున్నది కాని తెలుగు తెనుగు పదములు కానరావు.

సన్ధ్యనాటికే కవులు తెనుగురూపమును వాడిరి. శాసనాది రచయితలు తెలుగు రూపమును వాడిరి అనగా పండితుల భాషకును సామరం భాషకును అప్పటికే కొంత భేద మేర్పడియుండవలెను. త్రిలింగము లనగా శ్రీశైలం (మంతెన) కాశీశ్వర దాక్షరామములు కావనియు, త్రినగము లనగా కూడ ఇవి కావనియు తేలినది. ఇంతకును దాక్షరామమందు అంత గొప్ప కొండ యొక్కదీది. మహేంద్ర పర్వతమునకు పోవలయును. అప్పుడు కళింగము కూడ చేరును మాడగా మొదట తెలుగు వారొకరు (వారి పేరుమాత్రము వాచ్యముగా కనబడకపోయినను) ఉండిరినియు, కడప, నెల్లూరు, చిత్తూరు జిల్లాలేవారి ప్రాచీన స్థావరములనియ వారు క్రమముగా కర్నూలు, గుంటూరు జిల్లాలకును, తెలంగాణము, కృష్ణా జిల్లాలకును వ్యాపించి తర్వాత గోదావరి తీరమునుకూడ దాటిరినియు స్పష్టపడుచున్నది. వేములవాడ చాళుక్యులు, కల్వడ చాళుక్యులు, తొలితొలి వారైన సామంతకాళియులు విరంధరును పాలించిన కాలమున తెలంగాణమునకు ఆ పేరులేక తర్వాత వచ్చుటయు మొదట కన్నడ శాసనములుండి, వానిచేత తర్వాత తెలుగు కనబడుటయు, కాకతీయులను ఆంధ్రులుగా వ్యవహరించి తెలుగు చోళులను తెలుగువారనుటయు— చూడగా ప్రాచీనాంధ్రము, అనగా ప్రాకృతము క్రమముగా అంతరించి ఆ దేశమున కన్నడము వ్యాపించి, అదియు తగ్గి తెలుగు పూర్తిగా దేశమంతయు పరివృతమై తెలియుచున్నది. కాకతీయులు స్వతంత్రులగునప్పటికీ తెలుగువారు ఆయా ప్రాంతములలోచేరి తెలుగు శాసనభాషయై, రాష్ట్ర భాషయై సామాజ్యమువీరించి వేంగివాడచేరి దాక్షరామము కలిసి, క్రమమువిజృంభించినంతట త్రిలింగ శబ్దము కుదిరి సార్వభౌమి చెందినది. ఆంధ్రేశ్వరులు తెలంగాణమునే ఆంధ్రదేశమనుటకు కారణము ప్రాచీనాంధ్రులు కర్ణాట తెలంగాణములలోడి దక్షిణా పథమునంతయు పాలించగా, కన్నడ సామాజ్యములు వచ్చి పశ్చిమ భాగమునకు కన్నడ కర్ణాటక నామములను పెట్టిగా, మిగిలిన యాంధ్రదేశము ఆంధ్రముగానే యుండి క్రొత్త తెనుగుకూడ కలిసి మనకు రెండు పేర్లేర్పడినవి.

మరి కావేరి తీరమునుండి పెన్నానదీ తీరమునకు వచ్చినవారు గదా చోళులు, వారినిగూర్చి తమిళ వాఙ్మయమందు 'తెలుగు' పదము కానరాదే, పిరిల్లు తెలుగువారగుదురని సందేహము కలుగవచ్చును. చేర చోళ పాండ్యులకు ముప్పురకును జాతివరముగా తమిళ శబ్దము కానరాదుగాని. భాషావర

ముగా నున్నది. కలికాచోళునిగూర్చి సంగం వాఙ్మయమందు పిడర్ (పిలులు— పద్మములు) కలవు. (తెనుగువారికి తెలిసినంత ఇతనిని గురించి వారికి తెలియదు రెండు) వీరిని 'మూవేందర్' ముగ్గురు రాజులు అని యందురు. మరి తెలుగు శబ్ద మెట్లు వచ్చినదనగా ఒక ఊహలు కొంతవరకు మనబడుచున్నది. ఇది కళింగమీద వాధారపడినదేగాని గట్టి కులత్రయని చెప్పుకొను. పల్లవులు పాలించుచుండిన కాలమున, అతి ప్రాచీనుడు ఆదొంతి చక్రవర్తియని యొక దుండెనట. పల్లవులు తొండమానులే గదా. ఈ చక్రవర్తి తన దేశమును సన్మంతముగా చేయుటకై కృషీవలలకొరకు వెడకి తులుదేశమునుండి వెళ్ళాతి కుటుంబములవారిని తెచ్చి తొండమండలములో నివసించజేసెనట. ఉడపులను వరికించి చెరువులు కట్టించి శ్రీశైలమువరకును దేశమును ముక్కంటి పల్లవుడు భాగవలించిన కథ పితదే గదా ఆదొండ చక్రవర్తియే యీ ప్రాచీన పల్లవుడో కాదో తెలియదుగాని, వెళ్ళాతురనగా కృషీవలలకును నిర్వివాదము. వీరు తులుదేశమునుండి వెనవచ్చి మదరాసు ప్రాంతములో నివసించినందున వీరికి 'తొండై మండలం తుళువ వెళ్ళాతు'రని పేరు వచ్చినది. వీరి జ్ఞాపక చిహ్నమే నేటి టి టి వి హైస్కూలు (తొండై మండలం తుళువ వెళ్ళాతు హైస్కూలు). మద్రాసు మీంటు స్ట్రీటులో నున్నది. తులువారికి వాఙ్మయము లేదనిగాని వారికి 'తిలు' యను పేరుండినదే లేదే తెలియదు. వీరి తొండమనాటికి మొదట వచ్చిరా లేక చోళులు రేనాటికి మొదట వచ్చితి యనుట చెప్పలేము. పల్లవుల యాశ్రయిలు రేనాటివారితో, ఇరుగు పొరుగువారితో కలియకయుండురా? తెలుగు చోళులు ప్రభువులు, యుద్ధ పీఠులు, పరిపాలకులు తులువవారు కర్నకులు. మన దేశమునందు కర్నకులందరు రెడ్లు. ఈ రెడ్ల నందరినీ, వెల్లూరుజిల్లా, గుంటూరు జిల్లాలవరకు దాదాపు వేయొడ్డు క్రిందనే వచ్చి వ్యాపించి, నేటికిని ఇండ్లలో అతి ప్రాచీన ఓమిళ భాషను మాటలాడు వుడూరు ద్రావిడ బ్రాహ్మణులు 'వెళ్ళాయర్' అనుచున్నారు వెళ్ళా త శబ్దమే యిట్లు మారినదే లేక అసలు సరియైన శబ్దమే యిదే ఎవరను పరికోధించలేదు. వేరే అనగా ఈటె ఆయర్ అనగా అభిరులు గిల్లెలు. పాతి పాల్వము పుత్రిగాగలవారు కాబట్టి వేరే ఆయర్ వేళాయర్ ఐనదేమా. అసలు, ఆయరులకు ఈటెలు, అనగా క్షృత ధర్మము లేదేమా? నెల్లూరు శాసనసంపుటములలోను, తిరుపతి శాసనములలోను రెడ్లకే వెళ్ళాతు అని కందు రెడ్ల రాష్ట్ర కూటులనియు (రాష్ట్ర కూటు కుటుంబిని), సంపూరులనియు చరిత్రవే తెలియచున్నది. తుదకు తేలన దేమనగా 'తిలు' శబ్ద వాచ్యులో, తెలు శబ్ద వాచ్యులో ఐయుండిన రెడ్డి కుటుంబములవారు రేనాటిచోళులతో అతి ప్రాచీనకాలమున చేరి, భాష పరిణామమునంది క్రమముగా తిలుంగ తెలుంగ శబ్దము లుత్పన్నములై యుండవలెను. నాటి రాజ కుటుంబములు తమ యాశ్రయ కృషీవల కుటుంబములతో ఆంధ్రదేశమందు వ్యాపించి తెలుగుభాష వ్యాపించినది. నేటికిని స్వచ్ఛమైన తెలుగు మాటలాడువారు మత రెడ్లే.

ఇందుల కనుగుణముగా కాకతీయులును కావేరి తీరము నుండి వ్యాపించి రాయని సందేహపడుటకు కొంత విషయము కనబడుచున్నది కాకతీయుల పూర్వ చరిత్ర, అనగా మొదటి జేతరాజునకు మునుపటిది తెలుపు శాసనములు లేవు. దొరికినంతవరకు వీరు కల్వడీ చాళుక్యుల సామంతుల గా నుండినప్పటికీ వీరిలో మొదటిది క్రీ శ 1079 నాటి రెండవ జేతరాజుయొక్క పానుమకొండ శాసనము. రెండవది 1090 నాటి భాణిపేటిది వీరు పశ్చిమ చాళుక్యుల సామంతులుగా నుండి అభివృద్ధికి వచ్చినది స్పష్టము. అంతకపూర్వము, 'కాకర్వ' శబ్ద మొకటి వేంగి చాళుక్యుల శాసనములలో దొరికినది, పెక్కు చర్చలకు కారణమైనది. మాంగల్లు శాసనమున దావార్లపుని సహాయ యొక కాకర్వ గుండ్యన యున్నాడు (క్రీ శ 955—6) ఈ గుండ్యన కాకర్వ డగ్గలయేగాక రాష్ట్ర కూటుడుకూడ ఒక వేళ నిది అతని యుద్ధోగమును గూర్చియు నుండవచ్చును. కాని తర్వాతివారి వంశావళిలో నీ గుండ్యన కానరాదు. ఇందులకు సమాధానము ఇతనికిని జేతరాజులకును పదుమ ఒక శతాబ్దము గడచుటయు వంశవృక్షమును కాకతీయులు జేతరాజునుండియే విర్మించుకొనుటయు. నైగా వారు కొన్ని

జెండవ దేశరాజుతోను కొన్నింటి తిరువనమల్లనితోను కొన్నింటి ఏదియులేకయు శాసనములు లిఖించిరి. వేంగీ చాళుక్యులతో కల్యాణీ చాళుక్యులతో వ్రాయించు కొన్నట్లులేదు. ఆపుటపుట దుర్బయు దోడు కనబడనను వంశవృక్ష నిర్మాణ శ్రద్ధ కానరాదు. దాదాపు ముప్పది యేండ్ల కాలములోనే మొదటి దేశరాజును వదలిన వీరు శతాబ్ది క్రింది గుండ్యనను వదలుటలో వాళ్ళర్యము లేదు.

శాని గుండ్యనను కాకతీయులలో కలుపుటకు కాకర్వ శబ్దమేగాక 'సామన్త విష్ణి' వంశముకూడ నున్నది 'సామన్త విష్ణి' వంశః శ్రీమాన్ కాకతి పురాధిపాదో దేశః'. గుండవది 'సామన్త వాడ్డి' వంశః' విష్ణి, వాడ్డి శబ్దములమీద చాల చర్చ జరిగినది. భేదమంతగా పోలింప దగినదికాదు. మాంగలెల్ల శాసనములో లేఖక ప్రమాదములు మెండు. దిట్టి శబ్దముతోడి చతుర్థకులరాజైన రాజవంశమువారి శాసన మొకటి తెలంగాణా శాసనములో II—37 కలదు. వీరు దిట్టి కులతిలక జీవా యమును కట్టింది క్రీ శ 1108 లో దానములిచ్చియున్నారు. ఈ శాసనదాత భువనగిరి దండనాయకుడు సంగమారు విభుడు వీరయరెడ్డి రాష్ట్ర క్రూరుడనగా చిన్న సామంతరాజును నర్థములో ఈ కాలమునకు శాసనములు గలవు. జయకేశి అరసు అనునశబ్దము ఈ 996—1074 క్రీ శ లో పులిగెరలో రాష్ట్ర క్రూరుడుగా పాలించుచుండెను (బాంబే కర్నాటక శాసనములు 29, 1935—36 పం). కాకర్వ గుండ్యన సతవాహి దేశమునకు రాష్ట్ర క్రూరుడు.

కాకతీయులు మొదట కొరవిలో నుండి, తర్వాత అనుమకొండను చాళుక్య చక్రవర్తి శ్రైలోక్యముల్ల అపామల్లనికడనుండియు, తర్వాత సబ్బిపొయిర మును (మేములవాడ ప్రాంతమును) అరవ విక్రయమూడిట్టుని కడనుండియు పంపించింది శాసనప్రసిద్ధము. వీరు తొలుత వేంగీ చాళుక్యులకు ఆశిఖలు, తర్వాత వత్తిమ చాళుక్యులకు కాకతి పురాధిపాదులప్పుది వీరికి ఆదినుండి గలబిరుదు కాకతి పురమును గూర్చిగాని కాకతమును గూర్చిగాని ఎంత ప్రయత్నించినను ఊహామాత్రముగానే నిలిచి చరిత్ర లండుట దుర్బటముగా నున్నది. శ్రీ చిలకూరి వీరభద్రరావుగారి ఊహలను మించుట యసాధ్యము. వీరు తమ కాకతీ యాంధ్రదాసులు చరిత్రమునందు మొదటి ప్రకరణములోనే 'కాకతులు, కాకతీయులు' అను శీర్షిక క్రింద విస్తారము చర్చించియున్నారు. 'కాకతి శబ్దమునకు చరునగ కాకణి, కాకణ్డి, కాకంది, యనునవి పూర్వరూపాంతరములని జై నవాజ్యయమును బట్టి యు, అప్పర్ల వాజ్ఞయమును బట్టి యు, ప్రాచీన శాసనములను బట్టి యు గప్పట్టు చున్నది' అని వ్రాసి, దానిని విస్తరించి 'కాక్తి' గణమును గూర్చియు 'కాక్తి' వగరమును గూర్చియు చాలా తెలిసినారు కాకతీయని శక్తికి పేరలు. జై నవాజ్యయములో పుష్పగిరితి వురాణములో శాశి విషయమున కలంకారము కాకంది పురమున్నదని కలదు.

"నదయారత్నకరండ దోళో భరణ రా

శ్రీ ఖండదోళో రంజసి

రృషు కాశి విషయం మనోజా మయ

రమ్యం జగత్కామ్యమం

తదు పృథ్వీతీతకం క్షమాకటక ము

ర్షి కాంచి విశ్వంభరా

విదితోత్తం న మిశావతం న మనసి

హరం మహీసూపురం"

(9—11)

గాంగుల అనాదెల సరోవరక్కె వికవత్సంకేజ మెంబంతె లక్ష్మీపిండ..... కాకంది వామం పురం."

(9—19)

'కాకతి' యని గ్రామమున్నట్లు మారేమండ రావారావుగారి రచనా అట్టిచి దల గలవని వీరభద్రరావుగారి రచిరి కాకందియను పేరు కాకవాడు ఉండినదో దోగని, నెల్లూరుజిల్లా గూడూరు తాలూకాలో ముద్దతీర ప్రాంతము

రెడ్డిపాళెము పరిసరము పూర్వము కాకత్తి యనబడుచుండినది 'తిరువన పుక్రవర్తి కోనేరిన్ మెయికోడాన్ రాజేందీర చోళమండలం క్కడల్ కొండ పవ్వత్తిరి క్కొట్టత్తిల్ కాకత్తి మానగిరి పూత్తై కొండరుళం పవన వియక దేవరుం.....' అని వంట్రంగము చెంత పండరంగేశ్వరస్వామి దేవాలయ శాసన ములో నున్నది (నెల్లూరు శాసనములు, గూడూరు 87). దీని తర్వాతి శాసనము చేత ఆ ప్రదేశమునకు పేరూరువాడని పేరనియు, అది పవ్వత్తిరి క్కొట్టములో వంతర్పాగమై జయంగొండ చోళమండలము (నెల్లూరు జిల్లాలో దక్షిణ దిగ్గు గము) లోనిదనియు కాకంది మహానగరమనియు తెలియుచున్నది. ఇందులో గాక శాసనమున గాక రాజరాజ వత్తై సిద్ధ రసు భార్గవ ఇరుమడి శ్రియాదేవియను వామ ఉరై యూర్ చోళన్ యొక్క కొమార్తై చేసిన దానములు గలవు. ఇవ ప్పియు కులొత్తుంగచోళుని తర్వాతని వీని నెవరను చక్కగా కోధించి ప్రకటింపలేదు. కొన్నిటికి వేణుగోపాలశ్రీమగరే మూలమును ప్రకటింపక వదలిరి. ఈ వంట్రంగము నేడు నాయుడుపేటనుండి తూర్పుగా మల్లాం రోడ్డులో పోయిన నమ్మద్రతీర ప్రాంతమున కలదా ఇదిగాక మరియొక కాకత్తి యు కలదు.

అది కావేరిపూంబట్టజమే. కావేరి నమ్మద్రమను చేరు చోటి పట్టణ మని యర్థము. దీనికే పువోర్ అనియు (పుపాప్రవేళించు, నమ్మద్రమతో పంగమించు) పేరు. దీనికి ఆవలి యొద్దుననే ఒరయూరు కలదు కకున్దన్ అను నొక రాజు పాలించినందువలన దీనికి ఈ పేరు వచ్చినది అని 'సంఘం' వాజ్ఞయ మున కలదు. ఈ కావేరి తీరమునకే శిబిదేశమని పేరు. ఈ రాజులకు శిబి వంశ మ్మలుగాన శెంబియనులని (వనస్థి (దండి దళమరూర చరిత్రలో కూడ కావేరి తీరమును శిబిదేశ మన్నాడు) కరికాలచోళుని వంశస్థులు ఆంధ్రదేశము నకు వచ్చి రేపాటిలో కొంతకాలముండి దేశమంతయు వ్యాపించినట్లే కాకతీయు లును కావేరి తీరమునుండియే వచ్చి యుందురా! ఒక యాళ్ళర్యము కాకతీయు లలో తొలితొలి రాజులు చెప్పుకొనక పోయినను గణపతి చక్రవర్తి కాలమున కొన్ని శాసనములు వీరిని కరికాలాస్థయులని యనుచున్నది. ఇది తర్వాతి కల్పన యై యుండిన యెడల చోళులతో వీరేందులకు తమ్ము ముడి పెట్టకొన్నారో ఆలోచింపవలెను. అంతేకాదు. మొదటి దేశరాజునుండి తాము దుర్బ యుని వంత స్థలమనియు చెప్పుకొన్నారు. దుర్బ యకులాది చండ్రులు పలువు రున్నారు. ఈ దుర్బ యుడు దుర్వోధనుని కొడుకుని భావనాటకము ఊరూభంగములోని దానిని వీరభద్రరావు గారు చెప్పి యున్నారు. దుర్బ యుడు చారిత్రిక పుర ముదా యనునది కాదు కావలసినది ఇదంతయు దాక్షిణాత్య పంబంధమును సూచించుచున్నది అనునంత వరకే ముఖ్యము. భావనాటకములు దక్షిణ దేశ ములో దొరికినవి అన లివి ఆతని నాటకాల రంగ ప్రతులనియు ప్రతీతి కాకతీ యులును కావేరి తీరవాసులై యుండి తెలుగు చోళులవలెనే పెత్తెగ్గలాకి యుందురు.

కావేరి తీరముతోడి పంబంధమును తెలుపు విషయములు మరిరెండు కలవు. శిబి చక్రవర్తి పాపుర మెత్తు మాంసమును దేగ కిచ్చిన కథ జగత్ప్రసిద్ధము. శిబి వంశస్థులు శెంబియనులుగదా. ఒరయూరు కడ మాత్రమేగాక చోళు లకు గూర్చిన శిబి కథ చేజెర్లలోని కపోతేశ్వరాలయము చెప్పుచున్నది. ఇది ఆనంద గోత్రజల కాలమునాటిదనియు మొదట బుద్ధుడైన గృహముగా నుండి తరువాత హిందూ దేవాలయ మాయననియు నిర్మయించి యున్నారు. ఇంకను ఆంధ్రదేవాలయ వాస్తుకలా పరిణామములలో దీని స్థానమును శ్రీసి శివ రామమూర్తి గారిట్లు వ్రాసియున్నారు 'ఇది వాగార్జునుని కొండలోని బుద్ధుడైన శత్రువునవంటి వాని ననుసరించి గజపష్టాకార రూపమున విర్మింపబడిన తొలుదొట్టి హిందూ దేవాలయము వెనుకటి పై భాగము గజపష్టము వలె వంపుగా నున్నది ... క్రీ శ 4వ శతాబ్దిలో పాలించిన ఆనంద గోత్రజల రాజుల కట్టించినది. దీనికి తరువాత గజపష్టాకారముగ విర్మింపబడిన తొలుతటి హిందూ దేవాలయము మహాబలిపురమందిరి రథ వర్ణమున గలదు. పల్లవ శిల్పులు చేజెర్ల దేవాలయ రూపము ననుకరించి యుండుట అసంభవము

కాదు వీలన, విచిత్రచిత్తుడని ప్రసిద్ధిచెందిన పల్లవరాజు మొదటి మహేంద్ర వర్మ కృష్ణాతటభూమిని పాలించుచుండిన విష్ణుకుండి విక్రమ మహేంద్రుని దౌహిత్రుడగుటవలన అతడు కొండలను తొలిచి ఆలయములను నిర్మించు ఆంధ్ర సంప్రదాయమునా తన కాంచీరాజ్యమున ప్రవేశ పెట్టి యుండవచ్చును. ఇట్టి గజప్రస్థాకారమున నిర్మింపబడిన తొలుతటి దేవతాయతనములు మరిరెండు దక్కనునందు గలవు అందొకటి తేర్ అను ప్రదేశమున నున్నది రెండవది అయ్యావళిలోని డుర్గ దేవాలయము ఈ రెండును చాల ప్రాచీనములే రెండ వది క్రీ శ ఆరవ శతాబ్దమునకు చెందినది క్రీ శ ఏడవ శతాబ్దారంభ దశక ములలో చాళుక్యులకును పల్లవులకు ను కలిగిన సంఘర్షణలు క్షాడ ఈ సంస్కృతి సంస్కర్త ప్రభవముగ కారణమై యుండవచ్చును. అట్లే అయ్యా వళి దేవాలయ నిర్మాణ వద్దతిని పల్లవ శిల్పులు అనుకరించి యుండవచ్చును (తెలుగు విజ్ఞాన సర్వ 3 పు 651) గజప్రస్థ విమానములు మహాబలిపురమందే గాక మదరాసునకు చుట్టు చదారు చోట్ల గలవు తిరువత్తూరిలో పెద్ద ప్రధాన విమానము, ఉన్నవానిలో పెద్ద గజప్రస్థము చిన్నవి నమాన పరిమాణము గలవి పాన్నేరిలోను, మదరాసు నుండి అవడికి పోవు మార్గమున పాడియను చోటను, అరక్కోణము మార్గమున తిరుపాచ్చూరు తిరుమళిశై మొదలైన చోట్లను కలదు ఇంతలేసి కట్టడమలే వెలసియిండగా జనుల వలసలు ఏర్పడి యుండుట ఒక యాశ్చర్యమా!

దక్షిణ దేశమున చోళరాజులను గూర్చి చోళ బ్రహ్మహత్య కథ యొకటి కలదు ఆ రాజు చేసిన బ్రహ్మహత్య అతనిని వెన్నంటి తరుమగా వాతడు చాల

దూరము పారిపోయి అది పడలనందున తిరువిడమరుడూ రనుచోట శివాలయ మున ప్రవేశింపగా వాకిటనే నిలిచి అతనికై వేచి యుండెనట. మహాత్ముల సలహా వలన అతడింకొక మార్గమున పోయి దానిని తప్పించుకొనెనట బ్రహ్మహత్య ఇంకను ఆధ్వరము చెందినే కనుపెట్టుకొనియున్నదట మరి ఆంధ్రులలో వెల నాటివారికొక ప్రతిబంధక మున్నది వెలనాడు చోళరాజుల పాలించినది. చోళు లలో నంబంధపడిన యీ కథ వెలనాటితోను సంబంధపడి యుండుట ఆలో చింప దగినది. శైవవాఙ్మయములో అరువత్తూమూవరును గూర్చి నున మెరిగి నది ఓమిళు లెరుగరు. శైవవాఙ్మయ చరిత్రనన్వేషించిన ఎన్ని చారిత్రిక నత్కములు వెలువడగలవో !

ఇట్టిదంతయు చూడగా శాతవాహనులు ప్రాకృతమును పల్లవుల మొదట ప్రాకృతమును తర్వాత సంస్కృతమును వృద్ధి పరుపగా, చేరచోళ పాండ్యు లలో పాండ్యులు తమిళమును పోషించగా, చేరరాజులు మలయాళభాషను ఆదరిం పగా, చోళరాజులును వారిలో చేరిన కాకతీయులును, రెడ్డుగా వారిని రాష్ట్ర కూటులును తెలుగును పోషించిరి ఆంధ్రదేశమున వ్యాపించినందున క్రమముగ ప్రాకృత సంస్కృత భాషల ప్రభావముచేత మార్పునంది సంస్కృత ప్రాకృత ద్రావిడ భాషలయొక్క భిన్నరీతులను పదములను వ్యాకరణ నిశేషములను తెలుగు గ్రహించినది ప్రాచీనాంధ్ర దేశమగుటచే ఆంధ్ర పదము నిలిచినది తెలుగు వారు చేరుటచే తెలుగైనది మనకును మన భాషకును రెండు పేర్లుండుటకు పై చారిత్రికాంశములే కారణముగా నుండవచ్చునని వా యువా. పెద్దలు పరిశోధింతురు గాక.

నీరజ

శ్రీ నిఖిలేశ్వర్

ఈ వేదనా రోదసిలాంటి

విశాల జీవితంలో

అనంతమైన నీరస క్షణాల గర్భంలో

పుట్టుక ఒక మహత్తులేన సంఘటన

చావు అంతకంటే మామూలైన పరిణామం.

రసహీనమై నిస్తాణంగా లాగే కాలం

ఒక్కొక్క జన్మకు స్పందించి

కాసేపు కేరింతలమధ్య

కటాకటాలను మరచి

నూతన సృష్టిలోని అనందానికి

ఒక వాస్తవం జీవం పోసుకుంటుంది.

దమనంలో ప్రకృతి—పురుషుల రక్తం

ఏ రోజు కారోజు అంతాపట్టని రహస్యంలో

అమాయకంగా—చిలిపిగా బ్రతకడం మాని

సొంత జీవితాన్నే మోయలేని ఈ యుగంలో

రచన

అజేయమైన అనంతశ్వాస సృష్టి

విలయం చెందుతుంది

ఆర్థంగా—ప్రశాంతంగా

మధుర సంగీతానుభవంలా.....

ప్రతి పండు మాయని మెత్తదనంలో

మరెన్నో వళ్లకు

సంగమ స్థానమయ్యే విత్తులతో

ప్రతి విత్తు వినూత్నమైన రహస్యంతో

కళ్ల ఎదుట విశ్వాంతరాళాన్ని నిలిపినపుడు

ఒక మహత్తులేని సంఘటన

చావులేని నిరంతర జన్మపరంపర

ప్రతిసారి ఒక ప్రశాంత సుషుప్తితో

మంచులాంటి చల్లని తెల్లని అమాయకత్వంలో

మెరుస్తుంది జీవితం

బాధల పంకిలంలో స్వేచ్ఛగా—.

రాచూరు శిలాశాసనములు

శ్రీ వి. ఎన్. శాస్త్రి

వృహదాదు నగర మండలము, కల్వకుర్తి తాలూకాలోని రాచూరు గ్రామము వెలుపలనున్న దేవాలయమున గల నల్లరాతిపై మూడువైపుల శాసనములును, ఒకవైపు మహానాగమును, చెక్కబడియున్నవి ఈ శాసనములు రాతితోటే ప్రెగ్గడ మల్లిసెట్టి వేయించినట్టివి

రాష్ట్రకూట వంశ మంతరించిన పిమ్మట నల్లగొండ, మహబూబు నగర మండలములను కల్యాణీ చాళుక్యు లాక్రమించి పాలించిరి ఈ మండలములలో కల్యాణీ చాళుక్యులకును, వారి సామంతులకును, దండనాథులకును, సంబంధించిన వందలకొలది శాసనములు కనిపించుచున్నవి

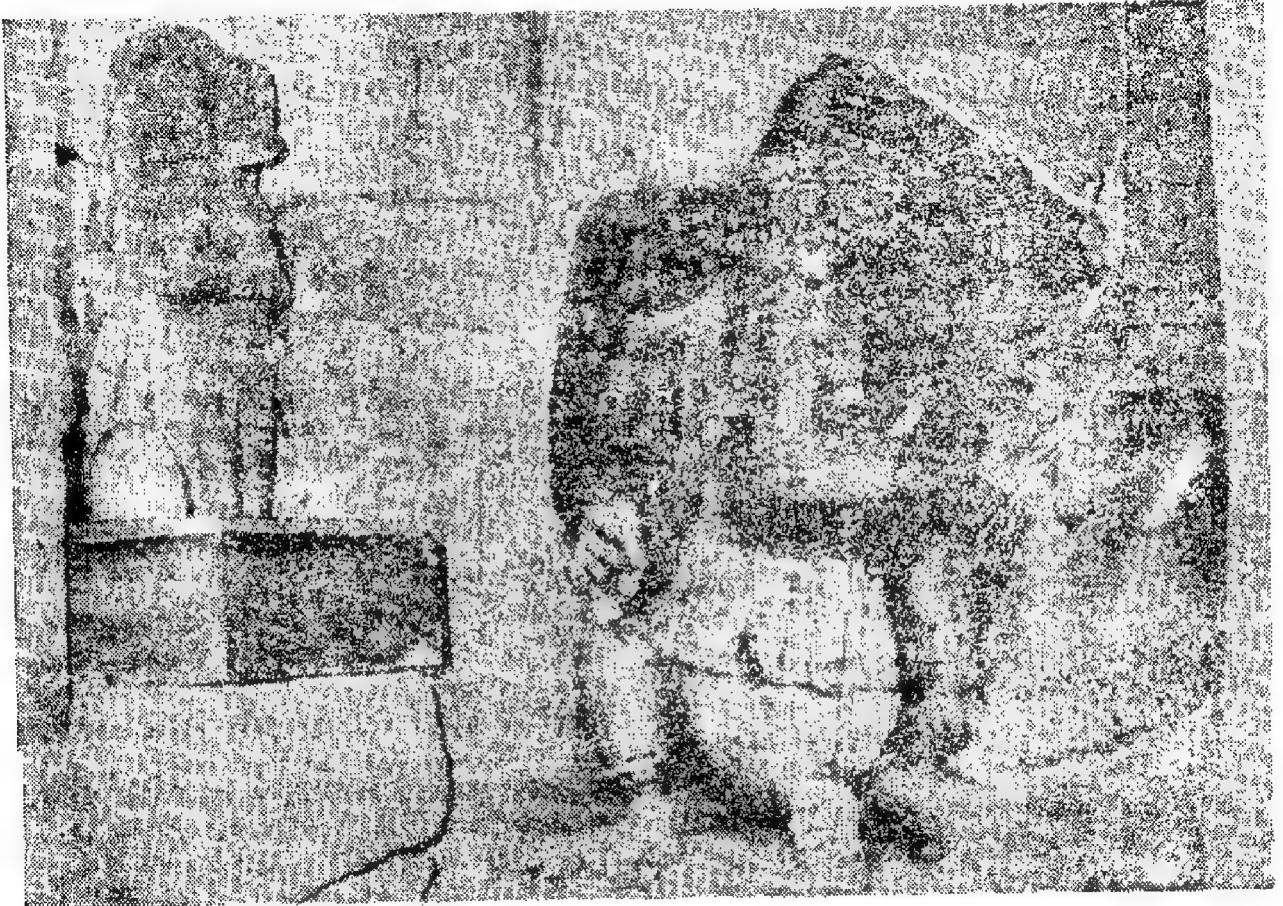
రాచూరు గ్రామ మతి పురాతనమైంది ఇవలనున్న ప్రాచీన దేవాలయములో కొన్ని శిథిలమై నామమాత్రముగ నిలచియున్నవి కేవల దేవర ఆలయము శిథిలముకాకుండ పల్లవ చాళుక్య శిల్ప సంపదతో నొప్పురుచున్నది ఈ ఆలయము గర్భగుడి, విశాల మంటపము కలిగియున్నది కేవల దేవర ఆలయము, మల్లికార్జున దేవర ఆలయము కలిసియున్నవి ఆలయము

ముందు ఆవరణలో చిన్న చిన్న గుళి ఉన్నది అందు విఘ్నేశ, సార్వభౌమ, ఆంజనేయస్వామి విగ్రహము లున్నవి

వినాయక విగ్రహమునుండుగల నంది చక్కని శిల్పముతో నొప్పురుచున్నది దేవాలయ ప్రాకారకుడ్యములు వడిసోయి, పునాదులు మాత్రము కనిపించుచున్నవి ఈ గ్రామమున ప్రాచీన దేవాలయ నిధిల చిహ్నములు విశేషముగనున్నవి చరిత్ర ప్రసిద్ధిగవు గంగాపుర మిచ్చటికి ఇరువదియైదు మైళ్ల దూరములో మున్నది

కేవల దేవర ఆలయమునకు వది గజముల దూరమున ఒక శిలా శాసన మున్నది ఈ శాసనము కల్యాణీ చాళుక్యరాజగు మూడవ తెలపురి కాలమున నల్ల, పయ్య దండనాయకరు వేయించినది ఇది కన్నడ శాసనము

రాతితోటే ప్రెగ్గడ మల్లిసెట్టి వేయించిన మూడు శాసనములలో ఒకదానియందు కందూరి ఉదయనచోడ మహారాజు ప్రకార కందు ఉదయన చోడచికి సంబంధించిన మొదట శాసనము శక సంవత్సరము 1084 లో

రాచూరులోని కేవలదేవర ఆలయములోనున్న నంది వినియ్యక ఆలయము పర్వత ఎత్తగుండు

వేయిపబడిన ఒడ్డుర్ల శాసనమని ఇంతవరకు భావింపబడినది కాని నిల్ల గొండ మండలములోని సిరికొండ గ్రామముననున్న ఈ సంవత్సరము 1070 నాటి అప్రకటిత శాసనము చాళుక్య ప్రభుత్వ చక్రవర్తి జగదేకమల్లుని, ఉదయనచోడ మహారాజును పేర్కొనుచుండుటవలన—“సిరికొండ” శాసనము ఉదయనచోడ మహారాజును పేర్కొను మొదటి శాసనమని భావింపవచ్చును మల్లిపేట్టి వేయించిన రాచూరు శాసనము ఉదయనచోడుని పేర్కొను రెండవ శాసనమగును.

కందూరి చోడవంశీయుల చరిత్ర అనమగ్రముగ నున్నది ఇంతవరకు లభించిన శాసనములందు పేర్కొనబడిన రాజులపేరు కొణిదేన, పాత్తపి, నెల్లూరు, వెలనాడు, రేనాడు, కర్ణాడు ప్రాంతములను పాలించిన తెలుగు చోడ రాజుల పేర్లతో సమన్వయపరచుటకు వీలు లేకుండ నున్నవి నల్లగొండ, మహబూబు నగర మండలములందు కందూరి చోడులకు సంబంధించిన శాసనము లెన్నియో యున్నవి అందు కొన్ని ప్రకటించబడినవి కొన్ని ప్రకటించబడ వలసియున్నది.

కందూరి చోడులు

నేటి ఆంధ్రప్రదేశ్లోని తెలంగాణ ప్రాంతమున మహబూబునగరం, నల్లగొండ మండలములందు తెలుగుచోడ వంశీయులలో చోళాశాసన కందూరు చోడులుగా ప్రసిద్ధిచెంది, కల్యాణి చాళుక్యులకును, కాకతీయులకును సామంతులుగా వ్యవహరించి పాలించినారు. ఈ వంశీయుల రాజధానులుగా వర్తిల్లిన నగరములలో కొలనుపాక, కందూరు, పానగల్లా, వర్తమానపురములు ముఖ్యమైనవి.

కందూరు చోడవంశీయులకు సంబంధించిన శాసనములను ఆధారముగా గలి రాజలరాలమును, చరిత్రను కొంతవరకు తెలిసికొనవచ్చును

కందూరి చోడుల శాసనములు

1 కొలనుపాక— తొండరన చోళ మహారాజు — చా వి సం 13 — A. P. Govt Arch Series No 3—Ng 48.

2. కొలనుపాక — కుమార కొండయ చోళమహారాజు—చా వి సం. 24—A. P Govt Arch. Series No. 3—Ng. 46.

3 గట్టుతుమ్మెన—నల్ల భీమదేవ చోడమహారాజు—చా వి సం 10 — Hyd. Arc. Series No. 19 Mn—10.

4. ఉప్పునూతల— పోమనాథదేవ చోడమహారాజు—చా వి సం 32 —Hyd. Arc. Series No. 19. Mn—45.

5 ఏలేశ్వరం — గోకర్ణదేవచోడ మహారాజు — చా వి. సం 33 —A. P. Govt. Arc. Series No. 22. No 333

6 ఏలేశ్వరం — గోకర్ణదేవచోడ మహారాజు — చా. వి. సం. 33— Govt. of A. P Arc Series No. 22 No 339

7. ఏలేశ్వరం — గోకర్ణదేవచోడ మహారాజు — చా వి సం 33— A. P. Govt. Arc. Series No. 344

8 మామిళ్ళపల్లి — గోకర్ణదేవచోడ మహారాజు — పోయ్య చా. వి సం. 41—Hyd Arc. Series No. 19 Mn—27.

9 గట్టుతుమ్మెన — గోకర్ణదేవచోడ మహారాజు — చా. వి. సం. 40—Hyd. Arc Series No. 19. Mn—11.

10 పానుగల్లా — గోకర్ణదేవ చోడమహారాజు — శ సం. 1043 Hyd Arc Series No 13-2; P. 96.

11 పానుగల్లా — మైలంబ — శ. సం 1046 — Hyd. Arc. Series No 13-2; P. 105—109,

12 సిరికొండ — ఉదయనచోడ మహారాజు — శ సం 1070— అప్రకటిత శాసనము.

13 రాచూరు — ఉదయనచోడ మహారాజు — శ. సం 1079 అప్రకటిత శాసనము.

14. బడ్డుర్ల — ఉదయనచోడ మహారాజు — శ సం 1034 Hyd Arc Series No 19 Mn—12, 13.

15 సిరికొండపల్లి — ఉదయనచోడ మహారాజు — శ సం. 1097 Hyd. Arc Series No 19 Km 15

16. ఏలేశ్వరం — ఉదయనచోడ మహారాజు — A. P. Govt. Arc Series No. 22 No. 357.

17 ఏలేశ్వరం — ఉదయనచోడ మహారాజు — A. P. Govt. Arc Series No. 22, 358.

18 మామిళ్ళపల్లి — భీమ, గోకర్ణదేవచోడ మహారాజులు—శ సం. 1100—Hyd Arc Series No 19. Mn 26

19 లింగాల — తొండ — శ. సం 1106 — Hyd Arc. Series No 19 Mn 17.

20 పాలెము — గోకర్ణదేవుడు — Hyd Arc Series No. 19 Mn 31

21 మల్లేపల్లి — భీమదేవచోడ మహారాజు — శ సం. 1157 Hyd Arc Series No 22, 307.

పైన పేర్కొనబడిన శాసనములలో సం. 6, 7, 16, 17, 21 అప్రకటితములు కాని, ఆంధ్రప్రభుత్వ పురాతత్వ శాఖ సీరీసు వెం. 22 లో నమోదు చేయబడినవి గిరికొండ, రాచూరు శాసనములు—అప్రకటితములు — ప్రభుత్వమువారు నమోదు చేయనివి

పశ్చిమ చాళుక్యులకు (త్రైలోక్యమల్లుని కాలమున ఇరుగణచోళ మహారాజును పేర్కొను మూడు శాసనములు) శ. సం 978 లో అలంపురమున వేయింపబడినవి ఇతనికి “చరణ సరోరుహ విహిత విరోచన ప్రముఖాభిది” చోడవంశ ప్రజాస్థి చేర్చబడినది చిద్దలచోళమహారాజు అయితే మున్నూటి పాలించు మహా మండలేశ్వరుడుగా, త్రైలోక్యమల్లుని సామంతుడుగా నున్నట్లు, శ సం 989 నాటి అలంపుర శాసనమువలన తెలియుచున్నది

ఈ చిద్దల చోళ మహారాజే భువనైకమల్లుని కాలమున కన్నె—300; పెడకల్లెంటు—100; నరవాడి—500, అయితే—300 పాలించు చుండెనని శ. సం. 995 నాటి శాసనము తెలుపుచున్నది.

త్రిభువనమల్లు విక్రమాదిత్యుని రెండవ విజయ రాజ్య సంవత్సరము నాటికి అయితే మండలమును వైదుంబవంశీయుడగు మల్లమహారాజు పాలించుచున్నట్లు తెలియుచున్నది

త్రిభువనమల్లు విక్రమాదిత్యుడు కడు సమర్థుడైన రాజు. సింహాసనమధిష్టించిన పీఠం, మాండలికులను, సామంతులను మార్చినట్లు తెలియుచున్నది బహుశః చిద్దల చోళ మహారాజు వారసుడో లేక దగ్గరి బంధువో ఐన తొండరన చోళమహారాజు కొలనుపాక ఏడువేల పాలించుటకు త్రిభువన

1 Hyderabad Archaeological Series No.19Mn. 12, 13.

2. తెలంగాణ శాసనములు Vol II క. చా శా. సం 4, 5, 6.

3. „ „ Vol II „ „ సం 11.

4 తెలంగాణ శాసనములు — Vol II క. చా శా సం. 12

5. తెలంగాణ శాసనములు — Vol II క. చా. శా సం. 14, 15

మీ సరుకులను

మా సంతకణకు ఒప్పుగించండి

సిజిటి తగు సమర్థతతో వనిచేయును, మీ సరుకులను
భద్రముగా మరియు శీఘ్రముగా మీ సౌకర్యము
ననుసరించి గమ్య స్థానమునకు చేర్చగలరు.
ఇది నిపుణులయిన తమ ఉద్యోగులచే జాగ్రత్తతో
నిర్వహించబడుచున్న సంస్థ ఇందులోని ప్రతి
చిహ్నము తన పనిలో సుశిక్షణదైన నిపుణుడు.

కమర్షియల్ గూడ్స్ ట్రాన్స్పోర్ట్స్ (Regd.)

హెడ్ క్వార్టర్లు :

కొత్తపేట, పి. వి. నెం 89,

గుంటూరు.

ఫోన్ 580

అసిస్టెంట్ డిప్యూటీ :

107, తంబు శెట్టి వీధి,

హిస్ట్రీ బాక్సు నెం 1254,

మద్రాసు - 1.

ఫోన్ నెం. 24485 & 25748

✱

— సీట్ల ప్రాంతాలు : —

మాంట్ రోడ్ :

11-బి, అత్తిపట్నాన్ వీధి

ఫోన్ : 88594

గిండి :

ఇండస్ట్రియల్ ఎస్టేట్ ఎదురుగా.

ఫోన్ : 801069

బుకింగ్ ఆఫీసు .

(మద్రాసు-1)

304, తంబు శెట్టి వీధి.

ఫోన్ : 22648

అంబత్తూర్ :

ఇండస్ట్రియల్ ఎస్టేట్.

★

మరియు ప్రాంతాలు :

తిరుచి, బెంగుళూరు, ఆంధ్రప్రదేశ్ చందంతటా గలవు.

మల్ల విక్రమాదిత్యునిదే నియమింపబడియుండును కృష్ణానది ఉత్తర ప్రాంతమును, కొలనుపాక రాజధానిగా తొండరచోళ మహారాజు పాలించుచుండెనని కొలనుపాక శాసనమువలన తెలియుచున్నది నల్లగొండ, ఖమ్మం మండలము లోని నేలకొండపల్లి ప్రాంతము, మహబూబునగర మండలము కొలనుపాక ఏడు వేల పరిధిలోనికి వచ్చును కృష్ణా—తుంగభద్రా నదులమధ్య ప్రాంతమును అనగా నేటిగదాపల్లి, అలంపూర్ తాలూకాలు అయిజేమండలమని అనాడు పిలువబడినవి. ఈ ప్రాంతము వైదుంబరాజుల అధీనమందుండెను తుంగభద్రానది దక్షిణమున, కర్నూలు, కడప, అనంతపురం, ప్రాంతములను తెలుగుచోళ వంశీయులు పాలించుచుండిరి ఈ మాండలిక రాజు లందరు త్రిభువనమల్ల, ఆరణ విక్రమాదిత్యునికి సాయుతులుగా వ్యవహరించుచుండిరి త్రిభువనమల్ల తన కుమారుల నాయాప్రాంతములందు రాజ ప్రతినిధులుగా నియమించెను కందూరు మండలమును పాలించుటకు చందలదేవి కుమారుడగు కుమార తైలపుడును, కొలనుపాకమండల పాలకునిగా పట్టమహిషి పుత్రుడైన సోమేశ్వరుని నియమించెను రాజపుత్రులు ప్రతినిధులుగా నున్నను, ఆయా మండలములను, మాండలిక రాజులు పాలించుచుండిరి రాజప్రతినిధిగా కుమార సోమేశ్వరుడు కొలనుపాకలో నియమింపబడక పూర్వము తొండరచోళ మహారాజు, అతని సంతతివారు కొలనుపాక ఏడువేలు పాలించిరి అటుపిమ్మట కందూరి బోడులు, పానుగల్లు, కందూరు పట్టణములను రాజధానులుగా చేసికొనిరి ఉడయచోడమహారాజు కాలముచాటికి వర్తమానపురము రాజధానిగా నున్నట్లు రుద్రదేవుని వేయిస్తంభాల గుడి శాసనము వలన తెలియుచున్నది వేయిస్తంభాల గుడి శాసనమే హనుమకొండ శాసనముగా ప్రకటింపబడినది 6

1. తొండరచోళ మహారాజు

కందూరిచోడ వంశీయుడగు ఈ రాజు ప్రశంస కొలనుపాక శాసనము దున్నది 7 ఇతడు త్రిభువనమల్ల విక్రమాదిత్యుని సాయుతుడు శాసనము దితడు 'సమధి గత పంచమహాశిఖ, మహామండలేశ్వర, వీరమాహేశ్వర, చందూరు రవరేశ్వర, సూర్యసంశోభనకుంఠిలక కాన్యగోత్ర కలికాలాన్యయ, నామాది సమస్త ప్రశస్తి రహిత శ్రీ మహాహేమండలేశ్వర కర్పూర తొడ్గారు చోళమహారాజుని' వర్ణింపబడినాడు ఈ శాసనము చా. వి. వ. 13 విభవ సంవత్సరము. ఉత్తరాయణ సంక్రాంతి వర్షదిసమున ఈయబడినది ఇతడు కొలిపాక ఏడువేల పాలకుడు చా. వి. వ. 13 విభవ సంక్రాంతి క్రీ. శ. 1088 డిశంబరు 24 కు పరమానమగును ఈ కందూరిచోడవంశీయులకు సంబంధించిన మొదటిశాసనమిది. తొండరచోళ మహారాజు వంశమునకు మూలపురుషుడని భావించవచ్చును ఇతని పరిపాలనకాలము క్రీ. శ. 1078—1090 కావచ్చును.

2. కొండయచోళ మహారాజు

ఈతడు కొలనుపాక శాసనమునూరి వేయించినట్లు తెలియుచున్నది శాసనము దితడు కుమార కొండయచోళమహారాజుని వర్ణింపబడినాడు ఇతడు తొండరచోళ మహారాజు పుత్రుడు కావచ్చును ఇతనికిని చోడ వంశ ప్రశస్తి కలదు. ఈ శాసనమున చా. వి. సంవత్సరమున్న భాగము, సంవత్సరము పేరు చెదిరిపోయినవి పుష్కాస్పదముగనున్న అక్షరములను బట్టి ఇది ప్రమాది సంవత్సరములో వేయించినట్లు తోచుచున్నది. ప్రమాది సంవత్సరము చా. వి. సంవత్సరము 24 కు సమానము కావున కొండయచోళమహారాజు తండ్రి యనంతరము కొలనుపాకఏడువేలు పాలించియుండును ఇతని పరిపాలనకాలము క్రీ. శ. 1090—1105.

3. నల్లభీమదేవ చోడ మహారాజు

ఈ రాజు ప్రశంస గట్టుతుమ్మన శాసనమునూరి కనిపించుచున్నది ఇతనికి మహామండలేశ్వర బిరుదమున్నది ఇతని పట్టమహిషి ధేన్వసుహదేవి తుంపేటి రామేశ్వరదేవరకు కోరికలుతో నిచ్చిన దత్తిని తెలుపు శాసనమిది నల్లభీమదేవ చోడమహారాజు తల్లిదండ్రులపేళ్లు తెలియుటలేదు ఈ శాసనము చా. వి. సం. 30 లో వేయింపబడినది. కావున శాసనకాలము క్రీ. శ. 1106 అగును.

4. సోమనాథదేవ చోడ మహారాజు

ఇతడు చా. వి. సం. 32 శార్వరి సంవత్సర చైత్ర బహుళ దశమి శని వారమునాడు ఉప్పునూతల శాసనమునూరి కేదారేశ్వర దేవరకు వెలిపియు 8 ౧౨ ప్రోసాయకుని చెరువు వెనుక నీరుపాలము 3 మట్టులు, అందే శ్రీ కేశవదేవ రకు అడ్డత్తిపాలము, బాసాని చెరువువెనుక మట్టులు ౨, నందాదీపమునకు ప్రత్తిమలగ కోలపాడుగు కరకూలిని పెంటకుంకము అక్కగట్టును—ఇచ్చ సంవత్సరమున వేయించినాడు చా. వి. సం. 32 క్రీ. శ. 1108కి సమానము.

5. గోకర్ణదేవ చోడ మహారాజు

చా. వి. సం. 33లో వేయించిన ఏలేశ్వరశాసనమును, చా. వి. సం. 4౦లో వేయింపబడిన గట్టుతుమ్మన శాసనమును, సామ్య సంవత్సరములో (చా. వి. సం. 41) వేయింపబడిన మామిళ్ళపల్లి శాసనమును, శ. సం. 1043 లో వేయింపబడిన పానుగల్లు శాసనమును, ఏలేశ్వరములో లభించిన రెండు అప్రకటిత శాసనములు గోకర్ణ దేవచోడమహారాజు పేర్కొనుచున్నవి ఇతడు చా. వి. సం. 33లో ఏలేశ్వరదేవరకు, కోడూరు గ్రామమును దానమిచ్చినాడు చా. వి. సం. 33—ఎ. డి. 1110. గట్టుతుమ్మన శాసనమును పిలువె నాయకుడు మహామండలేశ్వర గోకర్ణ దేవమహారాజు రాజ్యాభిషిక్తిని గోరుచు చా. వి. సం. 40లో వేయించెను చా. వి. సం. 40—ఎ. డి. 1116. మామిళ్ళపల్లి శాసనమును గోకర్ణ దేవచోడమహారాజు దండనాయకుడగు హరిహరదాసుండు భీమ దేవుడు సామ్యసంవత్సరము పుష్యబహుళ సప్తమి సోమవారమునాడు సంక్రాంతి వర్షదిసమున పుసంహ దేవర నైవేద్యమునకు భూమిదానమిచ్చు సంవత్సరమున వేయించెను. ఇందు గోకర్ణ దేవచోడమహారాజుకు చోడవంశ ప్రశస్తి చేర్చబడినది సామ్యసంవత్సరము చా. వి. సం. 41 కు సమానమగును కావున శాసన కాలము క్రీ. శ. 1117 శా. శ. 1043లో వేయించిన పానుగల్లు శాసనమును గోకర్ణుడు కుక్కుళము 31 రోని మాడుపుల గ్రామమును, కావలియ బీమర ప్రెగ్గడకురు, అమనికల్లు 7.1లోని అడ్డలూరు గ్రామమును అష్టభోగ సహారముగా దొడ్డభట్లకురు చాళ్ళ కడిగి దావయిచ్చెను ఈ శాసనమున పేర్కొనబడిన మాడుపుల—మాడుగుల, కుక్కులము—కుక్కుడము నల్లగొండ మండలమున నున్నవి శా. శ. 1043—క్రీ. శ. 1121 ఏలేశ్వరమున లభించిన నెం. 339 శాసనము వలన గోకర్ణుడు చిట్టాడూరు గ్రామమును ఏలేశ్వరదేవరకును, నెం. 341 శాసనము వలన—కందూరి చోడరాజు కీచవల్లి గ్రామమును ఏలేశ్వరదేవరకు దానమిచ్చినట్లు తెలియుచున్నది

మైలాంబ కా. శ. 1046 లో వేయించిన శాసనము వలన ఆమెకు ఉడయన, చోడభీమనారాయణ, గోకర్ణులను పుత్రులున్నట్లు తెలియుచున్నది.

6. ఉడయచోడ మహారాజు

కందూరి చోడరాజులలో ఉడయన చోడమహారాజు కడు ప్రసిద్ధుడు. ఇతడు గోకర్ణుని పుత్రుడు. ఇతనికి సంబంధించిన శాసనములలో సిరికొండ శాసనము మొదటిది. శ. సం. 1070లో వేయింపబడినది చాళుక్య ప్రహాళ చక్రవర్తి జగదేకమల్లనికాలపు శాసనమిది ఉడయన చోడమహారాజుకు సంబంధించిన శాసనములలో సిరికొండ (శ. సం. 1070) రావూరు (శ. సం. 1079) ఓచ్చర్ల (శ. సం. 1084) నేలకొండపల్లి (శ. సం. 1097) ఏలేశ్వరము నెం. 357, 358 లు చూపుమురు కందూరి ఉడయనచోడమహారాజు ప్రశంస కాకతీయుల శాసనములందు కనిపించుచున్నది గోకర్ణదేవుని యనంతరము ఉడయనకు రాజై సుమారు 1140—1176 వరకు పాలించెను

6 తెలంగాణ శాసనములు Vol I కా. శా. సం. 5.

7 A. P. Govt Arc Series No 3 Ng 43

8 " " " " No 3 Ng. 46

9 Hyderabad Archaeological Series No 19 Mn 15

10. " " " " No. 19 Mn. 40

కాకతి రుద్రదేవుని హనుమకొండ శాసనమువలన¹¹ రెండవ ప్రౌలరాజు గోవిందరాజు నోడించి అతని రాజ్యమును ఉదయన కొనగినట్లు తెలియుచున్నది. చారిత్రకు లీ 'ఉదయన' కందూరి ఉదయనచోడ మహారాజుని నిర్ణయించినారు.

ఉదయనచోడమహారాజుకు మహామండలేశ్వర భిరుడ మున్నది. చోడ వంశపు రాజుల ప్రశస్తి ఇతనికి చేర్చబడినది. కందూరి ఉదయనదేవచోడ, ఉదయనచోడ, ఉదయాదిత్య, ఉదయచోడ, చోడయ అని ఇతడు శాసనములందు పేర్కొనబడినాడు. ఇతడు కోడూర్పురవరేశ్వర, సూర్యవంశోద్భవ కుల తిలక శాస్త్వ గోత్ర కలికాలాస్థయ నామాది సమస్త ప్రశస్తి సహితుడు కాకతి ప్రౌలరాజువలన, తానంతకుపూర్వము కోల్పోయిన రాజ్యమును పొంది ప్రౌలరాజు శత్రువులతో వైరము కలిగియుండెనని భావించవచ్చును చాళుక్య మూడవ తైలపునితో కాలచుర్యుల పక్షమున ప్రౌలరాజు చేసిన యుద్ధమున, ఉదయనచోడ మహారాజు సహకరించి ప్రౌలరాజు దయకు పాత్రుడై కందూరు నాడునొక నేలకొండపల్లి ప్రాంతమును కూడా సంపాదించియుండును. ప్రౌలరాజు తైలపు నోడించిన సంవత్సరము క్రీ శ 1157 కావచ్చునని చారిత్రకుల అభిప్రాయము¹²

ప్రౌలరాజు మరణానంతరము రుద్రదేవుని కాలమున ఉదయనచోడ మహారాజు స్వతంత్రుడయ్యెను. కాని కాకతి రుద్రదేవుడు చోడోదయని స్వతంత్ర్యము నరికట్టెను ఉదయనచోడ మహారాజు వృద్ధాప్యమున తన కుమారుడగు భీమ, గోకరుల ప్రాశ్నాహమున స్వతంత్రుడయ్యెను ఉదయనచోడుని కాలమందే భీముడు రాజ్యమేలుచు తండ్రికి సహాయపడెను చాళుక్య తైలపుడు మరణించ బలపరాక్రమ సంపన్నుడైన భీముడు తైలపుని రాజ్య భాగముల నాక్రమించెను భీమచోడుడ బలగర్వితుడై యుండ, కాకతి రుద్రుడు వర్తమాన పురముపై దండెత్తెను భీముడు, తల్లి, భార్య, సోదర, అవ్ర బంధు వర్గముతో, వర్తమానపురము వీడి అడవులలో దాగెను రుద్రదేవుడు భీముని వెదకి బంధించి, క్షమించి తిరిగి భీమునికి రాజ్యము విచ్చెను భీముడు రుద్రదేవుని సామంతుడుగా నుండుట కంగీకరించెను అంతియేకాక, తన సోదరి వద్మావతీదేవిని¹³ రుద్రదేవ మహారాజు కిచ్చి వివాహ మొనర్చెను.

కాకతి రుద్రుడు వర్తమానపురము నాక్రమించిన పిదప భీముడు నకుంటుంబముగా బయలుదేరి నేటి మున్నసూరు కొండలలోను, అడవులలోను దాగియుండ రుద్రదేవు డాతని వెంబడించి, అడవి కార్పించి, చివరకు భీముని బంధించి అతని సోదరి వద్మావతీదేవిని పరిణయనాడి, భీముని క్షమించెను ఆ ప్రాంతమున నగరము నిర్మించి తటాకము త్రవ్వించెను రుద్రుని కోట, బ్రహ్మగుండము, ఆలయములు, శిథిలనగర చిహ్నములు—మున్నసూరు హూటరొడ్డుకు ప్రక్కన కనిపించును సుమారు మైలు దూరము కొండలలో ఈ కోట, శిథిల నగరము వ్యాపించియున్నవి కోటలో నొక కొండకొన ఒక శిలా శాసనమున్నది శాసనము శా శ సం 1347 లో వేయించినట్టిది ఈ ప్రాంతము మహేశ్వర నీలకంఠ పుణ్యక్షేత్రమైనట్లును, ఇవట గుప్తమల్లికార్జున దేవర ఆలయమున్నట్లును, ఈ శాసనమును పాలకుర్రుమల్లినాయని కొడుకు సోమన వేయించినట్లును తెలియుచున్నది¹⁴

ఉదయనచోడుడు అతని మంత్రి పింగళి గోవిందయ్య 3వత్ససారము¹⁵ పండితారాధ్య చరిత్రను¹⁶ గ్రంథములందు ప్రశంసించబడినారు ఉదయన చోడ మహారాజు సర్దిగొండ సమీపముననున్న పానుగల్లులోని ఉదయ సముద్ర మను గొప్ప తటాకమును త్రవ్వించెను దానిని ఉదయాదిత్య సముద్ర మందురు. ఉదయ సముద్ర ప్రశంస కాకతీయుల శాసనములందు కలదు¹⁷ ఈ శాసనములలో నొకటి శ సం 1187 లోను రెండవ దిశ సం 1213 లోను వేయించబడినవి శాలివాహన శక సంవత్సరము 1432 లో ఉదయాదిత్య సముద్రమునకు వీరు చచ్చుటకు త్రవ్వించబడిన కాలవ, కతున ఖిలమై యుండ, గోకొండ నరబగు బ్రహ్మీం కుతుబ్, పంపర, రహమతుల్లా కతున, కాలవ, తూములు బాగు చెయించిట్లు తెలియుచున్నది

"... పానుగంటి ఉదయ సముద్రం కాలవ ఇందువుకేసినమలో నమిలెనర్థ మూసినీటి కతున ఖిలమై పుండంగాను పునవోద్ధారకముగాను కత్తుచగట్టి—కాలవ చేయించి ఆ నీళ్లు ఉదయ సముద్రమునించి, అగి నీళ్లు క్రిష్ణ గుమిని చేయించి, సమిలెకతున మొదలుకొని క్రిష్ణ, ఈమధ్య చెరువుల కుంటలు కాలవలు నింది" ¹⁸

ఉదయన చోడ మహారాజు పరిపాలనా కాలము క్రీ.శ. 1140—1176. సుమారు మూడు వందల సంవత్సరముల తరువాత శ సం. 1432 లేక క్రీ. శ. 1510 ప్రాంతమున ఉదయనచోడుడు నిర్మించిన కతున ఖిలమై పోయిన దని భావించవచ్చును ఏడవనిజాము కాలమున సమిలెకతున పునరుద్ధరింపబడినది

7, 8 భీముడు—గోకర్ణుడు

భీమ, గోకర్ణు లిద్దరు ఉదయనచోడ మహారాజు కుమారులు. వీరు కలిసియే రాజ్య మేలిసెట్లు తెలియుచున్నది క్రీ శ. 1178 విశంధి సంవత్సరములో వీరు చూత ఘోష అగ్రహారమును, మామిళ్లపల్లి, మంచికుంట గ్రామములను, నృసింహ దేవర కృగహారముగా నిర్మిసెట్లు మామిళ్లపల్లి శాసనము¹⁹వలన తెలియుచున్నది. భీమదేవచోడ మహారాజు కడు ప్రసిద్ధుడు. బలపరాక్రమ సంపన్నుడు ఉదయనచోడుని జ్యేష్ఠపుత్రుడు కాకతి రుద్రుని కలవరపరచినవాడు. మూడవ పశ్చిమ చాళుక్య తైలపుడు మరణించిన పిదప ఆ రాజ్య వైభవమును కొన్నినాళ్ల నుభవించినాడు²⁰

శ సం. 1106 లేక క్రీ. శ. 1184 లో మల్లమసాని, కన్నరదేవుల కుమారుడగు తాండ, విష్ణులయమును భీమరాజుపేరను, శివాలయమును తన తండ్రియగు కన్నరదేవుని పేరను, సూర్యదేవుని ఆలయమును గోకర్ణ దేవుని పేరను నిర్మించినట్లు లింగాల శాసనము వలన తెలియుచున్నది²¹ తాండ కరికాల చోడవంశీయుడు. ఇతడు లింగాల గ్రామము నగ్రహారముగా జేసి సోమశిల శివా

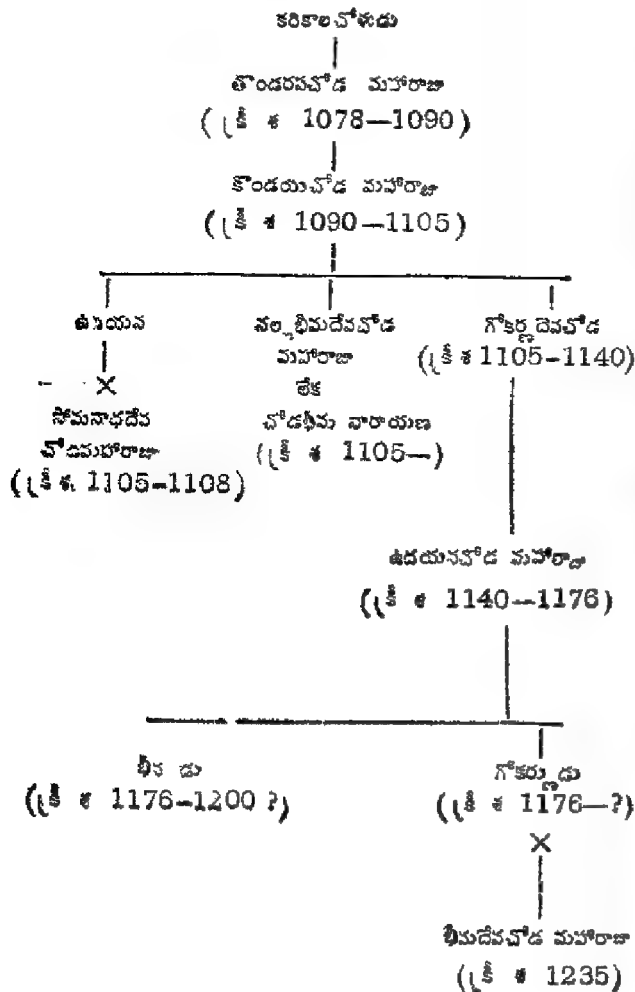
11. యః కుంభోరి పతే రకుంత పరశు శ్చక్వా గ్రహారోల్లస
ద్ధారాపాత నిపాతవైక చతురం గోవింద రాజాహ్వాయం
బద్ధోన్ముష్య తదోదయ క్షీతిభృతే రాజ్యం దదో లిలయా
లుంరాకో విషయస్య తస్య సమరే సద్వీరదీక్షా గురూః.
—తెలంగాణ శాసనములు I క. శ. సం. 5
12. ఆంధ్రుల చరిత్ర—వి వీరభద్రరావుగారు పు. 260
13. కందూరొడయచోడ వంశ వింసత్ క్షీరాద్ధి గర్భోద్భవ
త్పత్తికాశయ రుద్రదేవ స్వసతే కిం వర్ణ్యతే విక్రమః.....
—అనుమకొండ శాసనము తె శా Vol I క. శ. సం. 5
- 14 Hyderabad Archaeological Series No. 19
Mn. 30
- 15 శివతత్వ సారము—వీరిక—పు —8
- 16 పండితారాధ్య చరిత్ర—మహామహాప్రకరణము.
- 17 తెలంగాణ శాసనములు Vol I క. శ. సం. 33, 34, 35
- 18 Epigraphia Indo Moslemica 1925—26
Page 23—25
19. Hyderabad Archaeological Series No. 19
Mn 26
- 20 తెలంగాణ శాసనములు Vol I క. శ. సం. 5,
21. Hyderabad Archaeological Series No. 19
Mn 17.

అయమున కిచ్చెను కారుపాముల గ్రామమున పైక పేర్కొనిన మూడు అయమును నిర్మించెను ఇతడు మాండలిక వ్రథువు

9 భీమదేవచోడ మహారాజు

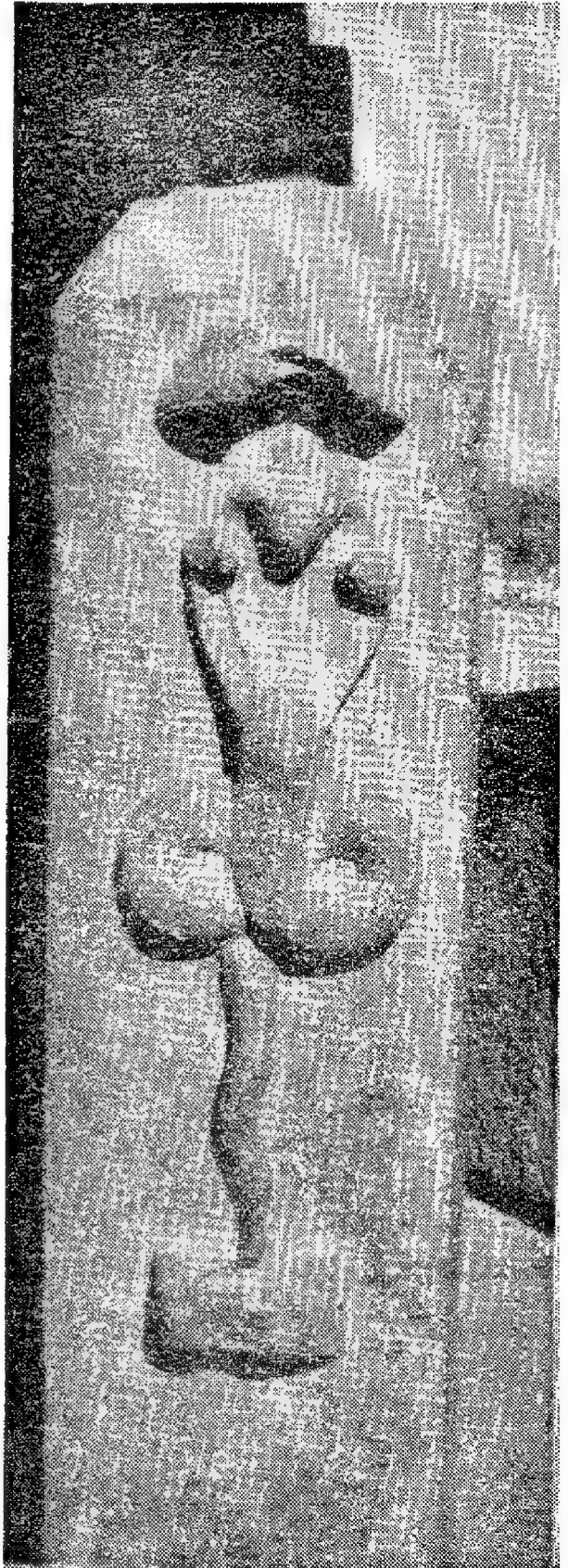
భీమ, గోకర్ణుల యనంతర మీ వంశీయులకు సంబంధించిన శాసన మొక్కటి మాత్రమే భీమదేవ చోడ మహారాజును పేర్కొనుచున్నది ఈ శాసనము శ సం 1157—క్రీ శ 1235 తో వేయించినది అప్రకటిత శాసనము వల్లగొండ మండలములోని దెవరకొండ తాలూకాలో మల్లేపల్లి చౌరాస్తా ప్రక్కనున్న కుంటక్రింది చేనిలోనున్నది అప్పటికి కాకతీయ సామ్రాజ్యమును గణపతిదేవ మహారాజు పాలించుచుండెను రుద్రదేవుని కాలముందే వందూరిచోడుల కాకతీయుల సామంతులైరి క్షిమదేవచోడుని తరువారి రాజుల పేర్కొని శాసనములుగాని తెలియరాలేదు ఇతనితో కందూరిచోడ వంశ మంతరించినదని బావించవచ్చును

కందూరి చోడ వంశము

శాసనముల స్వరూపములు

రానితోట్టి పెగ్గడ మల్లిపెట్టి వేయించిన మూడు శాసనములును ఒక మహా నాగమును, రాచూరు కేసవ దేవర అయముననున్న నల్లరాతిపైన చెక్కిబడినది శాసన శిల ఎత్తు 5½' లు వెడల్పు 1½' లు నాలుగు వైపుల నమోనమైన వెడల్పు కలిగి చూచుట కందముగానున్న శిలపై మల్లిపెట్టి

శ సం 1079, 1081, 1082లలో మూడు శాసనములను చెక్కించెను. శ సం 1079 లో వేయించిన శాసనమున శ్రీ శ్రీ వరుణతో కలిసి 31 వంక్తులును, శ సం 1081 నాటి శాసనమున 25 వంక్తులును, శ సం. 1082 వ సంవత్సరపు శాసనమున 12 వంక్తులును ఉన్నవి నాలుగవవైపు చెక్కబడిన నాగము చూచుట కందముగనుండి పఠనముగ నున్నట్లు కనిపించును.

లిపి

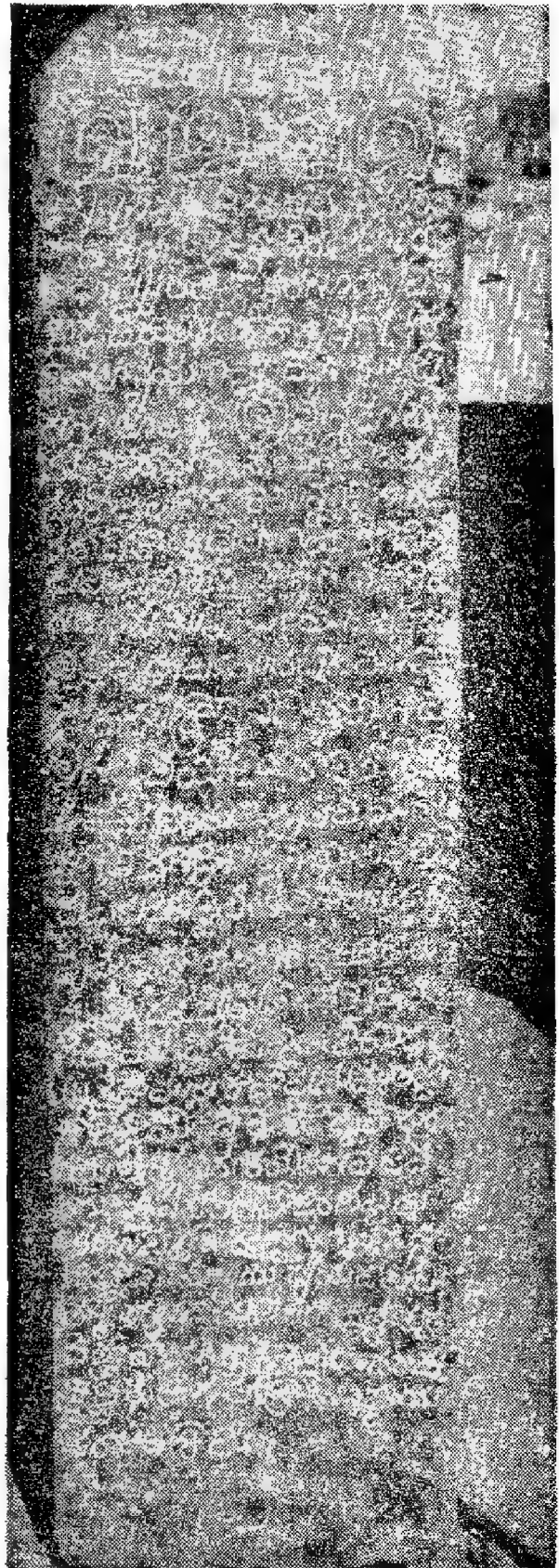
మల్లిసెట్టి వేయించిన మూడు శాసనములలో ఆంధ్రదేశమున పండ్రెండవ శతాబ్ది ఉత్తరార్థమున వాడుకలోనున్న తెలుగులిపి వాడబడినది అక్షరములు గుండ్రంగానుండి, చక్కని పరుసలలో ఎంతో అందముగ కనిపించునట్లు శాసనాక్షరములను చెక్కిన శిల్పి కడు జాగరూకతతో వ్యవహరించినను, శాసనములందు కొన్ని స్థానికతము లున్నవి పడగ ఎత్తినట్లున్న నాగము గంభీరముగను, సుందరముగను, ఆకర్షణీయముగను ఉన్నది మొదటి శాసనారంభమున నాలుగు శ్రీలు వ్రాయబడినవి సంవత్సర బిడులు సంవత్సర వ్రాయబడినది రెండవ శాసనమున ప్రమాది సంవత్సరము వ్రాయవచ్చుడు రెండవ 'ప్ర'లు వ్రాయబడినవి 24 వ పంక్తిలో విష్ణోయాంబదులు 'విష్ణి', వ్రాయబడినది మూడవ శాసనమున పదియవ పంక్తిలో స్థాయి బిడులు 'సాయి' వ్రాయబడినది మూడవ శాసనము మొదట హిరణ్యకశ్యపుని సంహరించుచున్న నరసింహ మూర్తి ప్రక్కన ప్రార్థించుచు నిలబడిన ప్రహ్లాదుడు చెక్కబడినార ప్రహ్లాదుని విగ్రహము గణపతి విగ్రహమువలె నున్నది.

భాష

మూడు శాసనములలోను తెలుగు పదనము వాడబడినది ఉదాహరణ చోడ మహారాజుకుని చోడరాజుల ప్రశ్న తెలుపబడినది గోడూరి మున్నూటో పనదర—విష్ణువమానికించి, దానము గావించుట కాజ్ఞ యొసగబడినది పదవి పదము కన్నడ శాసనములందును, బొల్లెపల్లి శాసనముందును పేర్కొనబడినది గోడూరి మున్నూటిని పాలించు అధికారి పోతెనాయకుడు, ఉదయచోడ మహారాజుచే నియమించబడినవాడు శాసనమున 26 వ పంక్తినుండి బహులి వ్యంగుధా దత్తా—స్వదత్తం పరదత్తంవా—శ్లోకము లున్నవి అనుస్వారమునకుబదులు అనువాసకాక్షరములు కూడా ఉచ్చటచ్చట వాడబడినవి శ—బిడులు స—వ్రాయబడినది రెండవ శాసనారంభమున శ్రీమత్తైలోక్క మల్లి గంగాపురము—తిథివన మల్లి బ్రహ్మదేవసెట్టి అని ఉన్నది గంగాపురము పేరు తైలోక్కమల్లి కేశవ పురమును నామాంతరము కలదు²²

1 ప్రశస్తి	—	ప్రసస్తి
2 నాయకుని	—	నాయకి
3 శకవర్షములు	—	శకవర్షములు
4 సంవత్సర	—	సంవత్సర
5 సంక్రాంతి	—	సక్రాంతి
6 సందాదివేళు	—	సద్దాదివేళు
7 కార్తీక	—	కార్తీక
8 సోమనాథ	—	సోమనాథ
9 అనంద్రాక్క	—	అనంద్రాక్క

శ బిడులు స, ి, అనుస్వారమునకు ఎదులు అనువాసకాక్షరములను వాడని పూర్వాంధ్ర శాసనములందువలె ఈ శాసనములందును కలదు కేశవ దేవరకు పెండ్లిండ్లు జరుగునపుడు పెండ్లికొడుకువారు, పెండ్లికూతురువైపువారి చెల్లిండువలసిన రూక ట్లడి విషయమును మొదటి శాసనము తెలుపుచున్నది మల్లిసెట్టి రావోట్లో ప్రెగ్గడ మూడు శాసనములను మల్లిసెట్టి కేశవ దేవ

దకు నన్నాదివియలను పెట్టిండు సందర్భమున వేయించెను మొదటి కాన
నమువలన కేశవ దేవరగుడి స్థాపనతి దాచెదరభట్టు పేరు తెలియునున్నది
రెండవ కానము ముక్తేబ్బోయిని నాయకయ్య కొడుకు కొండె లోనుగాగం
వారును, మూడవ కానమున ముక్తేబ్బోయిని కొడుకు యొకఁగ— పేర్కొన
బడినారు.

1 మొదటి కాననము

కాననము — మూలము

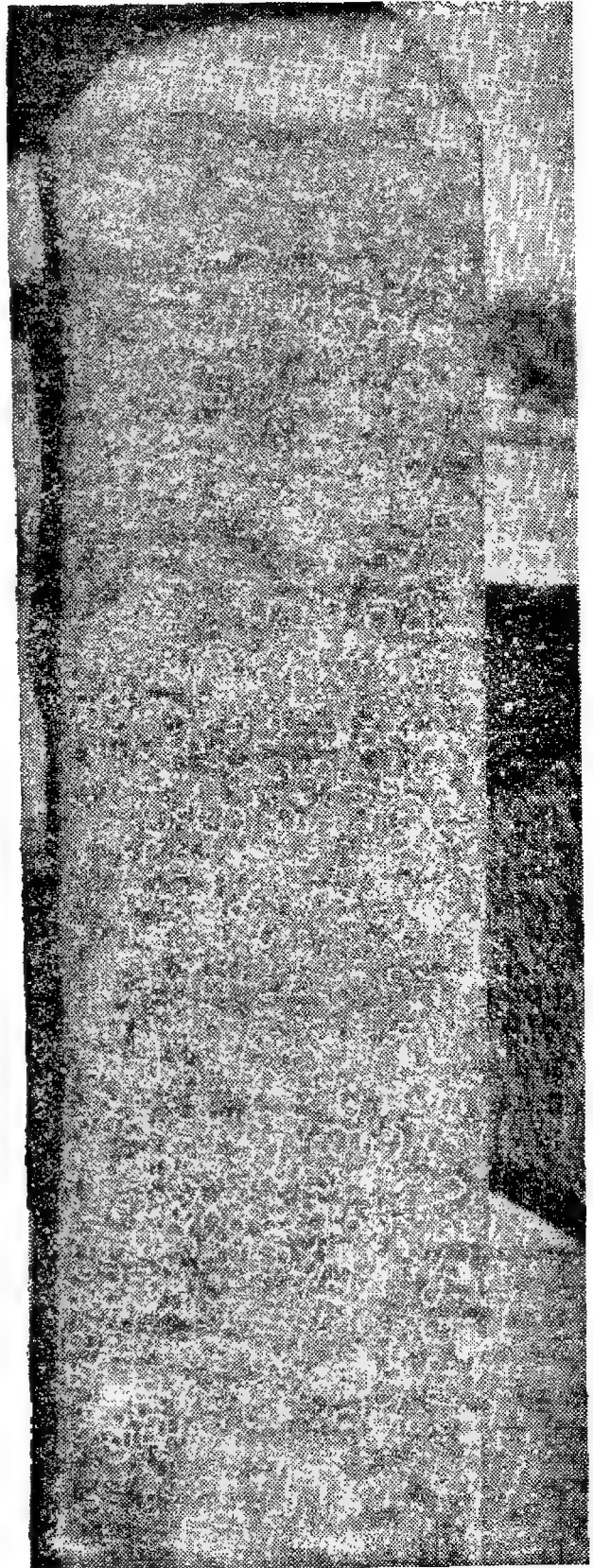
శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

- 1 శ్రీ కృష్ణ సమధిగత పంచ మహా శక్తి
- 2 సుహృ మండలేశ్వర వీరమహేశ్వర
- 3 కోడూర్పుర వరేశ్వర మాయ్యపెం
- 4 శోద్దన కులలిలక కావ్యన గోత్ర క
- 5 తి కాలాస్వయ నామాది సముత్త ప్ర
- 6 వ(శ)స్తి సహితులైన శ్రీ మన్మహా మం
- 7 దలేశ్వర కుందూరి ఉదయన చోడమ
- 8 చోరాజాలు గోడూరి ముమ్మాటి నవర
- 9 ర రావికొట్టి సోతెనాయక కు)ని ఏర్ప
- 10 నము దివ్యచిత్రమున నవధరించి
- 11 వ(శ) క మర్కములు 1079 యగు ఈశ్వర వం
- 12 నత్త(ర) అవ్య బి గి బుధవారమునాటి
- 13 మకర వం)క్రాన్తి నిమిత్తంబున మ
- 14 ల్లిసెట్టి చేయించిన రావికొట్టి శ్రీ
- 15 కేశవ దేవరకు యిప్పలవాయను
- 16 వ(శ)నివార ఎది మధ్యను యిరువుట్టి
- 17 పెట్టు పద్మిసెట్టి చెటు వెనుక అడ్డ తూ
- 18 వు మడ్కును యూరికడవడి దీం
- 19 ము ముందట పూవుతోట నన్నాదివెకు
- 20 నకరము నిచ్చినది కోమటి యిండ్ల
- 21 మత్తమము గూక మధ్యనను అడ్డు
- 22 కోమటి యిండ్ల పెండ్లికొడుకవారు రూ
- 23 క కూంతు వారు దూక యీ కేవ(శ) వదేవ
- 24 ర గుడిస్తా(స్తా) వాని దాచెదరభట్టులు
- 25 శ్రీ బహుధి వ్యసమధా దత్త రాజధి స్స
- 26 గరాదిభిః యెస్య యెస్య యదా భూమి
- 27 తస్య తస్య తదా నజం పృథక్తాం పథ
- 28 దత్తం వా యోహరేత వసుంధరా వ
- 29 ప్తివ్యరుషసహస్రాణి విష్ణాయాం
- 30 జాయంతే క్రిమి||

2 రెండవ కాననము

కాననము — మూలము

- 1 శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ మత్తెలోళ్ళ వా
- 2 ప్ల గంగాపురమా తిరున
- 3 వ మల్ల బహ్మదేవసెట్టి వ

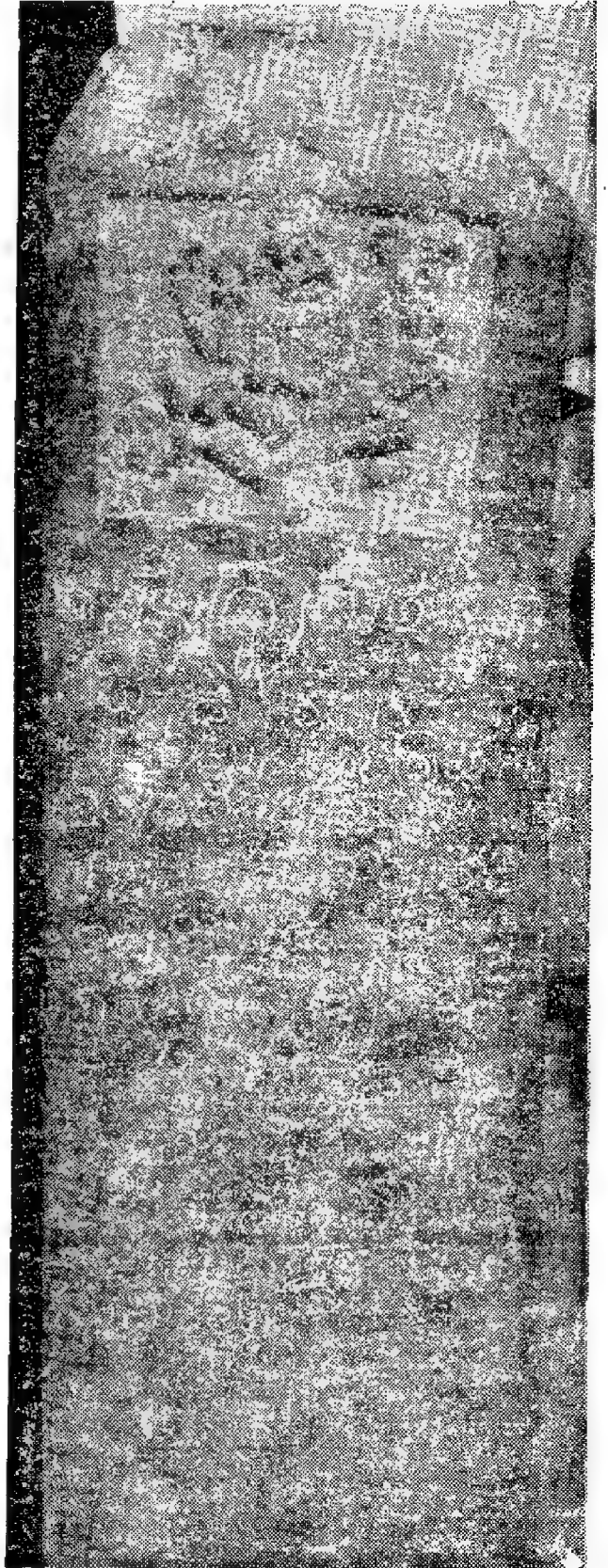

- 4 కర్షమామూ 1081 శ్ర
- 5 ప్రమాది సంవత్సర కార్తి (శ) 1
- 6 మ (శ) 11 వత్స వ (వ) రమనాండు శ్రీ
- 7 మద్రాజధాని పానుగంటి పూ
- 8 బగుడి శ్రీ సోమనాథ (ధ) కే
- 9 వర శ్రీ కేశవ దేవర స్థి
- 10 తానమ (ము) న రావిలొత్తి పెగ్గ
- 11 డ మల్లిపెట్టి చేయించిన శ్రీ కే
- 12 శవ దేవరకు రెండు సందా ది
- 13 వియలక దనసాదము డ
- 14 ననందమునుంబడికి నడు
- 15 చుచున్న ముట్టెబోయిని వా
- 16 యకయ్య కొడుకు కొండె
- 17 లోనుగా వాచంద్రాళాతా
- 18 రకమ దారవోసి యిచ్చెలి
- 19 శ్రీ బహుభి వ్యసనూ దత్తా రా
- 20 జది సగరాదిభి యెన్య యె
- 21 ప్ప యదా భూమి తస్య తస్య తే
- 22 దా సరిం! స్వదత్తం పరదత్తం వా
- 23 యో హరేతి ముంధరా శ్చస్త్ర
- 24 వ్యారుష సహస్రప్రతి విష్ణు (యం) జాయే
- 25 తే శ్రీమి

శ్రీ మూడవ శాసనము

శాసనము - మూలము

- 1 శ్రీ వృన్తి శ్రీమతు సాద
- 2 ము దండమ రాజ్య సక వ
- 3 ప్షాముల 1082 చక్రమ నం
- 4 వత్సరము కార్తిక మ (శ) 11
- 5 ఆదివారమునాండు రావి
- 6 తాతీతి పెగ్గడ మల్లిపెట్టి
- 7 చేయించి, శ్రీ కేశవ
- 8 దేవర నన్నాదివియక
- 9 నిచ్చె మానెడు నేక ఆచంద్రా
- 10 కోస్తాయి ముట్టె బోయిని
- 11 కొడుకు యెఱగకు ముప్ప
- 12 యి మేకల ||

ఆంధ్రులు-పరిశ్రమలు

శ్రీ గరిమెళ్ల వెంకట సీతారాం

దీనివలన వండుగతుల ఆంధ్రదేశపు కొన్ని జిల్లాలలో భారీ ఎత్తున టపా వాదులు, మందుగుండు సామగ్రి తయారు చేసే కారున్నారు. సురేశ్వరం, గంధకం, రణచలాల వంటివి తగు పాళ్లలో కలిపి అమృతమైన చిచ్చుబుడ్లు, నెల్లు ముద్దలు తారావస్తులను తయారు చేసేవారు, కొన్నిచోట్ల, ఇంటికోక్కరలైనా వున్నారంటే అతిశయోక్తి కాదు అయితే దేశంలోని అవ్యప్రాంతాలకు జంబాబ్, బెంగాల్, బొంబేలకు రవాణా చేయబడుతున్న మందుగుండు సామగ్రి మీద తమిళనాడులో ఉప్పు శివకాశి ముద్ర ఉంటుంది. అంటే శివకాశిలో టపాకారులు తయారు చేయుట ఒక పరిశ్రమగా అభివృద్ధి చెందింది. మన ప్రాంతంలో కూడా యీ అనుభవం, ఆసక్తి ఉన్నవారు ఎంతమంది ఉన్నారు తయారు చేస్తున్నారు అయితే ఆ చేసినవి మనమే కాల్చేస్తున్నాం. కాని పారిశ్రామిక స్థాయిలో తయారుచేసే గిరాకీ ఉన్న ఇతర ప్రాంతాలలో అమ్మకం మొదలైతే ఈ పరిశ్రమ వలన ఎంత మందికీ ఉపాధి కలిగి ఉండేది

ఇంకో ఉదాహరణ తీసుకుందాము. కేరళ కొబ్బరి తోటలకు ప్రసిద్ధి చెందినవి. అక్కడ కొబ్బరి పీచును పరుస్తలలో కూరడానికి, తివాసీలు కిటికీ వానలు లాటిని చేయడానికి ఉపయోగిస్తారు. ఆ రకరకాల పీచు వస్తువులను మన దేశం అంతటికీ సరఫరా చేయటమే కాకుండా విదేశాలకు ఎగుమతి కూడా చేస్తున్నారు. కేరళలో అదో పెద్ద పరిశ్రమ కేంద్రం తయారైంది. మన ఆంధ్ర దేశంలో కూడా కొబ్బరి తోటలు ఎక్కువగా ఉన్నాయి. అయితే మనం ఆ కొబ్బరి పీచును అమ్ముకోవటానికి, పొయ్యి వెలిగించు కోటానికి మినహా మరి దేనికీ ఉపయోగించటంలేదు

పరిశ్రమలకు ఉపయోగపడే ఇలాంటి ఎన్నో వస్తువులు మనం వినియోగించుకోలేకపోతున్నాము దీనికి కారణం ఏమిటి?

ఆంధ్రదేశంలో అనాదినుండి వ్యవసాయం ప్రాముఖ్యం వహించింది గోదావరి, కృష్ణా, యంగుట్లద్రా, పెన్నా నదులు వ్యవసాయాభివృద్ధికి ఎంతో దోహదం చేశాయి ఎల్లప్పుడూ వ్యవసాయం మీద ఆధారపడిన వారికి అప్పుడప్పుడు ప్రకృతి ఎదురు తిరిగి నష్టానికి కనీసం ఒక పూట లిండీకి లోటు తోకుండా గడుస్తుంది ఇంకొకటి ఏదైనా చేపట్టాలన్న అవసరం లేకపోవడంతో ఒక నిస్తబ్ధత మనలను ఆవరించింది ఆ నిస్తబ్ధత క్రమేపీ పెద్దదై ఒక భూతంలా తయారైంది. భూమి విస్తీర్ణం అర్థర మైనది ఒక తండ్రికి పది ఎకరాలుంటే అతని తరువాతి అతని ఆరుగురు కుమారులు ఆరు ముక్కలు చేసుకొంటున్నారు అతర్వాత తరంవారు ఆభూమిని ఇంకా ముక్కు వెక్కలు చేసుకొంటున్నారు అంటే ఆ పరిమిత వైశాల్యం కలిగిన భూమిమీద రాసురాసు ఒత్తిడి అధికం అవుతుంది మనం మొదటినుండి నిస్తబ్ధత తాపాలు చేసుకొన్న కారణం చేత ఆ భూములను విడిచి బయటకు వచ్చి, ఏమైనా కొత్త కొత్త సేవల విధానాలనుగురించి ఆలోచన చేయలేక పోతున్నాము. ఇతరత్రా ఏమైనా పరిశ్రమలు స్థాపిస్తే వ్యవసాయం మీద ఉప్పు ఒత్తిడి తగ్గి ఉండేది అంతకుముందు ఒక్క వ్యవసాయం మీద ఆధారపడి ఉన్న కాలిజనం కొంతమంది పరిశ్రమలలోకి వెళ్ళితే, అక్కడున్న మిగతా శామితుల వేతనాలు, జీవన స్థాయి భాగస్వామీ అవకాశాలున్నాయి.

అయితే మనమెందుకు పరిశ్రమలు స్థాపించడంలేదు? డబ్బు లేకనా? కాదు. భూస్వామింటే దానితో బంగారు నాలు కొని అంజలింపకపోవటమే

లేవ ఒకటో, రెండో ఎకరాలు భూమి కొనడమో తెలుసును కాని పరిశ్రమలు స్థాపించి స్థానికంగా ఉన్న ముడి సరుకులను, అంగణాల్నా వినియోగించి మనకు, మన రాష్ట్రానికి కూడా మేలు చేకూరేటట్లుగా చేయగల దూరదృష్టి చొరవ, సంసిద్ధత మన వారిలో లోపించేయి.

దేశంలో ఏ ప్రాంతం యొక్క అభివృద్ధి అయినా సరుకులను ఉత్పత్తి చేసే పరిశ్రమలపై ఆధారపడి ఉంటుంది. మన ఆంధ్రప్రదేశ్ లో సరుకులను ఉత్పత్తి చేసే పరిశ్రమలు తక్కిన ప్రాంతాలతో పోలి చూస్తే చాలా తక్కువనే చెప్పాలి. ఉన్న కొద్దిపాటి పరిశ్రమలలో ఎక్కువవాటిని ఇతర రాష్ట్రాలవారు నెలకొల్పడం మన మెరిగిన విషయమే లేదా మన ప్రాంతంలో ఉన్న ముడిసరుకులను ఇతర ప్రాంతాలవారు తీసుకెళ్లి వాళ్ల కర్మాదాలలో సరుకులను ఉత్పత్తి చేసి ఆ సరుకును తిరిగి మనకే అమ్ముతున్నారు. దీనివలన ఇతర ప్రాంతాలవారు బాగా లాభాలు చేసుకొంటున్నారు ఆ లాభాలు పెట్టి వాళ్లు పరిశ్రమలు ఇంకా అభివృద్ధి చేసుకొంటున్నారు ఇలా సాగినంత కాలం మన రాష్ట్రం వెనుకబడి వుండక తప్పదు మన నిరుద్యోగ సమస్య తీవ్రపరచు కాక తప్పదు

పరిశ్రమలు ముఖ్యంగా మూడు రకాలు 1 చేతిపరిశ్రమలు, చిన్నపరిశ్రమలు, 2 మధ్యతరహా పరిశ్రమలు, 3 బారి పరిశ్రమలు. భారీ పరిశ్రమలు, కీలక పరిశ్రమలు ప్రయువేట్ రంగం చేపట్టేటట్లుంటే కొద్దిమంది కొట్టి శ్రమిస్తున్నారు లక్షలాది జనులు నిరుపేదలుగానే వుండి పోతారు ఆర్థిక సంపదకు పరిమిన్న పంపిణీ ఉండదు బీదలు మరి బీదలవుతారు. గుత్త వ్యాపారులు తయారవుతారు ధరలు తగ్గడానికి బదులు హెచ్చు అవుతాయి (వీటి రాజకీయ ఫలితాల గురించి డా. చోటు కాదు) అందుచేత భారీ పరిశ్రమలు కీలక పరిశ్రమలు ప్రభుత్వ రంగం నెలకొల్పుటయే మేలు.

ఇక పోతే చేతి పరిశ్రమలు మధ్య తరగతి పరిశ్రమలు ప్రయువేట్ రంగం నిర్వహించాలి చేతి పరిశ్రమలు చదువులేని వారికి, పల్లెలకు ఎరిమితమై ఉన్నాయి. పల్లెలలో వ్యవసాయదారులకు పంటకాలం అయిపోగానే, తీరిక చిక్కుతుంది ఆ తీరిక కాలంలో వారు కాలం వున్నా వున్నా వున్నా చేతి పరిశ్రమలు చేపట్టి వారి ఆర్జనను అధికం చేసుకొంటారు. ఈ విధంగా మన కళలు నశించి పోకుండా ఉండేందుకు చేతి పరిశ్రమలు ఎంతైనా అవసరం కొన్ని కొన్ని గృహ పరిశ్రమలు ఆంధ్రప్రదేశ్ కు ఖ్యాతి కూడా తెచ్చి పెట్టినవి అయితే యీ చేతి పరిశ్రమలవలన ఆండర్ ఎంప్లాయిమెంట్ సమస్య తీరుతుంది గాని అక్ ఎంప్లాయిమెంట్ సమస్య తీరదు. అంతేకాకుండా ఇప్పుడు అక్షరాస్యత సంఖ్య ఎక్కువయి చాలామంది ఉద్యోగాల మోజాలో పడి పల్లెలనుండి పట్టణాలకు తరలి వస్తున్నారు. ఒకప్పుడు చదువుకొన్న వారి సంఖ్య తక్కువగా ఉన్నప్పుడు గృహ పరిశ్రమల ప్రాముఖ్యం హెచ్చుగా ఉండేది ఇప్పుడు చదువుకొన్న వారి సంఖ్య పెరగడంతో వారిని ఉపయోగించుకొనేందుకు రావలసినన్ని మధ్య తరగతి పరిశ్రమలు లేక పోవడంతో నిరుద్యోగ సమస్య పడగలెత్తడం ఆరంభించింది.

భావక సేవకునే బద్ద, అగ్గి పెట్టె, గొల్లుబిళ్ల మొదలుకొని రిఫిజి రేటర్ వరకు గల వివిధ వస్తువుల కొరకు యీరావని మనం ఇతర ప్రాంతాల వాళ్లమీద ఆధారపడి ఉన్నాము. ఇతర ప్రాంతాలలో తయారయే ఉత్పత్తులను

అట్లేమిదికూడా మూలం బోక, చిల్లర దుకాణాలు మన రాష్ట్రంలో బోలెడు ఉన్నాయి. అప్పుడు మన భుజా రొట్టెను 'అప్పట్నుండి' మన వద్దటి అప్పట్నుండి దండెవారు తాబాలు చేసుకొనడంలో తప్పేముంది? అన్న ప్రాంతంలో తయారైన సరుకులను మనం కొన్నప్పుడు అదనంగా రవాణా ఖర్చులు కలిపి ఆ ప్రాంతాలవారు వారి కివ్వమైన ధరలను మన దగ్గర నుండి గుంటూరు అవే సరుకుల మనచే ఉల్లిల్ల చేసుకొంటే మన సరి దొంగ సమస్య తీరుతుంది సరుకులు తక్కువ ధరకే అగ్గం అవుతాయి. అని గోలు కట్టి ఎక్కువ అవుతుంది సాంకేతికంగా ఆంధ్రదేశం ముందుగా చేస్తుంది అంతేకాకుండా ఒక ఎరిశ్రమను స్థాపించితే దానిని అనుబంధంగా వుండే పరిశ్రమలు లేక ఆ మొదటి పరిశ్రమకు అనుకూలంగా మిగిలి పోతాయి పరిశ్రమలు పెంపొందడానికి అవకాశం లభిస్తుంది దాహరణకు మరలుకు కాగితాలు పర్చుషిపులు, పేపర్లు కంపెనీలు, రవాణా కంపెనీలు మొదలైనవి నెలకొని వచ్చివున్నాయి. ఇవి కూడా రాష్ట్రంలోని ఉద్యోగాల కాల సెంపులకు దోహదం చేస్తాయి

ఇన్నిలాగా లున్నాయి. తెలిసి నాదా మన ప్రాంతంలో రంగం ముందుకు వచ్చి పరిశ్రమలు ఎందుకు స్థాపించడంలేదు? పెట్టుబడి లేకనా? లేక ఆ చొరవ, దైర్యము లేకనా?

పెట్టుబడి ఎక్కడనుండి వస్తుంది? మన లభ్యతలకు ఉన్న పెట్టుబడి మిగిలిన వ్యక్తిగతమైన పొదుపు మొత్తాలే పెట్టుబడిగా లాపొందుతాయి చిన్నమొత్తాలైన వ్యక్తిగతమైన పొదుపు మొత్తాలన్నింటినీ ఒకచోట చేరిస్తే పెద్ద పెద్ద మొత్తాలై పరిశ్రమలకు కావలసిన పెట్టుబడులు సమకూరు తాయి అని భంగం చిన్నచిన్న పొదుపు మొత్తాలను ఒకచోట చేర్చేందుకు

సహాయపడే స్టాక్ ఎక్స్చేంజీలు, స్టాక్ బ్రోకర్ సంస్థలు మన ప్రాంతంలో అతి స్వల్పంగా ఉన్నాయి. చిన్న మొత్తాలు పొదుపు చేసినవారు కూడా పెద్ద పెద్ద పరిశ్రమలలో వాటాదారులు కావచ్చున్న విషయం మనలో చాలా తక్కువ వుందికే తెలుసును పొదుపు అంటూ చెప్పినవారు చాలావరకు చిల్లర వర్తకం వైపు మొగ్గుతున్నారు సరిమిత ఆదాయంల మధ్య తరగతి కుటుంబాలు వారి వారి ఆర్జనను తమ పిల్లల పాఠశాల, విద్య, వివాహం కల్పాది అవసరాలకు వినియోగిస్తున్నారు అందుచేత అటువంటి కుటుంబాలు పొదుపు చేయటం కష్టం. చేసినప్పటికీ అవి వారి కుటుంబ అవసరాలకే సరిపోతాయి

ఇక పోతే మన ఆంధ్రదేశంలో ఇతోధికమైన ఆదాయాన్ని పుట్టిస్తూ వున్న పరిశ్రమ వాణిజ్యపు పంటలు ఎండించి ఎక్కువ రాదాలు చేసుకోవు వారు ఎంతోమంది ఉన్నారు అలాంటివారు తమ వద్దవున్న ధనం మొత్తాలను దేనిలో పెట్టుబడి పెట్టడమో తెలియక, తికమకపడి, రుదకు మద్రాస్ (ఇప్పుడప్పుడు హైదరాబాద్) తీసుకెళ్లి సీని పరిశ్రమలో పొస్తున్నారు ఒకరి పెట్టుబడి తాళం లెస్తే ఎవరి మందికి సత్తా వచ్చే సీని పరిశ్రమ జాడం లాంటివి మరికొంత మందయితే తమ దబ్బుతో పట్టుకాలలో హాటన్లను నెలకొల్పుతున్నారు తమ దబ్బును అవి రాష్ట్రానికి లాభించే వద్ద తో పరిశ్రమలను నెలకొల్పడానికి, అప్పురా వేలాది జీవనానికి ఉపాధి కల్పించడానికి, ఆ పరిశ్రమల గొడవనిర్మిత వద్దతి ప్రచారం సహించడానికి, అవసరమైన, నిర్మితమైన ప్రణాళికారచన (ప్లానింగ్) మన ధనవంతులలో అధిక సంఖ్యాకులు తెలియదెమో ననిపిస్తుంది అవసరమైనప్పుడు కష్టనష్టాలకు సిద్ధపడి "రిస్క్" తీసుకొని, తెగించి, పరిశ్రమలను నడవగల్గిన చొరవ తక్కువ మారునో మనవాళ్ళకున్నా వాళ్ళుకాలికమైన పెట్టుబడి ప్రయత్నాలకు (షేర్స్

కంది "WRITING"

ఫోన్ : 24881

ఎ. ఎన్. అణ్ణామలై చెట్టియార్ & కం.,

పేపర్ మర్చంట్స్ అండ్ స్టేషనరీ

నెం. 16, ఆంధర్ నక్ వీధి, మద్రాసు-1.

క

త్రాంచీలు :

56, బిగ్ స్ట్రీట్,
మద్రాస్ - 5.

ఫోన్ 85890

6/7, బ్రదయన్ వీధి,
మద్రాస్ - 1.

ఫోన్ : 21467

డిస్ట్రిబ్యూటర్లు :

* గాంజెన్ ఫ్రింట్రింగ్ యింకులు *

రన్ వెంచర్స్) పూనుకొంటున్నారు. దీర్ఘకాలిక ధృక్పథం తీసుకోవానికి ప్రయత్నించరు. ఇవాళ వ్యాపారంలో పెట్టుబడి పెడితే రేపే ఎల్లండో లాభాలు రావాలి అని వారి ఆశయము. దురదృష్టవశాత్తు పరిశ్రమలో ఇది సాధ్యం కాదు. పెట్టుబడి పెట్టాక లాభాలు రావటానికి రెండు మూడు సంవత్సరాలు పడుతుంది. దాన్ని "జెన్ టేషన్ పీరియడ్" అంటారు. ఈ పీరియడ్ గడిచి లాభాలు చేతికి అందనారంభించేంతవరకు మన పెట్టుబడిదార్లు ఆగలేరు.

అదీగాక పాడుపు చేయబడిన మన మూలధనం ముందుకు రావటానికి మహిమలు పడుతుంది. మనది "షెల్ కేపిటల్". పెద్ద పెద్ద మొత్తాలను పాడుపు చేసినవారు కూడా చాలామంది తమ డబ్బును బ్యాంకులలో దాచడం లేదు. ఆ డబ్బును బ్యాంకులలో దాచితే ఆ బ్యాంకులు పరిశ్రమలు నెలకొల్పే వారికి సహాయం చేస్తాయి. అద్యార ఆ డబ్బు పరోక్షంగానయినా రాష్ట్ర, పరిశ్రామికాభివృద్ధికి సాయపడగలదు.

బాగా పాడుపు చేసిన వారెవరైనా ఏగైనా ఒక పరిశ్రమను నెలకొల్పడా మునుకొన్నా, వారికి చాలా విషయాలు తెలిసి ఉండాలి. ఆయా ప్రాంతాల శీతోష్ణ స్థితి, ఆ పరిశ్రమయొక్క లాభ నిష్పాతి, ముడిసరుకుల అందుబాటు, నీరు, విద్యుచ్ఛక్తి, శ్రామికులు మొదలైన అంశాలు, రవాణా సౌకర్యాలు, తయారు చేసే సరుకులకు మార్కెట్లో గిరాకీ, ఇత్యాది విషయాలపై క్లుష్ణమైన పరిశీలన, కచ్చితమైన సమాచారము అందుబాటులో వుండాలి. ఇటువంటి సమగ్రమైన పరిశీలన మనరాష్ట్రంలో జరగజలినంతగా జరగలేదేమోననిపిస్తుంది. ఈ తంటాలన్నీ ఎవడు సమర్థవంత, అంతకన్నా ఎక్కువో బొంబాయిలో తయారైన బట్టలు తీసుకొచ్చి ఇక్కడ దుకాణం పెట్టి అమ్మితే మనకు ఏ బాదర జంది ఉండదు. హాయిగా గర్లాపెట్టే వద్ద కూర్చోవచ్చునన్న మనస్తత్వం మనది.

పరిశ్రమల ఎన్నిక, వాటి స్థానము ఏమి చేయాలి, ఎట్లాచేయాలి అని సంపాద సమీప నిపుణుల సంగ్రహం కూడా మన ఆంధ్రప్రదేశ్లో లేవు. ఇన్ని సమస్యల నెదుర్కొని, ఈ బాధలన్నింటినీ అనుభవించి పరిశ్రమలకు పూనుకోలేక, ఏ చిల్లర పర్రకంకోసో సినిమాలోనో పెట్టుబడి పెడుతున్నారు. చిల్లర వ్యాపారంను బోకు వ్యాపారంగాని ఒక్కరిచే స్థాపించబడుతాయి. ఒక్కరికే లాభాలు చేకూరుస్తాయి. అలాంటి దుర్విషయా నిరుద్యోగ సమస్య తీరదు. వానాటికి విద్యాధికుల సంఖ్య, వారిలో నిరుద్యోగుల సంఖ్య పెంచుతున్నది. వారందరికీ ఉపాధి కల్పించాలంటే బహుళసంఖ్యలో పరిశ్రమలు స్థాపించడం మినహా మరొక దారి లేనేలేదు.

"సమష్టి ఆదాయం" పెరగడానికి పరిశ్రమలు అవసరం. కానుగోలు శక్తి పెరగాలంటే పరిశ్రమలు పెరగాలి. మన వ్యవసాయపరిశ్రమ అభివృద్ధి చెందాలన్నా పరిశ్రమల పైనే ఆధారపడి ఉంటుంది. కనుక అధిక స్థాపిత పున్నవారు చొరవ తీసుకొని సరియైన మార్గాలలో పరిశ్రమలను స్థాపిస్తే ఆ పెట్టుబడి సర్వతోముఖమైన అభివృద్ధికి దారి తీస్తుంది.

అయితే మన ఆంధ్రప్రదేశ్లో పరిశ్రమలు లేవనికాదు. పరిశ్రమల ప్రాముఖ్యం తెలిసినవారు లేరనికాదు. పరిశ్రమలు ఉన్నాయి. కాని అవి చాలా తక్కువగా ఉన్నాయి. 106000 చదరపు మైళ్ళు విస్తీర్ణం కలిగి ఉన్న ఆంధ్రప్రదేశ్, పరిశ్రమలకు కావలసిన ఎవో ముడి సరుకులకు పుట్టినిల్లు. ఆ ముడిసరుకులను పూర్తిగా వినియోగించేందుకు సరిపడే పరిశ్రమలు లేక పోవటం అరేవాళోచనమయింది.

మన ఆంధ్రప్రదేశ్లో ప్రత్తి పడి లక్షల ఎకరాలలో పండుతుంది. ఆ ప్రత్తిని పైప్రాంతాలకు పంపే బడులు మనమే అధిక సంఖ్యలో బట్టల మిల్లులు స్థాపించవచ్చు కదా. అంతే కాకుండా సర్దికల్ కాటన్, అర్చిషీయల్ ఫైబర్, సెల్లూలోజ్ పట్టు తయారుచేసే కర్మాగారాలు కూడా స్థాపించి మన ప్రత్తిని మనమే ఉపయోగించుకోవచ్చు.

మన ప్రాంతంలో సగటున ఎకరానికి పండే చెరుకు పంట తక్కిన ప్రాంతంలో పోల్చితే చాలా ఎక్కువ. ప్రస్తుతం మనం పండిస్తూన్న

చెరుకుపంటను పూర్తిగా వినియోగించాలంటే ఎలా లేదన్నా రోజుకు ఆరువేల టన్నుల చెరుకురసం తీసే పంచదార మిల్లులు మరో నాలుగు నెలకొల్పవచ్చు నని అంచనా వేయబడింది.

ప్రస్తుతం మన రాష్ట్రంలో బియ్యం మిల్లులు అధికంగానే ఉన్నాయి. కాని వాటినుండి లభించే అనుబంధపు సరుకులను (బై పాడక్టుస్) వినియోగించటానికి ప్రయత్నించాలి. బియ్యపు తవుడు (రైన్ బ్రాన్) అయిల్ కు మంచి ఎగుమతి విలువ కూడా ఉంది. ధాన్యపు పొట్టు ఉపయోగించి హార్డు బోర్డులను తయారు చేయవచ్చును.

మన ప్రాంతంలో సుమారు నాలుగు లక్షల ఎకరాలలో మామిడి, నారింజ, ఆరటి, ద్రాక్ష పండించబడుతున్నాయి. సాధారణంగా పళ్ళు ఎక్కువ కాలం నిల్వ ఉండవు. అందుచేత ఏ ధర లభ్యం అయితే ఆ ధరకే ఇతర రాష్ట్రాలకు రవాణా చేసేస్తున్నారు మన వ్యవసాయదారులు. అలాకాకుండా మన రాష్ట్రంలో పళ్ళ నిల్వ కేంద్రాలంటే మన వ్యవసాయదారులు తమకు లాభం తెచ్చే ధర వచ్చేంతవరకు ఆగవచ్చు. అంతేకాకుండా టామెటోలు, మామిడిపళ్ళు మొదలైనవి ఉపయోగించి జామ్స్, జెల్లీస్, సాస్లు తయారుచేస్తే వాటికి దేశంలో అత్యంత ప్రాంతంలో సంవత్సరం పాడుగునా మంచి గిరాకీ ఉంది. ద్రాక్ష అయితే ఇటీవల ఆంధ్రలో చాలా విరివిగా పండుతున్నది. దీన్ని వినియోగించుకోగల ద్రాక్షసారాయి ఫ్యాక్టరీలు (వైనరీస్) నెలకొల్పవచ్చు.

రాయలసీమలో వేరుసెగపంట ఎక్కువగా పండుతుంది. వేరు సెగపంటనే సుపయోగించి వనస్పతి తయారుచేసే కర్మాగారాలు నెలకొల్పటకు మనం పూనుకోవాలి.

మొత్తం దేశంలో పండిన పాగాకు పంటలో సరిశ్రావంతం మన ఆంధ్ర ప్రదేశ్లో పండుతున్నది. చాలావరకు యీ పంట అంతా ఇతర ప్రాంతాలకు రవాణా అవుతున్నది. అలా ఇతర ప్రాంతాలకు పంపేబడులు మనమే అధికంగా పిగరేట్ ఫ్యాక్టరీలు, పాగాకు గింజల సానె, (టాబాకోస్) అయితే తయారు చేసే కర్మాగారాలు స్థాపించవచ్చు కదా.

మన ప్రాంతంలో కలప, వెదురు, గంధపుచెక్క, బెగాన్ ఎక్కువగా లభ్యం అవుతాయి. వాటిని పండినియోగం చేయాలంటే పేసరు మిల్లులు, చిప్ బోర్డుల మిల్లులు అవసరం.

ఏన్ జెన్ బాన్, బైరైట్స్, బొగ్గు, ప్రొమెల్, మేంగనీస్, మైకా, చైవాక్స్, రైన్ స్టోన్ మొదలగు ఖనిజాలు లభించే అనేక గనులు మన రాష్ట్రంలో ఉన్నాయి. ఈ గనులనుండి తీయబడిన ఖనిజాలను మనము మన రాష్ట్ర పారిశ్రామికాభివృద్ధికి ఉపయోగించుకోలేక పోతున్నాము. నెల్లూరు జిల్లాలో 900 చదరపు మైళ్ళ ప్రాంతమంతా మైకా గనులతో నిండిఉన్నది. మైకా గనులలో లభించే మైకా తుక్కునుండి ఇస్పలేటింగ్ ఇటుకలవంటి వాటిని తయారు చేయవచ్చు.

మనకు సుదీర్ఘమైన సముద్రతీర ప్రాంతముంది. మనం ఉప్పుతయారీ చాలా పెచ్చు స్థాయిలో చేపట్టవచ్చును. కాస్టిక్ సోడా, సోడా ఏష్ తయారు చేసేందుకుగాను విశాఖపట్నంలో మంచి అవకాశాలున్నాయి.

ఇంజనీరింగు ఇంధన్స్ట్రీలో మాండ్యం (రెసిన్) కారణంచేత, దేశంలో ఎంతోమంది యువక ఇంజనీర్లు ఉద్యోగాల్లో కాలం వృథావుట్టటం మనమందరము ఎరిగిన విషయమే. వారు ఉద్యోగాన్వేషణ విడిచిపెట్టి ఏమైన చిన్న పరిశ్రమలను స్థాపించి వె కానికల్ కన్స్ట్రక్షన్ వస్తువుల ఉత్పత్తికి పూనుకొంటే, వారికి, రాష్ట్రానికి కూడా ఎంతో లాభదాయకము. ప్రస్తుతం మనకు కావలసిన అనేక విద్యుచ్ఛక్తి పరికరములు ఇతర రాష్ట్రాలనుండి తెప్పించుకొంటున్నాము. అలా కాకుండా మన ఇంజనీర్లు నలుగురైదుగురు కలిసి ఓ చిన్న ఇంజనీరింగు పరిశ్రమను స్థాపించి స్పీచీలు, స్పీచ్ బోర్డులు మొదలగు అనేక చిన్న చిన్న విద్యుత్ పరికరములు తయారు చేయవచ్చు.

విద్యా సంస్థలలో పదార్థ విజ్ఞానశాస్త్రం బోధన చేసేందుకు ఉపయోగపడే అనేక లేబరేటరీ పరికరములు ఎక్కువగా పై ప్రాంతాలనుండి మనం తెప్పించుకొంటున్నాము మన ఆంధ్రలో ఉన్న ఒకటి రెండు సైంటిఫిక్ కంపెనీలు మన విద్యా సంస్థ లన్నింటికీ కావలసిన పరికరములు సన్నాచేయ లేకపోతున్నాయి పెద్ద పెద్ద పరిశ్రమలకు కాకపోయినా మన ఇంజనీర్లు మంచి డిజైన్లు వుద్దించి, ప్లాన్లు వేసి, స్టాండులు ఫిక్చర్లు మొదలైన అనేక చిన్న చిన్న లేబరేటరీ పరికరముల తయారీకి పూనుకోవచ్చు. ఇంతే కాకుండా ఢేదలు, పెన్నలు మొదలగు ఎన్నో నిత్యవసర వస్తువులను మన ఇంజనీర్లు తమ మేధను ఉపయోగించి ఉత్పత్తి చేసేందుకు ప్రయత్నించాలి

రేడియో ఇంజనీరింగు చదివినవారు రేడియో ఎసెంబ్లీ నర్క్యుషిప్ నెలకొల్పితే ప్రస్తుతం మార్కెట్లో అమ్మబడుతున్న ధరలో ఎం ధరకు మన రాష్ట్రంలో రేడియోలు అమ్మవచ్చును ఈ మార్కెట్ ట్రాన్సిస్టర్లూ ఎసెంబ్లీ చేయవచ్చు ఇలాంటి చిన్న చిన్న పరిశ్రమలు నెలకొల్పటకు ముఖ్యంగా చొరవ కావాలి ఇలాంటి వర్క్ షాపులు పంజాబ్, హరియానా, ఢిల్లీలలో ఎంతోమంది చదువురానివారు నడుపుతున్నారు

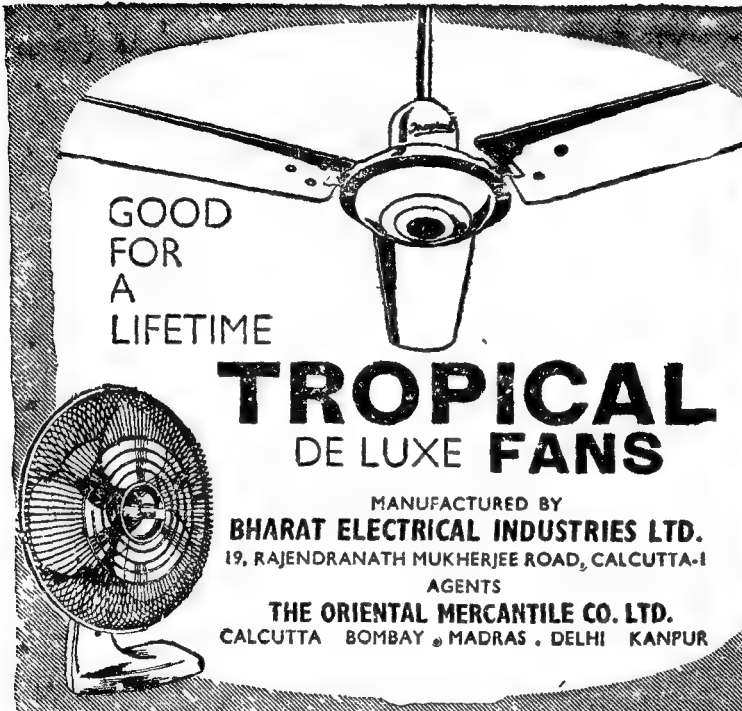
పైన ఉదాహరించిన చిన్న చిన్న పరిశ్రమలకు పెద్ద పెట్టుబడి అవసరం లేదు మన ఇంజనీర్లు ఉద్యోగ మనస్తత్వం విడిచిపెట్టి ఏమాత్రమైనా పెట్టుబడితో యిలాంటి చిన్న చిన్న పరిశ్రమలు నెలకొల్పటకు పూనుకొనేటట్లుయితే వారి నిరుద్యోగ సమస్య లీర్చేందుకు ప్రభుత్వముపై ఆధారపడకుండా ఉండటమే కాకుండా మరో కొంతమందికి జీవనోపాధి కల్పించిన వారవుతారు

మన రాష్ట్రంలో అక్కడక్కడ కొన్ని పరిశ్రమలు లేకపోలేదు కాని మన వనరులకు తగినంత విషయాలలో, మన రాష్ట్రం యొక్క, రాష్ట్ర ప్రజల యొక్క అభివృద్ధికి తగినంత స్థాయిలో లేవు ఆ వున్న కొద్ది పరిశ్రమలలో కూడా ఇతర రాష్ట్రాలవారు స్థాపించినవి ఎక్కువగా ఉన్నాయి మనవాళ్లు అక్కడక్కడ ఎవరో ఒకరిద్దరు పరిశ్రమలను స్థాపించినంతమాత్రాన చాలదు ఇంకా ఎక్కువమంది ముందుకు రాలి.

అయితే మనలో ఒక అపోహ వుంది ఒక పరిశ్రమను స్థాపించటం అన్నది ఒక్క వ్యక్తీవలన, అతని పెట్టుబడి వలన అయేనని కాదన్న కారణం చేత వెనకాడుతున్నారు. అది నిజమే. అందుచేతనే ఇతర ప్రాంతాలవాళ్లు చూచి మనం నేర్చుకోవలసినది ఎంతైనా ఉంది. అన్య ప్రాంతాలలో కూడా ఏ ఒక్క రిద్దరు మాత్రమే పరిశ్రమలు స్థాపించటంలేదు. వారు కొంతమంది కలసి కూటమిగా ఏర్పడి తమ పెట్టుబడుల్ని ఒకచోట చేర్చి పరిశ్రమలను స్థాపిస్తున్నారు ఉదాహరణకు దాల్మియాలు సింఘానియాలు, జై నులు, తాపర్లు మొదలగువారిని తీసుకొంటే ఒక కుటుంబంలోని నభ్యులుకాని, వారి బంధువులుకాని వాళ్లు వాళ్లు మిగులు మొత్తాలను ఒకచోట చేర్చి పరిశ్రమలు స్థాపిస్తున్నారు అయితే అలాంటి సంస్థలు సోగా నడవాలంటే అలా కలసిన వాళ్లలో ఒకరిమీద ఒకరికి విశ్వాసం, నమ్మకం ఉండాలి ఇది పెద్ద మొత్తాలను పొదుపు చేయగలిగినవారి సంగతి.

చిన్న మొత్తాలు పొదుపు చేసినవారు కూడా పరిశ్రమలలో పెట్టుబడిపెట్టి పెత్తనదారు కావచ్చు ఇట్లాంటివారు పెద్ద పరిశ్రమలలో వాటాదారులుగా కూడా చేరవచ్చును. ఆ పరిశ్రమల మూలధనానికి అవసరమైన వాటా అసలు ఖరీదు పది రూపాయలు లేక నూరు రూపాయలు ఉంటుంది. ఈ వాటాలు కొనడానికి స్టాక్ ఎక్స్చేంజీలు, స్టాక్ బ్రోకర్స్ లోద్దడుతాయి. మన కెన్ని వాటాలు కావలసినవో అన్ని కొనవచ్చు. ఇట్లాంటి విషయాలను ప్రజల దృష్టికి తెచ్చే ప్రభుత్వ సంస్థలుకాని ప్రయివేటు సంస్థలుకాని కొన్ని ఉండాలి ఆ సంస్థలు పరిశ్రమల పెట్టుబడుల అవసరాలను వాటి లాభ నష్టాలను ప్రజలకు తెలియజెప్పే బాధ్యత స్వీకరించాలి

ఇంకొక విషయం కూడా వుంది ఒక పరిశ్రమకు కావలసిన పెట్టుబడి అంతా పెట్టుబడిదారులే భరించనక్కరలేదు తగిన హామీలమీద పరిశ్రమలకు అప్పులు ఇచ్చేందుకుగాను “స్టేట్ బ్యాంకు కార్పొరేషన్”, “ఇండస్ట్రియల్ డెవలప్ మెంట్ బేంక్ ఆఫ్ ఇండియా”, “ఇండస్ట్రియల్ క్రెడిట్ ఎండ్ ఇన్వెస్ట్ మెంట్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా” మొదలుగల ప్రభుత్వ సంస్థ

GOOD FOR A LIFETIME

TROPICAL

DE LUXE FANS

MANUFACTURED BY
BHARAT ELECTRICAL INDUSTRIES LTD.
19, RAJENDRANATH MUKHERJEE ROAD, CALCUTTA-1

AGENTS
THE ORIENTAL MERCANTILE CO. LTD.
CALCUTTA BOMBAY MADRAS DELHI KANPUR

0 F-1-68

KIRON

KIRON

LIGHTS BRIGHTER
LIGHTS LONGER

బుద్ధులు. ఆ యా సంస్థలు, పరిశ్రమల అస్తీ హామీమీద అస్తిలో విజై శాతం దాకా ఋణా డిస్తాయి. ఈ ఋణాలను ఎనిమిది లేక పది సంవత్సరాలలోగా తీర్చవచ్చును.

అంతేకాకుండా పరిశ్రమదారులకు ప్రభుత్వం కొంత ప్రోత్సాహాన్ని, కొన్ని “ఇన్ సెంటివ్స్”ని ఇస్తున్నది. ప్రభుత్వం భూమి తక్కువ ధరకు అభ్యమయేటట్లు చూస్తుంది. సీరు, విద్యుచ్ఛక్తి తక్కువ ధరకు అందిస్తుంది. రవాణా సౌకర్యాలకు కూడా తోడ్పడుతుంది. కాకుండా వస్తుల రేట్లలో కొంత రాయితీలు ఇస్తుంది. ఈ సౌకర్యాలను వినియోగించుకొని కొన్ని కొన్ని పట్టణాలలో ‘పారిశ్రామిక క్షేత్రాలు’ వెలుస్తుండడం ఒక ముదావహమైన పరిణామం.

అయితే ఇంకా ఎక్కువగా ఈ అవకాశాలను, సౌకర్యాలను వినియోగించుకొని పరిశ్రమలను నెలకొల్పేటట్లు చేయడంలో ప్రభుత్వం, ప్రతికలు, విద్యాసంస్థలు విలువైన పాత్ర వహించాలి. విద్యాసంస్థలు వృత్తి విద్యా ప్రాధాన్యతల శిక్షణ విచ్చేందుకు ప్రయత్నించాలి.

ఇతోధికమైన పారిశ్రామికాభివృద్ధికి పెట్టుబడి, ప్రోత్సాహం, సాంకేతిక నైపుణ్యం ఎంత అవసరమో, ఆ పరిశ్రమలు పూనుకొనే వారిలో చాకచక్యం అంత అవసరం. పారిశ్రామికంగా ముందుకు పోవాలంటే మనలో చాకచక్యం ఎంతైనా అవసరం. అవతలవాడు బాగుపడి పోతున్నాడు—అన్న యూర్వ్య ఉండకూడదు. మనలో మనం సర్దుకోగలిగిఉండాలి. వెనుకబడిన ప్రాంతాలను అభివృద్ధిపరచే బాధ్యత అభివృద్ధి చెందిన ప్రాంతాలపై ఉంది. వారు అవసరమైతే కొన్ని త్యాగాలకు సిద్ధమై అన్ని ప్రాంతాలు పరిసరకావగా అభివృద్ధి అయేందుకు ప్రయత్నించాలి.

మొదటనుండి మనం ఉద్యోగ మనస్తత్వం ఆలవాటు చేసుకొన్నాము. వీరై సంతకం చదవడం, ఆ తరువాత ఉద్యోగస్థానం, ఉద్యోగం వచ్చాక రిటైర్మెంట్ వరకు అందులోనే స్థిరపడిపోవడం మనకు అనవాయితీ అయిపోయింది. ఆ ఉద్యోగం కూడా పిరై సంతకం మన జిల్లాలోనే వెతకటానికి ప్రయత్నిస్తాము. మనవారిలో సంచలనప్రవృత్తి (“మొదటిటి”) చాలా తక్కువ. ఒకచోటునుండి ఇంకోచోటుకి సులభంగా కదలము. ఆంధ్రదేశంలోనే స్వంత వ్యూహం ఏదీ ఏ రెండు వందల మైళ్ళు అవతలి వుండలేము. సాధ్యమై

సంతకం మన జిల్లాకు, తాలూకాకు రావటానికి ఉప్పొంగుతుంటాము. అందుకే ఆంధ్రులు జాతీయ స్థాయిలో కూడా ఎక్కువగా కనిపించరు. ఇతర రాష్ట్రాలలో కూడా తమిళులవలె, మరాఠీలవలె మనవారు కానరాదు.

ఇంకో ముఖ్యమైన విషయం. దేశంలో ఎక్కడ చూచినా పరిశ్రమ అన్నీ ఒక్క చోటనే కేంద్రీకరించబడుతున్నాయి. ఒకటో, రెండో పట్టణాల లోనే అన్ని పరిశ్రమల ఏర్పాటు కావటంతో యా పట్టణాలలో జనాభా నివారితంగా పెచ్చిపోయి, ఆ పట్టణాల మురికివాడల కింది తయారవుతున్నాయి. అవతల మిగతా పట్టణాలుకాని, పల్లెల కాని అభివృద్ధి చెందే అవకాశాలు లేకుండా పోతున్నాయి. ఇది చాలా అవాంఛనీయమైన పరిణామమే. ప్రాంతీయ అసమానతలు లేకుండా మన ఆంధ్రప్రదేశ్ లో అన్ని ప్రాంతాల అభివృద్ధి చెందేందుకు ప్రభుత్వము, ఆర్థిక సోపానాలవార: ఆలోచించాలి. పరిశ్రమలు వీరై సంతకం చిన, ఆలంగా ఏర్పాటుచేసే చేకూరే లాభాల ఎన్నో ఉన్నాయి.

ఇంతే కాకుండా ఏదైనా పద్ధతిపరిచే ప్రాజెక్ట్ పరిశ్రమ స్థాపించబడమంటే ఆ ప్రాజెక్ట్ పరిశ్రమను పూర్తిగా ఒక చోటనే నెలకొల్పి మన సరంలేదు. ఆ పరిశ్రమలోని వివిధ దశలను ప్రాజెక్ట్ లను వివరిస్తే ఒక్కొక్క ప్రాజెక్ట్ ను ఒక్కొక్కచోట నెలకొల్పవచ్చు. మొదటి ‘ప్రాజెక్ట్’ తయారు చేసిన పరుక రెండో ‘ప్రాజెక్ట్’ గురికి ముడి సరుకగా ఉపయోగపడుతుంది. దీనివలన విభిన్న ప్రాంతాల అభివృద్ధి చెందేందుకు వివిధ ప్రాంతాల వారికి జీవనోపాధి కలిగేందుకు అవకాశాలున్నాయి. అంతే కాకుండా “యా ‘ప్రాజెక్ట్’ లో” ప్రత్యేక నైపుణ్యం లభించి, తయారైన సరుకు నాణ్యం పొమ్మగా ఉండి మన పరిశ్రమల మన దేశంలోను, ఇతర దేశాలలోను పేరు ప్రఖ్యాతులు తెస్తాయి.

“అంగట్ల అన్నీ ఉచ్చాయికావే అల్లడి నోట్ల.....” అన్నట్లుగా ఉంది మన పరిస్థితి అట్లా. కాకుండా అతి తురితంగా ఆంధ్రుల: తమ రాష్ట్రాన్ని పారిశ్రామికంగా పటిష్ఠం చేసేందుకై తీవ్ర కృషి చేస్తారనే అభిప్రాయం ప్రస్తుతం భారతదేశంలో వ్యవసాయంగా అగ్రతాంబూలం అందుకొంటున్న ఆంధ్రప్రదేశ్ సమీప భవిష్యో పారిశ్రామికంగా కూడా ఒక వ్యక్తిత్వాన్ని సంపాదించుకోగలదని కోరుదాము. లేనివక్షంలో దేశంలో వివిధ ప్రాంతాలలో పోలిస్తే మన రాష్ట్రం నానాటికి వెనుకబడిపోయే ప్రమాదం ఉంది.

పిండి కృత శావి

శ్రీ 'కొలకలూరి'

తూర్పున చుక్క పాడిని బార డెక్కింది. నిద్రలేచిన మనిషి ఆవు లిన్నా ఒళ్లు విరుచుకొన్నట్లుగా వుండి ఊరు ఊరజెరుపు చుట్టు ప్రక్కల ఇళ్లముంగిళ్లలో కూర్చి చల్లతున్న చప్పుళ్లు వినబడుతున్నాయి దూరంగా, మసిదులోంచి నమాజ వినిపిస్తూవుంది సత్రంలో వుండే పాగాకు బైలాగి గడ్డంలోంచి దొర్లి వెలుపలికి వచ్చిన రిల్లాయపదాలు సన్నగా ఊళ్లోకి ప్రాకుతున్నాయి పల్లెలోంచి పూళ్లోకి దొంకనబడి వచ్చే జీతగాళ్లు పాడుతున్న కురుక్షేత్రంలోని వద్యాలు దొంకకు రెండు ప్రక్కలా పెరిగిన చిల్లకంపముళ్ల గుండెలు చీల్చుకుని సాగి ఊరూ పల్లెలమధ్య సంగీతం వంతెన కడుతున్నాయి

ఊర జెరుపు గట్టుమీద రావి చెట్టుకు అవతల ప్రాద్దు పాడిచే ప్రక్క పాడుబడ్డట్లుగా ఉన్న పూరింటి ముందు వేపచెట్టు క్రింద చీకట్లో, చీకటి ఆకారం తెల్లటి బరువు ఎత్తుకొని, చెప్పులులేని కాళ్లు ఇసుకలో గుచ్చుకు పోతుంటే, నెమ్మదిగా కాలుతీసి కాలువేస్తూ, పూటగా వున్న రెండెగ్లబండి ఇసుకలో మెత్తగా, ఎగిరిపడకుండా అణిచి పెట్టబడి ముందుకు పోయినట్లా; పాత జావకాలు, అనుభవాలూ త్రవ్వుకొని వెలికివచ్చిన ప్రత్యంశం భద్రంగా పరిశీలించుకొని అవసరమయింది స్వీకరించి, అవసరమయింది నెమ్మదిగా అవతలకు నెట్టి సాగే రవయిత కలంలాగా; వెళుతూవున్న ఆకారం, ఊర జెరుపు దాటి, దద్దనం మీంచి తిరిగి, పీర్లు ఇంటిముందుగా నడిచి, పెద్ద దొంకలో బళ్ళగాడి ప్రక్కగా అడుగులు వేసి, దేవళ్ళ చెరువుగట్టు మీద వున్న బావివైపు వెళింది

ఆ ఆకారం ఒక మనిషి!! ఆ మనిషి గూగడు గూగడంటే గూగడు, అగి డంటే అగడు అని పిల్లలు అతని చుట్టూచేరి గంతులేస్తూ పాడుతూ వుంటారు, బడికి వెళ్ళేటప్పుడో, బడి నుంచి వచ్చేటప్పుడో, ఎదురయితే గూగడు ఎప్పుడూ అగలేడు పీపుమీద బరువు వుంటే తాబేటి నడక చాలా నెమ్మది ప్రతిఅడుగునా అతి భద్రంగా మరీ జాగ్రత్తగా వేస్తాడు. మూపుమీద బరువు లేకపోతే చిటుకు చిటుకు అక్కడక్కడే అతివేగంగా అడుగులు వేసి చిన్న ఆకారం గూగడు ఎంత నడచినా ఎంతో దూరం పోలేదు అయితే అందరూ అనుకొనేట్లుగా గూగడు అగడంటే అగడు ఎప్పుడూ ఏదో పని చేస్తూనే వుంటాడు.

కొందరు నోట్లో వెండి చెంచాతో పుడతారని అంగ్లంలో సుడికారం ఉంటే ఉండవచ్చు, కానీ తెలుగులో పీపు మీద బరువుతో పుడతారనిమాత్రం లేదు అయితే గూగడు నోచి పుట్టాడని ఎవరూ అనలేరు గానీ, పీపుమీద బరువుతో పుట్టాడని ఎవరయినా అంటారు. అలా పుట్టలేదని కొందరు చెబితే చెప్పవచ్చుగానీ, పుట్టిపుట్టకముందే అతని భుజాలుమీద బరువు పడింది. అతను వేసుకోలేదు. అదే పడింది అలా పడింది మధ్యలో ఎప్పుడయినా తొలగి పోతుండా అంటే పోలేదు చిన్నతనంలోని చిన్నబరువు అతనంత పెద్దవాడయితే అంత పెద్దదయింది బరువు తరింంలోని భాగంగా పెరిగింది కాదంటే అంత కంటే అధికమే లయింది

చెరువు గట్టుమీద, ఊళ్ల మర్రి ప్రక్క, వారింజతోట మొగడల మోటబావి చస్తా కివతల మూపుమీద బరువు దిండుకొన్నాడు గూగడు. ఎండా కాలం చెరువు ఎండిపోయింది ఎంత పైకి లాగితే అంత అధికంగా పెరిగే విద్యలాగా, ఎన్ని బొక్కినలు చేదినా అంతకంత మిగిలి వుండే వీరున్న మోట బావి, నిండు కుండ వంటి మనిషిలాగా విశ్రులంగా ఉంది.

గిలకమీద బొక్కిన కట్టివున్న తాడు తీసి, చస్తాకు అవతల పెట్టి, తాడి చెట్టు దగ్గర అంతకు ముందు రోజు పెట్టుకుపోయిన చేతాడూ కడవలూ వెలుపలికి తెచ్చి, తాడు గిలక మీద వేసి, బావిలోకి పోనిచ్చి, ఉచ్చు ముడి తడిసి, పైకిలాగి, కడవకు ఉచ్చువేసి, బావిలోకి వదిలాడు గూగడు. చేదిన కడవల నీళ్లు బావి చస్తా కవతల అల్లంత దూరంలో ఉన్న రాతి బండ చుట్టూ కుండలో తొట్టిలో పోసి, పీపుమీంచి దించిన బరువు పీటముడి విప్పి, గుప్పెళ్లు గుప్పె ళ్లుగా తీసి బానలో అదిమిపటి ముంచాడు

అవి బట్టలు ఊరి బట్టలు. మాసిన బట్టలు మాసిన ఊరిబట్టలు. నీళ్లలో వాసుతున్నాయి అవి, రకరకాలవి, రంగు రంగులవి, పిన్నలవి, పెద్ద లవి; స్త్రీలవి, పురుషులవి; కొత్తవి, పాతవి; అన్ని దశలలో మురికిఅయినవి, అన్ని రకాల మనుష్యులవి; మంచిరావీ, చెడ్డవారివి; ముఖం కలిగించిన వారివి, దుఖం వంచిపెట్టిన వారివి; అన్నం పెట్టిన వాళ్లవి, అవస్థలు పెట్టినవాళ్లవి; ఆరోగ్యవంతులవి, రోగిష్టివారివి; అందానికి కట్టుకొనేవి, అవసరానికి కట్టు కొనేవి; అన్నీ అన్ని విధాలయిన బట్టలూ వాసుతున్నాయి

మిగిలిన బానలో నీళ్లు పోయడానికి కడవ చేడుతున్నాడు గూగడు. అప్పటికే ఆడ మగా చిన్నా చితకా ముసలి ముతకా చాలామంది చేరారు. బావికి ఎనిమిది గిలకలూ విరామం లేకుండా మ్రోగుతున్నాయి. ఆ ధ్వని ఎండిపోయిన చెరువు మీదగా పెద్ద దొంకలోంచి పోయి, దద్దనం మీద నాలుగు ప్రక్క లకూ చీలి నందుల్లో, గొందుల్లో పడి, వాకిళ్లలోంచి, కిటికీలలోంచి, చూరు ల్లోంచి, మేడలు, మిడ్డెలు, పెంకుటిళ్లు, పూరిళ్లలోకి పోయి, నేలమీద, గచ్చుమీద, ఆరుగుల మీద, సులకమంచాలలో, వల్లె మంచాలలో నిద్రపోయే అధ్వన్న వంతులు, దురదృష్ట వంతులూ, స్త్రీలూ పురుషులూ, పిల్లలూ పెద్దలూ అందరి చెవులలో పడి, ఆ రాత్రి నెలగిపోయిన బట్టలు అవతల పెట్టి, ఉలికిన బట్టలు కట్టుకోవచ్చునని ఉత్సాహం ప్రసాదిస్తూ నిద్ర లేపుతున్నాయి

మర్రి చెట్టు కల్లంత దూరంలో మూడురాళ్ల పొయ్యిమీద ఉన్న బానోలో నీళ్లు పోసి, పోడామందు వేసి, కలిదిప్పి, వాసిన ఒట్టలు పడేసి, పొయ్యి రాజేసి, మంట మండిం తర్వాత బావి దగ్గరకు వచ్చాడు గూగడు ముతకబట్టలు, నూలు బట్టలు, నేత బట్టలు ఉడుకుతున్నాయి

పట్టుబట్టలు— రెండు— పై నంచె, కట్టు పంచె— రత్తయ్యచి, రత్తయ్య పెల్లి వాటివి, అతి భద్రంగా పులిమాడు శతక లేదు. నీళ్లు పోయేట్టు ఒత్తాడు పిండలేడు నీళ్లు తువరగ్గ లేచేటట్టు విదిలించాడు. జూడించ లేదు ఆ రెండు తడి బట్టలనూ పసిపిల్లల్ని చేతులుమీద ఆడించటానికి వేసు కొన్నట్లుగా, చేతులమీద పెట్టుకొని, చిన్ని చిటికేసర చెట్టుమీద ఆరవేశాడు. కొమ్మలకు, ముడతలు పడతాయి కొంగులు అని, కట్ట లేదు. ఆరవేశాడు. ఆకులుపైన ఆరవేశాడు. నేలమీద ఆరవేస్తే దుమ్ము అవుతుంది పట్టు బట్టలు ఎండకూడదు. ఆరాలి. ఎండరాకముందే ఆరిపోవాలి. ప్రాద్దు పాడవక ముందే ఆరిపోతే, వెంటనే తీసి భద్రం చేయవలసి అందుకని మొట్టమొదటే పులిమా

గూగడు పెట్టు బట్టల పట్టు అటువంటి జాగ్రత్త తీసుకోవటం మాయాలే! ఈ పట్టు బట్టలు విషయంలో జాగ్రత్త నంటి పెట్టుకొని భయం

కూడా వుంది రత్తయ్య అంటే గూగడికే కాదు, పూరుకే భయం. రత్తయ్య మామూలు మనిషి కాదు అంతటి రైతు ఆ ఊళ్లో లేడు. ఆ చుట్టు ప్రక్కలారేడు. అతనంటే అంధరికే గారవం! అది ధర్మజం కాదు. ప్రేమజం కాదు. భయజం! రత్తయ్య అనుకొంటే చేయలేని పనిలేదు. అసాధ్యం లేదు. అసాధ్యమే. అతనికి ప్రాణం ఇవ్వలమయినా తీసుకోవలమయినా మంచినిళ్ళ తాగి నంత తేలిక. నోరు దురుసు మనిషి. అంతే కాదు. చేయూ, కాలూ కూడా దుడుసు! అతని మీసాలమీద నిమ్మకాయలేం కర్మ, దానిమ్మకాయలు నిల బెట్టవచ్చు. అయితే అతన్ని నిలబెట్టగల దమ్ములున్న మగాళ్ళు, ఆ ఊళ్లోనే గాదు, ఆ పీర్కాలోనే లేరు. రత్తయ్య కళ్ళు ఎప్పుడూ చింతిస్తుంటు! అతను తాగుతాడంటారు లోకులు! నిజం చెప్పకొవద్దు, అతను చుట్టూ వున్న మరేం తాగుటకూ ఎవరూ చూడలేదు. ఏమాలూ కామాల చెప్పకొవాలి, రత్తయ్య దయ తలీనై, ఆ యిల్లు స్వర్గం. ఆ యింటిమీద పొరుగువారి కాకి వాలదు కోవపడితే ఆ యిల్లు దగ్గం వల్ల కాదు! ఏ ఊరికాక అయినా ఎకావసిని వచ్చి వాలుతుంది. అతనికి కోపం రాదు. వస్తే పోదు. అలాగే దయ. పులిని జాడు పులి మీసం జాడు అన్నట్లుగా పుంటుంది రత్తయ్య వాలతం.

రత్తయ్యకు ఏ విషయంలోనూ అది లేదు, అంతం లేదు. అంతా వర్తమానమే! గతాగతాల విషయంలో రత్తయ్య గుడ్డివాడు పుట్టి నెప్పుడు నాలు గికలా జరుపూ, రెండు నిట్టూర్ల యిల్లా, అతని అస్తి. రత్తయ్య పుట్టిం తర్వాత మరొక రా తల్లి కడుపున పుట్ట లేదు. అతను పెరుగుతున్న కొద్దీ అస్తి పెరిగింది. పిల్లకి బిచ్చం పెట్టడు. ఎంగిలి చేతో కాకి కూడా తోండు. సంతోషం కలిగితే, కలిగించిన మనిషిని, బిర్రయేగాణి తిరుగుతూండా నెత్తి కెత్తుకొంటాడు కష్టం కలిగిస్తే కాలికింద చీమతో నమానం. నుతంగా బతకదల్చు కొన్న వాళ్ళెవళ్ళూ రత్తయ్యకు కష్టం కలిగించరు. ఆ ఆలోచనే రానియరు వస్తే దానిపెట్టుకొని అతనికి ఆనందం కలిగిస్తారు. రత్తయ్య నం ఎంత కష్టం కలుగుతున్నా, ఆ ఊళ్లో ఉండటం తప్పనిసరి అయినవాళ్ళు, నోరు మెదవరు. భయభక్తులతో, భక్తి శ్రద్ధలతో, శ్రద్ధనీక్తులతో, బుద్ధిమంతులయిన బడిపిల్లలు మాదిరిగా, వలకాబలవం వంటి పనిముట్లు పుచ్చుకొని, తమ తమ పనుల్లో కూరుకుపోతారు.

ఒకసారి, ముననబు, ముననబునని గుర్తు తెచ్చుకొని, ముననబులాగా ఉండబోతే, నువ్వు ముననబునే కాదు, ఈ ఊరి మనిషిని కూడా అని రత్తయ్య గుర్తు చేయటంతో ముననబు, ముననబు కమే మనిషి కమే రైతు అయి ఊరు కొన్నాడు. అందుచేత రత్తయ్య ఆ ఊరుకు మకుటం లేని మహారాజా, సైన్యం ఉన్న చక్రవర్తి ఆ చక్రవర్తి సేనకుడు గూగడు. రత్తయ్యకు ఎంత అస్తి వుందీ ఎవరికీ ఎలా తెలియదో గూగడికి అలాగే తెలియదు అస్తి వివరం అడిగితే రత్తయ్య 'ఉండక పోద్దా కొన్ని లచ్చెలు' అంటాడు.

లక్ష్మణాదికారి రత్తయ్య పట్టుబట్టలు చిటికెనద చెట్టుమీద వెళ్ళికిలా పడుకొని, ఆకాశంలోకి చూస్తున్నాయి. ఉడకేయడానికి పీలలేని బట్టలు. నబ్బుపెట్టి పులిమి, ఒత్తి, ఉతికి, పిండి, భుజం మీదా, చేతులుమీదా వ్రేలాడ వేసుకొని, తీసుకుపోయి అరవేశాడు గూగడు. స్వయంగా బరువులేని బట్టలు పిటి పాపావర్యంతో బరువెక్కి, పిచ్చితులసి మొక్కలనూ, చిల్లకంన కొమ్మలనూ అణగగ్రోక్కుతుంటే, పాపం, నోరూ వాయూ లేనివి కీమృతకుండా తలలు వంచుకొంటూ వున్నాయి.

ఉడికిన బట్టలు బండదగ్గరకు తెచ్చుకొన్నాడు గూగడు. ఒక బట్ట తీసుకొని, బండమీద నుయ్యో—ఆహ— నుయ్యోం అంటూ అటూ ఇటూ ఉతికి, మంచినిళ్ళ తొట్టోలో పాయలుతీసి, జలసరించి, మెలివేసి, పిండి, ఎదురుగా వరిచిఉన్న దుప్పటిమీద వడేశాడు అలా పిండిన బట్టలు దుప్పటిమీద పది కంటబడగానే వంచిన నడుం ఎత్తి, కరెంట్ అగిపోతే, అడుతున్న కర్మాగారం కిర. కిరు మున్నట్లు; మిల్లులో ఇనుపటిగే తొగితే కలుకల మన్నట్లు; ఒక్క మూలుగు మూలిగి, ఒక్కసారి నడుం విరుచుకొని, గుడులు బట్టిన కాళ్ళలోకి,

చేతుల్లో ఉన్న నెత్తురు వంపించి, అగిన రైలు పిగిన్నట్లు మొదలు నెమ్మదిగా తర్వాత వేగంగా అడుగులు వేసి, బట్టలు దూరంగా అరవేసి వచ్చాడు గూగడు.

ఊరి వెలువం, చెరువు గట్టున, ఊళ్ళ మర్రి (నక్క, మోల బావి చచ్చి చుట్టూ రాతి బండల మీద బట్ట ఉతుకుతున్న మనుష్యుల్ని, కర్మ జీవుల్ని చూడటానికో, కర్మయోగం నేర్పటానికో, వాళ్ళు లయబద్ధంగా అరిచే నుయ్యోం—ఆహ— నుయ్యోం వింటూనికో, అక్కడ జరుగుతున్న కర్మకాండను కళ్ళారా తిలకించటానికో కురుక్షేత్రం మధ్యలో ఉబికి వచ్చిన గీతలాగా కర్మ సాక్షి ఉదయించాడు.

మార్కుడు నిద్రలేచి ఆకాశంలో ఆవులిమ్మా కళ్ళు నలుంకొంటూ కదలా మగతగా చాపుతూ చెరువు గట్టుమీదికి వచ్చేసరికి ఆరే బట్టలు, ఉతిక బడి బట్టలు, వానే బట్టలు, ఉడికే బట్టలు, తడిసే మనుష్యులు, ఆరే మనుష్యులు, వానే మనుష్యులు, నబ్బు పెట్టేవాళ్ళు, ఆరేసేవాళ్ళు, నీళ్ళ తోడి వాళ్ళు, ఆవులిమ్మా తిరిగే వాళ్ళు, వనీవాళ్ళు, పెద్దవాళ్ళు, స్త్రీలూ పురుషులూ ఎవరి వని వాళ్ళు, ఎవరి తోవన వాళ్ళు, ఏం చేసినా తల్లడే చేస్తూ వింతగా పెద్ద నంతగా వుండా వ్రదేశం మార్కుడి చూచే ఓపిక, ఆలోచించే ఓర్వూ వాళ్ళకు లేవు బట్టలను, మనుష్యుల్ని, మార్కుడు చూశాడు తడి అయిన బావి చచ్చి, నీరు ఓడుస్తున్న బండలు, రొచ్చు రొచ్చుగా ఉన్న నేల, నీలిమందు సోదామందు నీళ్ళు నేలమీద పడితే విచిత్రమయిన వానన వస్తుంటే పీలుస్తూ తిరిగే జనం— అంతా చూస్తున్నాడు మార్కుడు.

పాంక్య— పాంక్య (నక్క పాంక్య వరుసగా మడుకుతున్నాయి నిన్న మొన్నటిదాకా, ఏ చెట్టునో వచ్చగా, వచ్చి బాలెంతరాళ్ళు మాదిరిగా కళ కళ లాడిన కొమ్మలు, అంతకు ముందే మార్కుడి నేతానంతో స్నేహించేసి, అనుకోకుండా మండి పోతున్నాయి. (నక్కనే పెరిగి పెద్దకావాలని, ఏనాటికయినా కాలిపోవటం కోసం పెరుగుతున్న పిచ్చితులసి మొక్కలు, చిల్లకంన కొమ్మలు, మర్రిచెట్టు కొమ్మలు రెమ్మలు ఉడలు, చిటికేనర చెట్టు కొమ్మలు పెరుగుతూనే వున్నాయి. ఎండు కొమ్మల కాలిపోతున్న పాంక్య (నక్కనే మంటల దాపున సెగ తగులుతూవున్నా, వచ్చిగా, వచ్చగా (బతుకుతున్న పిచ్చి తులసి మొక్కలు, ఎంత పిచ్చివయినా తులసి మొక్కలు నడవేంగా ఉండటం జీవకోటి ప్రాణదాత కర్మసాక్షి చూస్తూ వున్నాడు.

తం క్రిందులుగా వ్రేలాడుతున్న నాగు బాముల వంటి మర్రి వూడలు క్రింద ఇద్దరు పసిపిల్లలు మడతలు వేసిన రెండు దుప్పట్లు మీద, సొంగ కారుస్తూ నిద్రపోతున్నారు. వాలుతున్న ఈగలనూ, వడే దుమ్మునూ, తోరే, వాళ్ళు, పూడేవాళ్ళు అక్కడ లేరు బావి దగ్గరున్నాడు బట్టలుతుకుతున్నాడు.

కళ్ళలో వుసి, ముక్కుచెంబు చిమిడి, మానలేక రేగిన జాబ్బు, మాసి పేలకల్ల చీలికల్ల వ్రేలాడే బట్టలు, ఉతుక్కుని శరీరం, గజ్జెవట్టి కురుపులయి, చిమూ నీరూ కారుతున్న ఒళ్ళ, నడుస్తున్న రోగాలు, కనిపించే ఏడుపుల, వాళ్ళ— ఆ పసివాళ్ళు, బావి చుట్టూ ఉన్న వాళ్ళ సంతానం వాళ్ళ జీవితంలో అనందాలకు సంతకాలు. ఊరికి పరిశుభ్రత ప్రసాదించే వాళ్ళ బతుకులు పొందిన ప్రతిఫలం మురికివంటి ప్రతిఫలం. ఉతికిన బట్టలు విడిచిన మురికి ఏకీకృతమయిన రూపాలు కర్మసాక్షి చూస్తున్నాడు కళ్ళుండి చూడకేం చేస్తాడో మార్కుడు, సామాన్యడి అందని న్యాయం వంటి మార్కుడు ఆకాశంలో బంది!

రోహిణి కార్త మొదలై రెండు రోజులైంది. రోళ్ళ పగలటం ఏంకర్మ; బండలూ, బండవంటి గుండెలూ పగలే ఎండ ప్రతాపం చూపించబోతూవుంది. బారెడు ప్రార్థిక్కింది ఆ రోజు ఉదయమే పడమటి శాంబరం ప్రారంభమయింది ఆ చెవిలోంచి, ఈ చెవిలోకి దూసుకు పోతూ వుంది గాలి.

గూగడు బట్టలన్నీ ఉతికి అరవేశాడు. నడుం మీద చేయి పెట్టుకొని వెనుక్కు విరుచుకొన్నాడు తనా దినం పడిన కష్టం వెలుతురుతో చెరిమి చేసుకొంటూ వుంటే ఈషణ్ణాత్రమయిన త్వునీతో బట్టలవైపు చూచి, నిర్వికారంగా నిట్టూర్చి, మర్రిచెట్టు దగ్గరకు వడివాడు. చెట్టు మొదట్లో, రెండు

పైకి ఉదాసీన చేసి పరిశీలించి చూచి నడుం మోపించి కూర్చుని కాళ్ళు వార జాప్యం చేశాడు.

గూగడి కాళ్ళూ చేతులూ కురుచున్నాయి. ఒకప్పుడు ఎంత గట్టిగా వుండేవో చెప్పటం అసాధ్యం గానీ, అప్పుడు మాత్రం, దళసరిగా, బలంగా వున్నాయి. కొంచెంగా నడచి మడతలు వడ్డ వర్షం ఒకటటి చూపం ముగించి జేమ్మా వుంది. తన మన తాన చీనుకోవటానికి ఏ కష్టమూ లేదు గూగడికి. అతను ఎత్తు పెరగ లేదు. అందుకొరకం పూర్తిగా మూట బరువు కాకపోవచ్చు. శరీర తత్వం కావచ్చు అయితే గూనిమాత్రం మూట బరువువలననే పెరిగిందని నమ్మి అవకాశం వుంది గూగడు గూనితో పుట్టు లేదు అతను పెరుగుతున్నాడన్న గూని పెరిగింది బట్టల మూట బరువుకు మనసి, ఏమా మూవూ తలా వదిలిపోవటం వల్ల పెరిగిందో, మూట నిలవటంకోసం ఎదురు మోటుకుంటూ పెరిగిందో కానీ గూని మూరెడెత్తు పెరిగింది. ఎంత తలకు మించిన బరువు అయినా గూని మీద పెట్టుకొని, గూగడు వంగి, తూచి తూచి, ఒడ్డుకొని, క్రమంగా అడుగు వేస్తూ ఎంతదూరం అయినా నడిచి పోగలడు.

గూగడు మూలిమిద మీసం చూచినవాళ్ళు కాలితరంవాళ్ళు. మీసం గొరిగిన జాడ కనబడదు పోనీ ఒకనాడ మీసంపున్న తీరూ గోచరించదు అయితే అతనికి మీసం మొలకవడంలేదు మొలిచింది. దాన్ని అంచితంత అద్దంలో చూచుకోవాలి. చూచుకొన్నాడు. మీసం వచ్చిన మొదటిరోజుల్లో లేవలేవకూ తడంకోసం ఆనందించలేకపోలేదు. ఆనందించాడు అయితే అప్పటికే తయారయింది గూని గూని పెరుగుతున్నంతోకొద్దీ తలవంచుకొనిపోయింది తలవంగినకొద్దీ మీసం తగ్గిపోయింది తగ్గించుకొన్నాడు. తగ్గించుకొంటున్నా, గూని పెరుగుతున్నంత కాలం మీసం పెరిగింది. గూని పెరుగుదల ఆగిపోయింది మీసమూ అంతే! ఎందువల్లనో కొంతకాలానికి ఒక్కటం పైభాగం ముక్కుక్రింద భాగం అధరంలాగా, మున్నగా అయిపోయింది. అతన్ని ఉబ్బు పెదాల గూగడని కూడా ఆ రోజుల్లో వరాచికానికి పిలిచేవాళ్ళు, జనం.

గూగడి వయస్సు చెప్పగలవాళ్ళు ఆ ఉత్సాహం గూగడికంటే ముందు పుట్టినవాళ్ళాదు, అతనితో పుట్టినవాళ్ళే లేరా ఉత్సాహం అన్నా అనీ, తాత అనీ, మామ అనీ పిలిచేవాళ్ళు కాక ఏరా అనీ పిలిచేవాళ్ళు మాత్రమే వున్నారు. ఏళ్ళంతా తాము పుట్టి భూమిపైవడ్డ దుగ్గర్చుంది, బుడ్డెరిగిందగ్గర్చుంది గూగడు ఇప్పుడెలా వున్నాడో అప్పుడూ అలాగే ఉన్నాడని చెప్పుకోవటం బూరు. రత్నయ్య తన అన్నని అంచనా వేయలేకపోయినా, గూగడి వయస్సు అంచనా వేశాడు, 'ఒండవటిదా దెబ్బయ్యా, యెనబయ్యా' నని.

గూగడు చిన్నతనంలో బోయూ నలుగురూతోపాటు వారాయలా ఆంటూ పల్లకి మోసేవాడు ఆ రోజుల్లో రైలుగానీ, బసుగానీ లేని ఆకాలంలో ఆ వూర్నుంచి పెర్లికూతుర్చు ఇంకో వూరు తిసుకుపోవలసి వచ్చినా, తిసుకపోవలసి వచ్చినా, పెర్లిమాల వినబడలే, పల్లకిమాల వినబడలేదు. ఒహూం-ఒహూం-హూమ్మో, ఒహూం-ఒహూం-హూమ్మో అంటూ పల్లకి కట్టి భుజాన పెట్టుకొని, పల్లకితోపాటు వచ్చే పెర్లికూతురూ పెర్లికొడుకుకంటే ముఖ్యంగా పల్లకిని బోయాలను, ముఖ్యంగా కురుచకాళ్ళు, చిట్టి చిట్టి అడుగుల గూని యాడటానికి ఎదురుపోయిన పిల్లలు, క్రమదూరంలో అయినా పల్లకిని కలసుకొని పూర్వోదాకా వెంటవచ్చినవాళ్ళతో పెద్దవాళ్ళయి పెర్లికొడుకు, పిల్లలకుతల్లి దండ్రులయినవాళ్ళు, గూగడి అంతకాలంతర్వాత చూచి, అప్పటికంటే ఎత్తు తగ్గిపోయాడని, ఎంత వివర్ధరమయినా చెప్పుకుంటూ వుంటారు.

బోయూగా పల్లకి మోస్తున్న రోజుల్లో ఎవరయినా తనను కూడా పల్లకిలో మోసుకుపోతుంటే కాలిమీద కాం వేసుకొని, నోట్స్ చుట్టూ పెట్టుకొని రత్నయ్య భార్య ఎక్కి కూర్చున్నట్లు కూర్చోవాలని, తీసిగా ఆటూ, ఇటూ చూడాలని ఎంతో కోర్కెగా ఉండేది రోజుల్లో ఎవరెవరికో ఏ ఏ కృత్రిమ వుంటారు. అప్పటి తీర తాయనే చమ్మకం చివీలేదు ఇది అంతే! గూగడికోర్కె తీరలేదు. తెలిసో తెలియకో ఉన్న ఈ ఒక్క కోర్కె తీరకపోతే అతనిని ఏదీ ముఖం కదుక్కలేదు. అన్నకొక ఉపరాత్రి అప్పట్లుగా ఎప్పుడయినా తీరక

పోతుందా అని చాలాకాలం ఎదురు చూశాడు. ఎదురు చూడటంలో పుట్టాకాలం కాస్తా గంగలో తోసింది.

గూగడు పుట్టినప్పుడు అందరూ అతణ్ణి అడిపిసుకొన్నారు, తండ్రిని పట్టన పెట్టుకు పుట్టాడని. పెద్దయినతర్వాత పాట్లలో తండ్రికోసం గాలిస్తే అకలి వారికింది. అయితే గూగడు తల్లిని పట్టన పెట్టుకోలేదు. చనిపోయిన దాకా ప్రతికించుకొన్నాడు. తల్లికి కాలంతీరి చనిపోయిందిగానీ, కన్నకొడుకు కళ్ళలో పెట్టి పెంచుకోకూడు.

ఇరవై ఏళ్ళయినా నిండు గూగడు, తల్లిని పోగొట్టుకొని ఒంటరి వాడయ్యాడు. అప్పటికి రెండేకరాల కుంటనో, ఒంటి నిట్టూడి యిల్లు నిల్వే వంలా వున్నాయి. అప్పట్లో 'పెర్లి చేసుకోవలరా?' అని అడిగినవాళ్ళు లేక పోలేదు. గూగడు సిగ్గుపడకపోలేదు. అయితే పెర్లి చేసినవాళ్ళు మాత్రం లేరు. పోనీ నేనీ గూగడ్డే కట్టుకొన్నానని ఏ ఏర్ల ముందుకు రాలేదు ఏ ఆడ గూతురుకయినా తాళి కడతానని గూగడ్డా ముందుకుపోలేదు. తన అన్నం తను వండుకొన్నాడు. తన బట్ట తను ఉతుక్కొన్నాడు. తన పక్క తనే చేసుకొన్నాడు అందుచేత అడమనిషి అవసరం కనిపించలేదు. దేవుడిచ్చిన వరం, నిద్ర వాయిగా, చీకా, చీంతా లేకుండా, పగలు ఒక పడిన క్రమం అంతా రాత్రి వడకలో మరిచిపోయేవాడు అప్పటికే మీసాలు మాయమయి, గూని స్థిరమయింది తనకూ, రాతిబండకూ, అయితే రేపుకో కాకపోతే తాచి చచ్చి క్రక్క దాంపత్యం భాయమయిపోయింది. అప్పటికీ, ఇప్పటికీ మార్పులేదు.

గూగడికి బీజీ కుతి మళ్ళింది. బీజీ కాల్యటం అధునిక. వాగరికత అతని మెడలు వంచి నేర్చింది అంతకుమించి అతని జోలికి రాలేకపోయింది. అలవాటు కొద్దీ బాదో, తడుంకొన్నాడు బీజీ దొరకలేదు. రాత్రే అంబుపోయాం. సుబ్బారావు దగ్గర ఉండవచ్చు. 'సుబ్బిగా ఓరి సుబ్బిగా' అంటూ చూశాడు. చిల్చీవర చెట్టుక్రింద తలగుడ్డ ఎత్తు పెట్టుకొని, బడేక కూతురుతో ఏవో కబుర్లు చెప్పుతూ వడుకున్నాడు అక్కడికి పోయి, పైన ఆరవేసిఉన్న పట్టు బట్టలు తడిమిచూచి, ఇంకా చెప్పగావుంటే తర్వాత తియవచ్చులే అనుకోదలూ 'సుబ్బిగా, సుబ్బిగా పిలిచే పంకజి?' అన్నాడు.

'యేంది మావా నప్పేనా యేంది బిలిసింది?'

'అ' నిన్నుగా కింకెపుణ్ణి బిలుతావా! బీజీ వుంటే యిలావని పుండేంది--పుంటే యిటు బడయే వాకోటి'

'అ' వుంది లేకేం యిదుగో దీనుకో యేంది చూసో దిక్కులు జాత్రం దాపు?'

'యేంది లేదురా యిటు.' గూగడు తిసుకొన్నాడు బీజీ ముట్టించుకొని, కొన్ని క్షణాలు పాగ రోవలే అప్పుకొని, అపైన ముఖ్యచెల్లెలు, నోటి వెంట చిదిరిపెట్టాడు. గుప్పన పాగ గొట్టాల్సింది వచ్చినట్లు వచ్చింది పాగ. మరుక్షణా ముఖమంతా కమ్మకొంది అప్పుడు చూస్తే ముఖంభోల ప్రతి వెంట్రుక పాడుకోంది పాగ వచ్చిందనిపించింది.

సుబ్బారావు అడిగాడు.

'యేంది మావ యిట్టేవుంది చాలకం? మోలిదే కలా? అ యింతకలా?'

'యేదిరా యిట్టేందే-- నెవ్వరా! నెవ్వరాక యిటు.'

'యేందో యేదో యింతగా యిట్టేగో? పరింగా లేదు. విడ్డతలేనట్లు అకలయినట్లుగా గుఱులు యిట్టేనట్లు పోదగో--యిట్టే--యిట్టే' వుంది వరస!

'నరింగా నెవ్వరా ఏమిసవ్వా--నచ్చికి గ్లాడలావో! ఏగులు గుండలున్న ఏదుటన్నట్లు వుండలేనా యింతెట్టుగా నవ్వు వుందా?'

'అంతే మావా!'

ఇద్దరూ మార్గదలేదు మళ్ళీ వాల్చిద్దరూ వడులుతున్న పాగ మార్గాతుకంటూవుంది బీజీ ఇప్పటికి లేచి కూర్చున్న సుబ్బారావు కూర్చునే

పున్నాడు. గూగడు నిలబడే పున్నాడు. మర మరలాడిస్తూ వస్తున్న సూర్యుణ్ణి తూస్తూ గూగడు అడిగాడు 'దీన్ని బోల్ల కెయ్యలా?' పదేళ్ల పాప మద్రేకించి.

'ఆ యెందుకులే మానా' రొండేళ్లకి ఓయ్య చేతుల్లో బెడతేపోయే' మూయానంగా చెప్పేవాడు సుబ్బారావు.

ఆరవయి దెబ్బయ్యేట్లు ఊళ్ళోకి చెరువుగట్టుకీ తిరిగి పొందింది దీమిటని వెనక్కు తిరిగి ఆలోచించుకొంటే అనంతమయిన కాళీ కనిపించే గూగడు ఏమీ అనలేకపోయాడు. ఆ పిల్లకు పెళ్లవుతుంది భర్తయింటికి కాపురానికి వెళుతుంది. ఒక మూట మోసుకు వస్తుంది ఉతుక్కొని తీసుకుపోతుంది అధ్యంతాలు లేకుండా పూరికీ చెరువుకూ మధ్య తిరుగుతున్న పదేళ్ల పాప పండు ముసలి కావటం కళ్లముందు చిత్రం అయింది. మళ్ళీ పాపవైపు చూడలేక పోయాడు.

'దాన్నిందుకురా యాడకి దీసుకొత్తా?'

'మీ యమ్మాయినేనా యేంది? యేం దీసుకొత్తే!'

'యేందన్నా అయితే ఆపై నేడివి యేం లాభం సెప్పు!'

'యేంది మానా దాని కేం దన్నది దుక్కలాగుంటే!'

'కా! పనికిమార్తోదా! అనలే నిండు మణిసి! దాంతోడు మూట బరువా? అదెట్లా బరితర్చిదా! కల్వారివా కీర్తిప్పినా కట్టినే గందా!'

'ఆ! యేందిలే మానా అట్లాటిది ఉత్త పుణ్ణే నికే యెందు కప్పుది!'

'ఒరే ఒరేయే అట్లా తునకారింది పారెయ్యద్దరా!'

'ఆ! యేందిలే మానా కాలా, సేయి ఉండప్పుడే నాలుగురాళ్ళ పోగే' కోకపోతే ఏదన్నా అయితే ఎప్పుడు జాతాడు? అది పాతికిళ్ళ వేం బాతికిళ్ళ చేసుకొంటే ఏదన్నా యెనకేసుకోవచ్చు, లేపోతే ఏదైంది నీచ్చే!'

ఇంక అక్కడ నిలవలేదు గూగడు.

'యేందో లేరా! యేందో లే! యేందో లే!' అంటూ మర్రిచెట్టుపై పు నడక సాగివాడు. 'ముసలోడు మారకే యేందేందో గొణుగుతాడు' అనుకొన్నాడు సుబ్బారావు. నాలు గడుగు లేసి, అగి, వెనక్కు దిరిగి 'సుబ్బిగా, ఓరి సుబ్బిగా మా సుతారంగా గాలుత్తున్నావ్ బీడీ, సుప్పు రన్నల్లే సేను. పైన బట్టలు పట్టు బట్టలుండాయ్ రత్తయ్యగోరి పట్టుబట్టలు ఆ! అని మళ్ళీ మర్రిచెట్టుపై పు నడుస్తున్నాడు. 'అట్లాగే అట్లాగే' అన్న సుబ్బారావు మాటలు విన్నవల్లేదు విని పించుకోలేదు.

రన్న పడి బట్టలకు చిల్లిపడితే ఏమయినా వుందా? కొంచ రారిపోవూ? గూగడికి భయం కలిగింది అంతలో బూసీమ్మ కళ్లలో మెదిలింది కుర్రతనంతో దొడ్లదే! ముస్లింపుతున్నకొద్దీ పీసినారితనం పట్టుకొంది. మొదట్లో పట్టె డన్నం పెడతే పాట్లు బరాబరుగా విండిపోయేది కాం ప్రధానం ఏమో అంతలోనే మారిపోయింది. నాలుగు మెతుకులు రాలవటానికి గింజకొంటుంది. బట్టలు బాగా తీసుకుపోతేనే కొంచ మునిగిపోయినట్లు గిలగిల తన్నుకులాడుతుంది నిజంగా ఏమన్నా అయితే ఇంతేమన్నా వుందా! గూంట్లో సీలక ఎగిరిపోదా!

ఒకరోజు బట్టలు చక్కగా మడచి, మడుపులు అందించాడు అన్నీ చూచు కొంది బూసీమ్మ. కొత్త బట్ట నలిగిపోయిందనీ, పాత బట్ట రాతేదనీ, చీరకు కొర్రు పట్టిందనీ, చంచెకు చిల్లి పడిందనీ, మగాళ్ల బట్టల మురికి పోతేదనీ, తన బట్టలకు గరుపు దుమ్ము కొట్టుకొందనీ, ఇట్లా చేసేదికాక, కల్లాలప్పుడు గింజలు గింజలంటూ గోనె పంచులేసుకొని ఎగబడటం తెలుసుననీ, పో పామ్మని కనురుకొంది.

ఆరోజు అన్నం పెట్టటం ఆమెకు ఇష్టంలేదనీ, ఇష్టంలేని రోజు ముంతుగానే, అనవసరంగా అలా తిడుతుందనీ, గూగడికి బాగా తెలుసు. కాచి వడపోసిన బ్రతుకు!

మధ్యాహ్నం రేపునుంచి యింటికి వచ్చాడు. మధ్యాహ్నం అంతా నిద్ర పోతున్నాడు. సాయంకాలం బువ్వ బుట్టు ఒక చంకతో పెట్టుకొని, బట్ట

మూట ఒక భుజంమీద వ్రేలాడ వేసుకొని, బట్టలు ఇచ్చి అన్నం పెట్టించు కొనిపోవటం గూగడి అలవాటు.

'అద్దర్లెండి బూసీమ్మగోరా! ఆ మురికి బట్టా లిట్లా బడేయండి!'

'పాట్టు పాట్టు! ఎట్టో దగలదు. యియ్యన్నా సుద్దంగా ఉతుక్కూరా' అని ధర్మంచేసే వాళ్ల ధోరణితో మురికి బట్టలు గూగడిముందు కుప్పవేసింది. ఆ బట్టలు ఉతుక్కొని రాకపోతే గూగడికి నడకం వచ్చేసినట్లా, దాన్నుంచి కాపాడటం కోసమే ఆమె బట్టలు వేస్తున్నట్లా వ్రవరించింది బూసీమ్మ.

'బూసీమ్మగోరా, బట్టల్లంగతి సరే గానైండి కూంతి బువ్వ బెట్టండి!'

ఆమె ఆ పూట పెట్టదని తెలిస కూడా కడుపాత్రం పట్టలేక అడిగాడు గూగడు.

'యేం బువ్వరా! నీ తలమాడ! నీ మొకం మండ! నీ శ్రాంతబెట్ట! యేం బువ్వరా! నీ బువ్వ బుగ్గిగాను! యేలా పాతా లేకుండా యేడ దెప్పిపెట్టేదిరా నీకు! యేం ఒరగబెట్టావని బువ్వ బెట్టారా నీకు! పో పో కూళ్ళేదు కుమ్ము లేదు!'

బూసీమ్మ అంటే ఆ పూలో తెలియనివాళ్ళ లేరు ఆమె పుట్టి వింటికి, మెట్టినింటికి ఏకైక వారసురాలు. ముగ్గురు కొడుకుల్లో పెద్దవాడికి అయిదేళ్లయినా లేనప్పుడు భర్తకు కాలం తీరింది. గాజా పూసా, బొట్టూ కాటుకా, తాళి పూలూ చనిపోయిన భర్తకు నమస్కరించింది కానీ, రాత్రి సమయంలో అలంకరించికొనేదనీ పూలూ బొట్టూ కాటుకా సింగారించుకొనే దనీ, చిన్న పిల్లలూ పెళ్లిడు కెదిగిందాకా ఈ తంతంగం సాగిందనీ, జీతగాళ్ళ చెవులు కొరుక్కుంటూ వుండురు. ఆమె దూరపు బంధువు, వరసకు మామ అయిన రత్తయ్య ఇల్లు, ఆమె యింటి ప్రక్కనే వుంది. అతని మీసం చూచి, జనం పైకి ఏమీ అనుకోలేదుగానీ, పైపూళ్లకు పాక్కలేదని అందరూ లనుకొంటారు గానీ, చుట్టు ప్రక్కల జవానీకి పూళ్లకు ఈ వ్యవహారం బాహుటంగానే తెలుసు.

ముగ్గురూ పెరిగి పెద్దవాళ్ళు కావటంతో, ముసలితనం ముసురుకొని రావటంతో బూసీమ్మ మహావతివ్రత అయిందని అనుకొంటుంటారు అయినా ఇంగువ కట్టిన గుడ్డ బూసీమ్మ! ఏ సంగతి ఎట్లా పూసా ఇరుగింటి, పారు గింటి కాక బూసీమ్మ ఇంటిమీద వాలకుండా కట్టుదిట్టం చేయించాడు రత్తయ్య. అదేం పోయేకాలమో బూసీమ్మ ముగ్గురు పిల్లలూ రత్తయ్యతో మాట్లాడరు రత్తయ్యతో తగాదా పడేవాడు. బ్రతికివుండే అవకాశంలేదుగానీ, బూసీమ్మ ముఖం చూచి రత్తయ్య ఆ ముగ్గురుకూ పోయేకాలం రాకుండా దూరంగా వుండాడు.

బుట్టలో అన్నంతో, భుజంమీద మురికి బట్టల మూటతో ఒక వీధి నుంచి ఇంటికి వస్తాడు గూగడు ఆ అన్నం ఆ పూట వండింది సాధారణంగా ఎవరూ చేయరు. ఉదయం మిగిలిపోయిందే వేస్తారు ఒక్కొక్కప్పుడు అంతకు ముందు రోజు రాత్రి మిగిలిన అన్నం గూగడికి అట్టే పెడతారు. పాచిపట్టి పీరు ఓడుస్తూ జవజవలాడుతున్న అన్నమయినా, మాడిన అన్నమయినా, ఏడయినా, అన్నమే కాబట్టి, అన్నం పరబ్రహ్మ రూపం గనుక, తెచ్చుకొని, కొంత తిని, మిగిలినా, మిగలకపోయినా కొంత మిగుల్చుకొని, అటికతో వేసి, చెంబెడు నీళ్ళూ, పీడికెడుపూ దానిలోవేసి, మూతపెట్టి, ఉట్టి మీద పెట్టుకొని బట్టలమూట తలదగ్గరపెట్టుకొని, కుక్కి నులక మంచంలో రాత్రికి నిద్రపుచ్చి, పూర్తిపై అటికతో ఉన్న బువ్వ పులిన బుర్రబలాడుతున్నా, అందులో నీళ్ళు — పుల్లిళ్ళు 'చల్లా బోల్లా దాగి గల్లక్రింద బొడుకొంటే తెల్లా రేసరికి కొల్లబోయినన్ని కల్ల' అన్నట్లుగా అటికెడు పుల్లిళ్ళ కడుపునిండా తాగి, పూరు అనే యింటికి మురికి కుప్ప వంటి గూగడు, గూనిమీద మురికి బట్టల మూట పెట్టుకొని, నెత్తిన గంపెడు చీకటి వేసుకొని రేపు దగ్గరకు పోయి, బట్ట లుతికి, మధ్యాహ్నానికి తీసుకు వచ్చి, ఇంత అన్నం వండుకొని తిని, మళ్ళీ సాయంకాలం మామూలే! గూగడికి ఆకలి ఎక్కువ! ముసలితనం పైబడేకొద్దీ ఆకలి మరింత ఎక్కువవుతూ వచ్చింది అతను కడుపునిండా తిని ఎంతకాల మయిందో! అమధ్య అతని దినపర్య మారిపోయింది. మార్పంటే అదెంతో పెద్ద మార్పునే కాదు.

With the best compliments of

**GANGES PRINTING INK
FACTORY LIMITED**

Calcutta * Bombay * Madras * Delhi

We have pleasure in announcing that this
entire UGADI ANNUAL NUMBER was
printed with **GANGES INKS.**

మధ్యాహ్నం అతను అన్నం వండుకోవటం లేదు తాంపోలి పెళ్లం వండిన అన్నం తన పిల్లల కింతపెట్టినట్లే ముసిలోదనీ, చిన్నప్పుడు తన వెతుకొని అడించాడన్న కృతజ్ఞతతో బాలితో గూగడికి మధ్యాహ్నం వడ్డిస్తూవుంది.

గూగడు పాతికళ్ల బట్ట, లుతుకుతున్నాడు. అందులో అయిదుగురుకే మోగాళి పాలం వుంది మిగతా వాళ్ళందరికీ మెట్టపాలం! మునుపు ఒక్కొక్క రైటూ ధాన్యం వండినప్పుడు కల్లారో అతను మోయ గలిగినన్ని వడ్లు ఇచ్చేవాళ్ళు ఏదాది పాడుగునా ఉండి మిట్టిడి. బియ్యం కొడువ ఎరుగదు. కాళం మారింది వాళ్ళంత మెండునా దండ్రిగా గుండె వింధుగా ఇవ్వటం మాని నేళ్ళాళు. ఇంటికి అవసరమయిన వస్తువులు ఉప్పుతో ఆదూ, పాగాకుతోనూ వెంటం కాలంలో రైతులు దగ్గర్నుంచి తెచ్చుకొనేవాడు గూగడు ఆ వ్యవస్థ రూపం మార్చుకొంది ప్రాత్ర వ్యవస్థతో పాత అలవాట్లు పాత జీవితం గడిసిన గూగడు అలవాటు వడలేకపోయాడు ఈ ఘటం ఇలా గట్టెక్కు వల్లందే అనుకోసాగా మనిషి మారలేకపోయాడు పూళ్లో అందరూ ప్రతి సంవత్సరం లెక్కలుచేసి, జమా ఖర్చులు చూచి ఇవ్వటం—తీసుకోవటం కాదు—నేత్రుకొన్నారు. పిదప కాలం! ఒకప్పుడు రెండు పూటలూ ఇంటిలో అన్నం వండుకోనేవాడు గూగడు కొంతకాలం తర్వాత ఒకపూట వంటుకోవటం, ఒకపూట అడిగి పెట్టించుకొని తెచ్చుకోవటం బాగానే వుంటూవచ్చింది అన్నెన కాలమే గడ్డు కాలం. ఒకపూట వండుకోవటానికి ఏదాది పాడుగునా కల్లారో తెచ్చుకొన్న ధాన్యం సరిపడకపోయింది అడిగి తెచ్చుకొన్న అన్నమూ చాలానే స్థితి వచ్చింది అప్పుడు రెండోపూట కూడా అన్నం వండుకోవలసిన స్థితి, బియ్యంలేని స్థితి, డబ్బు అవసరమయిన స్థితి క్రమంగా గుర్తించాడు గూగడు. డబ్బు కోసం—ఉండనే ఉన్నాడు పెద్ద డిక్కు రత్తయ్య—రత్తయ్యను అడగటం తప్పనిసరి అయింది గూగడు డబ్బు సంపాదించటం ఎరగదు. బట్టలతికి డబ్బు అడిగే వాగరికత అతనికి అంటలేదు అంటుకోదు అంటుకోవటం అతనికి ఇష్టం కూడా లేదు అన్నీ వాగరికంగా తెలుసుకొంటున్న వూరు అతని అవసరం గుర్తిస్తే వాగుండేది ఎవడినాం చేస్తాడులే అనే పరిస్థితి పూర్వ బాగా ప్రాకింది అడగడం అమ్మలయూ పెట్టేకాలం కాదీది. ఆ కాలం మనిషి గూగడు ఈ కాలంలో బ్రతకవలసి రావటం దుర్మరమే అయింది కడుపునిండా తినటానికి డబ్బు తప్పనిసరి అయింది. ధనం సంపాదించలేని గూగడు ఖర్చు పెట్టవలసి వచ్చింది రెక్కలు ముక్కలు చేసుకోనే గూగడు దొక్కమాడిపోవలసిన వాడయ్యాడు ఆ రోజుల్లోనే అతనిముఖం దాని నవ్వును కళ్ళలోని నిప్పు రవ్వలు, ఒంటిలో మంట కాలివేశాయి.

సుబ్బారావు ఇచ్చిన బీడి పీల్చు పీల్చుకీ దుమావసాగా కాలిపోయింది. దినరికం .. కాలి బీడి చివర్లో సుర సురలాడుతూవుంది మర్రిచెట్టు ప్రక్క అరవీజిన్న బట్టలు చుట్టూ తిరిగినప్పుడు. మల్లీ మర్రిచెట్టు మొదట్లో గూని వెనుక తగిలేటట్లుగా కూర్చున్నాడు మల్లీ బీడి కాలదామంటే అందుకు గతిలేకపోవటంతో గూగడికి వాగలింగం గుర్తుకు వచ్చాడు.

వాగలింగం చేపచెట్టుకింద మంచం వేసుకొని బీడి కాలస్తూ వుండ వచ్చు ననుకొన్నాడు గూగడు గూగడు పెళ్ళిడు కెదిగినప్పుడు పుట్టాడు వాగలింగం. అలోకెల్లి వలక వగలగొట్టి బలపం అరగదీసి, పుస్తకం చింపేసుకొని, అయ్యవారితో తిట్టూ, దెబ్బలూ తిని అయిదో తరగతి అనిపించుకొన్నాడు వాగలింగం.

బట్టల మూట తల తెత్తే తల తిక్కుకొద్దీ దాన్ని చిసిరి నేలకేసి కొట్టి, ఇల్లు వదిలిపెట్టి ఎక్కడికో పారిపోయిన వాగలింగం డిస్ట్రాబ్టోదారు దగ్గర పూసుగా చేరి జీవుల వూరు వచ్చిందా అతను బ్రతికి ఉన్నాడని ఎవరికీ తెలియదు.

మునసబు కరణం డిస్ట్రిక్ట్ తానీందూరు ధాంధూం లాడుతున్నాడని సువ్వు మమూరవాడిని కాబట్టి 'అది చెప్పు ఇది చెప్పు అయ్యగారిలో అని బ్రతికేవాలుంటే చూచి 'అది దీనియాలి ఆ ఆ లో యెంతందిరా' అని గూగడు ఆశ్చర్యపడ్డాడు.

వాగలింగం పట్టణంలో పెళ్లి చేసుకొన్నాడు. నలుగురు బిడ్డలతోండీ అయ్యడు సలగురికి పెళ్లిళ్ళు చేశాడు. కూతుళ్ళిద్దరూ కాపురాంకు పోయారు.

అల్లళ్ళకు ఉద్యోగా లున్నాయి కొడుకు పెద్దవాడు లారీ డ్రైవరు రెండో వాడు స్కూలులో పూజు. వాళ్ళకు నెనెలా జీతం వస్తుంది.

వాగలింగం ఉద్యోగం వదిలిపెట్టినా కొంచెం తక్కువయితే మాత్రం ఏమిటి నెనెలా జీతం వస్తుందని గూగడికి ఎక్కువే ని ఆశ్చర్యం. వాగలింగం చేసింది పూసువని. పెద్దగా ఒళ్ళేం నిరుచుకోలేదు తలెం బద్దల కాట్టుకోలేదు. అయితే అతనికి ముసలితనంలో బాధ లేదు. బాధ్యత లేదు హాయిగా నిశ్చింతగా భార్యతో సొంత యింటిలో కాలం గడుపుతున్నాడు.

గూగడు తననిగూర్చి ఆలోచించుకోసాగాడు. ఒళ్ళంతా మగతగా వుంది. కళ్ళు కూరుకుపోతున్నాయి పైకి వచ్చిన మర్రివేరుమీద తలపెట్టుకొని నేల మీదే వడుకొన్నాడు గూగడు మత్తగా నిద్ర ముంచుకువస్తూవుంది అప్పు పడే బాగా ప్రాద్దేశ్కింది చూర్యడి నేడి చెట్టుక్రింద తెలియటంలేదు. ఒకమంటే శాంబరం డిలివీచివోడుతూవుంది. చల్లగా ఉండవలసిన చెట్టు క్రిందే ఒళ్ళ ఇరగదలాడుతూవుంది. అలిసిపోయిన ముసలిప్రాణం నిద్ర వోళ్ళో ఒరిగిపోయింది

ఒకరోజు—ఎండాకాలం—అర్ధరాత్రి తూరుపు నీధిలంతా అల్ల కల్లోలం అయిపోయింది వగలంతా ఒళ్ళు హూనం హూనం అయి, రాత్రి అడమరచి నిద్రపోతున్న గూగడు పూర్తి మెలకువా, పూర్తి నిద్రా కాని స్థితిలో మంచంమీది లేచి ఇటూ, అటూ పరుగెత్తి ఎదురుయిస్తే ఎవరికో ఢీకొని ఈ రోకంతో వడ్డాడు

ఇళ్ళు కాలతున్నాయి అడవాళ్ళూ, పిల్లలూ ఆల గోల బాల గోలగా వుంది మగవాళ్ళు కంగారుగా అరుస్తున్నారు పరుగెత్తుతున్నారు మంట లార్చటానికి పూరజెరుపు ఎండిపోయింది నీళ్ళలేవు. బావుల్లో నీళ్ళు ఎండరుతోడినా ఎన్ని నీళ్ళు పోసినా మంటలారటంలేదు మంటల నాల్కలు అగ్ని దేవుడి శాపంతాగా ఆకాశంలోకి ప్రావతున్నాయి.

గూగడింటి ప్రక్క యిల్లు కాలతూ వుంది ఫెటిల్చుమని ధ్వనివచ్చింది. గాలి బాగా తోంది ఆ యింటిమీదనుంచి మండతున్న తాపాకు లేచి వచ్చి గూగడింటిమీద పడింది చూస్తూవుండగానే, ఆరే ప్రయత్నం చేస్తూవుండగానే ఇల్లు అంటుకొని గుచ్చిన మంట లేచింది గూగడి గుండెలు అని పోయాయి గబ గబా రోవలికిపోయి, మురికి బట్టలమూట వెలుపలికి తెచ్చేడు. రెండోసారి ఇంటికి పోవటానికి వీలులేకపోయింది పోవద్దని అందరూ అతన్ని వారింవార మంచం, పెద్దా, వంట కుండ, పొంతకుండ, గ్లాసు తాగేవా, చెంబు, ముంతా మూకుడు, చట్టి, పీడత, ఉట్టి దశ్చైం ఇంటిలోనే వుండిపోయారు.

తెల్లవారిం రర్వాత, మిగిలిన మని, మనీతో నిప్పురవ్వలు, ఇంకా కాల తున్న దూలం, నల్లకప్పేసిపోయిన గోడలు చూచిఅప్పురుమని ఏడ్చాడు గూగడు. ఆ గోడలమీద మళ్ళీ ఇల్లు ఉండనిపించటానికి, బొంగులు తాటాకు కావలసి, రత్తయ్య దగ్గరే అప్పుచేసి, తనకు ఇల్లు ఉండనిపించుకొన్నాడు

కాలా చేయూ కూడదీసుకొని ఇంటికి కావలసిన వాలుగు పనిముట్లు సంపాదించుకొనేసరికి రెండేళ్ళు వట్టింది ఏ పండుగకో, ఏ రై తో దయతో ఇచ్చిన పాతబట్టలు గూగడి శరీరం పరుపు వెలితిగా కావెడుతూ వుంటాయి. రూపాయో రెండో ఎవరయినా ఎప్పుడయినా ఇస్తే బీడిలకు నరిపోతుంది

కాడ పాగాకు మూడు చుట్టలు చుట్టకొం రాడు నాలు పాగాకు పూరి పొలంలో పండే రోజుల్లో రోజుకు నాలుగు కాడల చుట్టలయినా కాల్చే వాడు రైతు లంతా దొర పాగాకు పండించటం ప్రారంభించి తర్వాత నాలు పాగాకు మోటయింది దానిమూటే మరచిపోయారు చుట్టలు కాల్చే రైదేలు చాలా మంది సిగరెట్లూ నేర్చుకొన్నారు మారిన కాలంతోపాటు తానూ మారి, ఒక్కపాగాకు కాడతో రోజంతా వెట్టుకు వడ్డామంటే దానిదరా ఆకాశం అంటింది అంతకుంటే బీడిలు ఖర్చు తక్కువని, అడాకి ఆరు బిడ్లు కొనుక్కొని రోజంతా జరుపుకు వస్తున్నాడు గూగడు

గూగడు బట్ట తెచ్చుడూ కొనుక్కోలేదు రైతు లిచ్చినవేకట్లు కొనేవాడు. మునుపు చిరిగిన బట్ట ఆపైన చిరిగిన బట్ట కట్టుకొని ఎరుగడు అందరి బట్టలూ ఉత్కి మడతపెట్టి, మడుపులు అందించేవాడు. అయితే అతడి

ఒంటిపొడ బట్టలు ఒంటిపొడ తడిసిపోయేవి. మురికి అయ్యేవి. మురికివారి పోయేవి. అరి పోయేవి. ఆ తర్వాత విరిగిపోయేవి. అరికితే, బండ తగిలితే నిలిచే బట్టలు కావుకాంటే, గూ గదా బట్టలు ఉతుక్కోవటం మానుకోవచ్చు.

రత్నయ్య గూగడికిచ్చిన డబ్బు కాలంతోపాటు ఇర్లయిపోయింది. కానీ కాగితం మీద రెక్కమాత్రం పిల్లల్ని కంది. పిల్లలు పెరిగి తల్లి అంత అయ్యే సరికి రత్నయ్య ఆరోచన నెరవేరే అవకాశం కనిపించింది అనలుకు రెండురెట్లు అయిన వడ్డీలో నగం తీసేసిన ధర్మాత్ముడు రత్నయ్య నగంవడ్డీపూర్తి అవలూ తీర్చేవార్యం తీర్చేవద్ద తీరికగా ఆలోచించే అవకాశం ఇచ్చి, వృద్ధుడయిన గూగడి పసి మెడకుటు ఎంతకీ ఆరోచన తట్టుకపోతే మార్గం చూపించాడు రత్నయ్య 'అయ్యో పుండి, ఆ రొండెకరాకుంటూ ఇల్లా, ఇంటి ప్లంట్లూ రాసి పోతే పొద్ది.' ఆ మాటన విన్న తర్వాత మూడు రోజులు గూగడికి ఆకలి చచ్చి పోయింది మాట సరిపోయింది. కాళ్ళూ చేతులూ అడలేదు. ఆ తర్వాత కాలు గాలిన పిల్లి అయిపోయాడు. అమ్మోబాబో అని లబ్ధిదో మమ్మడు. ఏవలానికి అమ్మో బాబూ లేదు. పుంటే గింటే వింటేగింటే ఏం చేయాలో తోచక స్వర్గంలో ఉన్న సరే ఏడ్చివుంటారు!

'అంతా యితే నేనెవయ్యింది?' అన్నాడు గూగడు గుండెబలం కూడదీసు కొని అయిదోరోజు

'యూవవుతావ్ రా యేం గావు'

'యిల్లా వాకిలి, దొరా, పికు రాసిపోతే నే నేడుండేది అంట'

'సచ్చిందాకా ఆయింటోనే జావరా ముసలోదా! సచ్చివాక ఆ యిల్లు నాకయ్యేటట్టు రాసుకుందాం లే యూచంటా!'

ఏమనలానికి మాత్రం ఏం అవకాశం వుంది? అందువల్ల గూగడు ఏమీ అనలేదు. రత్నయ్యతోపాటు రిజిస్ట్రారు ఆఫీసుకు పోయాడు పొలంరాసి పారెయ్యటం అంతగా బాధ కలిగించలేదు. ఇల్లా, వాకిలి లేకుండా చేసుకోవటమే ఇష్టంలేక పోయింది. సచ్చిరైతులకే పొలం పనులు కష్టం! అటువంటిది, తనకి పొలంలో సేద్యం ఇబ్బందిగానే వుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు పెట్టి నంత అయినేజా కూడా రావటం లేదు ఆ పొలం ప్రక్కనే రత్నయ్య పొలం వుంది పొలంలో పొలం కలిసి పోతుంది పది రూపాయలున్న వాడికి పైసంటే ఎంత గౌరవమో అంత అనందమే కలిగింది రత్నయ్యకు

'యేరా పొలం పుట్టా, యిల్లా, వాకిలి అంతా రత్నయ్యకు రాసి పోరేసి వంటగా!' అని ఎవరయినా రైతు ఆడిగితే 'నేనేం రాయలేద్దోరో అట్టా బుట్టేయం నా కంటగిట్టు చూకండి! అక్క దున్నోళ్లంతా సదుంకువు మారాజులు. అక్క కాగితాలమీద కలంపోటు పొడిపేరు, నే నేంట్టిచ్చా. అంతే దొరా!' అనేవాడు గూగడు

రత్నయ్య దయగల మనిషి. మాటమీదే విలబడ్డాడు గూగడ్డే ఆ యింటితో ఉండనివాడు. వెళ్ళగొట్టలేదు. ఒకవాడు స్వతంత్రుడయినవాడు ఆరోజునుంచి బానిస. రత్నయ్య దయాదర్శాలమీద ఆదారపడ్డాడు పూరు అనే ఆఫీసుకు డస్ట్ బిన్ వంటి గూగడు ఆరోజు నుంచి మొర్రెబోయిన డస్ట్ బిన్.

ఆయింటి కన్నులో గారిడేపుడు పరాదికాలు ఆడితే నిద్రలేచిన జాలపాల తల మనిషి జాతులాగా, పిచికల పీక్కు తిప్ప మొక్కల తోపుకండెలాగా, కాలి బానికి పోరేసిన కళ్ళెక్కుపోసు కాగితాల కుప్పలాగా పుంటుంధా యింటి కన్ను! ఆ యింటి సడికేప్పుమీద చేసిన చెడలు సంతాపాభివృద్ధి చేసుకొంటూ రక్తిప అక్కలాగా పెరిగి రాటాకు రూపం కనిపించుకుండా ఏర్పట్టి తో ఆరికేసినట్లు చేసిన రోజుల్లో వానదేవుడు దయతలిస్తే మట్టి అంతా కలిగిపోయి, వర్షం సరా సరి యింటితో కురిసి, వాన వెలిసంతర్వాత, మార్గచంద్రులకు తడిసిన కళ్ళ తోడులా పుంటుందాయంటి కన్ను

అటువంటి తరుణంలో దయామయుడయిన రత్నయ్య రెండేళ్ల బండతో మేళతారాలలో నరిగిడ్డ తోలి యింటిపొడ కన్నించుకోమని చెప్పి పూర్ణోవాళ్ళ కళ్ళలోకి మూటిగా చూచి, 'వాడ్డే వేం గాకబోతే ఎప్పుడూ కుంటాళ్ళే!' అంటాడు,

గూగడి పొలం రత్నయ్యకు చెందజేమంటూ అందులో పండించుకొన్న అల్లెకు పెనుకాయలు కొర్రుగట్టి, గుంటక దోలి, కుప్పయిన బాయలతో పాటు, గురువువేం గుణరాళ్ళూ, రాయారపులను అల్లెరు పెనుకాయలు ఏడు కొన్నంత భద్రంగా ఏరి చేసుకొట్టుకుట్టు కట్టు పొనుకొన్న గూగడు అకాస్త పొలాన్ని చిన్న పిల్లను పెంచుకొన్నట్లు పోతాడు. ఆ పొలం రత్నయ్యకు పాక్కు దుక్లాంట్ చెందింది తర్వాత, ఒకసారి పోయిచూచి, తల్లి చనిపోతే ఏడ్చినంతగా ఏడ్చి తిరిగివచ్చాడు. మళ్ళీ ఎప్పుడూ గరువుకు పోలేడు. పోతే చేసు చూస్తే, ఏడుపు వస్తుంది ఏడవటం ఇష్టంలేదు. ఏడవటం మంచిదికాదు కూడా. 'ఏడితే నీ ఉసురు మార్గొట్టు కుంటుందని రత్నయ్య కోప్పడతాడని భయం. గూగడు ఏడవలానికే స్వేచ్ఛలేని బానిస!

రాంసోని భార్య పిచ్చిమ్మ లేకపోతే రెండేళ్ళనుంచి గూగడి పసి ఇరు కాలంలో వడిది ఆమె నలుగురు కొడుకులూ చేతికెక్కి వచ్చారు ఆ నలుగు రుతోపాటూ భవకూ బాలుగు మెతుకులు పెడుతూ వుంది.

పడేళ్ళక్రితం, అవూలో పుట్టి పెరిగిన రాంసోని తను గమగడ్డు (బర కుల మీద విరక్తితో పట్టణం వెళ్ళాడు. మెయిన్ రోడ్డు మీద చిన్నగది పెద్ద మొత్తానికి అడ్డకు తీసుకొని రాండ్రి పెట్టాడు జనం మురికి బట్టలువేసి, ఇప్రీ బట్టలు తీసుకు పోతారు. తను ఇంటింటికీ తిరిగి తంటా తప్పింది. డబ్బాదప్పం జాగా గిట్టుబాటు అవుతూ వచ్చింది. పిల్లల్ని దొరబాటులలాగా పెంచాడు భార్య వంటిందా నగలు చేయించాడు. అయిదేళ్ళు పోయిగా గడచింది పూర్ణో ఎవరికీ తలవంచేవాడుకాదు ముననబలాగా, రత్నయ్యలాగా పెద్ద రైతులులాగా తరెట్రుకు తిరిగిడు రెండురోజులకు మూడురోజులకు ఇంటికి వచ్చేవాడు.

ఒకసారి పట్టణం నుంచి వచ్చి వారంరోజులయినా మళ్ళీ వెళ్ళలేదు. తల వంచుకొని నడిచేవాడు. అందరికీ అనుమానం వట్టుకొంది 'యేందో కలుంది!' అనుకున్నారు పోలీసులు ఇద్దరు సచ్చిం తర్వాత, సంగతంతా తెలిసిపోయింది. పట్టణంలో వాళ్ళ బట్టలన్నీ ఎవరికీ అమ్మేసుకొని ముఖం తప్పించి, అవూలో తలదాచు కొంటున్నాడని. దొంగలు పడ్డారనీ, బట్టలన్నీ పోయాయనీ, ఏం చెయ్యాలో తెలియక వచ్చేశాననీ, రాంసోని చెప్పిన మాటలు ఎవరి చెవికి ఎక్క లేదు

ఆ పూరు అడుగుడును అత్తవారింటికి పోట్టుకాటుక పెట్టి సారే చీరంతో జన్మ పొంగులతో పంపవట్టు పోలీసుల వెంట రాంసోనిని సాగంపాళా అవూలో ధర్మం నాలుగు పాదాలమీద కలియుగంలోనూ నడిపించాలని తలంచే రత్నయ్య అండ్ పార్ట్!

వారం రోజులు తర్వాత రాంసోనికి ఆర్పిల్లు శైలు టెక్ వేశారని, పూర్ణో అందరికీ తెలిసింది. ఆ కాలం గడచిపోయింది. రాంసోని రాతేను, ఏమ య్యారో తెలియలేదు. అయిదు సంవత్సరాలయినా అయిపులేదు. అవూలోకి రావటం అవమానం అని నూనివేశాడో, మరేమయిందో ఏమో! అర్పిల్లు ఏకధారణ. కంటికి మంటికి ఏడ్చిన పిచ్చిమ్మ, ఆ పై వ కన్నీరు ఇంకిపోయిన పిచ్చిమ్మ, కాలం గడిచేకొద్దీ అకాశంలోకి వెర్రిగా చూచిన పిచ్చిమ్మ, చేతి కెదిగవచ్చిన పిల్లలతో ఈరోజులో వడింది. బ్రతుకుతూ వుంది.

'రాంసోని సచ్చిపోడు. సచ్చిపోయేంత పిరికోడు గాడు అనవసరంగా అనే మానం వచ్చిందన్న బాబో ఈ పూరాతేపోయాడు ఈ పూరా! సిన్హామౌ నూసింది అందుకే పూర్ణో మొకం నూవలేకపోయేడు యే పట్టణో యెల్లం టాడు. బాగా నలసాయించే వుంటాడు. పెర్మాం పిల్లల్ని గురించి ఇనే వుంటాడు. తాండ్రి బాగానే పాగులా వుంటుంది ఏ అవరేల్లిలో వచ్చి మిమ్ముల్ని మూసి పోయింటాడు వాడడదానం ఉన్నాడు యెప్పుడో ఒక రోజాల్ని మిమ్ముల్ని యెంటేమకు తీసుకు పోతాడు' అని గూగడు పిచ్చిమ్మకు అనేక విధాలుగా వోడార్చాడు. అతని పూర్వయంతో లోలోపల పొరల్లో ఎక్కడో బ్రతుకు అతని నంబందించిన స్వార్థం దాగివుండేవుంటుంది. ఎప్పుడయినా పిచ్చిమ్మ ముఖాన ప్రాద్దు పొడిస్తే ఆ వెలుతురులో తన చరమకాలం పోయిగా గడవవచ్చుననే అతి వుంది.

మరిచెట్టు చేరుమీద తల పెట్టుకొని నిద్రపోతున్న గూగడు ఎవరో తట్టి లేచినట్లు ఉరిక్కిపడిలేచాడు చుట్టూ పరికించాడు. కునుకుమల్ల ఒంటికి ఎక్కిల్లేని బంబ వచ్చింది ఒళ్ళు విరుచుకొంటూ నిలబడ్డాడు. చుట్టూ అంతా వాదాపుడిగా వుంది వాతావరణంలో పడేసరికి కొంచెం సమయం పట్టింది. పడమటి శాంబరం విరిచించి కొడుతూవుంది బట్టలు లేచిపోతాయని, ఆరబెట్టిన బట్టలు మడత పెట్టుకుండా పోగు బెడుతున్నారు గూగడు గబగబా తన బట్టల దగ్గరకపోయి, గాలి వేగానికి అల్లల్లాడుతున్న బట్టలు పూగేశాడు

ఎండ ఎక్కువయింది. నిప్పులు కురుస్తున్నట్లుగా వుంది ఒంగి బట్టలు తీస్తుంటే చొక్కాలోంచి చొరబడి పిచ్చు కాలుస్తూవుంది. కాలు పెడితే నేల భగ్గున మండిపోతూ వుంది. అసలే దువ్వనేల. నిప్పుకణికలు కాళ్ళకు అతుక్కొంటున్నట్లుగా వుంది. చెప్పుల్లేని కాళ్ళతో ఎత్తెత్తి అడుగులు వేస్తూ గూగడు నడుస్తుంటే పింల ఎగురుతున్నట్లుగా వుంది.

బట్టలన్నీ పోగువేసి, అమ్మయ్య అనుకోన్నట్లుగా నడుం పైకెత్తి చిటికేసర చెట్టుపైపు చూచేసరికి పైప్రాణాలు పైకేపోయాయి. రథ య్య పైవంచో కట్టుపంచో పట్టు బట్టలు! ఎండ తగలకుండా చేయాలనుకంటే పాడు నిద్ర పట్టి, మండు పెండలో చూడిపోయాయి, మెత్తటి బట్టలు! పట్టుబట్టలు! మునుపటి బయం స్థానంలో అప్పుడేక విధమయిన నిర్లక్ష్యం కలిగింది గూగడికి. చెరువుగట్టుమీద, ఎక్కడా ఆరవేసిన బట్టలులేవు. ఆ రెండూ తప్ప. గబగబా అటువైపు వెళాడు గూగడు

సమాధుల్లో పుట్టిన పన్నటి ఎడిగాలి, ఒగుడాకులు, చెత్తా చెదారం, ఎర్రదుమ్ము, నల్లదుమ్ము కలుపుకొని, కణ కణం పెద్దదవుతూ, ఎర్రగా ఆకాశంలో కాపురు గ్రమ్మేట్టు చేస్తూ, తాటిచెట్టుదాటి, చెరువుగట్టుమీదగా మళ్ళింది. గుడిగాలికి చిటికేసర చెట్టు అడ్డమయింది. దెయ్యం పట్టిన, గజం పెరిగిన, చలి పుట్టిన, బయం కలిగిన మనిషి వణికిపోయినట్లు చిటికేసర చెట్టు సంచలించింది గుడిగాలి చెట్టుజాల్లు రేగేట్లుగా, పట్టు బట్టలు గూగడి ప్రాణాలు మాదిరిగా పైకి లేచాయి. మడిగాలి గింగరాలు తిరుగుతూ పైకి పైకి పైపైకి పోతూ వుంది మడిగాలి నడిబొడ్డులో మెడలు చాచుకొని ఎగిరి పోతున్నాయి బలుల! నట్టుబట్టలు! రత్తయ్య పట్టుబట్టలు!!

అలా చూస్తూ వుండగానే చేతికందకుండా ఆకాశంలోకి పోయిన బట్టలు గూగడి గుండెల్లో వేగంపెంచాయి. అడ్డోదబో మన్నా, బట్టలు విసలేవు కాబట్టి గూగడు మూల వలకుల్లేని మూగ బొమ్మ అయిపోయాడు. ఆ బట్టలు ఎక్కడ పడతాయో, దొరుకుతాయో లేదో, దొరికితే ఎంత దుమ్ము కొట్టుకొని దొరుకుతాయో, ఏమో, ఏం జరుగుతుందో ఏమిటో ఆలోచించుకోలేక పోయాడు.

చెరువులో అలలు మాదిరిగా, గుండె దడ మాదిరిగా, కల్లోలినిలో తుపాను తరంగాలు మాదిరిగా ఉంగరాలు చుట్టుకుపోయిన పట్టుబట్టలు విచ్చుకు పోయి ఆకాశంలో చెట్టా పట్టాలు పట్టుకొని, రాబందులు రెక్కలు వూపు కొంటూ ఎగిరి పోతున్నట్లు సాగిపోతున్నాయి.

ఇంతపెద్ద మడిగాలి తను ఎరిగి వున్నంతలో ఎప్పుడూ రాలేదు ఇంత ఎత్తుకు ఎప్పుడూ బట్టలు ఎగిరిపోలేదు ఎప్పుడూ ఇటువంటి మంచి బట్టలు గాలిలో లేచిపోలేదు. తలచుకొంటుంటే ఒళ్ళు కంపరమైపోతూ వుంది ఏం మూడుతుందో ఏమోనని నొంటిపిండా చెమట పట్టి చికచికలాడుతూ వుంది జలజలలాడుతూ వుంది

బట్టలు గాలిలో తేలిపోతూ దక్షిణంగా తిరిగాయి పైనవెళ్లే బట్టలు చూస్తూ క్రింద గూగడు వెళుతున్నాడు. కొంతదూరం నిరామయంగా నడిచాడు కొందదూరం వేగంగా నడిచాడు ఇక పరుగెత్తుతున్నాడు.

'లగెత్తు! లగెత్తు మానా యెందూరం పోతొయ్యో యెందో, లగెత్తు లగెత్తు!' సుబ్బారావు వెనుకనుంచి చెబుతూనే వున్నాడు. వూరు అనేయింటికి పొరికి బట్టల మూటవంటి గూగడు పరుగెత్తుతున్నాడు గూగడి బట్టలన్నీ మూటగట్టి తన మూట దగ్గర పెట్టుకొని, భార్యనూ, పిల్లల్నీ ఇంటికి పంపించి, గూగడిపైపు చూస్తూ నిలబడ్డాడు సుబ్బారావు.

ఎండలకు రేగడినేల వగిలి వెల్లెలు పడింది మట్టి గడ్డలు ఎండి కోస్త దేలిన ఇనుప తుంటెలులాగా గట్టిపడ్డాయి. మట్టి గడ్డలు గుచ్చుకొంటుంటే ప్రాణం గింగిరిలాడుతూవుంది. రేగడిమట్టి వగుళ్ళ కోపులు వదులైన బాకూలాగా పైకి తేలాయి. గడ్డ కాలి కిందపడ్డా, కోపుమీద కాలు జారిస్తూ, వెల్లెలో కాలు దూరిస్తూ, కాలూ, కాలూతోపాటు మనిషి, మనిషితోపాటు ప్రాణం అల్లడ తల్లడ అయిపోతుంటే, పైకిమాత్రమే చూస్తూ, ఎటు బట్టలు వెళుతుంటే అటే వెళుతున్నాడు గూగడు.

ఎండ వేడికి, శరీరం తొందరకూ, మనస్సు వేగనికి తట్టుకోలేని ముసలి ప్రాణం గూగడు. ఒళ్ళంతా చెమటపట్టి కనకనలాడుతూ వుంది రొప్పుగా ఎగతానగా ఉంది కాళ్ళు తేలిపోతున్నాయి. రేగడిమట్టి వెల్లెలో పడి కుడి కాలి బొటనవ్రేలు విరిచినట్లు అయిపోయింది. ఎండిన మట్టి పెడ్డలు కోపులు అరికాలుతో గీసుకుపోయాయి. సర్వేరాయి ఎదురుదెబ్బ తగిలి బిళ్ళ బీటుగా ముందుకు పడితే, ఎదురొమ్మలో ఎండిన మట్టి పెళ్ళ పాడుచుకొంది. ఎడం కాలి వ్రేళ్ళు అప్పి, ముఖ్యంగా బొటన వ్రేలూ, చితికిపోయాయి. గూగడు లేచి నిలబడ్డాడు పైకి చూశాడు. పైకి చూస్తూ పరుగెత్తుతున్నాడు.

రెండు తుమ్మ ముళ్ళు ఒకేసారి అరికాలుతో దిగబడ్డాయి. కాలు నేల మీద రాసి ముందుకు పోతున్నాడు. కాలువేస్తేనేల కాలిపోతూవుంది. బొబ్బ రెక్కినట్లు గూగడికి తెలియదు. రక్కిన కంపలో అడుగేసి, అగకుండా వెళుతున్నాడు.

మడిగాలి తీవ్రత తగ్గింది ఆకాశంలో గుచ్చలు మాదిరిగా కనిపించేబట్టలు రాబందులు మాదిరిగా దిగిపస్తున్నాయి రేగడినేల నలుపు సాంద్రత మాయ మవుతూ, పోతున్నాకొద్దీ గరువు నేల ఎరువు సాంద్రత పెరుగుతూవుంది. రోడ్డు కవతల ఎర్రని గరువు! బట్టలు రోడ్డు రెండు ప్రక్కలాఉన్న చింత చెట్లు చిటారు కొమ్మలమీద పడిపోతే జాగుండునసుకొన్నాడు.

రోడ్డు దాటాడు పంచెలు క్రిందికి రాలేదు ఎర్రదుమ్ము, మరీ దువ్వ పేసంలో వేయించినట్లుంది. రెండు పంచెలూ దిగుముఖం పట్టాయి. రెంటికి పైప్రాతి చెడింది. వేరైపోయాయి చిన్నపంచె, పైవంచె ముందుగా పడిపోయేటట్లుంది.

ఎదురుగా చేసు చుట్టూ అంపగా పెరిగిన చిల్లకంప కంచె బేకంటి మనిషి చేయి ఎత్తు పెరిగింది. అపైన తాటి తోపు, ఏనాటి చెట్ల ఆకాశంలోకి పెరిగిపోయాయి. ముందున్న చిల్ల కంపనూ, పైనుంచి పడుతున్న పై పంచెనూ, జాగ్రత్తగా చూస్తూ పరుగెత్తుతున్నాడు పొట్టికాళ్ళ పొట్టిమనిషి గూగడు కంచెమీద పంచెపడకుండావుంటే జాగుండునని అనుకొంటున్నాడు. కంచెమీద పడితే తీసుకోవటం తనకు కష్టం! చిరుగుతుంది!

పంచె ఉన్నట్టుండి నయ్యన జారింది. కంచె కివతల పడుతుందని పించింది కంచె ఎదుట విక్రతంగా నిలిచింది. పంచె సుక్రతంగా దిగింది. గజం దూరంలో కంచె! గజం ఎత్తులో పంచె! కంచెమీద పంచె పడకూడదు. కాళ్ళూ, చేతులూ ఎత్తిస్తూ అందటం లేదు. అడుగు ముందుకు వేశాడు. కంచె! అడుగు క్రిందికి జారింది పంచె! గూగడు ఎగరాడు. రెండు చేతులతో పొదిచి పంచెను పట్టుకొన్నాడు కాలువేలమీద ఆసలేడు. తూలిపోయాడు. నిట్టనిల వునా కంచెలో పడ్డాడు. చేతులు పంచెను వదలలేదు. ఒక కాలు చిల్లకంప ముళ్ళు చీరుతూ, నేలమీద పెట్టుకొన్నాడు. రెండో కాలు చిల్లకంప వెన్నుమీద తన్నిపట్టి లాక్కున్నాడు. తొడలో దిగిన ముళ్ళు, విరిగినవి విరిగి లోపలే ఉండి పోగా, ఊడివచ్చిన కన్నాలలోంచి, ముసలి నెత్తురు చెడురు చెడురుగా వెలుపలికి వచ్చి, కట్టు పంచెకు గోరంత పులిమి ఇంక ఓపికలేక జైటికి రాలేక, వచ్చేందుకు లేక ఆగిపోయింది.

కట్టుపంచె, పట్టుపంచె, అల్లంతదూరంలోపడే వాటంలో ఉంది పై పంచె గబగబా మడతపెట్టి, చంకలో పెట్టుకొని, వస్తూ పోతూ పశువులా కంచెలో చేసిన కంతలోంచి దూరి, చేసుకోకపోయి, ఎండిపోయిన కందిమోళ్ళ కాలిబొటన వ్రేళ్ళ పుళ్ళను తెలుకుతూవుంటే, చేసుకు అడ్డంపడి పరుగెత్తి అవతలకు చేరుకొన్నాడు! ఎదుట తాటితోపు!

కట్టువంచె కిందికి దిగుతూ వుంది. తాటిచెట్టుమీద పడుతుందనిపించింది గిర్ర, కోడిపిల్లను సుతారంగా తన్నుకుపోయినట్లు, పసిపిల్లాడి చేతిలో తాయిలం కాక తన్నుకుపోయినట్లు, కట్టువంచె, ఒక తాటి చెట్టు మాడుమీద అంటి అంటుకుండా తన్ను, రెండో చెట్టుమీద కొరిగి, ఆకులన్నిటిమీదికి కప్పేసినట్లు జారి, ముందమోపికి ముసుగువేసినట్లు ఆ అడతాడి తలమీద ముసుగు వేసినట్లు పడింది—పాలరంగు పట్టువంచె!

గూగగడు క్రిందనుంచి పైదాకా చెట్టును పరిశీలనగా చూశాడు. ఆరేడు నిలువులెత్తుంది. చెట్టు గెలంతో విరగబడుతూవుంది. ఆ తాడికి కల్లు గీయలేదు. కల్లుముంత, చుట్టూ అడతాడిచెట్టుకున్నట్లు ఆ చెట్టుకు లేదు. ముంజెలుకోసం ఉంచి ఉన్నట్లున్నాడు మోతాడు. చెట్టు చూస్తుంటేనే కాళ్ళ నలుకుతున్నాయి.

ముసుపు వయస్సులో ఉన్నకాలంలో ఎంతగా వరుగెత్తేవాడయినా, 'అనాటి' తోపు లోంచి, ఊళ్ళోకి పోయి, వేలుగోపాల స్వామి దేవాలయంలో దణ్ణం పెట్టి తిరిగి వచ్చేసరికి, పది తాడిచెట్టు ఎక్కి, ఒక్కొక్క చెట్టునా వాలుగు గెలు కొట్టి, ధీమాగా నిలబడేవాడు గూగడు అటువంటివా డిప్పుడు ఆ చెలు నూ చెట్టు మీద పంచెనూ చూచి పణికిపోతున్నాడు చివరిసారి గూగడు తాటి చెట్టెక్కి, పొతికేళ్ళయినా అయివుంటుంది.

నుడిగాలి తగ్గింది పరమటి శాంబరం ఆ గూబలో దూరి ఈ గూబ లోంచి పోతూ వుంది.చంకలో పట్టుపై వంచె తీసి ఎండు తాలూకుమీద పెట్టి, నున్నటి రాయి, దుమ్ము పోయేట్టు చొక్కాకు తుడుచుకొని, పంచెమీద ఎత్తు పెట్టి, తాటిచెట్టు మొదట్లో నిలబడి, రెండు చేతులెత్తి దణ్ణం పెట్టి రెండు చేతులతో తల్లిని వాటేసుకొన్నట్లు చెట్టును వాటేసుకొని కాలేత్తి చెట్టుకు మోటించి కుండుకూర్చున్నాడు కాళ్ళకు బంధం వేసుకోలేదు పైకి ప్రాకు తున్నాడు. ఎంత అలవాటు తప్పినా, ఎంత ముసలివాడయినా, ఎంత వాసిక లేకపోయినా, ఎదురొమ్ము తాటికి మోటించకుండా కాళ్ళనూ చేతులతో పైకి ప్రాకుతున్నాడు. చితికిన బొటన వ్రేళ్ళు, కోసుకు పోయి, ముళ్ళుదిగి, బొబ్బలెక్కి పచ్చిపుళ్ళులాగా పున్న అరికాళ్ళు, గుండు మాదులు మాదిరిగా పైకి పొడుచుకొని విటారుగా ఉన్న తాటి మట్టం పొదుం ఈనెల మిదపడి గుచ్చుకొని, పుళ్ళు చితికి బొబ్బలు పగిలి, కాకి పొడిచే ఎద్దు పుండులాగా అయి పోతున్నాయి. కలుక్కు, కలుక్కు మంటూ, జీప్సో జీప్సోమంటూ ఎక్కడెక్కడో పడునైన పన్నటి మేకులు గుచ్చుకొంటున్నట్లు అరికాళ్ళు, వ్రేళ్ళు, గోళ్ళు మాత్రమే కాదు పులి వెంట్రుక పాదులో— ఒళ్ళంతా ఎద్దులు తొక్కేసిన బురద కుంటు మాదిరిగా వుంది.

పైకెక్కి తాటిగెలు దగ్గర చెట్టుకు కాళ్ళ బంధం వేసినప్పుడు చెట్టు చుట్టూ పున్న గరుకు గుచ్చుకుపోయి తొడలు, ముళ్ళు దిగి, వెతుర్లు చిమ్మి, తిమ్మిలెక్కి మొద్దుజారి ఉన్న తొడలు పుండుమీద కారం చల్లినట్లు అయి పోయాయి.

తాళం లేదనుకొని, తాటిగెం మీద పచ్చి మట్టు కుడుట్లో పట్టుకొని, గెంమీద కాలేసి, పైకిలేచి, మొవ్వలోకి పోయి కూర్చున్నాడు. కాళ్ళనూ చేతులూ గబగబ వలుకుతున్నాయి. గూని పై మట్టం గరికి తగిలి గీలుకు పోతూవుంది 'ఎవర్రాడు ఎవర్రా తాడెక్కినాడు!' అని అరుచుకొంటూ దుడ్డుగిర్ర వూపు కొంటూ వచ్చాడు తోపు కావలా మోతాడు. 'నేనే! నేనే రా మోతాడు నేనే గూగణ్ణి.' అన్నా ననుకొన్నాడు అప్పట్లో లెక్క! అయితే మోతాడుకు విని పించ లేదు. దుడ్డుగిర్ర పైకి విసరలానికి ఉంకిస్తూ 'పంక వెచ్చుదురా నువ్వు? నెవర గంత బంగారా ప్పేవోడు లే! కింద కొత్తవా దుడ్డుగిర్రపర మంటావా యేంది జెప్పి!'

నాలుక ఎండి పోయిందనీ, చూట రావలం లేదనీ, దప్పిక అవుతూ వుందనీ, గూగడు గుర్తించాడు. గవదలుకొక్కినట్టి, నాలుక కొద్దిగా తడి చేసుకొని, 'నేనే రా నేనే గూగణ్ణి!' అంటూ క్రిందికి చూశాడు. కళ్ళు బైర్లు

గమ్మాయి. గిర్రున తిరిగాయి కాళ్ళు నడికాయ 'తల్లి!' అంటూ మొవ్వను వాటేసుకొన్నాడు.

'యేంది? యేంది మానా? నువ్వు? యెండుకెక్కా? నువ్వెండు కెక్కా వం టనలు? ముంజెలు గవలెత్తే నన్నడిగితే బోలా! పంపిచ్చేవోళ్ళ గా! అదేంది పైన వంచె?' మోతాడు గుడ్డపుగించి చూస్తూ వుండిపోయాడు. దుడ్డు గిర్ర చేతిలోంచి జారి క్రింద పడింది.

గూగడు మొవ్వలో కూర్చునే పంచెను అందుకో బోయాడు. అక్కణ్ణించి నిలువెత్తైన తాటిమట్టు పైన ఆకుల కొనల చివర్లలో అరేసినట్లున్న కట్టువంచె, పట్టు కట్టువంచె, రత్తయ్య పట్టు కట్టువంచె, పెల్లివాల రత్తయ్య పట్టు కట్టువంచె. చేతికి అంద లేదు.

గూగడు నిలబడి, తాటి మొవ్వకు ఒక చేతి గుప్పెట్లో పట్టుకొని రెండో చేయి పంచెకోసం చాచి, అందక, మొవ్వలోంచి ఒక కాలు తీసి, పైమట్టు మీద పెట్టి, ఎక్కి అందుకోబోతుంటే, కాలపెట్టిన మట్టు ఒంగుతూ, అందబోతున్నప్పుడు తాటి మట్టు గరిమీద కాలు కప్పున జారిపోయింది. రంపంతో కోపిట్టయి, అరికాలు అంగుళం లోతుకు తగిలింది. పడబోయి 'దేవుడా' అని మొవ్వకు వాటేసుకొన్నాడు. గూని రెండో గరిమట్టును మోటు కొంది కాలుజారి పట్టు గరివెంట కరివ నెట్టురు, కుడుట్లోకి పోయి, అక్కణ్ణించి తాటి చెట్టు బారున పాములాగా పగ్గున దిగిపోయి, మధ్యలో అగిపోయింది.

గూగడు, మళ్ళీ పై మట్టుమీద, గరిలేచి చోట కాలబెట్టి, పైకి విక్కిన పట్టు వంచె కొన అందిపుచ్చుకొని, పసిపాప పెదవి మీది నీరు తుడిచినట్లు, కంటల్లో నలక తీసినట్లు, మెల్లిగా లాగి, పట్టు వంచె గుండెలకు అవించుకొని, క్షణికాలం తప్పిగా కళ్ళు మూసుకొని, మెమ్మదిగా మొవ్వ పదిలి, గెలమిదగా దిగి, చెట్టు బారున క్రిందికి వచ్చాడు.

దిగి దిగటంతోనే మోతాడు ముఖంలోకి చూచి, 'నీళ్ళు—మంచీళ్ళు!' అని గొణిగాడు గూగడు మోతాడుకు అర్థమయి, అర్థంకాక, వినిపించి, వినిపించక ఆయోమయంగా చూశాడు కట్టు వంచె మడతపెట్టి, ఎండు తాలూకు మీద ఉన్న పైవంచె తీసుకునేందుకు వంగి, తూలి పడిపోయాడు. నాలుక తడి అరిపోయింది. మోతాడు చూశాడు. అర్థం చేసుకొన్నాడు. కంగారుగా అటూ ఇటూ పరుగెత్తబోయి అగాధ.

మోతాడు చిలక్కొట్టిన తాటి కాదులు, రాత్రెన్నుడో ఉడుతలు తిని పడేసినవి, రెండు తాటిచెట్లు మెదళ్ళలో కనిపించాయి. ప్రతి కాయకు ఉడత తినగా మిగిలిన రెండు కళ్ళు వున్నాయి. గబగబా చిలక్కొట్టిన కాయల ముచ్చి కలు తీసి, పెచ్చులు నోటితో పీకి, కళ్ళు కనిపించేట్టు చేసి, ఆరు ముంజెల కళ్ళు పొడిచి, ముంజె నీళ్ళు గొంతులో పోసి, నోరు తడిసి, లేత ముంజెల పొక్కులు తీసి, చిన్ని చిన్ని ముక్కులు చేసి, నోట్లో వేస్తే నీరు నిండిన దూది లాగా గొంతులోకి చేరుకొన్నాయి గూగడు గుటక వేశాడు.

మోతాడు సహాయంతో చెరువు గట్టు కు వచ్చి, అక్కడ పడివున్న బట్టు నీలికలు తడిసి కాళ్ళకు కట్టుకొని, కడుపునిండా నీళ్ళు తాగి, సుబ్బారావు కావలా పున్న బట్టల మూటలో పట్టు బట్టలు పెట్టుకొని, ఊరి ముఖం వచ్చాడు గూగడు. వెనుకా ముందూ మోతాడూ సుబ్బారావు ఉన్నారు. డొంకలో నడుస్తున్నారు.

ఈ గూగడు ఉడయం చెరువు గట్టుమీదికి వచ్చిన మనిషి కాదు. వేరే మనిషి క్రొత్త మనిషి! ఇతని శరీరం ఉడయం ఉన్నది కాదు వేరే శరీరం. క్రొత్త శరీరం! ఇచ్చి ఏళ్ళుగా ఉన్న మనస్సు, ఆత్మ కానిది వేరేది. క్రొత్త మనస్సు! క్రొత్త ఆత్మ!

క్రొత్త శరీరంతో, క్రొత్త ఆత్మతో, క్రొత్త మనస్సుతో, ఈ క్రొత్త మనిషి గూగడు, పాత వాతావరణంలోకి, పాత ఊరులోకి, పాత యింటలోకి, పాత కుక్కి మలక మంచంతోకి వచ్చాడు.

bring your
foreign exchange
problems to
State Bank of
Hyderabad

Come to State Bank of Hyderabad with your business problems. We'll sort things out for you. We'll help you. Our staff is fully equipped to do so. We help you with :

- Exchange Control Formalities
- Letters of Credit
- Foreign Bills
- Guarantees and Indemnities
- Forward Travel Facilities

STATE BANK OF HYDERABAD

Kuren sbh 67/9

యాధార్థ్యము, విపరీతనమ్ము

ప్రొఫెసర్ కె. సచ్చిదానందమూర్తి

లోకజ్ఞానము వలన, అనుభవంవలన ఈ ప్రపంచం కొన్ని స్థిరమైన పదార్థముల యొక్క, నిత్యమైన సంబంధముల యొక్క సమాచారం అని తోస్తుంది. ఇది ఒక భవనము (becoming), దాని యొక్క పత్ర కార్యమని ఉత్పాదన మనిన్ని గ్రహించటమే దర్శనశాస్త్రానికి ప్రారంభము. అసియాలో బుద్ధుడు ఐహోపాలో హరాక్షిలన్ను అట్టి ప్రత్యయాన్ని పెంపొందించిన వారిలో మొదటివారు. యాధార్థ్యమనేది ఒక ప్రక్రియ. కాబట్టి అందరి నత్యం కూడ మార్పు చెందేదిని పెంపొందేదిని అయి ఉంటుంది. అంటే సత్యం అనేది స్థిరమైన వాక్యాల్లో ఇదమితమని చెప్పడానికి వీలు కాదన్న మాట కాని విశేషాలుగా పెంపొందే క్రియాపత్యులైన ఉద్దేశ్యాలుగల వాక్యాలలో వివరింపబడాలి.

యాధార్థ్యమనేది పరస్పర విరుద్ధ రూపాలతో కూడినది వాటిని విభజించి పరిశీలించి ఏకీకరణ మార్గాలను సూచించుట దర్శనశాస్త్రం చేసేవని జీవితమనండు, ఆలోచనయందు, బాహ్య ప్రపంచమునందున్న కమపించే మానవుడు—ప్రకృతి, యాధార్థ్యము—భావము, వ్యక్తిస్వార్థము—లోకపాతము మొదలైనవి ఇట్టి వైరుధ్యాలకు ఉదాహరణలు దర్శన శాస్త్రము ఈ వైరుధ్యాలను గ్రహించి విడమరచుటకు ప్రయత్నించవలసి ఉంది వానికి పరస్పరం సాహరస్యాన్ని కలిగించే ఆంతర సంబంధాన్ని ఏర్పరచడం దాని పని

వ్యక్తి స్వేచ్ఛగా పెంపొందడానికి తగిన అవకాశాన్ని ఇచ్చే సంతృప్తికరమైన భౌతిక పరిసరాలు, సాంఘిక పరిసరాలున్న ఏర్పడటాన్ని ప్రపంచం మార్పు చెందవలసిఉంది. అంటే ఇప్పుడున్న ప్రపంచము అపేతుకము ఇది ఒక పాతపూర్వకమైన యాధార్థ్యం కావాలి

ఇప్పటి ప్రపంచంలో మానవుడు పదార్థములన్ను అవి ఉండగలిగిన స్థితిని పొందడం లేదని మనకు తెలుస్తున్నది. అందుచే ఇప్పుడున్న ఈ ప్రపంచం అపేతుకము. ప్రకృతిలోను, సమాజంలోను దృశ్యములయ్యే అంతర కక్షలు క్రియారూపాన్ని పొందడం లేదు ప్రస్తుత యాధార్థ్యం మానవులయొక్క సముచితమైన తక్షణం సంపూర్ణిని సమకూర్చడంలేదు ప్రస్తుతం మానవులు వాతుండగలిగినంత స్వేచ్ఛగా ఉండడంలేదు ఆర్థిక రాజకీయ సాంఘిక పద్ధతులు, సంస్థలన్ను అవి యౌండవలసినంత స్వేచ్ఛగా ఉండటంలేదు. అవిధంగా యాధార్థ్యంలో అసంగతత్వం కలదు. దీనికి సామరస్యం కలిగించాలంటే క్రియాపత్యం అవశ్యకం.

ఈ పునర్నిర్మాణ కార్యక్రమానికి తగిన క్రియ అవసరం ఇప్పుడున్న యాధార్థ్య స్వరూపానికి, అది కాగల యాధార్థ్య స్వరూపానికి గల భేదాన్ని ఆలోచిస్తూ ఈ పునర్నిర్మాణ కార్యక్రమాన్ని ప్రారంభించాలి ప్రతి పదార్థము లోను వైరుధ్యం ఉంటుందని దీనివలన మనకు తెలుస్తున్నది. ప్రతి పదార్థముయొక్క పరిమితి వ్యభావము (ఏది కాగలదో, ఏది కావలసి ఉందో అది) ఇప్పుడున్న స్థితికి భిన్నమైంది ఒక పదార్థంయొక్క పరిమితి వ్యభావాన్ని తెలిసికొనాలంటే ఆ పదార్థం ఇప్పటికంటే మరియొక రూపాన్ని పొందాలి దాని నిశ్చయత్యముయొక్క హద్దులను అతిక్రమించి ఇతర పదార్థాలలో సరికలండాన్ని పొందాలి.

లోకజ్ఞానం, అనుభవం ఈ ప్రపంచాన్ని ఉన్న దుస్థితికి ఇప్పటి రూపంలో పార్యంతిక యాధార్థ్యంగా గ్రహిస్తున్నాయి. దీనికి కారణం నిజమైన యాధార్థ్యం మానవజాతియొక్క అవసరాలకు అవేక్షలకు విధూరం కావడమే ముందు చెప్పినట్లుగా మన ఈ ప్రపంచము వైరుధ్యాలతో కూడింది అది మనకు పరిమితిని, బంధాన్ని కలిగిస్తుంది. మన మీ ప్రపంచాన్ని పునర్నిర్మాణం చేస్తేగాని స్వేచ్ఛగా మనభావం.

ఇప్పటి పదార్థాల స్థితిని పరిమితి స్థితిలో పోలి భేదాన్ని కనుగొనలేక పొందుపప్పుడు మానవులు ఉన్న దాన్నే స్థిరమని, నిత్యమని అంగీకరించి తృప్తి పొందుతారు. మానవులు గ్రహించని సంభవత్యాలను తెలిసికొంటున్నాగా ఆ భేదాన్ని వికరపరచడం తర్కముయొక్క కర్తవ్యం. అప్పుడు ప్రస్తుత యాధార్థ్యాన్ని విశేషించే మాతన యాధార్థ్యం నిర్మితం కాగలదు అంటే ప్రపంచం ఇప్పటి రూపంలో ఉండరాదు దాని అయధార్థ స్థితిని విధిరించాలి. అవిధంగా అది ఇప్పటి స్థితికంటే మరియొక స్థితిని పొందగలగాలి ఇప్పటికంటే వేరైన ఏకత్యలుగా మారడంచేత పునర్నిర్మితమైన ప్రపంచంలో ఇప్పటి వైరుధ్యాలు తొలగిపోతాయి

మానవుడు నివసించే ఈ ప్రపంచం కొంతవరకు మానవబుద్ధివలన, మానవ ప్రయత్నమువలన నిర్మితం కావడంచేత తర్కం ఈ పనికి తానుగా పూనుకోడానికి ప్రయత్నించవచ్చు మానవుడు ఈ ప్రపంచంలో నివసించడానికి పూర్వం ప్రపంచంకంటే ఇప్పటి ప్రపంచం భిన్నమైంది.

ప్రతి ఏకత్వం రెండు భిన్నత్యాలను కలిగి ఉంటుందనే భావం ఇటువంటి ఆలోచనకు మూలం. పదార్థము, భావము, ప్రక్రియ ఇన్నీ భిన్నత్యాల ఏకత్యాలే ఈ భిన్నత్యాలను విడమరచడం పదార్థాల స్వభావం. అవిధంగా వైరుధ్యం, భిన్నత్వం అన్ని విధాలైన అభివృద్ధికి కారణం

అటువంటి యాధార్థ్యాన్ని గ్రహించగలిగే ఆలోచన పదార్థాలను వాని భిన్నత్యాలగా విడమరచి, వాని ఏకీకరణావీకిల అవకాశాలను పూహించగలదిగా ఉండాలి ప్రతి పదార్థం, పరిమితము, మార్పు చెందేదిని అని మనం తెలిసికొని నపుడు అది తన భిన్నత్వంలోకి మారే సామర్థ్యాన్ని కలిగిఉందని గ్రహిస్తాము. వైరుధ్యం రెండు రకాలు అంతర్గత వైరుధ్యం మొదటిది; భిన్నత్యాలు ఒక మొత్తంగా మారుట దీనినే 'షేట' పదవ్యుత్పల సమాగమము అనెను. 'క గ కాదు' అను వాక్యము అంతర్ముగాని అభావముమగాని చెప్పడు, కాని అన్యత్యాన్ని చెబుతుంది ఈ వాక్యానికి అర్థం ఏమంటే క అనునది గ కంటే పర్యధావేరైంది గ కాకపోవుట యనగా పూర్తి అభావముకాదు, గ కు లేకుండ క కు మాత్రమే ఉండగల ఒకానొక లక్షణము కేవలము అభావమును తెలియజేయు విధేయము ఎచ్చలను ఉండదు ఆ విధేయముయొక్క విశేషము ఉద్దేశ్యమును లక్షణంవలన చేస్తుంది కాబట్టి అన్యత్యము అనే శబ్దంలో చెప్పబడిన విశేషము (కాదనుట) ఉన్నదానిని అంతటిని లక్షణసంఘము చేయును. ఇంకొక దానికంటే అన్యము అనే శబ్దంలో సత్ గూడ అనర్థగును; అది ఇంకొకదాని కంటే అన్యమై దానిని లక్షణసంఘము చేస్తుంది.

సాపక్షత్యము ప్రతి పదార్థముయొక్క విశేషాన్ని ఏర్పరచునుంది. ముఖ్యముగా అన్యత్యం లేకుండ ఏ పదార్థము లక్షణసంఘం కాదు. దిగ్భాగుడు దర్శకిరై మొదలైన పదార్థ తత్వ (జ్ఞులును, అజ్ఞులును)కై సాగియున్న ఇట్లే యిది. ప్రతి పదార్థము విశేష రూపము కావడంకై వివిధ వికరణ ద్వారా అది ఒక విధిగా మారుటకు ప్రయత్నిస్తుంది అయినప్పటికీ మూలసత్వ వ ఏకత్వం గూడ ఒక విశేష రూపమే కావడంచేత అనిత్యమే అవుతుంది ఈ ఆంతర విధోదమే కాకుండ పదార్థములు పరస్పరము విరుద్ధములై ఉంటాయి అట్లే అన్ని భావములు విరుద్ధములు కూడ పరస్పరం విరుద్ధములై ఉంటాయి కాని ప్రతి పదార్థము ఇతరములచే లక్షణసంఘములు కావడంచేత వైరుధ్యముతో ఒక విధంగా అంతర్గతమే అవుతుంది మొత్తముమీద A అను ఏ పదార్థమైనా భిన్నత్యాల అనిత్యమైన ఏకత్వము; అది A కానిది అనే దానికి కూడ భిన్నము అంతేకాకుండ అది తన విషమైన సంభవత్యముల విశేషము; పరిమితము కూడ ఇవుతుంది.

ఒక పదార్థముయొక్క సంభవత్వాలను గ్రహిస్తూ, వైరుద్ధ్యాలను వివేచిస్తూ అతిక్రమిస్తూ, ఆ పదార్థాన్ని తెలిసికొనగలం. సంభవత్వానికి యాదాత్త్యానికి భేదం లేనంతవరకు అది హేతు పూర్వక మవుతుంది. యాదాత్త్య మంతా హేతు పూర్వకం కాదు. కాని ఒక పదార్థం దాని సంభవత్వాలను తెలిసికొని వైరుద్ధ్యాలను అతిక్రమించినప్పుడు మూలమైన సంభవత్వాలను వైరుద్ధ్యా లను అభివ్యక్తం చేయ నారంభిస్తుంది అనిదంగా తిరిగి తన వివేచనకి మాత్రం అయిన ఏకత్వస్థితికి ఇంకొక ప్రేరేపణ ఏర్పడుతుంది ప్రతి పదార్థము పరిమితి, వైరుద్ధ్యమున్నూ కలదయి ఉంటుంది. కాని అట్లుండుట తమకు తానుగా అణగిపోవడం, ఒకట తానుగా తొలగిపోవుటకయి ప్రయత్నించడం అవుతుంది ఈ నిరాకరణ ప్రక్రియలో అది తనంతట తానే ప్రతిరూపంగా మారుతుంది. తనకు తానే రద్దయి ఇంకొకటిగా మారే స్వభావంనుండి ఏదిన్నీ తప్పించుకో లేదు. పూర్తిగా హేతు పూర్వకం అయిన యాదాత్త్యం పదార్థాల స్వభావంతోనే ఉండజాలదు. దీనిని ఈవిధంగా కూడ చెప్పవచ్చును: యాదాత్త్యము అహేతుక మయినది. దాని స్వాభావిక సంవిధానవలన అది మార్పు చెందడానికి వీలయి నది. ఈ మార్పు హేతుపూర్వకం అయిన సంవిధానానికి దారి తీస్తుంది. కాని ఇది విశ్వాసం మాత్రమే

యాదాత్త్యం అంతంతకు అహేతుకం అవుతూ ఉండవచ్చును. వైరుద్ధ్యాన్ని విడమరచడం, వివేచనాన్ని నిరాకరించడం అంటే అస్తిత్వాన్నిభ్రాంధే నూతనం అయిన ఏకత్వం, మిక్కిలి సామరస్యంతో గూడినది, హేతు పూర్వక మయినది అవుతుందని అర్థం కాదు కాని మానవుని భవిష్యత్తునందుండే ఫిక్సా నము, సంఘటనలలో ప్రయోజనకరంగా కలుగజేసికొడానికి బుద్ధి సామర్థ్య మున్నూ మానవుల్ని వారు ఊహించగలిగిన భావమునుబట్టి యాదాత్త్యాన్ని పునర్నిర్మాణం చేయడానికి తగిన సమర్థులుగా చేస్తుంది

మానవుల లక్ష్యంతో పరిపాలనంతవరకు యాదాత్త్యము హేతుబద్ధం అవుతుంది. యాదాత్త్యము లక్ష్యంతో విరోధించినప్పుడు అది అహేతుకం అవు తుంది. కాలక్రమాన ప్రతీపదార్థమున్నూ లక్ష్యంతో విరోధించినప్పుడు అహే తుకం కాకతప్పదు మానవుల లక్ష్యాలను గురించిన ఆలోచనలు మారుతూ ఉంటాయి. అప్పుడు వాని ప్రభావంలో పదార్థాలు విచారించబడి నిందించబడ తాయి. మానవుల బుద్ధిలో హేతుపూర్వకం అయింది ప్రస్తుతపు మస్తా స్థితిని ఎంత విరోధించినప్పటికీ ఒక నాటికి యదార్థం కాగలదు లక్ష్యంచే విరోధించబడినంతవరకు ఇప్పుడున్నది నశించ చేయతగింది. నూతన సంభవత్వ ములు మనకు బాగుగ విశదపడేట్లుగా కనుపించినట్లయితే మానవుని క్రియ యొక్క ఫలితాలు ఆలోచనలు నశించ దగినవి. ఆ విధంగా ఒక స్థితిగాని, సాంఘిక నియమంగాని, తత్వంగాని హేతుమత్త్వం కొరవడినట్లు కనుపించే యెడల మానవులు దాని నాశానికి ప్రయత్నించుట కొరతగింది ఏమయినా, అట్లున్నదంతా నశిస్తుంది. దాన్ని తిరిగి ఏవిధంగా పునర్నిర్మాణం చేయదలచు కొంటామో మనకు నిశ్చయం కలిగినట్లయితే మనమో నాశాన్ని మనోపూర్వ కంగా స్వేచ్ఛతో తొందర చేయవచ్చును ఎందుచేతనంటే ఇంకొకదాని పుట్టు కకు కారణం కాకుండా ఏదిన్నీ నశించదు. కాబట్టి ఈ నిర్మాణ ప్రక్రియలోను, నాశప్రక్రియలోను మనం కల్పించుకొనవచ్చును. మానవునికి ఈ పని చేయ గలిగిన స్వేచ్ఛాసామర్థ్యాలు ఉన్నవా అని, పదార్థాలలో అంతర్గతంగా ఉన్న కఠిన స్వభావాలు వాని మార్పుకు సంబంధించిన నియమాలన్నూ తర్కము నకు అవకాశం లేనివిధంగా ఈ ప్రక్రియను నడిపించునా అనిన్నీ ప్రశ్నించబడ వచ్చును.

ఏ సందర్భంలోనైనా అస్తిత్వము యొక్క ఏ స్థితియైనా అనిత్యమే మానవులు దాంతో సంక్రమిస్తే చెందినంతవరకు అది సమర్థించబడుతుంది మాన వులు తమ బుద్ధిలో అస్తిత్వము యొక్క ఉత్తమం అయిన ప్రతిరూపాన్ని రూపొందించగలిగిన వెంటనే అది అహేతుకం అవుతుంది. చరిత్రక్రమంలో మొదట హేతుపూర్వకం అని తలంపబడింది. అంతా తరువాత అహేతుకం అని తలంపబడుతూ ఉంది అస్తిత్వాన్ని పొందినది, పొందబోయేదన్నీ కూడ ఈ అవస్థను తప్పించుకోలేదు. అభివృద్ధిలోను నష్టమం అయిన పురోగమంలోను

విశ్వాసం గల ఆశావాది, రాబోయే ప్రతీస్థితిని ఉన్నతమైందిగాను ఉత్తమ మైందిగాను విశ్వసించ వచ్చు. కాని దీనికి నిదర్శనంలేదు భవనము (becom) గ) శాశ్వతంగా ఉంటుంది అనే విషయం మాత్రం మనం నిశ్చయంగా చెప్పవచ్చు. ఇది ఉత్తమోత్తమం అయినట్లన్నీ, ఉన్నతోన్నతం అయినట్లన్నీ అస్తిత్వపు రూపాలను కలిగించబోతుందో లేక పరిస్థితులను వివరించ చేయ బోతుందో లేక ఈ మార్పులు మంచి చెడులతో అనువృత్తములవుతాయో సందేహాస్పదమైన విషయం.

యాదాత్త్యం భిన్నత్వాల ఏకత్వం. ఈ ఏకత్వాలు సోపాదికాలు, అనిత్యా లున్ను. ఇతరములను అతిక్రమించి సమీకరించుకొడానికి ప్రయత్నించే భిన్న త్వాల సదుమగల సంఘర్షణే యాదాత్త్యము. ఆలోచన దీనికి పరిపాలంటే అది ఆ రూపంలో ఉండిపోయింది. అంటే కేవల (నిరపేక్షమైన) సత్యం లేదు. సత్యం అంతా సోపాదికము తాత్కాలికమున్ను. అస్తిత్వాన్ని పొందిన పదార్థాల భిన్నత్వాల నుండి ఏకత్వాలుగా ఏర్పడిన విధమును, ఆ భిన్నత్వాలు ఏకత్వాలను తొలగించడానికి సంఘర్షించే విధమునున్ను గ్రహించే ప్రక్రియే సత్యము. సత్యమంటే, ఏకత్వాలు, నూతన సమన్వయాలన్ను ఎటువంటిని ఏవిధంగా అవిర్భవిస్తాయో తెలిసికొనడమే. సత్య—ఆలోచన వీని యొక్క పిర్వాపర్యం ఇచ్చితంగా చెప్పుట సాధ్యం కాదు ఆలోచన—సత్య వీనియొక్క ద్వైవధీభావమే ఏకత్వం యొక్క విభజన ఈ భిన్నత్వం అతిక్రమించబడవచ్చును. కాని ఆ నూతన సంయోజనం శాశ్వతం మాత్రం కాజాలదు. ఇది, మరికొన్ని ఇతర భిన్నత్వాలు, వైరుద్ధ్యాలన్ను ఎప్పటికీ అతిక్రమించబడడం గాని, సమన్వ యించబడడం గాని జరుగక పోవచ్చు. ప్రతీవైరుద్ధ్యము, విభజన, భిన్నత్వ మున్ను, సామరస్యం పొందుతుంది అనడానికిగాని, సంయోగించబడుతుంది అనడానికిగాని నిదర్శనం లేదు ఏకత్వంలో ఏకత్వాలు విభాగం చెందడం, భిన్న త్వాల సంయోగం చెందడం ఒక స్వభావం బహుశా కొన్ని వైరుద్ధ్యాలు ఎప్పటికీ పూర్తిగా సమన్వయంపబడనంత వర్తకములు కావచ్చు. అయితే అవి ఏకం కావడానికిగాని, వరప్రరము లీసం కావడానికి గాని, యాదాత్త్యం యొక్క నూతన రూపాలను కలిగించడానికి గాని ప్రయత్నించవని మాత్రం అర్థం కాదు. కాని అవి ఫలవంతములు కాకను పోవచ్చు లేదా కొంతవరకు మాత్రమే ఫలవంతములు కావచ్చు ఏమయినప్పటికీ సంయోజనం, ఏకీకరణం ఏదీన్నీ శాశ్వతం కాదు

ఏకత్వాల విభజనకు భిన్నత్వాల ఏకీకరణమునకు సంబంధించిన ఈ ప్రక్రియలకు అంతం ఉన్నదా అని ప్రశ్నించబడవచ్చు. ఈ ప్రక్రియ ఏకత్వం లేక సంయోజనమందుండే స్వాభావిక వైరుద్ధ్యాలవలననయినా, మరిన్ని ప్రతీ ఏకత్వం లేక సంయోజనం తనలో స్వకీయమైన వైరుద్ధ్యాలను లేక భిన్నత్వాలను కలిగి యున్నను, భవనప్రక్రియ (process becoming) శాశ్వతమగును. వైరుద్ధ్యాలన్నీ అతిక్రమించబడితే అస్తిత్వపు స్థితి ఉండదు. వైరుద్ధ్యములు లేని అస్తిత్వపు స్థితి ఉన్నదనిన్నీ ఇది ప్రపంచ ప్రక్రియకు ఉద్దేశ్యము (లక్ష్యము) అనిన్నీ నిరూపించబడ గలిగినప్పుడు ఈ యభిప్రాయం సమ్మతమైంది. దానిపై దీని ఉద్దేశ్యము (లక్ష్యము) అయినా, దానిలో అంత ర్గతంగా, ఒకవిధంగా దానికి పూర్వంగాను ఉండుటచే కేవలమయిన ఏకత్వం అదియందు కూడ ఉన్నదని వాదించబడవచ్చును ఈ ప్రపంచం భవనపరంపర అనడానికి నిదర్శనం ఉన్నప్పటికీ, దానికి మూలం ఉన్నదని కాని, ఉండాలని కాని చెప్పడానికి నిదర్శనం లేదు మరియు ఇదొక ఆదిమమయిన ఏకత్వంలో నుండి పుట్టిందని, తిరిగి దానిలోనే చేరుతుందని చెప్పడానికి కూడ నిదర్శనం లేదు. మూలము, అది, లక్ష్యములేని, సత్యకాని భవనపరంపరకంటే అధికమయిన పదార్థాన్ని తలచడం సత్యంలో ఆధారాలు లేని ఊహా ప్రవీణనలో లగ్నం కావడమే కాని సత్యాల కంటే అతీతం కొంత ఉండవచ్చును

భూతార్థేతరము అతీతము. దానిని గురించిన ప్రతీతి దానిని రుజువు పరచ జాలదు. కాని అతీతము సమాధ్యవస్థలో స్ఫురిస్తుందని భావించబడు తున్నది అట్టి స్ఫురణ వలన వ్యక్తిత్వంలో మార్పు, శైలిక ప్రవర్తన ద్వారా జీవితపరిశుద్ధ్యం సంభవిస్తుందని తలుస్తారు.

(1968 ఆరిండియా ఫిలసోఫిక్ కాంగ్రెస్ అధ్యక్షోపన్యాసం నుండి)

క శ్మ

శ్రీ ఇంద్రగంటి శ్రీకాంత్ శర్మ

త్రిమిర కుట్టుతం విడివడి
తెలి తొలివెలుగుల విచ్చిన
సృష్టి మహాచైతన్యం
చిత్రమైన శతస్రతం —

దానిలోంచి రెక్కవిప్పి
తలరెత్తిన, చంచరీక
ద్యయం—నిజం—చూచు, జగం
తరుణ మానవాక్షియుగం.

సృష్టిలోని వర్ణకమ
చిత్రరక్తి, జీవశక్తి,
ఎదపుటలో అనుభూతుల
కదలికగా చిత్రించే,

నల్లనైన కుంచె కొనలు
'సన్ను' చిగిర్చిన ఆశలు
మానవ మేధావృక్షపు
మహితనీల సుమధ్యయం.

దూరారెరగని ఏయే
తీరాలో తిరిగివచ్చు
విహగర్త, దిద్దుక్షలే
విశ్రమించు కుతాయాలా.

విడదసంద్రం చేరుకొందుకు
ఎగిరి నురుగులు తరగలవుతూ
కళా, స్వస్థ స్రవంతులుగా
'కళ్లు' మిలమిల మెరసిపోతవి.

మన నవరస వివంచిక లవి
గుప్త కాంక్షా 'హసంతిక' లవి
లోన బడతాగ్నులను మ్రింగే
ఫేన దరహాస సాగరాలవి

క్రూరకాంక్షా ఘోర మణులవి
'ధీర' వాఛా మదనస్పణులవి
'అహం' అను రెండక్షరాలవి
అ శుశూర్ల జతాశయాలవి.

కాకి(తం) బంగారం

శ్రీ వి. సి. బాలకృష్ణ శర్మ

దేశ దేశాలూ బంగారాన్ని గురించి ప్రపంచమంతటా కాకిగోల చేసి, చేసి, చివరకు కాకితం బంగారం అయిపోయి చెయ్యాలని ఏర్పాదించాయి ఒక నొకప్పుడి స్వర్ణధారవిద్య బాగా వ్యాప్తిలో ఉన్నదే

“మన్ను బంగరగనూ మఱి చేపెట్టదా” అని చేమన్న కూడా వెర్రిగా నమ్ముకున్నది. భారతదేశంలోనే కాకుండా, ఈ పెద్ద పాశ్చాత్య దేశాల్లో కూడా ‘అల్కమి’ అనే పేరున ప్రసిద్ధి పొందింది చివరకి ప్రయత్నాలన్నీ శుష్క దండగై, తత్సందర్భంగా తయారైన నకిలీ బంగారం ప్రత్యేకంగా ఒకస్థానం చూసుకుంది అనల్చిన బంగారం తన గొప్ప లాను నిలబెట్టుకుంది చేసేది లేక, బంగారం చెయ్యడం చేరగాక, చివరికి “పదిమంది” కలిసి ఒక కాకితాన్ని సృష్టించాలని, దాన్ని ఏకగ్రీవంగా బంగారంగా చెలామణీ చెయ్యదలచువని ప్రకటిస్తున్నారు తక్కిన వాళ్ళంతా సరే అని తలచాయో అడిస్తే ఆ కాకి తమే బంగారమై పూసుకుంటుంది బంగారంతోనేగాని తీరని కొన్ని కార్యాలు ఈ కాకితం బంగారంతో తీర్చుకోవచ్చు లేని బంగారంకంటే కాకితం బంగారం మెరుగు గదా!

లోకంలో విశామిశ్ర సృష్టిలోగా ‘కాకి’ సృష్టి కూడా కొంత వ్యాపించింది కాకి బంగారం తెలుగుదేశంలో సుప్రసిద్ధం అది ఒక ఆశ్చర్య విశేషం చెరకుకాని చెరకు-కాకిచెరకు అది ఒక రకం గడ్డి కలుపుకాని కలవ-కాకి కలవ అది అల్లిపున్న ఇంకాగే కాకిదొండ, కాకి నేరేడు మొదలైన నవనో మన భాషలో చేరుకున్నాయి ‘కాకి యంగిరి’ అని ఇంకోటి కూడా వాడకలో ఉంది. ఏదన్నా ఒక వస్తువుని గుడ్డ చుట్టబెట్టి ధారావల్లన దంతక్షతాల చెయ్యకుండా కొరకబలిస్తే అది యంగిరి కాదుట కాకి యంగిరి చిన తంతులో ఆక్షేపణీయంకాదు అట్లాగే ఒక వస్తువుకి నకిలీ రూపం తయారుచేసి, దాన్ని “కాకి” కి తగిలించి చెబితే నలుగురికీ అర్థమైపోతుంది అవిధంగా చూస్తే ఇప్పుడు లోకం సృష్టించబోతూన్న కాకితం బంగారానికి కాకితనం చాలావుంది కనుక కాకి బంగారమని వాస్తవ్యం చెయ్యడం చాలా నమంజనంగా ఉండే దేమా! కాని అన్నన కాకి బంగారమని మరొహటి ఉండడంవల్ల ఇది చెల్లదా అంతా అది కాకి(ం) బంగారంగానే చెలామణీ కావాలి

ఈ కాకితపు బంగారాన్ని (Paper gold) కరిగించి అధరణాలు తయారు చేసుకుందికి వీల్లేదు వ్యక్త రైవరకి ఉపయోగపడేది కూడా కాదు. బంగారానికి ఉన్న స్థానాన్ని ఆక్రమించగలిగిన శక్తి గలది లనలే కాదు బంగారం అట్లా యధాస్థానంలో ఉండగా, కొన్ని ప్రత్యేక అవసరాలలో అంతర్జాతీయ వ్యవహారాల్లో, బంగారానికి బదులుగా ఈ కాకితపు బంగారాన్ని చెల్లించి తాత్కాలికంగా పని జరుపుకోవచ్చు అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి సృష్టించబోయే ఈ కాకి తాలు ఆ నిధి సభ్యులకు ఒక నిర్ణయానుక్రమణంగా అభిప్రాయ అని ప్రత్యేక వినియోగాధికారాలు (Special Drawing Rights) క-అధికాం ప్రతాలు బంగారు ప్రతాలు కావు భారతదేశంలోని బంగారు బాండ్లుకాని, తత్సందర్భమే కాని కావు ఒక దేశం ఈ ప్రతాల ద్వారా తన తాత్కాలిక వైదేశిక వివత్తులను దాటుకోవచ్చు ఐతే, బంగారానికి, ఈ అధికారాలకి సంబంధ మేమిటి? అంటే బంగారానికి ఎదురు ఈ ప్రతాలు చెల్లించి బు ఐ విముక్తి పొందవచ్చు లంత ర్వాతీయంగా అంగీకరించడే ద్రవ్యం ఎట్లా చూచినా బంగారంతన్న మరేదీ లేదు ఈ అధికారప్రతాలు బంగారమే అని వాని వెనక అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి ఘటాపఘటంగా ఘోషిస్తూ ఉంటుంది సర్వధా మద్దతు చేస్తుంది పూచీ

వదుతుంది అందరూ ఆ కాకితాలనే కళ రద్దుకుని బంగారంతో చూసుకుంటారు “ఎదుగురాడుమూ పాటియై ధరచెల్ల” అని, అదే కాకితపు బంగారం. ‘వదుగురు’ అంటే మీమూలుగా మూటసరసకు చెప్పిన ఎదుగురుకాదు వారంతా పది దేశాల ప్రభువులు వాలుగేసుగా చర్చలు పోగించి, సావధానంగా ప్రపంచ ద్రవ్యవనరాలు తర్జన భర్తనచేసి 1967 ఆగష్టు 26 వ తేదీన, రయోడి జనీంలో ఒక అంగీకారానికి వచ్చారు ఆ దేశాలు పది—అమెరికా, ఇంగ్లాండు, ఫ్రాన్సు, పశ్చిమ జర్మనీ, జపాను, బెల్జియం, నెదర్లాండు, స్వీడన్, ఇటలీ, కెనడా ఈ ధనిక దేశాల సంఘానికి పశ్చిమ జర్మనీ లెర్నికమంత్రి కార్ల్ షిల్డర్ గత అక్టోబరులో అగ్నేకృష్ణుడుగా ఎన్నికైనాడు ప్రపంచంలో ఈ పదిమంది పది చెబితే అది పాటి

నేతికి బదులు డాలర్ల వాడినట్లు అసలు బంగారానికి బదులు ఇంకో వస్తువేమిటి? అసలు దాన్నే ఉపయోగించకదా అంటే, అసలు బంగారం చాలినంత లేదు చాలడంటే అన్ని దేశాలకూ చేతులో చాలినంతలేదు లేదంటే ప్రపంచంలో అసలు లేదని కూడా కాదు ప్రజలకు కావసినంత తిండి, గుడ్డా లేదంటే, దుకాణాల్లో లేదనికాదుగా! అట్లాగే కొన్నిదేశాలకు ఖజానాలు నిండ్గావుంటే, మరికొన్నింటికి ఖజానాల నిండ్కున్నాయి బలంగా ఉన్నదేశాలు పరైతే, బక్కుని సుమారు తొంభై స్వర్ణబలంలో మొదట చెప్పతగ్గి అమెరికా, దక్షిణాఫ్రికాలు. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల బంగారం నిలువలు ఈ 1969 జనవరి మొదటి తేదీకి 10,892 మిలియనుల దారర్లు దిగజారిపోయినా, ప్రపంచంలో అగ్రస్థానంలోనే ఉంది గా 1968 జనవరిలోకంటే 1,173 మిలియన్లు తగ్గింది పోయిన దశాబ్దం మొత్తంమీద లక్క మేసుకుంటే 1958 నుండి సుమారు 10,000 మిలియన్ల దారర్లు పోయినమై నట్లు కనబడుతుంది. ఇటీవల ఈ పోయిన డ్రగగా బాగా తగ్గిందే చెప్పాలి 1968 మే నెల తరువాత కొంచెం నిలవ పెరిగినట్లు కూడా తెలుస్తూంది అప్పుడు 10,468 మిలియన్ల స్థితికి కూడా వెళ్ళింది కాని మళ్ళీ కొంత సుముఖమై నట్లు సృష్టమైంది. దీనికి మళ్ళీ కారణం 1968 మార్చి-ఏప్రిల్ నెలల్లో తీసుకున్న చర్యలే కావచ్చు ఆ మార్చి నెల 15 వ తేదీనుండి ఒక వత్సం రోజులపాటు స్వర్ణ వివణిలో చాలా అల్లకూర్తాలు చెరగేయి ఔన్న 35 దారర్లు కొనవలసిన బంగారాన్ని 46 40 దారర్ల వరకూ ధర పెంచి, ఎగబడ్డారు చివరకు స్వర్ణ కూటం (Gold Pool) సభ్యులంతా 1960 నుండి పని చేస్తున్న తమ కూటం ఇక అనవసరమనే నిర్ణయానికి వచ్చారు లదివరకే సహాయ నిరాకరణ ప్రారంభించిన ఫ్రాన్సు కాక తక్కినవి—అమెరికా, ఇంగ్లాండు, ఇటలీ, జర్మనీ, నెదర్లాండు, బెల్జియం, స్వెడ్లాండు; అంతటితో వారు స్వర్ణ వ్యాపారానికి స్వస్తిచెప్పి ఎవరి దారిన వారు వియారు అమెరికా షెడల్ రిజర్వు సంస్థ లభ్యకృతు నిలియన్ మెక్ మార్శిన్ బంగారం లభ్యకాన్ని గురించి కొత్త నిర్ణయాలు ప్రకటించడం కూడా వెంటనే జరిగింది సూతన విధానం ప్రకారం అమెరికాలో బంగారం అదనరకటిలోగా ధారాళంగా ఔన్న 35 దారర్ల రేటు ఎవరైనా సరే కొనుక్కోవడానికి వీల్తుంటా చేతారు అంతర్జాతీయ ద్రవ్య వ్యవహారాకోసం మాత్రమే బంగారం ఉపయోగించే అవసరం ఉండాలని నిర్ణయించారు దానివిమాతం అదనరకటిలోగా అప్పుడు 35 దారర్ల రేటు సరిపెట్టుంది ఆ రేటు 1934 నుండి అమెరికా అనుసరిస్తున్న రేటు. ఇకముందు కూడా అదే గేటు అనులో ఉంటుందనీ, మార్పు జరగబోదనీ అధ్యక్షుడు నిక్సన్ తరపున డెవిడ్ కెన్నెడీకూడా మున్న జనవరి 28 వ తేదీన ప్రకటన

చేశారు. ఇక వ్యక్తిగతంగా బంగారం కావలసినవారు ఏ ధరకైనా కొనుక్కోవచ్చు స్వేచ్ఛగా ధరలు పడితేసినా, మహాపాతే 40 డాలర్ల మేరకు స్థిరపడవచ్చునని అభిప్రాయపడ్డారు 42, 43 అయితే ఎక్కువ! కానీ ఈ వ్యాసం తయారవుతూన్ననాడు 42 75 వరకూ ధర పెరిగి, కొనేవాళ్ళ దుడుకుతనం లండన్లో ఇంకా జాస్తి అవుతూందని వార్త బంగారానికి ఇబ్బంది రెండు ధరలు ఏర్పరచడాన్ని ద్విశక్త్య విధానం (Two Tier System, అంటున్నారు.

అమ్మకం విషయంలో తీసుకున్న చర్య అట్లా ఉండగా, కొనడం విషయంలో కూడా మార్క్స్ ప్రకటనలో ఒక ఖచ్చితమైన విధానం ఉంది ఇక ముందు బజార్లో బంగారం కొనవలసి పనిలేదని నిర్ణయించారు ఇప్పుడు సువర్ణ కూట రాష్ట్రాలలో ఉన్న బంగారం సరిపాతుండటం, ఇంతకీ కావలసిన కాగితపు బంగారం రాకే నస్తుంది ఈ కారణం వలన బంగారపు బజార్లలో మాంద్యం మొదలైంది కొంతవరకూ ఏర్పడింది సువర్ణ కూట దేశాలు స్వేచ్ఛా స్వర్ణ వ్యాపారంలో జోక్యం చేసుకోకుండా ఎవరూ అవసరానికి బంగారం సులభం చెయ్యవు అనే భావండా జపాను, చెడదలు కూడా బహిరంగమైన బంగారు బజారుకు దూరంగా ఉండాలని అంగీకరించాయి. (సామ్య మాత్రం ఏ మాటా వచ్చుకోలేదు సమయక రాష్ట్రాల స్వర్ణఖజానానుండి ఉత్పాదితమైన బంగారానికి కూడా ఆ దేశపు ఇజానాలో ప్రవేశించే అవకాశం లేదు. ఇకముందు రైస్సెన్సు పొందినప్పటికీ ఎలక్ట్రానిక్ పరికరాలకూ, దంత వైద్యానికి, ఆధరణాల తయారీకి, తదితరాలకూ ప్రభుత్వపరంగా బంగారం సరఫరా బంధు చేశారు ఈ చర్యలన్నిటినీ వలనా, ముఖ్యంగా దెబ్బతీసేటూన్నది దక్షిణాఫ్రికా.

దక్షిణాఫ్రికాని అర్థికంగా రాజకీయంగా చాలదేశాలు ఇదివరకే వెలివేశాయి అంతర్జాతీయ సమావేశాల్లో సంతృప్త్యాంగా పరిగణించాయి కానీ, ఆ దేశానికి దైవం చాలా అనుకూలంగా ఉంది ధారావాహికంగా స్వర్ణోత్పత్తిచెయ్యగల అభివృద్ధి నుండి ఇది సంతృప్తి పుంది ఏడాదికి సుమారు 1000 మిలియనుల డాలర్ల బంగారం పుట్టించగలదు ఒక బంగారు గినివి ఉత్పాదక స్థితికి తేడా అంటే సుమారు 100 మి డాలర్లు ఇప్పుడు ఉంది ప్రపంచంలో ప్రతి యేటా స్వర్ణ వివణిలో ప్రత్యక్షమయే బంగారంలో 70 శాతం దక్షిణాఫ్రికా జన్యం అక్కడ ఈనాడు పుట్టిచరబడుతూన్న బంగారం రోజుకు 35 మి డాలర్ల విలువ మేరకు ఉంటుంది దాదాపు అంతటిని లండన్కు వంపురూ పుంటారు దీర్ఘకాలములైన ఒప్పందాల మీద ప్రత్యేక నౌకాదళం ఈ పనికోసం ఏర్పాటు చెయ్యబడి పుంది ఈవిధంగా లండన్ ప్రపంచంలో అత్యంత విస్తారమైన సువర్ణ వివణికా రూపొందింది ఇది 1968 మార్చి 14 వరకూ నిర్విఘ్నంగా సాగింది అమెరికా సలహామీద ఆ వివణి ఏప్రిల్ 1వ తేదీవరకు మూసివేయబడింది తరువాత క్రొత్తవిధానం అమర్చి వచ్చింది

లండన్లో ఉడుగురు ప్రఖ్యాత సువర్ణ వ్యాపారు లున్నారూ దక్షిణాఫ్రికా నుంచి వచ్చిన బంగారమంతా వారి చేతుల మీదనే నడుస్తుంది అందులో ఒక ప్రసిద్ధ వ్యాపార సంస్థ ఎన్ ఎస్ రాఫ్స్ చెల్ట్ లండన్ లో ద్వారా బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇంగ్లాండ్ తనకు కావలసిన బంగారాన్ని కొనుక్కుంటూ ఉంటుంది ద్విశక్త్య విధానం అమర్చి రాకూర్చుం కూడా బంగారానికి బజారు ధర నిర్ణయం చెయ్యాలంటే వ్యాపార ప్రముఖ పంచకం ప్రతిదినమూ ఉదయం సమావేశమై ఒక నిర్ణయానికి వచ్చే ఏవరి తరుఫున ఎంత కొనాలో వారికి అదివరకే ఒక నిర్దిష్టాభిప్రాయం సిద్ధంగా ఉంటుంది ధర ఏదంటే వారి వ్యాపారానికి ఖంగం రాదో ఆ ధరను కాపాడు క్రిందా మీద వేసి, చివరకు లాలోచి పడి వచ్చు కుంటారు అదే ఆనాటి బంగారం ధర మర్నాడు గిరాకీ ఎక్కువైతే మరో ధర పెర్ల యార్నూర్లుం ౬ వ్యాపారంల బంగారం సత్తయి చెయ్యమని కోరిన వారికి మాత్రమే ఆనాటి ధర వర్తిస్తుంది ఆ ధర ప్రకారం రెండు వ్యాపార దినాల అంతరం బంగారాన్ని లండన్లో లండ జెస్టరు వారు రెండో రోజునే పైకం చెల్లించి ఉండాలి ఇట్లా పైకం చెల్లించి లండన్ బ్యాంకులు విదేశాలలో గాని స్వదేశంలోగాని ఉన్న వ్యాపారుల కొనమో సంతలం కొనమో ఒంగారాన్ని ఖరీదు చేస్తాయి అట్లా కొనెట్టుకుంటే వేరే ఏ ప్రదేశానికైనా పంపమని కూడా కోరవచ్చు కొనుగోలు జరిగిన తరువాత అదేక భాగం బంగారం విమానాల ద్వారా వెళ్ళిపోవడం ఆచారం. విమానాలలో ఎక్కించే బంగారపు పార్సెల్

మీద “ఈహం” అనే గుర్తిస్తారు. పై లిట్కి అచ్చగించిన జాబితాలో మాత్రం బంగారమని స్పష్టంగా వ్రాస్తారు.

అసలు బంగారం కొనడానికి సిద్ధపడే వాళ్ళలో రెండు రకాలు ఆశయాలుంటాయి. బంగారానికి గాని ధనానికి గాని విలువ మారుతూ ఉన్నప్పుడల్లా పిల్ల నంత లాభం వచ్చేవిధంగా తావ్రతయ పడేవారు ఒక రకం. ఇంకొక రకం కేవలం రాశిక్రమ సువర్ణాలనులు ఈ రెండు పద్ధతుల వలనా బంగారానికి అవసరమైన గిరాకీ పెరిగి చాలా ఇబ్బందులకు దారితీస్తుంది. రాశిక్రియలు తమ వద్దనే విలయనంత మట్టుకు బంగారాన్ని దాచుకుంటారు. వాళ్ళకి భయం హెచ్చు వారి కంటే ప్రమాదకరమైన చర్యలు తంపెట్టేవారు speculators, లోకంలో వచ్చే చిక్కు వీరివల్లనే. ధరల గమనాన్ని ఉపయోగించుకుని లాభాలు ముచ్చటగా కొట్టే సేవారు వీరు. ఒక్కొక్కప్పుడు తమకు విలయన ధరనే బజారులో నెలకొల్పగలిగిన బుద్ధిశాలిలు. ఏదో విధంగా లాభం తియ్యడమే వీరి భ్యయం బంగారం ఎక్కడ నిలువచేసినా వీరికి అంతగా పట్టంపు లేదు. అవసరమైన చోటికి అర్థంబుగా తరలించగలిగే వారు ప్రపంచంలో ఎప్పుడు కదెప్పి విలువలు మారుతాయా, ఎవరికి డిమాండ్ మేరకు అనే దుర్బల సంత విస్తుందా అని తెల్లవారి లేచి దశ దిక్కులూ పరికిస్తూ ఉంటారు. సమయం చూసి అక్కడ వ్యాపారం చేసే లాభాలు కొడతారు. విక్రీతమైన బంగారంలో 60 శాతం సామాన్యంగా లండన్ విడిచి వెళ్ళిపోతుంది కానీ స్పెక్యులేషను జాస్తి అయితే 80 శాతం దాకా కూడా పోవచ్చు.

బంగారాన్ని ఎవరు వర్తించారు? ఏకటి బజార్లలో చిక్కెంగట్టిన ధనవంశీ, తులు ఏ ధరకైనా కొనడానికి సిద్ధంగా ఉంటారు ఒక్క భారతదేశంలోనే బంగారం మీద మోజుఉందని అనడం సారపాటు ఉన్న ప్రయోజన మేమిటి? ఏ కాస్త బంగారం దేశంలో ప్రవేశం సంపాదించినా అది దొంగవాయిగా జరిగవలసిందే అన్నిదారులూ 1947 నుంచే బంధు చేశారు ఇంకా ప్రాంచివారి కున్నంత సువర్ణ ప్రీతి భారతీయులకు మిసా మరెవ్వరికీ లేదేమో! అమెరికనులు కూడా సువర్ణక్రియలు వారు కూడా గతంగా రాసులు పెంచినవారున్నారు విదేశాల్లో దాస్తూ ఉంటారు 19౬౮ తరువాత ఈ మార్గం నిషేధించబడినా వారు మానుకోలేదు లండన్లో బంగారం కొనడానికి ఏబడే వారు ముఖ్యంగా ఆరేబియా నుంచి దిగబడే తెలవ్యాపారులు తెలసికములైన వారి లాభాలు వారికే లెక్క తెలియనివి జ్యూరిక్ బ్యాంకుల ద్వారా లండన్ బంగారం పంపిణీ అయిపోతుంది 1968 మార్చిలో బజారు తాత్కాలికంగా మూతపడేలోగా, లండన్లో విక్రీతమైన బంగారంలో సుమారు 75 శాతం జ్యూరిక్కు చేరవెయ్యడం జరిగింది అరబ్బీవ్యాపారులు బీరుట్ ద్వారా దీన్ని తెప్పించుకుంటారు స్వీట్జర్లండులో కూడా ఏవిధమైన చర్యలూ లేకుండా, మామూలుగా చాక్లెట్లు కొనుక్కున్నట్లు, డాలర్లకు బంగారం కొనుక్కోవచ్చుట. ప్రయాణికుల చెక్కులు కూడా నిరభ్యంతరంగా స్వీకరిస్తారు. ఇక లండన్, జ్యూరిక్, బీరుట్ తరువాత చెప్పకోదగింది హాంగ్ కాంగ్ అక్కడ కూడా అధికార రీత్యా స్వేచ్ఛా సువర్ణ వ్యాపారం నిషేధమే ఐనా ప్రభుత్వోద్యోగులు కష్ట సుఖాలు తెలిసిన వాళ్ళ! గుట్టుగా విమానాశ్రయంనుంచి సరాసరి నౌకాశ్రయానికి స్వర్ణ పేటికలన్నీ నిశ్చిబ్బంగా తరలిపోతాయి చైనా తెప్పల్లో దడదడా పడవేసి, మహాలోంటి రహస్య స్థలాలకు తీసుకుపోయి, బంగారపు కట్టెలకు లండన్ రూపం మార్చి, రకరకాల చిన్న సైజుల్లో, క్రొత్త ఆవరాలలో తిరిగి హాంగ్ కాంగ్ చేర్చుతారు ఒకసారి పడిబజార్ల పద్ధత అది దర్జాగా వ్యాపారంలో నిలుస్తుంది భారతదేశంలోలాగ బంగారం కంప్రైస్ లేదుగా! జపానువారు ఆ బంగారంలో చాలా భాగం తమ దేశానికి చేర్చుకుంటారు ఎర్రచైనాలో చేరేది స్పల్టం. చైనా తన అవసరాలు లండన్లోనే తీర్చుకుంటుంది ప్రపంచంలో కమ్యూనిస్టీ తర దేశాల్లో ఉన్న గనులనుండి వస్తున్న బంగారం సాలినా 1500మి. డాలర్ల విలువ ఉంటుందని అంచనా పారిశ్రామిక అవసరాలకూ వగైరా అంతర్జాతీయవసరాలకూ సుమారు 750మి పోగా, ఆరబ్, భారత, ప్రాంచి మొదలైన దేశాల ప్రజల అవసరంకోసం 350 మి డాలర్ల బంగారం కావాలి. ఒక మిలిలిన్ 400 మి డాలర్ల బంగారం స్పెక్యులేషను వారికి సామాన్యంగా పరిపాచి. ఇందులో దేనికి గిరాకీ హెచ్చినా అల్లకల్లోలం బయలుదేరుతుంది.

బంగారానికి దొంగలేటా, పెక్కులేమని ప్రమాదాలూ తప్పిపోయాలంటే ఔన్నతి 35 దాల్చి నుంచి ద్విగుణీకృతం చెయ్యాలి! లేకపోతే మధ్య మధ్య ప్రపంచంలో ఈ గడబిడ తప్పదు. సరిగ్గా ఈనాడు (1969 ఫిబ్రవరి నెలలో) లండన్ లో ఖుళీ బంగారం బజారులో ఒక వడిదుడుకు ప్రారంభమైంది ఇది తాత్కాలికం

బంగారానికి ఇప్పటి దాకా ధర పెంచాలి అక్కరలేదా అనేది పెద్ద ముస్స. ఇదమిత్తంగా నిర్ణయించి చెప్పడానికి ప్రఖ్యాత విత్తవిద్వానివులు కూడా అటవీలయ్యిపోయారు. ఒక రెవెన్యూ ఏజ్ తల్లి చెబితే మిగతా వాళ్ళంతా దుయ్యబట్టుకుందికి సిద్ధంగా ఉన్నారు. సురక్షితమైన జవాబు చెప్పాలంటే, ధర పెంచకూడదు, అని నిష్కర్షగా చెప్పాలి. భవిష్యత్తులో అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధానమంతా ఈ ముస్సను చక్కబెట్టడంమీదనే ఆధార పడుతుంది యూరప్ లో దాల్చి బాగా విలవ చేశారు అవి బంగారాన్ని కోరుతూ వుంటాయి. ఇంతవరకూ ఆ దాల్చి పెట్టి బంగారం కొనడానికి ఏ అభ్యంతరాలూ ఉండేవికావు ఇట్లా అన్ని దాల్చి కూడా బదులు అమెరికా 35 దాల్చి లేకుండా బంగారం చెల్లించడం చాలా కష్టం అప్పుడే బంగారం చాలా విరలు భర్తయిపోయింది కాబట్టి ధర మార్చినట్లయితే అమెరికాలో బంగారం మీద వర్షి తగ్గి పోతుంది. ధర పెంచడానికి ఇది ఒక కారణం అమెరికా ధర 1934లో ఏర్పడ్డ ధర అన్ని మున్నెలలకూ ధర మారింది గనుక, బంగారానికి మాత్రం ప్రాత ధర నిలబెట్టడం దేనికి? మార్చి పారేయ్యండి, అంటున్నారు. ఇది మరో కారణం. ప్రపంచ దేశాలన్నింటికీ ఒక వాంఛ బంగారం ఉంటుంది. వీలయినంత బంగారాన్ని గానీ, విదేశ ద్రవ్యాన్నిగానీ నిలువచెయ్యాలని తాపత్రయం తప్పకుండా పెరుగుతుంది దాల్చి కూడా బంగారం లాంటిది కనుక దాల్చి దాచుకుందామని కొందరు తప్పిడతారు కానీ బంగారం ఏనాటి క్కైనా ఉట్టిపెట్టం. విత్తవం వంటిది దాల్చికి బంగారం దొరుకుతూ ఉంటే, బంగారమే దాచకూడదా! ఎదురుగా ఉన్న అవకాశాన్ని ఉపయోగించుకోకుండా ఉన్నట్లే ముందు ముందు ఎన్ని చిక్కులు ఎస్తాయో అని అనుమానించి బంగారం కొనేవారుంటున్నారు ఈ వాంఛ అమెరికాకు ప్రాణ సంకటం కలిగిస్తుంది ఒక్కొక్క తరంలో ఒక్కొక్కసారి బంగారం ధర పెంచుతూ ఉంటే కొందరికి బాగుంటుంది బంగారంగల దేశాలు తమ విత్తి ప్రాంత విలువను మనా యానంగా పెంచుకుంటాయి దానివల్ల ఆ దేశాలకు ఇతోధిక విత్తి సౌకర్యం కుబడుతుంది అందుకని బంగారం ధర పెరగాలని మరో కారణం కానీ ఫెడరల్ రిజర్వ్ సంస్థ అధ్యక్షుని దృష్ట్యా బంగారం ధర పెంచడం తుద అవసరం, అవాంఛనీయం. ధర పెంచడం వల్ల ఎవ్వరికీ ఏలాభం వుండదనీ, అమెరికాకు కూడా నిష్ప్రయోజనమనీ అతని అభిప్రాయం ప్రస్తుత నిక్సన్ ప్రభుత్వవిధానం కూడా ఇప్పటికీ ఈ పద్ధతిలోనే నడుస్తుందని ప్రకటన వెలువడింది. బంగారం అసలు అమెరికా వదలివెళ్లవలసిన అవసరం ఎట్లా వస్తుంది? అని ఒక ప్రశ్న వేసుకున్నారు. దీనికి ముఖ్యకారణం బంగారపు ధర తక్కువగా ఉండడమా? అంటే, కాదు అమెరికా అనుసరిస్తున్న ఆర్థిక విధానం దానికి ప్రముఖ కారణం. ఇదివరకు రెండు దశాబ్దాల క్రితం యుక్తంగా వుంది అనుసరించిన పద్ధతి శాశ్వతంగా పనికిరాదు లోక పరిస్థితులు అతి చంచలంగా ఉంటాయి. రాజకీయంగానూ అంతే ఆర్థికంగానూ అంతే లండన్ ఒకప్పుడు రత్నసింహాసనం మీద కూర్చుంది. ప్రపంచంలో విత్త ప్రసరణం రక్త ప్రసరణలాగే వుండేది. బండ్రోజ్ గుండెకాయలాగే ఉండేది ఆరోజులు వెళ్లిపోయాయి. 1948లో అడ్మినిస్ట్రేషన్ మత్తేభంలాగ నంచరించిన రోజులకూడా తగ్గు ముఖం పట్టాయి బాగున్నారోజున 1948లో మార్కెట్ పద్ధతినే ఒకటి పెట్టారు. యూరప్ లో రకరకాల ద్రవ్యం వెడల్పారు అక్కడ ఆర్థిక వ్యవస్థ పుంజుకునేలాగ చేశారు అమెరికా ద్రవ్యం ఆదేశాల చేతుల్లో ప్రసరించింది వారు ఆ దాల్చి ను రిజర్వుగా పెట్టుకోవడం బంగారంలోకి మార్చుకోవడం ప్రారంభించారు. సువర్ణ నిక్షేపాలంతో విశ్వవిహారం చేసిన దాల్చి గజం ఇప్పుడు బాగా అలోచించి అడుగులు వేయవలసి వస్తుంది ప్రాప్త అటకాయించి అల్లరి లేనదీస్తుంది. జర్మనీ ఆశ్చర్యకరమైన అమెరికన్ మత్తగజానికి కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపి, అడుగుముందుకు వెయ్యనియ్యకుండా వుంది. ఇప్పుడు ధర పెంచితే అమెరికాకు లాభంగా

ఉంటుందా, అంటే ఉండుచ్చు. ఇకర దేశాలు తమ మిగులు ద్రవ్యంలో అమెరికాతో వ్యాపారం చేస్తే ఆలాభం తగినంత కుబడువచ్చు యూరప్ దేశాల చెల్లింపుల మిగుళ్ళు అనుకూలంగానూ, అమెరికాలో ప్రతికూలంగానూ పెరుగుతూవున్నాళ్ళూ ఈ లాభం అంతగా ఉండదు. విజమైన సత్ఫలితం కావాలంటే అమెరికా వెనుకటి ఏనుగుభర్త తగ్గించి, తమ దాల్చి లోకంమీద విపరీతంగా వ్యాపించకుండా చూసుకోవాలి. వియత్నామ్ విధానం లాంటిది చాలా ప్రతిబంధకాలే అవని కొంతవరకూ ప్రారంభించారు. కానీ ఇతోధికంగా సాగి. అంతేకానీ బంగారం ధర పెరగడం వల్ల ఇంతకాలం మంచి నష్టాన్ని పడ్డ తిని తారుమారు చెయ్యడం తప్ప పెద్ద పెట్టుని ఉపయోగించి ఉండదు దాల్చి విలువ తగ్గించడం వల్ల అన్ని దేశాలతోబాటు అమెరికా గర్వం కూడా దిగజారి పోతుంది ప్రపంచంలో నేడు ఆధార ద్రవ్యంగా పరిగణించబడుతూన్న దాల్చికు వరపతి తరుగుతుంది అప్పుడు ప్రపంచంలో రెండు వక్రాలు ఏర్పడతాయి. దాల్చిను తలదాల్చేది దాల్చి కూటంగానూ, బంగారంతోనే వ్యవహారం చేసేవి. స్వర్ణ కూటంగానూ విభజన పొందే అవకాశాలున్నాయి. అందుచే అమెరికా బంగారపు ధర మార్చడానికి సుముఖంగా లేదు కానీ బంగారపు బజార్లో మొన్న ఫిబ్రవరి నెలలో వచ్చిన కలవరం చూస్తే కొన్ని విపరీతాలు ఇంకా ఎప్పుడైనా రావచ్చునని తోస్తుంది అవి వెంటనే రావచ్చు లేదా కొంతకాలంపోయాక సంభవించవచ్చు. ధర పెరగడానికి ఆసాధారణమైన పరిస్థితులు లేకపోయినా, ధర పెరుగుతూందంటే, బంగారానికి ధర పెంచితేనే గానీ మూడు వర్షాలు తీలవలసి వుంటున్నాయన్నమాట.

వ్యక్తులకు బంగారంమీద ఉండే మోజు బంగారంలోనే కానీ తీరదు కానీ దేశాలకు బంగారంవలె అంగీకరించబడేది ఏదైనా చాలా అందుచేత అన్ని దేశాలకూ అంగీకారమైన కాగితపు బంగారం సృష్టించబడడం ఎంతో వాంఛనీయం ఈ విచిత్ర సృష్టి వల్ల ప్రపంచంలో బంగారానికి గల స్థానం తగ్గడానికి అవకాశంలేదు కానీ బంగారం మీద అత్యంతంగా ఆధారపడ వలసిన అవసరం పోతుంది కాగితం బంగారం అంటే అసలు బంగారానికి ప్రత్యేకమైన యంగా వాడుకుందికాదు. దానికి ప్రతి రూపమూ కాదు కానీ ప్రతిమానంగ ఉపయోగించవచ్చు అదనంగా ఇదికూడా వుంటుంది. బంగారం ధర పెరిగితే బంగారం ఉత్పత్తి చేసే దక్షిణాఫ్రికాలాంటి దేశానికి బ్రహ్మాండమైన సంపాదన. కాగితపు బంగారం సృష్టి చేయవలసినా అవసరం లేదు.

ప్రపంచ వ్యాపారం సంవత్సరానికి సుమారు 10 శాతం పెరుగుతూంది. అంటే అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి రూపొందిన తరువాత సుమారు ద్విగుణీకృతమైందని అంగీకరించవచ్చు అందుకు తగినంతగా అంతర్జాతీయ ద్రవ్యం (International Liquidity) పెరగలేదు. అది ఏడాదికి 3 శాతం మాత్రమే వృద్ధి పొందినట్లు రెక్కవేయబడుతూంది రిజర్వు ద్రవ్యాల విలువలూ, బంగారపు విలువలూ చాలా మందంగా వృద్ధి పొందుతున్నాయి. అవతల వ్యాపారపు-దురుకు తనం జాస్తిగా పెరుగుతూ వుంటే ఈ రెండింటికీ సామరస్యం కుదరడంలేదు. దీనివల్ల అంతర్జాతీయ ద్రవ్యతో అనేక అగచాలూ గడ్డు సమస్యలూ సిద్ధమవుతున్నాయి ఉత్పాదితమైన బంగారమంతా అంతర్జాతీయ ద్రవ్యతకు పనికి వస్తే ఈ చిక్కు తప్పిఉండేది. గమనించిన బయటపడ్డ బంగారంలో సుమారు 60-65 శాతం ద్రవ్యేతర ప్రయోజనాలకు పోతుంది దీన్ని ఒదికట్టుడం కష్ట సాధ్యం. ఏ విధంగా చూచినా అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి సభ్యుల రిజర్వులు తగ్గుముఖంలానే ఉంటున్నాయి. 1968 నం. 6 రంలో తొలిసారిగా వెల్లోనూ 100 మి దాల్చి తగ్గు యట ముఖ్యంగా అమెరికా, ఆస్ట్రేలియా, ప్రాప్త, నెడర్లాండ్స్, ఇటలీ, స్విట్జర్లాండ్ దేశాల్లో ఈ తగ్గుదల భారీవిస్తూ కనబడేట్లు వార్తలు ఈ అంతర్జాతీయ ద్రవ్యంలో కలిగిన సమస్యలకూడా సర్దుకోవాలంటే కాగితపు బంగారం చాలా ఉపయోగకరంగా ఉంటుంది

ఇట్లా కాగితపు బంగారమని వ్యాపారికంగా వర్ణించబడుతూన్న ప్రత్యేక వినియోగాధికారాలను సృష్టించాలనే నిర్ణయం, 1967 సెప్టెంబరులో ద్రవ్యనిధి వార్షిక సమావేశంలో గవర్నర్ బోర్డులో రయో డి జినోలో ఆమోదించబడింది తదనుగుణంగా ద్రవ్యనిధి నిబంధనలలో కావలసిన మార్పులు ప్రతిపాదించబడుతున్నాయి. 1944 జూలై లో బ్రెటన్ వుడ్స్ లో ప్రపథమంగా

శ్రీమద్రామాయణం :

శ్రీ దేవరాయలగారి వ్రాసినది.

44 నభ్యదేశాలచేత సంఘటితం చెయ్యబడి, తరువాత 1946-47లో ఆచరణలో పెట్టబడిన నిబంధనాపటికి సవరణలు చెయ్యబడవడం ఇదే తొలిసారి. చాలా దూరదృష్టితో రూపొందించబడిన ద్రవ్యనిధి సిద్ధాంతాలూ నిబంధనలూ అసలు మార్పుచెయ్యవలసిన అవసరమే లేక, నీలు వెంబడిని నివిధ విధాలుగా అర్థం చెప్పుకోవగలగనై ఉన్నాయి. ద్రవ్యనిధి కార్యవర్గం వివరంగా రూపొందించి 1968 ఏప్రిల్లో సమర్పించిన సవరణ ప్రతిపాదనలు కూడా గవర్నర్ల బోర్డులో ఆమోదించబడ్డాయి. ద్రవ్యనిధిలో సభ్యత్వం ఉన్న 107 దేశాల్లో 80 శాతం ఓట్లు గలవి సుమారు 65. ఈ దేశాల కోటాల మొత్తం కూడా సుమారు ఆ శాతంలో ఉంటుంది. వారు ఈ సవరణలమీద ఆమోదముద్ర వేస్తే కాగితపు బంగారం అమల్లోకి వచ్చేస్తుంది. ఇది బహుశా 1969 సెప్టెంబరులోగా పూర్తికావచ్చు. ద్రవ్యనిధిలో దాదాపు 25 శాతం కోటాగల అమెరికా 1968 జానరరీనే అంగీకారాన్ని ప్రకటించి చేసింది. కొద్ది రోజుల్లో భారత దేశం కూడా ఈ విధానాన్ని పార్లమెంటులో చర్చించి ఆమోదముద్ర వేస్తుంది.

ఇదివరకు అందుబాటులో ఉన్న ద్రవ్యనిధి నిధులు ప్రత్యేక దరఖాస్తు మీద, ఏదేశపు ద్రవ్యం కావలెనో ఆ దేశపు ద్రవ్యంలో, వీలునుబట్టి, ద్రవ్యనిధి నిబంధనలకు లోబడి, నిధి యొక్క అంగీకారం ప్రకారం, అప్పుగా, వినియోగించుకోవలసినవి. నిధిచేత అంగీకృతమైన ఋణాల మేరకు అంతర్జాతీయ ద్రవ్యం (Liquidity) పెరుగుచుంది. అప్పులు తీరుతూవుంటే ఆ ద్రవ్యత తగ్గుతూ పుంటుంది. 1968- మార్చి నెలారంబు నిధి సభ్యులమీద విగిరిఉన్న ఋణం 4,500 మి. డాలర్లు. సాలీనా ఈ సభ్యులందరికీ ద్రవ్యనిధి సుమారు 2,500 మి. డాలర్లు మాత్రం ఇవ్వగలుగుతుంది. అది చాలా. నిధి ఇవ్వగలిగే మొత్తంగాని. సభ్యులు పుచ్చుకోగలిగే మొత్తం గాని సభ్యుల కోటాలమీద ఆధారపడి వుంటుంది. ఆ కోటాల వీలయినంత వరకూ పెంచగా మొత్తం 1968 మార్చి నెలారంబుకు 21,000 మి. డాలర్లైంది. ఈ మొత్తం చిన్నా పెద్దా కలిసి 107 దేశాల వారిది. వారికిన్నీ, అవసరాలనుబట్టి, ఈ కోటాలు నియమితమైనాయి. కేవలం 5 మి. డాలర్లు నుంచి 5 వేల మిలియనుల వాటి చెల్లించిన వారు కూడా ఉన్నారు. భారతదేశం చెల్లించినది 570 మిలియనుల డాలరులు. అప్పుకోసం దరఖాస్తు చెయ్యడం, ద్రవ్యనిధిలో అప్పేర్షిత ద్రవ్యం ఉండడం, నిధి కార్యవర్గం చేత అంగీకృతి పొందడం, ఆ తరువాతనే ఆ ఋణాన్ని ఉపయోగించడం, తిరిగి నిర్ణీత వ్యవధిలో వడ్డీలోనూ తీర్చుకోవడం, ఇన్ని చిక్కులు వడినా ఆ ద్రవ్యం రిజర్వుగా ఉపయోగపడదు. వ్యాపార రీత్యాగాని, ఇతర తాగాని విదేశాలకు చెల్లించవలసిన మొత్తం మిగిలి ఉన్నప్పుడు మాత్రమే ఏదేశానికైనా ద్రవ్యనిధి సహాయం చేస్తుంది. ఆనరగా నిలుస్తుంది. అదే ఆనరా సరఫరా (Stand by Credit).

క్రొత్తగా వచ్చే కాగితపు బంగారంలో ఈ చిక్కులెవ్వరూ ఉండవు. ఒక్కొక్క 'కాగితం' యొక్క బంగారపు విలువ 0.888671 గ్రాములని నిర్ణయించబడింది. ఈ బంగారానికి ద్రవ్యనిధి హామీ ఇస్తుంది. ఇది సరిగ్గా నేటి డాలరు విలువ. నిధి సభ్యులు తమ అంతర్జాతీయమైన చెల్లింపు సమస్యలను ఈ బంగారంతో తీర్చుకోవచ్చును. డాలర్లు లేవనిగాని, బంగారం లేదనిగాని విచారవడవలసిన పనిలేదు. ఈ ప్రత్యేక వినియోగాధికారాలు ఇదివరకు ఉన్న ద్రవ్యనిధి పరపతిలాగ కఠోరమైన షరతుల క్రింద ఉండవు. ఆ పరపతిని రిజర్వుగా అసలు ఎప్పుడూ ఉపయోగించడానికి వీలేదు. ఈ కాగితపు బంగారం కూడా స్వదేశపు రిజర్వును ఇషుం వచ్చినట్లు మార్పుకోడానికి పనికిరాదు గాని అంతర్జాతీయంగా, సమయానుకూలంగా వినియోగించుకునే రిజర్వుగా, ఉప

యోగించుకోవచ్చు. సాలీనా మామూలుగా తటస్థపడే చెల్లింపు మిగుళ్లు సర్దుబాటు చేసుకోవడానికి విరివిగా ధారాళంగా ఉపయోగించుకోవచ్చు.

కాగితపు బంగారం ఎంత వున్నాస్తోరో ఖచ్చితంగా వివరాలు బయటపడలేదు. కాని 1,000 మి. డాలర్లకు తగ్గుదు, 2,000 కు మించదు అని ఊహించబడుతూంది. ఆ మొత్తం ద్రవ్యనిధి కోటాల నిష్పత్తిలో సభ్యులందరికీ పంచి పెడతారు. భారతదేశానికి సుమారు 3.75 శాతంవరకూ వస్తుంది. ఈ స్వల్ప స్వల్పాలను ఒకేఒక్క విదేశ ద్రవ్యంలోనికి మార్పు కోవాలని నిబంధన లేదు. స్వేచ్ఛగా, నిధి ప్రభుత్వం గల ఏ దేశపు ద్రవ్యంలోనికైనా, వీలు ప్రకారం మార్పు కోవచ్చును. ఉదాహరణకు మన దేశానికి 100 మి. డాలర్ల కాగితపు బంగారం లభించి నట్లయితే, అందులో 50 మి. లతో డాలరులూ, 25 మి. లతో పౌనులు, 10 మి. లతో మార్కులూ, మరో 10 మి. లతో ఫ్రాంకులూ, 5 మి. లతో యెన్నలూ ఇట్లా తెచ్చుకుని చెల్లింపుల మిగుళ్లు తెగింపులు చేసుకోవచ్చు. ద్రవ్యనిధి ప్రమేయం లేకుండా నేరుగా ఏ దేశంలోనైనా ఈ స్వల్పాలను ఉపయోగించవచ్చు. ప్రతిదేశమూ ఈ కాగితపు బంగారాన్ని సొంత ద్రవ్యంలాగా వాడుకోవచ్చు. ఐనా దీనికి వెనక ద్రవ్యనిధిలో ఏదో నిక్షేపం రిజర్వుగా ఉండవలసినదం పొరపాటు. అలాంటిదేమీ లేదు. సభ్యులు నేనే ఆమోదముద్రలే ఆ కాగితపు బంగారానికి జీపం. ఆ ముద్ర నేకారంటే ఆ కాగితాలను బంగారంలాగే గౌరవిస్తామని హామీ ఇచ్చినట్లు. అంట్లో ద్రవ్యనిధి ఊరికే గాలిలో ఈ కాగితం బంగారాన్ని వుప్పించి, ఈ యంత్రం తనుకూడా పనిచేసుకుపోతూ వుంటే, దూరాన్నుంచి వర్షానెక్కిస్తూ వుంటుందన్న మాట.

ఒకసారి ఈ బంగారం చేతికి వచ్చిన రెక్క ప్రచారం దానిలో వ్యవహారం సాగిస్తూ, అదనంగా అవసరమైతే కూడా ద్రవ్యనిధి నుంచి మళ్ళీ మరింత తప్పకునే అవకాశం కూడా ఉంది. కాని ఇలా అదనంగా కావలెనైతే తన (సొంత) ద్రవ్యాన్ని నిధిలో చెల్లించి ఆ నిలువ మేరకు తీసుకోవాలి. అట్లా తీసుకోడానికి కూడా ఒక గరిష్ట ప్రమాణం నిర్ణయించబడింది. తన మొదటి కాగితపుబంగారం ఎంతో దానికి రెండింతలవరకూ మళ్ళీ తీసుకోవచ్చు. అంటే ఒక దేశం ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనైనా సరే తనకు మొదట ఇవ్వబడినదానికి మూడురెట్లు కంటే ఎక్కువగా తన హాస్తిగతం చేసుకునే అవకాశం లేదు. కాని మరో షరతుకూడా ఉంది. బడేళ్ళ కాలంలో మొట్ట మొదట పొందిన కాగితపుబంగారాన్ని పూర్తిగా వినియోగించుకుంటే, అందులో 30 శాతం తిరిగి సంగ్రహించుకోవాలి. అంటే సగటున 70 శాతం కంటే అధికంగా ఏఒక్క సమయంలోనైనా వినియోగించుకోకుండా, ఆ పరిమితిలో అణగిడంటే, దానిని తిరిగి పొందడం, దానికోసం అప్పు తీర్చడం తటస్థించదు. దేశాలు దుదారాగా ఈ బంగారం వెచ్చించకుండా అరికట్టాలని ఇది ఒక కట్టుబాటు.

ఈ క్రొత్త విధానంలో బదుగుదేశాలకుకూడా బద్ధులైతేకాలంలోబాటు ఒకే రేటున బంగారపు సంభావన లభిస్తుంది. అంతర్జాతీయ రంగంలోని చెల్లింపు మిగుళ్లు వ్యతిరేకంగా తయారై, నానాయాతనా అనుభవమైన దేశాలకు బేషరతుగా సువర్ణ సంభావన దొరుకుతూవుంటే, అంతకుంటే సుదాహరణమైన విషయ మేముంటుంది? ఎవరి లక్ష్యమూ లేకుండా, పెద్ద పెద్ద రాజ్యాలు రాజకీయపు లంకెల్లో చిక్కుకోకుండా, స్వతంత్రంగా ప్రపంచంలో వ్యాపారాలు చేసుకునే అవకాశం కోసం ఎదురుచూస్తున్న దేశాలు, ముఖ్యంగా వర్ణమాన దేశాలు, ఈ కాకి(తం) బంగారానికి హాదరి పట్టి అవ్వనించడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాయి.

ద్రౌపది - భక్త విదురులు

శ్రీ నేలటూరి రామదాసయ్యంగారు

ఉభయ వేదాంత ప్రవర్తకులు, శ్రీమంతులు కంచి అజ్ఞాంగరాచార్యుల వారసులు. 'ప్రణామ సాయంకర' అనియు, 'జగదాచార్య సింహాసనాధిపతి' అనియు వారికి ఉద్వంశపూర్వముండి దిగుమన్నట్టివి అన్వర్థములగు ఇంటిపేరులే బిరుదులు. వేద వేదాంత శాస్త్రములందును, ద్రావిడ దివ్య ప్రబంధము లందును శ్రీ వైష్ణవ పుల సాంతములై యని యభిమానింపబడు మోక్షశాస్త్ర పరిపదాయములందును శ్రీ భాష్య భగవద్విషయములందును వారి పాండితి ఇంత లోతు ఇంత విశాల అని అంతు చెప్ప నలవివడునది గాదు. ఇకను వట్టి కావ్య నాటకాదులమాట ఒక లెక్కయో? వారు కవి నవ్వాదయ చక్ర వర్తులు. వారు పూర్వ దివ్యసూరులు అనుగ్రహించినట్టియు పూర్వాచార్యులు రచించినట్టియు సకల గీర్వాణ ద్రావిడ గ్రంథములను తమ సొంత వ్యాఖ్యానములతో ఎల్లరకు సుగ్రహమగునట్లు లోక మహాపకారముగా ప్రకటించియు ప్రకటించుచును ఉన్నారు. వారి వాక్కునుండియు చేతినుండియు గీర్వాణమునను అరవమునను ఆంధ్రముననూ గూడ ఎన్నియో మానవ ప్రతికలు బహువర్ణములుగా తెంపులేక వెలువడుచునేయున్నవి. అందలి ప్రతి యక్షరము గూడ వారి సొంత పలుకును వారి సొంత వ్రాతయునే కాని ఇతరుల దొక్కటియు లేదు. ఇప్పుడు వారికి సాటి పండితుడు గాని కవి గాని ఆచార్యుడుగాని విమర్శకుడు గాని మరెవడును లేడు

వారు 'వైదిక మహాపర' యను తమ గీర్వాణ ప్రతికలో నూటనాలుక దానియందు 10-4-1959 వ దినమున ఇట్లు ప్రకటించిరి. 'కార్తం గాదు' అని యింటిపేరుగల వేంకటాచార్యులను యాచార్యుల వారోకరు ద్రౌపది ఎప్పుడో ఒకసారి

'పశ్చ మే పతయః సన్ని, షష్ఠ్యాపి మను రోచతే'

'ఏవురు పతు బున్నారు నాకు. ఆరవవాడును 'సహి' నాకు ఇన్నడే' అని యన్నడట. దాన ఆమె పాత్రివత్వ భవ్యులైన దని దూషించినారట అందులకు అజ్ఞాంగరాచార్యులవారును "ద్రౌపది అట్లాకసారి యన్నది నిజము కాని, అది ప్రీజన వాక్ చాపల మాత్ర ప్రకాశకము, వట్టి ఎగతాళిమాట, ఆమె నిజమగు మహారథముం జెప్పునది కాదు దాన నామె పాత్రివత్వ భవ్య యనుట మహా పాతకము. ఆయన ఎవరో కార్తంగాడు వేంకటాచార్యుల! ఆయనకు మంచి గురు శుశ్రూష యున్నంగదా" అని దిసంతు లడిచి, ఆ మహా పాతకము శాంతమగునట్లు నే నిదే ఆమె ప్రభావ మభివర్ణింతును అని 'జయతు జయతు ద్రౌపది దివ్యకీర్తి' అని యాశంపించి ద్రౌపది ప్రభావ సంగ్రహమని తొడంగినారు.

ద్రౌపది యజ్ఞాన్ని జన్మ వంచపతి వివాహాది పవిత్రాద్యుత్తములను పర్లించి, అంతట ఆమె పడిన క్షేతములం జెప్పం దొడంగి ఆచార్యులవారు తత్ప్రభావ పరిగ్రహించి చిత్తావేశమున ఇట్లు ఆనతిచ్చినారు. 'దురత్మా దు శాసన స్పదానీ మేవ అంత పురం ప్రవిశ్య సాధ్యం ద్రౌపదీం కేషేషు ఆకృష్ట రాజసభాం బలా దానినాయ లాంతతద్గుర్తుంశ్చ పరిభవిత మిచ్చనీతస్య శరీరాత్ వననం ఆచక్షర్ష స్వకీయే వస్త్రే బలాద్ దు శాసనేన హియమాణః, మనుష్యేషు రక్షకం కమపి సా నాలభత తస్మాత్ హస్తా వృద్ధ్యమ్య సాజ్ఞానిబన్ధం 'హ కృష్ణ ద్వారకావాస రక్షమాం శరణాగతామ్' ఇతి సకరణం భగవన్తమేవ శరణ మభియతా తస్య శరీరాత్ తస్మిన్ సమయే అనన్తాని కాయవా సాంపి ఉచ్యంతరి సమత్సన్నాని తాని చ ఆకృష్టాకృష్ట దు శాసన శ్రాన్త భూత్వా భూవంశ పరిపర, దుర్మోహ దుర్యోధన స్తు తదాపి మపి సాధ్యం తస్యం

భగవత్కరుణాయా ప్రసరరీతిం నాజానాత్.....ధూర్త్ దుర్యోధనః సభా మధ్యే సాధ్యం తాం స్వస్యేకా స్థా తు మాహ్వయత్ పిరవట్ట ని 'పిరాంశద, వీత లజ్జ మేవ త్వదూకా స్థాతుం య త్వమాహూతవాన్, భీమస్తనోరూ ధ్రువం భక్ష్వాత్. దుష్పా దు శాసనశ్చ స్వకీయేన దగ్ధ హస్తేన మత్కేశాన్ ఆకృష్ట వస్త్రం చ మే య దపహరత్ తస్మా తస్య వక్త్రే భిత్వా తద్రుధిరేణ భీమో మమ కేశాన్ సిక్నేత్. తాపత్యస్సంతం కేశా న్మే న బన్ధ్యామ్' ఇతి సాక్రొశం సావతిజ్ఞే" అని.

"దురాత్ముడు దు శాసనుడు అప్పుడే అంత పురము ప్రవేశించి సాధ్యు యైన ద్రౌపదిని వెండ్రుకలం బట్టుకొని లాగి రాజసభకు ఎంతవరముగ తెచ్చెను ఆమెను ఆమె భర్తలను పరిభవించగోరినవాడై ఆమె యొంటినుండి చీరను లాగెను.తన చీర బలవంతముగా దు శాసనునిచే హరింప బడుమండగా, మనుష్యులయందు రక్షకు నెవ్వర ఆమె పడయదాయెను అందు వలన చేతులెత్తి మోడ్చునట్టి, ఓ కృష్ణ, ద్వారకావాస, శరణాగతను నన్ను రక్షింప వయ్య అని జాలి పుట్ట దేవుని శరణు జొచ్చినది ఆ సమయుమన ఆమె యొంటి నుండి అనంతములై పట్టు చీరలు వెంటవెంటనే ఉత్పన్నములై నవి వానిని ఒలిచి యొలిచి దు శాసనుడు అలసిపోయినవాడై నేలం గూలెను తెలిసిమాలినవాడై న దుర్యోధనుడవునో అప్పుడును ఆ సాధ్యుడై భగవంతుని కరుణ ప్రసరించిన రీతిని ఎఱుంగజాల దాయెను. ధూర్ముడై వాడు సభనడుమ ఆ సాధ్యుని తన యూరువునం గూర్చుండ రమ్మని పిలిచెను ఆ వీరవత్స 'నీమడా, వీరుడవా నీవు' సిగ్గుమాలియే నన్ను నీ యూరువునం గూర్చుండ బిలిచితివి; గాన భీముడు నీ యూరువులం దప్పక పిలుగుగొట్ట గలడు సో దుష్టుడు దుఃశాస నుడును తన పాడు చేతితో నా వెండ్రుకలు లాగి నా చీరను ఒలిచినాడు గాన వాని జొమ్మును పగిల్చి ఆ నెత్తుటితో భీముడు నా వెండ్రుకలను తడువగలడు సో అంతపక్షకు నా వెండ్రుకలను నేను ముడువను' అని తిట్టుచుం బ్రతిప వట్టెను" అని

అట్లుట్లు భీముడు చేయగలడని ఈమె తాను ప్రతినవట్టుట ఇదే ట్టిది? శపించె నన్నను ఒక తీరుగ నుండునేమో ప్రతిన ఈమె పట్టుటయూ దానిని భీముడు తీర్చుటయు! ఈ ప్రతినవట్టుట గాని శపించుట గాని భార తమునం జూపట్టదు ఈ ప్రభావ వర్ణనవశమున ఏమో అనుశాసన మని భారవిని, ఏమో వ్యకోదర ప్రగల్భాక్షి అని వేణీసంహరమును ఉదాహరించిన గురువర్యులు ఈ ద్రౌపది ప్రతిజ్ఞను వేంకటాచార్యులు లేదన్న పాత్రివత్వ మును మరి మరి యుగ్గడించి, ప్రతిష్ఠించుట మరి యే పురాణమున నే నాలుకమున మరి యే దివ్య ప్రబంధముం గాంచి యిట్లు ప్రభాసించినారో !

కొప్పువట్టి లాగినపుడు గాని చీర లాగి యొలిచినపుడుగాని యా దుండ గిని దుడుకునను నోట నెట్లుకొని రాని యీ ప్రతిన దెప్పని కరుణను ముట్టు చీర పోయి పట్టుచీర పుట్టి ఆ యాపద తీరిన యనంతరమా?

మహాపారతమున వ్యాసులు :

తతో దుశ్శాసనో రాజన్

ద్రౌపద్యా వననం బలాత్

పహమధ్యే సమాక్షిప్య

వ్యవాక్రషట్టం ప్రచక్రమే

అకృష్యమాణో వసనే
ద్రౌపద్యా చిన్తితో హరిః

.....
ప్రవన్నం పాపి గోవింద
కురుమధ్యే వసేదరీవో.

అకృష్యమాణో వసనే
ద్రౌపద్యాన్త విశంపతే
తద్రూప మవరం వస్త్రం
ప్రాయరాసీ దనేక శః

.....
త దదుత తమం లోకే
వీక్ష్య నర్సే మహీభుతః
శశంసుః ద్రౌపదీం తత
కుత్సన్ దుతరాష్ట్రజమ్.

శశప తత్ర భీమన్తు
రాజమధ్యే బృహత్సవః
క్రోధా ద్విస్ఫురమాణోహో
వినిష్ఠిష్య కరే కరమ్.

ఇదం మే వాక్య మదధ్యం
క్షత్రియా రోకవాసినః.

.....
య ద్యేత దేవ ముక్త్యాహం
న కూర్యాం పృథివీశ్వరాః

పితామహానాం పూర్వీషం
నాహం గతి మవాప్నుయామ్.

లస్య సావర్య దుర్బుద్ధేర్
భారతావ పదస్య చ
నాపిజేయం బలా ద్యక్ష్ణ
భిత్వా చే ద్రుధిరం యుధి.

అంద్ర భారతమున నన్నయ్య-

ఇది సేయంగా దని మది విచారించక
నదర్శితుండు దుఃశాసనుండు
నెట్లైన ద్రౌపది గట్టిన పుట్టుంబు
నభతోన విధ్వే నాశంక లేక.

పించాల రాజపుత్రి శయారైయై యార్జనశరణ్యం

దైన జగన్నాథు జనార్దనుం దలంచె

యుడుగక యెలువంగొడియి ము చ్చనీత
వైన తద్యస్త్రంబు నట్టి వలువ
లలితాంగి జన్మన మండలమున బాయక
యొప్పుమగ్గు నయ్యవిదగ జాచి
నభ్యు లేల్ల మదిత సమ్మదులయిరి.

దుశ్శాసనుండు సేసిన యవమానంబు నూచి కోప రిణా గోష్ఠ
యరుం డగుచు దంభనందమ్ దాంబముఖుం డయి యెల్లవారులు పిన్ప
విట్టనియె.

కురువృద్ధుల్ గురువృద్ధ బాంధవు లనే
మతో సూమచుండన్ మచో

దుర్బుధై ద్రౌపది నిట్లు పేర్కె ఖిలన్
దుశ్శాసనున్ లోక భీ

కరశీలన్ వధియించి తద్విపుల వ
క్షః శైల రక్తాసునిర్
ఝర ముక్త్యపతి చూచుచుండ నని
వాస్యదీంతు సుగ్రాక్యతన్.
ఇట్లు సేయనైతి నేని బిత్త పితామహుల గతికిం డప్పినవాడ

నగుదు ననిన, నతని యతికూసుషంజైన మహావ్యవసాయంబున కడుపుతం
బందిరి

“శశప తత్ర భీమన్తు” భీమసేనుండు ఎల్లవారును విన నిట్లనియె...
అని భీముని ప్రతిజ్ఞ హెచ్చించబడినది; ద్రౌపదిది కాదు

అట్లే మరియు మహాభారతమున- (వ్యాసుడు)
కణః . .

అన్యం వృణోష్యే సతి మాఖ
యస్మా ద్దాన్యం న లభసి దేవనేన.

.....
తద్వై శ్రుత్వా భీమసేనో వ్యమర్షీ
భృశం నిశక్వాస తదార్చరాసః
రాజాదుగో ధర్మపాశానుబద్ధో
దహన్తి నైనం క్రోధనంరక్త దృష్టిః

భీమసేనః—

నాహం కుర్వే సూత పుత్రస్య రాజన్
ఏష సత్యం దానభావం ప్రతివిష్యః
కిం విద్విషో వై మా కేతం వ్యాహరేయుః
నాదేవీ స్త్రం య ద్యనయా స్మరేప్రి

వైశంపాయనః—

భీమసేనవచః శ్రుత్వా
రాజా దుర్యోధనస్తదా
యుధిషి ర మువా కేదం
తూషీం భూత మచేతనం
భీమాజ్ఞాన యమా చైవ
స్థితౌ తౌ వృషశాసనే
ప్రశ్నం బ్రూహి చ కృషీం తాం
అడితాం యది మన్యసే
ఏవ ముక్త్యాతు కౌస్తేయ
మిషాన్య వసనం స్వక్మో
స్మయన్తి వైక్త్య పాశ్చాత్రిం
ఐశ్వర్య మదమోహితః

.....
అభ్యుత్పన్నయిత్వా రాధేయం
భీమ మాధవ్యాయ వ్నివ
ద్రౌపద్యాః ప్రేక్షమాణాయాః
సవ్య మూరు మదర్యయత్.

భీమసేన స్త మాలోక్య
నేత్రే అర్థాన్య రోహితే
ప్రసాద రాజమధ్యే తం
సభాం విశ్రావయన్ వివ
పితృభిః సహ సాలోక్యం
మాన్య గచ్ఛే ద్యుకోదరః
య వ్యత సూరుం గదహ
న భిద్యాం తే మహాచావే

(కుద్దస్య తస్య సహాభ్యః)

(సోతోభ్యః సావకాచిహ్నః)

వృక్షే క్షేప వినిశ్చరుః

కోటరేభ్యః ప్రదహ్యతః

ఆంధ్ర మహాభారతమున (నన్నయ)

అక్కోమలి పాంచాలిం జూచి నగుచు—

తిరుణి, యేవురకంటె నొక్కరుడ భర్త

యగుట లగ్న, జూదంబున నాలి నోటు

పడని వానిగఁ దగు భర్త బడయు మింక

ననుచు రాదేయుఁ డుల సమాధు నంత—

అమ్ముడితన్ నిభిళహరి

డాక్టర్ గలవ విధాని కేశభా

లమ్మున నొప్పుదానిఁ దన

రవ్య పృథుటతలంబు నెక్కెగా

లమ్ముని నన్ను సేసె భృత

రాష్ట్ర సుత్రాజ్ఞుడ పుట్ట దాని రూ

రమ్మునఁ జూచి కౌరవ కు

రంగ మృగేంద్రుడ భీము డల్కతోవ.

లయసమయ దండధర ని

ఓయుండ్ల ధరణికు లెల్ల దన పలుకులు చి

స్మయ సంభ్రమ భయ సంభృతు

లయ వినుచుండంగ నిట్లు లనియెన్ సభలోన్.

ధారుణి రాజ్య సంపద మదంబున

గోమగ్న గృష్ణ జూచి రం

భారు విజోరుదేశమున మండగ

బిల్విన యిద్దురాత్ముడు

ర్వాచ మదీయ బాహువరివర్తిత

చండ గదాభిఘాత భ

గన్నీరుతరోరు జేయుచు సుయోధను

సుగరణాంతరంబునన్

జనను ద్రౌపది ప్రభావముం దెప్పెదరన్న యువక్రమమున
భారతమునం దెప్పిన దానిం దెప్పుటయ లెప్ప యగుచు రామే తమ
విదుర ప్రశంసలో 'యథా వ్యాసేన ప్రాకాశ్యత' అని చెప్పినారే.
ఆ నియమమును ఇందును పాటినరా?

అల్లె యుద్ధాన దుఃశాసనం జంపినయెడ ఈ తప ప్రతిజ్ఞని
స్మరించి పలుకు కొనందగును. ఇదే ఆ ఘట్టము—

అథ అ విక్రమ్య రణే వృకోదరో

మహాజం కేసరీ యద్వ దేవ

విగ్రహ్య దుఃశాసన మేక వీరః

సుయోధన ప్యాధిరథేః నమక్షం

.....

అసం సముద్యమ్య తం సుధారం

అగ్రైత్య వక్షః పతితస్య భూమా

వధాపిబి చ్చౌడత మస్య కోషం

తతో విపాత్యాస్య శిరోఽపకృత్య

తే నాసినా తప పుత్రస్య రాజన్

సత్వాం చిశ్మ మాతిమా ప్రతిజ్ఞాం

భీమా పిబి చ్చౌడత మస్య కోష్ఠం.

వాసుదేవ —

భీమసేన స్తు ధర్మేణ

యుధ్యమానో న జేష్యతి

అన్యాయేన తు యుధ్యన్తే

పాన్యా దేవ సుయోధనవత్

(పతిజ్ఞాతం తు భీమేన

ద్యూతకాలే ధనంజయ)

ఊరూ భేత్సామి తే సజ్జ్యే

గది యేతి సుయోధనః

పోఽయం ప్రతిజ్ఞాం తాం చాపి

పాలయ త్వరికశః

.....

స పపాత నరవ్యాఘ్రా

పసథా మనునాదయన్.

భగ్గురు ద్రిమసేనః

పుత్ర స్తవ మహాపతే

.....

(పతిజ్ఞా, పాలనం ధర్మః

క్షేత్రియ స్వేహ విద్యహే.

సుయోధనస్య గదయా

భంక్తా స్మూరూ మహాహవే

ఽలి పూహం ప్రతిజ్ఞాతం

భీమేన హి సభాస్థలే

స్నేత్రేయే బాభిశస్త్ర శ్చ

పూర్వ మేవ మహర్షిణా

ఊరూ భేత్స్యతి తే భీమా

గద యేతి పరంతప.

అక్ష్మీచకారాతి ప్రతిస చందంబు డెందముగ నాన
పిల్ల, నుద్దండ గదాదండంబున దుఃశాసను వైన నతఁడు నెల్లర దండ
ధరణిం బడిన, బెబ్బులి లేడి కొడమం బొదుపుపోలికం బొదివి మెడ ద్రొక్కి
..... కరారంబు వెరికి

నరసింహం డనురేంద్రు ప్రచ్చు కరణిన్

శౌద్రం బుదగంబుగా

ఘర మత్సుగ్రతఁ జీరి క్రమ్ము రుధిర

మ్ము ల్లాసియై దోంబులన్

చెరవారం గొని త్రావు, మెచ్చుఁ జికిన్

మేను న్మొగంబున్ భయం—

కరరెఖం బొరయంగఁ జల్లికొను, న

క్కొరవ్వఁ జూచున్ బొరిన్.

ఇట్లు దారుణ భంగిం బ్రతిజ్ఞాకరణ పూరణం బాచరించి

విను మేను జేయుఁబూనిన

పనులం దొకటి గడతేరె బాపాత్ము సుయో

ధనుఁ బొరిగిని తల దన్నుదు

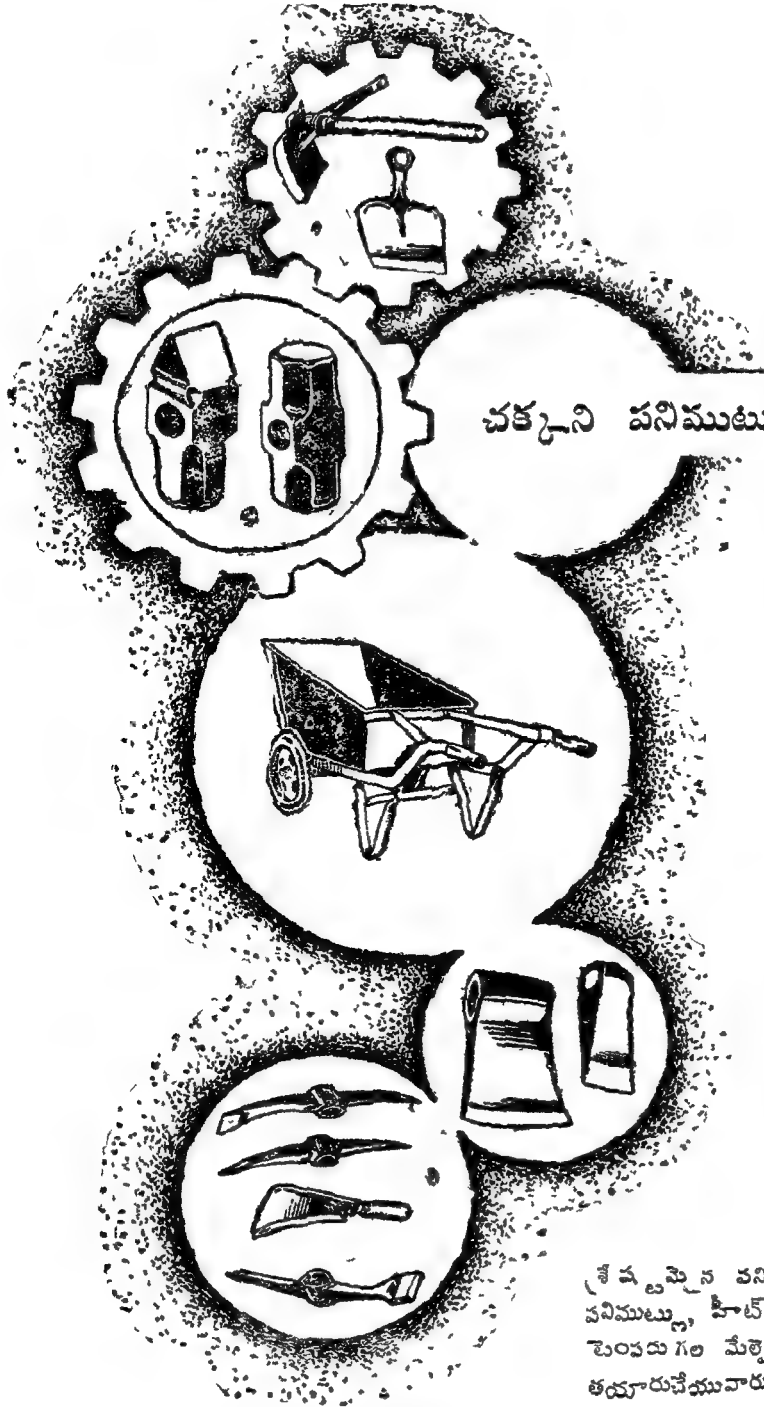
నను రెండవ పనియుఁ దీర్చ నరిగెద నెలమిన్.

కీచకారాతి . . . ధర్మ సంగరమున నరిది జయము గొనుట జూదంబు
నప్పుడు అనిలనుటుండు సుయోధను తొడలు విజుగ నడుచువాడ నని
ప్రతిస వట్టినవాడు

.....

మార్ధ్వా పరిభ్రమణంబు సేసినం

దెలుపి యతండు గాంచి సము

చక్కని పనిముటు కావలెనని
కోరుతున్నారా ?

మైనూరు పనిముట్లు
మీ యొక్క
అవసరములన్నింటికీ
చక్కగా
సరిపోగలవు

శ్రేష్టమైన పనిముట్లు మరియు చాలా
పనిముట్లు, హిట్ ట్రేట్ మెంటు మరియు
టెంపరు గల మేల్మైన బాబర్ ఉక్కులో
తయారుచేయువారు. ఇవన్నియు దిలవరికిముండు
నిశిత వర్కిక్కులకు గురిచేయుదును.

ది మైనూరు ఇంప్లీమెంట్స్ ఫ్యాక్టరీ, హన్మంట్.

డిజిటలయంబున వైచే బె న్నోడల్

విశిగి . . . పడన్.

అట్లు పడియున్న నీ కొడుకు జేరం జని భీమసేనుడు
ఏకవస్త్ర బాంచాలి పట్టిచ్చి తేరః
బనిచి, పభలోన్ బలిచిన పాపఫలము
ననుభవింపుము దుష్టాత్మ యనుచు వామ
చరణమున బెట్టిదముగాగ శిరము దన్నె.

.

ప్రతిస నెఱపుట నృపులకుఁ బరమ ధర్మ
పిగుట మనమునఁ బర్చింపు మరలనుతూడు
గద సుయోధను తోడను భగ్గుములు సేయు
వాడుగా నభవ బూనినవాడు గాడె

అట్లుగాక, మైత్రేయ మహాముని శాపమున దుర్యోధను తోడలు
భీమసేను గదాపూతంబున భగ్గుంబులు గాగల యునియై యుండె, నిప్పు
డట్లయ్యె.

ఇది మహాభారతమునం బెప్పటికిన దుఃశాసన దుర్యోధనులం గురించిన
భీమని ప్రతిజ్ఞా ప్రకారము ద్రౌపది ప్రభావముం బెప్పుచో నైనను
దీని నెల్ల ద్రౌపది ప్రతిజ్ఞాగా వెప్పుట ఎరికడు భీమ ప్రతిని యనుట
సత్యము. ఇతరము కల్గ గదా.

ఈ కథనే నాలుక వస్త్రపుగాఁ గొని అచార్యులవారి యనుగ్రహముం గన్పు
వేణీ సంహారకారుడును వీనిని భీమ ప్రతిజ్ఞలుగానే చెప్పినాడు ఇది దుఃశాస
నం గూర్చి భీమ వాచితము—

కృష్ణ యన శిరోరూపే నృపకుతా నిర్భాగ రాజాత్మజా,
యే నాస్యః పరిధాన పుష్పవృతం రాజ్ఞాం కురూణాం హరః
య స్యోరఃస్థల శోణితాసన మూం పాతుం ప్రతిజ్ఞాతవాన్
సోఽయం మద్రుజుషాజ్ఞారే నివతితః సంరక్ష్యతాం హరవః.
ఇది దుర్యోధనుం గూర్చినది

చక్క ద్దుబ్బభ్రమిత చణ గదాభిసూత
నిర్భాగ్ని రోరాయుఃశస్య సుయోధనస్య
స్తాన్యనాహుద్ధ పునశోణిత శోణిపాణి
రాక్షస్యునిష్యులి కవాం స్తన దేవి భీమః.

మఱి యిదియు—అచార్యులవారే వృకోదర ప్రగర్భాక్షి అని యుదాహరించినది—

కృష్ణ యే నాని రాజ్ఞాం నదనీ పువకునా తేన దుఃశాసనేన
స్తాన్యనా వ్యేతాని తస్య స్పృశ మమ కరయోః పీఠశీషి బృహస్పతిః
కాన్తే రాజ్ఞః కురూణా మతినరన మిదం మద్గదాచూడాతోరౌః
అజ్ఞేఽజ్ఞేఽస్పృశ్విషిక్తం తన రిపుజనిత స్యానం స్యోధకాన్త్యై.

మఱి భారత సంపూర్ణాడు అనంతభట్టకవి దుఃశాసనం గూర్చి భీమ
ప్రతిజ్ఞగాను, దుర్యోధనుం గూర్చి ద్రౌపది శాపముగాను చెప్పినాడు.

అధ తథాభూత వరుష యోసాభిషంగ రోష కలుషేణ వృషదశ్య జన్మనా
వింశది భీషణ వేదం బధాషి

ఉదనీ స్థల దూష్కలం మృగాక్ష్యః
నమితా వ్రన మిదం య ధాహ మక్ష్య
ద్విషతః కషకషిణో వ్యముష్య
రననే నానుభవయ మేవ మేవ.

. ముఖ మి హస్యేతి కరతలాస్థిలన నిక్షిప్తే నక్షి వ్యేన త్వ
కృత్యః స్య దితి సుయోధనం ప్రతి యాజ్ఞానాః శాపేన చ.

'అధిక స్పృధికం ఫలం' అన్నట్లు రాజకీయమున ప్రపంచ పాండవమున
ద్రౌపది తన వేణీని భీముడు తాను పగల్గిన దుఃశాసనము గుండె నెత్తుట
అది తోడి చేతితో సంహారము చేయగల డని అది శాపమో ప్రతివయో

వలికినది భీముడును 'ప్రతిజ్ఞాం శృణు' అని ఆ యుద్ధదమ్ములను ఇరువురి
గూర్చి ప్రతిజ్ఞలం బలికెను

అయినను ఈ కావ్య నాటకముల చమత్కారములతో మన కేమి పని?
ద్రౌపది ప్రభావమునకు భారతముం గదా ప్రమాణీకరింపబయును. దాని
కన్యనుం బ్రమాణ మని ఒకవేళ ఈ ద్రౌపది ప్రతిజ్ఞలను ఎందేని దివ్య ప్రణి
ధముల గ్రహించినారేమో కార్యంగాడు వేంకటాచార్యుల దూషణము
ద్రోసి భూషణముం దొడగొలుకు!

తరువాత వాక్కుడు 1960 మార్చిలో వైదిక మహాపాఠలోనే విదుత
ప్రశంస అని ఆ మహానుభావుని ప్రశంసం బ్రకటించిరి. ఆతని జన్మకారణ
మును, కారణ జన్మతను, వరమ భక్త్యగేనరతను మిక్కిలియు సుగ్గడించిరి.
సహమును 'యదా వ్యాసేన ప్రకాశ్యత' అని మహా భారతమును అనుసరించిన
సంగ్రహమ యనిరి శూద్ర యోని జాతుడైనను విదురుడు వ్యాసమహా
ముని కుమారుడు, ధర్మ దేవత యనతారము. మఱి మహాజ్ఞాని యగుట
కును వరమ భక్త్యగేనరత డగుటకును సందేహమా? ఆ ప్రశంస కడపటి
ఆయన చనిపోయినపుడు ఆయన దేహమునకు ధర్మపుత్రుడు సంస్కారము
చేసెనని చెప్పుచు దాని విమర్శ అని ఇటు ప్రాసీనారు 'మహాత్ముడు
విదురుడు నిధనముం బొందగా, ఆయనకు సంస్కారము యుద్ధిష్ఠిరుడు
చేయవలసినట్లు నిర్బుడనది విదురుడన్ననో అనమాభ్యధిక జ్ఞాన వైభవము
గలవాడు మఱి యతని జాతియస్సోఽభివ్యక్తము, శూద్రజాతికి ఏమి సేయు
దురు ఎట్లు సేయుదును అని యుద్ధిష్ఠిరుడు చింతావివ్వలఁ దాయెను దీనిం
దెలుపులు మహా భారతము చెప్పుచున్నది—

'ధర్మ రాజ స్తు త త్రైతనం సంవిస్కారయిషు వ్రదా
దగ్ధ కామో భవ ద్విద్వాన్' అని

'విద్వంసుఁ డా ధర్మరాజు అన్ననో ఆతనికి సంస్కారము చేయఁ
గోరెను. (దేహమును) కల్పాగోరెను' అని

ఈ శ్లోకమున 'తథా'కు 'చ' అని అర్థము దాన సంస్కారముచేయో
గోరినవాడును ఆయెను కల్పాగోరినవాడును అయెను—అని ఫలిచినదో
అనగా "జ్ఞానవైభవమునకుం దగినట్లు ఎట్లెట్లో అట్లు సంస్కరింతునా
జపస్య జాతికిం దగినట్లు ఊరక కాల్చి వైతునా?" అని ఆయన చింతావివ్వలఁ
దాయెను—అన్నమాట. తరువాత ఏమి జరిగినది యందులెని—

'..... ఆ కాశీ వహోఽ బ్రహ్మే

లోభో రాజన్ న దగ్ధస్య వేత ద్విదురసంజ్ఞకమ్

కలేబర మి హైత త్రై నైష ధర్మః సనాతనః

లోక వైలక్షణో నామ భవిష్య త్యస్య పార్థివ

యతిధర్మ మవాప్నోఽసా న శోచ భరతక్షణభ' ఇతి —

అని అన్నాడే ఒకానొక యాకాశవాణి పాడమినదని చెప్పుబడుచున్నది 'ఏత
న్నదగ్ధస్య' అనగా ఇది దివ్య మంగళ కరీరము. ఇది యూరక కాల్పబడ దగదు
అన్నమాట 'సనాతన ఏష ధర్మః తే లోక వైలక్షణో న భవిష్యతి'— ఊరక కాల్పుట
కంటెను వ్యతిరేకమగు ఈ సంస్కారపుఁ దెలుగు నీకు ప్రాసీనాచార సిద్ధమగు
ధర్మము అగును శాస్త్రమునకు విరుద్ధమైనది కాజాలదు' అని యర్థము.
ఇందులకై నసేతువు చెప్పబడుచున్నది 'యతిధర్మ మవ ప్నోఽసా'—ఇతడు యతి
ధర్మముం బొందినవాడాయెను—అను నీ మాటలచేత యతితో సమాన
ముగా, ఇంచుకయు భేదము లేకుండ ఇతడు బ్రహ్మమేధ సంస్కారమునకు
అర్హుడు గాని, మఱిమన, ఊరక కాల్పనేయబడదగినవాడు గాడని ఫలితా
ర్థము. 'న శోచ'—ఇతడు సంస్కరింపబడవలసినవాడా, ఊరక కాల్పబడవల
సినవాడా అను విచారమునం గలిగిన దుఃఖము మానుము—అని యర్థము.
ఇవటనో 'అసా యతిధర్మ మవాప్నః' ఇతడు యతిధర్మముం బొందినాడని
అను వ్యవ్యంభుమాలచే

'పుత్రో గృహస్థః శుద్ధోధ యతేః సంస్కారే మాచరేత్

వాడును గృహస్థుడును శుద్ధుడు నైనవాడు యతికి సంస్కారము

అచరింపవలసినది' అని తొడంగి విహితమైన బ్రహ్మమేధ పూర్వకముగ దాహ సంస్కారము విదురుం గూర్చి ఆకాశవాణిచే విధింపబడినది— అని నిస్పృహ యముగా కన్నట్లుచున్నది' అని.

ఆచార్యులవారు మఱియుం జెప్పుచున్నారు—

“ఈయన యతిధర్మము బొందినవాడని చెప్పుటచేత, ఈ (యతి) ధర్మము వ్యక్త్యంతరములందును కలుగగదగిన ధర్మమే ఇటు బ్రహ్మ మేధ సంస్కారమునకు అది కారణముగా చెప్పబడినది కావున ఈ చెప్పిన సంస్కారము విదురుడగు వ్యక్తి విశేషమందు నియతము అను వాడము పొందగదు. అది ఏ యతికిని చెల్లనదే యతులను ఊరక, అన్యగా అమంత్రకముగా సంస్కరించుట ఎక్కడను మునుపు చూడబడినది కాని విసంబధింపబడినది కాని కాదు. మంత్రావధాన ప్రమాణము (ఎందును) లేదు. కావున (ఊరక=అమంత్ర కముగా) అనుష్ఠింపబడిన దనుట కాని వ్యక్తి విశేష నియత మనుటగాని ఇచట ఉచితములగు వాదములు గావనుట నిర్దుష్టము” అని

శ్రీ మదాచార్యులవారి యీ విదుర బ్రహ్మమేధోపన్యాస మంతయు శ్రీ లోకాచార్యులవారు శ్రీపవనభాషణమును తమ శాస్త్ర గ్రంథమునం జెప్పినదాని యనువాదమే. అందు జాతిని జన్మము లెక్కసేయక జ్ఞాననైభ వముగలవారిని, తక్కువజాతివారి నైనను, తనతో సమానముగాను, తనకన్నను ఎక్కువగా నైతమును లెక్కసేయవలయు నను ధర్మసూక్ష్మ రహస్యమును పలుడెఱంగుల బోధించునెడ—

‘ధర్మపుత్ర అశరీరి వాక్యత్వైయున్ జ్ఞానాధిక్యత్వైయున్ కొన్ని శ్రీ విదురరై బ్రహ్మమేధత్వై సంస్కరితార్’ అని ‘ధర్మపుత్రుడు అశరీరి వాక్యమును జ్ఞానాధిక్యమును పరిగణించి శ్రీ విదురుని బ్రహ్మమేధ సంస్కారముతో సంస్కరించెను’ అని యానతిచ్చినారు. దానికి శ్రీ మణివాళ మహామునుల వ్యాఖ్యమును వ్రాయుచు—ధర్మపుత్రుడు తన వజ్ర ధర్మ మునే ఉద్దేశ్యముగా దలచి, దానికి సడలుట కలుగని తెఱంగున నడచు కొనెనాడు గదా అటువంటి యాయన శ్రీ విదురుని సంస్కారము నెడ ఆయన వణమును చూతునా, జ్ఞానాధిక్యముం జూతునా, ఏమి పేయదును అని వ్యాకులపడుచుండగా

‘ధర్మరాజు న్ను తత్రైవం సశ్చిస్కారయున్ నైదా దగ్ధకామోఽభవ ద్విద్యాన్ అ ధాకాశే పవోఽబ్రహ్మిత్ బోహోరాజన్ న దగ్ధవ్య మేత ద్విదుర సంజ్ఞకమ్ కలేఖర మి హైత తే నైష ధర్మః సనాతనః లోక వైలక్ష్ణో నామ భవిష్య అన్య పాడివ యతిధర్మ మనాస్తి సా న తోప భరతర్షభ.

అని ఈయన బ్రహ్మమేధ సంస్కారాహ్లాదని పరికిన అశరీరి వాక్యము వలనను సంపత్తివస్తువున యాతని జ్ఞానాధిక్యము వలనను సందేహము తొలగి వైదికాగ్రేసరులకు చేయవలసిన బ్రహ్మమేధ సంస్కారముతో సంస్కరించినవా డాయెను గదా—అని కూర్చోను

శ్రీ లోకాచార్యులకు సంతతముండు, అన్నింటను ఆయనకు పాటి యుండు యాచార్యుల అధిరాన వరాచార్యులు—అ కియ మణివాళపురామాళ్ అను నటపేరుననూ బ్రసిద్దులు తమ రచించిన యాచార్య స్వాదయ మను శాస్త్ర గ్రంథమునను దీనిం దడవివారు

‘ఐవరిల్ నాల్వరిల్ మూరిల్ ముచ్చటనర్కల్ సద్దేహియామల్ సమాజరోడే పురోడాశమాక చెయ్య పుత్రకృత్యముం.’

నీనికిని మణివాళ మహామునులదే వ్యాఖ్య.

‘ఐవరిల్ ఇత్యాది—స్థానరక శైవరిల్ ప్రధమరాన ధర్మపుత్రర్ శ్రీ విదురుగ్గు జ్ఞానాధిక్యత్వైయుం అశరీరివాక్యత్వైయుం కొన్ని సద్దేహియామల్ శెయ్య పుత్రకృత్యముం’

జ్ఞానాధిక్యమును పరమ భక్తను పరిగణించి అశరీరివాక్కుచే ప్రబోధితుడై శ్రీ విదురునికి, తక్కువ వణమువానికైనను ఎక్కువ వణమువాడగు ధర్మ పుత్రుండు ఇంచుకయు సందేహించక పుత్రకృత్యము నడపినాడు—అని

అట్లే వారికి పాటివారును మించినవారును అనందగు శ్రీ వేదాంత దేశికుల వారును—

‘బ్రహ్మవిత్తాన ఇవర్(విదురర్) యోగ ప్రభావత్తై దేహివాసం పట్టిన పిన్న ప్రావణాన ధర్మపుత్రర్ సన్దేహ సంస్కార విశేషం లూష్ మునుషి, తమాదర్ వ్యక్తి విశేష నియతమాదత్ ఆన్—ఇత్తనై.’

‘బ్రహ్మవిత్తైవ ఈయన—అన్యగా—విదురుడు యోగ ప్రభావ ముచేత దేహివాసము చేసిన యనంతరము అందులకు బాధ్యత గల ధర్మపుత్రుడు చేసిన సంస్కార విశేషము ఊరక (అమంత్రక ముగా?) చేసిన దేనియు వ్యక్తి విశేషమునకు చేయవలసినదనియు అగును—అంతే—అని.

శ్రీ లోకాచార్యలేమి, వారి తమ్మునింగారేమి, వారి దివ్యసూక్తులను వ్యాఖ్యానించిన మణివాళ మహామునులేమి, శ్రీ వేదాంత దేశికులేమి పెక్కు శతాబ్దం క్రిందటి ప్రాచీనులు. శ్రీమదల్లాంగరాచార్యులవారు ఇప్పుడు నిండు విభవమున వెలసియున్నవారు. ఈ నలుపురిని మించిన విద్యారసులుగాని అచార్యులుగాని మరెందును, ఎప్పుడును ఉండబోరు. శ్రీమంతులు అల్లాంగరాచార్యులవారు లోకాచార్యులయు వారి తమ్మునింగరియు మణివాళ మహామునులయు సూక్తులను వింతయుం బ్రమాణీకరించి తలం దాల్చారు. అట్లే శ్రీ వేదాంత దేశికుల సూక్తులను ప్రమాణీకరించుచు శిరసావహించుచున్నట్లే చెప్పుచు, అంతలో అందండు తప్పులను పారపాటులనుం గూడ చూపుచు అక్షేపించుచునే అంతలో అవలంబించుచు తమలో కలుపుకొనుచు నుందురు. అట్లే సైవ ఉదాహరించిన ‘ఈయన యతి ధర్మముం బొందినవాడని చెప్పుటచేత’ అను మొదలగు వినిమిది బంతులను శ్రీ వేదాంత దేశికుల సూక్తుల మీది యాక్షేపణయు వానిం బడగొట్టుటయునే. ఆ విషయము తరువాత చూతము లే

మఱి ప్రకృతమున ఆ నలుపురును విదురునికి ధర్మపుత్రునిచేత సంస్కారము చేయించినవారే. అందు అల్లాంగరాచార్యులకు వారు నలుపురును వారికి అల్లాంగరాచార్యులవారును తోడే. కావున ఏపురును సంస్కారము చేయించిన వారే.

ఐనను శ్రీమహాభారతాశ్రమవాస పర్యమున గల విదుర నిర్యాణ కథలో చక్కగా పూర్వోత్తర సందర్భ సమాకలనముంజేసిన ధర్మపుత్రుడు విదుర కలేఖరమనక సన్సారము చేయగోరెనే కాని మఱి ఆకాశవాణిచే వారింపబడి అది చేయలే దని లెస్సగా ఏర్పడును ఇదే కనుడు —

గాంధారి ధృతరాష్ట్రులు వానప్రస్థము స్వీకరించి ఆడవులకు బోయి ఆశ్రమవాసము చేయుచుండిరి అప్పుడే సంజయ విదురదాలును ఆడవులకుం బోయిరి. కొంతకాలమునకు వారి నందరిని అస్తిలితో ఎట్టున్నారో, పాపము అని చూడగోరి పాండవులందఱు ద్రావద్యులును వెంటరా అచటికిం బోయిరి. అటు నందరు ధృతరాష్ట్ర వాశ్రమమున సమవేతులై కూర్చోండి యొందో రుల కుశతాదికము విచారించుకొనుచో యధిష్ఠిరుడు ‘నాయనా విదుర్భూ డెడి?’ అగవడలేదే అతనికిం గుఱమో?” అని యడిగినాడు.

ఇ త్వేనం వాదినం తం న

న్యాయవి త్రుత్యభాషిత

కుశం ప్రశ్న సంయుక్తం

కుశలో వాక్యకర్మణి

కృ చాపి విదురో రాజన్

నేమం వశ్యమహే వయం.

ఇత్యుక్తః ప్రత్యువా చేదం

ధృతరాష్ట్రో జనాధిపం

కుశీ విదురః పుత్ర

తపో ఘోరం సమాశ్రితః

.....

ఇత్యేవం బ్రువత స్తస్య
జటాపీటముఖః కృశః
దిగ్విసౌ మలదిగ్దాక్షో
వనరేణు సముక్షితః
నివర్తమానః సహసా
రాజన్ దృష్టా వ్రతమం వ్రతి
త మన్యధావ స్మృతి
రేక ఏవ యుధిష్ఠిరః
వ్రవిశంతం వనం ఘోరం
లక్ష్మ్య లక్ష్మ్యః కృచిత్కృచిత్.
భోభో విదుర రాజాహం
దయిత స్తే యుధిష్ఠిరః
ఇతి బ్రువన్ నరవతి
స్తం యత్నా దభ్యధావత
తతో వివిక్త ఏకాన్తే
తస్మా బుద్ధిమతాం నరః
విదురో వృక్ష మాశ్రిత్య
కంచిత్రత్ర వనాన్తరే
తం రాజా క్షీణభూయిష్ఠం
అకృతీ మాత్ర సూచితమే
అభిజ్ఞే మహాబుద్ధిం
సుహృద్ధి ర్యుధిష్ఠిరః

యుధిష్ఠిరోఽహ మస్మితి
వాక్య ముక్తావ్రగతః స్థితః
విదురస్య క్రవో రాజా
తం చ వ్రత్యభిపూజయత్
తతః సోఽనిమిషో భూత్వా
రాజానం త ముదైక్షత్
వంయోజ్య విదుర స్తస్మిన్
దృష్టిం దృష్ట్వో వమాహితః
వివికే విదురో ధీమాన్
గాత్రై గాత్రాణి చైవ హ
ప్రాణాన్ ప్రాణేషుచ దధ
దిండియా జీండియేషు చ
వ యోగబల మాప్తాయ
వివేక వృషతే వ్రసున్మ.
విదురో ధర్మరాజస్య
తేజసా వ్రజ్వల నివ
విదురస్య శరీరం తు
త చైవ స్తబ్ధలోచనమ్
.....
దదత్తా గతచేతనమ్.
బలవంతం త ధాత్యానం
మేనే బహుగుణం తదా

ఉ గా ది శు భా కాంక్ష లు

అధునిక పరికరములతో, నవీన పద్ధతులతో
అందమైన అచ్చుపనులు — అనుకొన్న గడువులో అందించుటకు
ప్ర సిద్ధి పొందిన

శ్రీ గాయత్రీ ప్రెస్

సత్యనారాయణపురం-విజయవాడ-3.

PHONE No. 7064

ధర్మరాజో మహాతేజః
తచ్చ సస్కార పాణ్డవః
పౌరాణ మాత్యునః సహం
విద్యావాన్ న విశాం సతే
యోగధర్మా మహాతేజః
వ్యాసేన కథితం యథా
ధర్మరాజశ్చ త త్రైత్యం
సంచిస్కారయన్తు సదా
దగ్ధకామోఽభవ ద్విద్వాన్
అథ వా గర్భభాషిత
భోభోరాజన్ న దగ్ధవ్య
మేత ద్విదుర సంజ్ఞికమ్
కలేబర మి హైవం తే
ధృర ఏష సనాతనః
లోకాః సంతరికా నామ
భవిష్యం త్యస్య భారత.
యతిధర్మ మవాస్తైః
నైషకోఽప్యః పరంతప
ఇత్యక్త ధర్మరాజః స
వినివృత్య తతః పునః
రాజ్ఞో వై చిత్ర పిర్యస్య
త త్సహం ప్రత్యవేదయత్
తతః స రాజా ద్యుతిమాన్
స చ సర్వో జన స్తదా
భీమసేనాదయ శ్చైవ
వరం విన్మయ మాగతాః
త చ్చుత్వా ప్రీతిమాన్ రాజా
భూత్వా ధర్మజ మబ్రవీత్
.....
యదథో హి సరో రాజన్
తదథోఽస్మాధిభిః స్మృతః
.....
తత స్తే వృక్ష మూలేషు
.....
తాం రాత్రి మవసన్ సర్వే
ఫలమూం జలాశరాః

ఇట్లు పలుకుచున్న యాయనకు న్యాయమేజింగినవాడగు యుధిష్ఠిరుడు చూటలాడుటయందు నేర్పరి, కుశల ప్రశ్నతో కూడ ఇట్లు బదులు పలికెను. నాయనా, ఆ విదురుడెడే? అతడు మా కగపడచేడే అంత ధృతరాష్ట్రుడు బదులాడుచున్నాడు అబ్బాయి, విదురుడు కుశలియే అతడు ఘోరతపముం జేయుచున్నాడు అనునంతలో దూరాన వాడుగో ఆవిదురుడే అగవడుచున్నాడని ఎవరో అతనికిం జెప్పారు అతనికి మొగన జడలు కొయ్య వాటినవి చాల చిక్కియున్నాడు. దినమొల, ఒడలంతయు ముట్టికి, ఆడవి దుమ్ము కమ్మియున్నది

అతడు తలాలన వెనుమరలి (తన?) అశ్రమమునకుం బోవం గాఢివి, యుధిష్ఠిరుడు తాను ఒంటరిగ అతనివెంబడి వరువెత్తును అతడును అంతలో ఒక్కట నగపడెయి అంతలో నొక్కట నగపడకయు భయంకరారణ్యముం జొరంగ గాంచి, ఓహోయి విదుర ఓవిదుర, నేను రాజును, నీకు ప్రియుం డను, యుధిష్ఠిరుడను అని పలుకుచు అతడు పూనికతో తళిమి పరువెత్తును. అంతట నా మహా బుద్ధిమంతుడు మఱి పురుషై ననులేని యేకాంతమున ఆ యడవిలో ఒక చెట్టును ఆనుకొని నిలబడెను అతనిని, మిక్కిలియు చిక్కి పోయియున్నవానిని, ఆకారమాత్రముచేత గుర్తింపడగియున్న వానిని బుద్ధి

కాలిని, బుద్ధిశాలి యా రాజా యుధిష్ఠిరుడును అనవారు వచ్చెను.

అంతట తాను 'యుధిష్ఠిరుడను, బాబూ, నేను' అని పలికి అతని యెదుట నిలబడి అతనిని ఆరని మహిమను ఎంతేని పూజించినవాడాయెను. అంతట నాతడు రెప్పలాల్ని చూపుటో కన్నెత్తి నమాధిం బూని తన చూపు ఒను ఆతని చూపుటో కలిసి తన యవయవములతో అతని యవయవములం జొచ్చి, తన ప్రాణముల నరని ప్రాణములందును ఇంద్రియములను ఇంద్రి యములందును నెలకొల్పి యోగలముం బూని తేజతో మిలుమిట్లు గొలుపుచుం బోరె ధర్మరాజు తనువునం జొచ్చినవాడాయెను అంతట యుధిష్ఠిరుడు అతని దేహముం బరికింపగా అది యచ్చె చెట్టును ఆనుకొని అచ్చే శైవ్యరాడక నిలచిపోయిన కన్నులతో ప్రాణముపోయినదిగా అగపడెను. అప్పుడు ధర్మరాజు తనకు తాను విన్ని మడుంగులో బలముకలవాడైనట్లు అనుకొని మిక్కిలియు తోఃకాలియై విద్యావంతుడు తాను యోగలక్షణ మును గలిగవవాడై మునుపు వ్యాసుడు చెప్పియుండిన తన పాత సంగతి నెల్ల స్మరించిన వాడాయెను

అప్పుడు ఆ విద్వాంసుడు ధర్మరాజు అతనికి లక్కడనే సంస్కారము చేయగోరినవాడై దహనము చేయు తలంపు గొనెను అంతట నొక వాక్కు వెలుపడి అతనింగూర్చి పలికెను

"ఓహోయి రాజా, కల్పబోకు, నీ విట్లు ఇక్కడ ఈ విదురిని సేరి కలేబరమును. ఇది(య) సనాతన ధర్మము ఇతనికి సాంతానికములను లోకములు కలుగగలవు ఇతడు యతి ధర్మముం బొందినవా డాయెను ఇతనిం గూర్చి పేకుచి చింతయు వలదు" అని ఆమాటలు విని ధర్మరాజు అంతట వెను మర లనవాడై మరల ధృతరాష్ట్రుని(అశ్రయమునుం) జేరవచ్చి, ఆయనకు దాని వంతయు తెలియజెప్పెను అంత ద్యుతిమంతుడా ధృతరాష్ట్రుడును అక్కడ కూడియున్న జనులందఱురను భీమ సేనుడు మొదలయినవారు ఈ వృత్తాం తమును విని మిక్కిలియు అశ్రయము చెందిన వా రైరి దాని వంతయు విని ప్రీతి చెందిన ముసలిరాజు ధర్మరాజుతో పలికెను నరూడు తనకు కలిగిన దానినే తనయతిదులకుం జెట్టును . . అంతట వా రందఱును వండ్లను దుంపలను తిని నీళ్లు లాగి ఆ చెట్లక్రిందనే ఆ రాత్రిం గడిపిరి

ఉభయకవి మిత్రుడు సోమయాజి యప్రభుష్టవాక్కు, తిక్కన ఈ ఘట్టమున ఆయన వాక్కు ఇదిగో—

"ధృతరాష్ట్రుడు ధర్మతనయుతోడ—

. . . మము బాసి విదురుడెచ్చటనేని
జరియించు, మునిజనాశ్చర్యకారి
యగుచు జలము లనిల మాహారముగ గొను
సవియు నదియు గొనక యయిన నుండు
శూన్యవినిమున విదైవ్య స్వతంత్ర సం
చారి యై వసించు గౌరవేంద్ర.

ఒక్కొక్క మరి డబ్బా టీ చక్కటి గానగు ననియె జనవర తోచెన్ గ్రమ్మన వప్పుడ విదురుం డక్కాంతేయాగ్రజన కసలి దూరమునన్.

కాంతార ధూళి మలినాంగుడును జటిభూత కేక పాకుండును దిగం బరుండును నగు విదురు డట్లు దోచి, యయ్యాశ్రమంబుననున్న జనంబునుం గని మగిడిపోవం జూచి ధర్మతనయుండు డన యనువరల నిలుపుం డనుచు దా నొక్కరుండును సత్వరంబుగా న వ్విసుత ప్రభావుని వెనుకం జనియె. నతండు గుత్తాంతరితుం డగుచు తోచుచు బోవంబోవ నప్పించవ్యాగ్రండు నిలుంగెత్తి యోవిదుర యోవిదుర విు నిలా మేను యుధిష్ఠిరుండ, నిన్నుం గాన వచ్చితి నని పలుకుచుం బాటిన నమ్మచోటుండు మరలి కనుంగొని విచిత్రప్రదేశం బున నొక్క పాదవంబు సేరి నిలిచిన

ధర్మ తనూండు దిట్టమీపంబున
కేగి యయ్యాగి కల్పెదుర నిలిచి
యాతండు నయంబు అర్చినిమిలితము
తై యుండ నూరక యున్న గాంచి

విర్రూర్తక యేను ధర్మసూనుడ నమ్మె

గను విచ్చి చూడవే యనుడు నతడు

తెచ్చెనె గెయింది యప్పాండవోర్తము

దప్పక చూచి యుదాత్త యోగ

జలము గైకొని యింద్రియములను బ్రాణ

ములను నింద్రియములు బ్రాణములును గలవీ

విజ శరీరంబు విడిచి యాస్పతితనువు

సాచ్చె: లేజోమయత్వ విస్ఫూర్తి మోము.

వినుము, ధర్మపుత్రు తనువున గాంతియు

లాపు నప్పు డగ్గలంబు లయ్యె

నోలసె బుద్ధి యధిక బల మట్టులగు టతఁ

డెట్టిగి చోద్యమంది యెలమి నొందె.

తదనంతరంబ యుత్పతి

విదురశవము మ్రాను సెంది వికృతి రహితమై

విదురమెయి నొఱిగి యున్న పగిది

నుండం జూచి యగ్నికృత్యము నడవన్

తలచిన మింట నొక్కెల్లగు ధర్మ తనూజ యతిత్వగోరవో

జ్వలించి కళేరంబునకు వచ్చి విధాన మొనర్చు టర్హమే

వల దని మ్రోసె నమ్మునుజ వల్లభుడ డచ్చని దక్కి పోయి బ్రా

తలకును తండ్రికిన్ సువిధిలంబుగ వలతయునుం గ్రహుంబుచన్

నిల్లవారును వినుచుండం జెప్పిన సందఱు నమృత రసంబున మునిం
గిరి, పదంపదీ ధృతరాష్ట్రం దామంత్రణంబుసేయి మునిజనులు విజ వివా
సంబులకుం జనిరి. తదనంతరంబ యాంబీకయుండు ధర్మనందనుతోడ
.....ధరత కులోత్రమ ఫలమూలముల నుపయోగింపు మొనగెడ. . యనవుడు
నల్లకాకి ఫలంబులు మూలముల నుపయోగించె. అయ్యండఱు
నవనిశయన మొంది యా రాత్రి నిద్రించి

సంస్కృత భారతమున పాము పురాణం హయగ్రీవశాస్త్రం యాంధ్ర
వ్రజేశ మదరాసుల తెలుగు లిపిలోకాని, సీలకంఠ పండితవ్యాఖ్యతోడి బొంబాయి
నాగర లిపిలోకాని, వ్రతాచంద్రుని ప్రాచీన కల్పతా నాగరలిపిలోకాని కుంభ
ఘాటమువారు చాల అర్హవినమగా వ్రకటించిన నాగరలిపిలో కాని పరిగ
ణింపదగిన భేదములు లేక ఒక్క టిలుననే యున్నది. తిక్కన తెనుగును
దానికి అనువాదముగానే యున్నది. తిక్కనయన్నన్ యీ యాచార్యుల కందరి
కన్న నూర యేండ్లు ప్రాచీనుడు. అందు సాంతానికములు లేకపోవుట అది
'మక్కికి మక్కి' అన్న సమగ్రత లేని దనట. అంతే

అప్పుడే కలసికొన్న దమరాజు ధృతరాష్ట్రనివద్ద ఆశ్రమాన అందఱి
తోడం గూరుచుండి కుశలవ్రత్య చేయుచు, నాయనా, విదురుడ డేడి, అని
యడుగునంతలో ఇంచుక దూరాన అతడే అగవడి మరలి పోవుచుండుటయు
దానింగాంచి ఆతనివెంట ధర్మరాజు ఒంటరిగా పరువెత్తుకొని పోయి కొంత
దూరాన కలసికొని తన్నుం దెలపుకొనగా అతడు ఎవ్వరును లేని యీ
యేకాంతపు డోట ఒక చెట్టును అనుకొని నిలబడి ధర్మరాజు చూపున లన
చూపు నిలిపి యోగమహిమచే తన సహానయవేంద్రియ ప్రాణములతో
ఆతని సర్వానయ వేంద్రియ ప్రాణములతో వ్రవేశించుటయు, అంతట
ఆతని కలేబరము చేతన హీనముగా నగవడుటయు, అన్నియు నెఱిగిన విద్యాం
సుడు ధుర్మరాజు దానికి దహన సంస్కారము చేయగోరుటయు, ఆకాశ
వాణి యతియైన యాతనికి దానిని వారింపగా మానుకొని, దానిని అట దిగ
నాడి ధృతరాష్ట్ర వాశ్రమమునకు మరలుటయు, అచట తాను విదురుని
వెంట బరువెత్తినపుడు కూచుండియున్నవారు అట్లే కూర్చుండియుండగా
అందఱికిన్ నిర్వాణ ప్రకా రాశ్చర్యమును జెప్పుటయు—ఇది కథ, ఎంత
పొందికగా రసవంతముగా నున్నది!

మరి విశద వాక్యభాములైన మహావాళమహామునుల వారికి అపొత మెచట
నువల్లమై నదో. ఇటీవల దక్షిణాది పాతమని వావిళ్ళవారు ప్రకటించిన నాగర

లిపిలోనున్నది అది. మఱి వారికిని గురువులైన లోకాచార్యులవారును వారి తమ్ము
నింగారును ధర్మరాజు విదురినికి బ్రహ్మమధముం జేసెనని ఏల చెప్పినారో!
ఆ యజ్ఞమున వ్యాఖ్యాతయైన పామయలో వైనను ధర్మరాజు విదురునికి
అటు, సంస్కారము చేసినట్లు అగడలేదే.

'సంచిస్కారముషు స్తథా దగ్ధకామోఽభవత్.'

అన్నింటను పామయ 'తదా' అప్పుడు—అని యున్నది ఇట మాత్రము పామయ
'తదా' అని యున్నది దానికి అన్యంగరాచార్యులవారు మనలను తప్పిదారికి పోసి
కుండుటచుం బోత

"శ్లోకేఽస్మిన్ తథా త్యేత తాదాకమ్"

సంచిస్కారముషుకృ దగ్ధకామశ్చ అభవత్ ఇతి ఫలిరమ్"

"ఈ శ్లోకమున 'తదా' కు 'చ' అని అధాము సంస్కారము చేయు
గోరినవాడును దహనము చేయగోరినవాడును ఆయెను" అని ఫలిచినది అని
వివరించినారు

మఱి శ్లోకమున 'దగ్ధకామః' తో మఱియొక 'చకారము'అనగా రెండవ
చకారము లేదే, అతని మనసున రెండు కోరికలు—గంస్కరింపను దహనము
చేయును—అని రెండు పలుగా అర్థము చెప్పి—ఇటా అటా అని చిత్తము అందో
లిత మైనది అనుటకు

ధర్మరాజు స్తుత శ్రేణం సంచిస్కారముషు స్తథా
దగ్ధకామోఽభవత్ ద్విద్వాన్ ...

'ధర్మరాజుస్త' అన్నను 'ధర్మరాజుశ్చ' అన్నను కథ చెప్పువరుసలో అంతగా
భేదము లేదు. ధర్మరాజు అన్ననో అన్నను, ధర్మరాజును అన్నను ఒక్కటే.
ఇక 'తదా' ప్రకారవాచి. సంస్కారము చేయగోరినవాడై తత్ప్రకారముగా దహ
నము చేయగోరినవా డాయెను అని యర్థము. విద్యాంసుడనియు ధర్మరాజు
నియు అనుటచేత అట్టివాడు సంస్కారము చేయగోరినవాడై దహనము
చేయగోరెను. అని యున్నది. అతడు మనసున ఎట్టి విషయతయుచెంది
నట్లు లేదు నిశ్చయించుకొన్నట్లే యున్నది 'బ్రహ్మమేధవే' ఇట లెప్ప
యగు విధియైన విద్యాంసుడను ధర్మరాజును చన యాతడు కోరిన దహ
నము అట్టి సంస్కారమే యని తలంపదగును దానినే ఆకాశవాక్కు వారిం
చిన దనియుఁ దలంప దగును అట్లు చేయుట—కాల్పట 'వైష ధర్మ'. సనా
తన—'ఇది సనాతన ధర్మము గాదు 'లోక వైలక్షణో నామ భవిష్య త్యన్య
పార్థివ' రాజా ఇలనికి లోక వైలక్షణము (అసాధారణము, విశేష లక్షణము
గలది) గదా అగును 'యతి ధర్మమనా స్తోఽసౌ' విన ఇతడు యతి ధర్మముం
బొందినవా డాయెను 'న శోచ'—(ఇతనింగూర్చి) నీకు ఏచింతయు నలదు,
భరత్పు భుండా— అని ఆకాశవాక్కు తెలిపిన తెలుగు గును. కావున మహావాళ మహా
మునులవారి పామయను విదురు దహనమునకు సంస్కారము మాచ్చి పామ్య
నుటయే తోచుచున్నది అందుల కారణము 'యతి ధర్మ మనాస్తోఽసౌ' లను
నికాశవాక్కు దానిని లిక్కన 'యతిత్వ గౌరవోజ్జ్వలని కలేబరంబునకు వచ్చి
నిధానమైనచూ టచామే' అని వికసింపజేసి లెప్పగా ఉపన్యసించినాడు సీల
కంఠ పండితుండును తన వ్యాఖ్యతో "లోకా ఇతి యతి ధర్మో దాహద్యయో
గ్యత్వమ్" అని వివరించినాడు. మఱియుం జెప్పినాడు 'శ్వాదయోని జాతానా
మనీ యతి ధర్మోఽస్మితి దశోతమ్" అని—అందులకు—దాని నెఱిగింపను—ఇట
ఆకాశవాక్కు పనిపడినది అని తెలియజెప్పినాడు

" . . . తే ధర్మ ఏషః సనాతనః

లోకాః సాంతానికా నామ భవిష్యం త్యన్య భారత"

అని ఋషభుగా చక్కగా నున్న పామయొక్కయు అన్యయము యొక్కయు
వ్యాస వాక్యధృతముగా నున్న వాని స్థానమున

" . . . తే వైష ధర్మః సనాతనః

లోక వైలక్షణో నామ భవిష్య త్యన్య పార్థివ"

అని ఎట్టి వంకర పామయ ఆచార్యులవారు ఎచ్చరించి అన్యయము చెప్పి బోధించి
వలసినది ఏర్పడినది! 'వైలక్షణః' 'ఇది యేటి మాట' సనాతన ఏష ధర్మః
తే లోకవైలక్షణో నభవిష్యతి' అని దొక తిరుగుడుగా ఎట్లు పొందినవారు

మణి నామ' ఎటు పోయినది? 'న భవిష్యతి నామ' అనియో? 'సనాతనో నామ' అని యో? ధర్మో నామ' అనియో? దాని కేమి, అది దేలితోనైనను ఎటులైనను అంటుకొనును.

అట్లుగాక శ్రీ యుద్ధంగిరాచార్యులవారు చెప్పిన యష్టయముం గొప్పను 'సనాతనమగు నీ ధర్మము—అన్యగా కాల్యమానుట—నీకు లోక వైలక్షణము—లోక విరుద్ధమైనది, శాస్త్ర విరుద్ధమైనది కాజాలదు. ఏలన ఇందు యతి ధర్మముం బొందినవా డాయెను నీకు ఏ చింతయు వలదు పో' అని ఆధామ వివరహింసదగును 'విలక్షణము' అదే 'వైలక్షణము' అను నిది విశేష లక్షణము గల ఉత్కృష్టమైన—శ్లాఘ్యమైన అగు స్కంధమున శ్రీ వైష్ణవుల కెంతయుు ద్రియమైన చూట, విశేషముగా శ్రీ మదణ్ణంగరాచార్యులవారికి మణి దానికి ఇటు నారు 'శాస్త్ర విరుద్ధము' అను నర్థముం జెప్పినారు ఏల? తల్పియ మైన యర్థముననే సరుదుకొనవచ్చునే

ఇట్టి యెడల నా మహాత్ములు పుణ్యలోక విశేషములం బొందినారనుటయుం బ్రాయికము. ఇటు పెక్కు ప్రాచీన పాములందు అంధ్ర, కల్హణ, బొంబాయి ముద్రణముల తెలుగు నాగరి లిపిలం దుదాహృతముచై యున్నవనియుండు

"లోకా సాన్తానికా నామ భవిష్య న్న్యస్య భారత"

అని యున్నది కుంభాక్షి నాగరిలిపి పామునకు

'లోకో వైకర్తనో నామ భవిష్యతి ...'

అని లోకము చెప్పబడినది కాని, దానిపేరు వైకర్తనమున ఉన్నది కాని యిందలి పాములు అంత విశ్వసనీయములు గావు ఐనను ఇందులో 'లోక ప్రస్తావము కలధనుట'కై ఉదాహరించిరి, రామాయణమున జూరాయువునకును వాల్మీకిచే-

"యా గతి యుజ్జ శిలానా మాహితాగ్నే శ్చ యా గతిః
అపరాధినాం యా చ యా చ భూమి ప్రదాయినాం
మయా త్వం సమనుష్ఠాతో గచ్ఛస్వ లోకా ననుత్తమాన్"

అని యుత్తమ లోకములు పొందుట చెప్పబడినది. ఆ వాల్మీకియే ఉత్తమ కాండలో శంబుక కథలో

'రాఘవ స్త ముపాగమ్య తస్యంతం తవ ఉత్తమవో
త మువాచ నృపో వాక్యం ధన్యస్త్య మసి సువ్రత'

అని యతని సువ్రతతను ధన్యతను మెచ్చుకొనుటం జెప్పుచునే

బౌద్ధయోగ్యాం ననూతోఽస్మి శమ్ముక్తో నామ నామతః
దేవత్వం ప్రార్థాయే రామ సకరిరో మహాయశః
..... దేవరో జిగీషయా
..... తవ ఉగ్రం సమాస్థితమ్'

అని 'రోకముం' గోరిన యతని మాటలు విని, నిర్దాక్షిణ్యముగా

. తస్య బౌద్ధస్య . శిర భిచ్ఛేదః'

అని రాముడు అతని తల తెగచేసి నరి చెప్పినాడు మణి యతః దేవాయోగ
ఆ మాటను చెప్పెడు. కాళిదాసు అతనిం గూర్చియే-

'కృతదణ్డః స్వయం రాజా
లేభే బౌద్ధః సతాం గతిమ్
తపసా దుశ్శరేణాఽపి
న స్సమార విలక్షిన్నా.

అని యతఁ డట్లు రామరాజదండితాడై నద్గతిం బొందిగా నెనెను భవభూతి

అఖిలాండ్ర ప్రజానీకమున..

తెలుగు నూతన సంవత్సర శుభాకాంక్షలు :

అందఱునకు, మన్నిరికి
మాచే తయారుచేయబడుచున్న
* సింధటిక్ ఎనామిల్య
* రెడి మిక్ శ్చరు రంగులకు

వీనస్ పెయింటింగ్,

విజయవాడ - 1.

ఉత్తర చరిత్రలో రాముడు తన విష్ణురూపమున ఏమిగించుకొనుచునే శంభూ కుని తల దెంచగా అతడు నవ్వే దివ్య పురుషుడై శ్రీరామానుగృహీతుడును తదనుజ్ఞాతుడునై తనః ఫలముగానో శ్రీరామరాజ దండన ఫలముగానో దేవ యానమున మోదానంద సమృద్ధ మగు 'వైరాజా వామ తే లోకాః' అని వైరాజ ములను లోకములం బొందె నని చెప్పినాడు ఇటును విదురునిపేరి 'లోకా భవిష్యన్తి' అని లోకములం చెప్పుట సంభాష్యము యగునేమో ఈ విదుర కథం గాంచియే భవభూతి యాంధ్రుడు ఆంధ్రదేశపు టి భారత పాగములం బరికించియే, కాశీదాసు 'సద్గతిని' తాను 'వైరాజా' వాసు లోకాః' అని కల్పించి వాడు కాబోలు.

"న దగ్ధవ్యం—ధర్మ ఏషః సనాతనః"

"న దగ్ధవ్యం—వైష ధర్మః సనాతనః"

"లోకాః సాన్తానికా నామ భవిష్యన్త్యన్య భారత"

"లోకో వైకత్తవో నామ భవిష్య త్యన్య భారత"

"లోక వైలక్షణో నామ భవిష్య త్యన్య పాధీవ"

ఈ జంతులను సారిదిం బరికించి పూర్వోత్తర కథా సందర్భముల వాకళించి ఏది సుసంభాష్యతరమో ఏది ప్రకృతియో ఏది వికృతియో అరయం దగును

'న దగ్ధవ్యం' అని విషేధించిన యాకాః వాక్కు విధించినది ఫలావా అని అనందగ్రమ్మగా విటం దెలియలేదే ఇదేమి పారము? అందులకు ఇదేమి వ్యాఖ్యానము? బ్రహ్మమేధ మచ్చుమట విక్రమ ఉన్నది? ధర్మరాజు ఇటు చేయుచునా అటు చేయుచునా అని పర్యాకులుడైన మాట ఎం దున్నది, 'సంచిస్కారముః' 'దగ్ధకామః' అనునవి యుండొంటికి పూరణములు గాక రెండు కొలులం జెప్పునవియా? సంస్కారము దహన భవన త్యాగి బహు భేదములు గలది గావున అందు అతడు దహనమును గ్రహించె ననుట కాదా? తాను 'ధర్మరాజు' విద్వాంసుడను, ఉత్తమవర్ణుడు అధునాచార్యునికైనను జ్ఞాన వై భవోపేతునికి ఇట్లు చేయదగునని యెఱిగి విశ్వయించుకొనుటయే 'సంచిస్కారముః' 'దగ్ధకామః' అనుట దానినే అతడు యతియై పోయి పొడు బాబూ, యతులకు ఆది—దహన సంస్కారము—ఉక్కరలేదని ఆకాశ వాణి వల దన్నది కావున ధర్మరాజయొక్క ఆ కోరికను చెప్పుటయే చాలును శ్వపచోర్ని మహీపాల విష్ణు భక్తద్విజాధికః విష్ణుభక్తి సహేనస్తు యతి శ్చ శ్వపచాధమః—అను వెబదలగు ధర్మమును ధర్మరాజు విద్వాంసుడు రాన ఎఱుంగరా? దానినే ఈ యాచార్యు లెవ్వరు సాధించగోరిన ధర్మము ఉత్తమ వర్ణుడు జ్ఞానాధికాధుమవర్ణునికి సంస్కారముచేయవలసినది యనుట నిరన్వయ మగును. వారి యెత్తికొలా చెల్లును

దానిని ఆకాశవాణి కారణవిశేషముం జెప్పి విషేధించి యుండుగాక, 'దాన బాధ లేదు. మృతి యట్లు బ్రహ్మమేధము చేయున్న అమాట ఒక ఖంతిలోనైనను ఇటం జెప్పబడలేదే అట్లు చేసేయే యున్న, కూరకంటె దూరాన నున్న తర జనమును పిలువరా, వారిం గలుపుకొని తోడు చేసి కొనరా, ఆ వివేక్తాకాంతముననే తా నొక్కడే అంతయు చేసేవేయునా? అసంభాష్యము! లలునుండి వచ్చి యా వృత్తాంతము నెల్లం జెప్పి వారికి ఆశ్చర్యముం గలిగించి, చక్కగా సమాధానపడియున్న తాను వారిని సమాధాన పెట్టెను. ఒక్కరును ఇంకను ఏమో పేషము ఉన్న దనుకొనలేర.

'వైష శోష్యః పరంతప'

ఇ త్యుక్తో ధర్మరాజ పు

వివిప్రత్య తతః పునః

రాజ్ఞో వైవిప్రత్య

త త్యహం ప్రత్యవేదయత్"

ఆకాశవాక్కు విన్నగానే తాను సమాధానపడి మరి తన కేమియు అక్కడ పనిలేనట్లు 'వివిప్రత్య తతః పునః' అటనుండి మరివచ్చెనని చెప్పబడినది ధృత రాష్ట్ర గాంధార్యులు, సాంధవులు, వారిం జూడవచ్చిన మునులు అందఱు అట ధృతరాష్ట్రశ్రమమున నొక్కడఁ గూర్చుండి మాటలాడుకొనుచుండినా

రే, అందుండితేవి ధర్మరాజు అట్లు విదురువెంట బోయినాడు ఆయన మరల ఆ సమరూపియున్నవారు చెదిరిపోక మునుపే వారి సడిమికి వచ్చివాడు వృత్తాం తము చెప్పినాడు. అదంతయు ముగిసిన తరువాత ధృతరాష్ట్రుడు ఆ చూడ వచ్చియుండినవారిని ఆ మంత్రణము సేసినాడు ఆ విదురుని కద యంతయు అంతలో జరిగిపోయినది అంతే ధృతరాష్ట్రులు కాని, భీమాదులు కాని మమ్మేల పిలవవైతివి, మా కేల చెలవవైతివి, మేము సీకు అందీయమా, కంటితో అంతయు చూడమా—అని యిట్లు ఏమియు అనలేదే!

భీష్ముడు విదురునికన్నం దక్కువవాడా? ఆయన సంస్కారపు గధను ఎంత గొప్పగా చెప్పినాడ, వ్యాసుడు! ఎంత గొప్పగా అనువదించినాడు. తిక్కన! యోగసమాధిచే సాంతముగా ప్రాణాలు ప్రత్యవయవముగా విడదీసి వదలివడా!

'తతో ఽన్య విధిస చక్రకు. పితృమేధం మహాత్మన

యజనం బహుశ శ్చాగ్నో జగు. సామాని సామగాః' వ్యాసుడు.

'దేవప్రతి దేహంబు శ్రాతాగ్ని కాహితీసే ఒహుకుండంబు

లెత్తి పుతంబు ప్రయోగించి ప్రజ్వలింపజేసి రిద్దిదంబునం

దితృమేధంబు విజన మహితంబును విడిచిపోయెనుగా

ననుష్ఠించి

'తిక్కన'

ఇట్లు ఆయనకు పితృమేధమే చేసెట్లు కంఠోక్తి చేప్పబడినది ఒటా యువునో రాముడు తాను సాంతముగా చితిపేర్చి ఆ దేహమును అం దిడి తన సాంత తేలితో పోయిపెట్టినాడని చెప్పబడినది పుణ్యలోకములం బొందుమనియు తానే అనతిచ్చినాడు మరి బ్రహ్మమేధమని వార్మికి మాట లేదు, కాని తన స్వజనమునకుం బోలె చేసినాడు రాముడ— అని చెప్పబడి నందున అది బ్రహ్మమేధమే యగునని వ్యాఖ్యానించినారు భీష్మునియొడ వ్యాఖ్య కల్పించవక్కర లేకుండ పితృమేధమని వ్యాసకంఠంబ మున్నది దశ రథుని, అశ్వమేధములు చేసిన చక్రవర్తికి భరతుడు పితృమేధమే చేసినాడని వ్యాఖ్యాతల వాక్కు జటాయువు అంతకన్నను స్వజనమగునా?

అంతటిని లెస్తూ సరికించిన, కథ పూర్వోత్తర సాధు సమాకలన చేసిన ఆచార్యులు, ఎవరిని మించినవారు మఱి లేరో, వారు ఏవురును విదుర నికి సంస్కారము చేయబడిన దని చెప్పిన మాట పారపాలనియే తామును

యతికి, సర్వసంగపరిత్యాగము చేసి ఏ హిమాలయపు టడవులోనో ఏ వింధ్యకాంతారములలోనో ఏ దండక గూహములలోనో తపస్సు చేసేకొను చుండువానికి, తన ప్రవృత్తి వివిధముగాను ఇతరులకు తెలియచిచ్చట అక్కఱ లేనివానికి, సామాన్యముగా అటు తెలియకయే యుండువానికి కొడుకు సంస్కారము చేయవలయు ననుట అదెక్కడి శాస్త్రము? ప్రకటముగా ఒక్కడ ఒక మరముం గనుపెట్టుకొని యున్న తత్పూర్వ శ్రమంపు ఒక్కడు డబుల్ ట్రిపుల్ యక్కు పెన్ పెరిగిగానో బ్రంకువారీనో తండ్రికొన్ని వాడ 'పుత్రో గృహస్థ ఖద్వోధ యచే. సంస్కార మాచరే' అను శాస్త్రమును అనుష్ఠింపవలయునేమో మృతి సామాన్యముగా యతుల యోగక్షేమము కొడుకుల కందుచుండునా? అట్లన్యోగ్య వ్యతికరము కూడునా? అదేమిశాస్త్రమో అదా! 'యతిధర్మః దావో ద్యయోగ్యత్యం' అని నీలకంఠ వ్యాఖ్య ఆకాశభారతిని విన్నగానే 'ధర్మరాజ్ విద్వాన్' మరి మేజోలియు పెట్టుకొనక మరలుట త స్థీలకంఠ శాస్త్రానుష్ఠానమునకు ఇదే ప్రజల పొరాణి కోదారణము 'యతిత్య గౌరవోజ్జ్వలని కలేలంబునకు పిల్చి విధానమోచుచు టురూమే' అను జుధారాదన విరాజి సోమయాజి తిక్కనయనునాడమి దానిని చిత్రమునకు లెప్పగా ఎక్కించు వివరణము మఱి యేతిక్కలకును ఎడ మీయదు.

విదురుని యతిత్వము సామాన్యమా? వ్యక్తి విశేష నియతము కాదా? మఱి నీ కేల మజకము పాటివాడవు ఆ యేనుగల బోలికిం బోవుట యందు రెమో తమ వాక్కునకుం బ్రమాణమును దివ్య ప్రబంధములనుండియు ఇంక, నెందుండియు తెచ్చి నెర్పిన నెర్ప కొందమను అస. శిష్యుడను, జిజ్ఞాసునను. అంతే.

గాంధీ తత్వం - ఒక పరిశీలన

శ్రీ కల్లూరి బసవేశ్వరరావు

20-వ శతాబ్దిలో భారత జాతీయ ప్రభావితం చేసిన మహనీయులలో మహాత్మాగాంధీ అగ్రగణ్యుడు. ఆయన ఎవరూబు మూడువందల దశాబ్దాల పాటు తన ఉపదేశాలతో, విధానాలతో భారతీయుల దృష్టధర్మంలో, తాత్విక చింతనలో, జీవన సరళిలో, రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంఘిక విధానాలలో మార్పులు స్రవేత పెట్టటానికి యత్నించినాడు. పివీలికాది బ్రహ్మ పర్యంతం ఎన్నో విషయాలను గురించి ఆయన ఆలోచించినాడు. ఇతరులవేత ఆలోచించ చేసినాడు. సెక్కు, ట్రి కంట్రీల్, సర్దుకొనం, ధూపపానం, అంజరానితనం, ఆత్మ సంయమనం, మోసపరిం, ప్రకృతివైద్యం, యంత్రయంత్రం, ఖద్దరు, చేతిపరిశ్రమలు, బ్రహ్మచర్యం-యిత్యాది విషయాలను గురించేగాక, మానవ జాతికి ప్రాధాన్యత (ప్రాతినిధికారి చెప్పదగిన సత్యం, అహింస, నిధి, స్వచ్ఛత, కలం పంచన మొదల విషయాలను గురించి) కూడా మహాత్మాగారు విశిష్టంగా ఆలోచించి, తన వాదాలను, చూట్టగా, సరసంగా తెలియజేసినాడు. ఆయన వాదాలతో మూలం యజ్ఞభవించినా నీతిభవించకపోయినా, ఆయనకు జీవితంపట్ల కృషి సమగ్రమైన దృక్పథాన్ని, ఆయన చూసిన నిశితమైన నివారణానికొకటి మలపురు ప్రశంసించినారు కొందరు ఆయనను "విజ్ఞాన సర్వస్వం" పరిష్కారం, మరొకరు "మహాత్మా గాంధీ భారత జాతిపిత, భారతీయులకు ఉపదేశకుడు, ఉపాధ్యాయుడు" అని వ్యాఖ్యానించినారు ఇంకా కొందరు ఆయనను గౌతమబుద్ధునితో, విష్ణుక్రీస్తుతో పోల్చినారు.

"గాంధీజీ లండన్ వివిధాలైన వాతావరణ వా సేరుమీర ఒక తెగ ఉండాలని నా అభిమతంగా" అంటూడు మహాత్మాగారు అయినప్పటికీ ఆయన ప్రాచీన పుస్తకాలనూ, చేసిన వ్యాఖ్యానాలనూ, "హరిజన్" "యంగ్ ఇండియా" వంటి పత్రికలలోని ఆయన వ్రాతలనూ అధారం చేసుకొని, ప్యారేలాల్, మహాదేవ్ దేహి, పెండూల్కర్ వంటి గాంధేయలేగాక, ఎలువురు యితర పండితులు గాంధీజీని గురించి, దాని పూర్వకాలను గురించి, వర్తమాన పరిస్థితులను దానిని అన్వయించుకోవటం ఎంతవరకు సాధ్యమనే విషయాన్ని గురించి నిశితంగా పరిశీలించి వ్యాఖ్యానించారు అటువంటివారిలో దివకర్, రిచర్డ్ గ్రీన్, రిచర్డు కుమార్ హో, గోపీనాథ దావన్, డాక్టర్ ఉప్పతన్, డి. యం సోక్కర్, ఎ. డి. డి. నార్మన్, ఆర్. పి. మజుందార్, మహా దేవప్రసాద్-మొదలయినవారు. గణనీయుల వారు మహాత్మాగాంధీని ఒక అవతార అనలేక, ఒక ప్రవక్తగా వాడు, ఒక రాజకీయవేత్తగా, సాంఘిక సంస్కర్తగా, విప్లవమూర్తిగా, తార్కికునిగా చిత్రించినారు.

గాంధీజీ అసంతృప్తితో స్వరూప స్వభావాలను వివరించెమందు 'గాంధీ మతవాది అయిన మహాత్మా రాజకీయాలను జోడించి వానిని సంకుచితంచేశాడు' అన్న దురభిప్రాయాన్ని వ్యక్తం చేశాడు. గాంధీ మహాత్మాగారు హిందూ మతాన్ని ఆయన హిందూమత సంప్రదాయాలను తు. చ. తత్వకండా గ్రంథిగా ఎత్తగించే సహజమమకాదు పూజలు, వ్రతాలు, తీర్థయాత్రలూ ఆయనను ఆకర్షించలేదు. పరతత్వ చింతనం, మాయావాదం, అద్వైత సిద్ధాంతం, మంత్ర తంత్రాలు, అభిమానినీధులూ, పరిపూర్ణ యోగం, అతీత మానవుడు అటువంటి మార్మికమైన విషయాలను ఆయన నట్టించుకోలేదు. వేదాలకూ, బ్రహ్మసూత్రాలకూ ఆయన వ్యాఖ్యానాలు వ్రాయలేదు. షడ్వర్ణ సాం సారాన్ని ఆయన అభివృద్ధి చేయలేదు. హైందవ మత గ్రంథాలలో బ. వద్వత్, రామాయణాలు ఆయనకు ప్రీతిపాత్రములు ప్రార్థన ఆయనకు కవనం. గౌరవరక్షణ ఆయన దృష్టిలో పవిత్రమైన కార్యం. కానీ శాసనం

ద్వారా గౌరవ విషేషాన్ని ఆయన పరమార్థం అయిన కిరణేన యజ్ఞ యాగాలను గాంధీ చెప్పలేదు. పీఠాధిపతుల ఆశీర్వాదంకోసం ఆయన అగ్రహారాల వాడలేదు. హైందవ మతంలో తన అంతాత్మ అంగీకరించని విషయాలను ఆయన సీకరించలేదు.

మహాత్మా గురించి గాంధీ తీవ్రంగా ఆలోచించి సొంత విర్ణయాలు చేసుకొన్నాడు. పాత సంప్రదాయాలకూ, పీఠాధిపతుల వ్యాఖ్యానాలకూ ఆయన తలబట్టలేదు. వగవంతుని అసీత్వాన్ని, అల్ప జీవిత ఆయన లంగీకరించి నాడు ఆయన సిద్ధాంతం ప్రవారం పునఃప్రభావం మానవని సర్వ వ్యాపారాలపైనా ఉండాలి. "ఈ విశ్వం క్రమబద్ధమైన, నైతిక ప్రభుత్వానికి లోబడి ఉన్నదను విశ్వాసమే మతం" అంటాడు గాంధీ [Religion is a belief in the ordered moral government of the Universe] మతానికి నైతికసరమైన నిర్ణయం చెప్పుకొంటున్నట్లు, మతం మానవ జీవితంలో కీలక పాత్ర పోషిస్తున్నట్లు "మతం మౌనమైన మనలేదు. కొందరు అహంకారంతో మతంలో తమకు నిమిత్తం లేదంటారు ఇలా ఉద్వాటిం చేటం గాలి పీలుస్తూ ముక్కులేదవుకోవటమే" అంటాడు గాంధీ. మతానికి నైతిక నియమాలు ప్రాణతుల్యం మతం మనషికి ఉద్భావన, నిశ్చయముల వలె సహజం ప్రపంచమంతాలో ఉన్నవిలులు లేవు. సర్వమతాలూ సమాదర జీయాలే. గాంధీజీని పరిశీలన పిమ్మట ఆయన చేసిన నిర్ణయ విధి - "సర్వమతాలూ సత్యములే సర్వమతాలూ అనంతార్థాల విలసన మానవుడు అనంతార్థుడు గడుక" నైతిక విలువలతోడితమైన మతం మానవుల సర్వ కార్యకలాపాలూ శాసించాలి అయిన తీర్పు. మతం సత్యం మతం నైతిక మూలాల సంఘటి మతమంటే నైతిక ప్రవృత్తిమయి చెప్పుకోవలసినది రాజకీయాలగానీ, ఇతర సాంఘిక ఉపయోగాలగానీ మనానికి దూరంగా వినా ఉంటాయి ?

మతానికి, రాజకీయాలకూ అసాధారణ సంబంధాన్ని చెప్పే గాంధీ మతవాదికాడు. ఆయన లక్ష్యం మతానికేమైనా రాజకీయమేగానీ, మత, రాజ్యంగాడు. మతాన్ని ప్రభుత్వరంగంలో దూర్చి సమాజాన్ని సంఘటితం చేయటం ఆయన లంగీకరించదు. సత్య సంస్కారం ప్రభుత్వం సహాయం చేయటాన్ని కూడా ఆయన హింసించలేదు. ప్రభుత్వం యొక్క దయా దాక్షిణ్యంపై ఆధారపడినది నిజమైన మతమా? అని ఆయన ప్రశ్న. గాంధీ లక్ష్యం రాజకీయం (Secular State) మతం కేవలం వ్యక్తిగతం. వ్యక్తిగత జీవితానికే మతాన్ని పరిమితంచేశాకో రాజకీయరంగం ప్రశంసకంగా సాగిపోతుంది. ఆయన "హరిజన్"లో యీ వ్రాసినారు -

'Religion was a personal matter and if we succeeded in confining it to the personal plane, all would be well in our political life'

మానవుని హితక్షేమానికి అందని యే మత సిద్ధాంతాన్ని గాంధీ లంగీకరించదు. నైతిక ప్రవర్తనకు విరుద్ధమైన మత వారాలను ఆయన ఖండిస్తాడు. ఇది చాల ప్రధానమైన విషయం, మత సంబంధమైన సిద్ధాంతాలు పేరబద్ధములా? కానా? మతావారాల నీతి సమ్మతములా? కానా? అని ఆయన విశ్లేషిస్తాడు. సామంతులములు కాకపోయిననూ, నీతి విరుద్ధములు కానిచో ఆయన అట్టి మతావారాలను సహి

పిడుగు మత సిద్ధాంతాలనూ, అవతారాలనూ పరిశీలించేటప్పుడు “సత్య” అయినా నకు గీటురాయి వీరికి నిలబడని మత సంప్రదాయాలూ, భావానాదోష భూయిష్టాలు; సహించరానివి. 1920లో గాంధీ “యంగ్ ఇండియా”లో వ్రాసిన యీ వాక్యాలే ఇందుకు సాక్ష్యం:—

‘I reject any religious doctrine that does not appeal to reason and is in conflict with morality. I tolerate unreasonable religious sentiment when it is not immoral.’

2

రిచర్డ్ గ్రీన్ గాంధీ మహాత్ముని ఒక సాంఘిక, సైన్సానికేతనగా, ఒక సాంఘికపరిశోధకునిగా చిత్రించినాడు [Gandhi is a Social Scientist and a Social Inventor] ఏ భావాల ప్రభావానికి, ఏ సాంఘిక పరిస్థితుల ప్రాబల్యానికి రోనై గాంధీ తన సిద్ధాంతాలను రూపొందించాడో మార్గాల బాల్కనంలో గాంధీ తన తలి ధార్మిక చింతనల, తండ్రి సద్గుణాలను ప్రభావితమైనాడన అత్యపారీక్ష్యంధ్రుని గాథ, జైనధర్మం అయిననూ ఆకర్షించినాయి ఇంగ్లండునుండి తిరిగివచ్చిన పిమ్మట రాజచంద్రుడనే జైన్ యువకుడు గాంధీ భావ వికాసానికి రోడ్డు పాడు. దక్షిణాఫ్రికాలో ఉండగా అమెరికా రచయిత జేమ్స్ థోరో, రష్య రచయిత రియో టాల్స్టాయ్, రచనలు ఆయనకు అహింసా విధానంలో మార్గాన్ని చూపించినాయి. టాల్స్టాయ్, ఆయనకూ మధ్య ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు జరిగినాయి. ఇక జాన్ రస్కిన్ విరచించిన ‘Un To The Last’ అనే గ్రంథం ఆయన దృష్టిపై మార్పిడిపడింది ఆ పుస్తకాన్ని గాంధీ “సర్వోదయ” అను పేరుతో గుఱరాల్సినట్లనీ లుపరిచినాడు గాంధీ వివరణప్రకారం జాన్ రస్కిన్ వలన ఆయన మూడు విషయాలు గ్రహించినాడు—అవి యేవన

(1) వ్యక్తియొక్క అభివృద్ధి సమాజస్థలందరి అభివృద్ధిలో యిమిడి వుంది. (2) లాయర్ వృత్తికి మంగలివాని వృత్తికి వున్నపాటి నిలువయే వుంది విలసన అందరూ తమ పనిద్యారా జీవన భృతిని సంపాదించుకోవడానికి సమానమైన హక్కును సాధిస్తున్నారు గనుక (3) శ్రమైక జీవనం—అనగా కరకుని జీవనం లేదా కేతినివాని జీవనం విలువైనది అనుభవించదగినది ఇక ధార్మిక గ్రంథాలలో జై బిల్, కొరాన్, షగవద్గీత, తులసీదాసు రామా యణం, ఈశోపనిషత్తు, వివేకానందుని రాజయోగం, సతంజలయోగ మూత్రాల మహాత్ముని పెప్పు సాందివని కార్వ మార్క్స్ రచించిన “కాపిటల్” అన్న గ్రంథాన్ని ఆయన పదివినాడు. అంతే మార్క్స్, ఎర్నాయెతో ఆయన చీకటినిపరచెడు

నాటి భారతదేశంలోని రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంస్కృతిక స్థితిగతులను గాంధీ కూలంకషంగా పరిశీలించినాడు భారతదేశం ఆంగ్లేయుల సామ్రాజ్యవాదానికి ఎరయైనది భారతయుల రాజకీయంగా అన్యతంత్రులు వారి సాంఘిక వ్యవస్థ కుళ్ళిపోయినది కులతత్వం, అంబరానితనం, బాల్య వివాహాలు, హైందవ, మహమ్మదీయ సంఘర్షణలు, స్త్రీల వెనకబడినతనం, విరక్త రాష్ట్రత, సోమరితనం—ఏవి భారతంలో భారతమాజం ఒలపినమైనది భారతీయులు తమ ప్రాచీన సంస్కృతిలోని విలువలను తెలపకపోయినందుక, పాత యులు ప్రతిష్ఠించుకొన్న సన నాగరికతవాజురో పడుతున్నారు ఇవ భారతీయుల ఆర్థిక దుస్థితి, వారి దారిద్ర్యం, నాటి కరువు కాటకాలు గాంధీని కల్లోల పరచినాయి. 1936లో ఆయన “హరిజన్” లో యిలా వ్రాసినాడు

‘I have indeed wept to see the stark poverty and unemployment in our country but I must confess our own negligence and ignorance are largely responsible for it. We do not know the dignity of labour as such.’

రాజకీయంగా, సైతికంగా, ఆర్థికంగా వతనమై కోపసయావస్థలో ఉన్న భారతజాతి గాంధీకి సాక్షాత్కరించింది అట్టి భారతబాలిసమద్దరణకై ఆయన తన జీవితాన్ని ముడుపుకట్టినాడు. అయితే భారత జాతి సమద్దరణ ఎలా సాధ్యం? అన్న ప్రశ్నకు గాంధీ సమాధానం రెండు రకాలుగా వుంది. ఒకటి జాతి విముక్తికై ఆంగ్లేయుల పరిపాలనను అంతమొందించటం రెండు: సాంఘిక వికాసానికి, సైతికాభివృద్ధికి నిర్మాణాత్మకమైన కృషి చేయటం. ఈ రెండు పనులలో ఏది ముందు, ఏది వెనుక అనే ప్రశ్న అర్థరహితం ఒక సైన్స రాజకీయ విమోచనకై సారాటం ఓడుపుతూ, మరోవైపు సాంఘిక, సైతిక పునరుద్ధరణల పునాదులు వేసుకొనాలి

ఈ సందర్భంలో ‘Progress’ అభివృద్ధిని గురించి గాంధీ భావాల తెలుసుకొనాలి లేకపోయినచో గాంధీతత్వంలోని అంతరార్థం గోచరించదు గాంధీ ఆర్థికాభివృద్ధికి—సైతికాభివృద్ధికి మధ్య వున్న వైరుధ్యాన్ని వొక్కిచెప్పినాడు సైతికాభివృద్ధి ఆధ్యాత్మికం ఇది జీవితపు విలువలకు సంబంధించినది సత్యసాయణత, అహింస, ప్రేమలను అనుష్ఠించటం ద్వారా కలిగే ఆత్మ వికాసమే సైతికాభివృద్ధి ఆర్థికాభివృద్ధి భౌతికమైనది ఇది భౌతిక సుఖాలకు సంబంధించినది కూడు, గుడ్డలేక అలసుటించే నిరుపేదకు సైతిక వికాసం పూజ్యం అంటులేని సంపదతో అతులిత భోగలను అనుభవించే కుతేరులకు కూడ సైతిక వికాసం హాళికి ఆర్థికాభివృద్ధి అతి తక్కువగా వున్నా, లేదా అతి ఎక్కువగావున్నా సైతిక వతనం యెరుగుతుంది. కాగా సైతిక వికాసానికి తవరోధంలేని పద్ధతిలో ఆర్థికాభివృద్ధిని జరగలి. వాద్దలేని భోగసాంధలకు అనకట్ట క గాలి సైతిక వికాసానికి ఎంతవరకు అవసరమో అంతవరకే సంపదలు ఉండేటటు చూడలి అనగా సమాజంలో సైతికాభివృద్ధికి—ఆర్థికాభివృద్ధికి మధ్య వైరుధ్యం లేనివిధంగా ఒక సమస్థితిని (Equilibrium) యెర్పాలు చేయకొనాలి అట్టి సమస్థితిలేనినాడు జాతి సైతికంగా సతనంగాక లేవు

1908-లో గాంధీ ‘హింద్ స్వరాజ్’ అనే పుస్తకాన్ని వ్రాశాడు అందులో భారతదేశ పరిస్థితిని, నవనాగరికతను అనుభవస్తూ వున్న పాశ్చాత్య దేశాల పరిస్థితిని ఎరిశించినాడు దుర్భర దారిద్ర్యానికి రోనైన భారతావనిలో సైతిక మాల్వ్యం యేర్పడింది యంత్రాగారాలను స్వాపించి, పట్టణాలను అభివృద్ధి చేసుకొని లతులిత భోగ భాగ్యాలను అనుభవస్తూ ఉన్న పాశ్చాత్య దేశాలలోకూడ సైతికవికాసం యేర్పడింది ఆధ్యాత్మికపు విలువలు లభిస్తూ అయినా కనుక భారతీయులు ‘స్వరాజ్యాన్ని’ సంపాదించుకొని, నవనాగరికత అనే బాధ్యంతో నిరసిస్తూన్న పాశ్చాత్య దేశాలను అనుసరిస్తే అది అచ్చమైన స్వరాజ్యంగాదు ఆత్మవికాసానికి, ఆధ్యాత్మిక జాన్మజ్ఞానికి దోహదం చేసేవిధంగా వారు తమ సమాజాన్ని సుసర్పిర్యాణం జేసుకొనాలి అచ్చమైన సుఖం సైతిక నియమపాలనవలననే లభిస్తుంది శారీరక సుఖాలూగల్గి అతులేని జన్మర్యంగని, శాంతిని, సుఖాన్ని ప్రసాదించవు (‘Gandhi denied that happiness means only physical pleasure or economic prosperity. He maintained that man could be happy only if he led a simple life and obeyed moral laws’) నిరాడంబర జీవితం సైతిక నియమాలను పాటించడానికి, ఆత్మ వికాసానికి దోహదం చేస్తుంది. నిరాడంబర జీవితాన్ని అనుసరిస్తూ, ఆధ్యాత్మికపథంలో సైతిక వికాసాన్ని అందుకొనే ఉద్యమర్యాదంగా భారతదేశాన్ని రూపొందించటమే గాంధీ మహాత్ముని లక్ష్యం అట్టి లక్ష్య సాధనకొనం ఆయన చూపిన మార్గంలో రెండు ప్రధానాంశాలు వున్నాయి అవి యేవన—1 సత్యము 2 అహింస ‘నెను కొత్తగా బోధించినది యేమి లేదు సత్యం—అహింస అనునవి పర్యటాలవలె పురాతనములు ఏలై సంత విస్తృత పరిధిలో నేను వానితో ప్రయోగాలు మూతం చేశాను’ అని అంటాడు ఆయన నిజానికి ఆయన సత్యాహింసలను విస్తృత పరిధిలో, ప్రయోగించుటయేగాక, వానికి నూతన లద్దాలనూ, ప్రాధాన్యపు కల్పించినాడు వానిని ప్రధాన ప్రాతిపదికలుగా చేసి సవ భారత సమాజ నిర్మాణానికి పూనుకొన్న ఘనత గాంధీకే దక్కుతుంది. కాగా సత్యము—అహింస

లను గూర్చిన ఆయన తలంపులు రేఖామాత్రంగానైనా వివరించటం అవసరమవుతున్నది—

1. సత్యము—సత్యం అనుపదం 'సత్' నుండి వచ్చింది. 'సత్' అనగా ఉన్నది అని అర్థం. అట్లు ఉన్నది యేదో అదే సత్యం ప్రతివ్యక్తి సత్యాన్ని నిరంతరం అన్వేషిస్తాడు. అది వానికి నైజం సత్యమంటే కేవలం మాట నిలబెట్టుకోవటంగాదు మనస్సులో, వాక్కులో, క్రియలో—సత్య కార్యకలాపాలలో సత్యం అనుష్ఠించబడాలి గాంధీ మతం ప్రకారం ఎక్కడ సత్యముందో అక్కడ జా నమున్నది సత్యనిరతియే మానవ జీవితానికి అర్థం కల్పిస్తుంది 1920 కి పూర్వం గాంధీ దైవమే సత్యము అని భావించాడు. కానీ తర్వాత ఆయన సత్యమే దైవమని అని నిర్ణయించాడు (Truth is God) ఇలా, భావించటంవల్ల సత్యాన్ని ఆరాధించే ప్రతి మనిషిలో ఆయనకు పాత్ర కుదురుతున్నది తనకు గోచరించినట్లుగా ఇతరులకు సత్యం సాక్షాత్కరించవలెనన్న వారు అన్తికులు గావచ్చు. వాన్తికులు గావచ్చు వారి మత విశ్వాసాలతో ఇటు ప్రవేయం లేదు. వారు గాంధీవలె సత్యాన్ని ఆరాధిస్తున్నారు అందుచేత గాంధీ వారిని కూడ సత్యధర్మలో సహాయాత్మకులుగా గుర్తించినారు నిర్మలకుమార్ బోస్ చెప్పిన మాటలు గుర్తు చేస్తాను —

'By enthroning Truth on the highest pedestal, Gandhi thus truly became a Catholic, and lost all traces of separateness from every other honest man who worshipped Gods other than his own'

సత్యం అనంతం అఖండం. నిత్యం మానవుడు అనిత్యం అవరి పూర్వం కాగా మానవుడు పరిపూర్ణ సత్యాన్ని దర్శింపలేదు సత్యానికన్న అనింతముఖాలలో ఒక భాగాన్ని మాత్రమే చూడగలడు పాక్షిక సత్యాన్నే పరమ సత్యంగా భావించడం, ఇతరులూ అసత్యవాదు లనుకోవటం, అందుకు వారు శిక్షార్హు లనుకోవటం అసమంజసం మానవుడు పరిపూర్ణ సత్యాన్ని తెలిసికోలేదు గనుక, అతడు ఇతరులను శిక్షించటానికి, హింసించటానికి అసర్దుడు సత్యసభామి ఎదుటివానిని హింస ద్వారా గాక, ఓర్పుద్వారా, సామ భూతిద్వారా, అక్రమ మార్గాన్నుండి తొలగించాలి వీలైన ఒకనికి సత్యంగా భాసించినది వేరొకనికి అసత్యంగా గోచరింపవచ్చు' నంటాడు గాంధీ సత్యచరణ ఏకాంతంగా కొండగుహలలో జరగమని ప్రమాణిక జీవనమే సత్యాచరణకు మూలం. సత్యచరణలో మనిషికి గోచరించేది పాక్షిక సత్యమే. కాగా సత్యం సాక్షాత్కృతమవుతున్నది (Truth is Relative) ఈ పరిస్థితులలో ఎవరికి గోచరించింది సత్యానికి చేరువగా వున్నది? అనేది ముఖ్యమైన ప్రశ్న ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానం హింసవలన, బలప్రయోగంవలన లభించదు. హింసవలన సత్యం అణగారేక్కొడుతుంది సత్యాన్నేదానిలో అహింసయే ఏకైక మార్గం. సత్యవాది విధిగా అహింసావాది కాకతప్పదు

2 అహింస—గాంధీమహాత్మునికి అహింస కేవలం పరమ ధర్మమే గాదు సత్యాన్ని చేరడానికి అహింసయే సాధనం (Truth is the End Non Violence is the Means) అహింసద్వారా సత్యాన్ని సాధించడాన్ని ఆయన 'సత్యాగ్రహం' అన్నాడు సత్యాగ్రహం అనగా 'సత్యాన్ని పట్టుకొని ఉండుట' (Adherence to truth) సత్యానికి, అహింసకూ మధ్య అవినాభావ సంబంధ ముంది అవి రెండూ ఒకే వాణేముచకున్న రెండు ముఖాలు

అహింసా సిద్ధాంతంలో అంతర్గతమైన ఉన్న ప్రధానాంశాలను 1936 లో 'హరిజన్' లో గాంధీ వివరించాడు ఆ వివరణ సారాంశం యిక్కడ పొందు పరుస్తాను —

1. అహింస మానవ జాతికి ప్రధాన నియమం. ప్రభుప్రాయమైన హింసకంటే అహింస నిష్పందేహంగా మిన్న
2. ప్రేమయందు విశ్వాసంలేదేవారికి అహింస నిష్ప్రయోజనం.
3. అత్య గౌరవాన్ని అహింసద్వారా కాపాడుకోవచ్చు కాని అవినీతి చర్యలనూ, అక్రమసంపాదననూ అహింస రక్షించదు.

4 అహింసను అవరించే వ్యక్తులుగానీ, జాతులుగానీ త్యాగాలు చేయవలసివచ్చును. సామాజ్యవాదం అహింసకు బద్ధ విరోధి

5 అహింస ఒక శక్తి. స్త్రీలు, పురుషులు, పిన్నులూ—అందరూ యీ శక్తిని ఉపయోగించగలరు అయితే వారికి ప్రేమతో విశ్వాసం అవసరం. సత్యమానవులనూ వారు ప్రేమించగలగాలి.

6. అహింస వ్యక్తులకేగానీ, వర్గాలకూ, సంఘాలకూ, దేశాలకూ ఉద్దేశింపబడలేదనుకోవటం పొరపాటు.

పై వివరణనుబట్టి అహింస ఒక ఆలోచనావిధానమే గాదు; అది ఒక జీవిత విధానమనియూ తేలుతున్నది. హింసకు వ్యతిరేకార్థములో అహింస వాడబడలేదు. హింసకు దూరంగా వుండటం అహింసగాదు భావనలో, మాటలో, క్రియలో హింసారహిత్యం అవసరమే అహింస యనగా సత్యమానవులనూ, నిర్వ పాలులనూ ప్రేమించటం అహింస యనగా శిక్షణను నిర్దేశించదు. కీడు చేసినవానికి మేలు చేయవలయును కీడు చేయుటలో అతనితో సహకరింపరాదు. హింసను అహింసతో నిరోధించాలి ఈ విషయంలో గాంధీ అభిప్రాయ మిట్లున్నది —

'I accept the interpretation of Ahimsa namely that it is not merely a negative state of harmlessness, but it is a positive state of love, of doing good even to the evil-doer But it does not mean helping the evil doer to continue the wrong or tolerating it by passive acquiescence. On the contrary, love, the active state of Ahimsa, requires you to resist the wrong doer by dissociating yourself from him even though it may offend him or injure him physically'

హింసను అహింసతో నిరోధించటంలో త్యాగం, దుఃఖం అనివార్యం. అహింసావాది తన వేదనవలన—భాధవలన హింసావాది వృద్ధుడు సరివర్తనను సాధించాలి. అతడు సత్యాన్ని తెలుసుకొనేటట్లు చేయాలి. ఇందుకు లకుంతిత సాహసం—దైర్యం అవసరం. పిరికివానికి అహింస తగదు గాంధీ అంటాడు — 'నేను పిరికితనాన్ని అంగీకరింపను పిరికితనానికి ఒదులు హింసను సమర్థిస్తాను' అని అహింసకున్న శక్తి లపారం అహింసద్వారా అన్యాయాన్ని, అక్రమ్యాన్ని నిరోధించి వెగ్గటం సంభవమే మహాత్ముని మాటలలో యీ విషయాన్ని యిలా చెప్పవచ్చు.—

'Non Violence in its dynamic condition means conscious suffering It does not mean meek submission to the will of the evil doer, but it means the pitting of ones whole soul against the will of the tyrant Working under this law of our being, it is possible for a single individual to defy the whole might of an unjust empire ...'

సమాజాన్ని కలుషితంచేసి, మానవ జీవితాన్ని దుర్భరం చేస్తున్న అన్యాయాన్ని వ్యక్తులు అహింస ద్వారా నిరోధించడాన్నే గాంధీ 'సత్యాగ్రహం' అన్నాడు సత్యాగ్రహం అహింసాయుత విధానం అహింసాయుత ఆయుధం. ఈ ఆయుధానికి ప్రేమ, వేదన (Love and Suffering) అనేవి రెండు ముఖాలు. సత్యాగ్రహతత్వాన్ని గురించి, దానిని ఉపయోగించే తీరు తెన్నులను గురించి, సత్యాగ్రహ కుండవలసిన గుణ విశేషాలను గురించి గాంధీ మహాత్ముడు పెక్కు విషయాలు వివరించినట్లున్నాడు అహింసాయుత సత్యాగ్రహం యుద్ధకాంక్షలనూ, శాంతికాలంలోనూ, వ్యక్తిగత—సామాజిక విషయాలలోనూ అనుసరణీయం మనిషి క్రమంగా హింసామార్గాన్ని వదలి విరా అహింసా మార్గాన్ని వరిస్తున్నాడో గత చరిత్ర చెప్తున్నది ఉన్నత స్థాయిలో అహింసా పరిణామమే మానవ చరిత్ర అంటాడు గాంధీ.

అన్యాయముయొక్క స్వరూపాన్ని పూర్తిగా అవగతం చేసుకోవటం సత్యాగ్రహసాధకాలలో తొలిదశ. సంస్కరించుట రెండవదశ. తరువాతి దశలో చార్తర్, సహాయ నిరాకరణం, శాసనోల్లంఘనం, నిరాహారదీక్ష వంటి విధానాలు అమలులోకి వస్తాయి. అయితే సత్యాగ్రహసాధకాలలో అదృశ్యం 'అహింస' పాటించబడాలి అంటాడు గాంధీ. లేకపోతే అది దురాగ్రహ మవుతుంది.

మరొక ప్రధాన విషయాన్ని కూడ మహాత్ముడు ఉద్ఘాటించియున్నాడు. లక్ష్యమెంత ఉదాత్తమో, లక్ష్యసాధనలకూడ అంత ఉదాత్తాలుగా ఉండాలి. న్యాయాన్ని, అన్యాయద్వారా సాధించటం శ్రేయస్కరంగాదు. గమనానికీ—గమ్యానికీ అనినానన సంబంధముంది. లక్ష్యాన్ని సాధించటమే ప్రధానంకాదు. ఆ లక్ష్యాన్ని యేనిధంగా సాధించటమో కూడ ప్రధానమే. విధానం లోపభూయ వై మైనస్ లక్ష్యనిర్దిష్టో బద్ధి పుండదు. వాస్తవానికి లక్ష్యం—లక్ష్యసాధనలూ ఒకే సూత్రానికి ఉద్భవించుచున్నాయి.

ఆంగ్లేయుల పాలననుండి భారతదేశాన్ని విముక్తం చేయుటయే గాంధీ లక్ష్యంకాదు. సత్యాన్ని, అహింసనూ పురాచులుగా చేసి, ఒక సమభారతాన్ని, సమ స్థితి నెలకొల్పి ఒక సుఖకర సమాజాన్ని సృష్టించటం అతనిని శ్రేయం. ఆ సూత్రన సమాజానికి ధైర్యవశ్యములు గట్టి పునాదులు. భావశాస్త్రాన్నికీ—నైతిక సికాసా నికీ అంటూ సమన్వయం సాధించబడుతుంది. ఈ విషయాన్ని డాక్టర్ శివ్విరస్ యుడా వ్యాఖ్యానించారు:—

'Gandhi was visualising a balanced Indian society, solidly built on moral values.....His ultimate aim was attainment of a social equilibrium, an optimum combination of material and moral progress.'

3

మహాత్ముని అదర్శం 'రామరాజ్యం'. ఆ రామరాజ్యంలో సత్యం—అహింస సమస్తరంగాల్లో ప్రభుత్వం చేస్తాయి. అది సిద్ధించాలంటే చతు ర్విధ మార్గాల్లో కృషి అవసరం. అవి యేవని:—1. వ్యక్తి సంస్కారం. 2. సాంఘిక సంస్కరణ. 3. ఆర్థిక పునర్నిర్మాణం. 4. రాజకీయ పునర్నిర్మాణం.

1. వ్యక్తి సంస్కారం

సంఘానికి వ్యక్తి మూలం. వ్యక్తి వికాసం వివా సాంఘిక వికాసంలేదు. కాగా వ్యక్తి సంస్కరణకు గాంధీ ఆగ్రహంబూతం యిచ్చాడు. సత్యాగ్రహానికి వ్యక్తియే మూలం. విజృంభం సత్యాగ్రహానికే వలెదు. ప్రతాపం పాటించాలి. వ్యక్తి సంస్కారానికి, వివాసానికి గాంధీ సూచించిన మార్గాలుమార్గాం. ప్రతి మనిషి సత్యవ్రతాన్ని అలవ్వించాలి. మోటర్, చేతన, ఆరోగ్యంతో సత్యం ప్రతిబింబించాలి. ధన, మాన, ప్రదానంలకు సత్యపాటించి అధికం. సత్యంతో పాలు అహింసావిధానాన్ని అచరించాలి. అహింసయే పరమధర్మం. సత్యర్థంను ప్రేమించాలి. దృఢం పర్వసియం. దురాగ్రహం, దురాచారం, స్వార్థం, సరు లకు అహింసాన్ని చొరబడం—ఇవి హింసా విధానాలే. అహింసను అచరించుట కలిపివేసి సాము. అయితే అహింసామార్గం కాదు.

ప్రజావ్యవస్థాన్ని పాటించటం అవసరం. ప్రజావ్యవస్థనుంటే కామాన్ని అడుపుతో పెట్టుకోవటమే గాదు. సర్వోదయినిగ్రహం ప్రజావ్యవస్థం యొక్క లక్ష్యం కావాలి. వివాహితులు కూడ ప్రజావ్యవస్థం అచరించుటం. సంపాదనపైనే కామక్రమ చరయలు నిర్వహించాలి. జీవనావస్థాన్ని అడుపు చేయటం ప్రజావ్యవస్థానికి లోబడుతుంది. వివాదంబరబీచికం వర జీయం. సంపదంపై ముసుకారం లగదు. అపరిగ్రహణం ఆవశ్యం ఆచర జీయం. వాంఛలను పెంచుకోవటం నిజమైన నాగరికత కాదు. వాంఛలను అడుపుతో పెట్టుకోవటమే నాగరికత. భయాన్ని, పిరికితవాన్ని శయించాలి. పిరికితనం సత్యవ్రతాన్ని భంగపరుస్తుంది. 'స్వతంత్రత' జీవన మార్గాన్ని

నిర్దేశించాలి. ఆర్థిక, రాజకీయ, ధార్మిక వ్యవహారాలలో స్వదేశీతత్వమే శరణ్యం. అంటరానితనం నిర్మూలించడానికి ప్రతివాడూ కంకణం కట్టుకోవాలి. సోమరి తనం పనికిరాదు. కాయకష్టం మహత్తర సదుపాయం. దీనినే గాంధీ 'బెడె లేవర్' అన్నాడు. సహనశీలం పెంపొందించుకోవాలి. మత సామరస్యం కొరకు అపరభవైన కృషి చేయాలి. అసర వివాదాల్లో నిరాడంబరత ప్రస్ఫుటం కావాలి. అహింసా వ్రతపాలనలో ఈశ్వరం ప్రధాన ఉపాంగం. ప్రకృతి నైద్యం అచరించుట. పైన పేర్కొన్నవి వ్యక్తివికాసానికి గాంధీ సూచించిన మార్గాలు :

'These were the ideals he set for the individual to attain perfection, a satyagrahi was to follow them. The attempt of the individuals to reform themselves on these lines connoted moral and hence real progress according to Gandhian social philosophy.'

2. సాంఘిక సంస్కరణ

వ్యక్తి వికాసానికి అవసరాలుగా విలసిన పాత సంప్రదాయాలనూ, సాంఘికవ్యవస్థలనూ సంస్కరించడానికి గాంధీ యత్నించాడు. సాంఘిక సంస్కరణ కుటుంబ వ్యవస్థతో ప్రారంభం కావాలి. బాల్య వివాహాలను గాంధీ ఖండించాడు. వితంతు వివాహాలను అంగీకరించాడు. కొన్ని పరిస్థితుల్లో భార్య భర్తల వివాహ లిప్యకోవటం సమర్థించాడు. పరకన్యాలు ఆయన బద్ధ శత్రువు. అంతర్వర్త వివాహాలను ఆయన ప్రోత్సహించాడు. సాంఘిక సంస్కరణ కార్యకర్తలలో స్త్రీల సముద్ధరణకు ఆయన ప్రత్యేకస్థానం యిచ్చాడు. జీవనావస్థాన్ని దీప్రంగా ఖండించాడు.

రాజా రామమోహనరావు, రాజ్మర వంద విద్యాసాగర్, వీరేశలింగం వరి గాంధీ సాంఘిక సంస్కరణలలో కృషి చేశాడు. అంటరానితనాన్ని కొం గించడానికీ, హరిజనోద్ధరణకూ ఆయన చేసిన కృషి అనల్పం. మధ్యపానాన్ని ఒక సాంఘిక దురభ్యాసంగా ఆయన భావించాడు. మద్యపాన నిషేధాన్ని ఆయన లోప్రంగా అభిషేచించారు. మత సామరస్యాన్ని ఆయన కేవలం తాత్వికరంగానికే పరిమితం చెయ్యలేదు. దానినొక జాతీయ సమస్యగా స్వీకరించినాడు. ముఖ్యంగా హైందవ—మహమ్మదీయ సామరస్యం ఆయన చేపట్టిన సాంఘిక పునర్నిర్మాణ కృషిలో ప్రముఖ స్థానాన్ని పొందింది.

నైతిక వికాసానికి, సామాజికాభివృద్ధికే విద్య పునాదియని గాంధీ తలంపు. ఆయన దృష్టిలో నైతికాభివృద్ధి విద్యయొక్క లక్ష్యం కావాలి. చేతి వృత్తుల ద్వారా విద్య నభ్యసించే బేస్కో విద్యా విధానాన్ని ఆయన రూపిం చించాడు. (గ్రామీణ చేతి వృత్తుల ద్వారా నడిచే జాతీయ విద్యా విధానమే బేస్కో విద్యా విధాన మంటాడు గాంధీ. (National Education Througn Village handicrafts).

3. ఆర్థిక పునర్నిర్మాణం

భారతీయుల ప్రధాన ఆర్థిక సమస్య దారిద్ర్యం. దారిద్ర్య నిర్మూలనం జరగాలంటే జాతీయ సంపద పెరగాలి. అలా పెరిగిన సంపద కొద్దిమంది సంపన్నుల చేతిలో కేంద్రీకృతం కాకూడదు. ఈ దృష్టిలో గాంధీ ప్రతిపా దించిన ఆర్థిక సిద్ధాంతాలు పరిశీలనార్హాలు.

గాంధీ ప్రతిపాదించిన మొదటి సిద్ధాంతం ధర్మకర్తృత్వ విధానం. దీని ప్రకారం భాగ్యవంతుడు తన సంపదకు రానే యుజమాని. హేతుబద్ధమైన తన అవసరాలను తీర్చుకొనే నిమిత్తం మాత్రమే ఆ సంపదను వినియోగించాలి. మిగిలిన సంపదకు అతడు కేవలం ధర్మకర్త. దానిని అతడు సమాజ కల్యాణానికే వినియోగించాలి. ఆర్థిక అసమానతలుపున్న పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థకు విరు గుడుగా గాంధీ యీ ధర్మకర్తృత్వ సిద్ధాంతాన్ని సూచించాడు. అయితే పెట్టు బడిదారులు అక్రమమార్గాన కూడపెట్టుబడిని ఆయన హర్షింపలేదు. వారు న్యాయమార్గాన ధనాన్ని అర్జించవచ్చు. అట్లు కూడబెట్టిన ధనాన్ని వారు

దరిద్ర నాయకుల కొరకే ముడుపు కట్టాలి. ఈ విలక్షణమైన నూత్రానికి నిజాయితీ పునాది నిజాయితీపరులైన సంపన్నుల పౌడ్రయ పరివర్తనపై దాని జయవిజయాల ఆధారపడతాయి. తమ శక్తియుక్తులను సమాజ కళ్యాణానికి వినియోగించాలనే నైతికపరివర్తన వారిలో రావాలి ఇక కష్టజీవులు భాగ్యవంతుల నిజాయితీపై నమ్మకముంచాలి వారిని ధర్మకర్తలుగా భావించాలి. ఇట్టి పౌడ్రయ పరివర్తన వచ్చినాడు అహింసాయుత పద్ధతులలో ఆర్థిక సమానత్వం సాధించటం సులభం లేనినాడు కష్టజీవులు న్యాయంకొరకు పట్టాగ్రహ పోరాటాన్ని కొనసాగించవచ్చునంటాడు గాంధీ

చిన్న తరహా గ్రామీణ పరిశ్రమలనూ, చేతివృత్తులనూ పెంపొందించే వాని ద్వారా ఆర్థికాభివృద్ధి సాధించటం గాంధీ ప్రతిపాదించిన రెండవ సిద్ధాంతం

భారీ పరిశ్రమలనూ, యంత్రాగారాలనూ నెలకొల్పటం ఆయన అభిమతంగాదు. ఈ సందర్భంలో ఆయన వాదం యిలా వుంది —

“నేను యంత్రాలకు శత్రువునుకాను. ఈ శరీరం ఒక యంత్రమని నాకు తెలుసు చరఖా యంత్రమని నే నెరుగుదును భారీ యంత్రాగారాలు స్థాపించినందువలన కలిగే వివచనవిచిత్రమాలనుగూర్చి నేను ఆందోళన పడు తున్నాను భారతదేశంలో గ్రామీణ పరిశ్రమలపైన, చేతి వృత్తులపైన ఆధార పడి బ్రతుకుతున్నవారు అతీతమంది ఉన్నారు భారీ పరిశ్రమలు ఏర్పాటు చేసినందువల్ల వారు నిరుద్యోగ లాతారు వారికి జీవకోపాధి లభింపదు పైగా యంత్రాగారాలు స్థాపించినందువల్ల కలిగే దుష్ఫలితాలను మనం చూస్తూ వున్నాం సంపద కొద్దిమంది చేతుల్లో కేంద్రీకృతమవుతున్నది కష్టజీవుల శ్రమ దోచుకోబడుతున్నది వారి వ్యక్తిత్వం నాశనమవుతున్నది ఒక మహా యంత్రాగారంలో వారొక చీలగా దిగజారిపోతున్నారని నాకు యంత్రం ముఖ్యం గాదు నాకు మనిషి ముఖ్యం అతని ఆత్మ వికాసం ముఖ్యం భారీ పరిశ్రమల వెంటబడి జాతి భౌతిక సుఖాలకు ప్రాకురాడటం నిజమైన నాగరికతకాదు అట్లని నేను సర్వయంత్రాలనూ నిరసించను. గ్రామాల్లో, కుటీరాల్లో, చేతి వృత్తుల్లో తోడ్పడే చిన్న యంత్రాలను అవ్వనిస్తాను కాని మనిషిని మరగా మార్చే భారీ యంత్రాలు అనవసరం”

వర్తమాన పరిస్థితుల్లో కొన్ని భారీ పరిశ్రమలను స్థాపించటం అవసర మన్న వాదాన్ని గాంధీ సంపూర్ణంగా త్రోసివేయలేదు అటువంటి పరిశ్రమలు వ్యక్తుల యాజమాన్యంలో ఉండడాన్ని ఆయన అంగీకరించలేదు. అవి ప్రభుత్వ యాజమాన్యంలోవుండి ప్రజల శ్రేయస్సుకే వినియోగించబడాలనే ఆయనవాదం. ఆర్థిక పునర్నిర్మాణ కార్యక్రమాల్లో వికేంద్రీకరణ నూత్రాన్ని అనుసరించటం గాంధీమార్గం. ఉత్పత్తి సాధనాలు కొద్దిమంది చేతుల్లో కేంద్రీకరింపబడ దాన్ని ఆయన కోరలేదు. వికేంద్రీకరణకు గ్రామీణ పరిశ్రమలు తోడ్పడతాయని ఆయన విశ్వాసం.

4. రాజకీయ పునర్నిర్మాణం

గాంధీ తాత్వికంగా రాజ్యం (State) యొక్క అవసరాన్ని అంగీకరించని అరాచకవాది (Anarchist). “రాజ్యం వ్యవస్థాపనలో వున్న హింస, వ్యక్తికి ఆత్మ ఉన్నది. రాజ్యం ఆత్మరహితమైన యంత్రం. దానిని హింసామార్గంనుండి తప్పించటం అసాధ్యం” అంటాడు గాంధీ రాజ్యం యొక్క అధికారాలు విస్తృతమైనందువల్ల మనిషి వ్యక్తిత్వానికి దెబ్బ తగులు తుందనీ, రాజ్య రహితమైన ప్రజాస్వామ్యమే (Stateless Democracy) అదర్శ సమాజమనీ ఆయన నమ్మకం అటువంటి సమాజంలో ఒకడు సాలకుడూ — మరొకడు సాలితుడూ అను భేదం ఉండదు ప్రతి మనిషి సొరుగువానికి యిబ్బందిలేని విధంగా నడచుకోవటం జరుగుతుంది గాంధీ కోరిన ఆదర్శ ప్రజాస్వామిక సమాజానికి స్వయం సాలిత గ్రామాలు పునాదులు. ప్రతి గ్రామం సంపూర్ణాధికారాలు గలిగిన ఒక రిపబ్లిక్. అది తన వ్యవహారాలను తానే నడుపుకోగలదు. గ్రామ రిపబ్లిక్ కు వ్యక్తి స్వేచ్ఛ మూలం. అహింసానూత్రం గ్రామసాలితంలో పాటించబడుతుందని గ్రామ రిపబ్లిక్ కు పునాదులుగా, తాలూకా, జిల్లా, రాష్ట్ర, జాతి స్థాయిలలో వికాసమైన డిపబ్లిక్

వ్యవస్థలు యేర్పాటు చేయబడతాయి. ఈ వ్యవస్థలో అధికార వాంఛకూ, రాజకీయ వక్లాం తంత్రాలకూ తావుండదు. ప్రభుత్వం విస్తృతమైన అధికారాలను కలిగివుండదు ‘That Government is the best which governs the best’ అనే నూత్రం పాటించబడుతుంది. ఈ వ్యవస్థకు అహింస మూలం ప్రజాసేవ ప్రాణం వ్యక్తి వికాసం ప్రధానం గాంధీ ధావన్ గాంధీ చిత్రించిన ఆదర్శరాజ్యాన్ని గురించి యీవిధంగా వ్రాయుచున్నాడు

‘Gandhi is a philosophical anarchist because he believes that this end can be realised only in the classless and stateless democracy of autonomous village communities based on non-violence instead of coercion, on service instead of exploitation, on renunciation instead of acquisitiveness and on the largest measure of local and individual initiative instead of centralisation.’

4

గాంధీసాగించిన ఉద్యమాలు భారతీయంలో సవరణాన్ని కలిగించాయి వాని ప్రభావం వల్ల వారిలో సాంఘిక న్యాయం కొరకు పోరాడటం ఒక లక్ష్యమయింది మనద, అధికారం ఏకొద్ది మందితో భుక్తంగాక, అందరూ అమభివంచాలనే వాదం బలపడింది ప్రజోద్ధానాలు బలపడి భారతీయ ప్రజాస్వామ్యానికి విస్తృతమైన ప్రాతిపదిక యేర్పడింది. పైగా ఆయన సాత సంప్రదాయాలనూ, మూఢనమ్మకాలనూ ఎదుర్కొని సామాజిక విస్తరానికి నూతన జనతలను ప్రసాదించినాడు అయినా అలానాడు గాంధీ భావాలను ఆచరణలో పెట్టటం మంభసాధ్యం కాదంటాడు డాక్టర్ ఉప్పిత్ర

‘Gandhian ideas were revolutionary in so far as they questioned the traditions, customs, habits and the authorities behind such practices. To that extent indian society derived a force or consciousness to pursue the changes in the same directions. But in other respects, the practical application of gandhian ideas meets with almost insurmountable difficulties which result from the dictates of the social and economic forces of a world society.’

గాంధీతత్వం భారతీయాల ఆశయానూ, ఆదర్శాలనూ ప్రతిబింబింపజేసింది సైన్సు, టెక్నాలజీలను ఆశ్రయించి యంతరదేశాలు, సాధిస్తున్న పురోగతి వారితో క్రొత్త ఆశయాల రేఖించింది ప్రకృతి శక్తులను కైవసం చేసుకొని, సంపదను అభివృద్ధిచేసే ఉన్నతమైనజీవన ప్రమాణాలను అందుకోవాలని ఉప్పిత్రూరే భారతీయులకు గాంధీ మార్గం కేవలం నిరాడంబర జీవితాన్ని ప్రసాదించింది. గాంధీ సూచించిన ఆధ్యాత్మిక ఖిరాలు—వానిని చేరుటకు అవలంబించ వలసిన బ్రహ్మచర్యం, అసరి గ్రహం పంట దీక్షలు వారికి ప్రాచీన బుద్ధి వాటికలను గుర్తుకు తెచ్చినాయి యంత్రనాగరికతకూ, టెక్నాలజీని నిరసించి గ్రామీణ సరిశ్రమలకు వట్టం గట్టిన గాంధీ ఎదాన్ని వారు వెనకబెట్టగా భావించారు.

ఈ సందర్భంలో గాంధీ సమకాలికులు ఆయన సిద్ధాంతాలను యిచ్చుకొనడంతో విమర్శించారో తెలిసికోవటం అసక్తికరం 1920 ప్రాంతంలో భారత రాజకీయ మేజిలలో నర్ శంకర్ నాయర్ అగ్రనేటికి కింగ్ వ్యక్తి. గాంధీ శాన్ టెల్లంపునోడ్యనాలు ఆయన సర్వసంబంధాలు గాంధీ విధానాలు అరాచకత్వానికి దారి దిన్నవని ఆయన పక్షం.

'గాంధీ అండ్ యూనైట్డ్' అనే గ్రంథంలో ఆయన యీ విమర్శలను చేశారు. హిందూ, హిరే ముఖర్జీ, సంబూద్ధిపాద్మిణి కమ్యూనిస్టులు మార్క్సిస్టు దృక్పథంలో గాంధీ తత్వాన్ని విమర్శించారు. గాంధీతత్వం బూర్జువా లేక పెట్టుబడిదారీ వర్గాలకు మద్దతుగా ఉండగలదని వారి విమర్శ. 'గాంధీ వర్గతత్వానికి అతీతంగా ఉండలేక పోయాడు. ఆయన బూర్జువా వర్గాలకు అనుకూలంగా కృషిచేసినట్లు కమ్యూనిస్టులు భావించారు' అంటాడు హిరే ముఖర్జీ. ('Gandhi acted as the conscious and willing tool of the bourgeoisie' See 'Gandhi Marg'—April, 1959) వ్యవహారంతో వారి తర్వాతే యం. యన్. రాయ్, ఆయన అనుయాయులు గాంధీ తత్వాన్ని 'మధ్యయుగ తత్వం'గా విమర్శించారు. ఆధునిక పారిశ్రామిక వాణిజ్యము విరసించటం గాంధీతత్వం లోనే ప్రధాన లోపమని వారి అభిప్రాయం. అలాగే వారణాసి, వసీన శాస్త్రీయ విజ్ఞానాన్ని—ముఖ్యంగా పెక్కులజీని గాంధీ అంగీకరించలేకపోయాడు పెక్కులజీని పాఠశాలకు నేటి సమస్యలు తీరవు ప్రజాస్వామ్యం, స్వేచ్ఛ, సమానత్వం కేవలం ఊహాలోకంలోనే వుంటాయని కాగా వారు గాంధీ తత్వాన్ని 20—వ శతాబ్దపు మూర్ఖత్వం పరిగణించారు ('Irrationalism of the Twentieth Century') ఇది సోషలిస్టు భావుకుడైన జవాహర్లాల్ నెహ్రూకూడ గాంధీ మార్గాన్ని ఎంపూర్ణంగా ఆమోదించలేదు. 'అనేక పరిస్థితులనుండి వేసు గాంధీకి సన్నిహితుడనా. అయినా ఆయన లక్ష్య మేమిటో నాకు రోదదలేదు ఆయన భవిష్యత్తులోకి చూడలేకపోయాను. ఆయన తత్వాన్ని అంగీకరించకపోయినా, గాంధీతో కలిసే పనిశాము' అంటాడు నెహ్రూ. ('We went with him although we did not accept his philosophy')

గత రెండు శతాబ్దాలలో భారత దేశంలో పారిశ్రామిక వాణిజ్య తక్కువ, పెన్నూ—పెక్కులజీని అభివృద్ధికి పునాదులు యేర్పడాయి సంప్రదాయానికి—నవతక్కువ మధ్య సంపూర్ణ జరుగుతోంది. నవతా వర్గంలో దేశాన్ని ఎందుకు నడవాలి పుట్టి గాంధీతత్వంలో కనబడటం లేదు అందుకు యాక్రందిత తెలుపబడిన ప్రధానమైన బలహీనతలే కారణం—

(1) గత వంద యేడలో శాస్త్రీయ విజ్ఞానం అపారంగా పెరిగింది. విజ్ఞానాన్ని గురించి, మానవుని గురించీ కొత్త సత్యాలు వెలుగులోనికి వచ్చాయి. కొత్త రీతులతో సామాజిక పునర్నిర్మాణం జరుగుతోంది ఈ మార్పులను అజలోకి తీసుకొని గాంధీ తన తాత్విక సిద్ధాంతాలను వెలయించలేదు పైగా ఆయన వసీన వాగిడికను ఓక బాధ్యంగా యెంచి విరసించాడు. ('Mahatma gandhi characterised modern civilisation as a disease' and a 'nine days wonder', for it 'takes' note neither of morality nor of religion.')

వసీన వాగిడిక కేవలం నన్ను భౌతికవాదమని, అందుచేత ఆధ్యాత్మిక విలువలూ ఆత్మవికాసమూ, నైతికాభివృద్ధి మంట గలికాయని ఆయన తీర్పు. 'పెట్రియరిజం—స్పిరియలిజానికి విరోధియో? అక్షీ పూజనూ, భోగఅంశుల త్యాగి భౌతిక వాదంగా యెంచటం పొరపాటుకాదా? మానవుని, అతనిచుట్టూ వున్న ప్రకృతిని అర్థం చేసుకొని, పెరుగుతూవున్న శాస్త్రీయ విజ్ఞానసాయంతో వాగిడికతా వికాసానికి తోడ్పడేదే భౌతికవాదం. భౌతికవాదం ఆత్మవికాసాన్ని, నైతిక విలువలనూ నిరసించదు పైగా అందు కనపరచిన పరిస్థితులను కల్పించి మానవుని సర్వతోముఖాభివృద్ధికి తోడ్పడుతుంది. భౌతిక వాదాన్ని నైతిక విలువలతో సమన్వయం చేయటానికి గాంధీ యత్నించక, ఆధునిక వాగిడికను నిరాదరించటం అనమంజనం.

(2) పెన్నూ—పెక్కులజీని సువయోగించుకొని యూనైట్డ్ మానవ వ్యవసాయరంగంలో, పారిశ్రామికరంగంలో అధికృత్యులైన సాధిస్తు

న్నాడు. నానాటికి పెరిగిపోతూవున్న ప్రజల భౌతికసౌకర్యాలను తీర్చటానికీ యీ విధానమే శరణ్యం కాదా? ప్రముఖ తత్వవేత్త బెర్ట్లాండ్ రస్సెల్ యీ విధంగా వ్రాస్తున్నాడు.—

'యంత్ర వాగిడికలోని లోపాలను మేము తక్కువగా అంచనా పెట్టకూడదు. అయితే దానివలన కలిగే ప్రయోజనాలు లోపాలంటే వేయిరెట్లు మిన్ను వసీన వాగిడికలోని కాలిన్యాన్ని లోపించాలంటే పైన్లు ఇంకా అధికమైతే చేసుకోవాలి. దానిని తిరస్కరించకూడదు.' గాంధీ వసీన శాస్త్రీయ వాగిడికత నృప్తించిన సమస్యలను ఎదుర్కొని పరిష్కరించకుండా, ఆ వాగిడికతనూ, దానికి మూలమైన పెక్కులజీని చిన్నచూపు చూడటం అవాస్తవికం.

(3) ఆర్థిక సమానత్వం సాధించటానికి గాంధీ తత్వం నూనించిన ధర్మ కర్తృత్వ సిద్ధాంతం ఆచరణయోగ్యంకాని అదర్శవాదం. ఈ సిద్ధాంతం ప్రకారం ధర్మకర్త మూర్తీకరించుకొన్న నిజాయితీపరుడు కావాలి శ్రామికులకు అతని నిజాయితీపట్ల పరిపూర్ణ విశ్వాస ముండాలి వర్తమాన పరిస్థితులలో యిది సాధ్యమా? సంపద ఏ కొద్దిమంది చేతులతో కేంద్రీకృతం కావటం న్యాయమా? అనుచు ముఖ్యమైన సమస్య. సంపన్నులు ధర్మకర్తలుగా మారినందువలన యీ సమస్య పరిష్కారం కాదు.

(4) గాంధీ మానవతావాది. కాని ఆయన మానవతావాదం పాత సంప్రదాయపు విలువలపై ననే నిర్మించబడినది అభివృద్ధి చెందుతూవున్న శాస్త్రీయ విజ్ఞానాన్ని పరిగణించి, మనిషిని, మనిషికి—సమాజానికి మధ్య ఉన్న సంబంధాలనూ, నైతిక విలువలనూ చుట్టుకొని వచ్చే శాస్త్రీయమైన సమగ్ర మానవతావాదాన్ని గాంధీ ఊహించలేకపోయాడు.

(5) గాంధీ మానవుని మనుగడకు సత్యం పునాది అంటాడు. అయితే సత్యం అంటే యేమిటి? మనిషి నిరంతరం సత్యాన్వేషణ ఎందుకు సాగిస్తున్నాడు? అనే ప్రశ్నలకు ఆయన తత్వంలో సమాధానం లేదు. మానవుని స్వేచ్ఛా పిపాసను (Quest for Freedom) సత్యాన్వేషణకు మూలమని, జ్ఞానగత విషయమే సత్యమని, (Truth is the content of knowledge) యం యన్ రాయ్ వంటి సమన్వయవాదులు ప్రతిపాదిస్తున్నారు (See—'Radical Humanism'—By M. N. Roy.)

(6) గాంధీ ప్రతిపాదించిన అహింసావిధానం సర్వ విషయాలలో ఆచరణ యోగ్యమా? ప్రత్యర్థులను ప్రేమతో జయించి వారిలో హృదయ పరివర్తన తీసుకొనిరావటం వ్యక్తిగతమైన విషయాలలో ఆచరణ సాధ్యమేమోగాని, సామాజిక సమస్యల పరిష్కారానికి తోడ్పడుతుందా? గాంధీనడిపిన సత్యాగ్రహోద్యమాలు అచ్చమైన అహింసాయుత సాత్విక నిరోధమలా? వాటివలన ఆంగ్ల సామ్రాజ్యవాదుల హృదయాలు మారి భారతీయులకు స్వరాజ్యాన్ని ప్రసాదించినా? అని హింసతో, రక్తపాతంతో మరిసం కాలేదా? ప్రముఖ చక్రవర్తి, ఆర్. సి. మజుందార్ గాంధీ నాయకత్వం వహించి నడిపిన సత్యాగ్రహోద్యమాలను పరిశీలించి, అవి పరిపూర్ణమైన అహింసాయుత సాధనాలు కావని నిర్ణయించాడు (See—'Three phases of india's struggle for freedom'). 1940 లో మహాత్మాగాంధీ 'చారిజన్'లో యిట్లు వ్రాసాడు—

'we in India have never given non-violence the the trail it deserves. The marvel is that we have attained so much even with our mixed non-violence'.

అచ్చమైన అహింసవలన గాక, హింస—అహింసల సమ్మేళనం వలననే తన ఉద్యమాలు విజయవంతములైనాయని గాంధీయే అంగీకరించినాడు గదా? విదేశీయుల దండయాత్రకు ఎరయైన జాతి స్వాతంత్ర్యరక్తంకై సోదాదలం డోషమా? దోషంకానిచో అదే సూత్రం వ్యక్తులకూ, సంఘాలకూ వర్తింపదా? అని కొందరి ప్రశ్న. గాంధీ తత్వాన్ని ఆరాధించటం యీ ప్రశ్నకు సమా

మీ పసికందు మీకు ప్రాణసహితము. శ్రేష్ఠమైనదే మీ పాపకు నివారణ :

**అమృతాంజన్
గైప్ మిక్చర్**

- కడుపులోని వాతలను నివారించును
 - జీర్ణవృద్ధిని చేయును
 - పాపలకు ఆరోగ్యకరమైనది.
- శయ్యారూపేయవారు
అమృతాంజన్ లిమిటెడ్, మద్రాసు-4.

FDSAGM1994 & TE

తా ము ర, తీ తు, గ జ్జి

జాత, మంట, మచ్చలు, చీడర లిగించగలవు.

మీ చర్మవ్యాధులను శీఘ్రంగా నిరహాయకరంగా

అమృతాంజన్ డెర్మల్ ఆయింట్ మెంట్ తో నివారణ చేసుకొనండి.

అమృతాంజన్ డెర్మల్ ఆయింట్ మెంట్

శయ్యారూపేయవారు :

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్,

మద్రాసు-4.

నీ రెండవన

శ్రీ వేగుంట మోహన ప్రసాద్

ఓక వెల్తురు ఉండేది

చిరిగిన రాత్రిలోంచి ఈ

నడిరేయీ కన్పిస్తోంది.

ఆ ఒక్క తేజస్సు తప్ప

కాలంపెట్టిన బావురుమన్న

గావుకేక చీకటిలో

నాకీనా దేవీనా కనపడదు —

జ్యోతిర్గర్భ మేఘం చుట్టూరా;

వేదనా దగ్ధమైన హృదయం చుట్టూరా.

చేజారిన రుమాలూ

కను జారిన భావ్వు తిందువూ తప్ప

నాకేమీ మిగలవు.

జ్ఞానకం వెల్తురు గూడు.

స్మృతి మనస్సుకి విద్యుదాఘాతం

వెల్తురు వెన్నముద్ద ఆ వేడికి కరిగి

దేహమూ దాన్ని విదుల్చుకోలేదు.

చెట్టునుంచి రాలిన పాగడఫూలూ

లక్క చిట్టి ఆటలూ వోట్వాట్టి అన్నాలూ

అన్నీ తేజో వలయాలు

స్నేహ పిచ్చిలమై రాలిన రోజులూ.

విద్రలో, రాత్రిలో, అవజ్ఞలో

ఇంకా యీ విస్మృతిలో

ఆ తొలి తేజో వలయం వాలో రయం!

శివుడు ఈశ్వరుని ప్రార్థిస్తూ

అనంత దీప్తికొక దీపం కావలా కాస్తూ

గంగానది సాగర సంగమనం చేస్తూ

జీవుని వేదన జ్వలిస్తుంది.

విలవలేక యాతన పడుతూన్న జ్వాల

వా శిరస్సు చుట్టూ, కాలిపోతూ తపన పడుతూంటుందే.

న న్నానమాల పట్టలేరు

వాలో దుఃఖచ్ఛాయలకోసం వెతికితే

కన్నీటి చారల కోసం చూస్తే

నన్ను మీ రసలు ఆనమాల పట్టలేరు

నీరెండలో వెలిసిన వర్షంలా

ఆకస మేమీ చెప్పదు.

తననుగూర్చి తాను తపస్సు చేసుకొంటున్న వాణ్ణి

చీకటిలో అంతర్లీనమైపోయిన వెలుగుని

తనె సాగరమై జలదరించి పొంగిన గంగని

చూచి

నేను కాదు తెమ్మని వెళ్లిపోతా రానమాలు పట్టలేక.

నిద్రలో ఉన్న జాగరిత ప్రశాంతిని నేనే.

రాతిరి చీకటి ఒడిలో నిద్రిస్తూన్న వెల్తుర్ని నేనే.

బహిరంతర చైతన్యాలలో స్వాప్నిక అవజ్ఞనీ

సత్యమైన అభిజ్ఞనీ యిప్పుడు నేనె.

ఇవీ నా కొండ గుర్తులు.

నదీ మధ్యంలో నీరెప్పుడూ,

జరుగుతూ ఉంటుంది.

ఒడ్డు కరుగుతూ ఉంటాయి.

గాలికి పడవ పైట చెంగు ఎగిరిపోతూంటుంది.

నావ కడులుతూ ఉంటుంది.

ఏది స్థిరం మరి ఏది చలం?

నది ప్రవహిస్తుంది

నావ పయనిస్తుంది.

ఏది కాలం ఏది దూరం?

మురళిలోని గాలిని వేళ్లతో నాక్కి ఊదితే

వేణునాదం వినవస్తుంది,

విరిపించే గాలి వింటూన్న గాలిలో కలిసి.

ఏది మురళి మరి ఏది రవళి?

నావా నది బావా మరదళ్ళు;

సార్వత్రికాలు.

మురళి, రవళి అంతర్ బహిర్ వేదనలు

సహనాదాలు.

పగలూ రాత్రి కాలంలోనే

తేజస్సు తమస్సు జీవంలోనే!

చీకట్లో ఏమాత్రమో ఎండ పాడ కలుస్తుంది.

లేకపోతే చీకటి కన్పించదు.

ఎండలో వాన కురిసి వెలిసి

కన్నీటి చారిక లారిపోయిన నేల

ఎంత తేజోమయమో!

ఆగ్నేయాసియా పరిస్థితి

శ్రీ బారు గోవిందరావు

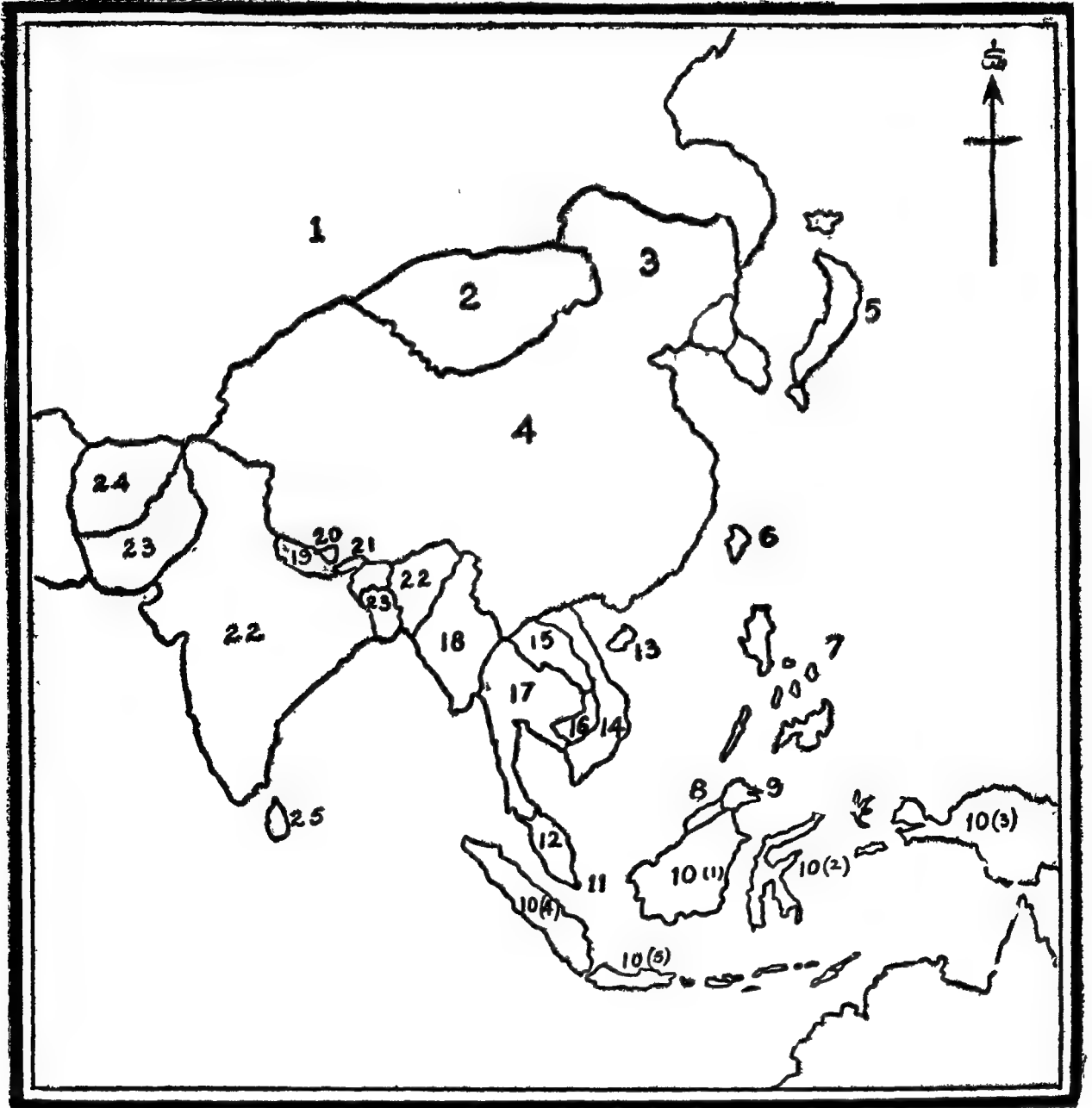
ప్రపంచ రాజకీయరంగంలో ఇటీవల కొన్ని సంవత్సరాలుగా జరిగిన సంఘటనలను మనం జ్ఞాప్తికి తెచ్చుకుంటే, ఆ సంఘటనలు, ముఖ్యంగా ఆసియాఖండంలో జరిగినట్టివి, జటిలంగా, విచిత్రంగా కనిపిస్తాయి. ప్రపంచంలోని ఇతర ప్రాంతాలలో రాజకీయ దృక్పథం కూడా ఉజ్వలంగా లేదు. ఆసియాఖండం ప్రపంచంలోని విశాలతను భూభాగానికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్నది. పాకిస్థాన్, బీభూమి కేంద్రంగా నాగరకత ఉద్ధరించి విస్తరించి నట్లు చెబుతారు. ఆసియాఖండంలో ఉన్నతస్థుల వర్తమాలు, కొన్ని మహా నదులు, వివిధ శీతోష్ణస్థితులు, అనేకానేక సాధన సంపదలు ఉన్నాయి. అధ్యాత్మికంగా ప్రశాంతంగా ఉన్న ఈ ఖండంలో ఎప్పటికప్పుడు దురాక్రమణపరులు కల్లోలాన్ని వ్యాపింపజేశారు. చివరిదురాక్రమణపరులు ఆసియానుంచే వచ్చారు—మంగోలులు, ఆరబ్బులు. 1498 లో వాస్కోడగామా కాలికుట్లో దిగడంతో 430 సంవత్సరాలపాటు పాశ్చాత్య సామ్రాజ్యవాదం ఆ దురాక్రమణను అనుగమించింది. 1948 లో చైనాలో ప్రజా విప్లవం ప్రారంభం కావడంతో రాజకీయంగాను, ఆర్థికంగాను పాశ్చాత్యుల పలుకుబడి తీవ్రమయింది. సామ్రాజ్యవాదానికి, జాతీయతకూ మధ్య ఏర్పడిన సంఘర్షణ నేడు కమ్యూనిజం, ప్రజాస్వామ్యాలమధ్య సంఘర్షణగా భిన్న నామధేయంతో వ్యవహృతమయింది. స్థూలంగా, మొదటిది మాస్కో-వద్దతి, ఇటీవల మావోయిజం లని ప్రసిద్ధి పొందిన పద్ధతి అని, తర్వాతిది జాతులు స్వేచ్ఛగా తమ అభిప్రాయాన్ని ప్రకటించే పద్ధతి అని అనవచ్చు. ఈ రెండింటిమధ్య దక్షిణ కొరియా, దక్షిణ వియత్నాం మొదలయిన దేశాల సైన్యసంఘటి స్వేచ్ఛా ప్రపంచం సైన్యాలన్నాయి. ప్రజాస్వామ్య దేశాల, వర్తమాన దేశాల, వెనుకబడిన దేశాల ప్రజలు అసంతృప్తితో కమ్యూనిజానికి ఎర కాకుండా చేయడానికి స్వేచ్ఛా ప్రపంచం పైన పేర్కొన్న దేశాలకు ఆర్థికాదీ సహాయం చేస్తున్నది. భారత్, బర్మా, లంక, మలయా దేశాలు బ్రిటిష్ పరిపాలననుంచి, ఇండోనేసియా డచ్ పరిపాలననుంచి, ఇండో-చైనా ఫ్రెంచి పరిపాలననుంచి విముక్తం చేయబడ్డాయి. చైనాలో కన్ఫ్యూషియన్ మతానికి పట్టుగొమ్మలయిన మానవ సంక్షేమభావన యుగం మరుగుయిపోయి, దాని స్థానంలో టావోయిజం, భయం, క్రూరం, మహాబుద్ధులను గూడా నియంత్రణ చేయడం నెలకొన్నాయి. ఇవి చైనా వెలుపల గూడ వ్యాపిస్తున్నాయి.

యూరోప్ ఖండంలో బెదిరింపుల యుద్ధం వార్తలను మనం తరచు వింటున్నాము. యూరోప్ లోని ప్రజాస్వామ్య దేశాలు రష్యను వెనక్కునెట్టు దలచుకున్నాయి. రష్యయేమో తన కమ్యూనిస్టు మిత్రదేశాలపై తన పట్టును గట్టిగా ఉంచుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నది. ఆసియాలో బెదిరింపులయుద్ధం పాశ్చాత్య దేశాలకు, ఆగ్నేయాసియాలో వ్యాపిస్తున్న చైనా కమ్యూనిజానికి మధ్య చెలరేగింది. ఉత్తర అట్లాంటిక్ దేశాల రక్షణ వ్యవస్థ ద్వితీయ ప్రపంచయుద్ధం తర్వాత ఏర్పడింది. 1954—55 లో ఆగ్నేయాసియా దేశాల రక్షణ వ్యవస్థ, నార్తా సెనిక సంఘాలూ ఏర్పడ్డాయి. రష్య-చైనా సమస్య ప్రయోజనాలను గురించి వరసరం చర్చించాలని ఉద్దేశించిన చైనా-సోవియట్ మైత్రీ సంధి చైనా రివల్యూషన్ అధ్యక్షుడు మావో-సే-లుంగ్, సోవియట్ యూనియన్ ప్రధాని స్టాలిన్ లమధ్య 1950 లో జరిగింది. ఈ సంధి 30 సంవత్సరాలు అమలులో వుండాలని కూడా ఉద్దేశించబడింది. సిద్ధాంతరీత్యా ఉభయ దేశాలమధ్య తీవ్ర ఘర్షణ వున్నట్లు 1962 లో బూరంగమయినప్పటికీ ఆ మైత్రీ సంధిలోని సారాంశం ఇంకా ఉండలేదు.

చైనాకు రష్య చైనా నచ్చడంలేదు. ఆ చైనా అమెరికాలో శాంతి అని స్థూలంగా చెప్పవచ్చు. ఇక రష్యకు చైనా చైనా, విధానం నచ్చడంలేదు. అవేమంటే—మాస్కో-జెనినాజంలు ఆధారంగా వలసలు ఏర్పాటు చేయడం, సామ్రాజ్య విస్తరణ. 1964 లో జరిగిన ఆఫ్ఘా-అసియా సమ్మిట్ల మహా సభలో గూడ చైనా ప్రతినిధులు, రష్య ప్రతినిధులను సామ్రాజ్యవాదాల రెక్కలున్న పక్షంని విమర్శించారు. ఆ సంవత్సరమే చైనా విధానాన్ని, దాని వ్యక్తి పూజా పద్ధతిని విమర్శిస్తూ, మాస్కోలో ఒక పభుత్వప్రసారం ప్రచురించబడింది. ఈ రెండు దేశాలకు ఘర్షణ ఏర్పడే ప్రాంతాలు చూడున్నాయి:

- (1) చైనా సరిహద్దు—శాంతిమహాసాగరం మధ్యన రష్య సముద్ర ప్రాంతం
- (2) రష్య సహాయం పొందుతూ, చైనా-రివ్యాల్యూషన్ బస్టర్ రాగ్యంగావున్న మంగోలియా ప్రాంతం,
- (3) సరిహద్దు ప్రాంతమైన సింగియాంగ్. చైనా చైపువపున్న సింగియాంగ్ లో పెట్రోలు, యురేనియం సమృద్ధిగా ఉన్నాయి.

మధ్యప్రాచ్యంలోను, తూర్పు ఆసియాలోను తలపట్టే సమస్య, విజంధ విధానం అనుసరించేది అయిన దేశాలు ఉన్నాయి. ఈ దేశాల మహాసభలు, కమ్యూనిస్టు తర మహాసభలు చాల తరచైపోయాయి. అంతర్జాతీయోద్ధిక్తతను తగ్గించడంలో ప్రపంచ ప్రజానీకంలో మూడింట ఒక వంతుకు ప్రాతినిధ్యం వహించే విజంధ రాజ్యాల మహాసభ మొదలు 1961 లో బెర్లిన్ లో జరిగింది. సమ్మిలిత, విజంధ అనే పదాల అర్థం కూడా ఇప్పుడు మారిపోయింది. పూర్వం విజంధ అనే మాటకు ఉభయ వర్గాలనుంచి విడిగా వుండడమనే అర్థం ఉండేది. ఇప్పుడేమో, చాలావరకు ఇతర రాజ్యాలలో కలిసి వుండడమని అర్థం. భారతదేశం ఏ రాజ్యాలవర్గంలోను లేదు. కాని వాటితో కలిసివుంది. మనం రష్యలోను, అమెరికాలోను మైత్రీ పెంపొందించుకొంటున్నాము. మన విదేశాంగ సంబంధాలలో మనం అన్ని దేశాలతోను మైత్రీ అనే ధ్రువతారనే అంటిపెట్టుకొని వున్నాము, ఏ గ్రహతారామండలం పైన ప్రత్యేకభక్తి, లేకుండా. మన అంతరంగ విధానం పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యం, మత ప్రసక్తి రహితత్వం, సంఘ శ్రేయస్కర ప్రణాళికా రచన, జాతీయ సమ్మేళనం. ఈ విధానాలవల్ల నూతన పద్ధతి అధికారం రూపొందుతున్నది. ఆసియావాసులమయిన మనం రంగు ప్రాతిపదికా చూచే విభేదాలకు ప్రతిఘటిస్తున్నాము. నిరసిస్తున్నాము. ఈ ప్రాంతంలో చైనా పలుకుబడిని అరికట్టడానికి ఉద్దేశించిన ఆగ్నేయాసియా రక్షణ వ్యవస్థను ఇదీవరకే ప్రస్తావించాను కాని, ఈ వ్యవస్థ నిర్మింపమైపోయింది. దానిలో సభ్యత్వంగలదేశాలూ, రాయ్ లాండ్, అమెరికా మినహా ఆ వ్యవస్థను వినియోగించుకొనడానికి సంకోచపడకు తున్నాయి. పాకిస్తాన్ దానిని వెళ్ళుటూ పొడిచింది. సెన్స్ అవ్యక్తుడు డిగ్ 1964 లో చైనాను గుర్తించడంతో ఈ వ్యవస్థ మరి నిష్ప్రయోజనమయింది. డిగ్ ఇలా చేయడంవల్ల ప్రాస్టుకు, ఉత్తర అట్లాంటిక్ రక్షణ వ్యవస్థ (నాటో) లోని దాని మిత్రదేశాలకు మధ్యవున్న విభేదాల మరింత తీవ్రమయాయి. డిగ్ తాను 'మూడవ రాజ్యకూటానికి' నాయకుడు కావాలని కోరుతున్నాడు. ఆగ్నేయాసియాలో రక రకాల విదేశీ జోకాన్ని తొలగించడంవారు ప్రాస్టులో అమెరికా ప్రతికూల చర్యలున్నాయి. ప్రాస్టుకు, అమెరికాకు వరసరకానాన కోరడపట్టు తోస్తుంది కాని, ఆగ్నేయాసియా విషయంలో ప్రాస్టు, అమెరికా విధానాలు కొంత పూరకంగానే వున్నాయి. చైనా ఆగ్నేయాసియాను కబళించకుండా ప్రాస్టు వివారించడంబంది కాని, చైనా సమర్థించినదే, ఈ విశాల ప్రాంతంలో శాంతి నెలకొనదని ఆసియా భావి

- (1) యు. ఎన్. ఎస్. ఆర్, (2) మంగోలియా, (3) మంచురియా, (4) చైనా, (5) జపాన్, (6) తైవాన్, (7) ఫిలిప్పైన్స్, (8) పాకాన్, (9) బ్రూని, (10) ఇండోనేషియా—1. కాలిమంటన్ 2. సెలెబెస్, 3. హక్కిసు ఇలియన్ 4. సుమాత్రా, 5. జావా. (11) సింగపూర్, (12) మలయా, (13) పాగాన్, (14) వియత్నామ్, (15) లావోస్, (16), కాంబోడియా, (17) థాయ్‌లెండ్, (18) బర్మా, (19) శాన్ టో, (20) సిక్కిమ్, (21) భూటాన్, (22) భారత్, (23) పాకిస్తాన్, (24) అఫ్ఘనిస్తాన్, (25) బంగ్లా.

జపాన్ వ్యాపారం మూడింట రెండువంతులు ఆసియా ఆఫ్రికాలలోని కమ్యూనిస్టుల దేశాలలోనే అయినా, ఆగ్నేయాసియాలోను వాణిజ్యం వృద్ధికి, చైనాలో తన వస్తువుల అమ్మకానికి ప్రయత్నిస్తున్నది. అమెరికా జపాన్‌తో సైనికపు ఒడంబడికలు చేసుకొనడం, శాంతిమూలకంగా 7 వ నౌకాదళాన్ని మకాం చేయించడం, జపాన్‌కు సహాయం

చేయడం, ఆయుధాలు సరఫరా చేయడం, చైనాను ముందుకుకుంటూ అడ్డుకొనడానికి, శాంతి మహాసభలలో రష్యా నౌకాదళచర్యలను నివారించడానికి ఇంత అయినప్పటికీ, యుద్ధంవల్ల, పునర్నిర్మాణ శ్రమలోను మెక్సికో పోయిన జపాన్ జాతీయవాహకారం ప్రదర్శించే అవకాశం వుంది.

ద డి జి కొ రి యా

దక్షిణ కొరియా అధ్యక్షుడు, మంత్రి వర్గమూ ఉన్న రిపబ్లిక్. జనసంఖ్య రెండున్నర కోట్లు. 16 సంవత్సరాలక్రితం కొరియా యుద్ధం జరిగింది. తర్వాత దక్షిణకొరియా అమెరికానుంచి ఆర్థికసహాయం పొందుతున్నది. దేశంలో ఆర్థిక స్థిరత్వం ఏర్పడడానికి కొంతకాలం పడుతుంది. దేశం చైనా వత్సానుకల కమ్యూనిస్టు ఉత్తరకొరియాను ఎదుర్కొన వస్తున్నట్లున్నది.

తైవాన్ (ఫార్మోసా)

తైవాన్ శాంత మహాసాగరంలోవున్న ద్వీపం దీని పొడవు 200 మైళ్లు, వెడల్పు 90 మైళ్లు. చైనాకు ఆగ్నేయ దిశలో వున్నది. 18 సంవత్సరాలక్రితం జరిగిన యుద్ధంలో సర్వనాశనమయింది. తైవాన్లో విప్లవం ఏర్పడిన తర్వాత ద్వితీయ ప్రపంచ యుద్ధ నాయకులలో ఒక్కడైన చాంగ్ కై షేక్ తైవాన్కు పారిపోయి తలదాచుకొన్నాడు. అతడు తైవాన్లో చైనా రిపబ్లిక్ లేక జాతీయ చైనా పేరుతో 1949 లో రాజ్యం స్థాపించాడు. దీనికి రాజధాని, తాళి ఇలాంటి అమెరికా సైనిక ఆర్థిక సహాయాలు చేస్తున్నది. చాంగ్ కై షేక్ సుస్థిర ప్రభుత్వం వెలకొల్పారు. ఈ రాజ్యం జనసంఖ్య కోటి 35 లక్షలు. దీనిలో 20 లక్షల మంది చైనా సాగిగడ్డనుంచి వచ్చిన కాందిశీకులు ఇరవై ప్రజలకు భూములు ఇచ్చి పట్టాలు ఇచ్చాడు. దానితో రైతులు భూముల స్వంతదార్లయి వరి, చక్కెర, కుక్కగొడుగుల పంట మూడింతలయింది. పది సంవత్సరాలలో అభివృద్ధి ప్రమాణం తొమ్మిది శాతం పెరిగింది. అభివృద్ధిలో జపాన్ తర్వాత స్థానం తైవాన్దే. చైనా సాగిగడ్డ మీది ప్రజలు మావో నియంతృత్వానికి ప్రతికూలంగా విప్లవం కొనసాగిస్తే, రనువారికి సహాయంగా చైనాపై దాడి చేస్తానని 1968 అక్టోబర్లో చాంగ్ కై షేక్ ప్రకటన చేశాడు. ప్రాన్స్ అధ్యక్షుడు డిగోల్ కమ్యూనిస్టు చైనాను గుర్తించడంతో రాజకీయంగా కొంత క్లిష్టత ఏర్పడింది.

ఫి లి పై న్స్

ఫిలిప్పైన్స్ మలయా ద్వీప సమాన్వయంలో 1008 కి పైగా మున్న చిన్న పెద్ద ద్వీపాల సముదాయం. రాజధాని మణిలా. జనాభా కోటి న్నర. జనాభాలో హిందూమంది మరే జాతివారు తక్కిన వారు చైనీయులు, జపాన్ వారు. ఇది 19వ శతాబ్దంలో స్పెయిన్ ఆధీనంలో వుండేది. 1898 లో స్పెయిన్-అమెరికా యుద్ధం తర్వాత అది అమెరికావారి వశమై యునైటెడ్ స్టేట్స్లో భాగంగా చేర్చబడింది.

కాని ఈ ద్వీపవాసులు తమ స్వాతంత్ర్యం కోసం పలుమారు హిరాలాలు సాగించారు—దూర ప్రాచ్యంలో యుద్ధతంత్రత్యా ఈ ద్వీపాల ప్రాముఖ్యతను పెరిగిన జపాన్ తమపై దాడి చేయగలదనే భయం వున్నప్పటికీ. 1946 నుంచి ఫిలిప్పైన్స్ అమెరికా రాజ్యంలో భాగంగా ఉండలేదు. స్వాతంత్ర్యం పొందింది; అమెరికాతో లాభపాటి వాణిజ్య సంబంధాలు పెట్టుకుంది. ఈ ద్వీప సముదాయంలోని కలప, వార, వత్తి, పరిశ్రమలపై జపాన్ వారి ప్రాబల్యం వుండడం వల్ల జపానీసు ఆర్థిక వివాసం చొప్పుకొని వచ్చింది. దాదాపు ఏడుసంవత్సరాలక్రితం అధ్యక్షుడు మక హోల్ సామాన్య ప్రజల సౌకర్యం కోసం ఆర్థిక సాంఘిక సంస్కరణలను అమలు జరిపి మాతన శకం ప్రారంభించాడు. మక హోల్ అమెరికాతో సరస్వర రక్షణ ఒడంబడిక జరుపుకొన్నాడు, రష్యు మలేషియా, ఇండోనేషియాలతో, మె ట్రివూర్వక సంబంధాలు పెట్టుకొన్నాడు. ఆగ్నేయాసియా రాజ్యాల ఒక సంస్థను — మాసెలిండ్ అనే పెరిచి వెలకొల్పి బంధనం చేసి ఈయన లక్ష్యం.

కాంబోడియా

కాంబోడియా దేశం ప్రాచీన పరిపాలననుంచి విడుదలై, సతతం వుంది. జనాభా 60 లక్షలు. ఈ దేశం అధినేత ప్రిన్స్ సోదం పిహాన్.

రాజధాని పోంపెన్ ప్రాచ్యులో పాత స్మేహ సంబంధాలు కొనసాగింపి యిలాంటి ఆశ. ప్రాచీనవారు ఇండో చైనాను పరిపాలించినప్పుడు ఇదు రాజ్యాలను ఇదు సరిహద్దులతో ఏర్పాటు చేశారు. ఈ సరిహద్దులను అమెరికా మినహా తక్కిన ప్రపంచ దేశాలన్నీ పరిగణించాయి. తాను ధాయ్ లెండ్ను, దక్షిణ వియత్నామ్ ను అసంతృప్తి పరచవలసి వస్తుందేమోనని అమెరికా ఈ సరిహద్దులను ఒప్పుకోలేదు. 1964 లో ఎనిమిదిదేశాల ఆగ్నేయాసియా రక్షా వ్యవస్థా మహాసభ మణిలాలో జరిగినప్పుడు సోదం తనకు ఈ వ్యవస్థ రక్షణ అక్కరలేదని, తన ఉద్దేశ్యం తాటవ్వవలసి స్పష్టపరచాడు. అతని మొగ్గు రష్యు చైనాల వైపు వున్నది. అందువల్ల కాంబోడియాలో కొంత కమ్యూనిస్టు పలుకుబడి వుంది. కాని చైనావారి పలుకుబడిని అరికట్టడం కోసం అమెరికా సైన్యం ఈ ప్రాంతంలో మరాం చేసి వుండాలని సోదం అభిమతం.

ధాయ్ ల్యాండ్

ధాయ్ ల్యాండ్ జనాభా మూడు కోట్లు 40 లక్షలు. పుత్రత్రదేశం, జనం అధికారుల నిర్బంధాలు లేకుండా తమ వ్యవసాయ బంధు కొంటున్నప్పటికీ, సైనిక ఎరిపాలం, లేక నియంతృత్వం వుండన వచ్చు. ప్రధాని నిర్వాధివారి ఓని రాజధాని బాంగ్కాక్. ఇది ఆగ్నేయాసియా రక్షణ వ్యవస్థకు కూడా కేంద్రం; సాంఘిక ఆర్థిక దృష్టితోను ముఖ్యమై సెట్టిది. ధాయ్ ల్యాండ్ జాతీయదాయాన్ని ఏటా ఎనిమిది శాతం పెంచే దృష్టితో వ్యవసాయానికి, పరిశ్రమలకు, బ్యాంకింగు, రవాణాలకు ప్రాధాన్యం ఇస్తూ, ద్వితీయ సంచరస్వ ప్రణాళికను 1967 లో ప్రారంభించింది. విదేశ పెట్టుబడి, వ్యాపారం, స్థానిక వాణిజ్యంలో సహకరించాలని ప్రాంత పంచ బడుతున్నాయి. టారిఫ్ మట్టంకూడా తక్కువ.

లావోస్

లావోస్ 17 వ శతాబ్దంలో అడపారడపా ధాయ్ లెండ్ వియత్నామ్ బర్మాల దండయాత్రలకు గురి అయింది. దీని దుష్ఫలితంగా, దేశం ముక్కు ముక్కులయి, ప్రాచీన వారి పెత్తనం క్రిందికి వచ్చింది. తర్వాత శతాబ్దంలో ఇది మూడు ప్రత్యర్థి రాజ్యాల గా విభజమయింది. 1962 లో జెనీవాలో జరిగిన 14 దేశాల మహాసభలో ఈ మూడు ప్రాంతాలకూ స్వాతంత్ర్యం ఇవ్వాలని, మూడు రాజ్యాలను ఏకం చేయాలని, తాటవ్యం కాపాడాలని తీర్మానించడం వల్ల (వీన్స్ సౌపన్న ఫౌమా రాజ్యపరిపాలన చేయాలని సలహా యివ్వబడింది. ఈ తీర్మానాన్ని బ్రిటన్, సోవియట్ యూనియన్ రక్షించాలని కూడా కోరబడింది. ఇక్కడి నాయకులలో మూడు తెగలవారున్నారు (1) హిల్లార్వ గేశాల పలుకుబడితోవున్న దక్షిణ పక్షంవారు (2) కమ్యూనిస్టు ఉత్తర వియత్నాం, చైనాల పలుకుబడితో వున్న వామపక్షీయులు (3) తటపల్లలు వామపక్షీయులు. దక్షిణ పక్షీయులు రాము జాతీయవాదులమని చెప్పకొంటారు కాని, నిజానికి వారు, ప్రధాని సౌపన్న ఫౌమా నాయకత్వానవున్న తటపల్లలకింద ఉన్నారు. సౌపన్న ఫౌమా, ఒకప్పుడు లావోస్లో ఎదిరిన నాట్యనంతలను ఆక్రమించుకొన్న కమ్యూనిస్టు సైన్యంతో పోరాడవలసివస్తూ వుంటుంది. ఇతడు విదేశీ సైన్యాలను తన దేశంనుంచి వెళ్లగొట్టలేక పోతున్నాడు. అంతర్జాతీయ నియంత్రణ సంఘం వూరికే చూస్తూ ఉంటుంది.

బర్మా

బర్మాలో 1962 లో జనరల్ నే-విన్ అధ్యక్షుడుగా విప్లవ మండలి వెలకొన్నప్పటినుంచి గొప్ప మార్పులు జరగాయి. ఇతడు భక్తిగల సైన్యం కారణంగాను, ప్రతిపక్షాలు చిందర వందరగా ఉన్నందువల్లను, పెట్టుబడి దేశాలు, కమ్యూనిస్టు దేశాలు సహాయము చేయడంవల్లను తన అధికారాన్ని నిలుపుకొనగలుగుతున్నాడు. అయితే, ఈయన పెకింగ్ అసాకూలవత్సాన్ని గుర్తించి పని చేయవలసివచ్చింది. ఇతడు నిషేధింపని దేశంతో ప్రవేశపెట్టాడు.

బ్యాంకులపై అడుపుకోను, పెట్రోలు, ఖనిజాలు, టేకు, కలవ, రవాణా వరిశ్రమలను జాతీయం చేయడంతోను అధిక వ్యవస్థను నిర్వహించగలుగు తున్నాడు.

వియత్నాం

1954 లో జెనీవాలో జరిగిన మహాసభ ఫలితంగా, వియత్నాం ఉత్తర దక్షిణ వియత్నాంలని రెండు దేశాలుగా విభజిస్తుంది. ఉత్తర ప్రాంతాల విస్తీర్ణం చెరి 60,000 చదరపు మైళ్ళు. ఉత్తర వియత్నాం రాజధాని హానోయ్. ఇది కమ్యూనిస్టుపార్టీ వశంలో వుంది. హోచిమిన్ దీని అధ్యక్షుడు. ఉత్తర ప్రాంతాల వికీకరణ జరుగాని సూచించే రాజ్యంగం అమలులో వుంది. దక్షిణ వియత్నాం రాజధాని సైగాన్ దీనికి ప్రధాని ఎన్ గుయన్ ఖాన్. దీనికి అమెరికా రక్షణ వుంది. దక్షిణ వియత్నాంలోను జాతీయ విమోచన సంఘ టన ఎన్ గుయన్ వాన్ థియు నాయకత్వన పని చేస్తున్నది దీనికి ఉత్తర వియత్నాం బలం వుంది 1960 నుంచి కమ్యూనిస్టులు దక్షిణ వియత్నాంపై దండయాత్రలు సాగిస్తూనే వున్నారు. 1963 లో ఉత్తర వియత్నాంలోని వియత్ కాంగ్ 60 శాతం జనం నివసించే సారవంతమయిన మియాంగ్ డెల్టా ప్రాంతంలో మూడింట రెండు వంతులను అదుపులో పెట్టుకొంది. కమ్యూనిస్టులు దండయాత్రలతో ముందుకు వస్తుండగా, సైగాన్ లోని ప్రభుత్వం అత్యధికంగా సహాయమునువుంది. 1964 లో అమెరికా రాయబారి జన రల్ టేమెల్ డక్షిణ వియత్నాం ప్రధాని కలుసుకొని, కమ్యూనిస్టు వియత్నాంగ్ దుండగులపై గట్టి చర్యలు తీసుకోవాలని సలహా ఇచ్చాడు. ఒక కుతూహలకర విషయం ఏమిటంటే—ప్రెంచి అధ్యక్షుడు డిగోల్ 15 సంవత్సరాలక్రితం కోల్పోయిన వలుకుబడిని మళ్ళీ ఈ ప్రాంతంలో సంపాదించ కొనడానికి ప్రయత్నించడం. ప్రెంచివారికి ఉత్తర వియత్నాంలోని బొగ్గు గనుల పరిశ్రమమీద, దక్షిణ వియత్నాంలోని రబ్బరు తోటల పరిశ్రమమీద చాల అసక్తి వుంది. వియత్ కాంగ్ ల ఉద్దేశమేమిటంటే ఉత్తర దక్షిణ వియత్నాంలు మళ్ళీ ఏకం కావాలి. ఏదేశాల ప్రాబల్యం, ముఖ్యంగా కమ్యూనిజంను అరికట్టు దానికి శ్రమపడుతూన్న అమెరికా ప్రాబల్యం తొలగిపోవాలిన్నీ. రష్యనులు, కాని, చైనావారుగాని వియత్నాంగ్ కు తోడ్పడుతున్నారు దీనితో వియత్నాం సమస్య ప్రపంచ దృష్టిని ఆకర్షించింది. ఎవ్వరూ ఈ విషయమై హర్షించడం లేదు. 1967 సెప్టెంబర్ 29 వ తేదీన అప్పటి అమెరికా అధ్యక్షుడు శ్రీ జాన్సన్ వియత్నాంకు ఒక ప్రతిపాదన చేశాడు ఉత్తర వియత్నాంపై అమెరికా సైన్యం బాంబులు కురిపించడం ఆపివేస్తానని, పరిష్కారంకోసం సంప్రతింపులు ప్రారంభిస్తానని కాని, ఆ ప్రతిపాదన తోసివేయబడింది ఉత్తర వియత్నాంవారు సంయుక్తంతో ప్రవర్తిస్తే అన్ని విధాల బాంబుల ప్రయోగాన్ని ఆపివేస్తానని, లేకపోతే పరిమితంగా బాంబులు వేయడం ఉంటుందని శ్రీ జాన్సన్ 1938 మార్చి 31 న మరొక ప్రతిపాదన చేశాడు. 1968 ఏప్రిల్ 3 వ తేదీన ఉత్తర వియత్నాం ప్రభుత్వం ఈ ప్రతిపాదనను అంగీకరించింది కాని, దండయాత్రను మళ్ళీ కొనసాగించింది ఈ దండయాత్ర ఆక్రమిత పట్టణాలలో ఒక్కదానినైనా అదుపులో పెట్టుకోలేకపోవడంవల్ల సైలేన్సు, దక్షిణ వియత్నాం ప్రభుత్వంపై ఒక్కరు కూడా తిరుగుబాటు చేయనందువల్ల సైలేన్సు—విఫలమయింది దీని పర్యవసాన మేమిటంటే, ఉత్తర వియత్నాంలోని పరిశ్రమలకు నష్టం వాటిల్లడం, దక్షిణ వియత్నాం సైన్యాల బలం పెరగడమూను ఉత్తర వియత్నాంకు మాస్కో ఏటా శతకోటి డాలర్ల సహాయం చేస్తున్నది దాని సమస్యలు దానికున్నాయి చైనా చిక్కులు చైనా కున్నాయి హోచిమిన్ ఇక గత్యంతరంలేక శ్రీ జాన్సన్ 1968 మార్చి నెలలో చేసిన ప్రతిపాదనను అంగీకరించాడు ఈ ప్రతిపాదన చేయడంలో అమెరికా అధ్యక్షుని ఉద్దేశం సంఘర్షణ పునఃపరిశీలనకు అవకాశం కల్పించే నిమిత్తం ఉత్తర సైన్యం ఉపసంహరణగా ప్రాతిపదిక కుదర్చడం, ఉత్తర వియత్నాంకు లోబడిపోకుండా దక్షిణ వియత్నాంను రక్షించడం, దక్షిణ వియత్నాంకు స్వయం నిర్ణయాధికారపు హామీ ఇవ్వడం, ఉత్తర వియత్నాం విషయంలోను, జాతీయ విమోచన సంఘటన విషయంలోను తన రాజకీయ నిర్ణయాలు చేయడానికి దక్షిణ వియత్నాంకు అవకాశం

కలిగించడమూను. శ్రీ జాన్సన్ ఉత్తర వియత్నాం సహాయం పొందుతున్న దక్షిణ వియత్నాంలోని జాతీయ విమోచన సంఘటన నాయకుడు ఎన్ గుయన్ వాన్ థియును చర్యలకోసం హోనోలుకు అహ్వానించాడు. ఈ సమస్యకు సంబంధించిన వత్తాలమధ్య శాంతి చర్యలు పారిస్ లో ప్రారంభమయ్యాయి. ఈ పరిస్థితి అధ్వాన్నం కావడానికి 1969 జనవరి మొదటివారంలో చైనా ఉత్తర వియత్నాంకు తుది విజయం వరకు యుద్ధం కొనసాగించడానికి సైనిక, ఆర్థిక సహాయం చేస్తానని ప్రతిపాదన చేసింది. వియత్నాం కోస్తాకు అవకాశం చైనాకు చెందిన ద్వీపం హైనాన్ వుంది. అమెరికా చైనాపై ఆకస్మాత్తుగా దాడి జరిపేట్టుయితే, హెచ్చరించడంకోసం హైనాన్ ను తహస్సఫు కోటగా మార్చాడు.

మలయేషియా

మలయా జనాభామాత్రం 70 లక్షలు. రాజధాని కాలాంపూర్ 1957 లో స్వాతంత్ర్యం సిద్ధించిన తర్వాత (ఏప్రిల్) తుంకు అబ్దుల్ రహ్మాన్ ప్రధాని అయ్యాడు. మలయాలో భూమి చాలవరకు అటవీమయం. రబ్బరు, తగరం మలయాలో విశేషంగా వున్నాయి. మలయా, సీరవాక్, సీలా లతో తుంకు అబ్దుల్ రహమాన్ మలయేషియా సమాఖ్యను నెలకొల్పాడు. జనాభా కోటికిపైగా వుంటుంది. ప్రజలలో ముస్లింలు, చైనావారుపావుగా వున్నారు. ప్రజలు సహజంగా కమ్యూనిజం ప్రతికూలరు. అబ్దుల్ రహమాన్ సాంఘిక పరిశ్రామికాభివృద్ధి నిమిత్తం పథకాల ప్రారంభించాడు. అయిన లీవమైన సమస్యలు ఎదుర్కోవలసి వచ్చింది ఫీలిప్పైన్స్ ఒకనైపు సీలా (ఉత్తర బోర్నియో) తనదేనని అంటున్నది మరొకనైపు ఇండోనేసియాలో ఘర్షణ ఏర్పడింది. సీరవాక్, సీలాలు ఉత్తర బోర్నియోలో ఉంటున్నాయి. కాని, దక్షిణ బోర్నియో ఇండోనేసియాలో వుంది. దక్షిణ బోర్నియోలో స్వేచ్ఛా కారణంగా దక్షిణ బోర్నియోనుంచి వస్తున్న గెరిల్లా దళాల బాధ్యుల ఎదుర్కోవలసి వస్తున్నది. ఉత్తర బోర్నియోలోపున్న బ్రూని ఒక సుల్తాన్ పాలనలో వుంది. ఇతనికి బ్రిటిష్ రక్షణ వుంది. మలయేషియా సమాఖ్యలో చేరడం ఇతనికి శ్రేయోదాయకం

సీలా

సీలా ఉత్తర బోర్నియోలోని 20,000 చదరపు మైళ్ళ ఒక చెక్కు ఇక్కడ కలవ, రబ్బరు, పొగాకు, ఖనిజాలు విశేషంగా దొరుకుతాయి. సుల్తా సుల్తాన్ ఈ ప్రాంతాన్ని (బ్రిటిష్ వారికి దానంగానో, కవులుకో యిచ్చాడు. తర్వాత యిది మలయేషియాకు బదిలీ అయింది. 1963 లో మలయేషియా సమాఖ్యలో ఒక రాజ్యంగా అయింది. ఇది ఎవరికి చెందాలనే విషయమై మలయేషియా ప్రధాని అబ్దుల్ రహమాన్ కు, ఫీలిప్పైన్స్ అధ్యక్షుడు ఫెర్డి నండ్ మార్కెవ్ కుమధ్య ఒక ఒడంబడిక వుంది సీలా మలయేషియాలో భాగ మనే వాదాన్ని రద్దీ, తూర్పు యూరోప్ దేశాలు సమర్థిస్తున్నాయి. ఇటీవల సీలాలో జరిగిన ఎన్నికలలో సీలా ప్రజలు తాము మలయేషియాలో ఉండ దానికి నిశ్చయించుకొన్నట్టు స్పష్టం చేశారు. ఈ సమస్య మలయేషియా ఫీలిప్పైన్స్ లమధ్య సామరస్య పూర్వకంగా పరిష్కార ద్వారాగాని, మధ్యవర్తి త్వంతోగాని పరిష్కారమయితే, ఆగ్నేయాసియా దేశాలకు ప్రయోజనకరం. వచ్చే రెండు మూడు నెలల్లో మలయేషియా ప్రధాని యావోలిడ్, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజీలాండ్, సింగపూర్, మలయేషియా ఈ ఐదుగు రాజ్యాల రక్షణ మహాసభను సమావేశపరచాడని 1969 జనవరిలో ప్రకటించబడింది.

ఇండోనేసియా

సుమాత్రా, జావా, బోర్నియోలో పెద్ద భాగం—కామంటం, సెలె బెస్ (సులావేస్), పశ్చిమ టీమోర్, పశ్చిమ న్యూగిని (పశ్చిమ ఇరిన్) — కలిసి ఇండోనేసియా అని వ్యవహరించబడుతున్నాయి జనాభా 10 కోట్లకు పైగా. జకార్తా దీని రాజధాని 1949 లో ఇండోనేసియా డచ్ వారి కృంభాల మంచి విడిపడిన తర్వాత, అధ్యక్షుడు సుకర్నో తన దృష్టిని మలయేషియా

సింగపూర్‌లవైపు ప్రసరింపజేశాడు కాని, అతడు తన ప్రయత్నాలను మానుకోవలసి వచ్చింది ఇండోనేషియా ద్వీప సమూహం, పెటోలా, తగరం, రబ్బరు మొదలయిన చాలితో సంవత్సరాలుండి సుకర్నో పాశ్చాత్య దేశాల సహాయంతో సోషలిస్టు రాజ్య స్థాపనకు పూనుకున్నాడు ఆగ్నేయాసియాలో కమ్యూనిస్టు ప్రాంతాన్ని అరికట్టడానికి, కమ్యూనిస్టులు దేశాలను స్వాధీనం చేసుకోకుండా చూడడానికి, పెట్టుబడిగా పాశ్చాత్య దేశాలు ఇండోనేషియాకు చేసే సహాయాన్ని పరిగణిస్తాయి కాని, సుకర్నో అవినీతి, బంధుప్రీతి, దుష్పరిపాలన కారణంగా అధికారచ్యుతుడు కావలసి వచ్చింది తర్వాత వచ్చిన ప్రభుత్వం ఇండోనేషియా జాతీయ జీవితాన్ని సువ్యవస్థితం చేయడానికి ప్రయత్నిస్తున్నది ఇండోనేషియాలోని కమ్యూనిస్టు పార్టీకి కోటిమంది సభ్యులున్నారు అందువల్ల ఇండోనేషియా భవిష్యత్తును గురించి అంచనాలు వేయడం సులభం కాదు. పరిస్థితి ఎప్పుడైనా ప్రేమచవు

ఆస్ట్రేలియా

ఆస్ట్రేలియా ఇండోనేషియా జనసంఖ్య అత్యంత విరళం. ప్రభుత్వం "తెల్ల ఆస్ట్రేలియా విధానం" అనుసరిస్తూ, ఇతర దేశాలవారు వలస రాకుండా అడ్డుపెడుతున్నది. ఉత్తర ఆస్ట్రేలియా ప్రాంతాలు నిర్మాణవ్యయంగా ఉండడం చూచి ఇండోనేషియా ప్రజలు చాల అనూయించుతుంటారు పౌరుగున తెల్లవారుకానివారు ఉండడంవల్ల ఆస్ట్రేలియా ప్రభుత్వం తన విధానాన్ని మార్చుకోవలసివుంటుంది

సింగపూర్

స్వయం సమృద్ధమయిన ఈ చిన్న ద్వీపం ఆరురాలపాలు బ్రిటిష్ పరిపాలనలోవుంది, ఆగ్నేయాసియాలో యుద్ధ రంగ్రా రీత్యా దీనికి చాల ప్రాధాన్యం వుంది ఇది మలయేషియా సమాఖ్యలో వుండేది జనరల్ సుహార్తో ఇండోనేషియా అధ్యక్షుడయినప్పుడు ఇండోనేషియాలో సింగపూర్‌కు స్నేహపూర్వక సంబంధాలుండేవి మూడు సంవత్సరాల క్రితం మలయేషియా సమాఖ్యలో నుండి విడిపోయి ప్రత్యేక రాజ్యంగా మారిపోయింది ఇరుగు పొరుగు చిన్న ద్వీపాలలోపాలు సింగపూర్ వైశాల్యం 225 చదరపు మైళ్లు జనాభా 20 లక్షలు దీనిలో నాల్గంట మూడు వంతులు చై నావారు ఉక్కిరచవారిలో అన్ని దేశాల వారూ వున్నారు-మలయావారు, భారతీయులు, ఇతర జాతులవారు జనాభాలో మూడింట రెండువంతులు సింగపూర్ వోడరేవులో నివసిస్తున్నారు వోడరేవు విస్తీర్ణం 37 చదరపు మైళ్లు ఇది ఆధునిక సౌకర్యాలన్న సహజమైన రేవు. ప్రపంచంలోని పెద్ద రేవులలో ఐదవది ప్రధాని లీ కువాన్ యా వాయు కల్పన స్వేచ్ఛా వ్యాపారం, మేధావులయిన వ్యాపారస్తులు, వ్యాపారస్తులకు ప్రోత్సాహం, పన్నుల రాయితీ, అర్థికాభివృద్ధి సంఘం సహాయం, అభివృద్ధి బ్యాంకు ఋణాలు, రాకపోకల, వార్తల సౌకర్యం—ఈ అన్నింటి కారణంగా పారిశ్రామికంగాను, వ్యాపారరీత్యాను అభివృద్ధి చెందుతున్నది ఆగ్నేయాసియా దేశాలలో తలసరి రాబడి హెచ్చుగావున్న దేశం ఇదే ఇక్కడ ఏడాదికి తలసరి నరాసరి రాబడి రూ 4000 1968 మే నెలలో భారతదేశం సింగపూర్‌తో వరప్రసర వాణిజ్య ఆర్థిక సహకారాకోసం ఒడంబడిక చేసుకుంది 1968 మే నెలలో ఐదు రాజ్యాల రక్షా మహాసభ మలయేషియా రాజధాని కొలాలం పూర్లో జరిగింది బ్రిటన్, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజీలాండ్, మలయేషియా, సింగపూర్‌ల ప్రతినిధులు పాల్గొన్నారు మలయేషియా, సింగపూర్‌లతోసహా వర్తించే సమన్విత సైనిక రక్షణ వ్యవస్థ వుండాలని, 1970 లో జరిగి పెద్ద సైనిక విన్యాసాలలో ఈ ఐదు దేశాలు పాల్గొనాలని నిర్ణయించబడింది కాని చైనా, రష్యాలతో సహా ఆగ్రహాజ్ఞలు ఆగ్నేయాసియా ప్రాంతంలో శాంతి భద్రతల నిమిత్తం తటస్థీకరణకు హామీ యిస్తాయనకోడం విద్వేషం సేపి ప్లైన్స్ అసియా దేశాలన్నింటితోను సైనిక స్నేహం కావాలి దక్షిణ కొరియాకు అమెరికా సహాయం కావాలి. 1971 తర్వాత మాయజప్రప్రాంతం నుంచి తన సేనల ఉపసంహరణకు బ్రిటన్ నిర్ణయించడంవల్ల ఆగ్నేయాసియా ప్రాంతంలో శాంతి రక్షణకు జపాన్ అమెరికా సహాయంతోగాని, స్వయంగా గాని పూనుకోవలసివుంటుంది.

హిమాలయ ప్రాంత రాజ్యాలు

హిమాలయ పర్వతాల ఉత్తర ప్రాంతాలలో వున్న రాజ్యాలు నీక్రిం, భూటాన్, నేపాల్ చాల వెనుకబడినట్టివి భారతదేశంతో స్నేహంతో ఉన్నాయి. టిబెట్ కమ్యూనిస్టు చైనా అధీనంలో వుంది కమ్యూనిస్టు ప్రభుత్వం కింద టిబెట్టు ప్రజలు పడరానిపాట్లు పడుతున్నారు కమ్యూనిస్టు సీద్ధాంతాన్ని అనుసరిస్తున్న రష్యా జార్జ్ రాజ్యాలపట్ల అనుసరిస్తున్న వైఖరిలో ఇటీవల మార్పు కలిగింది. రష్యా ప్రభుత్వం ప్రతినిధులను పంపడంవల్ల ఈ రాజ్యాలు తోను, లంకతోను మల, సాంస్కృతిక సంబంధాలను పెంపొందించుకొంటున్నది సోవియట్ రష్యలో కొన్ని రిపబ్లిక్‌లు పూర్తిగాను, కొన్ని రిపబ్లిక్‌లు కొంత మేర జార్జ్ మతం అనుసరించేవి వున్నాయి ఈ మార్పులకు కారణాలు, దానికి చెవాతోగల సోషల్, భౌగోళిక, రాజకీయ పరిస్థితులు.

భారతదేశం

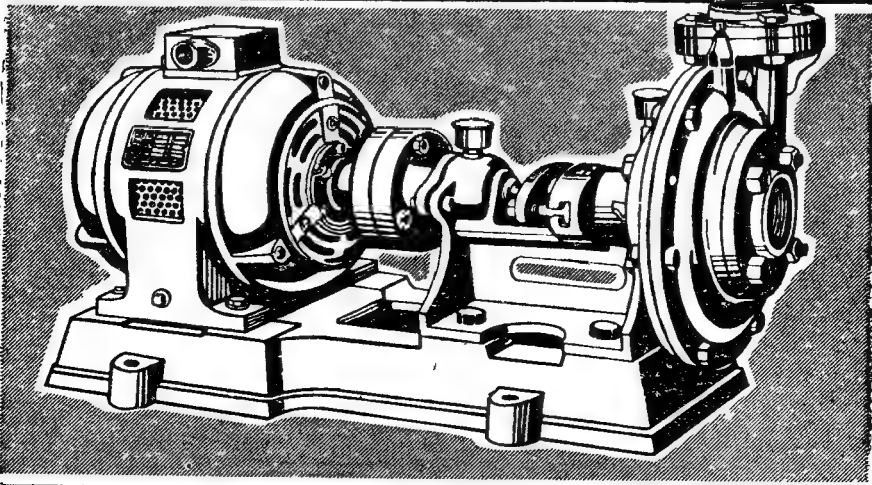
భారతదేశంలోను వివిధ సమస్యలపై ఆశాంతి వుంది కొన్ని రాష్ట్రాలలో కాంగ్రెసేతర పక్షాల ప్రభుత్వాలు నెలకొని ఉన్నాయి. కర్ణాటక విషయమై భారత-పాకిస్తాన్‌లమధ్య రాజభూమి వివాదం 1965 లో పాకిస్తాన్ మన బాడప్రారంభంలో చొప్పుకొనివచ్చి కొన్ని నాకాలు స్థాపించడంలో ప్రజ్వరిల్లింది ఉభయ దేశాలూ ఈ వివాదాన్ని అంతర్జాతీయ ట్రిబ్యునల్ విచారణకు పెట్టాయి పాకిస్తాన్ ఆక్రమించిన బాడప్రారంభం అదే ఉంచుకోవచ్చునని ఆ ట్రిబ్యునల్ తీర్పు ఇచ్చింది ఈ తీర్పును తోసివేయాలని ఆ ప్రాంతపు భారతీయులు కొందరు మన సుప్రీంకోర్టుకు దరఖాస్తు పెట్టుకున్నారు 1969 జనవరి మొదటివారంలో సుప్రీంకోర్టు తీర్పు ఇచ్చింది. అంతర్జాతీయ ట్రిబ్యునల్ నిర్ణయం సరైనదేకాని, దీనికోసం రాజ్యాంగం మరణ అవసరంలేదని ఈ తీర్పులో స్పష్టపరచింది కమ్యూనిస్టుల సీద్ధాంత యుద్ధాల్లో కొట్టుకొంటున్నారు. వక్సల్ బెర్ విప్లవకారులు మరుకుగా పని నిగ్గున్నారు ఈ శాస్త్ర భారతంలో నాగాలు, కుకీ తెగవారు, మిజో తెగవారు, చైనా సహాయంతో ఏకమయి భారత ప్రభుత్వాన్ని ఎదిరిస్తున్నారు. భారత దేశానికి తన పలుకుబడి విస్తరింపజేసుకోగల ప్రాంతమయిన ఆగ్నేయాసియా ఎడల భౌగోళిక, చారిత్రిక, ఆర్థిక, సైనిక దృక్పథాల దృష్ట్యా అనేకీ ఉండాలి. ఆగ్నేయాసియాలోవున్న దేశాలు ఉత్తర వియత్నాం, ఉత్తర కొరియా, ఉత్తర లావోస్ మినహాగా రాజకీయంగా సన్నిహిత్యం కలవి మతద్వైత అత్యధిక సంఖ్యకులు జార్జులు వీరూ ముస్లింలు, క్రైస్తవులకూడా భారతీయ సీద్ధాంతానికి సన్నిహితులు తూర్పు ఆసియా, ఆగ్నేయాసియా దేశాలలోని భారత దౌత్య కార్యాలయాల అధినేతలు గడచిన డిసెంబరు 13 వ తేదీన న్యూఢిల్లీలో సమావేశమై విశిష్టమైన, అవేష్కరించుకొన్న సమస్యలను గురించి చర్చలు జరిపారు ఈ మహాసభ ఒగు రోజులపాలు జరిగింది ఇది ఈ విధంగా తీర్మానాలు చేసింది

(1) భారతదేశం నాయకత్వాన్ని కోరక ఆగ్నేయాసియా దేశాలలో ఆర్థిక, తదితర సమస్యల పరిష్కారానికి సహకార దృక్పథం అనుసరించాలి. (2) భారతదేశం తన వివిధ విధానాన్ని, సహజీవన విధానాన్ని కొనసాగించాలి. (3) పాకిస్తాన్, చైనాలతో వివాదాలను శాంతియుతమైన సంప్రదింపులతో పరిష్కరించుకోవాలి (4) సముద్ర సంస్థల స్థాపనకోసం, విదేశీ పెట్టుబడుల కోసం భారతదేశం విదేశాంకు ఆర్థిక సాంస్కృతిక ప్రతినిధులను పంపడం, ఆ దేశాలనుంచి ఆహ్వానించడం జరుగాలి (5) అర్థికాధిరంగాలలో ప్రాతీయ సహకారకోసం ఆసియా మండ్రుల మండ్రుల నెలకొల్పాలనే బాంగ్ కాక్ నిర్ణయాన్ని సమర్పించాలి

1968 డిసెంబర్‌లో బాంగ్ కాక్‌లో ఆసియాలో తొలిసారిగా, తూర్పు ఆసియాకు మండ్రుల నెలకొల్పబడింది తూర్పు ఆసియా ప్రపంచంలోని ముడి పదార్థాలలో హెచ్చుభాగం ఉత్పత్తి చేస్తున్నది. ఈ ముడి పదార్థాలను వాడే

స్టోల్

మోటారు పంపు సెట్టు

విదేశములందు శిక్షణ పొందిన సాంకేతిక నిపుణుల
పర్యవేక్షణక్రింద మరియు దక్షిణ ఇండియాలో
ప్రఖ్యాతి చెందిన యు ఎం ఎస్ గ్రూపుపేరుక్రింద
స్టోల్ మోటార్లు తయారగుచున్నవి
అధిక కాలం మన్నిక—కరెంటు ఖర్చు తక్కువ—
నిశ్శబ్ద నడక—వ్యవసాయపుపనులకు యోగ్యతగలవి

మెసర్స్ జిడి స్టోల్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్
కోయంబత్తూరు-18.

ఆంధ్ర, మైసూరు, మద్రాసు రాష్ట్ర ప్రభుత్వముల ఆమోదం పొందినవి

Nalin GS-176

దేశాలు వెలువరించి. ఈ మంత్రిమండలి చెలింపుల యూనియన్ ను వెలకొల్పాలని, వ్యాపారపు సౌకర్యాలు కలిగించాలని సూచించింది భారతదేశం జపాన్ లో ఫాలు తన వాణిజ్యపు వృద్ధి పరచుకోవచ్చు హాంగ్ కాంగ్, సింగపూర్ లలోని స్వేచ్ఛా వాణిజ్యపు దేవులను వినియోగించుకోవచ్చు కాని, ఈ ప్రాంతంలో యూరోప్ ఉమ్మడి వివేచనంటిది వెలకొంటుందని భావించడం తొందర పాటేమో!

సర్దిమ ఆసియా యూరోప్, ఆసియా, ఆఫ్రికా దేశాలమధ్య వంతెన వరి వుంటూ, ఇస్లాం ఆరబ్ నాగరకాల (సభావాన్ని తక్కిన ప్రాంతాలకు చెరవేస్తున్నది మధ్య ఆసియా, ఆగ్నేయసియాలను అంచు ప్రాంతాలుగాను చైనా-రష్యాలను గుండె ప్రాంతాలుగాను వర్ణించవచ్చు ఈ ప్రాంతాలు, ఇరాన్, ఇరాక్, సఫూదీ ఆరేబియా మొదలయి—విస్తారానికి సంక్లిష్టాలకు గురి అయ్యాయి ఈ నందిర్లలో ఆరబ్—ఇస్లేం వివాదాన్ని వెల్లడికంగా పేర్కొనవచ్చు. ఈ వివాదం షోర్లాన్ నదీ ఒడాలకు, పాలస్తీనా మొదలయిన ప్రాంతాలకు సంబంధించింది 1964 లోనే ఈజిప్టు అధ్యక్షుడు నాజర్ ఇస్లేంపై యుద్ధ తంత్రత్యా దెబ్బతీయడానికి మధ్య పాఠ్యంలోని ఆరబ్ రాజ్యాల మహాసభ ఏర్పాటు చేశాడు ఇస్లేం అస్తీత్వాన్ని ఆరబ్ దేశాలు అంగీకరించేట్లు చేయడం, ఆరబ్ దేశాలతో, ముఖ్యంగా పాశ్చాత్య దేశాల ఎడల సుముఖంగావున్న లెబనాన్, జోర్డాన్ వంటివాటితో మైత్రీ నెరవడం, ఈ ప్రాంతాలలో సోవియట్ పలుక బడిని నివారించడం అమెరికా యునైటెడ్ స్టేట్స్ విధానం ఇస్లేం వారు అభివృద్ధి కావడానికి అవకాశం కలిగించడం అని సరం. నాజర్ 'అతి జాతీయం జ్యం' స్థాపించాలనే తీరును వదిలుకోవడంగా అవసరం. ఈ అస్థిర రాజకీయ పరిస్థితి వున్నప్పటికీ, దేశాలు పరస్పర అవగాహన సహకారాలకోసం వివిధ సంఘాలుగా ఏర్పడడం తగ్గిరిగింది జరుగుతున్నది అనంతప్రే, ఉద్రిక్తత వెలరెగినముయాలలో ఎదుర్కోవలసిన ప్రమాదాల విషయమై చరిత్రలో ఎన్నో తార్కాణాలున్నాయి ఉదాహరణకు—వాలుగు సంవత్సరాలక్రితం జెనీవాలో వాణిజ్య అభివృద్ధి విషయాలపై జరిగిన చక్క రాజ్యసమితి మహాసభ బడుగు దేశాలకు, సంపన్న దేశాలకు మధ్య ఏర్పడిన అంతరాన్ని తగ్గించడానికి ప్రయత్నించాలని పాశ్చాత్య దేశాలకు సలహా యిచ్చింది 1968 ఫిబ్రవరి ప్రారంభంలో న్యూఢిల్లీలో జరిగిన షక్తరాజ్యసమితి వాణిజ్య మహాసభ అంతర్జాతీయ కార్మిక విభజనకు సుంకాల అడ్డు గోడలు తొలగించ

దానికి, సంపన్న దేశాల మార్కెట్లలో వర్తమాన దేశాల పీరికామికోల్పొల్తులకు విశేషవకాశం కల్పించడానికి ఒక పద్ధతిని రూపొందించు అని నిర్ణయించింది. ఉత్తమ ఆర్థిక వ్యవస్థ కోసం వ్యాపార వాణిజ్యాలు అభ్యుదయానికి సాధనాలుగా ఉండాలి. ప్రపంచ సాధన సంపత్తిని సహజంగా వినియోగించాలి వర్తమాన దేశాలలో ప్రస్తుతం అభివృద్ధి ప్రమాణం రీతాతమే వుండి ఈ దేశాలు సర్దిమ యూరోప్ దేశాలలోని ఇప్పటి తలసరి రాబడిస్థాయిని సంపాదించడానికి చాలకాలం వడుతుందని ఆర్థిక నిపుణులు భావిస్తున్నారు ఆసియా, దూర ప్రాప్య ఆర్థిక విషయాల సంఘం టెహరాన్ లో జరిపిన సమావేశంలో ఆసియాకోసం ఒక పథకాన్ని సిద్ధపరచింది ఇది ఈ ప్రాంతాల ఆర్థిక, సాంఘిక, సాంస్కృతికాభివృద్ధికి తోడ్పడుతున్నది

(వస్తుతం మనకు కనిపిస్తున్న రీతిగా తూర్పు ఆసియా చిత్రాన్ని స్థూలంగా ప్రదర్శించడానికి ప్రయత్నించాను ప్రపంచ రాజకీయ దశలు మృటికప్పుడు మారుతూ, అధికార సమస్తితిలోను మార్పులు వస్తున్నాయి. కనుక భవిష్యత్తు ఎలా వుంటుందో చెప్పగల అహంకారం ఎవరికీ ఉండదు. మానవుడు మంచి చేయగలడు, చెడ్డా చేయగలడు అతనిలో దొర్లల్లానికి ఆకలాలూ వున్నాయి. రాజనీతిజ్ఞులు, రాజకీయ నాయకులు పరిస్థితులను మెరుగు పరచడమేకాక, అవి చెడిపోకుండాను నివారించాలి అల్ప గౌరవాన్ని గురించిన మనోభావమూ, మానవజాతి స్వభావానికి సంబంధించిన భాగధేయమూ, అల్ప గౌరవాన్ని పరిగణించే సమాజ స్థాపనకు తగిన పరిస్థితులను కల్పించాలి. అప్పుడు ఆ భాగధేయం సవలం కావడం సులభతరమవుతుంది సామాన్యంగా ఉదార ప్రజాస్వామ్యమనేది మానవుని వైరుక్తికి ప్రతిష్ఠా గౌరవాలకు సంబంధించింది ఒక పౌరునికి విజానికి తన ప్రభుత్వం యెదులచిన వ్యయాన్నీ, అన్యాయాన్నీ మదింపుచేసే అనుకూల పరిస్థితులు వుండవు మన కాలంలోపున్న రాజకీయ దోషాలకు ఆతిథ్యం ప్రాధాన్యం పొందుతున్న రాజకీయాలే కేవలం కారణమని చెప్పుతాము అన్ని దేశాలూ అవి అభివృద్ధి చెందినవేనా, వర్తమానలయినా—శాంతిని కోరుట వ్యయి మనం జాతీయ శక్తి-గంభీరణమనే సహజ ప్రవృత్తిని కాపాడుకొంటూ, సంఘసహాయానికి, మానవజాతి ఉన్నత నైతిక దర్శానికి, సురక్షిత ప్రపంచానికి ఎలా సేవ చేయగలమనే విషయం ఆలోచిద్దాం.

పంట కాలప

శ్రీ మా. గోఖలే

వడ్డ పిల్లగాడు శివాయి చుట్టు పక్కల కలియచూస్తూ లంబాడి కొలు అరుగుమూలకొచ్చి నిలబడ్డాడు, తెలివారంగానే

లంబాడికొట్టు పూర మొగదిలో నడిపిశారు పక్కనే వుంది అంబాడి కొట్టు నాలుగడుగుల ఎత్తున, యిరవై బారల పొడుగున, ఆరు బారల అడ్డన, పన్నెండు నాటుకర్రల స్తంభాలతో వంచ అడ్డం తిరిగి, అరుగు పొడుగున అయిదు వడ్డ కొట్టు స్తంభ వడ్డ కొట్టుకు వెనక ఖాళీస్థలంలో కొట్టుగోడకు చిన్న తొటాకుల వంచ దించుకుని, ఏగేళ పై చిలుకునుండి ఓ లంబాడికుటుంబం వుంటున్నది అంతకుముందర కూడా అక్కడే లంబాడి తండలు వుండిపోయి నందున ఆ వడ్డకొట్ట కట్టడం లంబాడి కొట్టుయింది.

లంబాడి కొట్టుకు ఎడంపక్క యాళై బారం దూరంలో గోడ సెవిళ్ళు, గడ్డివాములు, మాగాణి పొలాలు, కుడిపక్క కొంచెందూరంగా నాగాలు చెరువు, ఒడ్డునే పెద్ద గిలకల భావి, యింకొంచెం పక్కన వడ్డై కొంపలు, వాటిపైన వాకి చెరువు, దాని ఒడ్డున మర్రి, తాడి, చింతచెట్లు, లక్కడక్కడ వాముల దొడ్లు, అస్త్రేన మాగాణి చేలూ పుష్పయే లంబాడికొట్టు మీద కూచుంటే వూళ్ళోకి వచ్చిపోయేజనం, చెరువుకు, పొలాలకు వచ్చి పోయే ఊరి మనుషుల్ని చూడవచ్చు

చీరకర్రలో చుట్టలు కాల్చుకుంటూ పొలానికి పోయేవారు, గుడ్డ లుతు క్కుంటానికి చెరుక్కుపోయేవారు, గిలకల భావికి దిండెలు, కడపలు, కాచిళ్ళు ఎదాపెదా సాగుతన్నది.

వడ్డై శివాయి చల్లగా వడ్డకొట్టు అరుగెక్కి, ఆమూలపున్న స్తంభాన్ని వాటినుకుని, వడ్డకొట్ట వెనకవేపుగా ఓ చూపు చూశాడు లంబాడి రామయ్య చిన్నకూతురు చిన్న లచ్చి, గోగువారజడ చిక్కులీస్తూ, వంచకు అటుమూలాక వచ్చి కూచుంది, అద్దాల ఎర్ర పరికిణీ, ఎర్ర రవికతో

‘ఓయీ?’ అన్నాడు శివాయి, వచ్చగా, ఎర్రగావున్న లచ్చిని చూస్తూ.

శివాయిని తిరిగి ఓ చూపుచూసి, వెంటనే తల దించుకుని, నార జడ వూడదీయటం మొదలెట్టింది లచ్చి

‘యియాల తెల్లారే తగులుకుందే నార నీకా?’ అన్నాడు శివాయి, లచ్చిని నవ్వుతూ చూస్తూ

‘ఏం తగులుకుంటే? నీదేమన్నా నెయి కల్లురావా?’ అంది లచ్చి, లంబాడియాలతో

‘కలవంటే కలుపుతూ—’ అని శివాయి అంటున్నాడో లేదో అద్దాల ఎర్ర రవిక, ఎర్రముసుగు, ఎర్రలంగా, యె గంటలు, గవ్వలో గలగలమంటూ చిన్న లచ్చి కూచున్న అరుగు దిగువున వచ్చి నుంచుంది, ఆ జడల మనిషి.

ఆ మనిషి చిన్న లచ్చి అక్క పెదలచ్చి ‘తెల్ల బామనండ్లల్లో అంత పుట్టగల మనిషిని ఎక్కడా చూడే’దని, చచ్చిన అనుకున్నాడు శివాయి.

ఆ వెళ్ళి దండాల గజాలో గలగల చేతులాడిస్తూ, లంబాడి భాషలో, చిన్న లచ్చిని ఏదో కేక లేస్తన్నది పెద్దలచ్చి

‘రాల్లే నార ముంగ లేసుకుని దారోపోయే వార్ని చూస్తూ, యింటి పని నట్టనట్టు కూచున్న చిన్న లచ్చి వాలకం, పెద్ద లచ్చికి గిట్టనట్టుని పించింది శివాయికి.

శివాయి అనుకుంటున్నట్టే, దొంగల్ని ఇడవారలో చచ్చిన అరుగు దూకి, వడ్డకొట్ట వెనకవేపుకు లగేల్లింది చచ్చుడు కాకుండా లగేల్లిన చిన్న లచ్చికి యింకా పెద్దలచ్చికున్నట్టు, ఎర్ర ముసుగు, గలగలమనే లంబాడి చూయ లేవనిపించింది శివాయికి పెద్ద లచ్చికి నయసాచింది గమక యిచ్చి ఉన్నాయో అనుకున్నాడు శివాయి.

నివరో లాగి తన్నినట్టు చచ్చిన అరుగుదూకి, అరుగువెంట రెండు స్తంభాల వెనక్కువెళ్ళి, నక్కి చూవాడ శివాయి

లంబాడికొట్టుకు ఆనుకున్న నడి బజారుకు అవతలివేపు మహారీగోడ దరవాజామయిన, రావి విగ్రహమల్లే నుంచున్న ఆరుంబాతికడుగుల మనిషిని చూసి శివాయి ఒక్క గులక మింగాడు

ఆ మనిషి నూటపాతి కేకరాల ఆసావి పెదరామయ్య పై నుంచి కింది రాకా పోత పోనట్టుగావుంది బుగ్గమీసాల్లో నల్లగా నిగనిగలాడ్తూ, నీర కాయకంటే మెడ చొక్కా, పంచ, ఒక భుజాన పాదాలాకా వేళ్ళాడున్న పైవంచ, మూరెడ పాగాకుకాడ పాయ చీలుస్తూ, నవ్వుబుగ్గలో లంబాడి కొట్టువేపు చూస్తున్న పెదరామయ్యను చూసిన శివాయి, అరుగుచాటున యింకొంచెం కిందికి వొంగాడు.

‘యింకా నీంకాడే వున్నావు, మీ అమ్మ బువ వొండలేదా ఏంటి?’ అనడుగుతున్నాడు పెదరామయ్య గలగల చప్పుడవుతుంటే

చేతిలో మట్టి బాంగలో బజారుమధ్యకొచ్చి నుంచున్న లంబాడి పెద లచ్చి, నవ్వుతూ లంబాడి యానతో ‘యింకాలేదు’ అంటూ ఒక్కసారి వెనక్కు తిరిగి, కావడి అడించుకుంటూ మున్ను బనవయ్యగారి సూరయ్యను చూసి, గలగల చెరువువేపుగా వెళ్ళింది.

నలకై ఏళ్ళ సూరయ్య వాయన బనవయ్య డెబ్బయ్యకరాల ఆసావి, సూరయ్యతోబాటు వీరరాఘవులస్వామి, కుటుంబయ్యని యింకో యిద్దరు కొడుకులున్నారు బనవయ్యకు పెద్దరామయ్యకు కుడి ఎడంగావూళ్ళో పేరుంది బనవయ్యకు సూరయ్యకు వెంకట్రత్నం, కోటేశ్వర్లు, సీతమ్మ, యిద్దరు కొడు కులూ, ఒక కూతు రున్నారు వెంకట్రత్నం చెన్ననల్పుంట్లో ప్రిడరి చదువు తున్నాడు. కోటేశ్వర్లు తొమ్మిదోక్లాసు రెండుసార్లు తప్పి చదువు మానుకుని పేరుకు తండ్రితో వ్యవసాయం చేస్తున్నట్టు కనుపించినా అప్పుడప్పుడు తెల్ల గుడ్డ లేసుకుని బస్తీకి పోయి సినిమాలు చూసి వస్తావుంటాడు. సీతమ్మకు పెళ్ళియి కాపురానికి వెళ్ళింది.

‘వీర సూరయ్య, కోటిగాడేం కావడి నట్టుడా ఏం? వాళ్ళ లోయ పోయినా బానికాడకీ?’ అని సూరయ్యను పలకరించాడు పెదరామయ్య ‘దాగా అడిగావు మావయ్యా! వాడు నామాటంటే ఎన్నడో బాగు కదేవోడుగా! యీసారి నీకు కనిపిస్తే తలవాచేట్టు, నీవాల్లు పెట్టు’ అన్నాడు సూరయ్య.

‘నీమంటాడేం? పని చెయ్యనంటాడా? అటు చదువుా ఎక్కక, యిటు పనికి వాళ్ళు అరువై యిగనందిరా యీళ్ళు మిళితే?’ నీ పెద్దవాడు వెంకట్రాన్నాన్ని చూసి బుద్ధి తెచుకోగూడదూ? యింతకీ మీ ఆయ్య అట్లే గారాజం చేశాల్లే! దాంతో వాడు మన చెయి దాటపోయాడు బనవయ్యబావ అందరికీ మంచోడు, విజయే! మన చెడును ఏరేసుకోవాలని తెలుస్తేగా? ఏరేగాని, బనవయ్య బావను తీరిగ్గావుంటే ఓసారి యిటు రామని చెప్పు’ అంటూ చుట్ట

మట్టుకుంటూ నడిబజారువేపు చూసిన పెదరామయ్యకు పూళ్ళోకి గుర్రం బండి రావటం కనుపించింది

‘ఏవరా బండిలో? కొంచెం ఆపు బండిని—’అని గద్దించి బండి నాపాడు పెదరామయ్య

బండి ఆగటం, తెల్ల గుడ్డలో వెంకటేశ్వర్లు ఎగిరి కిందకి దిగటం ఒకసారి జరిగినై

‘నేను—నేను మామయ్యా—వెంకటేశ్వరును—’అన్నాడ వెంకటేశ్వరు గారుకుతూ

‘ఏవరూ?’ అనడిగాడు పెదరామయ్య, వెంకటేశ్వర్లును కిందినించి పై దాకా చూస్తూ

‘నేను కిష్టమ్మగారి వెంకటేశ్వర్లును—ఏమైనా పనుందా?’ అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు పక్క చూపులు చూస్తూ

‘తెలుసులేవోయ్! తెలియకనా! నువ్వు మా కిష్టమ్మగారి వెంకటేశ్వర్లువా కాదా అని అడిగాలే! మనిషి మారినట్టుంటేనూ ఒంది నాపాడే! ఓడలో మేమన్నా చేస్తున్నావా ఏం?’ అనడిగాడు పెదరామయ్య

‘అప్పు—అంకారేడు మావయ్యా’ అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు, గుటకమింగుతూ ‘గుర్రబుందమీద ముంతునూ పుద్గోగ్గుడు వయినావనుకున్నాలే!’ అన్నాడు పెదరామయ్య

‘అందుకే గుంటూరు వోగొస్తున్నా మావయ్యా! ఓ స్నేహితుడొ పాకాక్కంపెనిలో పుద్గోగం చూపానంటేనూ—’మాట సహం మింగడు వెంకటేశ్వర్లు.

ఏదాపు లేవోయ్! నీకూ నాకూ ఎవరూ పుద్గోగం యిచ్చేదీ? నువ్వు చదివింది ఆలోచనా! పాకాక్కంపెనిలో నీకు ఉద్యోగమా! గుర్రబుండిలో రావటమా? ఒరేయ్ వెంకటేశ్వర్లు, మీ అయ్య కిష్టమ్మకు పదకొండు బంగారం వెంటి మాగాణి వుంది! కష్టపడి సాగు చేసుకుంటూ ఎనిమిదిని వదిలేసుకున్నాడు! నువ్వు చేస్తున్న దేమిటా గాడిద? గుంటూరు సినిమా కెళ్ళి గాడుటా నువ్వు వచ్చాడి? పురేవ్, నీ కెప్పుడూ సిగ్నల్లేదీ? పో! నువ్వు ఉద్యోగమిచ్చేది నీది నువ్వు దీనిన వెలిగిస్తే మీ అయ్యతోబాటు నేనూ సంతోషిస్తా! పోయిరా! లలి తుడుక్కున ఉమ్మూసిన, చుట్ట ముట్టిచ్చుకుని, దరవాజాపక్క కొండరాతి అరుగు మీద కూచున్నాడు పెద రామయ్య, కళ్ళు మూసుకుంటూ

లంబాడి కొట్టు అరుగు వెనక పక్కన శివాయి అబ్బాగే వెనక్కిదేకి, రెవి లగిత్తాడు.

2

పెదరామయ్యది మగ సంతతిలేని సంసారం పెళ్ళయిన పదిహేనేళ్ళకే వుట్టిన మాణిక్యం గారబంగా పదిహేనేళ్ళకు పెరిగింది పెళ్ళాం రామమ్మ పెదరామయ్యకు చేదోడువాడేడుగా కలిసి మెలిగే మనిషి పెదరామయ్యకు తమ్ముడు రామసుబ్బయ్యంటే ప్రాణం మాణిక్యం పుట్టేదాకా పిల్లలలేని లోటు తీర్చుటమేకాక పెదరామయ్య అన్నను సహం మోసేవాడు రామసుబ్బయ్య గుంటూరు వెళ్ళి చదువుతూ బి ఏ డాక్ వచ్చినాకని సుబ్బరామయ్యతో వచ్చిన మార్పును గమనించలేదు పెదరామయ్య తన పెళ్ళయినాక సుబ్బరామయ్య భాగం పంచుకుని గుంటూర్లో (పెన్ను పెట్టుకున్నందుకు తమ్ముణ్ణి పెద రామయ్య ఏనాడూ తప్పు పట్టలేదు కాని రాజకీయాల్లో తండ్రియైన స్వల్ప రామయ్య అస్త్ర సర్వనాశనం చేసి, మూడేళ్ళ శిక్షతో జైలుకు పోవటం పెద రామయ్యకు మింగుడు పడలేదు గాంధీగారి రాజకీయాల్ని గురించి గౌరవం వున్న పెదరామయ్య యింకే రాజకీయ పార్టీలనూ నమ్మడలచుకోలేదు తనేగాదు దేశంలో చాలామంది ఆ అభిప్రాయంతోనే వున్నారని పెదరామయ్య గట్టిగా చెప్పగలడు అందుకే స్వల్పరామయ్య కొత్త రాజకీయాలలో తండ్రియటం తనకు చాలా లనమానం అనుకున్నాడు పెదరామయ్య

సుబ్బరామయ్య జైలుకు వెళ్ళినాక గుంటూరు వాదిలి తన యింటికి వచ్చి పుండమని పెదరామయ్య అన్నా (పెన్ను అడ్డే కిచ్చి, పెద్దకొడుకు అన్నా బి ఏ , రెండోవాడు శివానందాన్ని మూలుపైనలు చదివిస్తూ అక్కడే వుండి పోయింది సుబ్బరామయ్య పెళ్ళాం సుందరమ్మ

కూతుర మాణిక్యం పెళ్ళి చేస్తే దాగుండునని పెళ్ళాం రామమ్మ అప్పుడప్పుడ పెదరామయ్య చెవిన వేస్తూ వచ్చింది మాణిక్యానికి పెళ్ళవుతే తమకు ఎంతదూరం అవుతుందోననే ఆలోచనలు చేసిన పెదరామయ్య, పెళ్ళాం మాటల వినివినట్లు పూరుకుంటూ వచ్చాడ

పెదరామయ్య ఇంటి వెనక దొడ్డి ప్రహరీ గోడక. ఓ చిన్న కిటికీ తొంటిది వుంది అందులోంచి మూస్తే ఊరి నడిబజారుకు ఎడమపక్క మొదటి వండులో వున్న అప్పయ్యగారి ఇల్లు పిధి గుమ్మం, అరుగులూ కనుపిస్తయ్.

అప్పటిదాకా ఖాళీగా వున్న అరుగు మీదకు అప్పయ్య కొడుకు నాగభూషణం వదిలి కూచోడం, ఆ కిటికీ దగ్గర తప్పాడున్న మాణిక్యం చూసింది

గుంటూర్ రెండో ఏడు బి యన్ నీ యువుతున్న నాగభూషణం ఆ ఏడు తప్పాడ నాగభూషణం ముందేప్పుడూ ఏ దా సులోనూ తప్పనట్లు అప్పయ్యకు బాగా గుర్తు వుంది నాగభూషణం రాజకీయాలలో వేలా పెట్టాడని వాకుచేసి గుంటూరు వార్తలు విన్న అప్పయ్య, విషయం నిజ పూరుకున్నాడు. అయితే వేసంగి పెంపులయినాక కారేటికి వెళ్ళిన నాగభూషణం యిరవై రోజులకే తిరిగి పిధిగ మ్మంలో అడుగు పెట్టటం చూసిన అప్పయ్యకు గుండెలో ఏదో చిక్కబట్టి పట్టయింది ‘కారేటిలో సర్వే జరుగు తున్నది; మూసేయటం వల్ల ఇంటి కొచ్చా’ అని చెప్పేసిన నాగభూషణాన్ని అదేరకంగా చూశాడు అప్పయ్య

‘అదేంటే మాణిక్యం, పద్దాకా దొడ్డినే పుంటావా? మీ అయ్య నిన్ను రెండుసార్ల డిగ్గిగాడు నీలు ములుల్తుండయ్, ఎల్లి నీలు పోసుకుని జడెసుకో రాదూ, పాడెక్కుతుండదీ?’ అన్నది పుప్పుచేటతో రోటి దగ్గర కొచ్చిన రామమ్మ, ప్రహరీ గోడ దగ్గర కూతుర్ని చూసి

‘గులాబి చెల్లు మొగ్గ లేస్తున్నయ్యేమోనని చూస్తున్నానమ్మా. ఆ పుప్పుచేట యిలా తే, నే దంచి తీసుకువస్తా; మల్లీ వెంట కాకపోతే అయ్య కేకలేస్తాడు’ అని పుప్పుచేట తీసుకుని రోట్లో పోసి దంచుతున్న మాణిక్యం అమ్మ రోపకిటి పోవటం చూసి, చల్లగా ప్రహరీ గోడ కిటికీ దగ్గర కొచ్చి తొంగి చూసింది

మాణిక్యాన్ని చూసి నవ్వాడు నాగభూషణం నాగభూషణం నవ్వడం చూసి సిగ్గుతో నవ్వింది మాణిక్యం వో చిచ్చి చీటీచుట్ట ప్రహరీగోడ దాటేవచ్చి మాణిక్యం దగ్గర పడింది

అప్పుడే నందు మొగడల్లో కొచ్చిన వడ్డో పిల్లకాయ శివాయి అప్పయ్య కొడుకు నాగభూషణం, పెదరామయ్య ప్రహరీగోడమీదుగా ఏదో తెల్ల పుండ విసర్జన, కిటికీ వెనకమూల మాణిక్యం సుంచునుండటం చూసి, యారెసు కుంటూ లగిల్తుకు పోయాడు

3

అప్పుడే పాలం వెళ్ళి, చేటుకు నీ రెక్కుతున్నదో లేదో చూసేవచ్చి, లంబాడి కొట్టు లరుగుమీద కూచుంటున్న పెదరామయ్యను, అటుగా పోతున్న బనవయ్య చూసి, తనూ అరుగెక్కి పక్కన కూచున్నాడు

‘ఏమయ్యాన్ బనవయ్య బావా! నీకు బొత్తిగా తీరుబడి పుంటుందేదం టా? అవో, అందరూ అనుకుంటుంటే అడిగాలే!’ అని బనవయ్యను పలక రించాడు పెదరామయ్య

‘అవును, నీకు ఎగతాళిగానే వుంటది నన్ను చూస్తే! నా యిబ్బందులు నీకేం తెలుస్తయ్!’ అన్నాడు బనవయ్య, పై వంచ తీసి నడుమీదగా మోకాళ్ళకు చుట్టి, ఊతంగా కూచుంటూ.

'అవును! చేతికక్కుర కొచ్చి ముగురు కొడుకులూ మనమలంబే, ఒంటరిగాళ్ళి వాకు తెలుసుకుంటున్నావీ కష్టంగా? రుసే మరిగిన కోడి ఇల్లెక్కో కూసిందంట! సరేగాని చేలకు నీరు పెట్టటం అయిందా? ఎటా వున్నాయో నారుమళ్ళు? యింద పాగాక్కాడ, చుట్టూకో' అన్నాడు పెదరామయ్య పాగాక్కాడ చివరయ్య కిన్నూ

అనవయ్య, అనూ! నీవేం మా రావాలి? యిదేదో మంచి సలకల్లే వుందే రామయ్యబావా! అబ్బదియ్య, ఎక్కడ ఉన్నావో గాని మా మనగాడి సరుకువద్దావే! సున్నా ఇప్పుడే సెలం చెల్లీ, నన్నున్నట్టుండే! నేనూ తూర్పుసెలం వెళ్లి ఉన్నాడే! పన్నున్నా ఏదీ, యిందా అన్నీ చేల అడవింద! ఎవరూ పక్కన పెట్టేడు సూరయ్య పన్నున్నా నున్నా అంటే సూనికే యిప్పుడే కంటిపెట్టం అయింది యింకా? రేపే నీరే కాదు నంటున్నాడు సూరయ్య భావంతో దయపర్చి యీ ఏడు నారుమళ్ళు బాగానే సున్నాయే! అన్నాడు చివరయ్య పెదరామయ్య లాచ్చిన పాగాక్కాడ వాని సూరయ్య పట్టుకుంటూ

చుప్ప అప్పుడే ఎంతయినా చివరయ్యబావా! చేతి కక్కుర కొచ్చిన రత్నాలంటి చొడుగులకా? పెళ్ళి చేసి, పిండిపాల్చి వాళ్ళ భాగాలు పెంచుకుంటా, పొరుగులకా కన్నులు పెట్టాలి చేస్తా సలకల్లే అంటున్నా ఎవరి పంట చేస్తోరుంటా? అన్నాడు పెదరామయ్య, నాకు పోయే నెల పైకి చూస్తూ

నీ నోటి చువవల్ల యిప్పటిదాకా లాగానే బరుగుతుందీ సూరయ్యకు తక్కువంటే రామయ్యబావా? రిండి కుండంటి కుంటంబం ను నీ తమ్ముడు రామయ్యయ్య బంగారమంటి మనిషి రామయ్యయ్య మొగపెళ్ళి? నీ సొంత పిల్లలు కాదని నువ్వు ఎప్పుడూ అనుకోలేదు నీవు మాణిక్యనీకే పెళ్ళివుతే అప్పుడు నీ దగ్గి రకాక రుంకెక్కా ఉంటాడు! అన్నాడు చివరయ్య

'మనం అనుకుంటానీ జరిగవలెం జరిగటానీకే చాలా తేడావుంటుంది బసవయ్యబావా! రామయ్యయ్య మారినోకాదని నేను కరో కూడా అనుకోలేదు మనమేమిటి, మన ఊరేమిటి! నాకుమంటుకు నేను మన ఊరివరకు, పోకడక వింది ఆలోచించలేను నీకూ నాకూ తెల్లార్లెన్నే రెల్లిరి సడమనేదాకా వజ్రపులూ పోతాలో! వన్నంటయే గంద; యింక వేరే ఆలోచనలు చేసేందుకు సందెక్కాడుంటుంది? రామయ్యయ్య రక్తం వేరంటావా బసవయ్య బావా? అనడిగాడు పెదరామయ్య

ఎట్లా అవుతుంది రామయ్యబావా? అయితే పరిస్థితులు మనిషిని మార్చుటలో వింతలేదు రామయ్యయ్య గుంటూరులో చదువుకున్నాడు సున్నా సెనూ కక్కడ చదువుకున్నావా? లేదు ఊహ తెలుస్తున్న మనిషి కొత్త చోటికి పోతే ఆ గాలి వాడికి తగిలిస్తోంది! గుంటూరులో చదువుకున్నప్పుడు వాడి సావాసాలు ఎవరెవరో ముడేసుకున్నయ్యా నీకూ నాకేం తెలుస్తుంది? అంత దాకా ఎందుకు, మా సూరయ్య పెద్దకొడుకు వెంకట్రపుం చెన్నకట్టంలో చదువుతున్నాడా? వాడి తమ్ముడు కోటిగాడు తొమ్మిదో క్లాసుదాకా చదివి మానుకున్నాడా, అయితే వాడి గతేమిందంటా? వెంకట్రపుం పెద్దచదువు చదువుతున్నాడని వాడికి రోసల నీకుతనం వుంది! ఆడల్లే తెల్లగుడ్డ వేసుకుని తిరుగుతాడు ఆడల్లే ఎప్పుడూ ఏదో పేసర్లు చదువుతావుంటాడు నిజంగా అడికి చదువుమీద గురుంటే తొమ్మిదో క్లాసు తప్పుకాడంటయ్యా రామయ్య బావా? గుంటూరుల్లి పనిమాలు చూసాస్తాంటేగాని అడికి నమ్మగావుంటాలా చినరకే అటు చదువుకూ, యిటు యవనాయానీ పనికిరాకుండా పోయ్యాడు మన అప్పయ్య వాడుకు నాగభూషణం నంగ లేమింటూ? వాడు పూర్తిగా రాజ కీయాల్లో పండిపోయ్యాడు అందుకే వాడి రెండో ఏడు తప్పాడు యిట్లాంటి కుర్రకారు మనూలో సా మందున్నారని నీకు తెలవరా రామయ్య బావా? అన్నాడు బసవయ్య

'ఎందుకు తెలవదు బసవయ్య బావా. అయితే బలాని మనిషి బాగు వడ్డాడా, నెడ్డాడా అనేదే వాకు గీటురాయి-ఎవరూ? మన బాపినీడూ అంక మ్మల్లే వున్నారే? రాండి రాండి ఏంటి సంగతులు?' అంటూ బాపినీడు, అంక మ్మలను కూచోమన్నాడు పెద్దరామయ్య

బాపినీడు యాభై యకరాల అసాపి పెదరామయ్య బసవయ్యలంటే గురువు మనిషి అంకమ్మకు యిరివైయకలా అన్నయే బాపినీడు జంట కలిసి తిరుగుతుంటాడు

పెదరామయ్య, బసవయ్య, బాపినీడు, అంకమ్మ, అప్పయ్యలకు ఊరి తూర్పు దిక్కున దగ్గర దగ్గర ఇప్పుడు ఉండటమే కాకుండా దగ్గర దూరం చుట్టరికాలు కూడా ఉన్నయే ఊరిజుం యీ అయిదుగుర్నీ తూర్పు మురా నాయకు లనుకొంటారు ఊరికి ఎడమరగిక్కునవున్న పెదకోటయ్య, చిన కోటయ్య బావయ్య, భావయ్య, చివరయ్యలకు బాగా భూవసతి, ఎలం పుండి, ఒకరి పోకరికి మళ్ళ మూడూ మనీ పంచెం చుట్టరికాలూ ఉంటం వలె నీవు పడమర ముగా లుకంటార జుం

ఎంతయితి బోర్లు పెండింగ్ వో ఏడు రూళ్ళు ల్కు మనపిల్లండి, యింకో ఏడు పడమరనక్క వారుంటే పూ? అంతా తాళు లుండన్న మెంబ రెన్నుడూ చేరి సహంగా ఉండాలి కూడా చూట ఎక్కింపు అబ్బయే ఊరి మధ్య నాటాపుపు ఒనం మెంబరు, కడి ఎవనరక అప్పయ్యుడు మార్పుం అంకమ్మ త్రాసు అటూ, యిటుగా కూడా పొరుగుంటం కడ్డం లూ ఎముకాక నీ దిక్కు రో దిక్కు అంబు రోజుగొచ్చితి లా వుండనే అంటున్నా పోయిన ఎవెంబీ ఎన్నిక? పెదరామయ్య ముగా కోల్పోకావని ప్రతినిధి నోటంతో లూర్పు దిక్కు పొంది అంకమ్మ నీ పిల్ల దిక్కు పండి దురాను పట్టటం ఎక్కడైంది

'నీం బాపినీడూ, చిలక గెన్నే తోలంకాడే సున్నా మరి నీరెప్పుడు పెద్దా మనకుంటున్నావేంటి?' అనడిగాడు పెదరామయ్య

'నాకూ, నీకూ నీం కిప్పందేంటి రామయ్యబావా? పక్క పక్కన అన్నీ మనవళ్ళ పోతలేగా! వంటకాలనాకా మనం నను ఎన్నాకోనా సద్దుకోవన్న ఎటువేరి బసవయ్యన్న పడమరతట్టు అయిరన్న దొంగల పోలినకే ఇబ్బంది! ఎందుకంటే, యిన్నాలో పక్కన అప్పయ్యన్న పొం పుంది కాబట్టి యిబ్బందేం లేకపోయింది మరిప్పుడు కతే మారించిగా! అ యవయ్యేందో యీసారి బసవయ్యన్నే చూసుకోవా' అన్నాడు బాపినీడు

'అదేంటి బాపినీడూ, కొర్తగా మాట్లాడున్నావా? అన్నాలో తెలి యిబ్బంది యియాలేం ఎచ్చింది?' అనడిగాడు పెదరామయ్య

'అప్పయ్యన్న ఆ అయిదెకరాలూ పెదకోటయ్య పోయింటి!' అన్నాడు బాపినీడు, విషయం బయటపెడూ

'అబ్బే, అది నీకు తెలవదు బాపినీడూ ఆ అయిదెకరాలూ అమ్మవల్లు కున్నట్టు అప్పయ్యబావ నాతో అన్నాడు అదేం మంచి పుచ్చి అప్పయ్య బావతో గెట్టిగా చెప్పా ఆమాట కొస్తే రామయ్యబావా నీ ఆ పాం కొనే ఉండుముగా! అమ్మడున్నాకుంటే నాకూ రామయ్యబావా పంకుండా మంటు ఆ పని చేయవద్దన్నా యీ సంగతి రామయ్యబావ క్కాడా తెలుసు మరకే నెలవకుండా అప్పయ్యన్న లంక నీ పిల్లకి పయడమకా' అనవయ్య

'ఒక యంజేనా నీం తెల్లంది బసవయ్యబావా? అప్పుడు ఆ అంకెక రాల పోల్చి పక్కనున్న రుస పాలలో కలపుకోవాలి పెంకోటయ్య ఎప్పుడు పంకో కలం కంటం అందరికీ తెల్లన విషయమే. కాని అప్పయ్యన్న పళ్ళి వ్యాడుకాడు యిప్పుడు అసలు కతే అద్దం తిరిగిందిగా! నీమం నా అంకమ్మ! అచ్చాడు బాపినీడు, అంకమ్మవేస్తే లిరిగి క్కాకాదా

'అవును బసవయ్యబావా అప్పయ్యబావ పెదకోటయ్యకా? గానుడుంటి బయనా కూడా నీంకున్నాడు' అన్నాడు అంకమ్మ

'అ! మాతో మాటమాత్రంగానన్నా అక్కడ అప్పయ్యబావా? పెద కోటయ్య మన అప్పయ్యబావ పొం కొనలనా?' అన్నాడు బాపినీడు పెదరామయ్య

'ఈడ మనమంతా ముండమోసి కూకన్నామనీ! బాపినీడు అనేది! మాట్లాడతేం బసవయ్యబావా?' అనడిగాడు బాపినీడు

'మనం మనం ఒకటనిగదా యిన్నాళ్ళు అందరనుకునేది? మనకు తెలవకుండా అప్పయ్యబావ ఆ పాఠం అమ్మటం పెదకోటయ్య ప్రయోగిస్తున్నారేమో గెలిచినంతగా మానాలు దువ్వతన్నాడ' అన్నాడు అంకమ్మ.

'అసలు విషయం నన్ను చెప్పమంటావా రామయబావా? అప్పయ్యబావ అన్న కాస్తే పల్లనని మనకందరికీ తెల్లిన విషయమే పెదకోటయ్యకు వందకోరాలపై నుండి పెద్ద కూతురు పెళ్ళయి, యింకా రెండో పిల్లకు కావాలి. మొగిపిల్లలు లేరాయ్ తన కొడుకు నాగభూషణం పెద్ద చదువు చదువు చూపుతున్నాడు గనుక పెదకోటయ్య రెండోపిల్లని తన కొడుక్కిస్తాడని అప్పయ్యబావకు బాగా నమ్మకం కలిగింది' అని చెప్పాడు బాపినిడు, విషయాన్ని యింకొంచెం ఎరుుటికి లాగుతూ.

'యిది యిషయ్యాని? గంటి కొట్టడంకాక మరేదంటా బనవయ్య బావా?' అని చెప్పాకొల కొట్టినట్లు కాకరిచ్చి ఉమ్మాశాడు పెదరామయ్య.

'యింతమాత్రాని కేమవుది రామయబావా? తన యిషయమేదో తను చూస్తున్నాడ, అప్పయ్యబావ కాదంటానికి మన్నెవరు నే వెనక్కి?' అన్నాడు అంకమ్మ, యింకా దిక్కుగా చూస్తూ.

'అసలు పాంపంలు యింకా బనవయ్యకు అర్థం కాలేదనేగా మనం అనుకోవాల్సిందే? మొదట బనవయ్య యిరవైయ్యేకరాల పొలానికి యింక పీలెట్టానిక్కడైతే విషయం అలావుంది, మన్నెనించి అప్పయ్యబావ వీరి ఆరోపనకాదని అర్థం రావటం లేదా అనేగా నేనడగటం? ఏమంటా అంకమ్మా?' అడగిగాడు బాపినిడు.

అంకమ్మ పెదరామయ్యను చూశాడు పెదరామయ్య బనవయ్యకు చూశాడు బనవయ్య తూర్పు దిక్కునుండి మొహం తెప్పకుండా 'మనూరి పెదో చీడ పట్టింది!' అనన్నాడు, తటక్కు ఉమ్మాని కళ్ళు మూసుకుంటూ.

4

ఆ మరరాడు తెల్లవారకమునుపే బనవయ్య మనమడు కోటేశ్వర్లు పెదటికోటే గుంటూరుల్ని తిరిగిచ్చిన కిష్టమ్మగారి వెంకటేశ్వర్లును లేపుకుని తను సందు మొగడల్లో నింపిడి అప్పయ్య కొడుకు నాగభూషణాన్ని పిల్చుకు రమ్మని వెంకటేశ్వర్లుకు పంపటం, పక్కనే పంచాయతీబోర్డు అసీను పంచ స్తంభానికి అనుకుని వెళ్ళాడున్న పడ్డె శివాయి చూశాడు.

యింకొంచెం నేపటికి పైకిట కట్టాడు, కాలరు చొక్కా వేసుకుని నిద్ర మొహంతోపున్న నాగభూషణాన్ని వెంటపెట్టుకుని, కోటేశ్వర్లుకు కుసుకున్నాడు వెంకటేశ్వర్లు.

'ఒరేయ్, పిడి మొహం చూస్తుంటే తెల్లవార్లు నిద్రపోనట్లు లేదంట్రా వెంకటేశ్వర్లు? పెద్ద కాలవకు పోదామంట్రా నాగభూషణం?' అనడిగాడు కోటేశ్వర్లు.

'మందరగా చెప్పే చావగూడదూ—పుండు, వెళ్ళి తుండుగుడ్డ తెచ్చు కుంటా'—అంటూ వెంక్కి తిరుగుతన్న నాగభూషణాన్ని మధ్యరోనే చెయి పట్టుకుని అది 'యిగసార్లేరా, నిద్ర మొహం నీవు' యిప్పటికీ తెల్లగా తెల్లార్లు న్నది! మాకాడ పున్నాయిలే తుండుగుడ్డలు రోపల ద్రాయరేం తగలేనుకో లేదా? అనంటూ పడమరవక్క పెద్ద కాలవవేపుకు దారితిశాడు కోటేశ్వర్లు గణగణ నడచుతూ.

నాగభూషణానికి పూరిబయట పిల్లకాలవం నీటిగాలి తగిలేసరికి నిద్ర పుట్టు పొదిలింది ఊరిబయటనుండి దొంగదారిన ఒకటిప్పుర పైలంది పెద్ద కాలవకు కృష్ణానదినుండి వచ్చే పెద్ద కాలవ, ఆ మట్టుచక్కం గ్రామాన్నిటికి నీటి పంపిణ చేస్తుంది.

'నిన్ను నేనే బుద్ధి తక్కువమని చేసి, తెవ రేసుకున్నా' అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు దారి పడ్డప్పుడు.

'మీ చెపావె?' అనడిగాడు కోటేశ్వర్లు.

నిన్న నేను గుంటూరువెళ్ళి తిరిగివస్తూ పెద్ద అంతెన్న దగ్గర బస్సు దిగి, మన ఊరి రాముడి గుర్రబండి ఖాళీగా వస్తుంటేనూ ఎక్కి కూచున్నా. వాల్చింటిదగ్గర యముడల్లే పెద రామయ్యమామ బండి నానీ, దిగమన్నాడు! నా పై ప్రాణాల పైకి లేచినయ్యంటే నమ్మండి! నేను గుర్రబండి ఎక్కి నని ఏకధాటిగా పురాణం విప్పి, నా తోటతీసి వాళ్ళ ప్రహరీగోడమీద ఆరేఖా డనుకోండి!' అన్నాడు వెంకటేశ్వరు.

'తప్పల్లేక్క! మనిషింటే అట్లుండాలి! నాకు మటుకు నాకు రామయ్య మావను చూస్తే పింహచ్చి చూసినట్లుగా ఉంటుంది! అయితే నిన్నరామయ్య మావకు ఆహారంగా నీ ఖర్మ కాలిందన్నమాట!' అంటూ విరగడ నపుతున్న కోటేశ్వర్లులో వంత కలిపాడు నాగభూషణం.

నిన్న రాత్రి కలలో పెదరామయ్య మావ అ గుండెలమీద కొచ్చి కూచున్నాడు! యిగ యీ విదన నిద్రపోలే అన్నంది! అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు, కోటేశ్వర్లు, నాగభూషణంతో కలసి తనూ నపుతూ.

'అప్పట్టు నిన్న గుంటూర్లో బస్సుదగ్గర సుబ్బరామయ్యమామ కొడుకు సత్యం కనిపించి నిన్ను అడగమని చెప్పాడ్రా నాగభూషణం!' అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు, పెద రామయ్య తెర తగి నాక.

'లట్లాగా! సత్యం చాలా చురుకైనవాడు మే మెప్పుడూ గుంటూర్లో కలసుకుంటున్నామే ఇంటాం, కాలేతీల! నేరేవా.'

'మీ కాలేజీ సమ్మె ఎందుకురా జరుగుతున్నది?' అనడిగాడు కోటేశ్వర్లు.

'మా విద్యార్థి యూనియన్ ను గురించ నన్నాడు ప్రిన్సిపాల్ సమ్మె వోటిసిచ్చి అనమ్మతిగా కాలేజీనుంచి వచ్చేశాం సత్యం మా యూనియన్ కార్యదర్శి' అన్నాడు నాగభూషణం.

రామసుబ్బయ్య మావ జైల్లో ఉద్దండుకే రామయ్యమామకు కాకెక్కింది? యిప్పుడు సత్యం కూడా రాజకీయాల్లో చేరాడని తెలుస్తే వాళ్ళ చదువుకు అప్పుడప్పుడు పంపించే పెకం యిప్పుకుండా మూసుకుంటాడేమో. అన్నాడు కోటేశ్వర్లు.

'రామయ్యమామ అంత నిక్కువ్వుడని నే ననుకోను. రామసుబ్బయ్యమామ విజయతి పుట్టవాడని, సత్యం చ్చానుకో' ఎప్పుడూ ఎన్నుకుంటూ చదువంటే గురిగుంపాడని రామయ్యమామకు తెలుసు. తన ప్రెస్టుతో సుబ్బరామయ్య మామ మన సంస్కృతి, విజ్ఞానం గురించిన ఎన్నో పుస్తకాలు తెలుగులో అచ్చు వేయించాడు. సుబ్బరామయ్య మామ అందుకే పుట్టాడని నా నమ్మకం!' అన్నాడు నాగభూషణం.

'మరి సుబ్బరామయ్యమామ జైల్లో పడ్డది ఎందుకంటా? అనడిగాడు కోటేశ్వర్లు.

యింకా రాజకీయవాదులు జైలుకు పోవటం విశేషమేం కాదు. చట్టా లను గౌరవించేందుకు మనకు కావలసిన మనుషు లున్నారు!' అన్నాడు నాగభూషణం.

'అంతే నంటా?' అన్నాడు కోటేశ్వర్లు, విషయం తనకు అర్థం కాలే దన్నట్టు.

'అడుగో ఆ నీలు పెట్టేది మీ చేతికి గాడుగ్రా నాగభూషణం? అనడి గాడు వెంకటేశ్వర్లు, వాళ్ళు నడిచే దొంగ కుడివేపు వేలుపెట్టి చూపిస్తూ.

'అవును, మావే అయ్య నాతో చెప్పనెలేదే యీ పక్క చేలకు నీరు పెడుతున్నట్లా!' అన్నాడు నాగభూషణం, అటువేపు చూస్తూ.

'ఆ దిగువనేగా మీ పొలం వుంది కోటేశ్వర్లు?' అనడిగాడు వెంకటేశ్వర్లు.

'అవును. యింకా మా చేలకు నీలుపెట్టుటం లేదేందుకనబ్బా? రాండిరా పాయి చూపాద్దాం—' అంటూ దొంగ దిగి నాగభూషణం, వెంకటేశ్వర్లుతో కలిసి చేలకు అడ్డం పడ్డాడు కోటేశ్వర్లు.

వంట చేసేలో కొందరు రైతులు, జీతగాళ్ళు, కూలి మనుషులూ ఎరువు పోస్తానని, గడ్డి ఎరువున్నారని అంటుంటే వారితో కత్తివల్లో మెరక తీస్తున్నారు, నీటిపారుదలకు ఎంతాకాంతో ఎరువుకోసం పశువుల్ని కట్టేసేందుకు చేసిన తాలూకా పాకం యింకా ఒకటి రెండు అక్కడక్కడ వున్నాయి. పొలాలుమధ్య మెరకమీద బావుల దగ్గర, కొత్తగా పల్కాలు తీసే బలగిరి పల్లెకాలవల పక్కనా ఏలాలోనూ, గూడలోనూ నారుమళ్ళకు నీరు కడుతున్నారని పచ్చటి నారుమళ్ళు దిటిగాలికి కెరటాల్లాగా అడుస్తున్నాయి.

నెడుపక్క అప్పయ్య అయిదేకాలూ దిగువ బనవయ్య యిరవై ఏకాలూ, కుడిపక్క నెడుమర పెదకోటయ్య ముప్పయి ఎకరాలూ, దిగువ దానయ్య పదికరాలకూ మధ్యగా పండుకాలవ పార్కు స్పర్శి పంటకాలవ అనయ్య చెందగిరి అట్టివేసి, అప్పయ్య దగ్గర కొన్ని అయిదేకాలకు నీరు పెడుతున్నాడు, పెదకోటయ్య జీతగాడు వీసయి పెదకోటయ్య చేర్చి, బాపయ్య చేర్చి ముగ్గుర జీతగాళ్ళు, అయిదుగురు కూలీలు ఎరువులోపటం, గడ్డి నిరవలం చేర్చున్నారు ఎంచుకొని ఎక్కడ, రుగిలడ్డ బ్రుగా చుట్టి, చేత పోగుకొనిపట్టి, పీర పోయిచెప్పింది కుండా చేసి పడ్డంపే, అప్పయ్య అక్కడను వచ్చి గట్టుమీద తాడిపల్లెలే సుండున్నాడు పడుమర మురూ బాపయ్య చుట్టూ రాగిలూ అయిదయ్య చేర్చి ముగ్గురు జీతగాళ్ళు, అయిదు కూలీలు ఎరువు పడ్డం, గిల నిరవలం చేస్తున్నారు.

వంట కాలవపక్క అప్పయ్య చేప దిగి రకాచి నిబబ్బారు కోటేశ్వర్లు, వెంకటేశ్వర్లు, నాగభూషణం

'ఎవరు సుపు?' అడిగాడు నాగభూషణం, అక్కడ చేతికర ఫు తమిద సుండున్న జీరాడు వీసయి న.

'పెదకోటయ్యగారి జీతగాడ వీసయి నులే అన్నాడు వీసయి.

'హా చేతు సుపు సీర పెడున్నావే?' అడిగాడు నాగభూషణం

'పెదకోటయ్యగారు పెట్టుమంటే పెడున్నా, ఏం తప్పి' అన్నాడు వీసయి

'రప్ప, తప్పిస్తా' అప్పయ్యగారి పాలలో పెదకోటయ్యచేం పసుందీ?' అని గడ్డమాయించాడు కోటేశ్వర్లు

'ఇదిగో సుపు అప్పయ్య కొడుకు నాగభూషణయ్యని కాదా?' అడిగాడు వెనకనే గట్టుచుదగా అక్కడకు వచ్చి సుండున్న బాపయ్య

'నా పేరు నాగభూషణం' అన్నాడు నాగభూషణం, బాపయ్యను ఎగా దిగా చూస్తూ

'అయితే ఏనో యీ అయిదేకాల మీ బాబుకాడ పెదకోటయ్య కొన్నాడని నీకు తెలవకంటే అంతేనా?' చుట్టూ పొగు కళ్ళు చిలికిస్తూ అన్నాడు బాపయ్య

'తెలుసా, ఎందుకు చెప్పరా' సుపు చెబితే యింకా తెలవకుండా ఉంటుందా?' అనేసే వెనక్కరిగిరాడు నాగభూషణం, పెదకారంగా చూస్తున్న బాపయ్య చూపు చూసి

'అంతలా నాగభూషణం? నిజంగా అప్పయ్యమాయ యీ పొలం అమ్మాడంటావా?' అడిగాడు కోటేశ్వర్లు, రహస్యంగా

'కాకు తెలయ్యే ఎమ్మకపితే పెదకోటయ్యకు ఎన్ని గుండ్ల బచ్చయే మా పొలాని నీరు పెట్టుతానీ' అని పెదవళు పెయిం చెప్పి చావటా' అన్నాడు నాగభూషణం తెలిగ

అప్పయ్య మాయ యీపొలం అమ్మి కొంపమించాడ! అక్కడి మనకి ఆసు ఎదవవద! చూచే నీ తెచ్చుకుండా కలవకు అట్టివేసి లక చేరికే నీరు పెయి చుంటుంటా' అన్నాడు కోటేశ్వర్లు రహస్యంగా

'ఎంతలా ఆ అమ్మగది కమ్మ అమ్మ మేము సే? అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు కోటేశ్వర్లు ముందే.

'కాంపకు అట్టి వేసిం దెవరు? యీ కాలవ మీ బాబుగడి సామ్యా? మాచేలేం తడవక్కర్లేదా?' పెద్దగా అరిచాడు కోటేశ్వర్లు

కళ్ళు చికిరిస్తూ బాపయ్య, చేతికర పూతమీద వీసయి అట్లాగే సుండున్నారని, నీరు మెదలకుండా, గడ్డకరంపాదిరి

'అట్టి తీసేస్తున్నా, మగనీరుంటే ఎవరడ్డం పన్నోలో రాండి!' అని కేసే కాలవలోకి దూకాడు కోటేశ్వర్లు

'చూస్తావేందిరా వీసయి?' అనరిచాడు బాపయ్య

కాలవ అట్టిమీదకు ఒంగిల కోటేశ్వర్లు నడుం పట్టుకుని ఎత్తి కాలవపక్క చేతికి వీసరేకాడు వీసయి కిందుడ్డ కోటేశ్వర్లు, చేతు విరికి కొట్టిన రబ్బరు బంతలే ఎగిరి, వీసయి చేతికర పీక్కుని గిర్రునతిప్పి పెడిమని దాడు వీసయిను దెబ్బకు గొర్రె పాటేలల్లే ఎగిర్చి వీసయి, క్కరతోపాటుగా వెంకటేశ్వర్లును చాపచుట్టుకింద కాలవలోకి విసిరికొట్టాడో లేవో నాగభూషణం వెంకటేశ్వర్లుదూ కాట్రు కుక్కలలే వీసయిమీదకు దూసి, గంతుకా యింకరూ, నడుం బనరూ వాటేసుకుని తనమని కిందకి తోసి మీ దిక్కి కూచున్నారు.

పంటకాలవ దగ్గర నిప్పు రవ్వల లేవటం ఓ కంప కనిపిస్తున్న రెండు మూతాల పతాకాల్లా, కూలీజనం వీరకరలు, గడ్డ పలుగుల్లా వెంటనే అక్కడకు దూకి, ఎటు వారట కమ్మకుంటున్న నమరూలో, వంద పైకి జిగించి, బ్రుతులగుడ్డచుట్టి, చేతికరతో పెద్ద కాటా దొంగమీదగా చేం కిక్కిందే వరగెత్తుకుంటూ వచ్చిన కోటేశ్వర్లు నాయా మారయ్య, అటువేపు, యిటువేపు కరలు, పలుగులు బంటు కొట్టుకోవటం, పుద్దలో మొహం చిలికి రుత్తం కారున్న కాడుకు కోటేశ్వర్లును చూసి పలుపల పళ్ళు కొరుకుతూ ఎగిరి గంతేసి రంగం మధ్యకా దూకాడు

బాపయ్య పాన్సుకర లంతరికంతో గిర్రు మెరిసి, టఫీమని దూరయ్య కపాళంపేద పడింది

హారయ్య వెంకటే వరగెత్తుకుంటూ వచ్చిన పడ్డ పిల్లకాయ శివాయి పంటకాలవమీద మంటల లేవటంచూసి, వచ్చినవాడు వచ్చిరట్టి గిర్రున వెనక్కు తిరిగి పెద్దకాలవ దొంగమీదగా పూరి నడిబజారుకుండా అన్నాయి చుప్పల్లే, అండాడి కొట్టు దగ్గర కొచ్చినడి, 'పెదకోటయ్య మూరా ఒనవయ గారి సూరయ్యను సంపారు' కోటేశ్వర్లు ఎనిక తిరిగిస్తే! రకతం! రకతం! అని పొలితేలు పెట్టాడు

మజిలెట్టు విరిగి, లళ్ళు చిరిగి రుత్తం కారున్న వీసయి సుంట ల్లుంచి బయటపడ్డ కోడదాడల్లే ఎగురూ పడుమరపక్క పీరాపిపి చెరువు మీదుగా పెదకోటయ్య ఇళ్ళ దగ్గరకొచ్చి 'బాపయ్యగారి పాళం ఎగిరింది! గూ డిరింగి! రాడి, రాడి!' అరిచాడు గూర గింగ రమనేష్టు

ఇప్పు తలుపులు పగిల్చయే కప్పులు లేచినై పెంకులు విరిగినై నీధులు, నందులు దడదడలాడినై. పూరంతా దుమ్ములేచింది

తూర్పు పెదరామయ్య మురూ, పడవర పెదకోటయ్య మురూ, కరలు, పలుగులు, గొడ్డళ్ళు, కొడవళ్ళు, పసిక రలు, కాపడిబద్దలు అందినవి అంది పట్టు నీక్కుని, పెంపెళ పెట్ట దిమ్మలు పగిల్చుట్టుచొచ్చి పంటకాలవకు యిటుగా పెదరామయ్య మురూ, అటుగా పెదకోటయ్య మురూ విరగతోక్కుకుంటూ సుండున్నారు

రుత్తంతో గుడ్డలు తడిసిన సూరయ్య, కొడుకు కోటేశ్వర్లు, నాగ భూషణం, వెంకటేశ్వర వచ్చి పెదరామయ్య మురూమందు కూచున్నారు, పలు కొర పలూ

అటు బాపయ్య, జీతగాడు వీసయి, అట్టివే, సీతాయి, రుత్తంతో ఎర్రపడి పెదకోటయ్య మురూపండు కూచున్నారు, కారాల సూరూ.

ఎవర అనయ్యగారి సూరయ్య కోటేశ్వర్లు, అప్పయ్యగారి నాగభూషణం కిక్కిరిగి వెంకటేశ్వర్లు రకతం కాలేట్టు కొట్టింది? అని గర్జించాడు పెదరామయ్య.

ఎవరు ఎవరో తెలియకుండా ఒకరోజుకు కుమ్మకుంటున్న పెద రామయ్య, పెద కోటయ్య ముగ్గురు మనుషులు, మునుసులు వీర్రాఘవస్వామి తుపాకి పేల్చటంచూసి, ఒక్కసారి రెండు పాయలుగా చీలిపోయి, ఒళ్ళు తూట పడి రక్తం ముద్దలయిన ఎవరి మనుషుల్ని వారు మోసుకుని, పడమర వారు పడమరకూ, తూర్పువారు తూర్పుకూ అరుసుకుంటూ, ఏడ్చుకుంటూ పూర్ణానికి వెళ్ళిపోయారు.

కొంచెం సేపటికి పూరి నడిబజారుకుండా మూటయ్యాకై రెండెళ్ళ బళ్ళూ, అందిన మీనాలు, పిలకీలర్లు, తలలు పగిలి, ఎముకలు విరిగి, ఒళ్ళు తూట పడి రక్తం కార్చున్న రెండు మురాలి మనుషులు, ముక్కుతూ, మూలుగుతూ గుంటూరు ఆస్పత్రుల వేపుగా తరలి వెళ్ళారు.

5

కొట్లాటలు జరిగిన కొద్ది రోజులకు పూర్ణ, గున గునలు తట్టుకోలేక, అప్పయ్యపెళ్ళం నాగరత్నమ్మ, అప్పయ్యతో అనేసింది 'ఫీ! ఫీ! పూర్ణో! మొహం ఎత్తుకోలేకుండావున్నా! బుద్ధి బుగ్గయితే కర్క యిట్టా కాలింది!' అని

'ఏం? కర్కకాలాల్సొచ్చిన అవసరం ఏం వచ్చింది? అసలు నంగతేంట? బయటకు రానీ' అనడిగాడు అప్పయ్య, అప్పుడే చద్దెన్నం తిని, పావట్లో మలక మంచంమీద కూచుని, చుట్టూ కాలిస్తూ

'అళ్ళంతా కొట్లాడుతుని, తలకాయలు పగలకొట్టుకుంటూనికి నువ్వే కారణమంటా? అనడిగింది నాగరత్నమ్మ

'ఏ రెక్క ప్రకారం?' అనడిగాడు అప్పయ్య

'ఆ రెక్కలేంట? నాకు తెలవదు! పడమర బసవయ్యగారి పొలంపక్క మన అయిదెకరాల పొలాన్ని ఆ సచ్చిన్ డు పెదకోటయ్యకు చువవ్వాలంటా?' అనడిగింది నాగరత్నమ్మ

'అయితే ఏమంటా?' అన్నాడు అప్పయ్య

'అంటానీకేం ఉంటుంది! యిన్నాల్లా పెదరామయ్యన్న, బసవయ్యల ఎనకే తిరిగిలివిగా! ఆ పెదకోటయ్య ముటూ అంటే యారికి సచ్చిన్ వడమగండా! యారికి తెలవకుండా ఆళ్ళ మొగాలకు పొం అమ్మకపోతే సుపు మాటంటే యారే కొనేవారుగా? యీ తలకాయలు పగలకొట్టుకోటం ఒక్కసా సాయె దిగా?' అనడిగింది నాగరత్నమ్మ

'యారూ, ఆరూ తలకాయలు పగలకొట్టుకున్నారంటే అది ఆళ్ళ పొగురూ, పుడలెచ్చ! నే నెప్పుడూ ఎవరితోకలు ఎట్టుక తిరిగలేదు నా పొలం నే నమ్ముకుంటూనికి రామయ్యబావ పలహో లేది అమ్మకోగూడదా? చుట్టూలం, పొరిగింటివారం గనక పెదరామయ్య బావన్నా, బసవయ్య బావన్నా వాకుండే మర్నాది నా కెప్పుడూ ఉంటుంది అంతేగాని అరికి వాకన్న ఎక్కువ పుండవనిబుకు సెప్పుడూ కాదనకో! అళ్ళ వేప్పెన్ను నేను యినాని వాళ్ళనుకుంటే అది నా తప్పు కాదు అప్పటికి బసవయ్య బావతో చెప్పేమాత్రా, తనుగాని, రామయ్యబావగాని పొం కొంటారేమోనని యిక్కడ బసల కీటు కొటి పుంది, నువు తెలుసుకోవల్సింది! నాగభూషణం వదువుక నాకు డబ్బున సరం అని అందరికీ తెల్పిన యిషయమే బసవయ్యబావ పొలానికి అనుకునుంది మన అయిదెకరాల పొలం అమ్మటం అంటూ వుంటే, తమ మరీషీనని అనకుంటున్నార గనక, అయినకాడికి తనక తప్ప పెదకోటయ్యకు పొలం అమ్మనని బసవయ్యను చమ్మకం పక్కపొలాల ధర ఆరువేల చేస్తుంటే తమ నాలుగువేలకన్న యియ్యలేనని బసవయ్యబావ అన్నాడు ఎంతవ్వయమో చూశావా? అప్పటికే బసవయ్యబావ దగ్గర నూటికి వది వడ్డీ రెక్కన రెండు వేలు అన్న చేశా తన అప్పిస్తే వడ్డీ ఎక్కువ కావాలి? నేను అమ్మపోతే పున్న రేటుకన్న కనాళ్ళు అమ్మాలి? నాయం ఎక్కడుందో చూశావంటే? రామయ్యబావకు యీ విషయాలన్నీ తెలిసి కూడా తెలియనట్లు అరుకున్నాడు ఎందుకంటే, ఆపొలం తనుగా కొంటే పక్కన పెదకోటయ్య పొలంవుంది గనక, అది తనకు రొమ్మల కుంపటపుతుందనీ, బసవయ్యబావ కొంటే పొలంలో పొలం కలుస్తుందనీ, తెలిసే పెదాలు కదలకుండా కూచున్నాడు రామయ్య బావ నేనెంతమటుకు వాళ్ళ మరీషీనీ నీ కిప్పుడు తెలిసిందా? వాళ్ళ చుట్టూ పదిమంది చేరి వాళ్ళమీద ఆదరపడ్తుంటే వారి కదక గొప్ప! సచ్చిన్ నాకది

గట్టుడు! పెదకోటయ్యకు పొలం అమ్మానంటే, ఎకరానికి ఆరువేల లిచ్చాడు గనక అమ్మాను వీళ్ళూ, వాళ్ళు కొట్టుకు చస్తారని నేనేమన్నా కు గన్నానా? ఆ పుంథాకోరుబుద్ధి నా కెప్పుడూ లేదు డబ్బు మదం, పాక్టీ కప్పులు వాళ్ళకు ఎప్పుట్టుంచో ఉన్నయే నందెప్పుడు దొరుకుతుందా అని చూస్తున్నా రిన్నాళ్ళూ! ఆ జిన్నే పిల్లలకి కూడా ఎట్టుకుంది! అన్నాడు అప్పయ్య

నిజం ఎన్నో లగండిచ్చినా యీ రగింకంటా నవే పడకలు పెట్టావని ఆరు అందర్నీ అంటున్నా! పూరినం సమ్మేదికూడా అదే! యిన్నాళ్ళూ రామయ్యన్న కూతురు మాణిక్యన్ని ముట్టాయి కిస్తే ఎం బాగుంటుందో నని కలలు కన్నా! మాణిక్యమంటే మాణిక్యమే! అంత అదృష్టం ఉండాలిగా! అని ఉమారుమంది నాగరత్నమ్మ

'ఒసి పిచ్చివడ్డీ! యిదా నువనుకునడ! అమాటకొస్తే నాకుమటుకు లేదూ రోపం? అయితే రామయ్యబావ చూపుకు మనం అనువి నాకెప్పుడో తెలుసు యిప్పు డనలే కత అడ్డంగా తిరిగింది! అన్నాడు అప్పయ్య

'అయినా మాణిక్యానికి మనబ్బాయంటే చాలా గుబులుంది! అబ్బాయి దెబ్బలుతిని యింట్లో పడున్నప్పుడు ఎవరికి తెలియకుండా సచ్చి చూసిపోయింది నేను వంటింటి తలుపునందుకుండా చూశా' అన్నది నాగరత్నమ్మ

'యిప్పటి కయింది చాలు యింకా ముడకెట్టుకోడం దెనికి? రామయ్య బావ కి విషయం తెలుస్తే చాలా ప్రమాదం! నువు మాణిక్యంతో చెప్పి, యింకమీద యిక్కడికి రావద్దనీ' అన్నాడు అప్పయ్య కళ్ళు మూసుకుని చుట్టూ పొగ ఒదుల్తూ.

6

ఒకరోజు సైర్లోవున్న రామయ్యయ్య, తన పచ్చిన కవరు చించి చదువుకున్నాడు

నవ్వురామయ్య మామకు!

నాగభూషణం పెదనమ్మారో,

కిందటిపొర నేన రాసిన లెఖలో నడ అరి పొటాటన గురించిన వివరాల రాశాను నాక గాయలు నయమై, వాటిలో పుస్తకాలు 19మీ వశార్చ ఆ కొట్లాట కొలువననడిపిల 35-ఎవరూ చవరేలు అంటే దేమైనా జరిగివుంటే హతతుల యింకా డరగాణా మాలిన్సుడొసే కేసుల కొట్టి నేంబంచూపికి చూర్చు ఎడమరిక లిఖా యాచె నేల ఘనమటుకే అయింది; ఇక్కడ పుచ్చె అవ్వరంబే! గాయలు, పిరిగిన నిమి కల్పి బాగ చేయచకుని, అందరూ మన - రక చేరుకున్నార బసవయ్య మావ యింకా తలకట్టు కడిచియలేదు సారం కుడివేలి చూపుతున్న సహం తీసేవారు కాపీనీడుమాన నెంచేం యింకా సాపుగా రాలేదు అంకమ్మ కొద్దిగా ఎడంకాలుకుంటున్నాడు పడమర ముగ్గు పిక్కటయ్య తలకట్టు, కూడా యింకా ఉడచియలేదు మిచ్చే చెవి తెగింబంది బిళ్ళకు రామయ్య, సీతాయి, వీరాంబాల కుంటులిన్నారూ ఏసోబ ఎడం దొక్క పసుక పిరిగినా పనికి పోలూకే పున్నాడు దీనికంతకీ మూలం పార్టీ కచ్చరే

అసలా పషయ్యాని కొచ్చెను యీ విషయంలో నువు నమ్మ అపారం నేనుకోవని నాకు చమ్మకం వుంది

చాలాకంపంపండి నాక మాణిక్యం ఉన్నా, మాణిక్యానికి కే నన్నా చాలా యిష్టం వుంది యిప్పుడది ఒక స్థాయికి చెరి కుంది యిటీవలి కొట్లాటల వల్ల రామయ్యమామ మామిద క్షణం ఎతి నా మాణిక్యం మన మారలేదు మా ఇంటికి తన మనుషుల ఎవరు ఎళ్ళూ కాళ్ళ పిరిగి డా నన్నాడు రామయ్య మామ రామయ్యమామ ఇంటివేళు కన్నెత్తయినా చూడద్దాన్నాడు నాన్న

భరించలేక నేనూ మాణిక్యం తెగించం ఎవరి తెలియకుండా యిద్దరం విన్న గుంటూరు రచ్చి, మీ సర్వనికీ తెలిసిన యిద్దరు పెద్దం సహకారంతో రిజన్సురు పెళ్ళి చేసుకున్నాం రామయ్యమామ దాడి ఏ కణాన జరిగినా జర వచ్చని ఎదురు చూస్తున్నాం!

మా తెగింపు నువు రచ్చం చేసుకొనే గట్టి విశ్వాసంవుంది గవ్వ, తిరుగు టపోతో నీ అక్షింజం పంపిని ప్రేమిత్రి నాన్న

నా గుఱు ప ణం .

బృహస్పతి కాలలో ప్రాణులు ఉన్నాయా?

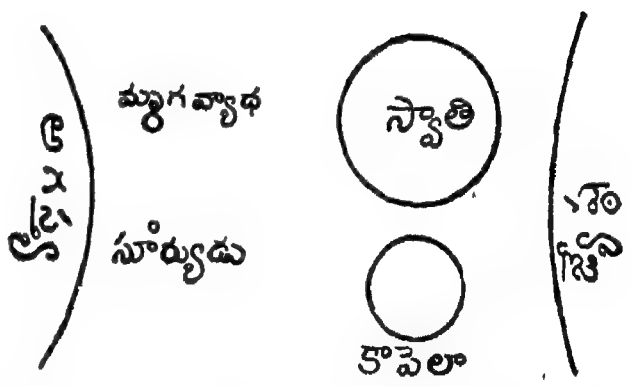
డాక్టర్ మహిధర నళినీమోహనరావు

ప్రశ్న: బృహస్పతి పరికోధనము ఉరుకుల మీదా, వరుగుల మీదా జరుగుతున్న ఈ రోజులలో 'భూమి మీద కాక మరి యెక్కడైనా జీవరాసులు ఉన్నాయా? ఉంటే అవి మన మనుష్యులకన్న తెలివైనవా? కావా? అవి మనలాగే ఉంటాయా? ఉండవా?' వంటి సందేహాలు చాలా మందికి కలుగుతున్నాయి.

నాలుగు వందల సంవత్సరాల క్రిందటి దాకా భూమి ఈ సమస్యల విశ్వానికి మధ్యలో ఉన్నదనీ, భూమి చుట్టూ సూర్యుడు, చంద్రుడు, గ్రహాలూ, నక్షత్రాలూ వగైరా జ్యోతిర్లోకాలన్నీ గరుగరా తిరుగుతున్నాయనీ నమ్మి, భూమికి ఎక్కడలేని ప్రాముఖ్యం అపొదించాడు మానవుడు. ఈ భావం తప్పు అని ఇప్పుడు అందరికీ తెలుసు. సూర్యుని చుట్టూ తిరిగే నవ గ్రహాలలో మన భూమి మూడవది. బరువులోగానీ, పైజలలోగానీ కొన్ని తోటి గ్రహాలకన్న అనేక వందల రెట్లు చిన్నది. సీరకుటుంబంలో భూమికి ఏ విధమైన ప్రత్యేకత లేదు పోనీ మన అందరిచేతా భగవానుడుగా కొలువబడే సూర్యుడైనా మన గొప్పవాడా అంటే అదీ కాదు రాత్రినే ఆకాశంలో మినుకు మినుకు మనే కోటానకోట్లా నక్షత్రాలలో సూర్యుడు కూడా ఒక నక్షత్రమే పైగా సూర్యునికన్న తేజస్సులోనూ, ఎరిమాణంలోనూ అనేకమే రెట్లు అధికమైన నక్షత్రాలు చాలా ఉన్నాయి ఉదాహరణకి అగస్త్యుడు చక్రవర్తి (Canopus) సూర్యునికన్న 80,000 రెట్లు తేజోధికమైనది రోహిణి (Aldebaran) సూర్యునికన్న తేజస్సులో 150 రెట్లు, ఘనవరిమాణంలో 125000 రెట్లు పెద్దది జ్యేష్ఠ (Antares) సూర్యునికన్న తేజస్సులో 340 రెట్లు, ఘనవరిమాణంలో 3380000 రెట్లు పెద్దది అర్చ (Betelgeuse) సూర్యునికన్న తేజస్సులో 3200 రెట్లు, పరిమాణంలో 97300000 రెట్లు పెద్దది సూర్యుడు మనకు బహు సమీపంలో (9 29 కోట్ల మైళ్ళు) ఉండడం చేత ఇంత కాంతివంతంగా కనబడ తున్నాడు గానీ, కొన్ని నక్షత్రాలు ఉన్నంత దూరంలో సూర్యుణ్ణి తీసుకువెళ్లి కూర్చోబెడితే మన కంటికి అసలు కనిపిస్తారో కనిపించడో కూడానూ! ఇటువంటి నక్షత్రాలు సుమారు ఇరవై వేల కోట్లు చేరి 'సామంత' అనబడే నక్షత్ర కుటుంబం (గేలక్సీ) ఏర్పడింది ఇటువంటి గేలక్సీలు ఈ మహావిశ్వంలో కోట్ల సంఖ్యలో ఉన్నాయి.

ఇటువంటి అతి సామాన్యమైన గేలక్సీలో, సూర్యుడు అనబడే ఒక సంసార వక్రవృత్తచక్రం చుట్టూ ప్రదక్షిణలు చేసే తొమ్మిది గ్రహాలలోనూ బహు సామాన్యమైన భూగోళం మీద నీరులా సాకులాడే మనుష్యులు ఈ విశ్వంలో ఇంకెక్కడా జీవులే లేవు అనుకోవడం ఎంతవరకూ సమంజసం? మానవులకన్న తెలివైన జీవులు మరో ప్రపంచంలో ఎక్కడో ఉండి ఉండ కూడదా? మన కన్న తెలివైన జీవులు ఉంటాయని ఒప్పుకోదానికి అహం ఆధునను రెండేమో, పోనీ, ఏదో ఒక రకం జీవం మరో గోళం మీద ఎక్కడైనా బయలుదేరి ఉంటుందా? ఇతర లోకాలను గురించి వైజ్ఞానిక సాధనాలు అందించే భౌగోళ్యాను ఉపయోగించి, దానికి తర్కం జోడించి, ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం వెతుకుతూ సూర్యుడు, చంద్రుడు, తక్కిన వివిధ గ్రహాలు, గ్రహాకలాలు (Asteroids), ఉల్కలు, తోకచుక్కలు, ఇతర నక్షత్రాలు— అన్నింటినీ వరుసగా పరామర్శించి ఎక్కడైనా జీవులు కనిపిస్తాయేమో చూద్దాం.

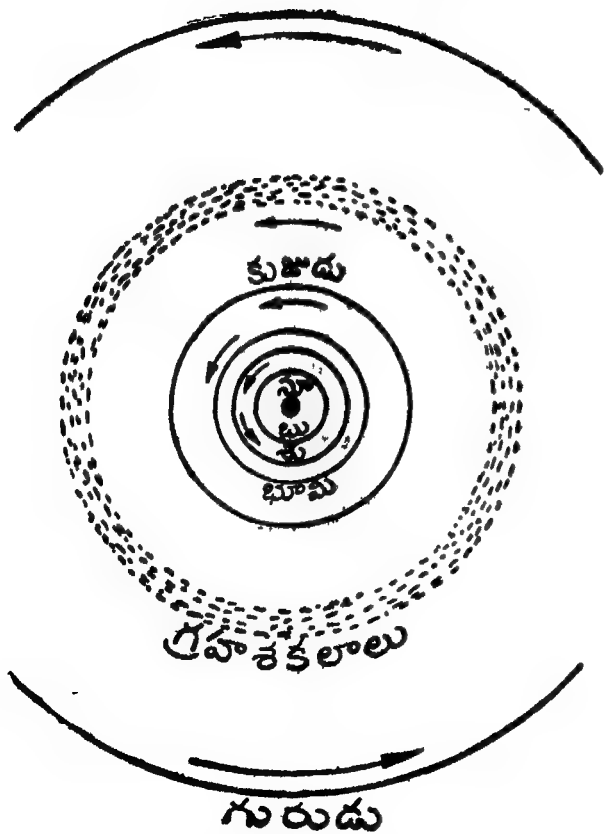
ఇతర లోకాలన్నీ బహు దూరాన ఉండడం చేత, తీవ్రంగా అక్కడికి వెళ్లి, జీవులు ఉన్నాయా లేనా అని పట్టి చూడడానికి ఇంకా చాలా కాలం

వదుతుంది కనుక, ఈ సమస్యను మరోవైపు నుంచి ఎదుర్కుండాం ఏమో పరిస్థితులు ఉంటే ప్రాణులు జీవించ గలవో గమనించి, అటువంటి పరిస్థితులు ఇతర లోకాలలో ఎక్కడెక్కడ ఉన్నాయో పరిశీలించి అనుకూలపరి స్థితులున్న చోట జీవం ఉంటుందని నిశ్చయించడం ఒక వద్దతి.

భూమి మీది అనంత కోటి జీవరాసులలో పైకి ఎన్నెన్ని విజ్ఞదాలు, కనిపించినా, అన్నిటి శరీరాలూ ముఖ్యంగా బొగ్గు, హైడ్రోజన్, నైట్రోజన్, ఆక్సిజన్ పరమాణువుల గొలుసులతో నిర్మితమై ఉన్నాయి. వందల కొద్దీ, నేలకొద్దీ, లక్షల కొద్దీ పరమాణువులను పట్టుకుని, పెద్ద పెద్ద పరమాణు మాలికులుగా ఏర్పడ గల విశిష్టమైన ధర్మం పృథ్విలో ఒక్క బొగ్గు పరమాణువులకు మాత్రమే ఉంది ఇటువంటి అతి క్లిష్టమైన పరమాణుమాలి కల నుంచే భూమి మీద అనేక వందల కోట్ల సంవత్సరాల వ్యవధిలో జీవం తయారైంది కనుక జీవోత్పత్తి జరుగడానికి బొగ్గు అత్యవశ్యకం. బొగ్గు లేని గోళం మీద జీవం ఏర్పడే అవకాశమే లేదు అంటే బొగ్గు ఉన్నంత మాత్రాన జీవం తయారవుతుందా? ఉపా బొగ్గు ఒక్కటే ఉంటే చాలదు. నీరు ఉండాలి అనేక వందల కోట్ల సంవత్సరాలపాటు హెచ్చోతగ్గులు లేని సూర్య తేజస్సు కావాలి. సమశీతోష్ణ కావాలి ఇంకా ఎన్నెన్నో గొంతెమ్మ కోరికలు తీరాలి అనుకూల పరిస్థితులు తగినంత కాలం ఉంటే ఏ గోళం మీదనైనా వరే సరే పదార్థం నుంచి జీవం దాని అంతటా అదే తయారై అవుతుందని శాస్త్రజ్ఞుల ప్రగాఢ విశ్వాసం.

బొగ్గు ఆధారంగా ఏర్పడ్డ జీవులు— అంటే మన భూమి మీది జీవులు అన్నమాట— ఏయే పరిస్థితులలో బ్రతుక గలవో ముందర ఒక పట్టిక తయారు చేద్దాం జీవం ఎక్కడ ఏర్పడినా బొగ్గు ఆధారంగానే ఏర్పడాలి కనుక, మనం తయారు చేసిన పట్టికలోని పరిస్థితుల ఉంటేనే ఎక్కడైనా వరే జీవం ఉంటుందనీ, ఆ పరిస్థితులకు బిన్నంగా ఉంటే అక్కడ జీవం ఏర్పడే అవకాశం లేదని నిర్ధారణ చేయవచ్చు ఈ పట్టికలో ఎన్నింటి కన్న ముఖ్యమైనది ఉష్ణోగ్రత. వేడిమి మరి ఎక్కువైనా, మరి తక్కువైనా జీవులు బ్రతుకలేవు పరిస్థితులకు అనుకూలంగా శరీర దర్మాల కొంతవరకూ మారుతాయన్నమాట నిదమే గానీ, దానికి ఒక పరిమితి ఉన్నది కదా? చాలా దాగం పెద్ద జీవులు 70°C దాటితే బ్రతుక లేవు కొన్ని రకాల సూక్ష్మ జీవులు మాత్రమే 90°C వరకూ బతికి ఉండగలవు పిల్ల మగిగి వేడితో—

అంటే 100°C వద్ద—ఏ జీవి బ్రతుకలేదని విస్మయంగా చెప్పవచ్చు. అందుకనే ఇంజక్షను మూడుట వగైరా ముప్పులను బాగా మరగ కామతారు.

మగి చలి అయిన ప్రాణులు తట్టుకోలేవు. పెద్ద పెద్ద జీవులు నీరు గడ్డకట్టే ఉష్ణోగ్రత దగ్గర—అంటే 0°C దగ్గర—చాలాసేపు ఉంచితే చచ్చి పోతాయి. కానీ, కొన్ని మౌక్తికజీవులు ఎంత చలిలో అయినా చచ్చిపోకుండా, ప్రాణం ఉండా లేదా అన్నట్లు చెల్లకపోతున్నాయి. సంతానోత్పత్తి వంటి కార్యక్రమాలు ఇటువంటి సమాధి స్థితిలో పెరుగుదల, పంజానోత్పత్తి వంటి కార్యక్రమాలు ఏమీ ఉండవు. ఇంత అధిష్టించి, ఎల్లా పాద్యం? దీనినిబట్టి మూలంగా -100°C —100°C అనేవి గరిష్ఠ కనిష్ఠ ఉష్ణోగ్రత పరిమితులుగా నిశ్చయించి ఏ గోళం మీదైనా జీవం ఉండాలంటే ఈ పరిమితుల మధ్యలో ఉష్ణోగ్రత ఉండాలని నిశ్చయించవచ్చు.

ఉష్ణోగ్రతకు పరిమితులు నిర్ణయించాం కనుక నక్షత్రాలూ, మూర్ఖుడూ జీవరాసులకు వివాస యోగ్యతా కావని తిన్నపంనుంచి కొట్టి పారవేయవచ్చు. సూర్యగోళంలో మధ్యని రెండు కోట్ల డిగ్రీల ఉష్ణోగ్రత ఉంటుంది! సూర్యగోళంపైన సుమారు 6000°C ఉంటుంది ఇంత ఉష్ణోగ్రతలో జీవులు కాదు సరికదా, ఏ రసాయన సంయోగాలూ నిలువ లేవు అన్న నక్షత్రాలూ ఇదే ఉష్ణోగ్రతలో ఉండవు. నీలి రంగులో కనబడే నక్షత్రాలూ ఇంతకన్న ఎక్కువ వేడిగా (సుమారు 24000°C) ఉంటాయి. ఎర్రపు రంగులో కనబడే చుక్కలు ఇంతకన్న తక్కువ ఉష్ణోగ్రత (సుమారు 3000°C)లోనూ ఉంటాయి వెలుగు తున్న నక్షత్రాలన్నీ ఈ మధ్యలోనే ఉంటాయి. కనుక నక్షత్రాలూ ఏదీ జీవులు వివసించడానికి తగినవి కావు.

ఉష్ణోగ్రత తరువాత ముఖ్యమైంది నీరు జీవుల శరీరాలలో నీటి పాలు చాలా ఎక్కువ. భూగోళం మీద మొట్టమొదటి జీవులు నీటిలోనే పుట్టాయి. నీరులేకపోతే పెద్ద జీవులు ఏదీ బ్రతుక లేవని విస్మయంగా చెప్పవచ్చును గానీ, నీరులేకపోయినా బ్రతికి ఉండగల సూక్ష్మ జీవులు కొన్ని ఉన్నాయి. అవి అయినా పెరుగుదల, పంజానోత్పత్తి వంటివి లేని జడవస్థలో ఉంటాయి.

నీటి తరువాత ముఖ్యమైనది సరియైన వాతావరణం. సరియైన వాతావరణం అంటే ఏమిటో చూద్దాం.

జీవులలో అతి ముఖ్యమైనది చెల్లు (మనుష్యులు కాదు). నీటి తరువాతనే జంతువులు. నిర్జీవ వదార్థం నుంచి ఆహారాన్ని స్వయంగా తయారు చేసుకోగల సామర్థ్యం గలవి ఉత్కృష్ట వృక్ష సంబంధమైన జీవులే. జంతువులకు వేటికీ ఈ శక్తి లేదు. కనుక జంతువులన్నీ తమ ఆహారం కోసం చెల్లుమీద ఆధార పడవలసిందే. జంతువులు లేకపోయినా చెల్లు, మహారాజులా బ్రతుక గలవు గానీ, చెల్లు లేకపోతే జంతువుల పని ఖాళీ.

జంతువులకు ఆహారం అందివ్వడమే కాక చెల్లు చేసే చుహాసకారం మరొకటి ఉంది. ప్రాణవాయువు లేనిదే జంతువులు బ్రతుక లేవు ఆ ప్రాణ వాయువును తయారు చేసి అందించేది చెల్లు. గాలిలోని బొగ్గుపులుసు వాయువును (కార్బన్ డై ఆక్సైడ్) నీటిని కలిపి చెల్లు ఆకులలో ఉన్న క్లోరోఫిల్ అనబడే తక్కువచ్చని వదార్థం గ్లూకోజును తయారు చేస్తుంది. ఈ తయారీలో మిగిలిపోయిన ప్రాణవాయువును చెల్లు గాలిలోకి విడిచి పెట్టేస్తాయి. బొగ్గుపులుసు వాయువు, నీరు వట్టి నీ కలుసుకున్నంత మాత్రాన గ్లూకోజు ఏర్పడి పోదు. ఈ తయారీకి శక్తి అవసరం ఆ శక్తిని సూర్యుడి అద్దగ్గర చుంచి సరాసరి అప్పు తీసుకుంటాము చెల్లు.

మొత్తం మీద జంతువులు బ్రతకాలంటే చెల్లు ఉండాలి, చెల్లు బ్రతకాలంటే బొగ్గుపులుసు వాయువు, నీరు, సూర్యరశ్మి ఉండాలి. మన భూవాతావరణంలో బొగ్గుపులుసు వాయువు సుమారు 0.03 శాతం ఉంది. మన జీవరాసులకూ ఆహారాన్ని అందివ్వడానికి ఇది చాలు. గాలిలో ప్రాణవాయువు 21 శాతం ఉంది ఇది అంతా చెల్లు తయారు చేసినదే ఏదైనా గోళం మీద ప్రాణ వాయువు ఉన్నదని తెలిస్తే అక్కడ చెల్లు ఉన్నాయని చెప్పవచ్చు. అయితే ప్రాణ వాయువు 8 శాతం లేని గోళం మీద జీవం అనేది లేనేలేదని చెప్పగలమా? ఉపాధి ప్రాణవాయువు లేకపోయినా బ్రతగ్గల సూక్ష్మ జీవులు—కష్టమంటి—కొన్ని ఉన్నాయి ప్రాణ వాయువు లేని గోళం మీద ఇటు వంటి అల్పమైన సూక్ష్మ జీవులు ఉంటే ఉండవచ్చునేమో గానీ పెద్ద పెద్ద జీవులు ఉండవని నిశ్చయించవచ్చు.

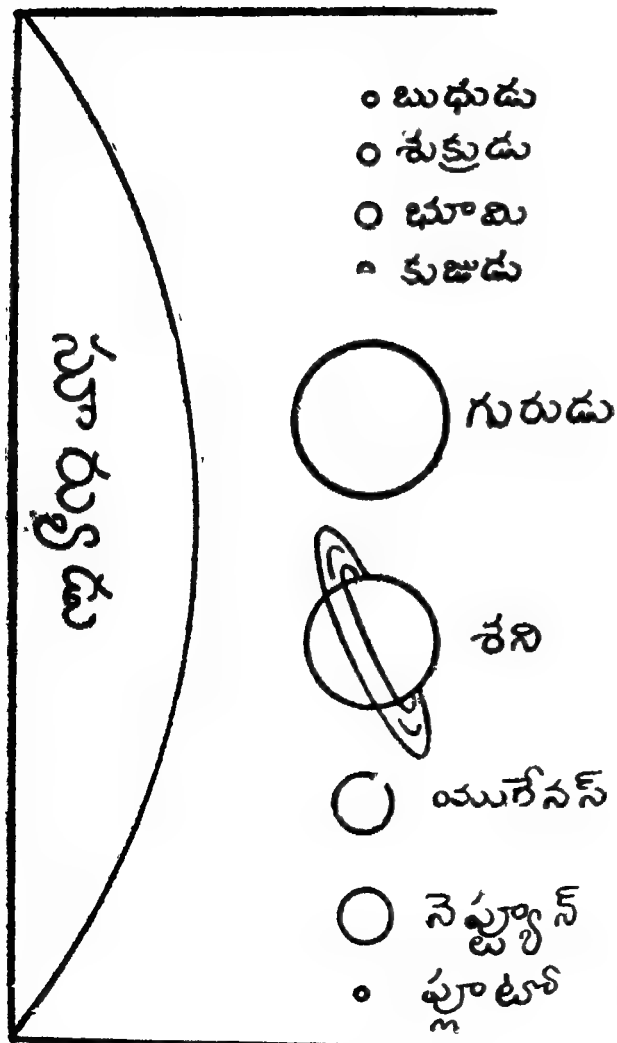
ఇంతవరకూ చెప్పిన విషయాలను కొండ గుర్తులుగా పెట్టుకుని, ఫలాని గ్రహంలో, లేదా ఫలాని ఉపగ్రహంలో ప్రాణులు ఉండే అవకాశం ఉందో లేదో తెల్పువచ్చు.

చ ల దు డు

సూర్యుని చుట్టూ తొమ్మిది గ్రహాలూ, ఈ గ్రహాలకు 31 ఉప గ్రహాలూ, కుజ గురు గ్రహం మధ్యని వేల సంఖ్యలో గ్రహశక్తాలూ, లెక్కలేనన్ని ఉల్కలూ, లోక చుక్కలూ—ఇవి అన్నీ సౌర కుటుంబంలోని జవాబా కిందే లెక్క. వాటిలో మనకు అత్యంత సమాచారం ఉన్న గోళం చంద్రుడు. భూ చంద్రుల మధ్య సరాసరి దూరం 238000 మైళ్ళు. పెరిస్కోపు ఉపయోగించి చూస్తే చంద్రునిలో మచ్చలు, గోతులు, వర్షతాపాలూ అసంఖ్యాక గా కనిపిస్తాయి. పూర్వకాలపు శాస్త్రజ్ఞులూ చంద్రునిలోని నల్లని మచ్చలను చూచి అవి నముద్రాలు, నరస్సులు అని భ్రమించి, వాటికి, తమస్యముద్ర మనీ, మధు నముద్రమనీ, శాంతి నముద్రమనీ, తుపానుల నముద్రమనీ విశ్ర వివిధమైన పెద్ద పెట్టెలు దరిమిలాని చంద్రునిలో ఒక్క నీటి చుక్క కూడా లేదని తెలిసిన తరువాత కూడా ఆ పాత సంప్రదాయాన్నే అనుసరించి ఆ మచ్చలకు నముద్రాలు, నరస్సులు అనే పేరులూ పెడుతూ వచ్చారు.

చంద్ర మండలంలో ఒక్క నీటి చుక్క కూడా లేదు. అక్కడ నీరే కాదు, గాలి కూడా లేదు! చాలా విశ్రాంతం ఉండే భూమిమీద ఇంత దట్టు మైన వాతావరణమూ, పుష్కలంగా నీరు ఉండగా, మనకూ అతి సమాచారం ఉన్న మరో గోళం మీద గాలి, నీరు ముచ్చటైనా లేకుండా ఎల్లా పోయాయి? ఏయే గోళాల మీద జీవం బయలుదేరగలదో తెలుసుకునే ముందు ఈ ప్రశ్నకి సమాధానం తెలుసుకోవడం అవసరం.

నిష్కృమల వేగం:—ఒక గురికలాంబుని బలం కొద్దీ పైకి విసిరితే అది కొంత ఎత్తువరకూ ఎగిరి, మళ్ళీ భూమి మీద పడిపోతుందని మన కంద

కుటుంబంలోని ముఖ్యమైన గోళాల పైజాలు, బరువులు, వాటి మీద వస్తువుల నిష్క్రమణ వేగాలు చూపించాను.

ఒక గోళం మీద వాతావరణం ఉంటుందా ఉండదా అన్న విషయం ఆగోళపు నిష్క్రమణ వేగం మీద ఆధారపడి ఉంటుంది ఎందుచేతనో తెలుసా?

గోళం	వ్యాసం (మైళ్ళలో)	ద్రవ్యరాశి (భూమి=1)	నిష్క్రమణ వేగం (గోళముకి మై లో)
మార్కుడు	862000	332100	392
బుధుడు	3100	0.044	2.4
శుక్రుడు	7700	0.82	6.5
భూమి	7927	1.00	7.1
చంద్రుడు	2100	0.0123	1.5
కుజుడు	4216	0.108	3.2
గురుడు	88700	317.1	38
శని	75100	94.9	23
యురేనస్	32000	14.65	14
నెప్ట్యూన్	27600	17.16	15
ప్లూటన్	400(?)	0.01 (?)	2.2 (?)

వాతావరణం అంటే రకరకాల వాయువుల మిశ్రమం. అందులో కొటాన కొట్ట ఆణువులు చెల్లా చెదురుగా ప్రచండ వేగాలతో తిరుగుతూ, ఒక దానితో ఒకటి గుడ్డుకుంటూ, నానా గందరగోళంగానూ ఉంటాయి. బరువైన ఆణువులు మందంగానూ, తేలికైన ఆణువులు వేగంగానూ పరుగెత్తుతూ ఉంటాయి. అల్లాగే ఉష్ణోగ్రత పెరిగితే ఆణువుల వేగం పెరుగుతుంది. వాయువులను చల్ల బరుచుకుంటూ వెడతే ఆణువుల వేగం క్రమంగా తగ్గి ఆఖరికి 273°C దగ్గర ఆణువులు ఎక్కడి వక్కడ గన్వేషణగా బుద్ధిమంతుల్లా కదలకుండా కూర్చుంటాయి. ఈ ఆణువులకూ పైకి విసిరిన గులకరాతికి సామ్యం పరిపాతుంది. నిష్క్రమణ వేగం కన్న హెచ్చు వేగంతో పైకి పారి పోతున్న ఆణువులను ఆ గోళం వెనక్కి లాగి ఉంచలేదు. అవి ఆ గోళాన్ని విడిచి టూన్యాకాశంలోకి తప్పించుకు పోతాయి. కనుక నిష్క్రమణ వేగం తక్కువగా ఉన్న చిన్న చిన్న గోళాలు వేగంగా పరుగెత్తి పోయే ఆణువులను ఆకర్షించి పట్టుకోలేక విస్తరణయంగా చూస్తూ ఉండిపోతాయి. దానితో క్రమక్రమంగా ఆ గోళం మీద వాతావరణం నలుచన్నై పోతుంది తేలికైన ఆణువులు ముందర జారి పోతాయి. బరువైనవి చివరికి మిగులు తాయి.

చంద్ర మండలంలో నిష్క్రమణ వేగం ఒకటిన్నరమైళ్ళు మాత్రమే కావడం చేత ఆ గోళం మీద వాతావరణం కొద్దిగా భూస్వయ్యమైపోయింది. బుధుని మీద కూడా వాతావరణం లేనట్లే. కుజుని మీద బహువలుచగా ఉంది. నిష్క్రమణ వేగాలు అధికంగాగల గురుడు, శని, యురేనస్, నెప్ట్యూన్లకు వేల కొద్దీ మైళ్ళ లోతున, భూవాతావరణానికి అనేక వేల రెట్లు దట్టమైన వాతావరణాలు ఉన్నాయి.

గాలిలేని కారణం చేత చంద్ర మండలం మన భూమి మీద కన్న చాలా భిన్నంగా ఉంటుంది. అక్కడ నీళ్లు లేవు ఎక్కడ చూచినా రాళ్లు, బండలు, కొండలు, గోతులూనూ అంతటా ముదురు గోధుమవన్నె. భూమి మీద కనిపించేలా పురంగులా అక్కడ కనిపించవు. ఇంద్ర ధనుస్సులు, మబ్బులు, సూర్యోదయాస్తమయాలలో ఆకాశం రంగులు మారడం వంటివేమీ అక్కడ లేవు ఆకాశం నీలంగా ఉండదు. తారువూసినట్లు నల్లని రంగు. పట్టవగలే ఆకాశాన వక్షత్రాలు కనిపిస్తాయి. గాలిలేని కారణం చేత అక్కడ సంధ్య సమయం అంటూ లేదు. సూర్యుడు ఉన్నంతసేపూ అక్కడ నిప్పులు చెరిగే వేడి (120°C) ప్రచండమైన వెలుగునూ. సూర్యుడు అల్లా కొండచాటుకి వెళ్ళేదో లేదో ఇల్లా కటిక చీకటి. కన్ను పాడుచుకున్నా కనబడదు చీకటి పడి పడగానే ఉష్ణోగ్రత అతివేగంగా పడిపోతుంది. రాత్రి ఉష్ణోగ్రత సుమారు

రకూ తెలుసు. దానినే మరింత వేగంగా విసిరితే ఇంకొంచెం పైకి వెళుతుంది ఉదాహరణకి: సెకనుకి 80 అడుగుల వేగంతో రాతిని పైకి విసిరితే అది 100 అడుగుల ఎత్తుకి ఎగురుతుంది. ఫిరంగిని సరాసరి పైకి బారు చేసి పేల్చితే మాటవరుసకి గుండు సెకనుకి 800 అడుగుల వేగంతో విసిరబడిందిను కుంటే ఆ కుండు సుమారు 2 మైళ్ళ ఎత్తు ఎగిరి మళ్ళీ భూమి మీద పడి పోతుంది. సెకనుకి ఒక మైలు వేగంతో విసిరగలిగితే 81 మైళ్ళ ఎత్తుకి వెళ్లి తిరిగి వస్తుంది. సెకనుకి 5 మైళ్ళ వేగంతో విసిరితే 4240 మైళ్ళ ఎత్తుకి ఎగిరి కిందపడిపోతుంది సెకనుకి 6.9 మైళ్ళ వేగంతో విసిరితే అది 172000 మైళ్ళ ఎత్తు ఎగిరి తిరిగి భూమి మీద పడిపోతుంది. ఇంకొక సెకనుకి 7.1 మైళ్ళ వేగంతో విసిరితే ఆ వస్తువు తిరిగి భూమిమీద పడకుండా, భూమ్యాకర్షణ శక్తిని విడదించుకుని, సూర్యుని చుట్టూ మరొక కొత్త గ్రహంలా తిరుగి నారంభిస్తుంది. ఇదిగో ఈ వేగాన్నే (సెకనుకి 7.1 మైళ్ళు) నిష్క్రమణ వేగం (Escape Velocity) అంటారు. అంటే ఇంత వేగంతో ప్రయాణం చేసిన ఏ వస్తువు అయినాసరే భూమి నుంచి కాళ్ళ తంకా నిష్క్రమించగలదు. ఇది భూమి యొక్క గురుత్వాకర్షణ శక్తికి ఒక విధంగా కొలమానం అనవచ్చు. భూమి కన్న పెద్ద గోళాల మీద వస్తువుల నిష్క్రమణ వేగం ఇంతకన్న ఎక్కువగా ఉంటుంది. భూమి కంటే చిన్నవి అయిన చంద్రుని వంటి గోళాలకు అకర్షణ శక్తి తక్కువ కనుక వీటి మీద వస్తువుల నిష్క్రమణ వేగం తక్కువగా ఉంటుంది. ఇక్కడి పట్టికలో పార

K. ORR & COMPANY

Indenting Agents, Importers &
Paper Merchants

16, STRINGER STREET, MADRAS-1.

FROM STOCK:

Paper, Printing Inks
'COATES'

Printer's Sundries,
"INSTA" Brand
Hand Numbering Machines,
Adding Machine Rolls,

Teleprinter Paper Rolls
and other paper &
Allied Products,

Garage Equipments.
(Polish Make)

INDENTS :

Paper, Process Zinc &
Copper Sheets

Printing Machines,
Hardware, Special Steel,
Match Chemicals,
Acrylic Plastic Sheets,

Stainless Steel,
"K.G." Brand Zip
Fasteners and

"ZIPLON" Nylon
Zip Fasteners.

*

Phone · 23019 & 23526

Grams · PRESUNDRY

160°C ఉండవచ్చు. వగలు నిళ్ళు, మరిగిపోయే వేడి రాతి గాలి కూడా గడ్డకట్టే సరి. దీనికితోడు చంద్రుడు తన చుట్టూ తాను 27 1/3 రోజులకు ఒక సారి తిరుగుతాడు. అంటే చంద్రునిమీద వగలు 13 2/3 రోజులకీ, రాతి 13 2/3 రోజులకీ సమానం అవుతుంది. తూర్పున ఉదయించిన సూర్యుడు విప్పులు చెరుగుతూ, తాడేటి నడకలు వదులుస్తూ ఓ పట్నాన అస్తమించడు.

ఇటువంటి దుర్భరమైన చంద్రమండలంలో చెట్లు, జంతువులు బ్రతుకలేవన్నది నిశ్చయం అయితే నేలలోపల నూక్ష్మజీవులు ఏదీ ఉండవని బొత్తిగా కొట్టి పారవేయడానికిలేదు. అక్కడికివెళ్లి చరికోధిస్తే తప్ప ఆ సంగతి తెలియదు.

గాలిలేని లోకాలు

నిష్క్రమణవేగం తక్కువగా ఉన్న చిన్న చిన్న గోళాలమీద వాతావరణం ఉండదు కనుక అక్కడ జీవం ఉండే అవకాశం లేదని చెప్పవచ్చు. పొర కుటుంబంలో అటువంటి గోళాలన్నెంటిరీ ఏరి, మన పట్టికలోంచి తొలగించేద్దాం.

ఉల్కలు అనేవి చిన్న చిన్న రాళ్ళు కొన్ని ఇసుక రేణువులంత నలుసులు. పెద్ద పెద్ద రాళ్ళు అరుదుగా ఉంటాయి వీటికి వాతావరణం ఉండడం అనే ప్రసక్తిలేదు.

లోకమక్క సూర్యునికి దగ్గరగా వచ్చినప్పుడు కోట కొద్దీ మెల్ల పొడవుగా తోకతో భయంకరంగా కనిపిస్తుంది. నిజానికి అందులో చిన్న చిన్న రాళ్ళు, నలకలు, దుమ్ము, ధూళి, వాయువులు కలిసి వదులు వదులుగావున్న పదార్థం అది. దానిని ఘన పదార్థపుగోళం అనడానికే వీలులేదు. వీటిలో కూడా జీవం ఉండే అవకాశంలేదు.

పోతే ఇంక మిగిలేవి ఎనిమిది గ్రహాలు, కుజుని చుట్టూ 2, గురుని చుట్టూ 12, శనిచుట్టూ 9, యురేనస్ చుట్టూ 5, నెప్ట్యూన్ చుట్టూ 2 ఉన్న గ్రహాలు తిరుగుతున్నాయి. బుధునికీ, శుక్రరాకీ, ప్లూటోకీ ఉన్న గ్రహాలు లేవు. ఇవికాక కుజ, గురు గ్రహాలమధ్యని తిరుగుతూ వేంకొద్దీ గ్రహ శకలాలున్నాయి.

గ్రహ శకలాల్లో అల్పింట్లన్న పెద్దది సెరెస్ దీని పొడవు 480 మైళ్ళు మాత్రమే మిగిలినవన్నీ ఇంకొకన్న బాగా చిన్నవి ఇవి గుండ్రంగా గోళాకారంలో ఉండక విరిగిపోయిన ముక్కులలాగా ఉండడంతో వీటిని గ్రహ శకలాలు అంటారు. వీటికి వాతావరణం లేనేలేదు. కనుక జీవమూ ఉండదు.

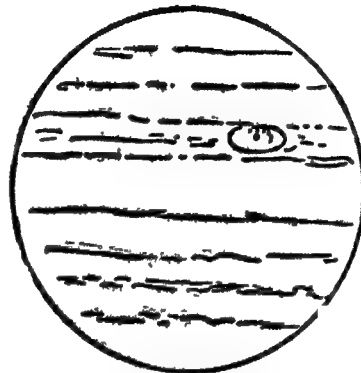
ఇంక ఉన్న గ్రహాలు దగ్గరకు వచ్చేటప్పుడు కుజగ్రహం చుట్టూ 12 మైళ్ళు, 6 మైళ్ళు పొడవులను పోడోస్, డైమోస్ అనే చిన్నారి ఉన్న గ్రహాలు తిరుగుతున్నాయి. వీటిమీద వాతావరణం లేదు. గురుగ్రహం చుట్టూ తిరిగే 12 ఉన్న గ్రహాలలో కాలిస్టో, జనివేడ్ అనేవికన్న మిగిలిన వది బాగా చిన్నవి. ఈ రెండూ అయినా దయ్యపు తట్టుల్నా సైజులో పెద్దవేగాని, ఒరువు తక్కువ. వీటి నిష్క్రమణ వేగం 1 మైలు, 1 3/4 మైళ్ళును ఇవికూడా మన చంద్రునిలాగే వాతావరణశూన్యంగా ఉన్నాయి కనుక వీటిమీద జీవంలేదని చెప్పవచ్చు.

శని గ్రహానికి ఉన్న తొమ్మిది ఉన్న గ్రహాలలోనూ టైటాన్ అనేది చాలా పెద్దది ఇది బుధునికీ కుజునికీ మధ్య సైజులో ఉంది. ఈ ఒక్క ఉన్న గ్రహమీద మాత్రమే వాతావరణం ఉందికాని ప్రాణవాయువు లేదు. మిగిలే వంటి విషవాయువులే ఉన్నాయి కనుక అక్కడ కూడా జీవంలేదు.

యురేనస్ ఉన్న గ్రహాలు ఐదు వాతావరణం లేనివే. ఇకపోతే నెప్ట్యూన్ ఉన్న గ్రహం అంటితో టైటన్ అనేది బాగా పెద్దది. దీనికికూడా టైటాన్ లాంటి విష వాతావరణం ఉంది కనుక ఇక్కడ కూడా జీవంలేదు.

అతితీతల లోకాలు

స్వయంగా గ్రహోపగ్రహాలు ఎన్ని చల్లినవో తమంత తాము వెలిగేవి నక్షత్రాలులన్న మరేవీలేదు. భూమి లోపలిట గింజో బాగా వేడిగా ఉంటుంది,

గురుగ్రహం

భూమి

నిజమేకానీ, ఆ వేడి భూమి పైభాగానికి రాదు, ఒక్క అగ్ని వర్షత విజృంభణలవల్ల తప్పు. మనకు తగిలే వేడి అంతా సూర్యుని దగ్గరనుంచి వచ్చేదే. కనుక, సూర్యునికి దగ్గరగా ఉన్న గోళాలమీద వేడిగానూ, దూరంగా ఉండే గోళాలమీద చల్లగానూ ఉండడం సహజమే కదా.

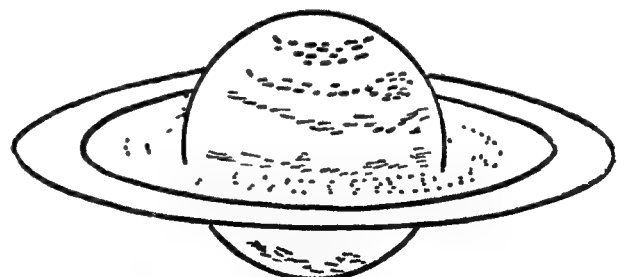
భూమి సూర్యునికి 920 కోట్ల మైళ్ళ దూరంలో మాత్రమే ఉంది. అయినప్పటికీ భూమిమీద కొన్నిచోట్ల చాలా చలిగా ఉంటుంది. భూమి తరువాత సూర్యునికి 142 కోట్ల మైళ్ళ దూరంలో ఉన్న కుజ గ్రహమీద ఇక్కడికన్న బాగా చలిగా ఉంటుంది కానీ, మరి భరించరానంత దారుణమైన చలిమాత్రం కాదు. ఎటుతరువాత 34 కోట్ల మైళ్ళ వెడల్పు ఉన్న వర్షాలలో వాతావరణ శూన్యమైన గ్రహ శకలాలు వేల సంఖ్యలో తిరుగుతున్నాయి. వాటితరువాత మరో ఐదు గ్రహాలు ఉన్నాయి.

గురు గ్రహం —

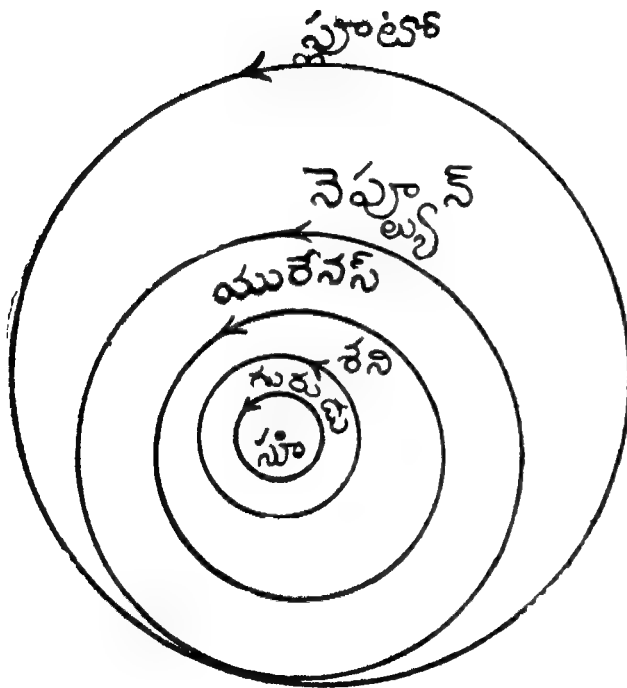
గురుడు సూర్యునికి 4833 కోట్ల మైళ్ళ దూరంలో తిరుగుతున్నాడు. సవగ్రహాలలోనూ పెద్దది ఇదే. దీని వ్యాసం సుమారు 88 వేల మైళ్ళు. భూమివంటి గోళాలు 1300 దాకా ఈ గురునిలో చుట్టూ దూరి పోతాయి. దీనిమీద నిష్క్రమణవేగం 38 మైళ్ళు. భూమిమీదకన్న అనేక వేల రెట్లు దట్టమైన వాతావరణం ఉంది. ఈ గ్రహం లోపల 22000 మైళ్ళ మందాన రాళ్ళూ, రోహిణి మొదలైన ఘన పదార్థాలు ఉన్నాయి. దానిపైన 16000 మైళ్ళ మందాన గడ్డకట్టిన నీరు ఉంది. దానిపైన 6000 మైళ్ళ మందాన వాతావరణం ఉంది. ఈ గ్రహమీద సరాసరి ఉష్ణోగ్రత 140°C సైక్లోస్కోపి అనే సాధనం ఉపయోగించి గురు గ్రహ వాతావరణంలో అమోనియా, మిథేన్ అనే విషవాయువులు ఉన్నాయని తెలుసుకున్నారు. ఇంతటి చలితో, ఇటువంటి విషవాతావరణంలో జీవులు ఉండే అవకాశం లేదు.

శని గ్రహం —

గురుని తరువాతది శని ఇది సూర్యునికి 886 కోట్ల మైళ్ళ

శనిగ్రహం

దూరంలో 29వర్స సంవత్సరాలకు ఒక్కొక్క సూర్య ప్రదక్షిణం పూర్తి చేస్తోంది గ్రహాన్నిటిలోకి ఒకా సుందరమైనది ఇదే దీని చుట్టూ వద్దాణలాలంటి పలుచని చక్రం ఒకటి ఉంది ఈ వద్దాణాన్ని తలగించిచూస్తే శనికీ, గురునికీ చాలా దగ్గర పోలికలు ఉన్నాయి ఇది ఘన పరిమాణంలో భూమి కన్న 750 రెట్లు, బరువులో 95 రెట్లు పెద్దది దీని కేంద్రంలో 1400 మైళ్ళ మందన రాయి, దానిపైన 6000 మైళ్ళ మందన మంచు, దానిమీద 16000 మైళ్ళ ఎత్తున వాతావరణం ఇంత లోతైన వాతావరణం మరే గ్రహానికీ లేదు దీనిపైన సరాసరి ఉష్ణోగ్రత-155°C దీని వాతావరణంలో కూడా అమోనియా, మిథేన్ వాయువులే ఉన్నాయి ఇక్కడ కూడా జీవం లేదు

యురేనస్ -

ఇది సూర్యుడికి 1782 కోట్ల మైళ్ళ దూరంలో 84 సం కు ఒక సూర్య ప్రదక్షిణం పూర్తి చేస్తోంది ఇది 32000 మైళ్ళ వ్యాసం గల గోళం గురు, శని గ్రహాలకులాగే దీని వాతావరణం కూడా వెలకొద్దీ మైళ్ళ లోతున, మిథేన్, అమోనియా వాయువులతో నిండి ఉంది ఉష్ణోగ్రత-185°C. ఇది గురు, శని గ్రహాలకన్న కాస్త చిన్నది తప్పేస్తే జీవులకు నివాస యోగ్యం కాని పరిస్థితులు కలిగివుండడంలో వాటినే పోలిఉంది.

నెప్ట్యూన్ -

నెప్ట్యూన్ అన్ని విధాలా యురేనస్ కే పోలి ఉంది సూర్యునికి 2792 కోట్ల మైళ్ళ దూరంలో ఉంది ఉష్ణోగ్రత-200°C వెలకొద్దీ మైళ్ళ లోతున అమోనియా, మిథేన్ వాయువులు ఉన్నాయి ఇక్కడ కూడా జీవులు లేవు

దీని ఉపగ్రహమైన ట్రైటన్ 3000 మైళ్ళ వ్యాసం కలిగి దీనిమీద ఉష్ణోగ్రత-200°C మిథేన్, అమోనియా వాయువులు ఉన్నాయి. కనుక ఇక్కడ కూడా జీవంలేదు

ప్లాటో -

ఇది సూర్యుడికి 3671 కోట్ల మైళ్ళదూరంలో ఉంది ఉష్ణోగ్రత సుమారు-210°C ఇది చాలా చిన్న గ్రహం దీనిపైన వాతావరణం అంటూ ఉంటే అందులో పెన్ట్రోజన్, హెలియం, న్యూవాన్ వాయు

వులు ఉండవచ్చు దీనిమీద నముద్రాలు ఉన్నాయికానీ, అందులో నీటికి బదులు ద్రవభూసంధి ఉన్న మిథేన్ ఉంది ఇక్కడ కూడా జీవం లేదు

అ తుల్య స్థ లో కా లు

బాధ గ్రహం -

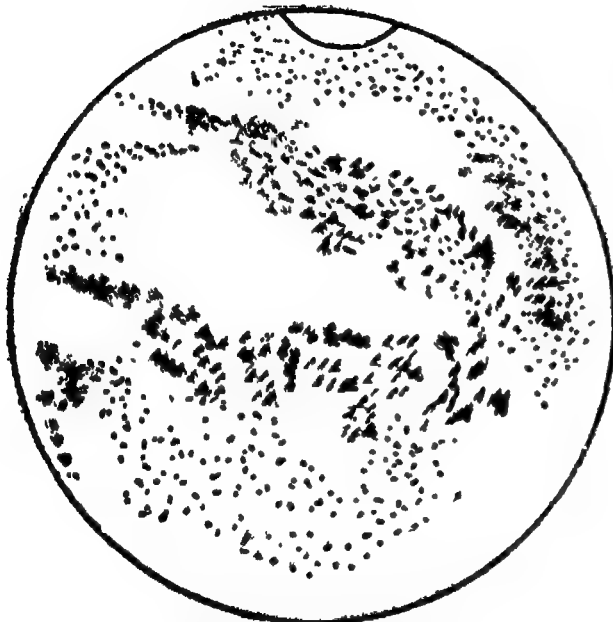
సూర్యునికి అత్యంత సమీపంలో ఉన్న గ్రహం ఇది సూర్యుడినుంచి దీని సరాసరి దూరం 36 కోట్ల మైళ్ళు 88 రోజులకు ఒక్కొక్క సూర్య ప్రదక్షిణం పూర్తి చేస్తోంది దీని వ్యాసం 3100 మైళ్ళు. బుధుని కంటే గోళాలు భూమిలో 16 వడతాయి బుధునిలో ఒక చతుర్భుజం ఉంది. దీని ఒక అర్ధ భాగం ఎప్పుడూ సూర్యునిపై తిరిగి ఉంటుంది రెండవ అర్ధభాగం ఎప్పుడూ చీకట్లోనే ఉంటుంది సూర్యునివైపు తిరిగిఉన్న అర్ధ గోళంలో ఉష్ణోగ్రత సుమారు +410°C ఈ వేడితో నీనం కూడా కరిగిపోతుంది ఇక్కడ జీవులు ఏవైనా నెల్లి నిలుచుంటే చూడి బొగ్గు అయిపోతాయి అసూర్యంశ్య అయిన రెండవభాగంలో ఉష్ణోగ్రత 200°C కన్న రక్కున ఇంతటి చలికాకూడా ఏ చీ బతుకరేదు ఈ గ్రహం సూర్యునిచుట్టూ అందవార కక్ష్యలో తిరుగడంలో అటూ, ఇటూ కాస్త జరుగుతుంది అందుచేత దివ్యతాత సంది ప్రదేశం కొన్ని వందల మైళ్ళ నెడవున ఉండి, ఇక్కడమాత్రం శీతోష్ణ స్థితి మధ్యస్థంగా ఉంటుంది. ముందు ముందు వ్యోమ నావికులు ఈ గోళంమీద దిగదలుచుకుంటే ఈ ప్రదేశంలోనే దిగిని దీని నిష్క్రమణ వేగం 24 మైళ్ళు మాత్రమే కావడం చేత దీనికి వాతావరణం కూడా ఇంచు మించు లేనట్లే కనుక, ఈ గ్రహం కూడా జీవులకు నివాసయోగ్యమైనదికాదు

కుక్ర గ్రహం -

మరకు అత్యంత సమీపంలో ఉన్న గ్రహం ఇది అవాళంలో సూర్య చంద్రుల తరువాత అతి ప్రకాశవంతంగా కనిపించేది ఇదే ఈ గ్రహం సూర్యునికి 672 కోట్ల మైళ్ళ దూరంలో 225 రోజులకు ఒక్కొక్క సూర్య ప్రదక్షిణం పూర్తి చేస్తోంది భూమి, శుక్రుడు కవల పిల్లల్లా ఉంటాయి. నీటి వ్యాసములు 7927 మైళ్ళు, 7700 మైళ్ళునూ భూమి బరువులో శుక్రుని బరువు 0.82 వంతు నాందర 0.81 వంతు అకరణ శక్తి 0.86 వంతు ఈ రెండు గ్రహాల కక్ష్యలూ వృత్తానికి చుట్టూ దగ్గరలో ఉన్నాయి ఈ రెండింటికీ దట్టమైన వాతావరణం ఉంది ఇన్ని పోలికల ఉండడంచేత కుక్ర గ్రహంమీద పరిస్థితులు ఇంచుమించు భూమిమీద ఉన్నట్లే ఉంటాయనీ, కనుక ఆ గ్రహంమీద కూడా జీవులు అనేక రూపాలలో తామరతంపరగా ఉంటాయనీ అనుకునేవార కాస్త్రజ్ఞుల అమితోత్సాహంతో శక్తివంతమైన టెలిస్కోపులను శుక్రుని వైపు లిపి చూడారు వారి ఆశ లెప్పీ తలకిందుల పయ్యాయి ఇక్కడ నముద్రాలు, దీప్తిలు, ఖండాలు, పగ్గెంతుల వగైరా లేవి కనబడలేదు, ఎవల ఏ గుర్తుకూ లేని తెలనిగోళం మాత్రమే కనబడింది లోపల నినుంట్ కనిపించ తల దట్టంగా దుమ్ము, ధూళి నిరంతరము ఆ గ్రహ వాతావరణంలో తేలుతూ ఉంటుంది ఆ వాతావరణంలో ప్రాణవాయువు మచ్చుక కూడా లేదు. నీటిఆవిరి లేదు రష్యనుల సంవత్సరం-4 అనే గోళ వాక 18-10-1967 లేదీని కుక్ర గ్రహం మీదికి దిగి ఆక్కడినుంచి సంవత్సర సమాచారాన్నిబట్టి, ఆ గ్రహ వాతావరణంలో 93% బొగ్గుపులువ గాలి అనీ వాతావరణపు పీల్చలో 40°C, గ్రహపు నేలమీద సుమారు 280°C ఉష్ణోగ్రత ఉన్నట్లు తెలియవచ్చింది లక్కడి వాతావరణపు నల్లిడి భూమిమీదకన్న 16 రెట్లు ఉంది ఇంతటి నల్లిడికి ఇంతటి వేడిమికి కారణం కుక్ర వాతావరణంలో అర్ధాంశం బొగ్గు పులును గాలి ఉండడమే ఇంతవరకూ మనక తెలిసిన సమాచారాన్నిబట్టి శుక్రుమీద జీవంఉండే అవకాశం లేదనే వాస్తోంది

కుజ గ్రహం :

పొర కుటాంబంబంతా తిరిగి తిరిగి-ఒక్కొక్క గోళాన్నే నరూసుకొని ఎక్కడా జీవం అచ్చమాటలేదని చెప్పుకుని, ఆరికి కుజగ్రహం దగ్గరకు వచ్చాం దీనికే అంగారక గ్రహం అని మరో పేరు ఈ గ్రహం సూర్యుడి నుంచి నాలుగోది, భూమి తరువాతది ఇది భూమికన్న చాలా చిన్నది దీని

కుజగ్రహం

వ్యాసం 4200 మైళ్ళ భూమి దీనికన్న మనవరిమాణంలో 68 రెట్లు, బరువులో 9 రెట్లు పెద్దది భూమిమీద 200 పానులుతూగే నీటితార అక్కడ 76 పానులు మాత్రమే తూగుతుంది కుజుడు తన చుట్టుతాను 24 గం. 37 ఏ. సె ఒకసారి తిరుగుతాడు మార్కునికి 14.17 కోట్ల మైళ్ళ దూరంలో 678 రోజులకు ఒక ప్రదక్షిణం పూర్తి చేస్తాడు. దీని చుట్టూ వాతావరణం ఉంది ప్రాణవాయువు ఉంది నీరు వుంది ఇక్కడ జీవం ఉందా లేదా అన్న విషయమీద భేదాభిప్రాయాలు ఉన్నాయిగానీ, జీవం ఉన్నదనే ప్రస్తుతం శాస్త్రజ్ఞులలో అధిక సంఖ్యాకుల విశ్వాసం సామ్యయ్య! భూమిమీద కాక మరొక్క లోకమీద, అందులోనూ మనకి పొరుగు అల్లలా పున్న కుజమీద ప్రాణులు ఉన్నాయంటే ఎంతో సంతోషించవలసిన విషయం

శీతకాలంలో కుజగ్రహం ద్రువముల దగ్గర మంచు పేరుకుని తెల్లని టోపిలా కనిపిస్తుంది, తెలిస్తోన్నపుడే సుందీచూస్తే వేసవిలో ఈ మంచు టోపిలు కరిగి, నీరు వల్లపు ప్రదేశాలకు ప్రవహిస్తుంది నీరు ప్రవహిస్తూ వుంటే రంగులు మారుతున్నట్లు కనిపిస్తుంది మొదట ముదురు అకువచ్చ, తరువాత పసుపు, తరువాత గోధుమరంగుగానూ మారుతుంది నీటిపొరుదల వల్ల చెల్లు పెరగడమే ఈ రంగుల మార్పుకు కారణమని శాస్త్రజ్ఞుల ఊహ. కుజగ్రహంలో చాలాభాగం ఎరుపు, వారింజరంగులలో కనిపిస్తుంది ఆ భాగమంతా ఎదారి ఈ ఎరుపురంగువల్లనే కుజానికి ఆంగారక వామం పేర్చింది. సైన్స్కోస్కాపు ఉపయోగించి కుజగ్రహ వాతావరణంలో బొగ్గు పులుసువాయువు భూవాతావరణంలోకన్న రెట్టింపు ఉన్నదనీ, ప్రాణవాయువు, నీటి అవరి బహు స్వల్పంగా ఉన్నాయనీ తెలుసుకున్నారు ఆ గ్రహమీద అప్పుడప్పుడ 20 మైళ్ళ ఎత్తుదాకా మేఘాలా కనబడతాయి

కుజగ్రహ నిష్కముణ వేగం సెకనుకి 32 మైళ్ళ మాత్రమే కావడంచేత ఆ గ్రహమీద గాలి చాలా వలువగా ఉంది 11 మైళ్ళ ఎత్తున మన భూమిమీద గాలి ఎంత దట్టంగా ఉంటుందో అక్కడ అల్లా ఉంటుంది. మిగిలివున్న గాలి, నీరు కూడా మరికొన్ని లక్షల సంవత్సరాలలో పూర్తిగా జారి పోయి, కుజుడు కూడా చంద్రునిలాగే బోడిగా, నిర్జీవంగా తయారు కాక తప్పదు. ప్రస్తుతం కుజగ్రహమీద జీవం ఉన్నది కానీ, అక్కడ బాగా పరిణతి చెందిన పెద్ద పెద్ద జంతువులు, వృక్షాలూ ఉన్నాయా? ఈ విషయమై శాస్త్రజ్ఞులు చాలాకాలం తగవులాడుకున్నారు.

1877 లో కుజగ్రహం భూమికి అత్యంత సమీపంలోకి వచ్చివున్నది వీరూ వరల్డ్ అనే ఇంగ్లీషు భౌగోళికాస్త్రజ్ఞుడు తెలిస్తోన్న ఉపయోగించి విపుల పరిశోధనలు జరిపేడు. కళ్ళు చించుకునిచూడగా ఆ గ్రహమీద నల్లని మచ్చలను కలుపుతూ రూళ్ళకర్లలో గీసినంత తిన్నగా నవ్వుని కాలువలు కనిపించాయన్నా డాయన లోవేల్ అనే అమెరికన్ శాస్త్రజ్ఞుడు కుజగ్రహపు కాలువమీద నుదీర పరిశోధనలు జరిపి, ఆ గోళమీద మనుష్యులకన్న తెలివైన జీవులు ఉన్నాయనీ, ఆ జీవులు కలిసిగట్టుగా బ్రహ్మాండమైన నీటి పొరుదల స్కీములు అమలుపరచి, వ్యవసాయం చేస్తున్నాయనీ, తమ తమ మనుగడ కోసం వృత్తి శిక్షలలో తీవ్రంగా పోరాడుతున్నాయనీ, ఆ కనిపించే కాలువలు వాళ్ళు తవ్వినవేననీ ఆయన వాదించాడు అసలు అటువంటి కాలువలు తమకు కనిపించనేలేదనీ, అది అంతా భ్రమ అనీ, ఊహాగనమనీ చాలామంది శాస్త్రజ్ఞులు తోసిపుచ్చారు

అంత తక్కువ నీటిలో, అంత తక్కువ ప్రాణవాయువులో పెద్ద పెద్ద జీవులే ఏలకలేవనీ, మహా అయితే పాకుడు, బూజువంటి అల్ప వృక్షజాతి జీవులు మాత్రమే అక్కడ ఉండి ఉంటాయనీ ప్రస్తుతం చాలామంది శాస్త్రజ్ఞుల విశ్వాసం

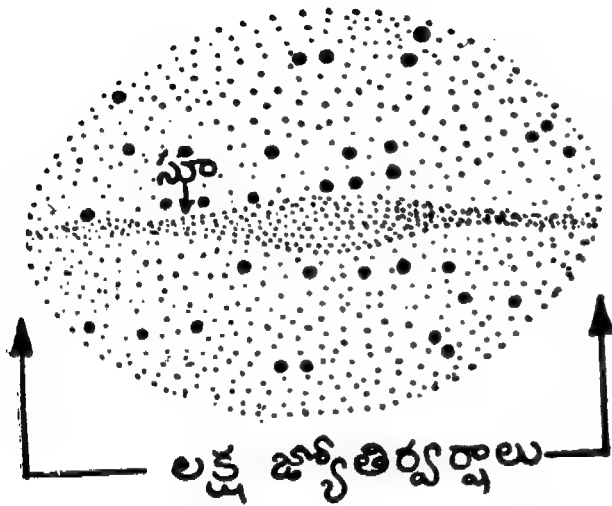
ఇ త ర గ్ర హ ము యు లు

ఇంతవరకూ సౌర కుటుంబం అంతా తిరిగి భూమిమీదకాక మరియొక్క డేనా జీవం కనిపిస్తుందేమోనని కళ్ళు చించుకుని వెతికేం ఒక్క కుజగ్రహం మీద మినహా మరియొక్కదా జీవం అన్నమాటే లేనివి తెలుసుకున్నాం. అక్కడ అయినా భూమిమీద జీవులలో పోల్చడానికైనా తగిన అత్యల్పమైన జీవులు ఉన్నాయని తెలుసుకున్నాం

పాలవుంత అనబడే నక్షత్ర కుటుంబంలో ఇరవై వేలకోట్ల నక్షత్రాల దాకా ఉన్నాయి వాటిలో సూర్యుడు ఒక సామాన్య నక్షత్రం మిగిలిన నక్షత్రాలకి కూడా సూర్యునికి ఉన్నట్లే గ్రహాలూ, ఉపగ్రహాలూ ఉన్నాయా? ఉంటే, వాటి అన్నింటిదా కాకపోయినా కొన్నింటిదనైనా జీవం ఉండదా? వాటిలో కొన్నింటిమీద మనుష్యులకన్న తెలివైన జీవులు ఉండిఉండకూడదా? ఈ ప్రశ్నకు ఖచ్చితంగా జవాబు చెప్పడం చాలా కష్టం. ఏమంటే నక్షత్రాలు మనకు అనేక జ్యోతిర్వరాల దూరాలలో ఉన్నాయి సెకనుకి 186000

కుజగ్రహం లో కాలువలు

మైక్రో దూరం ప్రయాణం చేయగల కాంతి ఒక సంవత్సరకాలంలో ప్రయాణం చేయగల దూరాన్ని జ్యోతిర్వర్షం అంటారు. ఇది మమారు అరు లక్షల కోట్ల మైక్రోలకు సమానం. ఉదాహరణకు మనకు అత్యంత సమీపంలో వున్న అల్ఫాసెంటారి అనే నక్షత్రం మనకు 4.2 జ్యోతిర్వర్షాల దూరంలో వుంది. మన పాలపుంతలోని కొన్ని నక్షత్రాలు మనకు 70,000 జ్యోతిర్వర్షాలదూరంలో కూడా ఉన్నాయి. అల్ఫాసెంటారి చుట్టూ గురు గ్రహమంతగోళం తిరుగుతూ ఉంది అనుకున్నప్పటికీ, మనకున్న పెద్ద పెద్ద తెలిస్కాపులు ఉపయోగించి మాచినప్పటికీ అది మనకు కనబడదు. ఇంక మిగిలిన నక్షత్రాలు గ్రహాలమాట చెప్పేదేమిటి? గ్రహాలు వ్యయం ప్రకాశాలుకావు కనుక, ఎంత సున్నితమైన పరిమిట్టు ఉపయోగించినా వాటి ఉనికి మనకు తెలిసే అవకాశంలేదు. ఇంక ఈ విక్రూ విదేది ఎల్లాగ? దీనికి మన దొంకతిరుగుడు వద్ద తి వుంది. సూర్యునిచుట్టూ గ్రహాని గ్రహాది బలగం ఏ పరిస్థితులలో ఏర్పడిందో తెలుసుకోగలిగితే, మిగిలిన నక్షత్రాలకు కూడా గ్రహాల ఇదేవిధంగా ఏర్పడగల అవకాశాలు ఏపాటిఉన్నాయో ఊహించవచ్చు. కనుక, ముందుగా సౌర కుటుంబం ఎల్లా వుట్టిందో తెలుసుకోవాలి.

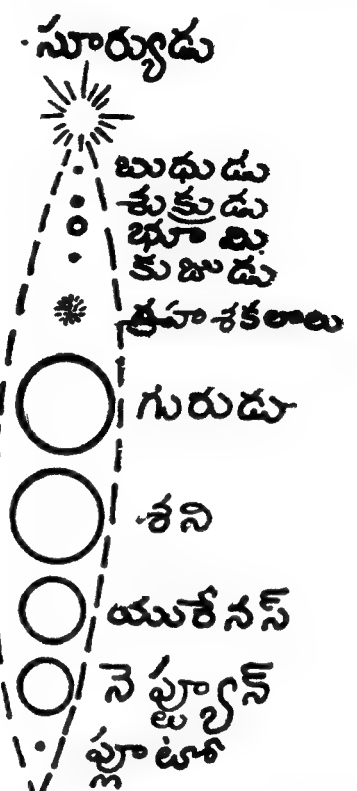
సౌర కుటుంబపు పుట్టుక

సూర్యుని చుట్టూ గ్రహాలు ఏదో తోచినట్లు అవకతవకగా పడి తిరగడంలేదు. ఈ కుటుంబంలో అమోఘమైన వియమమూ, కట్టుబాట్లూ ఉన్నాయి. సగ్రహాలు, వేలకొద్దీ గ్రహ శకలాలూ, ఉపగ్రహాలూ—ఇంచుమించు అన్నీ—ఒకే దిశలో, ఒకే సమతలంలో, ఇంచుమించు వృత్తాకారక్షయలో తిరుగుతున్నాయి. సూర్యుడూ, గ్రహాలూ, ఉపగ్రహాలూ అన్నీ తమ చుట్టూ తాము ఒకే దిశలో తిరుగుతున్నాయి. సూర్యుడినుంచి గ్రహ దూరములు బోడే సూత్రాన్ని అనుసరించి ఒక క్రమపద్ధతిలో ఉన్నాయి. మిలిటరీవాళ్ల కమాం లాగ ఈ సౌర కుటుంబంలో కట్టుబాట్లు బహు నిశితంగా ఉన్నాయి. అప్పుడే కొని తెచ్చిన చీట్ల పేకలోని ముక్కలలాగ సౌరకుటుంబం అంతా ఒక క్రమంలో అమర్చినట్లుగా ఉంది.

ఇదంతా చూస్తూంటే మన సౌర కుటుంబం ఏదో యాదృచ్ఛికంగా, వెల్లివాడి చేతిరాయిలా ఏర్పడ్డదికాదనీ, ఇంతటి నిశిత నిర్మాణ క్రమం ఉండడానికి బలీయమైన కారణాలు ఉండిఉండాలనీ తోస్తుంది. ఈ నిర్మాణ సౌష్ఠ్యాన్ని సమర్థిస్తూ అనేకులు శాస్త్రజ్ఞులు రక రకాల సిద్ధాంతాలు ప్రతిపాదించారుకానీ, అన్నింటికీ తో లోనుగూ ఉండి వస్తుదానికి ఏలా లేకుండా ఉన్నాయి. వాటి నన్నింటినీ ఈ చిన్న వ్యాసంలో వివరించడం సాధ్యంకాదు. పోతే సౌరకుటుంబ జనన వృత్తాంతాన్ని తెలిపే సిద్ధాంతాలలో ముఖ్యమైనవి రెండు ఉన్నాయి. మొదటిది నక్షత్ర సంఘర్షణ సిద్ధాంతం.

నక్షత్రాలన్నీ తో దిక్కుగానూ గందరగోళంగానూ తిరుగుతుంటాయి. బహు పురాతనకాలంలో (అంటే 500-1000 కోట్ల సంవత్సరాలకు పూర్వం) ఏదో నక్షత్రం మన సూర్యునివైపుగా ప్రయాణంచేసి, కొన్ని లక్షల మైక్రో దూరంలోకి వచ్చి, సరాసరి సూర్యునితో ఢీకొనక అల్లంతదూరంలోనుంచి అటే పైవర్ బారికే వక్రమార్గంలో దూరంగా జరిగిపోయి ఉంటుంది. అప్పుడు పరస్పర గురుత్వాకర్షణవల్ల సూర్యుడినుంచి (ఆ నక్షత్రంనుంచి కూడా) కొంత ద్రవ్యం పైకి నాలుకలా లేచింది. సూర్యుడిలోనుంచి లేచిన ద్రవ్యం దూసుకు పోయిన నక్షత్రంవైపుగా వంగుతుంది ఆ నక్షత్రం దూరంగా సాగిపోయాక పైకి లేచిన ద్రవ్యం కొంత తిరిగి సూర్యునిలో సడలిపోయింది. అందువల్లనే సూర్యుడు తన చుట్టూ తాను తిరగి నారంబించాడు మిగిలిన ద్రవ్యం చల్లగాడి, చిన్న చిన్న ముద్దలుగా అయి సూర్యునిచుట్టూ నక్షత్రం కడలిపోయింది. తిరుగసాగేయి. ఈ ముద్దలు కొన్ని కలుసుకుని పెద్దవి అయ్యాయి. ఆ పెద్ద ముద్దలు ఆకర్షణవల్ల గబ గబా తమ చుట్టూ ఉన్న ద్రవ్యాన్ని కలుపుకుని, పెరిగి పెరిగి గ్రహాలయాయి.

రెండవది పలుచని చల్లని వాయుమేఘంనుంచి క్రమంగా గ్రహగోళాల ఏర్పడాయని రెండవ సిద్ధాంతం చెప్తుంది. విశ్వనాకంలో దుమ్ము, ధూళి, వాయువుల మేఘాలు అనేక జ్యోతిర్వర్షాల విస్తీర్ణంగలవి ఎన్నో ఉన్నాయి. కొన్ని వందల కోట్ల సంవత్సరాలకుపూర్వం గ్రహావగ్రహాది వందిమాగధులు లేని సూర్యుడు హేలగా కులాసాగా సాగిపోతూ అటువంటి వాయువు మేఘం ఒక దానిలో దూరేడు. ఆ మేఘాన్నిదాటి బయటికి వచ్చేసరికి సూర్యుని బలవంతమైన వాతావరణం - నాలుగై డి వందల కోట్ల మైక్రో

సూర్యుడి నుంచి నాలుకలా మెకలేచిన ద్రవ్యం

వ్యాపారంలో—గురుత్వాకర్షణకీ వల్ల ఏర్పడింది. ఈ వాయువుల పరమాణువులన్నీ మూర్ఖునిచుట్టూ వివిధ దూరాలలో వివిధ కక్ష్యలలో తిరుగుతూ తమలో తాము గుడ్డుకుని, కక్ష్యల మార్పుకుని, అఖరికి ఆ ద్రవ్యమంతా సూర్య మధ్యరేఖా సమతలంలోకి సర్దుకుని, కుమ్మరిసారితో—ఇది గ్రహించుట్టూ వర్షాణంతాగ — పలుచని రేకులా — తయారవుతుంది. అటు తరువాత ఈ వర్షాణంలో పెద్ద పెద్ద నుడి గుండలు ఏర్పడతాయి. ఈ నుడి గుండలు దగ్గర ద్రవ్యం గుమిగూడి, కొంత కాలానికి అనే గ్రహాలుగా పరిణమి చెందుతాయి.

ఈ రెండు సిద్ధాంతాలకీ కూడా అభ్యంతరాలు ఉన్నాయికానీ, వాటి ఇబ్బందుల్ని అతిక్రమించి నిలబడచి ఈ రెండే.

సంతుర్క సిద్ధాంతమే నిజమైనది అనుకుందాం మూట వరనకి. అప్పుడు రెండు నక్షత్రాలు దగ్గర దగ్గరగా రావడమే బహు అరుదు. దీనికి తాళణం నక్షత్రాలమధ్య చెప్పనలవి కావంత దూరం ఉండడమే హింసంత పుట్టినప్పటినుంచీ ఇప్పటివరకూ సుమారు వెయ్యి కోట్ల సంవత్సరాలు) మహారు ఏ రెండు మూడ వందల నక్షత్ర సంఘర్షణలో బదిలి ఉంటా యని అంచనా రెండు నక్షత్రాలు దగ్గరగా వచ్చినప్పుడల్లా ఆ నక్షత్రాల చుట్టూ గ్రహాలు ఏర్పడతాయని ఇదీవరలో అనుకునేవారు కాని, అది నిజంకాదనీ, కొన్ని అతి ప్రత్యేక పరిస్థితులలో మాత్రమే గ్రహాల ఏర్పడతాయని దీని విజ్ఞా గ్రహించారు. కనుక కొన్ని వందల నక్షత్ర సంఘర్షణలలోనూ వేల వేల లెక్కింపదగి, బహుకొద్ది భాగం మాత్రమే గ్రహ నిర్మాణ సమర ప్తమి. నక్షత్ర సంఘర్షణలవల్లే మన సౌర కుటుంబ నిర్మాణం జరిగి ఉంటే మన గేలక్సీ అంతటిరోమా గ్రహాల ఉన్న నక్షత్రాలు మరి లేకపోయినా అల్పరకత నక్కరలేదు కనుక, జీవం మన భూమిమీద తప్ప పాలపుంతలో మరియెక్కడా ఇంచుమించు లేనట్లే.

నుడిగుండః సిద్ధాంతమే నిజమై ఉంటే మన గేలక్సీలో కోట్ల సంఖ్యలో గ్రహాలు కలిగిన నక్షత్రాలు ఉంటాయి. వాటిలో జీవ ఉన్న గ్రహాలు అనేక లక్షలు ఉండవచ్చు. వాటిలో మనమ్యంవంటి తెలివైన జీవులుగల గ్రహాల వేల సంఖ్యలో ఉండవచ్చు. ప్రస్తుతం శాస్త్రజ్ఞులలో అధిక సంఖ్యాకులు గ్రహాలు వుండే నక్షత్రాలు వాతానే ఉండవచ్చుననీ, ఈ విషయంలో మన సూర్యుని ప్రత్యేకత ఏమీ తేదనీ భావిస్తున్నారు.

నక్షత్రాల చుట్టూ గ్రహాలు ఉన్నంత మాత్రాన వాటిలో జీవం ఉంటుందని చటుక్కున తీర్మానించడానికి వీలులేదు జీవోత్పత్తి శక్తిమీద సాము లాంటిది. దానికి విధింపబడ్డ పరిమితులు బహు సంకుచితమైనవి. గ్రహం నక్షత్రానికి మరి దగ్గరగా ఉంటే ఉష్ణోగ్రత మరి ఎక్కువ. మరి దూరంలో ఉంటే విపరీతమైన చలి. నక్షత్రానికి తగినంత దూరంలోనే గ్రహం ఉండాలి.

అంతలో సరిపోలేదు. ఆ గ్రహం మన భూమికన్న మరి చిన్నది అయితే దానికి సంతాపరణమే ఉండదు. భూమికన్న మరి పెద్దది అయితే మరో ప్రమాదం వుంది గ్రహాలు పుట్టిన కొత్తలో వాటి అన్నిటిచుట్టూ హైడ్రోజన్ దట్టంగా ఉండేది. కాని ఈ వాయువు అన్నింటికన్న తేలిక అయినది కావడంతో భూమివంటి సామాన్య గ్రహం ఆ వాయువును ఆకరించి నిలుపుకోలేదు. త్వరలోనే హైడ్రోజన్ అంతా భూమిని విడిచిపోయింది గురుడు, శని, యురేనస్, నెప్ట్యూన్ వంటి భృహద్గ్రహాలు మాత్రం హైడ్రోజన్ వాయువును పిరిపోనివ్వకుండా నిలుపుకున్నాయి. హైడ్రోజన్ బొగ్గుతో కలిసి మిశ్రేన్ అనే విషవాయువు, హైట్రోజన్ తో 'లి' మెనియూ అనే విషవాయువు ఆ పెద్ద గ్రహమీద ఏర్పడ్డాయి. దానితో ఆ పెద్ద గ్రహాలు జీవులక నివాస యోగ్యుల కాకుండాపోయాయి హైడ్రోజన్ వాయువును నిలిపి ఉంచుకునే శక్తి చాలని భూమిది అది మంచిదే అయింది—కనుక జీవోత్పత్తి జరగాలంటే గ్రహం ఇంచు మించు భూమి అంత ఉండాలి మరి పెద్దదిగాని, మరి చిన్నదిగాని కాకూడదు.

అంతేకాదు. జీవోత్పత్తిని కాపించే విషయం మరి ఒకటి వుంది. అధ్యక్ష, నశాత్తు మన సూర్యుని తేజస్సు విపరీతమైన మార్పులు తేకుండా కొన్ని వందల కోట్ల సంవత్సరాలనుంచి స్థిరంగానే ఉంటోంది తేజస్సు కాస్త హెచ్చితే భూమిమీది జీవుల మాడిపోతాయి. తేజస్సు కాస్త తగితే జీవులు కలికి దిగుముగిపోతాయి నక్షత్రాలు అన్ని మార్పులీ అంత శివ్యమైనవికావు. తేజస్సు విపరీతంగా హెచ్చుతూ ఉండే నక్షత్రాలు కొన్ని ఉన్నాయి వాటిని పౌలెటింగ్ నక్షత్రాలు (Pulsating Stars) అంటారు అటువంటి నక్షత్రాల చుట్టూ గ్రహాల ఉన్నప్పటికీ అక్కడ జీవోత్పత్తి జరగదు. జంట నక్షత్రాలు (Double stars) అని కొన్ని ఉన్నాయి. రెండు నక్షత్రాలు ఒక దానిచుట్టూ ఒకటి ఒప్పులకుప్పు తిరుగుతూ ఉంటాయి. వాటికి గ్రహాలు ఉన్నప్పటికీ, వాటికి తగితే తేజస్సులో విపరీతమైన మార్పులు ఉంటాయి కనుక అక్కడ కూడా జీవోత్పత్తి జరగదు.

అంతేకాదు. నక్షత్ర తేజస్సు అధమవక్తం 300 కోట్ల సంవత్సరాలపాటు అయినా మార్పులు తేకుండా స్థిరంగా ఉండాలి విద్ధివ వదార్కం నుంచి ప్రకృతి శక్తులన్నల్ల జీవులు ఏర్పడడానికి, అవి పరిణతి చెంది ఉన్నత స్థితికి రావడానికి సుమారు 300 కోట్ల సంలు వదుతుండవలె అంచనా. పునకు ఆకాశంలో కుబడే నక్షత్రాల్ని ఉంతుంకకాలం స్థిరంగా నిలిచి వెలిగేవి కావు. కొన్ని బరువైన నక్షత్రాల్లా మూర్ఖునికన్న అనేకవేల రెట్లు కాలంలో ప్రకాశించి, ఇందనం త్వరగా జరుగే వేదనకుమని, త్వరలోనే పరినిలించి, తేలికైన చిన్న నక్షత్రాలు స్వల్పకాలాల్లో పొడుపుగా వెలిగి, చాలాకాలం బరికి

రైతు స్తోదరులకు శుభవార్త

మన్నికడు. పనితనానికి, ఫిదుపునకు,
SEI మోటారు వంతులనే వాడండి —

కృష్ణా ఫువ్వర ఎగిబిషన్ లో, పనితనమునకు
బహుమతి పొందబడిన యీ SEI మోటారు
వంతులు — (కోయంబత్తూరు)

అథరైజ్ డిస్ట్రిబ్యూటర్లు :

రవి ఎలక్రికల్ స్టోర్సు,
ఫోన్ నెం 7078

ప్రకాశం రోడ్డు గవర్నరు పేట,
విజయవాడ -2

ఉంటాయి. ఇక్కడి వట్టికలో నక్షత్రాల బరువులు, ఉపరితల ఉష్ణోగ్రతలు తేజస్సులు, వయస్సుపరిమితులు ఇవ్వాను.

నక్షత్రం ఒకటవ (సూర్యుడు=1)	వర్ణమాతా తరగతి	ఉపరితల ఉష్ణోగ్రత (సెం.గ్రే)	తేజస్సు (సూర్యుడు=1)	ఆయుస్ పరిమితి (కోట్ల సం. లలో)
17	B ₀	24 000	10 000	0 8
6	B ₄	15,000	600	8
32	B ₉	12,000	50	40
18	A ₄	9,000	10	200
15	A ₉	7,600	6	400
13	F ₅	6,500	4	600
10	G ₂	5,800	1	1,300
(సూర్యుడు)				
07	G ₈	5,100	0 3	3,000
05	K ₅	4,500	0 08	7,000
03	K ₉	3,600	0 02	10 000

దీనినిబట్టి సూర్యునికి ఒకటిన్నర రెండున్నర తక్కువ ఒకటవన్న నక్షత్రాల మాత్రమే 300 కోట్ల సం. కన్న అధికకాలం విలసిల్లు ఉంటాయని

తెలుస్తోంది కాని నక్షత్రం బొత్తిగా చిన్నది అయితే నివాసయోగ్యమైన సమశీతోష్ణ మండలం ఒకటే సంకుచితంగా ఉంటుంది ఇంత ఇరుకైన మండలంలో సుమారు భూమి అంత ఉండే గ్రహం ఉండే అవకాశం చాలా తక్కువే కదా? కనుక సూర్యునికి 13 రెట్లు బరువుకి లోపు, సూర్యునిలో సగం ఒకటవకి పైగా ఉండే నక్షత్రాలు మాత్రమే జీవదారణ సమర ములు అన్నమాట.

ఇంతవరకూ చెప్పిన దానినిబట్టి నక్షత్రాల చుట్టూ గ్రహాలు ఉండడమే అరుదైన విషయం వాటిమీద బీబోత్తుల్ని అనుకూల పరిస్థితులుండడం వరింత అరుదు లక్ష శ్యాశీర్షర్షాల వ్యాసం కలిగిన మన పాత పుంతలో జీవం ఎక్కడెక్కడ ఉన్నదో వెతకడానికి బయలుదేరితే లక్ష నక్షత్రాలలో ఒకదానిమీద, లేదా కోటి నక్షత్రాలలో ఒకదానిమీద జీవం కనబడుతుందేమో! ఇంత అరుదుగా కనిపించినా ఇది మరీ తక్కువేమో కాదు. మన గెలక్సీలోని ఇరవై మేకోట్ల నక్షత్రాలలో ఏ పదివేల నక్షత్రాలమీదనో జీవం ఉండవచ్చు ఇటువంటి గేసేట్లు విశ్వంలో చాలా సంఖ్యలో ఉన్నాయి. ౭: మహా సిక్కింలో మనం ఒంటరిగావుండదు మనకోటి జీవులు, లేదా మనకన్న తెలివైన జీవులు ఇంకా ఎన్నోచోట్లా ఉండవచ్చు. ఆ లోకాలలోని జీవులు మన భూమిమీది జీవులకే పోలి ఉండాలని ఏమీ లేదు జీవ పరిణామం చిత్రంగా బరుగుతుంది సైనికమైన సితోష్ణాలు, నీరు ఎక్కువగా ఉండడం ఉండకపోవడం, గాలి దట్టంగా లేండడం ఉండకపోవడంవంటి చిన్న చిన్న విషయాలు జీవ పరిణామాన్ని శాసించాయి కనుక, మన భూమిమీది జీవులను పోలిన జీవులు మరియెక్కడా ఉండకపోవచ్చు.

CUP FULL OF CHEER
P.C.P Coffee
PACKED GRINDER FRESH
NOTED FOR FRESHNESS & AROMA

PLANTERS COFFEE PROPAGANDA
 Arundelpet Post, GUNTUR-2.

ఆ వ లి గ ట్టు

శ్రీ నూతలపాటి గంగాధరం

ఏ పంచంగమూ ప్రకటించలేదు ఈ దినం ఆకాశాన్ని
ఇన్ని మేఘాలు కప్పేస్తాయని! ఏ శాస్త్రవేత్తా చెప్పలేదు
ఈ రోజు అందరి మనసులో ఇంత చీకటి వ్యాపిస్తుందని!
ఏ వైద్యుడూ వెల్లడించలేదు ఈనాడు పుడమి తల్లికింత జబ్బు చేస్తుందని!

ఇది కలత చెందిన కాసారం
దక్షతలేని సంసారం
తుఫానురేగిన సాగరం; ఉరుములతో పగిలిన అంబరం!
ఇది సంధి యుగం! సమస్యలతో నిండిన జగం!

పుడమి శిరస్సున కాలం కొరివి!
కొరివి తీసిన అగాధం!
అది చీకటికోన!
ఆకటి లోయ; విషవలయం!

అగడ్త కిద్దరి అనుభవాల పూరిగుడిసెలు!
అద్దరి ఆదర్శాల అద్దాలమేడలు!
నడుమ పెద్ద అగాధం—అదే ఈ దినం!
గుడిసెలు పెరగవు! అగడ్తలు తరగవు!
మేడలు దొరకవు!

అగడ్తలో కోడెత్రాచులు, కొరివి దయ్యాలు
గద్దె వెక్కిరిస్తూ పెద్దపులులు!
అన్నింటినీ కప్పేసే వింత చీకటి!
చీకటిలో మందే ఆకటి చిచ్చు!

గాఢమేడకాంతిని అందుకోబోయే క్షణంలో ఇవన్నీ అడ్డు నిలిచేవి—
ఇనప మొద్దుల్లా! పెను తుఫానుల్లా!
మంచు తెరల్లా! కంచు పొరల్లా!

‘రేపు మీద నీ కెందు కింత విశ్వాసం?’ అని కాలం నన్ను ప్రశ్నించినప్పుడు—
ఆవలిగట్టున మెరిసే అద్వైతమేడను చూపేవాణ్ణి!
అగాధవేపుచూసి పిడికిలి మరింత గట్టిగా బిగించే వాణ్ణి!

మీమిత్రుని :

శ్రీ రేవతి భాగ్యలక్ష్మి.

సవ్యాంధ్ర కవిత్వము -

మానవతాదృక్పథము

శ్రీ నాగళ్ల గురుప్రసాదరావు

వైష్ణవ నిర్వచనమున యంతములు లేండు గలవు. మానవతాదృక్పథ మనవేమి? కవిత్వ మనవేమి? మున్నుండు మానవతాదృక్పథ మనవేమియో చూడము. దానిని నిర్ణయించుటకు శాస్త్రములకడకు వెళ్లనక్కరలేదు. పాశ్చాత్యులు వ్రాసిన గ్రంథరాజములను తిరుగవేయవలసిన వనిలేదు. ప్రాచీనవేదాంధ్ర సాహిత్యములనుండి యొకరెండు పద్యములను దాహరించి, వాని తాత్పర్యములను దెలిసికొని, అనధ్యములు వ్రాసిన కవుల హృదయమును దర్శింపగలిగి నచో మానవతా దృక్పథమన వేమియో యిట్లే తెలియును.

దక్షిణాపథమును నిష్క్రమించుముగా నేలిన సార్వభౌములలో వైష్ణవ్యదేవ రాయ లగ్రగణ్యుడు. అల్లసాని పెద్దన యావ్రభువు సాహితీసమరాంగణ సార్వ భౌమార్థమును కరురార గాంచిన యాంధ్రకవిరామిలామహానుభావు. అష్టదిగ్గజము లలో నొకడు. మూరురాయర గండదగు శ్రీ కృష్ణ శైవరాయలు కన్యమూసిన నాడు దక్షిణాపథము తిల్లలేని బిడ్డ యయినది. పర్యవ్యాసంపై భాండనమృద్ధి గలిగిన గద్దలో చీకటులు చెరలాడినవి. అనాడు పెద్దన చెప్పిన చాటు పద్యము — ఈపద్య మా మహాకవి వ్రాసిన శతకమునందలి దన్న విమర్శకులును గలరు — తెలుగువారి చేతికందినది. అపద్యమిది.

యెదురైనచో దన మడకరింపదు డిగ్గి
తేలూత యొనగి యెక్కించుకొనియె
మనుచరిత్రం బందుకొనువేళ బురవేంగె
బల్లకి రనలేక బట్టి యెత్తె
తిరుదైన కనిగండ పెండెరమున కీచె
తగుదని తానె పదమున దొడిగె
గోకట గ్రామాద్యనేకాగ్రహారంబు
లడిగిన సీమలయందు నిచ్చె

వాంధ్ర కవితాపితామహా! యల్లసాని
పెద్దన కవీంద్ర! యని నమ్మఁ బిలుచునట్టి
కృష్ణరాయలతో దివి కేగలేక
బ్రతికియున్నాడె జీవచ్ఛవంబు నగుచు.

ఆ రాజకవికి, ఆకవిరాజునకు నడుమగల యాత్మీయత యీ పద్య ములో నిండియున్నది. “బ్రతికియున్నాడె జీవచ్ఛవంబునగుచు” అన్న చివరి పాదము పెద్దన యాక్రందనమునకు మచ్చుతునక. పెద్దన యెదురైనచో రాయలు చేయూతనిచ్చి యను గెక్కించుకొనెను. మనుచరిత్ర కృతి యిచ్చిన నాడు పురమేగుటకై తన చేతితో పల్లకివెత్తెను. స్వయముగా రాయలు పెద్దన కాలికి గండపెండెరము తొడిగెను. అడిగిన సీమలలో కోకటము నున్నగు నగ్రహారముల నిచ్చెను. రాయలెప్పుడును “ఆంధ్రకవితా పితామహా!” యని పెద్దనను ఆహుతింపచేడివాడు. తాను పొందిన మర్యాదలను, రాజాదరణమును పెద్దన యీ పద్యములో తనివిదీర వర్ణించెను. మరొక విషయ మిందు గానరాదు.

మహాత్మాగాంధీ మరణము చేతిలో మరణము పొందుట, తరళరముల

నుండి మరి మీ భారతజాతిపై వేసిన మూగరామునకు తార్కాణము. ఆ మహాత్ముని చావు తామును నీచరామమూర్ఖుగారి పృథ్వీయమును మఱచిచినది. ఆ మధనముచేత యవ్వతప్రాయమగు “అమరజ్యోతి” కావ్య మావికృషించినది. దానిలో మహాత్ముని జీవనచరిత్రము, మతదృష్ట్యము, బాహ్యజీవితము వలన కని పొందిన యావేదనము స్పష్టముగా విశ్లేషించినది. ఈ క్రింది పద్యము లో కావ్యమందలివి.

బురుగ్గు లొకనికి నొకనికి తెక్కుభజన
నభుత యొకనికి నొకనికి బానిసముగ్గు
గ్రామమొకనికి నొకనికి గుటుగుడు
మేని సాక్షాత్ర మేని హిందూమతముగ్గు

క్రుల్లిన యొముకకై కుక్కగుంపులవల
పథికారములకు గారాదువారి
లంచాలగడ్డి కాపించి సేవధర్మ
నియమముల్ బలిసేయ నేర్చువారి
కునానావణిజ్యోపగూహవోడికకై
సుధవోలె బ్రహ్మచర జాత్రువారి
పరమార్థ్యేషిగ్గు కురగి వాటివచ్చగ్గు
తలమందలి బీల్లవెండువారి

దేహిత కృత్యములపేర దెచ్చు నర్థ
మాతృబంధువులకు బంధునట్టివాని —
బ్రతుకు గనలేక కన్యమూసినది గాని
కలదె నీగుండెపై బ్రెల్లగల బంధుని.

బుద్ధుని యెంపముక్కుల కప్తార్థములా గుడు బట్టెట్టి నెం
విద్వజమెల్ల జూసి; రసవిత్రవిధుల్ కథలు బంధువుల
వృద్ధియొనర్చి రాతం దుడయించిన భూమిలందరి యొడ్డో
బొద్దము నెట్టివైచిరి జపానుపయామం వాల్చులందరి.

మొదటి పద్యములో హిందూమతముయొక్క అసమ్మతవిధిదృష్టి స్పటిక వృష్ట్యముగా చూపబడినది. రెండవ పద్యమునందు పక్షోక్తి కలదు. మహాత్ముడు మరణించిన మాట నిజమేగదా! గద్దె యాయనపై రివ్వలరు ప్రేమిసమాట నిజమేగదా! కవిగారు గాంధీ మరణమునకు గాద్దె కారణము గాడనుచున్నారు. గాంధీ గుండెపై ప్రేర్వలె పోటునుండు లేనలేదట! మరి మహాత్ముడెట్లు నిర్యాణము చెందెను? మహాత్ముని ప్రత్యక్ష కన్యలయిన వారు క్రుల్లినయొముకకై కుక్క గుంపులు చొట్టాడుకొనునట్లు అధికారమునకు కారాదుచున్నారు. లంచాల గడ్డికై సేవధర్మనియమములను బలి చేయుచున్నారు. చీకటి జేరములు సాగించి ప్రబలచెల్లరు అన్యుతమువలె త్రొగుచున్నారు. మరద్యేషముతో అబాలగోపలమును భూకంఠకోయముచున్నారు. దేశపకారమున కని చెప్పి సామూహిచ్చి తన చుట్టూ నిర్యాణము చెందుచున్నారు. పీరి బ్రతుకు చూడలేక బాహుజీ కన్యమూసెనెగిరి, గాద్దె రివచ్చరు గుండ

నలనగాదు. బుద్ధుడు చనిపోయినప్పుడు గూడ, గాంధీగారు మరణించినప్పుడు కూడా, స్వామిని విడిచి మనుష్యుడయిన బుద్ధునకు దేవలనును అంటించి పురాణములు వ్రాసి కడకు జొరవ తమను జన్మభూమినుండి యీతర దేశములకు గెంటి వేసి ఆ విధముగనే గంధేయ వాడము భారతదేశమునుండి పారి దోలబడునని వ్యంగ్యం ఈ కావ్యము 1948 లో రచించబడినది. తరువాతేండ్లలో గంధేయవాది మీ దేశములో వెంతకాలానినదో, ఏ రూపములో సున్నదో యీతరకు తెలియును కని, ప్రవక్తయనుట కింతకుండు తాత్పర్య మేమి కావలయును? ఈవాడు గాంధీగారిపేర జరుపు "జాతర" గంధేయవాదము యొక్క అభావమునకు ప్రత్యక్ష నిదర్శనము.

పెద్దన రాయల మరణమును గూర్చి వ్రాసిన తుమ్మల సీతారామ మూర్తిగారు మహాత్మా మరణమును గూర్చి వ్రాసి రెండు సమానమయిన సన్నివేశములే కాని పెద్దనగారు వ్రాసిన అధ్యాయంలో, అల్లశ్లో మయిన యానాటి సమాను కానరాదు. ఇచ్చోడి, మెచ్చోడి యేలిక యేగెనయను భాధ యున్నది తుమ్మల సీతారామ మూర్తిగారి పద్యములట్టి విగావు ఈ పద్యములలో మహాదేవ మున్నది అనాటి— నేటిదిగూడనని చెప్పనచ్చు— భారతీయ సమాజము సాత్త్వికమైనది కని చరిత్రక దృష్టి గోచరించుచున్నది పెద్దన రాయల మరణమును పై యిక్తికదృష్టితో చూచి యాత్మానుభూతిని వర్ణించెను సీతారామమూర్తిగారు ఆల్పవ్యక్తియనుట విస్మించి, సాంఘిక దృక్పథమునుండి బాహ్యీకరించును దర్శించెను ఆ ప్రాచీనకవి యానాటి సంఘమునకు ప్రసాది గాదు ఈ సమీక్షింప యానాటి సంఘమునకు ప్రసాది ఆ కవి యానాటి ప్రతిభతో తాదాత్మ్యము చెందలేదు సాంఘిక పరిణామమును బాడలేదు ఈ కవి సమకాలిక సమాజములో తాదాత్మ్యము చెంది, సాంఘిక పరిణామము దర్శించెను పెద్దనది య యన గొంతు కాక, సీతారామమూర్తిగారిది ప్రజల గొంతునది

మానవాధ్యక్షమును మెమోరీ యిప్పటికిగాని తేటతెల్లమగుటకు ఒకటి సమాజిక పరిణామము అంగీకరించి, ఆయా సన్నివేశములలో ప్రజల విండు సమాజములకు తెల్లగా గుర్తించి, ఆ దునుభూతులను దవవిగా జేసి కొని, ప్రజాపరిధియై రంగమునకు వచ్చి, రచనలు గాంచుట మానవరాధ్యక్షము ఈ దృక్పథము కవి నకల బంధములనుండి సంఘమును విముక్తి చేయుచు వాడుకలను ఆ విముక్తియే యాత్మవిముక్తియని భాంచును. మరణమో, భవమో, యధికరణమో, యపాంశరణమో స్పష్టించిన తర గతులను తెలియ, జాతులను కవి తృణీకరించును అతని ప్రకారము మానవుడే పూజ్యుడు మానవాధ్యక్షయమే మ్యాము చిత్తసత్తుల వెన్నును ఖాలోకము సుషేపింప నొల్లదు రవించుని యా పలుకులను వినుడు.

Leave this chanting and singing, and telling of beads! Whom dost thou worship in this lovely dark Corner of a temple with doors all shut? Open thine eyes and see thy God is not before thee.

He is there where the tiller is tilling the hard ground and where the path-maker is breaking stones. He is with them in sun and shower, and his garment is covered with dust. Put off thy holy mantle and even like him come down on the dusty soil.

Deliverance? Where is the deliverance to be found? Our master himself has joyfully taken upon him the bonds of creation; he is bound with us all for ever.

మానవరాధ్యక్షమునందు విమర్శయందును. అది సాంఘిక విమర్శ గానచ్చు. సుతి విమర్శ గానచ్చు. రాజకీయ వ్యవస్థా విమర్శగానచ్చు. ఈ విమర్శ

మానవాధ్యక్షయమున కధిమూలముగా సాగును మానవరాధ్యక్షమునకు మానవుడే వాయకుడు మానవత్వమే ప్రమాణము అంగధలో ఈ మానవరాధ్యక్షమునకు 'Humanitarianism' అని పేరు దానిని అత్తిశాస్త్ర నిఘంటువు Dictionary of philosophy నాలుగు విధములుగా విర్ణయించుచున్నది 1 కేవలమా మానవజాతి విలంబ యందే పరమానందని ప్రధానముగా కలిగియుండుట మానవరాధ్యక్ష మనబడును. 2. మానవం యార్జిని పోదోలి శ్రేయస్సును గూర్చు సాంఘిక నైతిక కార్యక్రమము మానవతావాదము ఆ కార్యక్రమము రాగానుప్రేరేపకమయిన యధినివేశములో కూడియుండును. ఒక్కొక్కసారి యది జీవహింసా నిరోధక రూపము ధరించును జీవకారణము దానికి జీవగ్ర 3 కేవల విజ్ఞాన శాస్త్రములు ప్రమాణము అని విశ్వసించి మానవహింస చేయని మానవరాధ్యక్షము పూజనీయమైన విరాణ్యార్జి మానవజాతియే గాని భవంతిండు గాదు, ప్రవృత్తిగారు అని యీ దృష్ట్యము చాటును 4 క్రీస్తు దీపత్యమును తిరస్కరించు తాత్త్విక సిద్ధాంతము గలది మానవరాధ్యక్షము దీనికి ఈ వ్యాసమున కెట్టి సంబంధము లేదు మిగిలిన మూడు విర్ణయముల కిందు ప్రాధాన్యము గిందు

ఏది కవిత్వము? అను ప్రశ్నకు సమాధానము చెప్పుట కష్టము అంగధ సాహిత్య ప్రపంచములో ఈ విషయమున ఏకాభిప్రాయము లేకపోవట దురదృష్టము పెంపము, రాజకీయములు, విశ్వంశం ప్రవృత్తి— ఈ మూడును నేను కవిరా నిర్వచనమునకు ప్రతిబంధకములుగా నిష్కమయించి ఇతర మతములను దుర్మొత్తి పోసినగాని రమ మతము యొక్క తేజస్సు వెల్లడికాదని భావించు వారు, తాము వలచిన వర్గ కలహమునో ప్రజాస్వామ్యమునో ప్రస్తుతించవలయుననువారు, సంప్రదాయ ముద్ర నేక కొనిన దంతయు క్రాంతినిరోధక మనువారు కానె చిగించి, కవచములు ధరించి, యీల వివాదకా పవచ్చుచున్న రోజులది అట్టిచో కవిరా నిర్వచనము నందు ఏకాభిప్రాయ ముండుట యసాధ్యము ఏరకమయిన "సర్వోచసములు" ధరింపకుండ సాహిత్య ప్రపంచము అడుగుపెట్టిన వారికి గాని సత్యము సాత్త్వికమైనదా మానవుని యనుభవమే యితర ప్రమాణముల కంటె మిన్నయగు ప్రమాణము సాహిత్య ప్రపంచమున "శబ్ద"దగు మానవుని యనుభవ మెట్లున్నది?

పిదప నొక గ్రంథమును ఉదాహరణముగా మన హృదయములో స్పృందనమో, విక్రయయో పుట్టును. అది పుట్టుటకు కారణము గ్రంథము సంఘర్షణ భావము ఆ భావములు ము మూహించబడినై, కమత్కారముల కలిగించుటకు శక్తిమంతములు కావున మన హృదయము వెంటనే స్పందించును. భావములన్న యీ స్పందన శక్తికే "కవిత్వము" అని పేరు ఈ గ్రంథములో కవిత్వమున్నది, "ఈ గ్రంథములో కవిత్వము లేదు" అని మనము చెప్పుచున్నా మరే అర్థమేమి? ఈ స్పందన శక్తి యొక్కదానిలో నున్నది మరొక దానిలో లేదనియే గదా! కావున పాఠకుల హృదయ మెవట స్పందించుచున్నదో యచట "కవిత్వ" మున్నదన్న మాట. కవిత్వమున కింతకుండు నిర్వచనము చేయుట సాధ్యము గాదు. దీని సంగీకరించినచో జగన్నాథ పండితుడు చేసిన కావ్య నిర్వచన ముత్తమోత్తమమని యనిపించును. ఆ నిర్వచనము మానవుని యనుభవమును కాచి వడబోసి నట్టిది.

జగన్నాథ పండితుడు "రమణీయార్థ ప్రతిపాదక శబ్దః కావ్య"మని నూత్రించెను. ఇందు "రమణీయార్థ" మనునది యతిప్రధానమయినది. అర్థమనగా లోకములో సామాన్యముగా మన మనుకొను శబ్దార్థము గాదు. ఆ నూత్రితములో అర్థమును మాటకు భావము (Idea) అనియే యర్థము. రమణీయమనగా కేవలము సుందర మయినదను అర్థమును చెప్పరాదు. దానికి "లోకోత్తరమయిన చమత్కారము కలిగించునది" యని యర్థము చెప్పవలయును. కావున లోకోత్తరమయిన చమత్కారమును కలిగించు భావమును ప్రతిపాదించు శబ్దమే కావ్యమని జగన్నాథపండితుని నూత్రితము యొక్క తాత్పర్యము. ఆహ్లాదకరమగు చమత్కారమును కలిగియుండుటయే సౌందర్యము. ఎంత చమత్కారముండునో, కావ్య మంత రమణీయముగా నుండును. ఈ చమత్కార సౌతువు వలన— ఈ కవిత్వము వలన— పాఠకుల, శ్రోతల హృదయము స్పందించును. వారు పరవశింతురు.

పై వ్యాఖ్యానములో “కవిత్వము” “కావ్యము” అను రెండు పదములు గలవు. ఈ రెండు వాకటియే యను భ్రాంతి లోకములో గలదు. అదియు గాక కవిత్వము వ్రాయు చున్నాడప్పుడు కేవలము పద్య కవిత్వమును వ్రాయు చున్నాడని యర్థము చేసికొను ఆచారము లోకములో కలదు. లోకోత్తరమైన యాహ్వానము నిచ్చు భావము యొక్క శక్తికి కవిత్వమని పేరు. దాని పర్యాయ పదమే కావ్యత్వము. కవిత్వమున్న భావమును ప్రతిపాదించు శబ్దము కావ్యము. కావ్యము దృశ్య శివ్యములని ద్వివిధము. కావ్యము పద్య రూపమున గాని, గద్య రూపమున గాని, చంద్రా రూపమున గాని యుండవచ్చును. రూపకోస రూపక రూపమున నుండవచ్చు. చంద్రరూపంలో వ్రాయలేదని, వ్యాకరణ నిష్ఠమై లోకో యున్నదని కవిత్వము గల కావ్యము వీనడించుట తగదు. అట్లే చంద్రరూపంలో వ్రాసెనని, యలంకారము లుపయోగించెనని, సంప్రదాయ మున్నదని వెక్కిరించుటయు పిరపాటే యగును. పౌదయము సరించుచున్నదా ? లేదా? యన నరీక్షయే పరమ ప్రమాణము. మత మోక్షమువలన, రాజ కీయోన్మాదము వలన, విశ్చింభల ప్రవృత్తి ప్రీతివలన పౌదయము కలుషితము గారదు. అనాడు కావ్య నిర్వహణమునందు తప్పక యేకాధిపత్యమునకు రాగలము. ఇప్పటి యవ్యవస్థ తొలగి పోగలదు.

ఏ రూపమున నున్న కావ్యమున కయినను రసము అత్య శాస్త్రకారులు “రసము” అను పదమును తర్కశాస్త్రము వాలంటముగా గాని యొకయైన చెడగొట్టిరి. “రసము” అనునది “శాస్త్రము”ల ప్రకార ముపయోగింప బడలేదు. దాని కింపు నికారము గలదు. ఆ యర్థమును రాక్షసర్షి యనంత కృష్ణ శర్మగారు తెల్పగా వివరించిరి. వారి మాటలలో రసమనునది యీ రూప మున నుండును. “ఏ భావములైనను వాని తీక్షణతలతో నవిధిత వేద్యాంతర ముగా ననుభవించ గల్గుదుమని, శూచింద స్వరూపములై రస శబ్ద వాచ్యము లగుచు; అనిగా ప్రియమగుచు న్నూ. అనిపింపు భక్తి వాఙ్మయము గూడ రస ములేయని వాదించువారు మరణో లేకపోలేదు. తర్కశాస్త్రము నోరు మూసి నను పౌదయమును మూయుటలేదు. కావున, ఏని రస భావనాబలములే నెకను గలుగు వివిధములగు శోకము, మోహము, అపరాధ, ద్వేషము, సంతోషము, ప్రణయము మొదలగు భావము లగుటచు చిత్త నికారముల మూలమున వర్ణింప వలసిన పదార్థముల స్వరూపమును నిర్ణయించి, విశ్లేషమును (ఏ విశ్లేష మైనను నర) పరశమగు భావతో దీర్చి యెదుర నిలిపవలయు, రసానుభవ సంస్కారము గల సహృదయుల కట్టి మనో వికారములే కలిగి, అవి యెట్టివైనను, శిల్పమందు గల యోకానోక యనిర్వచనీయమయిన మహిమచే ఆనందముగా బరిణమించును. ఆ యర్థమందే ప్రకృతము రసపదమును నే నుపయోగించె దను. అది యిచ్చే విధమునని పలకపై సుదృఢో వ్రాసి మాప సాధ్యము గాదు.

కవిత్వ సాహిత్యమున కది ప్రాణము. కవి దానిని దీర్చినట్లెల్ల నందుకు దగిన మర్యాద బొందును. తక్కిన గుణములు, అలంకారములు, రీతులు, పాక ములు మొదలగు చర్మశబ్ద ధర్మములన్నియు నా భావ ధర్మమున కుపస్కార కములు గాగలవు గాని దాని తరువాతవి. వానిని చక్కగా పర్యవేక్షించుటచే గూడ నొక యానంద ముబయించును. కాని అది రసములో దులభముగాదు. వీనిని గూర్చిన యెందు రెండు లోకములను గమనింపక పోవచ్చును. కాని మూల మగు రసమున కేమాత్రపు పట్టును గలిగినను రసీకులు సహించ లేరు.”

మానవతా దృక్పథ మన సమీయా, కవిత్వమన నెట్టిదో తెలిసికొంటిమి. “నవ్యాంధ్ర కవిత్వము” అని యనుచున్నాముగా! దానికి మొదల తెక్కడ? పాశ్చాత్య సంస్కృతిలో పార్శ్వ పిల్లనిన నీమ, పిల్లదామయిన భారత దేశములో పాశ్చాత్య మొదలయ్యెడి. ఈ దానినినే సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవనమని పేరు. అంగ భాష రాజభాషయై, లోకగు భాషగా అవతరించినది. నవ్యాంధ్రము కవిర మయిన యాంగ భాష పోషించుచున్నది. వారి కోక తేడతోకము కన్నట్టి నది. వా కాంగ్ల సాహిత్యమును తరల రుచి చూచి నూతన భావ సంపదను కోర్ గొట్టిరి. పాశ్చాత్య సాహిత్య సంబంధము లుత్తర దేశ భాషలకు మాదిరిగా తెలుగు నకు కూడ నెలాగులును కల రొచ్చెడి. ఆ విధము మొదలయిన నాదే నవ్యాంధ్ర క కలుగుటకు వారి సలకబడింది. ఆ సాహిత్య సహిత ప్రభావమును రుచియు దాకడలు ఈ ప్రాంతి పట్టుముగా పట్టించెను :

“When we first became acquainted with English literature, we gained from it not only a new wealth of emotion but also the will to break man's tyranny over man. Our ears rang with the proclamation abolishing the shackles of political slavery. And there was the stern challenge to the attempt to turn human labour into an economic commodity. This was a novel point of view. We had taken it for granted that the accident of birth or the fruits of action pursue us from our past lives and could never be disowned; that the resultant sufferings and the indignities of an inferior status had to be meekly accepted; and our lot could change only thro' an accident of rebirth. Even to-day, in our educated circles, there are people who believe in resisting political denials but ask us to be reconciled to the insult of social and religious disabilities. They forget that the habit of submitting to conditions into which one is born is predestined and inevitable is the strongest link in the chain of our political servitude. However, our contact with Europe has awakened us to the universal laws of cause and effect; and it has given us a set of values of against which scriptural dispensation and age old convention declaim in vain. It is on this ground that we take our stand in trying to improve our political status inspite of all our short comings. If, today, we challenge our rulers with demands which we would not have dreamed of presenting to a Mughal Emperor, it is because of the ideal voiced in the words of the poet: “a man's a man for a' that”.

2

ఈ విధమయిన సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవనము ననుమించి విద్యావంతులు, ప్రజ్ఞామూర్తులయిన తెలుగు వారు సాహిత్య స్పర్శ చేయుటకు పూను కొనిరి. ఆ సాహిత్యము నందలి యోగదేశమునందు ప్రతిబింబించిన మానవతా దృక్పథమును పరామర్శించుటయే యీ వ్యాసము లక్ష్యము. సాంఘిక రాజకీయోద్యమముల రాచాపిళ్లక, రోషద్వ కవులనేమలు, పరిణామమును గుర్తించి, కళాత్మక రచనలు చేసిరి. ఆ యుద్యమముల ప్రభావము, ఆ పరిణామ స్వరూపములు కాని కావ్యముల సమీక్ష చేయుట యీ వ్యాసము యొక్క పరిధి అని చెప్పవచ్చును. వల రకములయిన కావ్యములు పరభృతములుగా ప్రభ వింపినప్పటికి, ప్రభావములయిన వానిని పరిశీలించుట సులభము. అంతమాత్ర మున ఇతర కావ్యముల సుపేక్షించిన ట్లుపొందుట సహృదయతకు లక్షణము గాదు.

3

ప్రాచీన సరీర సాహిత్యముల గురించి శూచితముగూర్చి. ఈ యంతరము పుస్తకయంతరంగముతో ముద్రపడినట్లుంది. భంధిస్తులను

స్వీకరించుట వంప్రదాయ లక్షణమనియు, స్వీకరింపక పోవుట యభ్యుదయ లక్షణమనియు నొక ప్రవాదము చిరకాలమునుండియు సాహిత్యప్రపంచమున స్థిర పడినది. ఛందస్సునునది కవిత్వమునకు కేవలము బాహ్య స్వరూపమే అట్లే వాక్యరణ బద్ధమైన భాష వెనుకచూపునకు గుర్తనియు వ్యావహారిక భాష ముందు చూపునకు మూడలయనియు ననుకొనుట వాడుక యంపనది శబ్దము కవిత్వమున రిధనము మాత్రమే ఆ బాహ్య స్వరూపము, ఈ సాధనము ప్రధానములు గావని చెప్పవీలు లేదు కాని యారెండింటికంటే కవియంతరంగము అతి ప్రధానము ఆ యంతరంగమున దర్శించుటకు రాజమార్గము కావ్యము వస్తువు వెన్నికొనుటలో, సన్నివేశములను దిద్ది తీర్పుటలో, వర్ణనలు చేయుటలో, ప్రాతలచేత పలికించుటలో కవియంతరంగము —లక్ష్యము — బయట వదుచునే యుండును. ఇట్లునుకొనిన గాని, నవీన కవులను నడిపించిన మానవతా దృక్పథమును కనుగొనలేము.

శరవేగముతో మారుచున్న సంఘముతోనివారు గావున, నవీనకవుల పరిణామమునకు స్వాగతము పల్గిరి ఆయా యుద్యమములు తల యెత్తి పెప్పుడు తమ పౌదయము స్పందించినట్లుగా సంఘప్రతినిధులై కావ్యగానము చేసిరి ఇట్టి పోకడ ప్రాచీన కవులలో కానరాదు రెండు వేలేండ్ల యీ లోపల తెలుగు మాగాణమున ఎన్నో మార్పులు జరిగినవి అమార్పులు ఒకపుల గుండెలలో ఎట్టి వృందనము కలిపినచో మనకు తెలియకుండునట్లు చేయుట యాకపుల దోషమని నా యభిప్రాయము గాదు అనాటి జాతిని, నడిపించిన శక్తులు వేరు మతము, రాజ్య వ్యవస్థ, ధర్మశాస్త్రము లానాటి ప్రజల శక్తులు ఈనాడు శక్తులు (ద్రోసిరాజన్) శక్తులు గలవు వానిలో ప్రజలశక్తి మానవతా దృక్పథము.

వస్తు స్వీకారమునందు, తన్నిర్వహణమునందు ప్రాచీన నవీనకవులు భిన్న మార్గములలో ప్రయాణించిరి ప్రాంతముగా అనాటి కావ్య వస్తువు అమానుషము. అతిలోక మహిమలు చూపునది. అకావ్యముల యందలి ప్రాతలు అదృతామాములై భక్తిని గల్గించునవి. శివకవులు ప్రాసిన గ్రంథములు, కాశీఖండ శివరాత్రిమాహాత్య పాండురంగ మాహాత్య ములలోని కొన్ని యుపాఖ్యానములు, నిరంకుశోపాఖ్యానము వంటి ప్రబంధములు చారిత్రక సాంఘికేతివృత్తములతో కూడినవి కావచ్చును గాక! కాల ప్రభావమును బట్టి వాని యందును, అమానుషాశములు చోటు చేసికొన్నవి ఇక దేశి కవిత్వము పామర కవిత్వమును బిరుదును పొందినదే తప్ప శిష్టులనబడువారి యాదరణమునకు ప్రాతము కాలేక పోయినది నవీన కవులలో ఎక్కువమంది చారిత్రక సాంఘికేతివృత్తములను స్వీకరించిరి ఏదేశ చరిత్రయందైన, ఏ దేశసంఘమునందయిన ప్రజల కాదర్శమూర్తులుగా నుండదగు వారి కథ లెన్నో యుండును. ఆయాదేశముల కన్నలు వానిని గ్రహించి కళామయములుగా చేసి, స్వదేశియుల సలరించురు ఇట్టి పద్ధతి నవీనకాలమునందు ప్రచలిత మయినట్లుగా ప్రాచీన కాలమున కాలేదు.

తిరుపతి వేంకట కవులు ప్రాచీన కవిత్వమునకు భరతవాక్యము, నవీన కవిత్వమునకు నాందీ వాక్యము పలికిరిని యొక విమర్శకు డుగ్గడించెను. తిరుపతి వేంకట కవులు పద్య కవిత్వమును ప్రజలలో బహుశ ప్రచారము చేసిరి. రాజాస్థానములకు పరిమితమయిన కవిత్వమును రచ్చలకు తెచ్చిరి. భాషా విషయమున పలుసోకడలు పోయిరి వారే మనిరో చూడుడు —

కాలము బట్టి, దేశమును గాంచి, ప్రభుత్వము నెంచి, దేశభాషా లిఖితాంగి మారుటది సత్కవి సమృతమౌట, నన్నదేశ్యులును నాంధ్ర భాష గలవౌటను, నాచితి బట్టి, మేము కచ్చాలను వాడుచుంటి, మది పండితు లేగి నొప్పుకుందురో!

ఈ భాషావయోగమునకు దీటువచ్చునది వారి విరాఘాలు కాని శయ్య వారు బుద్ధచరిత్రము ప్రాసరి. ప్రణానందాది సాంఘిక ప్రబం

ధములు ప్రాసరి కాని వారి యాత్మ నానా ప్రాచీన సంప్రదాయములవైపు మొగ్గినది ఇతివృత్త నిర్వహణమున నేమి, లక్ష్యమునందేమి తిరుపతి వేంకటకవులది పురాణ మార్గము బుద్ధ చరిత్రాది కావ్యములను “సాందర సందము”తో పోల్చి చూడుడు. గురుశిష్యుల యంతరంగ మిట్టే తెలియును. తిరుపతి వేంకట కవులు భాషా పరిణామమును గుర్తించినంతగా భావ పరిణామమును అంగీకరింప లేదు. వారు ప్రాచీన కవిత్వమునకు భరతవాక్యము నవీనకవిత్వమునకు నాందీ వాక్యము పలికిరన్నపుడు, దానికి భాషాకావ్యపరముగానే వ్యాఖ్యానము చెప్పుకొన వలయునే కాని భావ పరిణామ పరముగా గాదు. పరివర్తనము చెందుచున్న సంఘమునందు బహుజన సుఖమును, బహుజనహితమును కల్గించు భావము లనియే యిచట భావము లనువాని కర్తము. ఒక్కసారి మొదట నిర్వచించిన మానవతా దృక్పథమును బరిశీలింపుడు.

వంగదేశమునకు రాజారామ మోహన రాయల వలె ఆంధ్రదేశమునకు కందుకూరి వీరేశలింగము గారు “నవీన మానవుడు” వారు ప్రధానముగా సాంఘిక సంస్కర్త సారస్వతము వారి సాంఘిక సంస్కరణమునకు సాధనము. వారు భిన్న సాహిత్య ప్రక్రియలను ప్రాసరి వారే. ప్రాసినప్పటికి అందు ఉపదేశము ప్రధానము. కళ గణము. మరి సాహిత్యము — కవిత్వము — కళానిలయము. శిల్పమయమయిన నృసి చేయలేకపోవు చున్నాడనే యిది వీరేశలింగముగా రనుకొన్న రోజులు లేకపోలేదు వీరేశలింగము గారి చేత సారస్వత వ్యవసాయమును జేయించినది వారి మానవతా దృక్పథమే అది రసమయమయిన సాహిత్య నృసికి (తోపదీయ) లేదు సాంఘిక సమన్వయ ప్రధానముగా చేసికొని సారస్వతనృసి, చేసినచో అసమన్వయ యభావమున, అసారస్వతము దేశ కాలబద్ధమగును కావ్యమును (రికాబాధితముగా చేయునది యందలి రసమయమయిన శిల్పము

భాషాభావములందు, వస్తుస్వీకారమునందు, దానిని కళామయముగా దిద్ది తీర్పుటయందు పరికౌత్త బాటలు వేసినవారు గురజాడ అప్పారావు గారు. తెలుగు పెలుకుబడిలో గల జీవమును గూర్చి కొక్కిచెప్పిన వాడాయన. కన్యాశుల్కము మాట యలుండనిండు. చిన్న కథలమాల చెప్పనే? అరిష్ట దాయకముగా లోకము భావించు తోకచుక్కను “సంఘ సంస్కరణ ప్రయాణ పతాకగాన్” భావించుట అప్పారావుగారి క్రొత్త దనమున కుదాహరణము అనాటి ఛాందసులు అప్పటి సంఘసంస్కరణోద్యమములను తోకచుక్క వలని కీడుగా భావించిరేమో యని వాయునుమానము

“పెల్లలోకము వొక్క యిల్లె
వర్ణభేదము తెల్ల కల్లె
వేల వెరుగెద ప్రేమబంధము
వేడుకలు గురియ.
మతము లన్నియు మాసిపోవును
జ్ఞానమొక్కటి నిలిచి వెలుగును
అంత వ్యర్థ ముఖంబు లన్నవి
యవని విలసిల్లున్”

అని యాకాలమున ననుట యాయనకే చెల్లినది సంఘము సంగతి మత మ్మానము చీల్చి చెందాడుట యాయనకే చెల్లినది. ఈ ప్రసిద్ధి పంక్తులను చదువుడు.

మనిషి చేసిన రాయరచ్చకి
మహిమ కందని సాగి మొక్కుట
మనుషులంటే రాయరచ్చం
కన్న కనిష్టం.
గాన చూస్తావేల బాలా?
దేవుడెక్కడో దాగనంటూ
కొండకొనల వెతుకు లాడే
వేలా?

ఉత్తర దేశమంతటా దిగ్విజయంగా నడుస్తున్న మహాజ్వల బిత్తుల
వటప్రపూర్ణకొంతారావు సమర్థింపబడిన హేమాఫిలిమ్మేవో

సప్తస్వరాలు

శ్రీకృష్ణ-దర్శకత్వం వేదాంతం రామవర్మ సంగీతం. T.V.రాజు

TO THEE

92/12

కన్ను తెరిచిన కానబడదో?
మిషి మాత్రుడి యందు లేదో?
యెరిగి కోరిన కరిగి యాదో
ముక్తి!

మోసనత్వము ముఖ్యమని, వర్గభేదముల నతిక్రమించిన యుధార దృష్టిని లిప్తు సాహిత్య ప్రక్రియలలో చూపుట యప్పారావుగారి యుగానుకూలమయిన పౌడయమునకు నిదర్శనము. 'లవణ రాజు కల' యందలి సన్నివేశములు వారి నవయుగదృష్టిని జూపును. రాజులో అప్పారావుగారే కన్పింతురు. రాజు మారితో నన్న మాట అప్పారావు గారిని గాక మరెవరిని? ఆమాటలివి?

మలిన వృత్తులు మాలవారని
కులము వేర్చిన బలియు రాక దే
శమున కొందరి వెలికి దోసిరి
మలినమే, మాల.

కులము లేదట ఒక్క చేటున
వనరముల పొందించువారికి;
కులము కలదట నరుల వేరెడి
క్రూరకర్ములకున్

మలిన దేవాల మాల లనుచును
మలిన చిత్తుల కధికకులముల
నెలవొసంగిన వర్గధర్మ ము
ధర్మ ధర్మంబే

మంచి చెడ్డలు మనుజులందున
యెంచి చూడగ రెండె కులములు
మంచియిచ్చుది, మాలయైతే
మాలనే ఆగుదున్.

క్రొత్తమును బట్టి యెంతో సాహసమున్న వ్యక్తిగాని యీ భావములను తీర్చివేయలేదు. మలిన దేవాల మాలవారట! మలిన చిత్తులు అగ్రవర్ణముల వారట! పాతువాదము, పర్వమాననసాక్షాత్తము ఇట్టే వ్రాతలకు మూలపదార్థములు. దేశభక్తి గేయము పరిమితవరణములను బ్రద్దలు చేసి బయట పడి జాతీయతాదృష్టిని పెంచుకొన వలయునని ప్రభోదించునట్టిది. భాష విషయమున అప్పారావుగారితో ఏకీభవించలేని వ్యక్తియైన వారి భావములను ప్రశంసించకుండలేదు.

ఈనాటివారు కట్టుచుంచి రామలింగా రెడ్డి గారిని విమర్శకునిగా పరిగణించినంతగా కవిగా చూడరైరి. ఇది వ్యాయముగాదు. రెడ్డిగారు 1899 సంవత్సరములో "ముసలమ్మ మరణము" ను రచించిరి. "ఈ చిన్న పాత్రము ముఖ్యముగా స్త్రీలకొరకు జేయ బడినది. వారి కునయ్యకత్తముగా నొప్పిన యెడల వా ప్రయాణ సవలత నొందినట్లే" యని "ముఖవ్రతము"లో రెడ్డిగారు పేర్కొనిరి. కావ్య వస్త్రపు సాంఘికము. 'అనంతపుర చరిత్రము' నందలిది. "అయినను గొన్ని యెడల రసాధిక్యమునకై మాతన కల్పనలు చేసినాడ" నని వారే యనిరి. బుక్కరాయ నముద్రము నందలి చెరువు పొంగి పరనళ్ళు చేయుచుండగా "బనిరెడ్డికి గడ కొడలు ముసలమ్మ" యూరి వారి బొబ్బగ్గము కొరకు బలియైనది. త్యాగమహిమను ప్రభోదించు కథ యిచ్చి ఈకథలో ఆకాశవాణి పలుకు కరుణ రస పోషణమునకు నమకూర్చును

ప్రచీన నవీన కవిరా సంప్రదాయములు మేళవించిన కరుణ రస కావ్యము "ముసలమ్మ మరణము". భావకవిత్వాభివృద్ధిని కథతో అతుకుకొని పోయిన మితికన్న సర్వములు కలవు.

రైతిసాంబమునందలి యుత్తమ దానవత్వమును ఆర్యజన వాత్సల్యమునకై పరసంభాషణములు కలవు.

వందని వారిండు భర్తను ముసలమ్మ యీక్రింది విధమున ప్రార్థించుచున్నది. రెడ్డిగారి సంభాషణ రచనా చాతుర్య మిట్లున్నది?

హేయంబైన యిహంబువాసనలు మిమ్మేలాగునం గ్రమ్మె? నా దా యత్నదృఢమయ్యె; సంతతము నే దైవంబుగాఁ గొల్పు మీరే యిట్లాడిన నేమి చెప్పగల? నన్నీసరికిం 'బోయిరా' వేయించుం డయి బంపవే! గుణవిధి! యే నిన్ను ప్రార్థించెదన్.

రెడ్డిగారు హామరునుండి కొన్ని భావములను స్వీకరించిరి తుది పీఠాంశులు పొందుచున్న ముసలమ్మ వర్ణనము హామరు వర్ణనమున కనుకరణమే. అయిన నట్లుండదు.

అనుచున్ బిడ్డను గొనిరించి, తమి మూర్ఖాఘ్రాణముంజేసి, యే యువ భద్రంబని ప్రాణనాధునకు దానర్పించి; యర్పించుచో, దనకుం బట్టక వచ్చు బాధ్యముల నాతం దేడ లక్ష్మించి, యే దున్నా యం చానన మొందుదిక్కునకు నా శోభాంగి త్రొప్పివ్వడన్.

కవిత్రయము, చిత్రలేఖనము కలిపిపోయిన వద్యమిది "శోభాంగి యుచుటో ముసలమ్మ జీవనచరిత్ర, త్యాగ రక్తి తేటతెల్లములగుచున్నది

తరువాత వచ్చిన వందలకొంది లభ్యకావ్యములకు, సహజవర్ణనాను యములకు, మానవతావాద నిర్వరములకు "ముసలమ్మ మరణము" ఎంతగా వాదర్య మైనదో పాకులు పరిశీలించ వలయును.

దేశభక్తి, మూఢవిశ్వాసములను ఇండించుట, వర్గ భేదములను కాద మట, దేవుని చోటున మనుజుని నిలుపుట యప్పారావు గారికి యాదర్శములు త్యాగాది భావములను ప్రచారము చేయుట, కథలో రసానుకూలమయిన చూర్మలు చేసి శిల్పమయముగా కావ్యము చేయుట రామలింగా రెడ్డిగారి కవితా లక్షణములు. ఈ మనీషుల మార్గములలో పోయి, సాంఘికదృష్టితో కావ్యములు వ్రాయు విధానములు బ్రహ్మద్రూపములో వారి తరువాతి వారు ప్రాసన కావ్యములలో పాక్షాత్కరించును.

నవ్యాంధ్ర కవిత్రయమునందలి మానవతా దృక్పథము రెండు సిద్ధాంతముల నూతన గొనినట్లు కన్పట్టక మానదు ఒక సిద్ధాంతము దేశీయమయిన గాంధేయ వాదమునకు చెందింది. రెండవ సిద్ధాంతము విదేశీయమైన నమనమాణ వాదము (Communism) వయి నాధారపడిన నట్టిది. మొదటి దానికి మహాత్ముడు ప్రవక్త. రెండవది మార్క్సు చేసిన భావ్యములమీద నిలబడినట్టిది. నవ్యాంధ్ర కవితా ప్రపంచములో నిరుపురు కవులు ఆసిద్ధాంత ద్వయమునకు అక్షర రూపము విచ్చిరి. ఆ కవులలో నొకరు తుమ్మల సీతారామమూర్తి గారు. తొండవవారు శ్రీరంగము శ్రీనివాస రావుగారు ఇరువురును పరమార్థినివేశముతో 'తమ తమ కవితా సిద్ధాంతములను స్వకీయ కావ్యములలో చెప్పిదివారే గాంధీకవి యయిన సీతారామమూర్తిగారు 'ఆత్మకథ' "మహాత్మకథ" యను మహావీర కావ్యముల రూపమున మహాత్ముని జీవితము సంతయు తెలుగునకు దించిరి. కట్టుచుంచి రామలింగారెడ్డి యున్నట్లు సీతారామమూర్తిగారు మహాత్ముని యాస్థాన కవి. వారు "ఆత్మకథ" ను వ్రాయుటకు గల కారణములను ఈ క్రింది విధముగా చెప్పిరి.

ఏమారినో పేరినో నుల్కినో నిల్చి
పచ్చినంగారంబు వల్లుకంటె
పాతువాదమున కింత నిల్వగ లేక,
బూతుల బుంగలై, జాతి వైర
ములకు, మతద్వేషముల కుపాధ్యాయుడై,
యాదాభ్యమునకు దవగించు, సీతి
రతుల కెంతయు రోత రాజేయునట్టి పు
రాణములన్ బాని వ్రాయుకంటె.
గానులకు దానుడగుచు మ్రుక్కడిని బోగడి
కల్లకైతల వల్లులకంటె, విట్టి

గుణగరిష్టుల దేశభక్తుల చరిత్ర
చెప్పుట జగద్విఠంబైన చేతగాదె.

బాపూజీ యంతరంగమూర్తికి ఎందరో గద్యసద్యరూపమున వ్యాఖ్యానములు చేసిరి. చేయుచున్నారు. పితామహమూర్తి గారు దర్శించిన మహాత్ముని స్వరూప విట్లున్నది.

ఉత్తమ వాగ్వివా నొప్పిరె సురక గ
ర్జించియా కాదు, వర్జించి మడులు
అలిలోక బల సమంచితుడయ్యె గండలు
పెంచియా, కా దలయించి యొడలు
చిరజయశ్రీ ధురంధరుడయ్యె రిపుల ఖం
డించియా కాదు, వండించి కృపలు
అమృతత్వ మందె యాగము తాచరించియా
కాదు, విష్ణును యాగము వరించి

యతఁడు సామాన్యదెట్లు? పీఠక కవూర్ణ
జీవములు బోసి, వాసి దెచ్చి మహాత్ముఁ
డతని నడచిన బాటలయందు నడిచి
వందయును ఏకమ శ్రమా వృండుడయ్యె.

మహాత్ముని యీ మూర్తి, యాయన ప్రభావమునకు లోపడిన వారి కావ్య ములలో వివిధ భూమికలతో గోచరించుట విమర్శకులకు దెలిసిన విషయమే

శ్రీశ్రీ ది క్రొత్త గొంతు. ఆయన ప్రతిపాదించిన భావము లాంధ్ర సాహిత్యమున వాయనకు ముందు కానరావు. మార్కు) సిద్ధాంతములను వేడి పుట్టునట్లు వాడిగా కవితలో వ్యంగ్యముగా నెలకొల్పుట శ్రీ శ్రీ ప్రత్యేకత. ఆయన కవితా సిద్ధాంతము—కాదు ప్రతిజ్ఞ—యిట్లున్నది.

“...కావున లోకపు టవ్యాయాలూ,
కాల్చే ఆకలి, కూల్చే వేదన
దారిద్ర్యాలూ, దౌర్జన్యాలూ
పరిష్కరించే, జహిష్కరించే
బాటలు తీస్తూ,
పాటలు వ్రాస్తూ,
వాలో కడతే నవ్వకవిత్వం
కార్మిక లోకపు తల్మదానికి
సమర్పణంగా,
సమర్పణగా,
త్రిలోకాలలో,
త్రికాలాలలో,
శ్రమైక జీవన సాందర్యానికి,
సమానమైనది లేనే లేదని
కష్ట జీవులకు
తక్కు పీరులకు
నిత్య మంగళం నిర్దేశిస్తూ
వెన్నీ హక్కుమీద సందాహిస్తూ
స్వర్ణ వాద్యములు సందాహిస్తూ
స్వధర్మ జీవిత యధార్థ దృశ్యం
పునాదిగా ఇక జనించబోయే
భావి వేదముల జీవవాదములు
జగత్తుకంటా చవులిస్తానోయ్!!

కష్టజీవుల, కర్మపీరుల కల్పణమును కాంక్షించువాడే కవి దారిద్ర దౌర్జన్య రహితమైన సనూజమును ప్లాపించగా తపించువాడే కవి. ఈ భావముల కాలంబనమయిన భాషాపుంధ్రమును గూర్చి నైతము శ్రీ శ్రీ వక్కా జించెను.

“... నావిన్నవి కన్నవి విన్నవించగా
మాటలకై వెదుకాడగ బోతే—
అవి,
పుంభానుపుంభంగా
శృణానాలవంటి నిఘంటువుల దాటి
వ్యాకరణాల సంకెళ్ళు విడిచి
చందముల నర్చ పరివ్యంగం వదలి—
వడిగా, వడివడిగా
వెలువడినై, చరుగిడినై, నాయేద నడుగిడినై!”

ఈ రెండు ఖండములు శ్రీ. శ్రీ. కవితామార్గాను యాయులకు వేదోపనిషత్తులయినవి. ఈ వేదోపనిషత్తులు సంపూర్ణ సత్యమునకు చిహ్నములు గావని వాదించినప్పటికీ, నవ్యాంధ్ర కవిత్వము మీద వాని ప్రభావమును గాదనుటకు వీలు లేదు.

4

గుర్రాలకు రెక్కలు గల
వెర్రియునుగో దాటిపోయె, విజ్ఞానంబున్
బుర్రగల గాంధీ యుగమిది
కర్రలు ఖడ్గంబు లేలగా లేపు ప్రజన్.

అని జాషువాకవి చాటెను. గాంధేయవాదము నవీన కవిత్వమునకు మల్లేజి మొనగినది. హిందూమతమునందలి దురాచారములలో వర్ణ వ్యవస్థ మొదటిది. ఆ వ్యవస్థ వేసిన చిలిపి మొలకలలో అన్యత్వత యొకటి. బాపూజీ దీనిని మొదలంట (తుంచి వేయవలయునని భావించి, పంచములకు “పారిజనులని” పేరు పెట్టెను. ఆ పేరే యాయుగపురుషుని యాశేదనమును చూపున్న పారిజన దేవాలయ ప్రవేశము బాపూజీ ప్రవచించిన మాత్రములలో ముఖ్యము. ఈ పారిజనులను గూర్చి తెలుగు కవులు కవిత్వము వ్రాసిరి. “గబ్బిలము” లో జాషువాకవి “అరుంధతీ సుతుడు” “భరతోర్వరక్తు గడగొట్టు బిడ్డకై” న వాని దౌర్భాగ్యస్థితిని గుండెలు కరుగునట్లు వర్ణించెను.

వాని తలమీదగఁ బులిమిన పంకిలమును
గడిగి కరుణింప లేదయ్యె గగన గంగ
వాని నైవేద్యమున నంటు వడిన నాడు
మూడు మూర్తులకును గూడఁ గూడు లేదు.

పామునకొక బాలు, పిమకుఁ బంచదార
మేపుకొనుచున్న శర్మ భూమిం జనించు
ప్రాక్తనంబైన దర్మదేవతకుఁ గూడ
మరికి వేడు జబ్బు గలదు వాడున్న చోట

వాని మధ్యరించు భగవంతుడే లేడు
మనుజుఁ డెట్లు వాని గవికరించు
వాడు జేసికొన్న పాపకారణ మేమొ
యింతవరకు వాని కెరుక లేదు

ఆ యభాగ్యుని రక్తంబు నాహరించి
యినున గజ్జెల తల్లి జీవనము సేయు
గవరి బునగొట్టు నాతని గాలి సోఁ
వాల్సవడగల హైందవ నాగరాజు.

బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్ర వర్ణములను నొల్ని వడగల గల హిందూ మత సర్వము పంచములను జూచినంతట బునగొట్టిన మాట యెవ్వఁడు కాదనరాని విబద్ధి. మరి పారిజన దేవాలయ ప్రవేశమును గూర్చి కాటూరి వేంకటేశ్వరరావుగారు రమణీయ కావ్యమును వ్రాసిరి దాని పేరు “గుడిగంటలు”. అది పారిజనోద్భవమునకు వీర శంఖము. వేంకటేశ్వరరావుగారు పారిజనులకు

కొలుపు దయ చేయవలయునని గుడి గంటలు మ్రోగించి వేంకటేశ్వరస్వామికి మేలుకొలుపులు పాడిరి. వారు హరిజనుల దుర్భర జీవన స్థితిని వర్ణించిరి. వారా శిష్యశైలవాసున కీ విధముగా చెప్పిరి.

పీకటి కొంపలో బ్రదుకు, చింకితలలో, మెయిర గాటిపార, పెల్లాకటి కింత సంతతియు నంబలియున, జవి కింత యుప్పుగోలే నేకటి కింత చప్పడియు, వేకేకీ బిమ్మలు వైన వీరిపై నీ కరుణాకటాక్ష రస నిస్సరణములు పొంగిపారుతన్.

అంతగాదు. సమాధానము చెప్పలేని రీతిగా నిందిన వేంకటేశ్వరస్వామి నిట్లాడిరి.

ఎన్నేండ్లాయ్ కొండపై వెలసి సామీ! వీవు, నిత్యము నా వస్త్వం వత్తురు, నీవు నిత్యపు గదా భద్రము; లీనాటి ద న్నన్నీ వాకిలి ద్రొక్క, యీ హరిజనుల్ కై సాచిరే? వీరలన్ జిన్నం బుచ్చుట దొడ్డ వేలుపుట కిప్పీ వస్తాయో వానియో!

ఒరగం బండిన పంటవేర గనరా, పురీశ్వరాస్థానముల్ జొరజో, వంగడి బేర సారములలో జాచట్ట, నీ యంత్ర మం దిర నిర్వృత్తలలో వినంబడవు, తండ్రి! వీరి పాలింటి కీ గిరి శృంగమున గూడ లేవయితే, కీడెంచి మేలెంచవే!

సామీ! వేంకటేశ్వర స్వామికి పంచములతోడి పాత్తు లేదా? ఎందుకు లేదు? వారి కష్టమును భుజించుచునే గదా యీ దేవరయంగరంగ వైభవములు పొందు చున్నాడు! దానినే కవిగారు పరమ రమ్యముగా జెప్పిరి.

ఆలం గాచును, క్షీరముల్ పిడికి నీ కర్పించు; ముక్కారులున్ జేలం బైరులు పెంచు, నీ గిరిపెల్ న్ నిండించు ధాన్యము; లిట్లాలుం బిడ్డల కొక్క ప్రాద్దు లిడి నిన్నర్పించు ముప్పొద్దు; ప్రాల్మాలం ధైన్యం మూలం, దాతనికీ వేలా మోము చూపించు!

తిన్నాడో, ప్రన్నలే యున్నాడో, ముప్రొద్దు గుడువర బెట్టును నీకు గడువు నిండ కట్టెనో, మైగోచి పెట్టెనో, దువ్వలు వలు దెచ్చి నీ కిచ్చు దలకు మొలకు వీరాడెనో, ధూళి పారాడెనో, సుగంధి నీరము లారపు నిన్ రేపు మాపు ఎండెనో తడిసెనో, ఎండవానలు స్కొక కుండ నీ కిడు గుళ్ళు గోపురములు

నేడు కాదుగదా యితం డూడిగమ్ము నలుపు, టొకనాడు గోరిక దెలియ వడుగ; వడుగ వచ్చిన గుడి దూరి గడియనైచి కూరుచుంటివి కొండెక్కి గొప్పదారపు

కవిగారు మర్యాద దక్కించుకొనుమని వేంకటేశ్వరస్వామికి (వబోధనము (Warning) చేసిరి.

భయమే యీ గిరివీరాడ నిన్ విలిపె, వానన్నగ్గులే వచ్చి నీ దయ రొక్కమ్మిడి విల్లు; రేమిపుడు ప్రత్యక్ష ప్రమాణాగమూ ధ్యయనాగరములందు దేల్చితిమి నీ తత్త్వము నల్లంత; వెంక కయ సామీ! తొలి నాళ్ల బోలె నిక సాగంబోవయా భోగముల్!

ఈ హరిజనుల విషయమున జాహ్నవా కవిది యాత్మాశ్రయ కవిత్యము వేంకటేశ్వరరావు గారిది గాంధేయ వాదములో మునిగి తేలిన సరాశ్రయ కవిత్యము.

గాంధీ తత్త్వము వ్యంగ్య రూపమున గల మహా కావ్యము “సౌందర సందము” ఇందు సుందరి, నందుడు నాయికా నాయకులు నందుడు “కాంతి నిస్తంధ్రుడు” “కోడె ప్రాయపు టందగాడు” సుందరి “సార్థకాశ్య.” “పడ పుల రాజహంస, తెలి నపుల వెన్నెల వాక, ప్రేమ లూరెడు నును బిల్లు దేవపెర, గెమ్ముల వైచు విలాసవల్లి, న్రేల్పిడి పృథ్వయుమ్ము సుచ్చి చను మేలిమి చూపు

సుమాప్తము.” నందుడు “పాతరలాడు తద్రుకుటివల్లి యోటుల్ చి యించునట్లులన్ జేతము తాడవింప “వివ్వమెల్ల” “మరచెన్”.

ఆ జంట యొక్క యతిలోక శృంగారమును కవిద్యయ మీ విధముగా వర్ణించినది:

వలుకుల్ సేతలు నెమ్మనమ్ము లొకటై, భావింపగా రాని కూర్మల సేర్పుల్, వలకాకలన్ గనరుటల్, రోషిరుణాక్షమ్ముగా దిలకింపన్ బలిమాలుటల్, పులక లుద్దిపింపగా జేయు ముద్దులు గిల్గింతలు కాగిలింగులును బొద్దుల్ పుచ్చు నా జంటకున్

బ్రతుకు నిక్కమ్మయేని యవ్వారి పల్ల విరలి లేని స్వప్నమ్ముగా జరుగ బోలు బ్రతుకు నిక్కమ్ముగాక స్వప్నమగునేని సత్యమై తోవబోలు నా జంపతులకు.

ఆ సుందరి నందు లిట్టివారు. బుద్ధ భగవానుడు “ఉడురాజోపల ఫుట్టనా మభగమై వ్యోమమ్ము జాబించు మేల్ పడకింటన్ లలితోపభోగలనా పారిణు” లెన సుందరినందులను “వెలివాడ చక్కటిన్” గల “ఒక గుడిచోనికిన్” చేర్చెను. ఆ వెలివాడ యెటువంటి దనకొన్నార? చూడుడు

చితచితలాడు వీరమున జేవల కంపున బంది ముట్టియల్ కతికెడి చుప్పరింపులను, గైకయిలాడెడు కుక్క కూతలన్ బ్రతి నినదించు దర్బర రవమ్ముల, నీడర మ్రోతలన్, దరి ద్రత తలపేలు గుక్కికొను తాపులలో వెలివాడ చక్కటిన్

ఆశ్చర్యమేని “సౌందరసందము” తుది భాగ మిట్లున్నదా? గాంధేయ వాదము యిట్టి కావ్యాంతమునకు కారణము. వ్యక్తి నిష్ఠమయిన ప్రణయము లోకనిష్ఠమయినది. ఇంకను జెప్పవలయునన్న దీనిజనజాతి నిష్ఠమయినది

సౌందరసందము సందరి “ఉపదేశము” “ధర్మ సంవాదము” అను పర్వములు మానవతా దృక్పథమునకు ఆటపట్టు సమకాలిక సాంఘిక సుతోధ్య మముల తాకిడి వల్ల కవులు తమ పాత్రలచేత నెట్లు వలికింతురో చూపిచెప్పుట కాసర్గములు ప్రబలదాహరణములు. సుందరినందులకు రాగరంజిత ప్రపంచము వినా మరియొకటి తెలియదు. భోగలాంబుడై సూర్యోదయాస్తమయములు గుర్తించనేరని రాచబిడ్డకు అన్య ప్రపంచమును కన్నులకు గట్టివట్టు బుద్ధ భగవానుడు చూపెను. ఆ ప్రపంచ మిటున్నది.

నకనకలాడు పాట్లకు నింత గంజియే

నాడవని నిరుపేద యుమ్మలికయు

వేకి యెత్తిన మందు మాకు పద్యము పాన

మరయు వారలులేని యనదమూల్గు

అస్త్ర జర్జరితాంగులై రణక్షోణి ది

క్కరి యేడ్చు వారి యాహారము

వతివియోగం బేకమత వియోగము జత

యై పొక్కు నిర్భాగ్యురాలి కూంబ

అంధ సంస్కంధులకు వికలాంగు లెల్ల

సలుపు గగ్గోలు నేకమై జగతి, శోక

భీకర మహాంబునిది యపుచు, విరలి లేక

యడలు చుండగ జెవి దూరదా కుమార!

ఆకలిసెకకు గాయమున మాంసాదులు

పారియించిపోవ, శత్రుములు మిగిలి

పాలుపెత్తి, పాలి, కన్నుల గుంట లేర్పడి,

బోరయెండగ, బొజ్జ బూరట్ల

బుడకకాళులతోడ పడయాడు చల్లన

బెరటి లోనికి వేగి, బిడ్డ దవలు

మంటి పెళ్ళలా దినుచుంటి గన్ననియును
వలదని వారివ వాకు రాక

కుత్తుకన్ నల్ల పూసయు, గుండలోన
వడ్డ గింజయు, గమల బొప్పములు లేక
కడుపు మమ్మలు చుట్టగా నడలు చున్న
తల్లలం గంచవో నీవు తమ్ము గుర్ర?

అనియుగ్ గుండెలు రాతికైన గమమన్నా! విశ్వదైత్యము; చా
లవు నీరైట్టుగ వేయకన్నలు; భుజాలక్ష్మీ వలెన బాస కూ
న వివన్నాత్ముల నుద్ధరింప; వెత బాసన్, సేద బోకార్చ, మై
నిపురన్, బొప్పలముట్ట బోదుడువ దండ్రి! లెమ్ము నజ్జండన్న

మరి నందుడును మేదకుడు గాడు. ఆయన సిద్ధాంతము లాయన
కుండునే యున్నవి. పూసగుచ్చినట్లుగా నందుడు తన ప్రణయ సిద్ధాంతమును
వివరించెను.

చింతలో సేరని తా, పుదారగుణముల్ శిక్షించు వాచార్యక,
మృంతశృంగ్రు సమాజమున్ దొలచు దివ్యాస్తంభు, నదైత్యతా
వాంతేవాసి, కృపాంతర మొలచు పా, దానంద విష్యంది, న
ర్వాంతర్యామి గదా, మహాప్రణయ భావావేశమో గాతమా!

నాకోకముతో బనేమి విను మన్నా! పాలమున్నీటిలో
నేకాంతమృగవో బ్రవాళములచే నేపారు ద్వీపముల్లో
నాకుల్ రాలని పూలువాడని వసంతారామమధ్యముల్లో
రాకాచంద్ర సహస్రముల్ వెలుగు హర్యాగ్ము సందోక్కుటన్

నాకున్ బ్రాణము ప్రాణమైన వెలితో, నానానుభముల్ లతా
నీకమ్మై పెనగొన్న డోలికలలో, విశేష దివ్యామృత
స్వీకారము భజింపుచున్, సమయముల్ నీమల్ వెనన్ దాటి, యే
కాకారమును నిత్యమై నెగడు న య్యానంద మర్చించెదన్

ఈ ప్రణయ సిద్ధాంతమును భగవాను డొక్క దెబ్బతో కొట్టివేసెను
‘కామ సంప్రీతి ఘటించుచున్న’ “క్రతులజంట”ను జూపి యా “పౌఢ్య
మునకున్ సుత! యేమని పేరు పెట్టెదో?” యని యడిగెను ఇంకా ఎట్లు
చెప్పెను.

ఆ చాన తత్కపికి నందపు బెన్నని, నీలతాంగియున్
నీకు వరామూట, మరి నిర్ధరకాంతల నిత్యయానవా
సోక విలాస నిభమరుమల్ చవిపూచిన, దక్కురూకముల్
చీకటి తోడబుట్టువు లీనీ యనిపించుగదోయి, కంటికిన్.

తనయా! తాదృశమైన యచ్చరల సౌందర్యమునున్ వాక్మై
చను, బ్రేమింతువు నత్తరమ్మయిన యాచక్కందన మీపు, వి
త్యసనమున్ను, నాత్మభోగ్యమును, నత్యంజెనై సౌందర్యమున్
గవరాడే? విషయ ప్రపంచమున గాంక్షల్ వండ వెవ్వారికిన్

“ఈ ముజ్జగమ్ము నాత్మసంపారముగ నెంచు నలఘు చరిత కాన్ద్రుండు
దొలు లెన్న నీయట్టివా’డని కనువిప్పు కలిగించెను “మమత్య దోషమై కోక
కారణము సుమ్ము” “మమత లేనట్టి ప్రేమ నిత్యము, కుమార!” యని నొక్కి
వక్కాణించి, చివరకు మానవజీవనలక్ష్య మీ క్రింది విధముగా ప్రతిపాదించెను

“తా” నొక గడ్డ కట్టుకొని, తత్పరతన్ శిలలై నశించు న
జ్ఞానుల కేడవోయి! సుఖసంగతి, తా, దనయాలు, నాత్మసం
తానము, లోడబుట్టువులు, తల్లియు దండ్రీ, కులమ్ము, దేశమునో
మానవు, లెల్ల ప్రాణులు కుమార! పవనము, దాను గానవన్

కొడుకులై లేనివారకు గూరిమి బిడ్డవు, మాతృహీనులొ
బుడుతలకెల్ల: దల్లి నయి పోషణ పేయుము, “నా” యనంగదే

కడలెడు దీనులన్ మనువు, మార్కుల కాదరునై భజింపు, మీ
పుడమి దినమ్ము నల్పు మిడె సో, పరమార్థము జాడ జాలికిన్

నిన్ను గృహమ్ము వీడుమని నేనచింపించుట కర్థమిట్టిదో
యన్న! మమత్య శూన్యమును, వ్యాజవిహీనమునైన ప్రేమనే
వెన్నెడు కాదనన్”

మమతా వ్యాజవిహీనమయిన ప్రేమ లోకములో సాధ్యమా? ఎందులకు
సాధ్యముగాదు? పురుషకారము గానె యు నంతే! నిరక్షరాస్యులగు వారితో సైత
మిట్టి వారెడనెడ ఏ కాలములో నయిన నుండురు “విజ్ఞానము” పెరుగుటచే
అట్టి ప్రేమ యసాధ్యమని యూహించుచున్నారము నందుని పూదయమా
మారినది

సుందరిలో విషయాలసతాక్షాతము—అంతఃసంగమధనము వలన—
సంభవించినది ఆమెయు ఆరత్నతాళ వరాయణయైనది.

విడుదులు గావించు వీధుల: దిరుగు గో

శ్యానములకు గృహోద్యానమందు
వింటంట బిచ్చము వెత్తు నలగ్నంధుల
రావించి తన మందిరమున నిల్వ
బద్ధపానములంపు జ్వరితుల, కెచరించి
వెజ్జల ప్రణీతుల వెతలు మాన్పు
మృత్యువు సాచ్చిన గృహము, లద్దప్పడే
వతవోలె- జొచ్చి దు ఖితుల నోము

నాడు నాటికి గహ మనాధబాల

కులకు విద్యాలయమ్ము, ర.గ్గులకు వైద్య
కాలయై ధర్మదేవత కాలయమ్ము
నగుడు- దానందు: బూజరియయ్యె నబల.

ఇది సౌందరనందకావ్యము యొక్క మూలాద్దశ్యము. అది బౌద్ధగత
గానవుడు కాని దాని కుద్బోధకమయినది సమకాలిక గాంధేయవాదమని కావ్య
స్వరూపమే చెప్పుచున్నది. మానవ సేవా విషయమున బౌద్ధమతమునకు
గాంధేయ వాదమునకు తారతమ్యము గానరాదు మరొక్కమాట. సౌందరనంద
గాధను వరూధిని ప్రవరోపాఖ్యానముతో పోల్చిచూడుడు. మనుచరిత్ర ఊడలి
యాకథ భోగమునకు ధర్మమునకు నడుమ జరిగిన సమరము తుదకు
ధర్మమునకు విజయము చేకూరినది సౌందరనంద గాథ భోగమునకు మానవ
సేవకు నడుమ చెలరేగిన కయ్యము. ఇందు మానవసేవకు విజయము
చేకూరినది. అచ్చమయిన బౌద్ధమతమను చిత్రమును గాంధేయవాదమను
దర్పణము ద్వారమున బాహిరపుచ్చిన కావ్యము సౌందరనందమ.

5

మానవజీవితము పూలపావుగారు సుఖదు.భాది ద్వంద్వముతో కూడి
నట్టిది. విజము చెప్పనలయునన్న దు ఖమే యెక్కువయేమో! మానవుడి
దు ఖమును మొదలెత్తి సోపునట్లు చేయలేదా? అతడు మహావిజ్ఞానమును నశము
చేసికొనెను. చేసికొనుచున్నాడు ఆడవులలో దిన్నమొలతో తిరుగుచు, ఆకలి
ములు వేరు వెల్లెంకులా రిచినమానవుడు ఆకాశగర్వాంతరాళములకు సోగలిగివాడు.
ఇతర గ్రహములలో గుడారము లెత్తగా సోపుచున్నాడు కాని భూమిమీద
మానవజీవితమెంతో దు ఖభూయిష్ట మగుచున్నది. కారణమేమి? మానవచరిత్రకు
ప్రపంచగతి మహామనీషులెందరో భాష్యములు వ్రాసిరి ఒక్కొక్కరిది
యొక్కొక్క ప్రమాణము మానవచరిత్ర వర్తకలహములతో కూడినది.
యార్థికశక్తులు మానవ జీవితమును నడిపించినవని వంద యేండ్ల నాడు మార్క్స్
ప్రవచించెను. ఆయన భాష్యము సత్యసమ్మతమా? కాదా? యనునది వెతు
మాట మార్కుస్ వాక్కులు ప్రపంచములో మహాసంచలమును సృష్టించినవి.
ధనికవాదవ్యవస్థ యంతర్భ్రాంత్యములవలన శిధిలమై, కార్మిక కర్షక నియంత్ర
ణము పాగిపాగి, తుదకు రాజ్యవ్యవస్థ రహితమయిన సమాజము భూమండలమున
వెలకొనునని మార్క్సుయొక్క, మార్క్సు శాత్రు యొక్క విశ్వాసము. మార్క్సు

చెప్పుచున్న గతివిన వంద యేండ్లలో జరిగినదో, లేదో చెప్పవలసినవారు రాజనీతి కోవిదులు, మారుగ్గు వ్రాతములు వేదములుగా భావించువాదమునకు నమనమాణ వాదము (Communism) అని పేరు,

ఈ నమనమాణవాదము ధనికవాదమునకు తోకచుక్క. “మానవనమాణమునందలి హింసకు, దౌర్జన్యమునకు, అధర్మమునకు, అన్యాయమునకు మూలకందము ధనికవాదము. మానవుని ముఖాంతుల కొరకు దానిని సమూహముగా నిర్మూలించవలయును. నిర్మూలించినవాడు భూమిమీద సర్వమానవులు ముఖాంతులతో తులతూగుదురు. మిట్టలమణిదగ్గట్టి గుంటలను పూడ్చివగాని నేల వదునుగాదు. అవాడు “మరో ప్రపంచం” అమిస్తే అవరతిం దవను విశ్వానకుతో ఆ “మరో ప్రపంచం”మునకు “మహాప్రస్థావం” పొందినవారు తెలుగువలలో నున్నారు వారు వ్రాసిన కవిత్వమునకు అత్యుదయ కవిత్వమని పేరు. ఈ పేరు పెట్టుకొన్నవారు వాడే.

“కుక్కపిల్లా
అగ్ని పుల్ల
సబ్బుబిల్లా
హీనంగా చూడకు దీన్ని!
కవితానుయమే నోయ్ అన్నీ
.....
ఉండాలోయ్ కవితానేకం
కానీనోయ్ రసనర్థేకం
దొరకడలోయ్ శోభారేకం
కళ్ళంటూ ఉంటే చూసి
వాక్కుంటే వ్రాసి!
ప్రపంచముక వడ్డువ్యాధాం
కవిత్వముక తీరని దాహం”

అని శ్రీరంగము శ్రీనివాసరావుగారు ‘ఋక్కులు’ వ్రాసిరి. ‘నవకవిత్వ’ యిట్లుండవలయునో ఆయన చెప్పిరి.

పీంధూరం, రక్తచందనం
బంధూకం, సంధ్యారాగం
పులి చంపిన లేడి నెత్తురూ
ఎగలేసిన ఎర్రనిజెందా
రుద్రాతిక నయనజ్వాలిక
కలకల్లా కాలిక పాలిక
కావాలోయ్ నవకవనానికి
.....
కదలేదీ, కదలించేదీ
మారేదీ, మార్చించేదీ
పాడేదీ, పాడించేదీ
పెనునిద్దుర వదలించేదీ
మునుముందుకు పొగించేదీ
పరిపూర్ణపు బ్రదుకిచ్చేదీ
కావాలోయ్ నవకవనానికి.

కవిత్వమునకు తీక్ష్ణత యుండవలయునని, అది నమనమాణవాదమునకు అభిముఖముగా నడువవలెననియు, దానిని ప్రిపించుటకునున్న యవరోధముల వ్యూహిని బూడిదచేయుటకు కవిత ప్రార్థనావనంయునని యీ వంతుల భావార్థము.

“నీవగ తిరునులే చెల్లీ! నీవగ తిరునులే తల్లీ!
నవరోకం ప్రభించునులే నవశేవం కుసుమించునులే
వగపేటికి చెల్లీ!
వగపాపము”

అని తుమ్మల వేంకటరామయ్యగారు సైతము పీడిరి.

ఇంతేకాకుండ పిలువంటి నవకవిత్వానికి నేటి యాలంబనమో, యేది భావమో, యేది ప్రాణమో శ్రీశ్రీ చెప్పెను.

“కమ్మంకొలిమీ, కుమ్మరి చక్రం,
జాలరి వగ్గం,
సాలెమగ్గం,
శరీరకన్యం స్ఫురించజేసే
గొడ్డలి, రంపం, కొడవలి, నాగలి
సహస్రవృత్తుల నమస్త చిహ్నాలు—
వా విసుతించే,
నా విరుతించే,
నా వినిపించే నవినగిరికి
నా విరచించే నవినరీతికి
భావం!
భాగ్యం!
ప్రాణం!
నానాం!”

అనిపెట్టి సుబ్బారావు గారేమనో చూడుడు.

వచ్చాను వచ్చాను
వ్యాసంతతివాళ్ళే
‘వెళ్లిపోయిన కోటికోట్ల జీవుల విడిచి
క్షుల్లిపోయే నేటికోట్ల జీవులకొరకు
పార్శ్వవచ్చే కోటికోట్ల జీవులకొరకు
వచ్చాను వచ్చాను వ్యాసనంతతి వాళ్ళే!

... ..
మగిలించి రణభేరి, వడ్డువృక్షాహము తెంచి
శివమెత్తి విస్మరింగములు చిమ్ముట లేచి
ఈ జగతిలో సూర్య జగతి కల్పిస్తాను
వచ్చాను వచ్చాను వ్యాసనంతతి వాళ్ళే!

.... ..
ప్రేమ మూర్తుల నిత్య స్మృత్యమై, సత్యమై
భువనములో నకలమిలే పొంగి ఆడంగా
విర్రరాసంద మానిర్భవించంగా
వచ్చాను వచ్చాను వ్యాసనంతతి వాళ్ళే!

మొన్న మొన్నటి బాలగంగాధర తిలక్ సైతమూ కవిత్వ మెట్లుండునో చెప్పెను.

“వా కవిత్వం కా దొకతత్వం
మతి కాదు మీ రనే మనస్తత్వం
కాదు ధనిక వాదం, సామ్యవాదం—
కాదయ్యా ఆయోమయం, జరామయం

.... ..
అగార బాదా పాథ: పరంగాలు
ధర్మవిర్యశ్రీ కృత్తరక్తనాథాలు
త్యాగశ్రీ ప్రేమరక్తి శాంతిసూక్తి
వా కలాకరవాళ ధగద్దగ రవాలు.

వా అక్షరాలు కప్పిటి జడులలో తడిసే దయాపారవాతాలు
వా అక్షరాలు ప్రజాశక్తుల వహించే నిజయ బరాహతాలు
వా అక్షరాలు వెన్నెలలో ఆడుకునే అందమైన ఆడపిల్లలు”

'అన్నా! కవిత్వం అంతరాంతర జ్యోతిస్సమిష్టి బహిర్గతంచెయ్యాతి
విస్తరించాలి చైతన్య పరిధి
అగ్ని జల్మనా, అమృతం కురిసేనా
ఆందం, ఆనందం దాని పరమావధి'

అనాఘల, అద్వైతల, అధర్మ వీడితుల ఒకరినొకరిని దగ్గరించే
జేయగల యజ్ఞుడలా కవిత్వము కాని బాలగంగాధర తిలక్ దగ్గరకా వచ్చు.
నన్నటికి కవితా ధ్యేయము మారిన్నట్లు కన్పించుచున్నది. కొంతమంది
వివాదాత్మక జ్యోతిస్సేన లా బయటపడవలె. చైతన్య పరిధి విస్తరింపవలె ఎట్టి
భావమాలను ప్రతిపాదించినను చరిత్ర పరమావధి సౌందర్యము, ఆనందమును,
దారిద్ర్యమును, దౌర్జన్యమును పరిష్కరించునట్లుగా బాటూతీయము
బయట దేరిన కవిత్వము, చివర కా చాలాలోక కొన్ని కల్ప యుగవృత్తికి, ఆనం
డవే, కావ్య ప్రయోజనమును వెనుకటి వారి వైపునకు మోగుట గమనార్హము.

అభ్యుదయ కవితా లక్ష్యము లవగత మయినది దాని లక్షణములు
రెండు కలపు ఒకటి గత చరిత్రకు విడియాకు లిచ్చి వర్తమాన చరిత్రను
వలచుట మానవ పురోగమమున కేవి యాటంకములని తానెంచు చున్నదో
వానిని మట్టు పెట్టవలయునని యభ్యుదయ కవిత్వము చెప్పుచున్నది
ప్రపంచము సరిణామము చెందినట్లు గుర్తింపక పోవుట గ్రుడ్డితనమని యది
చాటు చున్నది పురిపండా అప్పుల స్వామిగారు ఏమనిం? చదివుడు.

తొలినాటి సంద్రాలు
తుహినగిరి శిఖరాలు
ఇంకిపాటూర్పాలలే!
ప్రయంగిపోతున్నాయిలే!
తాళవేసే పుంజు
రైవమేలిస సంత
పల్లెటూరి ప్రాంతిదిలే!
బిల్వేడు మోలిబిదిలే!
రాజా కట్టిన కోట
రాణి పెట్టిన తోట
భూతాలు గెంతాయి లే!
బొనికరే నిండాయిలే!
నల్ల కుండే గాని
కల్పిస్త సందాపు
రాతిగుళ్ళకె కాని
రాసు పొమ్మంటావు
సుడిగాలి రెగిందిలే!
ఏడుగు గర్జించిందిలే!

కుండర్తి అంజనేయులు గారి "అకలి యాత్ర" యీ సరిణామమును
చెలిచు, ఇయ్యనదె.

కదిలిందొక మహాయాత్ర
కలవారిపై దండయాత్ర
సగం లిండి తిని బలికే
శ్రమజీవుల క్షుధయాత్ర!

.... ..

జగత్తు ఒక నివిషంలో జడమయమై పోతుంది!
పదిపంది స్వార్థ వ్యక్తులు పాలిస్తున్నారు మనల్ని
చాలు లేదని నుచు మాటికి తొంట్లై మందిమి!
వారిదేత కాకుంటే మనమే ప్రభుత్వాన్ని నడుపుకుండా!
పగండ్! పగండ్! అడుగుదాం పరిపాలించే వారిని

అనగా క్రితంగము శ్రీనివాసరావుగారి యొక ప్రత్యేకముగా వేదాంతమును
పలికె.

"... మాకు గోడలు లేవు
గోడలను మగుల గొట్టడమే మా పని
అలజడి మా జీవితం
అందోళన మా ఊపిరి
తిరుగుదాటు మా వేదాంతం....."

ఇక నక్కడ నుండి విప్లవము మొదలయినది ఆ విప్లవము వర్తమాన కాలము
కేంద్రముగా కలది గిడుతూరి మార్కెగారు ఈ విధముగా పోపురించిరి.

వర్తమాన వత్సాన్ని నెను—
శాన్తిలేని విశ్వాత్మను,
ప్రేమింవే విప్లవాన్ని!
ప్రేమ జ్ఞానామఖని!
వీడితడవ పృథ్వీయాన్ని నేను
నా కంఠం నా గీతం
నినదించును నిర్విరామ సమర ఘోష—
సంద్యానమయిపోవ!

బెల్లంకొండ రామదాసుగారు

"మానవ మేధావుకు
సంకల్పము తగిలించిన
గత సాంఘిక శిలాశాసనం
పడగొట్టిన
హరిన నా నిప్పుల కంఠం
పలికిన విప్లవ గీతం!"

అని బయలుదేరి "ప్రపంచము క్రుంగునకు గూడుగా నున్నది దీనిని దహిం
పవలయున" అని విషయమును, రామాయణ ప్రళయకాలం అనుదానముగా
వర్ణించిరి.

అతాకొక అశోక వృక్షం
ప్రపంచ మొక లంకా నగరం
నేను సింహం

జీవితాశోక వృక్ష చాయలో
కూర్చున్నా,
నా చుట్టూ
దాదిస్తూ దానవులు— మానవులు
నేను సింహం

జీవితాశోక వృక్ష చాయలో
పానుమంటుని రాక ఎదురు చూస్తూ
లంకాదహనం ఎదురు చూస్తూ

ఈ యాద్యవ వచనకు "మాగ్నెక్టర్" వ్రాసిన వాగు బాలగంగాధర
తిలక్ క్రింద కంటే ఈ విషయమున కొకడుగు ముందుపేసిన వాడాయినా
ఈ క్రింది వంక్తులు చదువుడు

"మేం మనుష్యులం
మేం మహిమం
గుండెలోపలి గుండె కదిలింది
తీగ లోపలి తీగ నవరించి
పాటపాటకు తెలు తెరటం లాగ
మాట మాటకీ మ్రోగు కేస్తర లాగ
మేం ఆడుతాం
మేం పాడుతాం

.. ..

మేం సాహసం
మేం భావుకులం

పాత లోకపు గుండెలో శతస్థి పగిలింది
 బావికాలం చంద్రశిలలు కరగించి
 పాటపాటకీ సోకు స్వర్గం లాగ
 మాట మాటకీ దూకు సింహం లాగ
 మేం నిలుస్తాం!
 మేం నిలుస్తాం!
 మేం మనుష్యులం!
 మేం మహాపురుషులం
 మాకు శాస్త్రం లేదు
 మాకు దాస్యం లేదు
 మాకు లోకం ఒక గీటురాంబ
 మాకు కరుణ చిగురుతురాంబ
 మేం దివ్యత్వం నటించం!
 మేం పరవీడన సహించం !"

.. . . .

ఒకవేళ అభ్యుదయ కవులు చరిత్రను చదివినను, వారు దానికి చేయు వ్యాఖ్యానము వేరు ఆ వ్యాఖ్యానము మార్పు చేసినట్టిది శ్రీ శ్రీ రచించిన రమణీయ కవితా బంధము "దే చరిత్రలు" మార్పు చరిత్రక బాష్కమే. తేదీలు, దస్తావేజులు, మతలలులు, కైఫీయతులు చరిత్ర గావు; రాజ్యాద యాస్తమయములు, రాణుల ప్రేమ పురాణములు చరిత్ర గావు; దారుణ హింసాకాండ చరిత్రలో విలయతాండవము చేసినది ఇట్లు భావించట మన మనుకొన్న రెండవ యభ్యుదయ కవితా లక్షణము. చరిత్రకు మార్పు వ్యాఖ్యాన మిట్లున్నది

"— అజ్ఞానపు బంధయుగంబో
 ఆకలిలో ఆవేశంలో —
 తెలియని ఏతీవ శక్తులో
 నడిపిస్తే నడిచి మనుష్యులు
 అంతా తమ ప్రయోజకత్వం
 తామే భవి కథినాథులమని
 స్థాపించిన సామాజ్యాలూ
 నిర్మించిన కృత్రిమ చట్టాలే
 ఇతరతర శక్తులు లేస్తే
 పడిపోయేను సేక మేడలై
 పరస్పరం సంఘర్షించిన
 శక్తులలో చరిత్ర పుట్టెను.

అటువంటి చరిత్రలో మనక సాక్షాత్కరించు చున్నదేమి?

చల్లారిన సంసారాలూ
 మరణించిన జనసందోహం
 అసహాయుల హాహాకారం
 చరిత్రలో మూలుగు తున్నవి.
 వైషమ్యం స్వార్థపరత్వం
 కౌటేట్యం ఈర్ష్యలు స్వర్థాలు
 మాయలతో మారు సేర్పల్తో
 చరిత్ర గతి నిరూపించినవి

సామాన్య మానవవరముగా చరిత్రకు వ్యాఖ్యానము వ్రాయవలసిన యావ శ్మక వివాక్రింది సంకులలో కన్పించును

ఇతిహాసపు చీకటి కోణం
 అట్టడుగున పడి కొనించు
 కథలన్నీ కావాలిప్పుడు
 దావేస్తే దాగి పశ్యం.

నైలునదీ వాగరికతలో
 సామాన్యపు జీవన మెట్టిది?
 తాజమహల్ విరూణానికి
 తాల్కెత్తిన కూలీ రెన రు ?
 సామాజ్యపు దండయాత్రలో
 సామాన్యుల సాహసమెట్టిది?
 ప్రభువెక్కిన పల్లకి కాదోయ్
 అది మోసిన బోయాలెవరు ?

ఈ విధమయిన వస్తువుతో, ఈ రీతి వర్తమాన దృష్టితో, యిట్టి చరిత్రకు భాష్యముతో బయలుదేరిన యభ్యుదయ పవిత్రము

"
 ద్రోహంను తూలగాట్టి
 దోషాలను తుడిచిపెట్టి
 స్వాతంత్ర్యం
 సమభావం
 సామ్రాజ్యం
 సాహారం
 పునాదులై ఇల్లలేవి
 జనావళికి శుభంహుచి—
 శాంతి, శాంతి, శాంతి, శాంతి
 జగమంతా జయిస్తుంది
 ఈ స్వప్నం నిజమవుతుంది
 ఈ స్వర్గం ఋజువవుతుంది

.. . . .

అి చాలుచు "పతితు"లను "భ్రష్టు"లను "బాదాసర్పదస్త్ర" లను "దగాపడిన తమ్ము"లను ఓదార్చినది చివరకు శ్రీశ్రీ

ఈ స్పష్టికి ఏమర్థం
 మానవునికి గమ్యమేది
 ఒక సకలాలితశక్తి
 ఉన్నట్టా లేనట్టా

అవి ప్రశ్నవేసి, సమనమాజ వాదానుకూలముగా

"ఈవిల్, సన్ మొదలైన వ
 దాలను వాడేటప్పుడు
 వ్యాయం ధర్మం నీతి
 త్యాదుల చర్చించేప్పుడు
 ఎవరికి తోచిన అర్థం
 వారలు చెప్పకతప్పుడు
 పరమార్థం సామాజిక
 సామూహిక నద్వర్తన"

యిది ఘంటాంధముగా చాలెను ఆయన యేవాడో

మాయంనావా? అంతా
 మిద్యంటావా ?
 నా ముద్దుల వేదాంతీ!
 ఏమంనావు?
 మాయంనావా? లోకం
 మిద్యంటావా ?

అవి సూటిగా ప్రశ్నించి జగత్తుత్పత్తమును నిర్ధారించెను.

6

కాల్కికులు కథానాయకులను సామెతలతోపాటు కర్ణకులు ఘనులని పాటించుట వచ్చినది కృషివలన అంశమునక అన్నదాత అయినామి? సామెతలమునగా యితడు కావ్యనేత కాళేదు అలంకారికులు కవిభాష మొకముగాని వస్తువు లోకములో ఏదియులేదనిరి కాస్త్రకారుల సూత్రము కాస్త్రకారులదిగా, కవుల కావ్యములు కర్ణుల యొనవి రైతు ధీరోదాత్తాది నాయకుల కోవక చెందినవాడ కాలేకపోయెను అని వృత్తము సంభాషనము కాలేదు సూరవడివికమున సమచిత్తములో సంపూర్ణముగా సమీక్షించిచివ ర్థముని జీవనమునందలి రమ్యత రైతు బ్రదుకునందును కన్పించునుగదా! రాముని దివ్యత్వము మాట యిటుండనిండు, రాము డాదర్శపురుషుడు, నీకుల యుగ రోధిరడు ననువారు గుండవచ్చును కాదనువారెవరు? కవుల గంట ముల వాడిగ గుండవలయునేగాని, సామాజిక రాజకీయ పరిస్థితులనుబట్టి యెచ్చుచున్న నెంతవినిగనైన చిల్లించి గలరు. కావ్యకారణములలో ప్రతిభ గలవారెవరు? ప్రతిభాసంపన్నుడగు కవి యేని చేయలేడు? కవుల చావులకందిన యిట్టియై పుత్రుడియగును మంటిగడ్డయైన మాణిక్య మును— ఈ విధముగా సమీక్షింప వారనేకులుండిరి అట్టి భావనలతో కృషి వలని గూర్చి పాటె వపుల గలరు దుర్యోధి రామిరెడ్డిగారు, ఏటకూరి వేంకటసరస్వతిగారు రచించిన “కృషివలడు” “క్షేత్రవర్షి” కావ్యములు రివ్యముగా ఉండును కృషివలడు ప్రకృతిరక్తి యంకపాళిత కేరంతలాడు ముద్దులిడ్డ అందువె రైతుని గూరి వ్రాసిన కావ్యములంద విధిగా జన పద ప్రకృతి సౌభాగ్యము రావ్యము చేయవలయును రామిరెడ్డిగారు, వెంకట సరస్వతిగారు వెల్లెనట్లు అవారి ముఖ్యము ఆయా ఋతువులయందల సేద్య

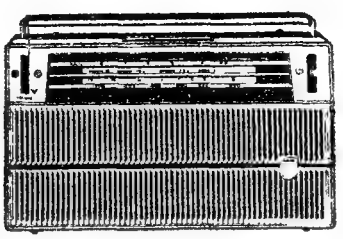
నాద్యముల తీరుతెన్నులను గ్రామప్రకృతి వాళ్ళు ఉదారరమణీయముగా వర్ణించి రామిరెడ్డిగారిది వెలూరి వ్యవసాయము వేంకట సరస్వతిగారిది గుంటూరి మెట్ట సేద్యము

“తూర్ భూబలై యార్ద్యులో సన్నం గర్జు పక్షపాతియని సింధా రాకములో వెల్లరే” యి కవులు వ్రాయుచు రామిరెడ్డిగార వితర్కించు కొనిరి రామిరెడ్డిగారి ప్రకారము రైతు “నారకత్వాతలాత్మ గౌరవ పవిత్ర మూర్తి” “అనుదిన పరిశ్రమమే” కృషివలని “మతము” “ధామణిపతి పాలన దండమెల్లడు నీ పాలంబుకన్నను వ్రార్చినయమగునె?” యని కవి కృషి వలని నోదార్చెను రైతు “ఇరుగుసెరుగువారి సంపదకై యాన, గూంబో” వడు, అతని గృహము అతిధ్యమునక కొలుపుకూటము అంబసప్పటికి లోకము రైతును సురచినది ఎట్లు? “పలమో మెక్కెడివారు తత్సం రసస్యాద ప్రయోగలోలురై వలుమార న్ముదురత్సమున్ సతుః సంభావించురే కాని తత్సం పేతుక్రమ వృక్షము దలువ” ఇట్లుగా “రమాకలితుల్ భోగములన్ భుజించుచు” కృషివలనివైపు చూపు సారినవకల్లరు అయినను “వాని సరిణావ మెవ్వరి పలుకగల”రనుచు రామిరెడ్డి గార రైతును సన్మతివాచనము సలిపిరి

కావున, కాపుటిల్లాండ్ల యనుదిన చర్యలతో, సహజరూపవర్ణనములను రామిరెడ్డిగారు మేళవించిరి ప్రతిభాసంతులన కవి రాచవల్లల పేటారమునే గాదు, కాపు పడుమల యొయారమును చిత్రీకరిండు కోత కోయచున్న మారెతన రెడ్డిగారెట్లు వర్ణించిరి చూడుడు

(వాలిన కొప్పులోపలి పూలరెక్కలు
నడలి యెక్కొక్కటి జారుమండ)

లక్షలరు లక్షలు కోరి యెన్నుకొనే రేడియో

ఫిలిప్స్
ట్రాన్సిస్టర్

పెనీర్
రేడియో

ట. 325 (పన్నులు అదనము)

అధికారము పొందిన డీలర్లు:

విజయ & కంపెనీ

ఏలూరు రోడ్,

విజయవాడ-2.

బతుకెప్పు రొమ్ముపై బయ్యెద చినుగున్న
గాలికి నట్టిట్టుఁ గదిరయ్యాడ
చెలుగెత్తి పాడెడి యేలలు విని బాట
సారె లెక్కనకెముః నలుపుచుండఁ
దమ్ములపుంబూఁత దవలినవారె
పైఁ బలుచాలు నవ్వకయే నవ్వ
జేరి కొడవఁ దుళుపుచుఁ జిన్నెలాడి
కన్నెమాలెత పడిచుట్టి మువ్వుమువ్వు
మునుపు తరిగడి నింటికిఁ బోవువేళ
సందెడోడ యీలెన కర్క కుమార

తానురెడ్డి గారు "మునలిమాలెత" యను రొకకావ్య ఖండమును రచించిరి. అందున్నది యిరువది నాలుగు పద్యములే తామున్న గడ్డలో కరువునచ్చి, పని పాటుబులేక యిక్కట్లులు మూడినప్పుడు, కూలివేసికొని పాట్ల పోసికొను వారు వలనదీయుదురు. ఆ వలనకు సంబంధించిన కథయే యీ కావ్యఖండ ములో కలదు.

వడమటి పెట్టజేతములఁ జెల్లరుల పంటలు వానలేమికిన్
వడఁబడి యెండి కాటకము వచ్చిన, నన్నజనంబు, మంటలం
బడియెడి దోమగుంపలుల మాడి, దినంబున కొక్కసారియున్
గడి కబళంబు లేక, కడుకమ్మము కొందుచు నుండి రచ్చున్.

అనాడు "దెల నా భూముల బిల్లరులు గలవని" యీ వడమటి యూళ్ళ కూలిలు వలనవచ్చిరి అట్లు వచ్చినవారిలో మునలి మాలెత యొకతె. రెడ్డి గారామె నిట్లు వర్ణించిరి

దారిద్ర్య దేవత తనరూపు గనుపించ
వగు వాలక మూని వచ్చెనొక్క!
బేతాళునాజ్ఞ గావించు పికాచంబు
పీనుగుకొడలితో వెడలెనొక్క!
స్వీర్ణ పరస్పాంత డా రాజుచేబడి
లావు దూలిన దేశలక్ష్మి యొక్క!
ఓకల వస్తు వ్రదర్పన కాలలో విడ్డ
ముదిమి యవధిఁ దెల్పు మూర్తి యొక్క!

యవగ. జేయూత క్షరము నవనినూని
నడువఁజాలక తడఁబడి యడుగు లిడుచు
నెండవేడిమికి మేనల్లి నెరియుచుండఁ
జెట్టనీడకుఁ దా నల్లఁ జేరవచ్చి.

మునలిమాలెత కానకన్న ఒక్కగానొక్క కూతురు, కొడుకు చనిపోయిరి. అయినప్పటికీ ఈ వృద్ధాంగన యతిస్వతంత్ర వ్యక్తిత్వము కలది 'కూలి యొన రింది కుడుచుటే మేలు నాకు' 'కాలుసేతుల నున్నంతకాల మొరల చేతి కూటికి నాశించ జిన్నతనము" అని యనగలిగిన ధీర "ఇకమీద నీ వెవటికిం జననెంచక ప్రత్యహంబు గైకొనుము మదియగోహమున గోరెనయట్టుల మజ్జి గన్నమున్" అని చూచిన కవియో లేక మరొకరో యామె కథ విని గుండె కిరిగి వలకగా, ఆమె యేమన్న దనుకొన్నారా? "అయ్య! కూలి చూపి నాక. గూడుపెట్టు, తిరిపె మెత్తి తిన్న దీరునా యాకలి?" యని యామె గంభీరముగా సరికినది కరుణ రసభరితమయిన కావ్యఖండమిది మానవజాతియందలి దీర స్వరంగ తతా ప్రవృత్తికి విజయవతాక

వేంకటనరసయ్యగారు కవియైన రైతా? రైతయిన కవియ? అలా మెగలు కోతకోయు ఘట్టమును వర్ణించుచు నరసయ్యగారి విధముగా వ్రాసిరి.

మబ్బువేలెను దూర్పుమలపైన నల్లఁగాఁ
బిట్టమేడము నిట్టబెట్టరాదా?

కట్టుగొయ్యల నిల్వగొళ్ల విలిచిన యెడ్డ
అతిగతి యేమైన దరయరాదా?

తఱిపి నవ్వాసి గత్తర దీర్చ మలుముకై
గడ్డి పండెడు మోపు గట్టరాదా?
ఏడుకుమారులు బిడ్డ లేమె తెచ్చెదనంచు
జల్లికంకులు కొన్ని గిల్లరాదా?

చూచినడుపుము దుంపలు సోకు ననుచు
మునుములో పెచ్చరించెడి ముద్దులాడి
భావశబ్దత పరించి వ్రస్తరించ
గదిత నేర్చిన బాగుండుఁ గర్పకుండు.

అందుచేత నరసయ్యగారు 'వ్యవసాయదారు' ని బ్రతుకుటోని "భావశబ్దత" వర్ణించుటకై కవిత్వము నేర్చిన కర్పకుడని చెప్పవచ్చును. "క్షేత్రలక్ష్మి" కావ్యమంతయు దీనికి సాక్ష్యమే

"కవి మర్కణ్ణుడు, భావశోచన చమత్కారమునన్ సృష్టిలో నవలోకించని తావులేదు" అనుచు త్రికరణకుద్దిగా నమ్మిన "రైతుకవి" గావున, వేంకటనర సయ్యగారు సృష్టివలని జీవితములోని యాయానన్నివేశములను పరమాభినవేశ ముతో వర్ణించిరి "వారే రైతులు విశ్వజీవన కళా పారంగతులే నీ కవిత్వారం భమున కిద్ది స్వర్ణ యుగ మన్నా! నాటికి నేటికిన్" "ఈ దుఃఖ వసంచార్థ సంత లితున్ రైతును సుద్ధరించగడె నిష్కర్త స్వభావమునన్" అని వేంకటనరసయ్య గారు కవిని హెచ్చరించిన "రైతుకవి" యయిరి ఒకవంక నానావిధ దృశ్య ములను వర్ణించుచు, మరొకవంక వారే విధముగా కవుల నడుగుచున్నారో కనుడు.

చుంగుల్ వాళిన ఖాదిచుట్టి ముదుగుం జొక్కాను గై సేసి, ముం బెంగుల్ గుచ్చెటలంబుఁ జెక్కి, కులుకుం జెప్పుల్ సమాళించి, పల్ రంగుల్ గుల్కెడు చెండ్రకోల ములుగ్రం బూని, కోటెరుతో పింగారమ్మయి పోవు రైతునీరి విక్రేపింతువా? లేఖినిన్?

సారెకు మంచుబొట్లు చెవిజంపున ముత్తెము లట్లు వ్రేలఁ జే జాళిన ఎగ్గమూని, యొరచాలున్ గోడ నదల్చి, మేడిపై భారము మోపి, కష్టపడు భాగ్యము చూడగదోయి! కైతసిం గారము కింతకన్న దగు ఘట్టము లేరైదవా! కవిశ్చరా!

బారెడు తోకమట్టు లెగ్గెట్టి, యెకాయెకి నందివాలుగా బేరమునాటి, దొంక రొదవెట్టు ఖణిల్లన అంకెవేసి, దు ర్భార జనంబునం, జెలికవట్టిన నాగిన కోపుటెడ్డ సిం గారము, భావనాబలము గల్గినచో గిజిగిసి నిల్వదా?

వేంకట నరసయ్యగారి కావ్యమునందు అచ్చమయిన కావ్యుల పలుకుబడిని పుష్కలముగా వాడిరి.

కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగా రొకానొక సందర్భమున నిట్లు చెప్పిరి. 'చరోపారోని కవీశ్వరులు కొందఱు కావునారు, సై నికులు మొదలైన తక్కువ వృత్తులవారి బ్రతుకులను వర్ణనార్థములని భావించి యెంతో సుంద రముగా గావ్యములలో వ్రానియున్నారు మన గ్రంథముల మాత్రము చదివి యీ పుణ్యక్షేత్రముయిన కురుక్షేత్రముయొక్క స్థితిగతుల నరయఁజూచు వారికి ఈ దేశమున బీదసాదలపై నాదరముగల కవి యెవడైన నున్నాడా? తుదకు బీదసాదలైన నున్నారా? యను సంశయము పట్టినను తప్పు వారిది కాదు! శోకరసము (కరుణరసమని యనవలయును—వ్యాసకర్త) వర్ణించ వలయునన్న ననుకూలమగు సందర్భమెయ్యది? క్రొవ్వు కారెడి నాయికా నాయకుల యూహామాత్రములైన కష్టములూ? ప్రజలు దినదినము కన్నీరు గార్చుటకైన నవకాశములేక కుడుచుచుండు పరిపరిధిధములైన గోదూలా? శాంతరసమునకు బోషక మెయ్యది? తమకు గెష్టము దేనట్టిరైన రాజుల యొక్క యుధారచర్యలూ? అకట మోడి మలమల మాడుచ నింటికివచ్చి పంట సిద్ధము కాకుండినను, భార్యపైఁ గోపించక, కన్నులు మూఁతపడు చుండ విధిని ధ్యానించుచు వాక మూలఁ గూర్చుండు పాలము కావులయొక్క

వెడవడియా? అహ! జనసామాన్యముయొక్క ప్రతిదిన వృత్తములలో నెంత భావము, రసము, గుణము మవగతములైయున్నవో మన కవులకుం దెలియుచు గదా! రాజపుత్రులను, రాజకన్యలను, చాలనందుకు బ్రాహ్మణులను వేశ్యలనుబట్టి జంఝాటమడుచుటకు కవిత్వ మేమిది? నయన కర్మములు లేవా? వేంకట నరసయ్యగారు కూడ ఇది నేమని ప్రశ్నించుచున్నారు?

అలయక రాజతోడ మధురానవమానెడ దివ్యకాంతలన్
మరిచిన సిద్ధహస్తమున, మంచోడ జేరువనున్ కౌశుకో
డలి నయగారి వల్లూరి మిటారము వా నడలిరు, కన్యలన్
జిలుకు నమాయికత్వము రచించుము నీ మన గాననయ్యెడున్

వేంకట నరసయ్యగారి కీ క్రింది విధముగా కృతీవలుడు పాక్షాత్కరించెను. ఈ పద్యమునందలి పదముల కూర్పు కవికి రైతుపట్ల గల సానుభూతికి, కృతీవలుని దుర్భర జీవనమునకు, అతని యమాంబుకత్వమునకు అద్దము పంటిది.

మన పట్టి వలుదెసల్ మేలసిపోయినగాని
కనుకొన్న గొట్టెడ కర్మయోగి
మందువేసి నిప్పు చెండు చుండినగాని
కాయమ్మ దానెడ కష్టజీవి

ఆరుగలము లేమిడై కృశించినగాని
పడి పంచ ద్రోక్కడ భాగ్యశాలి
చుట్ట పక్కాలిల్ల చూడకొన్నగాని
తన్ను దా నెఱుగదా ధర్మరాజా

విశ్వ మాదమల విషమిచ్చుచున్ననా
దోసిలోగ్గి కనులు మూసినాడు
వెనుక ముందులేని మనవంటివారల
నెత్తమంది నుద్దరింప గలండా.

నిజమయిన భారతదేశము పల్లెపట్టులలో చూపట్టుననట నిక్కమే. అవి పాడిపంటలకు పాత్తు పొందికలకు నెలపులు అది గత చరిత్ర. ఎన్నో మార్పులు పల్లెలలో తలయెత్తినవి తల యెత్తుచున్నవి తెల్లవారి యెలుబడి చెల్లుచున్నప్పుడే ప్రాకృత గ్రామ బౌభాగ్యము పంచబంగాళ మయినది ముగ్గురు తెల్ల కవులు గ్రామ పరిణామమునుగూర్చి గానము చేసిరి. జాతీయోద్యమ కాలమునాడు జనించిన దురహంకారముతో (Jingoism) మనలోని క్రుత్తునకు కువ్వాడమునకు పాశ్చాత్య సభ్యతయే మూలమని యెలుగెత్తి చాటుట యలవాటయిన దానాడు ఆ చాదు లింకను పోలేరు అట్టి యహంకారముతో వాసరని వేపననుగాని, రామిరెడ్డిగారు “నవ్య పాశ్చాత్య సభ్యత నాగరకత, పల్లెలందు నన్నన్న రూపములదాల్చి, కాలనమ్మనితము లయిన గ్రామ పద్ధతులను విముఖత్వముం గొంత గలుగజేసె” నని యనిరి. చారి యభిప్రాయముతో నెంద రేకేభింతురో తెలియదు

1919 వ సంవత్సరము నాటికే పల్లె లెట్లున్నవో చూడుడు

పంచాయతీ సభా భవనంబు లౌ రచ్చ
కొట్టంబు లొక మూల గూలిపోయె
వీధి బడుల జెప్పు విజ్ఞానధుర్యులు
నొజ్జలు దాస్యంబు నూతగొనిరి

గ్రామ పరిశ్రమ గలుగు నవ్యోన్య మో
సహకార వృత్తంబు సమసిపోయె
సత్య జీవనము, విశ్వాసమ్ము, భక్తియు
నైకమత్యము, మున్నె యంతరించె

బూటకములు, కుయుక్తులు, మోసగతులు
కోర్కె వ్యాఘ్రాలు, ఫోర్టర్లీ, కూలమైత్రి
స్వార్థపరత, మోద్యంబు, గర్వ ప్రవృత్తి
వేర్పు విద్యాలయంబులు వేటి యూళ్లు.

గ్రామములలోని కుల సామరస్యము, అన్యోన్య సహకారము సమసి పోయినవని విచారించిన కవి కాటూరి వేంకటేశ్వరరావుగారు. పల్లెలలో “కమ్మనిజము లేదు, కళలు దాలించిన మేస్త్రీలు లేరు” అయినప్పటికి జానపదులు “స్వస్వవృత్తిపరత సంఘమునకు మేలు” ననుకూర్చి వారు నిరక్షరాస్యులే. మత ‘నేటి యన్నల కెడముగల్ పెడముగాలు వచ్చి పడియె నెట్లు?’ “పల్లె బ్రతుకుల మాధుర్య మెల్ల విఱిగి, పంచకోరి కషాయ ముప్పతిల వేల?” “గ్రామము మేలుగోరి” ‘తమతమ కార్యములు తరతమభావములేక గృహ ధర్మముగా” “నలిపెడి సుమతుల కెటు లొదవె నై జనుల తత్పరతలో?” ఈ పరిణామమునకు కారణములు వేంకటేశ్వరరావుగారు చెప్పరైరి వచ్చిన వచ్చుచున్న మార్పులు వర్ణించుటయే వారి పని. గ్రామము లెట్లున్నవి?

ఊరకబండనట్టి యుప్పువకుం గూడ
కొలు చొనంగి నాడు విలిచికొనిరి;
చుట్ట నిప్పు గూడ బుట్టదు డట్టియ
కిచ్చుడు పల్లెటూళ్ల కేమి వచ్చె?

నాడును గల్ల ద్రావిరి, ధనములు మ్రుచ్చిరి, రస్యదారలన్
గూడిరి; కాని పాపమును కొంతును, పొక్కునో యన్న భీతి వె
వ్వాడెను వారి; నియ్యదన పట్టి భయ ముడిపొయి చచ్చగా
మాడెను సిగ్గు; పాపరతు లూర్చితులై విహరింతు రిచ్చవై.

స్వాతంత్ర్యము వచ్చిన తరువాత పల్లెలెంత క్రుశ్ణమునకు కుదుళ్ళయి ననో తుమ్మల సీతారామమూర్తిగారు వర్ణించిరి. పల్లెలలో పాపపల్లెమును పూనినవారు, అచటి కనుమాలమునకు కారణమని సీతారామమూర్తిగారి వ్యాఖ్యానము రాజకీయములు గ్రామ విశాసమునకు పోతువు లయినవని పారాంశము

పంచాయతీ సభ్యతలై
కంచము మంచమ్ము నమ్మగా వలయునో రెం
డంచుల కత్తులు వలయునే?
కొంచెపు బ్రదుకునకు నియ్యకొనగా వలెనే?

అని కవిగారు ప్రశ్నించుచున్నారు ఈవేళ పల్లెలలో నెట్టివారు కన్పట్టుచున్నారు?

పాపట దువ్వి, చెల్లములు ప్రబ్బిన వల్లలు దాల్చి, నాడె ముం
జావు నలంకృతుల్ దొడిగి, డోకలు, వాకలు గట్టె చొల్తై
పాపలు వారలక్కరము పట్టని గిట్టని దుర్నిదగ్గు, లీ
క్రేవులు రచ్చలెక్కి తలక్రిందుగ బ్రతికెజ్జాడ సవ్యగున్.

వీరు “బానిలోని కప్ప లావంత సంస్కృతి నెఱుగురు.” స్త్రీకి తరుగులేని పాగరు “కూర్పు పెగడ” వీరి యిండ్లలో ముల్లె నంచులు మూలగుచుండును ఆ సామ్యకృడిది? వీరిని పెంచి పెద్దచేసినవారు “గడ్డిదిని మేర దప్పిన పక్షిలు గడించి”యిచ్చినట్టిది. అందుచే ఈ ‘విదాయకులు’ “సిరి పొంగొక గుడ్డి తనం బిడ నటించు క్రోతులు” వీరు “అచ్చదమ్ముల నెడసేయ, నాలు మగల చివురు గాపురముల దీయదివురు చుండురు” వీరే “పెత్తనములెల్ల గుత్త గొనం జాతురు” “అధమ గుణవత్త సదామెత్తురు. మహత్తరై నకున్ జిత్రము వోసేరు” ఇట్టివారు నాయంకరమును వశము చేసికొను పోకడ యిట్లున్నది.

మతముల నెత్తి, పిత సరిమాణములన్ వివరించి, కోవలన్
వెతకి కులమ్ములన్ దడవి వీధుల నూరు — సివార్ల జాపి దు
ర్యతులగు వీరు లోకము నమాయకమున్ గికురించి, నాయక
స్థితిని గడించి, పల్లియం చెట్టకా వాదరుపొదొ రక్కసా !

గ్రామములలో విద్యావంతు లెక్కువయ్యినకొలది యీ “విదాయకులు” తొలగిపోదురని కవిగారు తలంచుచున్నారు చదువు, సంస్కారము భిన్నము లయినటివి. కవిగారు తలంచినట్టిది సత్యమగునో కాదో కాలమే తెల్పును.

7

వైయక్తిక సింఘిక రాజ్యం రంగముల యందలి కళలమును కడిగి వేయవలయు నను కావ్యములు, కావ్యభండములు విప్పి వందలు వచ్చినవో చెప్పలేము. వానిలో కొన్నిటి సరామర్మ యీ వ్యాసభాగమున నుండును నవయుగ కవి శ్రీకవర్తి జాషువా కావ్యములలో మానవుని యూర్తి నీరవనాదము (Noiseless sound) వలె వినించు చుండును ఒక్కొక్కసారి యిది యూర్త్యుతయ కవిత్వమా? యను సూహకు నవకాశము కల్పించును. మితము, వర్ణభేదము, వర్ణదమము, కుటల ప్రవృత్తి, మున్నగు వానివలన సమశాలిక సమాజ మెప్పు రీతులుగా వికట తాండవము చేయుచున్నదో మిచి పాడిన చాడా "కవి కోటి" కర్ణుని గూర్చి ప్రాసినను, గబ్బిలము ద్వారమున పందేతములు పంపించినను, శృశానమును దర్శించినను స్వయంవరము"లు చాటి నను లోకములో జరిగిన జరుగుచున్న రున్వాయములను పృథయము, ద్రవించునట్లు వర్ణించుట జాషువా కవికే చేతనయినది లోకములో ఆర్తి, ద్వేషము నెప్పటి నుండియో కలవల కాని ప్రాచీన కవులకు రామాయణములు రావనగరులు తప్ప నితరములైనవి చూపట్ల లేదు జాషువా కవి యేమనెను?

(వభువుల పెండ్లి పెరంటాలు వర్ణించి
కాలంబు పెక్కెండ్లు ఖర్చు పెట్టి
విరహవేదన మేలు మటించి మూర్ఖులు పు
రాణి వాంఛను రచ్చ కీర్తి
అంగాంగవర్జన వ్యసనంబు రెట్టింప
యివక జీవిత కోటి కుచ్చులాడ్డి
వదియు వెన్నిది మారు పాడిన ప్రాము
చరితంబు వగరెక్కి తిరుగక బాడి
శరణు కరణలంఘన బరగుకెత్తును వచ్చు
నార్తలోకరుత మనాదరించి
భువనహితము గోరు కవితా కళాశక్తి
స్వార్థజడధి నూరవై చినారు

అస్పృశ్యములేని లోకము నుమీ యిది, మాపుల బిళ్ళిమంబుగా నుదయము తూర్పుగా నడచుచుండు ననానలన ధర్మభ్రష్టులై పిడికినపాలు పేదకు లభింపవు, శ్రీగలవాని యాజ్ఞలో జీవని గదలక జాల రరవింద భవ ప్రముఖామృతాంధసలో

ప్రతిమల పెండ్లి సేయుటకు వందలు వేల వ్యయించుగాని, దుఃఖిత మతులైన పేదల పక్షిరుల మానవులైన ప్రాతలన్ మెతుకు నిదర్చి దీ భరతవేదినీ, ముప్పది మూడుకోట్లదే వత లెగవడ్డ దేశమున భాగ్యవిహీనుల క్కుత్తు లారునే"

అని యాయన గాక మరెవ్వరు వ్రాయ గలరు? "గబ్బిలము" కావ్యములో పంచముడు తాను నివసించుటకు సరియైనచోట క్కడరైన మగ్గుదా? యని పక్షిరదగును ఆ చోటెట్లుండవలయునో యతడే వర్ణించెను. అది తంతదేశ భవిష్యత్సర్వరావమునకు చిహ్నము దానిని గాంచుచు?

బోగు లాహరించు భుక్తి కన్నులం జూచి
పంపు పేదలు దుఃఖపడని చోటు
సింఘికాచార పంచాంగ గర్జనమున
దెదిరక జ్ఞానంబు పెరుగుచోటు
జాతివైషమ్య రాక్షస వదాహతి జేసి
కందక కళల పెంపొందు చోటు
పరిపాలక క్రూరతర కరానికి లోటు
పోక స్వేచ్ఛాలక్ష్మి పాదలుచోటు
అనద బిడ్డలు చూడ నెయ్యంపు సుతం
మొద్దులాదని గుణవిధర్ బుట్టు చోటు
చెప్పగదవమ్మ చూచినవచ్చిలె నీవు
నివ్రయంబుగ వాసమండెదను నెను.

మాతృభాషల కర్త మర్యాద లొనరించు
నర్మకళాశాల సాగుచోటు
ప్రజల నాహరించు బహుమత దేవతా
ధైర్యనందిన గ్లాని లేనిచోటు
నవనీతనిభవైన కపుల కన్నుని వాక్కు
వెజపు లేకావిర్భవించు చోటు
సంతానమునకు వైషమ్యము నేర్పని
తల్లిదండ్రుల విరాజిల్లుచోటు
పిన్న నపుల లాహరివేషగాండ
పాద చిహ్నల సురక లేర్పడని చోటు
తోడునీడయ రేనట్ల దుర్బులకు
గబ్బిలపు చాన నానయోగ్యంబు గాదె

జాషువా కవి రచించిన "స్వప్నకథ" కరుణ రసము. దరులొరసి పిర్వా తీన కబ్బము ఇందు రెండ విన్న కథల. కలపు "మొలిచి య వనంబు వృధపుచ్చి, దరిద్రుల దేబెరింపు చూపులను గుంకి, స్వీయ సుఖముం బలి యిచ్చిన మచ్చెకంటి" దయనీయ గాధ యొకటి ఆమె 'ఒక రెడ్డిసానికి జనించిన మానవకాంత' "జననీ జనకులు" "పాడమిన రెండవ వారముననే మృతువు నకు భోజనమై" చదిరి ఎంటి కొప్పు విడిచిపెట్టుగా గల సామె రెన్నాకు తేనె చెర పెండి యానెత్తురుకందును పెంచినది పీదన పొక సాలెవడతి పెద్ద చేసి నది జన్మనము నివ్వల్సిన యామెను జూచి లోకము వారు క్రొవ్వతో కొరి కల పెంచెకనిరి ఫలము లేదు పేదవాడొకడొ కప్పించ, గుంకె కరగి యారు గజొ బట్ట చేసి యిచ్చినది ప్రతి దినము తన లండిలోని సగపా లాతని కెచ్చె డిది వాని సాలెవడతి సంతానము సగపాంచి యామె నిలు నెడల నడిచినది ఆమె బికారి యయినది ఒక బ్రాహ్మణ స్త్రీయొక్క కరుణామయగాద విని తాన గడించిన నాలుగొ లిచ్చినది ఒక ముసలి బిచ్చగానిని సోపించిది లోకము ఆంకు నంటగట్టినది ఆ కనుకలి వలపుగల యొక మార్కడ వర్తకుడు దినవెచ్చుము పంపెడివాడు ఒక నా గ ముసలి బిచ్చగాడ కన్పించలేదు లోక మామెపై హత్యాదోషము నారోపించినది ఆమె చెరసాల చేరి యొక్కడ చని పోయినది ఆమెయే చంద్రునిలో నూలు పడుకునున్న యన్.

కథలోని యమానుషాంశముల మాట యటుండ నిండు తాను దుర్మర మయిన కన్నీగుడుచు చున్నను, మానవుడు తోడియనదలక తోడ్పడునను రూపు మీ కథలో కలదు క్షుణ్ణవారే చంద్రమండలము ఎంటి తావులలో నిలి" లోకమునకు వెలుగు పంపెదరు ఈ కావ్య మాదలి స్త్రీ గాధ భూమి మీద ఎడిన దుఃఖభాగూ గాధయే

"స్వప్న కథ"యందలి రెండవ కథ సంఘము నందలి మంచి చెడ్డలను చూపును ఒకానొక యనాధకు ఆరుగురు పిల్లల ఒక యింటి వారాలో నున్న యామెనా యింటి కుర్రది గెంటివేసెనా వివాహ భోజనముల జరుగు చున్న యింటికి కడపు నింపుకొందిమరు నానవో వచ్చినది ఎవ్వరు నీమె మొగ్గు చూడరు ఒక యోయారపు చిలిపి వసుచువాడు సె కిలు తొక్కుచు పొయె డీకొనెను వెన్నురు మడుగులోనన్న యానె కు నొక పుణ్యాత్మదా చిత్త చేయించెను అంటుతగిలినదని యాయన యిల్లలు ఆ పుణ్యాత్మని వింట నడుగు పెట్టినలేదు వెత్తురు మడుగులోనున్న యా యనాధను మేడపై నుండి చూచుచున్న యొక వడుచు జంట నవ్వుకొన్నది ఆ యనాధ బిడ్డ లనాధశరణాయముతో చేరిరి అచటి యయ్యవారికి తన యొడలోలుతో చెప్పుల గట్టి యిత్తునని చెప్పి యా యనాధ తన కృతజ్ఞతాభరము దీర్చు కొన్నది జోరున వాన కురియుచుండగా ఆమె యొక చావడిలోనికి పోయి నిలువబడినది "వానలోన దడిసి వచ్చిన పెంపుడు కుక్కకు" పరివర్తలచేయు యజమాని యీ యనాధను వెల్లిపొమ్మని కనరుకొనెను యజమానగారల వచ్చి "రక్షణ మనక కర్తవ్యమే కదా? నరులకు, ధర్మపునకును గలుగునే కుల వినక తప్పు చేసి భేదము"నని మగిసి బుద్ధి చెప్పి పేదరాలికి కూడుకెట్టి వది. కథ ముగిసినది మనుష్యుల మనస్సు లెంత విచిత్రముగా పనిచేయునో

యీ కథ చూపును. ఈ కథలో జానువాకి యొక వ్రచ్చ వేపెను, ఆ వ్రచ్చకు సమాధాన మెప్పటికయిన దొరకువా?

ఎవరే దారగించు నమ్మత భోజనంబున
గలిగెనో యీ లేమి గంజిబున
ఎవరే వానము చేయి శృంగార పొధన
మునిగెనో యిన్నారి పూరిగుడిసె
ఎవని దేహముమీది ధవళాంబరములలో
నొదిగెనో యివ్వాది ముడుకపంచె
ఎవడు దేహము సేర్పు మృదు తల్పములలోన
నక్కెనో యీ యమ్మ కుక్కివడక
వసుధపై నున్న భోగ సర్వస్వమునకు
స్వామిత వహించి మనుజుండ ప్రభవమందా,
నెవడ జవహరించె? నేమయ్య పీమ ముఖము
కలుపు మెలుగుని దీని బిడ్డల ముఖము?

ఈమధ్య సీతారామమూర్తిగారు "ధర్మజ్యోతి" యననొక లఘు కావ్యము ప్రాసించి, వారి తండ్రిగారే యీ కథక నాయకుడు. ఉప్పుర్ల నోళ్లు గొట్టి యొడుక్కల్లు బంగారము నొక కోమటి యొందిగించుకొనెను. చిలికల కీ వార్త తెలిసినది. వారి బంటుల వజ్రక్రిందింటి జాట్టి ముట్టిరి అప్పుడక్కడ నున్న కవిగారి తండ్రి దబ్బజు కయ్యనూడి, యింటనున్న యీ బంగారము వీలక. తెచ్చిదాచెను ఒక రెండేండ్లు గడచినవి "లేమి కనుంగుగొడుక్కై వసివాడుచుండియున్" కవిగారి తండ్రి యీ బంగారమును ముద్దర ముద్దిగా చెలికాడయిన జేవారికి విచ్చివేసెను వీడవ ఆ కోమటి మఱొక వెయ్యనికడ, అల్పనికడ బంగారమును దాచెను వారు ముప్పులిప్పులువెట్టి చివరకు దానిలో కొంతకు కొంత కాజేసి కోమటి కిచ్చిరి కోమటికి దక్కిన దానివెల ఆనాడు పండ్లెండువేల రూపాయలు. బంగారు సుద్దలను దిరిగి యిచ్చునపుడు కవిగారి తండ్రి కోమటి కొక కొన్ని మద్దలు గజసిరి కవిగారి తండ్రి పామ్య వాదము (Socialism) వెలుగునో యెలుగడో తెలియదు కాని సీతారామమూర్తిగారు తమ తండ్రినోల నమతావాదమును బలికించిరి సహ కారిక ప్రభావమువలన కథానవ్వివేకము తెల్లు రూపాందునో చెప్పుట కీ ఘట్టము తార్కాణము. ఆ వెలుకులను జదువుడు:

ఒక పుట్టుగుంక తనతా
లికి వచ్చిన రెండు రూకలే దెబ్బది వే
లకుఁ బెంచెఁ బెంచినది హా
టకమా? వివరింపు ముక్కటంబగు నమమా?

యుగ యుగాల మండియునం ధనవంతు లీ
రీతి వీతి పావబీతి లేక
పీల్చుచున్నవారం పేదల రక్తంబు
తీయ తీయ కొండలేనెనోలే.

అకటికి మ్రగ్గి, చలి దెబ్బ కలమంటి
మొండి రోగం కవమానములకు లోగి
వాగరక లోకమున కొక్క నవ్వు విసరి
పిలుచుచున్నాడు యము నవారా! పేదవాడు

ఎవని యెముక లీ మేడల కిటుకలయ్యె
నెవని రక్తంబుచే గోడ లిట్లు బిగిసె
వతనికా యిట్టి పరమ హేయంపు బ్రదుకు
వానికా యిట్టి దుర్మరణామభూతి.

బొట బలిసి నేడు విజృంభింతున్న
సాహకార్లు యాట సాగిదిట్లు
రుద్రమూర్తియై దరిదుండు చిహ్ని
జన్మవిచ్చి గొట్టెక్కు, నెప్పుడో.

స్వితంత్రము వచ్చినది. సేవా నియమములు వచ్చినవి. అమెరికా అంపిల్లు చున్నది. పాలకులు, పాలితులు విధులు మఱచిరి అధికారముః ధవార్తనము ఎల్లర నేడల లాడించుచున్నది ఎన్నో నమస్యలు తలయెత్తినవి. ఆ నమస్యలనుగూర్చి కవిత్వము ప్రాస సీతారామమూర్తిగారు సదుపదేశము చేసిరి వారి కవనములో కొంతపా లీ కొవకు చెందినట్టిది. వారు గాంధేయ వాది కాంగ్రెసు భక్తులు అంపననేమి? చెప్పవలసిన వారిగు ముక్కలనా వ్వవర లేదములేక నిప్పులు చెలుగుచు చెప్పిరి. ఆశ్చర్యకరములయిన వారి వద్యము లొక కొన్ని యిట యుదాహరింతును :

దొడ్డ తలపులున్న రెడ్డికై నను, మాల
బిడ్డకై న విమ్మ పెత్తనమ్ము
కులము లింక నిల్వ గలవటోయీ! వేరు
పురుపు పడియె, వాని పరుపు పడియె

మఠమేలా? కులమేల? కల్పితము లీ మర్యాద, లీ శాస్త్రములో కథ లంచుం బ్రవచించి పెత్తనములాగా వాకు సా మామకుతో లితకన్ బిడ్డకు బానకున్ మఱుదికిన్ బీరంబు దిమ్మించు ని బ్బిలిన్ వాడిన వారొకండ మన కన్నుకట్టం దవామ్యం డీకన్

మేడకు మిడ్డకు గుడిసెకు
మాడల వ్రేలాడుచున్న యుట్టికి గల దీ
నా దోటు; తల్ల పుర్రుల
గూడెములవారి సేవకుం జనవలయున్.

లక్షలున్నవాని లాలించి లాలించి
బక్కవాని గొంచె వజీచి వజీచి
సోలుముగలు బిళ్ల బీటుగా బడిరియో!
యోలురాక నిలువ జోటు లేక

కారాగారములకుఁ జని
గారెలు మెక్కిన వలంతికా? క్రిమిరాసుల్
పేరిన పులుసుం ద్రావిన
పిరునకా? పిరులదండ వేయుట సెప్పమా?

ఓనమా లెబంగ్ దొరిమయు గరిమయు
వానవా లెటుంగ్ దైన నేమి?
గీత మంచెదగుట, కిగ్గాడి చామిక
రాంగదముల వచ్చె రంగమునకు

చీకటి తేర మెం దనుక; జేసిరా? లంచము తెచ్చి పైక్కిరో?
వాకున కక్కరాని యలవాటుల తెన్నిటికిం దెగించిరా?
లేకులు, పాకండ్ గెడు లేసిరి మేడలు, పండ్రజాలకుని
ద్రాకిరి, కొయ్యమోర నడిబాటల వెత్తి రిందేని సెప్పడన్?

తొలునంజ బుట్టు బాజ్జలకు బైసీ దొలంగి
మలునంజ నవరకర్మంబు నలిసి
కులపాకముల దగుల్కొని కుంరలను బిల్చి
యుత్తార వడవి గూర్పుండ బనిచి
లంచాల గడ్డి కాసింది లోకుల గ్రుమ్ము
నధికారి పకుపుల కచ్చపాసి
చీకటి తేరముల్ నుప్పించి పేద నె
తురు పీల్చ రక్కసి మరక పడిచి
వరుపు దక్కించుకొన్నట్టి దొరతనంబు
లేదు భువనత్రయంబులో లేదు లేదు
చచ్చ నేటికి విద్యా విశ్వమైన
మంత్రిముంగడ ధర్మ మర్మంబు లెత్తి.

విద్యాన్ విశ్వముగారు రచించిన 'సెన్నేపిటా' పత్రికాంధ్ర ప్రజల అండ బ్రదుకును ప్రదర్శించునట్టిది. ఒకనాడు రాయలసీమ కలిమికి కొలా

రము. ఈనాడు లేమికి బంధారము. ఉద్యానవనములున్న పీఠులు పల్లెరు గాయల పీఠులయినవి. పైరుపంటలతో పచ్చగానున్న పల్లెపట్టులు నీటి యొద్దడికి, అటపట్టు లయినవి. కండల కరగించి, యిముతలు పిండిచేసి, రెక్కాడిదిందినగని బొక్కాడడు ప్రజలకు. ప్రాచీన వైభవము స్వప్నముగా మిగిలి, పాటల యౌదాసివ్యమునకు బలియైపోయిన గడ్డ పశ్చిమాంధ్రము. అనిలి విస్తృతమయిన కథను దీసికొని, వెట్టి చాకిరిచేయు పడుచుబంటు బ్రతుకులోని తీసివేడును వెలార్చుచు విశ్వముగారు పశ్చిమాంధ్రమును జూడని వారిని సైతము బాపురునువి యెద్దించగల వారయిరి వారపురెడ్డి బ్రతికి చేడినవాడు. పొగడ్తలకు పూజలకు జరుగుబాటలకు ఇల్లు గుంకాగా నారపురెడ్డి కడకు నారపుయయ్యెను. వాని కొడుకు రంగడు, అతని భార్య గంగమ్మ. ఆరణ్య వస్తువుల వస్తువువాడు రంగడు. ఇంటి యువాడిగము చేయు నది గంగమ్మ దారిద్ర్యము, కాయకష్టము, దంపతుల దులభ తెంచినవి. గంగమ్మ గర్భవతి యులునది. ఏమి చేయుటకు పాలుపాని రంగడు న్నట్లు డయ్యెను. కవియూ ఆకోశించెను.

కండలు గోనీ, పొద్దిడి, దిబారులజేసి, జనాల వెల్తురుతో పిండుచు, కుక్కకూడయిన పెట్టక, పొట్టులుగొట్టి, క్షాశలన్ దిండుల కానబెట్టి, ఒగతిన్ గరుబార్తెత బ్లవెట్టు పా పండుల వల్లకాడు, మనసా! యిది మానవ సంఘ మెట్లుగున్?

గుండెలుకోసే యివ్వగల కూరిమి, కొండల మోయుతాల్మి, క ప్తెండల నిర్మి బండల పెత్తిల్లన బ్రద్రలుకొట్టి, బంగరున్ చెందుల పైకిదీయగలచేప, జితించిన వీరి కర్మమా ర్పాండుగ తోచిటావడు చెజన్గను పాతకమేల ధై వమా!

సంప్రదాయచ్చందస్సులు, భావధారానుగుణముగా లయబద్ధ గమనము గల వివిధ రసనాళితా లీ కావ్యన సందువృత్తి

స్వాతంత్ర్యము వచ్చి, పారిశ్రామిక విప్లవము వచ్చిన తరువాత భారత దేశములో నగరములు ప్రాచుర్యమును సంతరించికొన్నవి. ఆ నగరముల బ్రతుకు ఒండారమును బయలుపెట్టుటక ఆరుద్రగారు "పీవీవాలి"లో ప్రయత్నించిరి

"పాడుతాను వాకు తెలిసిన నగరం గురించే
నగరంలో నాతి గురించి, నీతి గురించి
రకరకాల సన్నివేశాలతో ఆవేశాలతో
ప్రకటించుతాన మనదాంటి మనుష్యుల గురించి"

అని ఆరుద్రగారు కావ్యవస్తు విశ్లేషణ చేసిరి. నగరమునకు వచ్చిన పడుచువాడు-- పేరు సూర్యుడు-- స్వేచ్ఛర వివేకము చేయుటకాతమును 'రాజ కీయ వనంద' జగన్మాటకమును జూడలేక తిరిగి పల్లెకు వెళ్ళెను. మరల నగరమా నకు వచ్చి "గువనాస్తిగిరి" సంపాదించును. పెండ్లి చేసికొనును. అతని కోరికలు తీరవు బ్రదుకు సందడు పెండ్లి విషయమున తండ్రిగొడుగుల భావ తారతమ్యము, పడుపుల వాంఛలు, పరుని యూహలు నిండు చిత్రించబడినవి. భావమును మించి శబ్దము చేయు సామ విక్రమముగా గల యీ కావ్యములో నగర జీవితవం స్థూలముగా గోచరించును. కావ్యాంతమున గల "తప్పిపుల పట్టిక" మాతన రూపకాలతో పిదపయినది

భగవంతుని అచ్చాక్షిను
ప్రమరించిన మానవప్రకృతి కావ్యంలో
రెక్కలేని అచ్చుతప్పుల్ని
ఁక్కడ మానవుడే దిద్దుకోవాలి.

సాంఘిక గ్రంథాన్ని మాత్రమే
చాదస్త్రపు నియమాలతో బైండు చేశారు.
అకుట్లా కట్లా, నడలింది మళ్ళా
అచనికంగా క్యాలిక్ బైండు చేద్దాము.

అలాచేయడానికి ముందుగానే
అడ్డదిడ్డంగానున్న బ్రతుకుల సారాలను
యథాస్థానాలలో పర్చి, సామాజిక
కథాకథనాని కడ్డు లేకుండా చెద్దాము.

యుగపురుషులు ప్రాప్త రీతర్కు
జగత్ కావ్యాన్ని పరిదిద్దివా
పరిస్థితుల కంపోజిటర్కు
కలకత్తా చేయ నానికి పైపులు లేవు.

కొత్తపైపులు వున్నప్పుడు కొందాం
మొత్తం కావ్యం పునర్ముద్రిద్దాం
అంతవా ఈ తప్పిపులు పట్టిక
అందరం తయారు చెద్దాం గట్టిగా.

8

ఒకానొక మంగళ ప్రభాతకాలమున బంగారము కండించుచున్న యువో రాగమును జూచి, దివ్యద్రవ్య యయిక ఋషి "తమనో మా జ్యోతి ర్గమయ" యని గానము చేయగలిగెను చీకటినుండి వెలుగునకు చేరుమని యీ ఋషివాణి కర్ణము. ఋషుల వాక్కు నర్థము ననుసరించునని భవభూతి చెప్పెను. మహర్షులు చెప్పినట్లు జరుగునని భవభూతివాక్కుల తాత్పర్యము కాని కర్మ భూమియగ భారతదేశములో యాబుష్షిక్తరుడు పలికినట్లుగా జరుగకుండుట దురదృష్టము. ధర్మమూ పేర, కర్మమూ పేర, కులముపేర, గోత్రము పేర, ప్రాచీన భారతీయసంఘమునందు మూటికి తొంబదిమంది వెలుగునుండి చీకటి గుర్రాళ్యములకు వెట్టబడిరి. మహర్షివాణి వివరమయినది.

అంగ్లదేశీయులు ఎదురులేచి యేలుబడి చెల్లించుకొనుకాలమున భార తీయ నమాజమునందు సంభవించిన పరిపర్రనము లెన్నియని చెప్పగలము? పతన సాంఘములకు పర్యకులముల వారు యోగ్యులయిరి. కులమునుబట్టి యేర్ప డిన ప్రాచీన శిక్షావ్యతి విమర్శక పాత్రమయినది. ధర్మదేవత యెదుట సర్వ వర్ణములవాడు సమానులయిరి. వర్ణాశ్రమ వ్యవస్థ నడలి పోయినది. కులము కంటే గుణము మానవీయమయినది. కర్మము శాశ్వత బంధనము గాదనియు, అవకాశములున్నచో అధమకులజా డయినను సంస్కారపరుడు కాగలడనియు భారతీయులు నమ్మజొచ్చిరి.

ఒకనాటి సమాజమును సమర్థించుటకు వ్రాయబడిన వ్యతిరేకులను, పురాణములను ఖండించుట మొదలయినది. పంచలక్షణ లక్షితములయిన పురాణ ములు విజ్ఞాన నిలయుములు గాక అజ్ఞానమునకు, మూఢ విశ్వాసములకు, దురాచారములకు మూలకండములని భావించువారు బయలుదేరిరి. సంఘము నందలి యజ్ఞానమును జూచి యూపేదనము చెందినవారు సత్యమును కోధించుటకు పూనుకొనిరి ముద్రణయంత్రముల మూలమున, విద్యావ్యాపనము వలన విషేధములు లేక, ప్రాచీన కాలమున చదువకుండ వెలిచేయబడినవారు సైతము శ్రుతిస్మృతులను పురాణోపాసములను మాతన దృశ్యరూపతో చదువజాగిరి. మానవత్వమును మాత్రమే ముద్దించు పీఠ వేంకొంది యెండ్ల నుండి చెల్లుచున్న సిద్ధాంతములను సత్యధారాయణలై యుదాహరణలై చీల్చి చెండాడుటకు సైతము వెనుదీయలేరి విజ్ఞాన శాస్త్రముల పురోగమ వము కూడ వీరిని ప్రోత్సహించినది. తోకేళ్ళరుడు చెప్పినది గావచ్చు. లొడారి బుచ్చిగాడు చెప్పినది గావచ్చు, ప్రతిగ్రంథము, ప్రతివిషయము హేతువాద పూర్వకముగా పరిశీలించబడినది. భగవంతుడు, సృష్టి, విశ్వము, మానవజాతి, సంఘము, సాంఘిక పరిణామము, తదితర విషయములు శాస్త్రీయ దృష్టితో పరిక్షించగా వాంది పలుక్కబడినది. ఎవరి కేలానము కలిగినను, ఎవరెట్టి శాస మిచ్చినను తగ్గక, బంధులుముతో బ్రతుకునందలి కనటును కడుగగా ఈ సాహ ములు ప్రయత్నించిరి కలమును చేపట్టి కావ్యములు వ్రాసిన కవితాశారు లయిరి. ఆ శూరులలో ప్రథమగణ్యుడు త్రిపురనేని రామస్వామి చౌడరి వారు

రచించినదే మాతపురాణము అది 'బూతు పురాణముగాదు' 'ప్రాంత పురాణమునుగాదు'. 'పూతపురాణంబు పుణ్యపురాణవలెనీ'.

రామస్వామి చౌదరిగార మాతపురాణమును గూర్చి యిట్లు భాషించిరి. "ప్రాకృత జనంబునక, వేదార్థము సులభైకవేద్యముగాదని యెరింగి వైదికులును, నిష్కములును, కోశసంస్కర రహితులును, విసర్గ భూతదయాలిరును నయిన ఋషిచంద్రుల శిష్యులుకరుణావిశేషంబున 'స్త్రీ శూద్ర ద్విజ బంధువు'లను ముక్తి మార్గముజూపి తరింప జేయుటకునై వేదార్థము సుటుంకించి వ్రాసెదని యార్యోక్తి ఈ యార్యోక్తియంద విశ్వాసమొంది, మూర్ఖులొకంబు పురాణము లారె యుములనియు దర్పారణమున బూజ్యము లనియు దండలర్గ తధర్మములు, నీతులు కథల శిరోధార్యము లనియు విశ్వసించు చున్నది ఈ విశ్వాసము వలన గలిగెన ప్రతిఫల మాత్మబ్రహ్మముగ బరిణమించుట దేసి, పురాణమ రెంతవరకు బ్రతికూలములో ఎంతవరక నీతి జాప్యములో, ఎంతవరక బక్షసాత భూయస్థములో మోహ్యగన్ముతో నున్న విద్యతోకమునకు జూపించ తలంపుతో మాతపురాణమ రచించబడినది. తత్కారణమున నూతపురాణమ కారణజన్య."

రామస్వామి చౌదరిగారి రిటి యుధాకబుద్ధిలో బయలుదేరిరి వారివ్రాతలకు దుర్బాధ్యమల వ్రాసిన లేనిపోనివి వారికంటగట్టుట కోచనీయము. చాపము, ఉపహాసము (Humour and satire) వారి కవచారితో అనుపదమున ఘోషింపబడుచు చెప్పవలసినదానిని ఎఱుక రాక్షసులతో, తెనుగుదనముతో చెప్పట వారి పద్ధతి మహర్షులు వ్రాసిన గ్రంథములన బ్రమాణములుగా దీసికొని రామస్వామి చౌదరిగారు విమర్శకు గడంగిరేకాని, నేల విడిచి సాము చేసినవారు గారు ఆ గ్రంథముల యందలి పోటుపొందికలు లేని విషయముల నెన్నిటిలో రచ్చకీడ్చిరి యిగ విభజనము, తల్లక్షణములు ననుచితములని తీర్మానించిరి వర్ణవ్యవస్థ బంధారమును బయట పెట్టిరి సంస్కృతాభాసనమును గూర్చి వ్రాసిరి

రామస్వామి చౌదరిగారి హాసోపహాసములకు వెన్నిపద్యములయిన తాత్కాలికంపద్యము. వ్యంగ్యమయములయిన యీ క్రింది పద్యముల పరిశీలించ దగి యున్నవి.

మలమల మాడు పాట్లు, తెగమాసిబట్టు, కలంకపెట్టుగా
పిలవల యేడుపుచున్న నిరుపేదకు జాలని జాపకుండ, ను
త్తలవడి పోయి తీవరహాతంబగు బొమ్మకు నిండ్లు వాకిలలో
పాలమును బోట్ల నిచ్చెడి ప్రబుద్ధవదాన్యుల నిచ్చుచెచ్చెదన్.

పెసిన దోస మీశక్తుని చింతనచే నశియించునన్న వి
శ్వాసము కల్గి రేఖవలు పాపమొనర్చుచు దీరినప్పు డే
దో నమయంబునం గలము దొండరగా గొని, రామకోటినివ్
వ్రాసెడి భిక్షుకోటి పదమంజులతో శరణంబు వేడెదన్.

కావచరీత బుద్ధి గుంకకర్మ పరీక్షను మారి | బాహ్యు
స్వీముల జేసి కొండభేరి, బానిసలం బోవరించి కొంతఘోన్
బూపెయి చెప్పి, యీ భరత భూమి గలంచెడి వర్ణశూద్ర హిం
దూమత సంప్రదాయమును నోసరి యొగ్గి భజింతు నిచ్చుయన్.

సంసార జంబాల పలులములో దిగబడిపోయిన భేదతలు ముక్తి యీరలవి
రామస్వామి చౌదరిగారి రిటి క్కుద్రదేశతలు లంఘనాంధులని వారి తీర్పు

శల్పగువాకించి గలిగి యుచి ఖో ముగ్గురో యాంధ్రు గల్గి, పై
బిల్లలు శల్పలుం గలిగి, వెక్కిరిపెన్చు కుటుంబ భారినన్
వెల్చున సీవరేక పలవించెడి వైశిఖకోటి నా వెంట
వెల్గని నాలకించి లవలెండు ముక్తి చొనగ నేర్చునె.

మొడుపుఁ గట్టిన గాని నెమోర్చిపడెట
పెట్టు ఆలఁ జూచి కాని మోసోటనరట
సోకురాదాద గే వెల్లు పూజకీట
లంఘగ లడలంబు కాన్పించుచుండ.

రామస్వామి చౌదరిగారు పురాణముల నత్య స్వరూపమును నిట్లు కనుగొనిరో తెలిసికొనవలయునన్న, వారు చేసిన స్వర వర్ణనము వెళ్లదు తప్పక పరిపవ వలయును. ఆ వర్ణన మిట్లున్నది :

ఇండ్ల యున్నవి కాని పెండ్లిండ్లు లేవు
అండ్ల యున్నార గాని యిల్లాండు లేదు
బాగు! శివ! శివా! యిది వట్టి భోగభూమి
యుండరాదింద మావంటి యోగులకును.

మిన్నేటి గట్టుపై విడుకుద నందునా
కొంటె కప్పియ లీ తగొట్టు చోటు
నందరోద్యనంబునం దుండు నందునా
గోవాంధ్ర గవి గుంపుగూడు చోటు
పాస్వారి పాదరిండ్ల బన్నులందు నంబునా
కాముకీ కాముకుల్ గలియు చోటు
కొండ వెల్లఁగు తెక్కి కూర్చుండు నందునా
చారవతో బ్రోయాంధ్రు తిరుగు చోటు

కావ మిట్ల జాలు చోటొక్క జేన సైన
మానిజన వాసయోగ్యమా దాని నట్లు
బాగు! శివ! శివా! యిది వట్టి భోగభూమి
యుండ రాదింద మావంటి యోగులకును.

ఒకొక దేవాంగన యన్పుట్టున్న యీ క్రింది పద్యములు "అది స్వర్గమా? జారవిలయమా?" యను శంకను కల్గించు చున్నవి.

స్వైర విహార నిష్ఠ మెయి, నర్మదిగంతర దిక్స దేశ సం
చాతము; జేయు మాకు గ్రహచారము చాలక, నంటు గల్గినన్
చారల నెల్ల, గప్ప మగిసారికి నిర్ముము కాని, పెంచు నా
చారము లేదు స్వర మున, నర్మము; జెప్పిత, నంచు నామెయున్.

అలంకరము, స్వర్లోక మంజునన్న
మానిసుల యుధు; జెండ్లిండు లేని కార
ణమున మరులెల్ల మర్త్యలోకమున, భేద
దేశముల పయంబడి వాడు తిరుగుచుండు.

'శంక కల్లోలమై' యున్న 'నాకపురము' లోని యొక పన్నివేళ మిట్లు పర్చింపబడినది.

విసవిన సోమయాజి యొకటిదిని బోవుతు, వేళ్ళకాంతలో
గుణగున లాడు పెల్లంగిని, కోచన గావున నోమిదిమృత్యున్
బునలునలాడి, 'భూస్థలిని బోకడలిట్టి యున్నా?' యంట దా
దను తన పూపుటేత మొక దాని దాదాన దొంగదానినిన్.

రామస్వామి చౌదరిగారి వారిరక దృష్టి, సాక్షకః సాక్షర్య పక్షితులను జేయుట ఆంగ్ల విద్యాంశుల విశ్లేషమ సేవకలన భారత దేశ భరిత యంతరి యుద్ధము వెల్లడి కాకపోలేదు. ఈ దేశము నందలి ప్రాచీన కాలవసు ద్రావిడులు నివసించి, మా కౌత్సర్య వాగవకతను సృష్టించిరి. దేశముల నుండి లోతెంచిన యాకృతుల ద్రావిడులను జయించి పాళికోని పోయిరి. రామస్వామి చౌదరిగారి చూపులో రామాయణమును జదివిరి దివ్యులలోని రాక్షసత్వమును, రాక్షసులలోని దివ్యత్వమును తోకమునక చూపిరి. భాషా శాస్త్ర సహాయముతో దశగ్రీవాది తబ్దముల పుష్పత్తి కనుగొనిరి వారి పాలికి రావణ డిట్లు కన్పించెను

పది దిక్కులను గెల్చి బహుశయ స్వభావములో
పాలిపెట్టించిన బలి దుండ

పది శస్త్రములు గట్టినట్లు తో బలియించి
ప్రజా భురీణు; దొ పండితుండు

వదులాల్లో లోకములో బహుశా నోడించి
కలీకిందను బెట్టు కాలిబంటు
వదిలూరు కళల బ్రవంచంటు దనియించు
అది చెంచె గొట్టిన పామ్యమూర్తి
కడుపులో చల్ల రవ్వంత కడలకుండ
ద్రవిడజాత్యభిమాని యధార్థవాది
ప్రాజ్ఞ రాజ్య మేలుచునుండే రావణుండు
దర్బితాపాత లోక నిద్రావణుండు

వలుగనే పులుగాకు బొలిపుచ్చి తినవాడు
చీవాకు ఎడకుండ జెసివాడు
గాటుంటుగా జెలుగుంటుగా జెలు
దీని మూర్తురై జీర్ణి రేగినాడు
గొప్పరంపు పురంబు బాపురే యుని మూడు
కొండ కొమ్ము మధ్య గూర్చినాడు
కలిచే దిన్న యాకలి మాన్చి గలి మాన్చి
శనిమాన్చి యెల్లర నిలిపినాడు
కుడుకునకు బుట్టగొమ్మయై కుదిరినాడు
వాడు తను గొల్వ నొనరించినాడు నాడు
నడుచులేని నాయంకుడైనాడు నాడు
రావణుం డార్థలోక నిద్రావణుండు

అట్లే మహా భారత పాత్రల మంచి పెబ్బరల నెంచిరి శ్రీకృష్ణుని
రాజసిరి చాతుర్యమును గుర్తించిరి రా. తిరుపురున్నారనియు, ధశరథు లిడ్డ
రనియు చెల్లిరి 'భారత వర్ణమునకు ధృవద్యుమ్ముడు దత్తపుత్రుడని
యూహించు మంటిమి' యని నడిచిరి ధర్మజ భీముల కంతయులగాని
ఫాండవయుల గారనియు అర్జునుడే సాండవయుడనియు చెప్పిరి 'భగవ
ద్గీత' యందలి సత్యానత్యములను బట్టిబయల చేసిరి వారి గ్రంథమునకు
వ్రాసిన పీఠిక నూతన వ్యాఖ్యానముతో కూడియున్నది వర్ణ శబ్ద విచార
మనే అర్థమత వర్ణముల గుట్టుమట్టులను విడిచిపెట్టి వ్యాసకృత
గ్రంథమగు 'జయ' మందు, భగవద్గీత కానరాదనియు, 'జయ' గ్రంథ
మును దండవనిరగా బెంచి భారతమును, మహా భారతమున జేసిన సాతియో,
వైశంపాయనమో భగవద్గీతను భారత సంపాద యందు నిక్షేపించియుండు'
రనియు చాటిరి. రామసాహిత్య చందరిగారు క్రొత్తగా వాక 'భగవద్గీత'ను
వ్రాసిరి బ్రహ్మనాయకు బాలచంద్రునక చేసిన గీతపదేశ విధి వారే యిట్లు
చక్కాణించిరి

'కారెంపూడి యుద్ధమును, గురుక్షేత్ర యుద్ధమును సరిపోల్చి
చర్చింపవలసి యుగల్గమేమి కలెనా యని కొందరు శంకింపవచ్చును ఉత్తర
దేశమున దాయభాగము కొరకై యుద్ధముల బిడ్డలు కొట్టుకొని చచ్చినది
కురుక్షేత్ర యుద్ధరంగము కాల క్రమమున నందలి యోధు లెల్లరు భగవ
దవతారములను, దేవాంశ సంభూతులు నైరి ఈ విధముగనే దాయభాగ
ఎవచే నన్నదముల పోరాడి మరణించినది కారెంపూడి రణరంగము ఇంద
మరణించిన యోధులు గూడ భగవదవతారములగును, దేవాంశ సంభూతులు
గను సుతికెక్కి గుడి గొప్పరమగు గట్టించుకొనిరి కురుక్షేత్ర నమరభూమి
యందు గార్హస్థ్యక బగవద్గీతోపదేశము జరిగినదని ప్రతీతి. ఇట్లులేనే కారెం
పూడి యుద్ధమనెడి యందు బ్రహ్మ బగవద్గీతోపదేశము జరిగినది కావున
నీ రెండు మహాయుద్ధములను సరిపోల్చి చూడవలసిన యావశ్యకత యేర్పడినది'

'హేతువాదము, హాసహాసములు వరాకోటి కెక్కిన కావ్యము 'భగవ
ద్గీత'. రామస్వామిచౌదరిగారి భావములకు బ్రహ్మనాయకు సాధనమయ్యెను.
ఆదికాలమున నున్నది గుణత్రయము ప్రధానముగల మూడు కులములె
మానవులు స్వర్గపరమై విగిలిన వర్ణములను పుష్టిించిరి పితృలోక మను
నది యొకడు లేదు మానవుడు కర్మఫలము ననుభవించగా భూలోకమున
ఒడుచుండ నింక పితృలోక పెక్కడ నున్నది?— ఇట్టి పిద్ధాంతము లి

'భగవద్గీత' యం దున్నది దీని యందలి 'విభూతి యోగము' చమత్కార
ముగా నుండును భగవద్గీత' తత్త్వమున కుదాహరణముగా నొండు రెండు
పద్యముల నుద్దరింతును.

అధిక సంఖ్యాకుల కరిష్టమైన కర్మ
మెల్లను, నహింస యయును హింస యగును.
హింసయుయు నహింసయౌ నెది గరిష్ట
జనుల కల్యాణమును గూర్చుజాలియుండు.

వెలుగుల రక్కస వెలుగును
టులుగులలో రామబంధు పులుగును వనే
కలుగులనా బుట్టు కలుగునా
తెలుగులలో నెల్ల మాంతెలుగును వనే

ఇతిహాసగత పాత్రల మనుత్తమునకు యుగానుకూలమయిన వ్యాఖ్యా
నము చేసిన కావ్య ఖండములు కలవు. వానిలో కాటూరి వేంకటేశ్వరరావు
గారి 'పాలెన్న్ పృథయుము' చక్కని చిక్కని కావ్యము రాముని రాక నెఱి
గించిన నమ్మద్రునితో రావణుడాడిన మాటలే యీ కావ్యమున - క్కొన్నవి.
రాముని వైరభక్తి బహుముఖములుగా వర్ణింపబడినది కావ్యమునందు

'విన్నాళ్లకు! విన్నాళ్లకు
కన్నులు వింశతియు నాకు గల్గిన ఫల మా
సన్నమయి పెచ్చే! భుజగ
ర్యోషుతి వరితార్థమగు ముహూర్తము పెచ్చెన్.

నాటికి నేడా? తలెపున
నాటెను సామికి వికుంగ నగరోదితమా
మాటల, దీర్ఘ విలంబము
నాటించి నిభుండు నన్ను వంచింపెగదె!!'

యని రావణు డనుకొనెను భక్తులు ధ్యాన తపోయోగాదులవలన రాముని దర్శిం
తురు రావణున కా మార్గములు దూరమయినవి 'కర్కారపుల్కినై సామిని
మున్నెహారణమత్ర నిమంత్రితజేసి యుంచుటన్' అని రావణుడే చెప్పెను
రామ దర్శనముకై 'జానమమ్మ తల్లి'నే హరియింపక తప్పదాయె'నని లంకె
శ్వరు డనుకొనక తప్పలేదు రావణుడు నమ్మద్రునితో నింకెమనెను?

అగుదురు విమ్ముడొంట్లు చరితార్థులు కాదనగని, మోము మా
ద్దుగానిన తండ్రకంటె, దయతో, జను గ్రొల్పిన తల్లికంటె, పె
నగమగు సీతకంటె, బరిచర్య లొనర్చిన తమ్ముకంటె నీ
జగదభిమాని రక్కసుడె సామికి మిక్కిలి గూర్చు నెచ్చెలి!

రాముని ముగ్ధ మోహనముభారవిందమును, అవరాజిత విక్రమక్రమము దిలచు
కాన్పంతనే రావణున కొడలు పులకరించును 'స్వీకృత వీరచర వరిపాకము,
నై రామబంధ వలనన్ది యిదే నైక రణ ప్రణయిని! యెటు కాకుత్స్థున కాజిభిక్ష్
కల్పించెదరో' యని భక్తవరుడు వీరశిరోమణి యగు పాలెన్న్ యుడు చంద్ర
హాసము నుద్దేశించి పలికెను

భారతీయులు ప్రజాతంత్రమును వరించిరి టీటు ప్రబలకరణమయి
నది భారతదేశము తదితర దేశములవలె పురోగతి నందుచున్నది ఈ సహజ
ముగా ప్రాత క్రొత్తలకు ఎక్కువ కయ్యము తప్పదు మానవ జీవిత లక్షణ
మును వివరించుచు, ప్రజాస్వామ్యమును వర్ణించుచు, హేతువాద ప్రాజ్ఞాన్యము
నుగ్గడించుచు, యుగానుకూలమయిన జీవన తత్త్వమును ప్రతిపాదించు
కావ్యమును వార్త వేంకటేశ్వరరావుగారు రచించిరి. ఆ కావ్యమే 'వార్తవారి
మాట.' జీవితాన్ని గురించి, సంఘాన్ని గురించి, సాహిత్యాన్ని గురించి నా అభి
ప్రాయములను, నా అనుభవాలను ఈ పద్యాల రూపంలో వ్యక్తీకరించడానికి
ప్రయత్నించాను. . . నా అనుభవాలు నానే కావచ్చు, నా అభిప్రాయా
లలో కొందరు విశేషించక పోవచ్చు. అయినా వాస్తవిక జీవితానుభవాలనే ఇందు
సాంధ్యవరచానని, చిత్తపర్వీపూర్వకమైన అభిప్రాయాలనే వెల్లడించానని నా
మనవి....! కాలము మారినది. ఒకనాటి మానవుని కలలు నిజమగుచున్నవి.

అమృతాంజనము

ఒళ్లు
నొప్పులిను
చప్పున తగ్గించే
చల్లని మందు

- అమృతాంజనము ఏవిధంగానూ తొలిచేయదు
నొప్పి పుష్కరాట కొట్టిగా తొక్కితాలు
- అమృతాంజనము నొప్పిని త్వరగా తగ్గిస్తుంది
ఇందులో అత్యంత శక్తివంతమైన
పది ఔషధాలున్నాయి
- అమృతాంజనము తాపకుంక చల్లగా నాలుగా
పుంటుంది ఇందులో కీర్మరం, మెంథోల్
మొదలైనవి చేరివున్నాయి
- అమృతాంజనము ఎప్పుడు ఆనోచేస్తుంది
ఒక్క సీసాంతోకొలం ఆరివిస్తుంది

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్
మద్రాస్ తాంజూరు రోడ్
నవరత్న హాల్

AMR - 14 Tel

మీనాక్షుడు సూతన జీవన ప్రాంగణములో నడుగిడుచున్నాడు. ఈ సూతన జీవనమునకు, ఈ నవ యుగమునకు తగిన తాత్విక దృక్పథమును మానవు డెంత భరమకొనవలెను అట్టి తాత్విక దృక్పథమునకు ఆకరమయిన కొవ్వము 'సార్థ వారి మాట'

తన కాలము, స్థల సంఘమును చేమన యెట్లు చూచెనో, యెట్లు యీ నాటి సంఘమును సార్థ వారు చూచిరి. ప్రజాతంత్రమునందు పాఠకులు, పాఠికులు నగు ప్రజలు, పాటింపదగిన, పరిగడంపదగిన సూత్రములను, చూపు లను వారు వక్కాణించిరి. వ్యక్తిగా, గృహస్థుడుగా, పౌరుడుగా, మేధావిగా, ప్రజా స్వీకృత వాదిగా, మానవతా వాదిగా వెంకటేశ్వరరావు గారి కావ్యమున మనకు గోచరింతురు. పతికా సలహాకుడుగా వార్త తెక్కిన వారు గావున పత్రికా వార్తా ప్రాభవమును వారిందు చుగ్గడించిరి.

'చరిత్ర యనగా వారు సామ్రాజ్య కీర్తన; చరిత్ర యనగా వారు సమర గాథ; చరిత్ర యనగా సకల సరణిల ప్రగతి' యని సార్థ వారు రుద్దుటించిరి ఇది సమనమానవాదులు చెప్పుచున్న వ్యాఖ్యనము కంటే భిన్నమయినది. ఈ గ్రంథకర్త వర్ణ దృష్టితో చరిత్రను చదువ లేదు. కాలము మారిపోయినది. 'రాజా పోయె; అతని రాజున పోయెను; నంది పోయె; అతని చెంబు పోయె; సార్థభాముడయ్యె; సామాన్య పౌరుడు' ఏ జాతియయిన నభివృద్ధి చెంది వెండునున్న దానికి ముందుకూ పుండవలయును. 'గతవిధూరి తోడ, వర్తి భాష తోడను, జాతి ముందు తెల్ల సాగలుదు; దారి చూచగలది ఆరిపోయిన దీప్య' యని వారు ప్రశ్నింతురు. అంతేకాక 'హేతువాదము' వలన నరుని బ్రతు కుతో 'ప్రగతి మార్గము చూపు' ననియు, 'హేతువాద మెట్లు, హిమము రీతి కరగి నాశమలది' వలన 'సమ్యక్ముఖ; నిత్య సత్యమేమో నిగ్గు దోల మురింత' యనియు గట్టిగా చెప్పి ఓట్టి హేతువాద ప్రియులు గావుననే వారి క్రింది విధముగా చెప్పగలిగిరి.

'హేతువాద సముఖ వాత్మిక చేమన్న
రఘుకులమ్ము గూర్చి రాము గూర్చి
ప్రజాక వేదతందు పట్టమ్ము గట్టను.'

ఈ కావ్యమున రాజకీయాధిపత్యములను కలపు.

'వర్ణ కలహ మొకటె స్వర్ణ మార్గము కాదు
ప్రగతి లేదు రక్తసారముదె
మారుక్కు వార యొకండె మార్గ దర్శియు గాడు'

అని నిర్ధారించిరి కాని 'విర్రవీన జగతి వ్యాధి లన్నింటికీ, శాశ్వతము నుమ్మ సోషలిజము; సోషలిజమే కర్మ కుట్రముల గూర్చురా'య' వెంకటేశ్వర రావుగారు నిర్వచించిరి. వారెంత దూరము పోయిరో చూడదము:

'సోషలిజము వేదసూత్రమై వెల్లక
వర్ణమాన మాని పనుడ నేడు
సోషలిజమే నేటి సుఖోపకరణమురా
'మార్కు లొందుచున్న మానవ సంఘాత
సోషలిష్టు కాని క్షుద్రనరుడు
మానవతక నేడు మళ్ళిను తెచ్చరా.'

'సోషలిజము వెంచు సోదర భావము. 'అదీ'త్రుంచు సోదరనెల్ల' అది 'లేక శోభ లేదు' సోషలిజము దృష్టి క్షాద్రులనుచు లేరు; దాని దృష్టి, లేరు ధరణి సురులు; సోషలిజము భేదమాన్వితై వెలగు మొత్తము విూద 'వాస్తవము సార్థ వారి మాట' యను మకుటము గల యీ కావ్యము ప్రజా తంత్ర సామ్యవాదము (Democratic Socialism)ను ప్రతిపాదించును.

మానవజాతి ప్రగతి మార్గమున బోవుచున్నను యీనా దది విషయ స్థితి యందున్నదనియు, అది యుచిత కాలముతో తొంగి పోవుననియు సార్థ వారి యాకాంక్ష. 'అలా యుగము నంది అమృత పేట్టి నరుడు రాలియుగము నుటరీతి విడదు; నడత మార్చుచు నరు డెటు మారురా?' యని వారనిరి. 'సక్ష్మతినే జయించి పరమాణువును చిల్చి శాస్త్రవేత్త కూర్చె నకల సిరులు; రాజకీయవేత్త రథమును కూర్చె' మనియు, 'నరుడు తనడు గాని పరమాణు

మీనాడు బ్రతుకగోరు వరుల బ్రతుకు కాల్చి' యనియు వారు గుర్తించిరి. ఈ స్థితి తొలగటకు మానవకౌవాదుము, దాని నుండి ఎల్లన కరుణా ప్రేమ ముప్పుగునవి హేతువులని వారి తలంపు 'ఎన్ని వేర తోడ నెయి మతములున్ను, మానవజాతి మించు మతము లేదు మానవత ఫలితమే మానవుడే తరించు' ననియు 'మతములనుచు పుట్టి, మన్వంతరిము తాయె; మనుజు నందు విగితె డనుల వృత్తి, మతము లెప్పు డొక మనుజుని పెంచురా?' యనియు, 'నిరుల్లై రికలైకా కరుణ మొక్కటే, నరని నురుని చేయు పరమవేది' యనియు, ప్రేమ కారణమే వృద్ధి శ్రీలను చెందుననియు వారు పాడిరి.

9

ఏ కాలము నందైన మానవుని నెమిర్చొను నమర్మలను సరిష్కరించి కొనుటకు రెండోరెండు బాటలుందురు లందొకటి హింసా పద్ధతి ఇది సద్యః ఫలము నిచ్చు చట్టు కన్పించును కరుణాది కోమల భావముల కిందు చోలులేదు. చగను పగతోడనే పరిమార్చగలమన తత్త్వము హింసామార్గమునకు పునాది మానవ జీవితముతో ప్రవంచ చరిత్రతో సంభవించిన పరిణామములన్నియు హింసా పద్ధతి వలననే కలిగినవృథావ్యకారాలుండరి. 'రకాతి చరిత్ర సమర్థం పరమర హరణోద్యోగం, నరజాతి చరిత్ర సమర్థం రణరక్త ప్రసాహిక్తం అనియు, 'రచారంగం కాని చోటు భూ, పృథులంకా నెవరి' దారకదు, గత సంతాపచేరి రక్తమున, రాకుంటే కన్నీళ్లులతో' - యియు కవి నిగ్గు తెల్పుట ప్రవంచ చరిత్రతో హింస నిర్వర్తించి సాత్రను పరిరేపించిచే

ఇక రెండవది అహింసా పద్ధతి ఇది విలంబిత ఫలము లిచ్చుచున్న గోచ రించును ప్రేమ, కరుణ, మైత్రి, క్షమ, నున్నగు ఎదుర హవమ లిందు ప్రముఖములు. పృథదు పరివర్తనములో వైరమును పారద్రోల వచ్చునను సిద్ధాంతము దీనికి జీవగర్భ అహింస యనునది కేవలము జీవహింసకు వ్యతిరేక ముంపది గాదు ఆది మానవక, వాచిక, కాంక్షా రూపములలో పాదాకాశల యును అనగా త్రికరణ కుద్గి గలదియో యహింస

మానవ జీవితము ఈ రెండు పద్ధతులలో ఏ యొక్క దానితోడనే హామీ యుండునా? అట్లుండుట కవశక మున్నదా? తిలకండుల న్యాయముగా రెండు గూడి యుండునా? ఇవి ఆశ్చర్య పాషకములా? ఈ ప్రశ్నల కిదిమిత్తమూ అరిష్టాన్త వ్యాప దోషములు లేకుండ సమాధానములు చెప్పుట సాధ్యముదు.

పగ యుడగించుటెంతయు శుభం, బది లెప్పు యుడగనె నేనె పగ మగిన్న మార్గమున పల్లక యుండగవచ్చునె, కడుం డెగ మొదలెత్తి పోవ పగదీర్చగ వచ్చిన, క్రూర్యముందు, నే వి గతి తంచినవన పగకు మేలిమి నేమి ద్రువంబు కేకచా!

యన్న ధర్మజాని మాటలు అనాది కాలము నుండి యీ విధ యమున నూనన్నని యంతరంగము క్రిందిమీదగు చున్నదని మాని చెప్పుటకు తారాగ్రామములు

ప్రవక్తలయినవారు ప్రేమాది భావములకే పట్టముగట్టిరి పృథదు పరిపాకము లేని సామరణనులను, వారు అహింసా మార్గము వైపునకే త్రిప్పిరి. మహమ్మదు చూట యుటుండ నిందు ప్రవక్తల ప్రవచనములు హింసా సంకల్పమును ప్రవంచమునకు వీయూషధారలవలె నున్ను ఈ శతాబ్దమున అహింసా సిద్ధాంతమును దేశ సమర్థల కన్యాయించి ప్రయోగములు చేసిన దివ్యపురుషుడు మహాత్మాగాంధీ భార్య మతమును భారలదేశముతో పరిమార్చు టకు ఆయిదు వందలెండు పటి నది గాంధీయ వాదమును కాడ డజేయుటకు పట్టుమని యిరువదేండ్లయిన పట్ట లేదు ఇనను మహాత్మాచి బ్రతుకుంగల తీయదనమున. స్వయముగా పరమాచిరవారు, బాహ్యసిద్ధాంతములకు ప్రాణము బోయుచు, దేశసమన్వలను పరిష్కరించుటకు పూనుకొనిరి అట్టివారితో విసోదాదావో యొకడు ఆయన వక్కాణించు వాడమే 'సర్వోదయము' అనెదో దయమునుగూర్చి గానము చేసిన కవి తెనుగుతెంక బుమ్మల సీతారామమూర్తి.

'ప్రేమగలచోట నీరస పెరు గు బోదు
ప్రేమగలచోట గత్తి కృంపణబోదు
ప్రేమగలచోట నాకటి సీద లేదు
ప్రేమగల చోట బ్రాణ కే భీతి లేదు'

అనునదియే భావే వాణి. అట్టి ప్రేమ సర్వోదయమునకు మూలకందము. సర్వోదయ సిద్ధాంతమే గాంధీ ధర్మము. దానిని సాధి సీతారామమూర్తిగా యిట్లు చెప్పిరి.

అది సర్వోదయ సారభూత, మది హింసాతీత, మన్యోన్య సా పృథమూలం బది, సత్యశీల మది, సాహిత్యంబు, నిత్యంబు, ధీ సదసుల్ మెచ్చిన గాంధీ ధర్మమది, తప్తాయన్ బ్రయాణించుచో నెదిరింపగలవాడు శివోదయ నిష్ఠి విశ్వ విశ్వంబులన్.

వివేకాభావే సర్వోదయ సిద్ధాంతమున ప్రధానమయినది భూదానోద్యమము. ఈ యుద్యమమునకు ఆంధ్రదేశము పురిటిగిడుగులు తెలుగు వారి యదృష్టి. ఈ యుద్యమ గంగావతరణమునకు భగీరథుడు వెదికి రామచంద్రా రెడ్డి ఆయన కాణాచి పోవంపల్లి చిన్నవాగ్ని శిఖరి మండి మంద్రాడుచున్న నల్గొండసీమలో 'విషన్న ప్రజా పృథయాంధకార పారణ కుశలుడు, సర్వోదయోభిమూర్తి' 'గ్రామములు కొన్ని కడచి' 'పోవమ పల్లి చేరే'. అనాడు భూదానోద్యమము మొదలయినది. భూదానోద్యమనే భావే ప్రవచించిన విశ్వా లకు, బదిగిన సన్నివేశములకు అక్షర రూప మొసగి తుమ్మల సీతారామమూర్తిగా తొక కావ్యము రచించిరి ఆ కావ్యమే 'సర్వోదయ గానము'

'విశ్వక్రీయః కావ్య మ్మను నన్నయ భిష్మాచక వాణికి వ్యాఖ్యానము వ్రాయుచు అచ్చకవి తన లక్షణ గ్రంథములో

ఉమ గలిగిన, శయ్యల నొప్పియున్న
నంఘ్రభవుని కావ్యంబు గ్రాహ్యంబుగాదు
పాయసంబైన, సంస్కార పక్షమైన
గాకజన్మంబు హవ్యంబు గాని యట్లు

అని రాద్ధాంతము చేసెను. మరి సీతారామమూర్తిగా శేమనితో చూచితిరా?

ప్రజల మేలు గీర్చి భాల్సను వారికే
దావనాబలమ్ము బలసి యుంటుం
బంటుకాపు, చేరి పనివాడు బైరాగి
తక్కు కొరుడు పల్కడగఁడు కైత.

గిరిగుకొన్న కవిశ్రుతి
చిరకాలము నిత్య దెల్ల సిద్ధాంతములన్
డరియించి, నిష్కనముదెన
కదిగిన కృతి సత్యదర్శియై రాణించున్.

ఇట్టి కావ్యములు రచించు కవి యెట్లుండునో, యాత డెట్టి భాషను వాడ వలయునో వారి రీతిగా చెప్పిరి

ఒకని వాంఛకు కొకని యాజ్ఞకును తొంగి
కలము వారింప కొల్లడు కవివరుండు
నిదురయును మెచ్చడతడు, పృథయనిగా
కదిలినపుడిల్ల నమరవనా కవిక పల్కు.

నియమబద్ధమ్ము మధురమ్ము నిపుణమైన
పలుకుతో సాహితీ పుష్టి సలుపవలయు
రాగరోషిది దుర్వికారములు లేని
కవులకే తోడు నిట్టి చక్కని పదమ్ము.

'త్రికరణశాస్త్రజ్ఞి శేన కవులు పిత్రంబు లెప్పు నింపిన' 'లకలంకము కవిశారవ మొకడిందుపు పాటియైన నూరద గుండునో' అని సీతారామమూర్తి గారి సిద్ధాంతము. ఈ కవి గాణిట్టి వారు?

భావ విప్లవమ్ము కవగించు కవి శాబ్ద
విప్లవమున కంగవంపడెని
గిలునడచి బిడిపికలు కొట్టువారు వా
పుష్టి జూచి యేమి చెప్ప గలరా

యని గడగట్టిగంట వాయించిన కవి సీతారామమూర్తిగారు దేవుడు, దేవదత్తు, యజ్ఞము మున్నగువానికి సీతారామమూర్తిగారు నూతన నిర్వచనములు చేసిరి.

దేవుడన మాతృదేశమ,
దేవతలనఁ బ్రజల, యజ్ఞ దీక్ష యనంగా
పేద్రాచలనిష్ఠ యని
జీవన సూత్రములుగాఁ బ్రసిద్ధిం గనుమా!

ప్రజాతంత్రము పాదుకొనిన దేశము భారత దేశము. ప్రజల కెన్నో హక్కులున్నవి హక్కులతో పాటు నిధులున్నవి. ఆ నిధులలో ముమ్మొదటిది స్వార్థ త్యాగము. 'నేను నిదీచి మనమున్నె విచ్చనిదనిచో', దేశ మెక్కి రాదు లేకమేని' యని కవిగారు చెప్పిరి.

చదువులేక గ్రుడ్డి బ్రదుకీద్యు మానిసి
మందు లేక రుజలఁ గుందు పేద
కూడులేక రాలు వాడున్న గడ్డకు
కాంతిలేదు, జీవ కాంతి రాదు.

ఒక్కసారి దేశమును జూడుడు. పేద తెట్టి దుర్భర జీవనము వ్రోయు మన్నారో లేట తెల్ల మగును.

సోలుచు గూలికి నేగిన
మాలత సాలమందె గొల్చిమండల నడుమన్
బాలకుని గనియె, నతఁడీ
వేలకుఁ బిడుగో, వనిపు, విక్రమ నిమగ్?

నెలలునిండి రాష్ట్ర నెలఁతను వరి కోరి
కంపు రాజ్యమెట్లు పెంపునదయు
మాటలే? మన సమాజ వ్యవస్థలో
మార్పునాయు దిద్ది తీర్పునలయు.

నిజమే! పేదతీకమును దొంగింపనిది దేశము ముందునకు పోదు. ఈ పేదతీకమును బోగొట్టుట యెట్లు?

నరుడు తెచ్చి పెట్టి నది గాన లేపడి
యలని కణదరాని దగుట యిది
యిది యెఱింగి నిరుల నేలు దొరల్ పేద
లెదుర కుండు మేర కొడుగ నలయు.

సంఘములో దుర్భర దారిద్ర్య మొకవైపు! కుబేర సంపత్తి యొకవోట! వర్గ దృష్టిలో హింసను ప్రయోగించి పేదతీకమును బాపు పద్ధతి బాపూజీది గాదు. కాల పరిణామమును గుర్తించి శ్రమింతులు మేల్కొనవలయును. సమాజ పంత్రికి తాము వ్యాపధారలు (Trustees) మని వారు భావించవలయును. ఇది గాంధీ సిద్ధాంతము

ఎమొకం గూడులై బ్రదుకునీడ్చుట కొల్లక, త్రెళ్ళలేక కో
కనులఁ దపించుచున్, సెగలు క్రొక్కుదరి దుల-ద్రోసిపుచ్చు కా
లము చవె, విప్లవాగ్ని దెనలన్ గబరింపకముందె యందలా
లమరినవారు మేల్కొని యపొంకృతి పొణ నసేత లగ్గుగున్

పింపన్నలు తమ బంగరు
గంవలకున్ దాము ధర్మకర్తల యని తా
వీంప వలయు బేదలసిరి
పెంపవలయు, ద్రుంపవలయుఁ బిడి దీ తనమ్మున్

ఇది బిరుగివాడు విప్లవము వచ్చును. కవిగారి హెచ్చరిక వినుడు.

ఉన్నవారు తెల్లయున్న వారగుచు, స
ర్వోదయమ్ము దెనకు కొగ లేని
లేనివారు తాల్మిలేనివారగుచుఁ దిం
డింపఁ గలకు, కల్లు త్రెంపగలరు.

గజగజతో నెడ చిక్కని
గజబిజతోఁ ద్రాపులేని కాపురములతో
గజగజ లాడిన ప్రజలే
నిజమైన బగచ్చురత నిర్మింతురయో!

బిడ్డవాగ్ని కేమిన్ దేశమును దహింప వలయునా? మరొక బాట లేదా? ఉన్నదని విచారణచే పంటవారు చెప్పుచున్నారు. అట్టివారు దూరదృష్టిగల వారు. సామరస్యము సమనీ పోవని, శాంతి వాచని, బాటలు దీయుచు, సర్వజన సౌభాగ్యము కొరకు శ్రమించు చున్నారు.

భూదాన యజ్ఞమని గురు
పాదులు దేశాలు పట్టి బడలులు విలయాం
భోదము గర్వింపమిశే!
పాదులు చెడి సంఘ మార్చినదకుండుటకే.

ఇది సీతారామమూర్తిగారు చేసిన నర్మోదయగానము. వారేది ప్రాస నను దానికి సర్వచానన సౌభాగ్యము లక్ష్యముగా నున్నది. సంక్రాంతి కర్ణకుల పర్వము. కార్మికుల పండుపు. ఈ పర్వమును గూర్చి కవులు వ్రాయలేదు. సీతారామమూర్తిగారి ధోరణి వేరు. ఆయన సంక్రాంతిని చూచిన మాపువేరు.

బోగి మంటలందు గోంగులుల్లలఁ గాదు
కామ రోషములను పల్లవలయుఁ
గ్రోత్తి వెల్లుమందు గోడిపుంజలఁ గాదు
దురతిమానములను ద్రుంపవలయు

మేడ ప్రక్క గుడిసె, మేలిమి ఒంగారు
పట్టు వలన సరసఁ బ్రాతఁగోని,
తనిది చెంత నింత తలుగు కన్నీరు,
లేని పండు విడి ఫలించవలయు.

కుక్కలచే గదల్చి, ముక్కడి పండుల
మందలించి, కడుపు మంట లార్చి
వెంగిలాకు నాకు వేసాది మూఁకలు
లేని పండు విడి ఫలించవలయు.

నూలు మతము, రైదుమార్క కులమ్మలు,
వేయి తెగలు, రెండువేల నడత,
రైదు వేల బాస, లార్వేల వేసాలు
లేని పండు విడి ఫలించవలయు.

బిచ్చగాడు లేని, శ్రమిచ్చులేని, క్కూరి
లేని, దొరతనమ్ము లేని, కుట్ర
లేని, యీ రసమ్ము లేని, దేశావది
లేని పండువిడి ఫలించ వలయు.

కవి రాజ్య వ్యవస్థాపకమునన సంఘము (Stateless Society) నాకాంక్షించుచుండెను. సంఘమునందలి తారతమ్యము సమసోయినవాడు సంక్రాంతిపంటి పర్వమునా చరితార్థములు, అన్వర్థనామధేయము లగును.

నవ్యాంధ్ర కవిత్వముతో ప్రతిబింబించిన మానవతా పృథ్వియుక్త న్యూలవరామర్శ యిది. ఈ పరామర్శవలన రెండు మూడు విషయములు స్పష్టమగుచున్నవి సమకాలిక సమాజముపండు పచ్చిన మార్పులకు కవు లెల్లరు హృదయపూర్వకముగా స్పృగతము వత్కిరి. ప్రజల హృదయములు స్పందించి నట్లుగా కవుల హృదయములు కూడ స్పందించినవి. ఆంధ్రజాతి హృదయ మీ కవిత్వమునందా అందముగా అచ్చుగూర్చి నట్లు చోట్ల చేసికొన్నది. వ్యక్తియందలి

దంఘమునందలి మాలివ్యమును క్షాళనముగై సీ, తరతమ భావములను హింసనలయును అని యీ కవులందరు చాటిరి. 'బహుజన సుఖాయ, బహుజన హితాయ' యన్న బుద్ధభగవానుని సూక్తి తెలుగుకవుల కొజ్జబంతి యుంబనది. సంఘ సౌభాగ్యమును గూర్చి గానము చేసినప్పటికీ, దానిని సాధించు విషయమున కవులలో రెండు వర్గము లేర్పడినట్లు తెలియుచున్నది సంఘ సామరస్యము చెడకుండ, అఖండభారతీయ సంస్కృతిలో కాలాచుగుణములగు మార్పుల చేసికొనుచు, ముందంజ జేయువలయునని చాటిన కవు లొక తెగవారు సంఘమును వర్గద్వైతతో చూచి, గత సంస్కృతిని పాతిపెట్టి నగాని, పురోగతి సాధ్యము గాదను కవులు మరొక తెగవారు. ప్రథమ వర్గమువారి కవితా తత్వము దేశీయ సంస్కృతిలోనుండి పుట్టి పది ద్వితీయ వర్గమువారి కవిత్వమునకు ప్రాణము అన్యదేశ చరిత్రలనుండి యూవిద్యునించిన భావవరంపర. ఈ చెప్పినదంతయు భావ చెక్కనమునకు సంబంధించినట్టిది

రెండవది భాషా విప్లవమునకు సంబంధించినట్టిది భాషకా సంబంధించిన కట్టుబాటులను కూలద్రోసి, ఛందోలంకారములకు స్వస్తి చెప్పినకాని కవితా కళ జ్ఞానాలదనియు, అప్పుడు కాని కవిత్వము 'ప్రజా కవిత్వము' గాదనియు అనుకొన్నవారు, అనుకొనుచున్నవారు సాహిత్య లోకములో వలుపురు కలరు. నూతన ప్రక్రియల పేర తలయెత్తిన యవ్యవస్థ యుభయద్వయ మారాజమువారు నున్నారు ఈ సిద్ధాంతములు అవిచారిత రమణీయము లని రుజువు చేసిన నవీన కవులు పెక్కురు కలరు. 'ప్రజాకవు' లని బహుళముగా ప్రశంసలు పొందిన పొందుచున్న వారికంటె మిన్నగా ఈ కవులు భావ విప్లవమును ప్రతిపాదించిరి వీరు ఛందోలంకారములను వాడిరి వ్యాకరణబద్ధమగు భాష వాడిరి. యుగానుకూలమయిన కవిత ప్రాసీరి. నియమములను విచ్ఛేదించకయే, కాలానుగుణములైన కట్టుబాటులతో కవిత్వము పురోగమింప గలదమటకు ఈ కవులు రచించిన కావ్యమూలా తార్కాణములు. వీరు 'ప్రజా కవులు' గారా? వీరిది 'ప్రజా కవిత్వము' గాదా?

చివర కొక్కమాట నానాకలుషభూయిష్టమయిన సంఘమును జూచిన వ్యక్తి తన ప్రపంచమును తాను పుష్పించికొని, యంతర్భూమిదై, తన వైతన్యమునందలి యట్టుడుగు సొరలను వెల్లడింపట 'నవకవిత్వ'యని చెప్పట యొక యాచారమగుచున్నది ఈ విధముగా అనుకొనుటవలన కొక కొకవాడున్న 'సాంఘికదృష్టి' యీనాడు కవిత్వముతో క్రమక్రమముగా లోపించుచున్నది. 'సాంఘికదృష్టి' యున్నంతమాత్రాన ఉత్తమ కవిత యురనునది నా యభిప్రాయముగాదు కవి సంఘమును నవీకరించుముగా దిద్ది తీర్చవలయునన్న, తన చుట్టు లానే గోడల కట్టుకొనరాదు అలనిలో జాతి ప్రతిబింబింపవలయును. వైర్యాగ్యము కాని వైర్యాగ్యమును పూని, పతాయనము కాని పతాయనము చిత్తించు వైయక్తిక ప్రవృత్తి పరాజయ వాదముగా పరిణమింపరాదు ఈ శతాబ్దమునందు మొన్న మొన్నటి దాక వచ్చిన కవిత్వము సంఘమును మరచిపోలేదు. రాసు రాసు కవిత్వము ప్రజలకు దూరమగుచున్నది ప్రజలకు దూరమగు చున్నదనగా అర్థ మిట్లు చెప్పుకొనవలసియున్నది. సమకాలికజాతి యనుభవించు వానానిధి పరిణామములను వ్యంగ్యముగా నిరూపించుచు కవిత్వము వ్రాయు వాచారము ఏదేశము నందలి యే కవులయిన పాటింతురా ఆ లక్షణము నవ్యాంధ్ర కవిత్వముతో ఒకనా డున్నంతగా ఈనా డుండుటలేదు.

మన కాంధత్యము ప్రాణమ్య
తనువు సుమీ! భారతీయ ధర్మము, యావ
వృసుజాతులదరు ప్రవాత
యనుజా! విను, ప్రజానవమై డిటవొన-గురే

(తుమ్మల సీతారామమూర్తి)

పరిధుగ

శ్రీమతి ఆర్. వసుంధర

బ్రికప్పుడు నేను జీవించివుండే దాన్ననీ, ఆకళ్ళో ఉర్రూతల బూసుతూ అనందించేదాన్ననీ, భవిష్యత్తు స్వర్గలోకంలా మెరుస్తూ మురిసిస్తూ వుండే దని యింకా నాకు గుర్తున్నది. అమ్మా, నాన్నగారూ, పిల్లలం ముగ్గురం ఎంతో ఆనందంగా ఉండేవాళ్ళం. నేను లా, శ్యామల యం యస్సీ, సుందరి చాక్కరు కోర్నూ చదివాం శ్యామల చక్కగా దాస్తు చేసేది సుందరి బాగా పాడేది. నేను తెలివితేటలన్నీ, 'అడవిల్లె లయితేనేం, రత్నాలు' అనేవారు అందరూ ప్రపంచమంతా తీసికట్టుగా మా పాదాల ముందున్నంత గర్వంగా ఉండేవాళ్ళం. ఇప్పుడు వాళ్ళగారు లేరు అమ్మలేదు 'మేము' లేము ముగ్గురు అక్క చెల్లెళ్ళం ఎవరి సంతారాలు వాళ్ళ చూసుకుంటూ, ఒకరితో ఒకరికి ఎక్కువ సంబంధం లేకుండా వున్నాం. ఆ ధీమా, గర్వం, ఆనందం ఏమైపోయాయో తెలియదు ముగ్గురం సామాన్యపు సంసార పక్షపు (ప్రీలమైపోయాము... అది నా బాధకు కారణం కాదు.... కాని యిప్పుడు నన్నావరించివున్న విప్లవ, విప్లవతల్లోంచి ఒక్కోసారి గతం ఇప్పికి వచ్చినప్పుడు యీ లేదం గుర్తుకు వచ్చి ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది నేను జీవించటం, ఆశించటం, ఎప్పుడు మరచిపోయానో తెలియదు. జీవించటం, ఆశించటం అనేవి రెండు వేర్వేరు విషయాలు? నాకేమీ తెలియటం లేదు!

ఇవ్వేళ సంవత్సరాది పండుగ అందరూ యిండ్లు రంగులతో మామిడాకులతో ఆలంకరించుకొని, తలంటు ప్లానాలుచేసి, క్రొత్త బట్టల్లో అర్థం లేని కోలాహలం చేసుకుంటున్నారని ఆయన స్నానం కానిచ్చుకుని, ఇస్త్రీ బట్టలు వేసుకుని, పైన కూర్చున్నారని వేసరుమాస్తూ పండుగవాడు క్రొత్త బట్టలు వేసుకోవటం యిష్టం లేదుట! ఎవరిది గంటలైంది వడేళ్ళ బాబు నిద్రమంచంమీదనుండి యింకా లేవలేదు అయిదేళ్ళపాప యానాదివాళ్ళ పిల్లల్లో ఆడుకోవటానికి వెళ్ళింది. 'వెనకంటే చౌదరిగారి పిల్లలకి ఆటలు రావు. కాస్త్రీగారి పిల్లలు కొడతారు. యానాది పిల్లలు పాపమూ అంటూ బాగా ఆడతారు' అంటుంది. మురికి పిల్లల్లో ఆడవద్దన్నకొద్దీ వాళ్ళ సుగుణాలు, వాళ్ళ గొప్పదనం జాస్తిగా కనబడుతున్నాయి పాపకి. విజం చెప్పి లంటే అందులోనూ కొంచెం విజమున్నదని నాకూ అనుమానమే

నేను కాసే (త్రాగి మామూలు యింటల్లో నిపురువుగా కూర్చునివున్నాను. వాళ్ళకి తలంటు కానిచ్చి-పోసుకుంటే-తరువాత వేమా స్నానం చెయ్యిచ్చని కూర్చున్నాను. ఇల్లుమాత్రం కడిగించాను. రంగులూ, ముగ్గులూ, మామిడాకులూ అలంకరించలేదు. అవన్నీ అర్థంలేని పిచ్చిగా అన్నిస్తాయి అంతగా పెట్టే ముగ్గు అరగంటలో పాదాలకింద తేమతో మట్టిలో కలిసి పోయి రొచ్చుగా తయారవుతుంది. పాదాలకి మామిడాకులు ఎండి పోయి చెత్తగా వెళ్లుతుంటాయి. ఇల్లు కడిగించటంతో శుభ్రత అని అర్థం ఉందిట. మా యిల్లు వారానికోసారి బూజు దులసబడి కడిగించబడి శుభ్రంగా ఉంటుంది. అయినా సాటి మానవులతో సంబంధం కొంచెమైనా ఉండాలని మళ్ళీ కడిగించాను వేసపూత తెప్పించాను. 'జీవితం వివిధానుభూతుల కలయిక' అనుకున్నా సరిలేకుంది. ప్లడుమలతో పోలికతోనే తప్ప తెలియలేని క్లీష, విషయం కాదు. కడుపు శుభ్రం చేస్తుంది అంటున్నారు. ఇందులో కొంత అర్థం ఉన్నది. కాని మా కడుపులు శుభ్రంగా పని చేస్తున్నాయి. ఇప్పుడు పండుగలనేవి అర్థంవద్దంటే ఆచారాలు. పాతకాలపు అలవాట్లాయాకు తాళాల. ఇలాంటి అవసరపు పనులు చెయ్యాలంటేనూ మనసాపుడు మానాలంటేమీ మనసు ఒప్పుదు. అందుకే యీ నిపుత్తున. రోజూ యీనాటికి పిల్లలూ

నెమా స్నానం చేసేవాళ్ళం. యివాళ ముగ్గురం అలాగే ఉండిపోయాం. అయితే రోజూ తొమ్మిదికి చేసేవాళ్ళు. 'ఎంతైనా పండుగ కదా' అని ఏడున్నరకే కానిచ్చుకున్నారు యివాళ్ళ. ఈ యిల్లా ఆ పండుగలాగే అర్థం లేకుండా ఉన్నది.

ఇదివరకు బాబు చిన్నపిల్లవాడుగా వున్నప్పుడు పండుగలు అందరిలా ఉత్సాహంగానే చేసేదాన్ని. అన్నిట్లోనూ అర్థంకోసం వెతికేదాన్నికాదు. అనాది నుండి మున్నప్ప అలవాట్లు, అవి కల్పించే ఆనందమయ జగత్తు, వాటిలో సున్న పరమేశ్వరభావం-నే నెరిగిన యివన్నీ నా బిడ్డకు కావాలని చేశాను. వాడు మంచి పిల్లల్లో ఆడుకున్నాడు. బాగా చదువుకుంటున్నాడు. పాసలాగా ప్రతి దానికి ఎదురువాదం చెయ్యడు. కాని పెద్ద వాడవుతున్నకొద్దీ వాడిలో ప్రస్తుత మవుతూ మున్నప్ప Passive Resistance నాకు ఆశ్చర్యం కల్గింది వింది ఎక్కడో పాఠశాల ఉన్నది అనుకున్నాను. మంచి అన్న చట్రంలో బిగించి వాడి స్వతంత్ర్యాన్ని అరికట్టి అన్యాయం చేశానా అనిపించింది. అలో చింతగా మంచి అన్నదానికి స్వతహాగా విలువ ఉన్నదో లేదో నాకు తెలియ లేదు మంచి చెడ్డల్లోనూ, తప్పుల్లోనూ దాక్కొని లేవేమో అర్థమూ, సత్యమూ, దేవుడూ! ప్రపంచమంతా అర్థంలేని కలగావులగవు వ్యవహారంగా కన్పించింది. నేను ఎవరో, ఎటు నడుస్తున్నానో నేను ఉన్నానో లేదో నాకు తెలియటంలేదు

స్వభావతః పాప మంచిపిల్ల. భయం ఎరగదు. మూటిగా అలో నుండి నాకే తెలియని తప్పులు దానికి నేను చెప్పలేదు. ప్రస్తుతం అది యానాది పిల్లల్లోనే ఆడుతుంది అనకూడని మాటలన్నీ అంటుంది. నేరేడు పండ్లూ, రేగుపండ్లూ, జామపండ్లూ, పీతాఫలాల్లా, వెలక్కాయలూ, చాక్లెట్లూ-ఏవి దొరికితే అవి ప్రీతిగా తింటుంది అన్నం మాత్రం పరమశ్రువు. పాపది Active Resistance ఇద్దరు పిల్లలూ రెండు రకాలైన కొరకలావి కొయ్యలు (ప్రార్థనై నీళ్ళ పోసుకోమన్నందుకు ఒక్కొక్క యింతవరకు వెతికి అందలేదు. ఇది ఒక కుటుంబం అనుకోవటానికి ఏమాత్రం వీలేకుండా ఉన్నది నలుగురు వ్యక్తుల్లో నముదాయం అనుకోవలసిందే

పాప సుడిగాలిలా ఎరుగెత్తుతూ ఎచ్చింది 'మిల్లో వాళ్ళందరూ, చెంచీవాళ్ళ గూడా మామిడాకులు కట్టుకున్నారు మనం ఎందుకు కట్టుకో లేదు?' అన్నది. 'ఆ మామిడాకుల్లో నీకేమైనా అందం కనపడ్తదా? అందరూ ప్లానాలా కానిస్తే నీ వెందుకు రాలేదు?' అన్నాను పాపక అల్లాభిమానం బాగా దెబ్బతిన్నది నాకు అందకుండా దూరంలో బయటికి పరుగెత్తటానికి పిలగా నిల్చుని 'గాడిదా, దున్నపోతూ, కెక్కాదిక్కి' అన్నది వాకో అనుమానం వచ్చింది అన్నీ తెలిశాయిగాని కెక్కాదిక్కి అంటే ఏమిటి? అన్నాను. 'నీ మొఖం' అనే పారిపోయింది 'ఈ పిల్లకి ఎప్పటికైనా బుద్ధివస్తుందా', అనుకుంటూ బాబుకు లేచటానికి వెళ్ళాను. పాపుగంట లేపాక అట్లాంటి యిటు తీరిగి పడుకుంటూ, 'పండుగవాడు ఎక్కువ సంతోషంగా ఉండాలి, తక్కువగా ఉండాలి? కాస్త్రీవుండే లేస్తాను' అన్నాడు అది నిజమే ననుకొని వచ్చేశాను. ఈ పండుగ పూర్తిగా అర్థంలేని వ్యవహారం అయిపోయింది పండుగనే కాదు, ఏ పని చెయ్య లేను నేను. నా మనసు ఏదో స్తబ్ధతతో చిక్కుకుపోయింది నన్ను విద్వేషత అనరించింది.....

భోజనాలా కాగానే బాబు పరుగెట్టుకుంటూ వచ్చాడు. నాన్నగారి యిప్పుడే కావలి వెల్దామన్నారు. తొందరగా..... అనే పరుగెట్టాడు. విషయం

విమిలని కనుక్కుంటే కానలితోపున్న మా బంధువులు ఎప్పుడో కనుబడి తప్ప కుండా వాల్చింటికి రమ్మని చెప్పారు. వాకు ఆశ్చర్యం కలిగింది మా తాతగారి అశ్చర్యగారి సంతతివాళ్ళు కానలితో పున్నారు అన్న విషయంలో తాతగారిని మోసం చేసే పుత్రచేతుల్లో బయటకు వంటి వాళ్ళు జమీందార్లుగా వెలుగుతున్నారు తాతగారు జ్ఞానాద వచ్చి చిన్న పుద్దోగం చేసి కష్టపడి నాన్నగారిని చదివించి తాతగారు చేశారు. కానలివాడిమీద తాతగారి కేసు ద్వేషం లేకపోయినా నాన్నగారికి పుండేది వాళ్ళ మాకూ రాకపోకలు లేవు అలాంటివారి యింటికి వెళ్ళటం మేమిటని నాకు అర్థం కాలేదు. 'జగ్గా - మీ పెదనాన్న కొడుకుల - నాకు ప్రెసిడెన్సీలో రెండు సంవత్సరాలు జానియర్ బాగా కలిసి పుండేవాళ్ళం తప్పకుండా వస్తామని చెప్పినా' అన్నారు తాతగారికి వాళ్ళమీద ఏమీ కోపం పుండేది కాదు అదృశ్యం అమాయకులు విచిత్రమైన మనిషి. మధ్య మధ్యలో తమాషాగా గ్రాంధికంలో మాట్లాడేవారు. 'భగవంతుడు వారి కాటాన్ని నిచ్చెను. నాకిట్టి కర్మ నిచ్చెను. అదో, భగవల్లిలలు కడు విచిత్రములు గదా' అనేవారు. ఆయన మాటలకి చిన్న పిల్లలమైన మేము తెగవచ్చేవాళ్ళం తరువాత దేవుడి పిచ్చిలో 'అది గదిగో వరమేళ్ళుడు నా కొరకై వంటియున్న దివ్య రథము వచ్చియున్నది' అంటూ చనిపోయారు. అందరూ ఆయన్ని 'వెంకటాయత వెర్రి' లెక్కలో బానిచే వాళ్ళు. పెక్కి అందరితోపాటు నవ్వినా నాకు మాత్రం ఆయన మాటలు ఆసక్తి కల్గించేవి. 'వెర్రి అంటే ఏమిటి తాతయ్యా?' అన్నాను ఒక రోజున 'నగలు మనచరిత్రానముకన్న తక్కువగా నుండిత బుద్ధిహీను డండురు విశేషముగా నుండిన వెర్రి యందరు' అంటూ నవ్వారు తాత

మా యింటల్లో పుండే మిగతా ముగ్గురు నుమవ్వలూ ఏదైనా తలచుకుంటే దానిని నేనూ మార్చలేనన్న విషయం నాకు బాగా తెలుసు. అందుకే బయల్దేరాను.

వాళ్ళు జమీందార్లు అయిపుండటమే గాకుండా జమీందార్లుగా కక బడతారు గానాడు దాదాపు అందరూ పాముగొ కొంచెం పూలంగా తెల్లగా పున్నారు అరటి రోదెల్లాగా నవనలదాతూ మెరుస్తున్నారు. ఎన్నో తరాల నుండి వస్తున్న విశేషం, సుఖ జీవనం ఆ మెరుపులోంచి తొంగిమాస్తున్నవి, వాళ్ళ యిల్లా వద్దతులూ వాకు బాగా నచ్చాయి. క్రింద పెద్ద పాటిచుట్టూ ఒక్కొక్కక్కరికి ఒక్కో బాల్ ఎటావ్ గది భజనశాల, వంటగది వేరుగా పున్నాయి మేడమీద పున్న ఒక విశాలమైన గది యిచ్చారు మాకు. అది అతిథులకి యిచ్చేది నాలుగు మంచం మీద మందపాటి మెత్తని బూరుగదూది పరువులూ తెల్లటి దుప్పటూ మనసుకు పోయి గొలిపాయి. గదికి అనుబంధంగా పుళ్ళ స్నానాల గది తులరంగా పున్నది వాష్ బేసిన్ మెరుసగ్గా పున్నది. ఎప్పుటికైనా మా యింటికి వచ్చిన అతిథులకు అలాంటి సౌకర్యం కలిగితేయాలని వా దిరకాల వాంఛించి కొంచెం సేపటికి చాలా మంచి కాఫీని తెచ్చియిచ్చిన పని మనిషి నన్ను 'పెద్దమ్మ' గారి గదికి తీసుకెళ్ళింది ఆమె మా పెదనాన్నగారి భార్య, గృహ యజమానిని మిగతా అందరి కంటే లావుగా భారీగా పున్నది పెద్ద పానకరాలికా తల్పంలాంటి దానిమీద పడుకుని పున్నది నన్ను ప్రక్కన కుర్చీలో కూర్చోపెట్టిన పని మనిషి ఆమెకు కాళ్ళు ఒత్తుతూ నిలుచున్నది ఆమె నన్ను అప్యాయంగా పలకరించి మా కుటుంబం నినదాలన్నీ కనుక్కు పున్నది. మా అన్నపాస్తల్ని గురించి, మా జీవన విధానం గురించి ప్రశ్నించింది ఆమెలో బంధు ప్రీతి కంటే బయటి ప్రపంచాన్ని గురించి తెలుసుకోవాలన్న ఆసక్తి కన్పించింది జమీందారి ఫియాల్లో ఒకంక వేడల్లో బంధితులైన వాళ్ళే ఆమె మాటల్లో కన్పించారు. తాము వేరే స్థాయికి చెందిన వాళ్ళం అప్పు నిజం ఆమె మాటల వెనుక స్థిరంగా పున్నా, గర్విస్తే అనటానికి మాత్రం వీళ్లేదు ఆమె మా రోజు ముక్తసరితనం లేదు. తమకు వచ్చిన జబ్బులూ, వాటికి వైద్యం ఆరుగురు తున్న విధానమూ భారతం గా చెప్పింది. గుండె డయాబిటీస్, బ్లడ్ ప్రెషర్, ఎలర్జిక్ తుమ్ములూ—అన్నీ ఎవరెవరికి పున్నాయో వాటి వైద్యానికి నెల్లూరినుండివచ్చి వెళ్ళే డాక్టర్ శాస్త్రి, గుంటూరు నుండి వచ్చే డాక్టర్ కోదండరాజుగారూ, అవసరమై నప్పుడు మెద్రాసు నుండి కారులో వచ్చి రెండువేల ఫీజు తీసుకునే ప్రసిద్ధ

వైద్యులు కృష్ణన్ మొదలియార్ గారూ అందరినీ గురించి చెప్పింది. కాని పెదనాన్నగారికి కడుపులో కాస్తర్ వచ్చి ఆనరేషన్ చేయబడిన వైద్యమూ, అప్పుటి నుండి ఆయన తగ్గిపోతున్న విషయమూ చెబుతున్నపుడు ఆమెలో దిగులు కన్పించింది. ఆమె దిగులు చూసిన వాలోమా దిగులే కలిగింది 'ఇంత విశేష ర్యంలో సుఖంగా పుండవలసిన వాళ్ళ! పిళ్ళకు కష్టాలు రాకూడదు' అనుకున్నాను. ఇట్టి కష్టాలన్నీ తీర్చగల వరదాయని అని ప్రసన్ను గొందిన జోన్న వాడ కామాక్షమ్మ జ్ఞప్తికి వచ్చింది మేము అక్కడికి వెళ్ళినప్పటి అలాకీ కానుభూతి స్మృతిలో మెరిసింది అప్పుడు మేము నెల్లూరి దగ్గరగా నముద్ర తీరాన ఒక చిన్న పూళ్ళో వూర్లు. రెండు రోజుల సేలవు వచ్చింది కొత్తగా కొన్న కారు పున్నది ఇబ్బిల్లాగే ఒక మధ్యపాం పున్నట్లుండి 'యివాల జొన్నవాడ వెల్లం' అని తీర్మానించారు మా యింటాని మిగతా ముగ్గురూ రెండు గంటలకి బయల్దేరి వెళ్ళి దేవి దర్శనం చేసుకొని సాయం ప్రాంతికి యింటికి రావాలని పుద్దేళ్ళం పూరు ఎంత దూరంలో పున్నదని అడగ్గా 'నేను వెళ్ళలేదు గాని కోపూరికి రెండు మైళ్ళుంటుం డంటూరు' అన్నాడు అదేదేవాంగా మా జవాను రామయ్య కోపూరు దాటాక టాంకోలో పెట్రోలు కొద్దిగానేవున్న వైద్యం గమనించాం రెండుమైళ్ళేకదా తిరుగు ప్రయాణంలో మేమేక వచ్చిన ముందుకు సాగాం. నాలుగు మైళ్ళు దాటాక చిప్పవూరొకటి వచ్చింది జొన్నవాడ ఎక్కడని వాడు చెయ్యగా యింకా ముందుకి పోయి ఎక్కుకీ తిరగలి మట్టి బాటలోకి' అన్నారు. ఇంకో మూడు మైళ్ళు పోయాక సురో పూళ్ళో అడిగాం అక్కడ ముగ్గురు మనస్సులు సంప్రదించుకొని 'అబ్బో, యిక్కడక్కడ జొన్నవాడ యింకా నాలుగు మైళ్ళు పోయి ఎక్కుకీ తిరిగి ఒక మైలు పైన పోవాలి' అన్నారు. మాకు ఉత్సాహం చల్లారింది. అయి పోతున్న పెట్రోలూ రాబోతున్న మట్టిబాటా మనసులో మెదిలాయి. 'ఆ మట్టిబాటలో చిప్పకారు పోగలదా' అనడిగాం 'జిన్నులు కార్లు అన్నీపోతే' అన్నారు 'ఇక్కడ మనస్సుకి రోడ్డు గురించి గాని దూరం గురించిగాని జ్ఞానం తక్కువ' అని గొణుకున్నారు ఆయన. 'మరి దేవుడు పూరికి కన్నీ సాదా... వెతికి వెతికి వేసారేక గాని...' అన్నా ఎవరూ నవ్వలేదు.

ఇలాగ పదిమైళ్ళు ప్రయాణం చేశాక కన్పించిన మట్టిబాటను చూడ గానే మాకు బాగా నిరాశ కలిగింది గుంటలు మిట్టంతో ఎగుడుదిగుడుగా అన్యాయంగా పున్నది అందర్నీ కోపతాపాలు పెచ్చిపోయాయి. పెట్రోలు విషయం జ్ఞాపకం చెయ్యలేదని అన్యాయంగా నా మీద డండయాత్ర చేశారు ఆయన రామయ్య అజ్ఞానాన్ని కోపగించుకున్నాడు బాబు చోకలెమ్మ మరచి పోయినందుకు ఏడుపు ప్రారంభించింది పాప నేను చెప్పినట్లు అంబాసిడరు కారు కానిపుంటే యీ రోడ్డులోనైనా వెళ్ళి పుండచ్చని పె మెరుగు చూసినారాబ్బ కొన్నందుకు యింకా వెక్కి వెళ్ళటమే గత్యంతరమని తెలియపరచాను నెచు. కారు విషయం దెచ్చటం నవీందరకే 'ఏమైనా నడకే ముందుకు వెళ్ళాల్సిందే'నని కారు స్దార్లు చేశారు. మట్టిబాటలో ఎంతో అవసరమిద ఒక మైలు వెళ్ళాక చుట్టూ చూశాం గుడిగాని పూరుగాని కన్పడలేదు. చుట్టూ పంట చేలు ఇంకొంచెం ముందుకు పోయి పొలం నుండి వస్తున్న ఒక రైతును ప్రశ్నించాం. ఇంకో మైలు ముందుకు పోవాలన్నాడు. మైలు పోయాక దూరాన పూరు కన్పించింది పూరి చూడగానే సంకోషంగా పుంది ఒక వేళ పెట్రోలు అయిపోయి యిక్కడే నిలిచిపోయినా తలదాచుకోను చోటివ్వగల మహారాష్ట్రీ యిళ్ళున్నాయి. అక్కడ గుడికోసం వాకబో చేశాం. అది జొన్నవాడక వెళ్ళేబాట అయిన విషయం నిజమే గాని, యీ పూరు జొన్నవాడ కాదనీ, యింకా మైలున్నదే ముందుకు వెళ్ళాలని తెలిసింది. జొన్నవాడను చేరగలమన్న ఆలోచన మాయమై పోయింది. వెక్కి తిరిగి వెళ్ళాలన్న ఆలోచనా రాలేదు అసరిచిరమైన చోటులో నిర్జీవతలో నిప్పుపూలో చిక్కుకు పోయిన ట్లనిసింది ఎత్తు పల్లాలలో నిండ్లన మట్టిబాటలో యిసుకపాటు పెచ్చపుతూ ముందుకు వెళ్ళటం కష్టమై పోయింది. చుట్టూ పుండే ప్రదేశం స్వరూపం మారిపోయింది పంటచేల బదులుగా చూపుమేర అంతా నిర్జీవమైన నేల. అక్కడక్కడ రాళ్ళ గుట్టలు

అర్థంకాని, ఆశలేకంగాని లేని నిరుత్సాహజనకమైన విప్లవమైన రాతినేం. ఎక్కడా పూకుపు జాడలేదు సూర్యుడు వేడిమిని కోల్పోయి చల్లబడిపోతున్నాడు.... ఇంతలో బాట పంపు తిరిగి వాలుగు పూరిళ్ళ కప్పించాయి. అదే జోన్నవాడ ఒక రాతిగుట్టకాకలాగా దాక్కుని వ్రన్న చిన్న గుడి మా గవ్వస్థానం అని తేలింది ఈ అస్తవ్యస్తపు నయాలం ఒక కలిసి వచ్చినా, యింత సేపటి నుండి వడిన విడుగులోంచి మనసు దోలుకోలేదు అమ్మవారి చూడాలన్న ఆసక్తి ఏమాత్రం లేదు ఈ నయాలం లర్థంలేనిదిగా నిష్ప్రయోజకంగా తోచింది ఏదో నిప్పుహ, నిర్దివత మనసు ఆవరించింది

గుడి బయటికి కప్పించిరంత చిన్నదిగా లేదు లోపల. పాతిక మంది వరకూ భక్తులు ఆవరణలోనే వున్నారు. ఆమె బాహ్యస్థులైనటులుగా కప్పిరు భావకుంటూ పెద్దగా దేవీదాసు సంతకం చేస్తూ ప్రదక్షిణం చేస్తోంది ఇద్దరు దంపతులు తాతలు పార్శ్వదండాల పెడుతున్నారు మిగతావారు పూజాద్రవ్యాల ముందిడుకొని దేవీ కృపారాన్ని గురించి చెప్పుకుంటూవున్నారు

ఇంకా పూజారి రాలేదు గుడి ఆవరణ నంతా చరిత్రకూ చుట్టూ తిరిగిం ఓ ప్రక్కగా వెలువిరికి పువ్వు చాటిట్లకి వెళ్లి తొంగి చూసాం ఆ నిర్భయతలో ఆరుకోకండా ప్రత్యక్షమైన అదృశ్యమందర భృత్యం ఒకటి అచాక్కులమై నిబంధితులూ అలోచన న్తంధించి పోయింది చాలం నిలిచి పోయింది - మా ముందర ప్రందుగా పాలమై పెళ్ళి - తిప్పి పేలులు మధ్యలో నన్నని పాయలుగా వివోదంగా అడుకుంటున్న నీటి జాట - రెడ మంటేపున అస్తమిస్తున్న సూర్యుడి నుండి పెన్నలోనికి ప్రవహిస్తున్న వరమ సుందరమూ అద్భుతమూ అయిన వివిధ వర్ష సముదాయన సలేజన్న - బార్యులే తేజస్వై, పెన్నయై, ప్రబుతలోంది జీవకోనికి ఒక్కసారిగా గెంతున మనస్సు ఆనందభరియై ప్రవహించింది ప్రపంచంలోంచి వర్షకలుషి వరిహ రించకొని నిర్దివతను పొందిన కాంలిమూర్తి సప్తానందుడు యీ మూల దాక్కుని అకస్మాత్తుగా ప్రత్యక్షమైనాడు! మనసు కలిరమైన పుషి రహస్యం ముందు నిలుస్తున్నట్లుగా అందరానిదేదో అక్కడ నిక్షిప్తమై ఉన్నట్లుగా, అదృశ్యంలా లేని కాలంలో ఆనంతమైన విశ్వంలో మనషి దేవికోసం వెతుకుతున్నాడో అది ఎదురైనట్లుగా పొన్నపూని నిలుంగి పోయాం ఏదో అజోకిమైన ఆనందం కలిరాన్ని ముంచెత్తింది

'పూజారి వచ్చాడు అమ్మవారికి పూజ జరుగుతోంది అన్న హెచ్చరికతో కదిలి గుళ్ళకి వెళ్ళాం కామాక్షిదేవి - జగన్మాత - ప్రసన్న వదనంతో నిట్టెత్తుంది. ఆమెలో పొంగులు వారుతున్న ప్రసన్నత నా మీదికి ప్రవహిస్తోంది అన్ని ప్రశ్నలకూ సమాధానం, అన్ని సమస్యలకూ కీలకం యిక్కడే వున్నది.... ఆమె ప్రేమమూర్తి ఆమె వరదాయని. ఈశ్వర్ ఆంధ్ర ఆమె కరుణ... ఆ నాటి జ్ఞానకంతో నాటి ఆనందం, స్వేచ్ఛ నాలో తోచాయి

'మీరు ఎప్పుడైనా జోన్నవాడ వెళ్లాడా? చాలా దగ్గర్లో వున్నారు. అక్కడ కామాక్షమ్మ పీఠిస్తే వెలుతురుదండాలూ' అన్నాను

ఆమె అసక్తితో నా చెప్పే తిరిగింది. 'అమ్మోయ్, నేనూ యీ విషయం చిన్నాను. వెళ్ళామనుకున్నాం కూడా ఒకటి రెండుసార్లు... కాని వడలేదు. రోడ్డు మంచిది రాదంటారు.... అంటూ గొంతు బాగా తగ్గింది ఆనలు విషయం ఏమిటంటేనమ్మా... వరాయి చోటికి వెళ్లి ఒక్కరోజునా వుండటం వాట నిలుకాదు... ఆ కమోద్ లేకుంటే బయటికి వెళ్ళలేను' అన్నది.

ఆమె చరిత్రీకి నాలో సానుభూతి కలిగింది 'వీరం, ఆమె వెళ్ళలేదు' అనుకుంటూ వుండగానే నాలో గొప్ప నవ్వులాంటిది పుట్టింది అదవుతో లేకుండా అది నన్ను వశంరచుకొని వెల్లువగా బయటికి వచ్చింది అవరిమితంగా నవ్వులు . మనిషికి దేవుడికి మధ్యగా నిలుచున్నది ఒక్క కమోద్!.... అం వాల్కూ, అతలూ, ఆశలూ, ఆచారాలూ, ప్రపంచం-అన్నీ కలిసి ఒక పెద్ద కమోడ్లా కప్పించాయి

'అందరికీ అదే చిట్కం అందరూ కమోడ్లో చిక్కుబడి పోదారూ... దాన్ని వదిలి అవతలికి వెళ్ళలేరు' అన్నాను ఇప్పుడూ

నా నవ్వులు మాన్చున్నవొద్దీ ఆమె యుభందో మాట్లాడు ఎచ్చింది ఆమెలో సానుభూతి రోపించి కాశిన్యం ప్రవేశించింది. కొంత అనుమానంగా, కొంత కోపంగా నవ్వు చూస్తూ 'అందరికీ కమోడ్లు ఉండవుగా' అచ్చది

ఆమెను చూస్తున్న కొద్దీ నాకు యింకా యింకా పక్క వచ్చింది ఆనెతు పాక్ చెయ్యాలన్న అంశాని కోరిక కలిగింది

'ఏవరవరి కమోడ్లు వాళ్ళనండి మేము కాన్యెంయూ? పుస్తకపుడు అక్కడ దొర్లుబరిచో కక్కునువొడ్డి తెలు రాత్రిపూట పీలు అడోలంగా వెళ్ళాలంటే ప్రయోగించాలనిగాని జాతీయంగా ఒక బకెట్ పెట్టేవాళ్ళు. దాంటే నగని నిక్కంపేది ఎన్నోనా దొడ్డి పెట్టేవాడు ఆ బకెట్ లోంచి టవ్ టవ్ పంటలూ పెత్తెగురుతున్న నిళ్ళ అలకుండా జన్మించుకోవడానికి వర్కన్ చెయ్యాలి వచ్చేది అక్కడ కక్కుకు దొడకంటే యీ బకెట్ వ్యవహారమే శుభ్రం అనుకునే వాళ్ళ రాత్రిళ్ళు చెప్పాల్సి చూశాం ఎవరవరి కమోడ్లలో వాళ్ళ చిక్కుబడి వున్నార, కానూ' అన్నాను

ఈ పుణ్యసం యిస్తుంటేవూ పెన్న తెరలతెరలగా వచ్చి నన్ను పూపెసింది సానుభూతికరమైన యీ వర్షం వెలుపు ఆమె ముఖం రంగులు మారింది కాళ్ళ పడుతున్న చుట్టూనిలో 'అన్నీ, యీ అవ్యాయుని గెళ్ళే రకంకు తీసుకెళ్ళ' అంటూ అటువైపుకు తిరిగింది పెద్దమ్మగారిలో యింకావూ ముగిసింది

ఇంకో బందువులామే మమ్మల్ని కాంటు వెంటబట్టి వెళ్ళింది. ఎన్ని సుర్యదయూ యదావిగా పరిగిరా పెద్దమ్మగారు-ని ఎంత మున్న తెరచే నాకు యింకా నాకు క్షూరరాది రూ? అంటూ

రాత్రికి గెడ్డరాండ్లో అడోలూ

'మీ రాతగారికి వేదకాయంత వెర్రి వుండేది కదా . ఇంకా మీ పెద నాన్నగారు గుర్తుకు తెచ్చుకున్నారు' అన్నారాయన నవ్వుతూ.

'అది నాకు నారసత్యంగా వచ్చిందని చెప్పలేదా' అన్నాను.

'అలానా నాకు చాలా పెద ముచ్చెళ్ళలు' అన్నాను

నా ప్రక్కలో పడుకున్న పాప పువ్వులాంటి లేచి కూర్చుంది 'నాన్నా... అమ్మకి పెద్ద రెంకాయంత పిచ్చి వున్నది' అన్నది మిగతా యిద్దరూ ఆ మాటలు విజమేనని నమర్చించారు

నా మీద వున్న పాప చేతులు మర్తే పువ్వుల సంకెళ్ళలా తేలిగ్గా వున్నాయి. మా యింట్లో వుండే మిగతా ముగ్గురు మనషుల మధ్యగా వుండటమే నేనా పండుగంటే అనుకున్నాను

'పెద్ద పెద్ద కిటికీలోంచి ఆకాశం ముక్కలు ముక్కలుగా కప్పిస్తోంది ఈ ప్రపంచాన్ని యింత అందంగా ఎంతో ప్రేమతో రచించాడు ఎవరో కుడు. నా మనసు ప్రకాశంతగా వున్నది.. . ఇవారే జగది పండుగ

తెలుగుసాహిత్యంలో సామాజికచైతన్యం

శ్రీ ఆర్. ఎన్. సుదర్శనం

సాహిత్యానికి సమాజానికిగల సంబంధం పూర్వంనుంచీ బహుశా గుర్తించబడింది. సాహిత్యంలో సామాజిక చైతన్యం ప్రతిపల్లిస్తుంది. సమాజం పరిణామ శీలమై, ఉద్యమాల ద్వారా మారుతూ ఉంటుంది. ఈ ఉద్యమాలు నడిచే విధానంలో నాటికే నేటికీ భేదం ఉండవచ్చు. కాని ఉద్యమాలనే సమాజంయొక్క జీవలక్షణం. అది ఎప్పుడూ ఉంటున్నదే, ఉండేదే. ఉద్యమాలకు ఆలంబనమైన భావసంచలనానికి (ideology) సాహిత్యానికి గల సంబంధం ఎటువంటిది? అనే విషయం కొంత సరిశీలించడం.

కవులు అభూత కవులను చేస్తారనీ, స్వప్నలోకంలో విహరిస్తారనీ కాబోలు 'ప్లేట్' తన అదర్బ (ప్రభాజ్యం)లో (Republic) వారికి స్థానం లేకుండా చేశాడు. 'ప్లేట్' ఉద్దేశంలో సాహిత్యానికి ఉద్యమ రూపమైన సామాజిక చైతన్యానికి సంబంధం లేదు. షెల్లీ, 'కవులే సమాజానికి శాస్త్రులు, ప్రవృత్తులైన శాస్త్రులు (Poets are the Unacknowledged legislators)' అన్నాడు. నేటిఅభ్యుదయ రచయితలు 'సమాజ ప్రగతికి దోహదం చేసేదే సాహిత్యం, సాహిత్యం ప్రజల ఉద్యమాల సంతిపెట్టుకొని నడవాలి' అంటున్నారు. సాహిత్యానికి సామాజిక ఉద్యమాలకూ ఆసలు సంబంధం లేదన్న 'ప్లేట్' అభిప్రాయాన్ని వదలిపెట్టేవా, మిగిలే ప్రశ్న—సాహిత్యం శాసించుందా? శాసించబడుతుందా? అనేది.

1

నేనా, ముఖ్యంగా ఋగ్వేదము, సాహిత్యమే. ఉపనిషత్తులు దాకా పోవచ్చు. స్మృతులు కావు. పురాణాలు, రామాయణ మహాభారతాలు బృహత్సాహిత్యాలు. భగవద్గీత భారతంలో అంతర్భాగం. ఈ సాహిత్యం హైందవ సంస్కృతిని, జీవితాన్ని శతాబ్దాలుగా శాసించింది. నేటివరకు ప్రభావితం చేస్తూనే ఉన్నది. ఇందులో చిత్రం ఏమిటంటే, ఉపనిషత్తులూ, ఉపనిషద్వాక్యాలూ మతంలో ఎన్నో ఉద్యమాలకూ విశేషాలకూ కారణమై సమాజంలో వర్గాలను సృష్టించినా, సామాజ్య జీవనసరళి, అంటే హైందవ కుటుంబంలోని వ్యవృత్తి మధ్య సంబంధమూ వారి నైతిక ప్రవర్తనూ, ముఖ్యంగా రామాయణ మహాభారతాలవల్ల ఒకేవిధంగా ప్రభావితం అవుతూ వస్తుండటం. ఇందులో మంచి చెడ్డలు రెండూ కలిపే ఉన్నాయి. దాయాదుల మధ్య ఈర్ష్యాద్వేషాలు, ఈ దేశంలో సమాజమూ అనివార్యమూ అయినంత యితర దేశాల్లో కావేమో అని తోస్తుంది. దీనికి భారతంయొక్క వారసత్వమే కారణం కావచ్చు. అలాగే ఒక కుటుంబంలో జ్యేష్ఠుని మాట తప్పక శిరసావహించి తిరిలి అనే నైతిక శాసనం ఈ దేశంలో అంతఃకరణలో ప్రత్యేకంగా ముద్రితమై ఉందనిపిస్తుంది. ఇక భార్యభర్త సంబంధం సంగతి చెప్పవలసివచ్చేది. సంస్కృతంలో వ్రాయబడిన రామాయణ మహాభారతాల దేశభాషల్లోకి అనూదితాలు కావడమేకాదు, ఆయా సాహిత్యాల్లో ఎవో సార్లు పునపుష్టి అయ్యాయి, నేటికీ అవుతూనే ఉన్నాయి. ఈ విధంగా సాహిత్యం—ముఖ్యంగా రెండు కావ్యాలు పునల్ని శాసించాయి. మేధావులలో భావసంచలనం ఎలా ఉన్నా ఎన్నిరకాల ఉద్యమాలు నడచినా, ఎన్ని అవాంతరాలూ వచ్చినా, వ్యక్తిని అతని ప్రవర్తనమూ కుటుంబం స్థాయి ఈ కావ్యాలు ఒక చట్రంలో ఖింగించేతాయి. ఒకవిధంగా యిది ఉపనిషత్తులకూ వ్యక్తి చైతన్యానికి మధ్య తెరలుగా నిలిచాయి అనిచెప్పవచ్చు. తెరలను చీల్చిన మేధావులూ ప్రతిభావంతులూ సంసారాన్ని కుటుంబాన్ని త్యజించినాశే! అంటే మేధావితప్ప సామాన్యుడైన వ్యక్తి స్వతంత్రంగా ఉపనిషత్పారాన్ని

తన జీవితానుభూతిలో ముగించి తన వ్యక్తిత్వాన్ని స్వచ్ఛందంగా రూపొందించుకొనే అవసరం అవకాశం లేకుండా ఈ రెండుకావ్యాలు చేయన్నమాట! పురాతనమైన హైందవ సంస్కృతి అవిచ్ఛిన్నంగా ఉండడానికి, అక్కరాస్యలూ నిరర్థకమవుతూ కూడా ఒక పద్ధతిలో జీవయాత్ర గడుపుతూ రావడానికి మూల కారణం వర్ణవ్యవస్థకంటే రామాయణ భారతాలే కావచ్చు! ఈ దేశంలో మిన్నీ వ్యక్తిత్వం పుట్టుకనుంచీ, కుటుంబ వ్యవస్థలో, తర్వాత సమాజంలో ఆతనికి (అమెకు) నిర్ణీతమైన స్థానం ద్వారా, శృంగారాబద్ధమవుతున్నది. అందుకే జీవితంలో స్వచ్ఛందంగా వ్యక్తిత్వాన్ని రూపొందించుకొనే అవకాశం చక్కువ. దీని ఫలితమే మనపూర్వ సాహిత్యంలో ధైర్యం లేకుండా పోవడం. సాహిత్యంలో సృజనాత్మకమైన సృష్టకళ అవకాశం కొరవడటంవల్ల శాస్త్రసాంధ్యిత్వానికి ఉప్పు గారం సాహిత్యపుష్టిక పూర్వం ఏనాడూ లేదు. భారతీయ భాషలో సాహిత్యం శాస్త్రానికి దాస్యం చెయ్యటం, లేకపోతే పురాణాలలో రామాయణ మహాభారతాలలో పునశ్చరణ చెయ్యడం, వందొమ్మిదో శతాబ్ది చివరదాకా జరుగుతూనే వచ్చింది. ఇప్పటికీ ఆ దోరటి పోలేదంటే ఆ సంప్రదాయం ఎంతవల్లదో అర్థమవుతుంది. దీనికి తొలికారణం: సాహిత్యం—రామాయణ భారతాలు—వ్యక్తిని వ్యక్తిత్వంగా సమాజాన్ని శాసించడమే!

ఆంగ్లేయుల సామాజిక చరిత్ర పరిశీలిస్తే వారి భాషలో చెప్పుకోవచ్చు సాహిత్యం ఛానర్ నుంచి ప్రారంభమవుతుంది. ఛానర్ నుంచి 'పేక్స్ పీయర్' దాకా ఆంగ్ల సాహిత్యం, యూరప్ లోని భిన్నభాష సాహిత్యాలనుంచి నేర్చుకున్నది తెచ్చుకున్నది ఎంతో ఉన్నప్పటికీ, అది ఆంగ్ల సామాజిక చైతన్యానికి చక్కని ప్రతిబింబంగానే రూపురేఖలు దిద్దుకున్నది. ఆక్రమ మత సంబంధమైన భావసంచలనం, రచనలూ వేరుగా ఉంటూ సాహిత్యంలో కంగావులాగై ముడిపడలేదు. ధైర్యం యితిహాసమూ, దివ్యమైన నీతిశాస్త్రమూ తప్ప దానిలో భావనా శక్తి, రసద్వన్విత అకట్టుకొనే రావ్యత్వం ఆగు మాత్రమే! 'పైగా' ఆంగ్ల సామాజిక చైతన్యంలో ఉద్యమరూపమైన సంఘనానికి కారకులైన వారి మతగుర్త, పురుష, రాజులు, వారి కవిత్వం చెప్పలేదు. కవిత్వం చెప్పిన ఛానర్, స్పెన్సర్, 'పేక్స్ పీయర్' మత సంబంధమైన విషయాలలో పండిత్యం గాని అధికారంగాని బొత్తిగా లేని వాళ్ళు. అందువల్ల ఉద్యమాలకు ఆలంబనమైన భావసంచలనం సాహిత్యంపై ఆజన్మాయిషీ చెయ్యలేదు. అలాగే సాహిత్యం కూడా సామాజిక చైతన్యాన్ని శాసించే అధికారం కైవసం చేసుకోలేదు. కాని ఈ పరిస్థితి మిల్టన్ నాటికే కొంత మారింది. మిల్టన్ తాటిన్ భాషలో, శాస్త్రాలలో నిష్ణాతుడు; ఆదర్శవాది, మతవిషయాల్లో రాజకీయాల్లో సాధికారంగా బోధ్యం చేసుకున్నవాడు, 'పైగా' వ్యక్తుడు. మిల్టన్ వ్రాసిన 'పారడైజ్ లాస్ట్', వాక్యాంతర్యాన్ని గూర్చి వ్రాసిన 'అరియోనెజెటికా', సమాజాన్ని ప్రభావితంచేసే ఆధ్యాత్మిక రాజకీయరంగాల్లో శాసించగల సాహిత్యంగా తయారైంది. ఫలితం ఏమిటంటే యంమమింను 1¹/₂ శతాబ్దం కాలం ఆంగ్ల సాహిత్యంలో స్వచ్ఛందత, సామాజిక చైతన్యాన్ని పనుగ్రంగా ప్రతిబింబించే అక్షణం కొరవడింది. రాజకీయాల్లో, సంఘంలో మారుతున్న సాక్షన్, లాటిన్ సాహిత్యాన్నో అంటిపెట్టుకొని నాటికే దాస్యం చేసింది. డ్రైడన్, పోప్ ల వ్రాసిన కవిత్వం రాజకీయ కవిత్వం. కాంగ్రీవ్ వంటి వాటక రచయితలు వ్రాసిన సాహిత్యం ఆనాటి పై తరగతివారి నాగరక జీవితాన్ని గూర్చి. పర్మనెంట్ కాలానికిద్యమం (Romantic Movement) ప్రారంభించడంతో సాహిత్యం తన శృంగారాన్ని వదల్చుకుని, సామాజిక చైతన్యాన్ని సమగ్రరూపంలో స్వచ్ఛందంగా ప్రతిబింబించడం మళ్ళీ ఆరంభమైంది. వచ్చు

వర్గంకు ప్రాచీన విప్లవంతో గల సంబంధం, అతని కవిత్వంలో స్వచ్ఛందతకు దోహదం చేసిందేకాని, కవిత్వాన్ని రాజకీయ భావసంచలనానికి తోడ్పాటుగా మార్చలేదు. బైరన్ విషయంలోనూ అంతే విశ్వరియారాజి కాలంనాటికి కాలాని కోర్కెను సాహిత్యం, ముఖ్యంగా కవిత్వం, సామాజిక చైతన్యాన్ని అంటే దాని సమకాలీన స్వరూపాన్ని సమగ్రంగా ప్రతిబింబించే లక్షణం కోల్పోయింది. ఆనాటికి రాజకీయాలకు సంబంధించిన విప్లవ భావాలు (వర్క్సువర్క్, పెల్లీ, బైరన్ నాటివి) సద్దుమణిగా, అర్థిక వ్యవస్థకు సంబంధించిన అసంతృప్తి సామాజిక చైతన్యంలో క్రొత్త ఉద్యమ రూపం దాల్చే స్థితి ఏర్పడింది. కవిత్వం దీన్ని ప్రతిబింబించే స్థితిలో లేదు. కానీ డికెన్స్ నవలలు, ఈ సూత్రం చైతన్యాన్ని ప్రతిబింబించాయి. అందుకే ఆంగ్ల సాహిత్యం తన జీవలక్షణాన్ని పూర్తిగా కోల్పోలేదు. మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత టి. ఎన్. ఎలియట్ ప్రభుత్వం కవిత్వంలో స్వచ్ఛందతను పునరుద్ధరించాడు; నాటి జీవితంలో అసంతృప్తి అర్థికమే కాదు మానసికమైన రుగ్మతగా, లక్ష్యకూన్యమైన అనందరహితమైన జీవితం వలన, నిరాశా కూడా సామాజిక చైతన్యంలో వ్యక్తం కాగా, ఎలియట్ ప్రభుత్వం కవిత్వం దాన్ని ప్రతిబింబించ గలిగింది డి. హెచ్. లారెన్స్, జాన్స్ నవలలు కూడా అదే చేశాయి.

2

ఇంతసేపటికే ఇక్కడ ఆంగ్ల సాహిత్యానికి ఆంగ్లేయ సమాజ చైతన్యం నికర సంబంధాన్ని పరమర్థించడానికి కారణం, ఆధునిక ఆంగ్ల సాహిత్యం ఆంగ్ల సాహిత్యానికి, ముఖ్యంగా అక్కడి కాలానికోర్కెను విజ్ఞప్తి చేసే ఉద్దేశంతో అలా బుద్ధిపరులలో దృష్టమేమీ లేదు. ఛార్లెస్ మేయి పేక్స్ పేయర్ డాక్టర్ వారూ ప్రాచీన, ఇటాలియన్ భాషా సాహిత్యాలనుంచి నేర్చుకున్నది తెచ్చుకున్నది ఎంతో ఉన్నదని చెప్పిన ఎటూర్ని ఏ సాహిత్యమైనా తెచ్చుకున్నదాన్ని ఎలా ఉపయోగించుకున్నది? అనేది ముఖ్యమైన సంగతి. ఆంగ్ల సాహిత్యం సర్వత్రా తెలుగు సాహిత్యానికి సాంప్రదాయికమైన శృంగారాలు తెగినవి అనటంలో సందేహంలేదు. నాడు సమాజ చైతన్యంలో ప్రథమంగా మత సంఘ సంస్కరణోద్యమం తర్వాత స్వరాజ్యోద్యమం వచ్చాయి. నవ్య సాహిత్యానికి యుగకర్తలుగా వీరేశలింగం, గురజాడ అప్పారావుగార్లను స్మరిస్తూ ఉంటాము వితంతు వివాహాలూ, దేవదాసీల బహిష్కరణ, వీరేశలింగంగారు చేపట్టినవి. వీరేశలింగంగారి సాహిత్యసృష్టి ఆయన సంస్కరణోద్యమానికి తోబడి జరిగినట్టిది. అందుకే నవ్యమైనా దానికి స్వచ్ఛందత సమగ్రత లేదు. ఇవి చాల ముఖ్యమైన విషయం: ఎందుకంటే స్వచ్ఛందత, సమగ్రతలే సాహిత్యం ప్రాణంలేని బొమ్మవంటిది. ఉదాహరణకు వీరేశలింగంగారి దృష్టిలో 'విదోహిమారణ' చేసుకునే యువతి యువకులు అదర్శమూర్తులు, సుగుణాల ప్రభులు; వేళ్లు సంఘానికి చేరువుగులు. ఇది ఉద్యమనాయకుని దృష్టి; ఈ దృష్టి సాహిత్యంమీద అజమానాన్ని చేస్తే నిర్జీవ సాహిత్యం తయారవుతుంది! అయితే నాటి సామాజిక నవచైతన్యాన్ని ప్రతిబింబిస్తూ తన స్వచ్ఛందతను నిరూపించుకునే సాహిత్యం ఎలా ఉంటుంది? గురజాడ వారి 'కన్యాశుల్కం'లో మనకు సమాధానం లభిస్తుంది అందులో గిరిశం బుచ్చమ్మల పాత్ర(చిత్రణ ఒకవైపు, మధురరాణి మరొకవైపు, సంస్కర్త పాక్షికదృష్టికి పెద్ద సవాలు! 'కన్యాశుల్కం' అనాటి సామాజిక చైతన్యాన్ని స్వచ్ఛందంగా సమగ్రంగా ప్రతిబింబించిన సాహిత్యసృష్టి. 'కన్యాశుల్కం' ఉద్యమానికి దాన్యం చెయ్యలేదు!

నాటి సమాజంలో చైతన్యం రెండు విధాలుగా ఉంది. పాశ్చాత్య సంస్కృతి ప్రభావంతో ఉత్తేజితమైన చైతన్యం ఒకవైపు; దీని స్వరూపానికి భయపడి సంప్రదాయ రక్షణ కోసం ఉద్యమమైన చైతన్యం మరొక వైపు. మేధావులు రెండు వైపులా ఉన్నారని పుణనాథక శక్తి రెండు పాయలుగా చీలింది సాహిత్యం కూడా రెండు విధాల సముద్భూతమైంది. ఒకదానికి వీరేశలింగం, గురజాడలు యుగకర్తలైతే, రెండవదానికి తిరుపతి వేంకట కవులు యుగకర్తలు. గురజాడ వారి 'కన్యాశుల్కం' ఒకవర్గం వారి సామాజిక చైతన్యానికి ప్రతిబింబమైతే, తిరుపతి వేంకటకవుల 'శ్రవణానందమూ' 'పాండవోద్యోగ విజయా'లూ మరొక

వర్గం వారి సామాజిక చైతన్యానికి ప్రతిబింబాలు. గురజాడవారి సాహిత్యం హేతువాదాన్ని మానవతావాదాన్ని పురస్కరించుకుంటే, తిరుపతి వేంకటకవుల సాహిత్యం దేశీయతను, సంప్రదాయాన్ని పురస్కరించుకుని నిలవబడింది. కానీ కాలం, అంటే సామాజిక చైతన్య పరిణామం గురజాడ వైపు ఉంది. పైగా గురజాడ వారి సాహిత్యం ఒకవర్గం వారి భావసంచలనాన్ని ప్రతిఫలించు తన స్వచ్ఛందతను, సమగ్రతను పోగొట్టుకోలేదు సామాజిక చైతన్యంలో క్రొత్త పాతల మధ్య ఏర్పడుతున్న ప్రతిష్టాంభవ నిష్పక్షికంగా ప్రతిబింబించటమే 'కన్యాశుల్కం' విశిష్టత, గొప్పతనం. గురజాడ తర్వాతి వారిలో స్వచ్ఛందత ఉన్నా, వారి సాహిత్యంలో సామాజిక చైతన్యంలేని ధైర్యదానం సమగ్రంగా ప్రతిఫలించడానికి బదులు, పాక్షికంగా కాలానికోర్కెను తాలూకు నవచైతన్యమే ప్రతిఫలించింది అందుకు కారణం పైజెప్పిన రెండు వర్గాల మధ్య ప్రతిష్టాంభవ, వైరుధ్యం తీవ్రం కావడమే అనుకోవాలి. 'దేశీయత'ను మనిషిమాలిన దానిగా నిరాకరించిన పాశ్చాత్య సంస్కారం కాని, దాన్ని దోషంగా ప్రతిఘటించిన 'దేశీయత' కాని సామాజిక చైతన్యాన్ని సాహిత్యంలో సమగ్రంగా దర్శింపలేకపోయింది ఇది కేవలం. సాహిత్యం యొక్క అశక్తత కాదు! ఇక్కడ ఆనాటి రాజకీయాలను పరమర్థించక తప్పదు. భారత దేశానికే ప్రజా రాజకీయాలు క్రొత్త. గాంధీగారు రాజకీయంలో భారత రాజకీయం వదించక పూర్వం రాజకీయ చైతన్యం ఆంగ్ల విద్యాగంధం ఉన్నవారికే అందుకోమా కొందరికే, పరిమితమై ఉండేది గాంధీగారు రావడంతో రాజకీయాలు సామాన్య ప్రజానికందాకా వెళ్లాయి. గాంధీగారి వల్ల పాశ్చాత్య సంస్కారానికి, 'దేశీయత'కు రాజకీయంలో పాత్ర కుదిరింది; రాజకీయమైన ఉద్యమానికి నిండుదనం, ఏకోన్మూల్యత వచ్చింది కానీ, ఇతరతా ఆ రెండింటికీ వైరుధ్యమే. రాజకీయంలో కూడా గాంధీ రెండు వర్గాల వారికీ రెండు రకాలుగా అర్థం అయ్యాడు. అందువల్ల నాటి సాహిత్యం రెండు పాయలుగా ప్రమాంచక తప్పలేదు అందులో సవజీవనం వైపు ఉమ్మడిమైన చైతన్యాన్ని ప్రతిబింబించే నవ్యసాహిత్యమే మనకు ప్రస్తుతం పరిశీలించదగింది రామాయణ భారతాలు మళ్ళీ వ్రాయబడినా క్రొత్త ప్రబంధాలూ యితిహాసాలూ రాజకీయ చైతన్యం దృష్ట్యా కావాలిగా మలచబడినా, ఆ సాహిత్యం ప్రస్తుతాంశం మాత్రం కాదు.

3

నవ్యసాహిత్యంలో ప్రతిఫలించిన చైతన్యం యొక్క స్వరూప మేమిటి? అని ప్రశ్నిస్తే మనకు ముఖ్యంగా కనిపించే విశేషం—మానసికమైన సంకెళ్లు విడిపోయి భారతీయుని వ్యక్తిత్వం కుటుంబంలో దానికి విధి తమైన పాత్ర ద్వారా జీవితయాత్రలో శృంగారబద్ధమై ఉంటుందని యిదివరకే చెప్పాను. ఆ శృంగారాలు విడిపోవటం ఆరంభమైంది అందుకో మొదటిది—'పెండ్లాడిన వ్యక్తి'నే 'ప్రేమించాలి' అనేది. 'పెండ్లికి పూర్వమే ప్రేమించడం, లేక పెళ్లితో నిమిత్తం లేకుండా ప్రేమించడం, యిది జీవితంలో సామాన్యంగా. ఎదురయ్యే అనుభవమే అయినప్పటికీ, దాన్ని గుర్తించి అంగీకరించే చొరవ పూర్వం లేదు దాన్ని గుర్తించి మానసికంగా అంగీకరించటమే ఒక స్వేచ్ఛ, ఒక సాహసం. ఈ 'ప్రేమ' శారీరక వాంఛకు అతీతమూ, ఎటువంటి ప్రతిఘోషేక్ష లేనిది కావడంవల్ల వైతికాదర్శంతోనూ, సాంఘికమైన కట్టుబాట్లతోనూ దీనికి సంఘర్షణ లేదు! ఈ 'ప్రేమ' అనంతమైన నిస్వపా, నిర్వేదమే కావచ్చు గాక; ఇది ఉదాత్తమైన, నవ్యమైన అనుభూతి సాంఘిక వ్యవస్థలో సురక్ష పడకుండా వ్యక్తిత్వం పాధించగలిగిన స్వచ్ఛందమైన మానసిక అనుభూతి, ఈ 'ప్రేమ' స్వరూపం, సరకమో, స్వచ్ఛందతను, క్రొత్తదాన్ని ఆకాంక్షించే నాటి మనస్థితికి పెద్దది అయింది *

* కాలానిక సాహిత్యం ద్వారా ప్రచారానికి వచ్చిన తర్వాత సమాజంలో ఈ 'ప్రేమ' వివాహవ్యవస్థతో జీవితం చేసుకోవడం అది వేరే పరిణామం. సాహిత్యంలో ప్రథమంగా దాని ప్రవేశం ఎటువంటిదో, నాటి సామాజిక చైతన్యంలో దాని స్థానం ఏమిటో గుర్తించటం మాత్రమే ప్రస్తుతాంశం.

దీని విశిష్టతగా భావించి, సెక్స్ మెంబరులో స్వచ్ఛంద ప్రవృత్తి కట్టించి కట్టి, సామ్యవైపున కట్టుబాటును అన్నింటిని (తెలివి వేటువేపు కాల్పనిక వాది వలం. చలం రచనలో) సంఘసంస్కరణద్వైత సాహిత్య సృష్టిని దెబ్బతీసిన సంకల్పాలు ఎన్నో ఉన్నాయి. కేవలం వివాదాసుడు లేక వివాదాత్మకతను ఒక పాత్రలో పెట్ట దొవ్వైన విధంగా పాత్ర చిత్రణ జరిగిన చోట్లు ఉన్నాయి. కాని మొత్తంమీద మన సమాజంలో సెక్స్ జీవితం ఎలా ఉన్నదో చలం చిత్రించిన రీతిగా అంటే స్వచ్ఛందంగా మమగ్రంగా ఆ విషయాన్ని చిత్రించిన రచయిత మరొకరు కనిపించరు. సెక్స్ తప్ప జీవితంలో మరేదీ లేదా? అని దిగ్గజు కలిగించేట్లు ఆయన కలం వదిలింది. సెక్స్ జీవాన్ని (పర్సనల్ లైఫ్) మమగ్రంగా చిత్రించినా, ఆయన రచనలో సామాజిక చైతన్యానికి మాత్రం మమగ్ర ప్రతిబింబం కనిపించదు. ఆర్థిక సమస్యల రాజకీయాలూ, కుటుంబ సమస్యలూ (సెక్స్ పరిణామంలేని) అంటే చలంకొరికి విసుగూ, విరక్తి! అంతటా ఆయన రచనల్ని సంఘ సంస్కరణ పథకాలుగా భావించి యువతీయువకులు చిత్రణ తిశమకపడి, భగవదలు అరిగింది. 'పై చెప్పిన భావనాత్మక 'సేమ' అంటే చలం చిత్రించిన 'సెక్స్' వ్యక్తిలో మానసికమైన స్వేచ్ఛను, సెక్స్ పట్ల క్రొత్త భుష్టిని సెంపాదించి చింతనలలో సంచేసాం లేదు.

సహసాహిత్యం వదలించిన మరొక శృంగార—మనకు యిదిరంగం అంటే రామానుజులు భావరాలు తప్ప మరి యిదిరంగం లేదు అనే భావన. తెలుగుజాతికి ఒక ప్రత్యేకత ఉన్నదనీ, తెలుగువారికి చరిత్ర ఉన్నదనీ తెలుసుకొని, ఉండే వడి, ఉప్పొంగి పోవడం ఈ చైతన్యం క్షణం తెలుగుజాతిని అరిహాసకంగా దర్శించిన తర్వాత తెలుగుజాతిపై సమూహ కొండలూ, పాలలూ, ఉభయ అన్ని వింతగా విచిత్రంగా, క్రొత్త కాంతుల్ని కంగుల్ని విరజిమ్ముతూ కవుల దృష్టికి కనిపించాయి. వాటికి 'తెలుగు' అన్న విశేషం తగిలించడమే ఒక మధురాలి మధురమైన భావోద్దేశాన్ని రింగేట్టు కట్టడం ఆ సభాన్ని మరి మరే పాదారు ఇది సామాజిక చైతన్యం యొక్క ప్రధానమే కాకపోతే, ఆ సభాన్ని పక్క పక్క ప్రయోగించి కనిపించిన భావోద్దేశం కంటే పోతు లంతటితోనూ కలగడం సంభవించదు! ఒక్క సభానికి అంతటి వ్యంజక శక్తి ఉండటం ఏ భాషలోనూ కవిత్వంలోనూ అరుదు ఇప్పుడు ఆ సభానికి ఆ సాగు కొంత తగ్గి పట్టు కూడా కనిపిస్తుంది! 'తెలుగు' అంటే పువ్వుల్ని 'తెనె ఆగు' అన్నాడు ఆ రోజులోనే ఇది కవిత్వమో భాషాశాస్త్రమో తెలియడం లేదు!

అనాటి సాహిత్యం ద్వారా తెగిన మరొక శృంగార—పురాణాలు పత్యమని విశ్వమనీ, స్వర్గనక్షత్రాలు ఎక్కడో దూర సీమలో ఉన్నాయని (Located in Space) అనుకునే విశ్వాసం పురాణ పురుషుల్ని ఎదురించి ఎల్లయ్యలూ సాతుగింటి పుల్లయ్యలూ అయినట్లు సామాజికమైన సీమలో అదర్శంలో కొలిచి ఆవహానం చేసి రవాటు పెట్టడం జరిగింది. పురాణాలు సాహిత్యం, అపూర్వమైన భావాత్మకత వాటి ప్రాణం. అందులోని అభివ్యక్త కల్పనలు సమాజాన్ని కాసింది ముక్తపెట్టాయంటే, సామాజిక చైతన్యం తద్వారా ప్రవృత్తి పోయిందంటే, సామాజిక చైతన్యానికి మేలుకొలుపు అవసరమే! కాని పురాణాల్ని సృష్టించిన వాళ్లు ఏదో కుట్ర చేశారని ఆరోపిస్తూ ఆ కుట్రకు సమాజంలో ఒకవర్గం వారిని దాద్ర్యంను చేసి ఆవేశం రేపిస్తున్న నేడుగలలో ఈ సాహిత్య దృఢం రాజకీయమైన ఉద్యమంగా మారిపోయింది. కాని ఈ ఉద్యమం ద్వారా సాహిత్య లాత్రిక సంప్రదాయంలో యువతరానికి గాఢపరిచడం ఫిక్సేటం, తద్వారా ప్రతినిచే ప్రవృత్తి సృష్టి కావడం జరిగింది. సాహిత్య కాల్పనికోద్యమ పరిణామ దాటి మరింత స్వచ్ఛందతను సెంపాదించుకొని సమాజ వ్యవస్థనూ దాని తర్వాన్ని పరిశీలించడానికి పూనుకున్నది.

పై చెప్పిన సంకల్పాన్ని సంకల్ప కావ్యం హైందవమని సాంజాత్తమూ, తెలుగువాని తెలుగుదనమూ అందుకేనే ఉన్నాయని నిరూపించేందుకు ప్రయత్నించిన సాహిత్య సృష్టిలో 'విదేశీయత' ప్రధానాన్ని ప్రతిపాదించే 'దేశీయత' నంటిది కనిపిస్తుంది కాని ఈ 'దేశీయత', 'విదేశీయత' ప్రధానం ప్రసాదించిన మానసికమైన స్వేచ్ఛ నుంచి, మాత్రం చైతన్యం నుంచి అవిభజించిందే! పై చెప్పిన భావనాత్మక 'సేమ'నూ, సెక్స్ లో చైతన్య వ్యక్తిత్వమనూ

భావరాలులు దిద్దుమైన తెలుగుజాతిని, స్వర్గానికి విస్తృతంగా వేసేవాళ్లు మోసాన్ని—అన్నింటిని అంగీకరించి, చిత్రిస్తూనే, అది అది కానట్లుగా, మన పూసి మారేడు కాదు అన్న దోరణిలో, 'దేశీయత', 'సంప్రదాయం' అనే ముఖం పెట్టడం గతాన్ని వర్తమానం లాగ వర్తమానాన్ని గతలాగా చూపించడం, ఈ కాల్పనికతను సాహిత్యంలో అరిగిన ఒక విద్యారం. వివాదానికి ఈ విద్యారం తెలియజేసినంతగా మన సామాజిక చైతన్యంలో ఏర్పడిన దైర్ఘి భావం పొందుతున్న పరిణామాన్ని మరేది తెలియజేయదు; ఈ పరిణామమే తర్వాత తర్వాత మూలకగా చేతలకా సంబంధం లేక సామాజిక ప్రవర్తనగా కనిపించి సామాజిక చేతలలో మరేది వైతన్యంగా నేడ దర్శనమిస్తున్నదంటే అతిశయోక్తి కాదు. అనాడు యిది పరాయివాది నుంచి సత్కృతులయ్యుండుకు స్వర్గమానం వం. వాడి మీద వచ్చే కోపం లాంటిది; మానసికమైన శృంగారం విశిష్టతలంకో స్వధర్మాన్ని కర్తవ్యాన్ని స్వేచ్ఛగా నిర్ణయించుకుని భవిష్యత్తుని నిర్ణయించుకునే ఐదులు, స్వేచ్ఛ అంటే భయపడే గతంలోకి తిరోగమనం సాగిస్తూ దాన్ని భవిష్యత్తుగా భ్రమించే ప్రవృత్తి; దీన్ని మతసంబంధమైన పీఠిపాదంగా రూపొందించడం సమాజంయొక్క 'స్వార్థాని' లక్షణం. నేడు సామాజిక చైతన్యాన్ని పట్టి పీఠిస్తున్న స్వార్థానిక ప్రభుమత ఆగాడే ప్రారంభమైంది దాన్ని ప్రతిబింబించే సాహిత్యం ఈ వాటికి సమాజాన్ని కంపరచేయటమే ఉంది.

(సామ్యసమాజము, ఆర్య సమాజము, బెంగళీ కవిత్వము, ఆంగ్ల సాహిత్యము, హేతువాదము, అధ్యాత్మికవాదము దేవీతోనూ సంబంధం ఏర్పడిన కావ్యాలు కాల్పనికోద్యమంలోకి వచ్చేనే కొన్ని ఉన్నాయి. సంబంధించి యొకటి పాటలు, విశ్వనాథవారి కిన్నరసినీ పాటలు, 'మా బాబు' నవల, చలంకొరి కథలు కొన్ని. ఇవి వర్క్సువర్క్ 'The Solitary Reaper' వంటివి. కాలంకో, ఉద్యమాలలో సంబంధం లేకుండా సాహిత్యం జానపదం వివర్ణసంకరమైన జీవితం లాటాకు ముఖ్యభానుభూతి, చైతన్యం ఈ రచనల్లో ప్రతిఫలమై పుడి.

4

శృంగారం ఊడిపోయి, సమాజం కాగితమోటున్న దశలో భవిష్యత్తును గూర్చి ఆలోచనలూ, సిద్ధాంతాలూ పైనుంచి రాతవుతు. సామ్యా జిక చైతన్యం వాటిని ఆలంబనం చేసుకోక తప్పదు. ఇది అవసరమైన దశ. కాని ఈ దశలో కూడా జీవితో, రచయితలో వ్యక్తిగతమైన స్వచ్ఛందత కని పిస్తుంది. అది మాత్రం సాహిత్య ప్రక్రియల ద్వారా వ్యక్తమౌతుంది. క్రిక్కి కవిత్వమూ, గోపీచంద్ కథలూ ఈ కోవకు చెందినవి.

సమాజంలో నిద్రాగమై ఉన్నవర్గం రాజకీయచైతన్యం ద్వారా క్రమంగా మేల్కొనడం ప్రాథమికమైంది. ఈ వర్గంవారి అనుభూతి ముఖ్యంగా బ్రతుక్కి సంబంధించినవాడ, అనేక, రాజకీయ, సాంఘిక దుశ్చరాయలన్నీ, లేనివల్ల వీరసత్వం వల్ల మానవ చైతన్యం అనుభవిస్తున్న ఈ వాడ విశ్లేషిస్తున్నది. దానికి చరిత్రలో, సాహిత్యంలో, సమాజంలో నడిచిన ఉద్యమాలలో పూర్వం ఎప్పుడూ గుర్తించు లేదు. ఆ గుర్తింపు మార్క్సిజం. ఉద్యమభూమం దాల్చి, అస్సెస్లో రాజకీయంగా విజయం సాధించటంలో ప్రారంభమైంది. మన సమాజంలోనూ, ఈ నవ చైతన్యం కాగితమై విస్తారమైన కాటలాన్ని ఊహించి దర్శించి తన కవితా హృదయాన్ని దానికి అర్పించినవాడు క్రిక్కి. కాని మార్క్సిజంలో సిద్ధాంతాలేకాని, దాని తాలూకు రాజకీయాలకుకాని కవిత్వాన్ని రాశట్లు పెటక పోషడమే ఐదా క్రిక్కి విశిష్టత రాజకీయ ఉద్యమమైన మార్క్సిజంలో అతని రచనల్ని ఉపయోగించుకోవడం లేదు ఆ ఉద్యమ ప్రయోజనంకోసం క్రిక్కి కవిత్వం వ్రాయలేదంటే అది అసత్యం కాదేమో! అధ్యక్షుడు కవిత్వోద్యమాన్ని గూర్చి దానికి సంబంధించిన కత్తులదరిన గురించి ఈ మాట చెప్పడం సులువు కాదు. క్రిక్కి అనుయాములైన భావమంది కత్తులకి, తర్వాత అత్యుదయ రచయితల ఉద్యమంలో చేరిన కథకులకి నవలా రచయితలకి, మార్క్సిజంపట్ల స్వచ్ఛందమైన భక్తులంతేదు. ఆ మేళన వారి సాహిత్యానికి స్వతం ద్ర్య ప్రతిఫలమైంది. పూర్వం ఉన్న దాన్ని కొండరు పోగట్టుకొన్నారు. సోమ మందర్, ఆరుద్రవంటివారు దాన్ని తర్వాత సంపాదించారు.

శ్రీ శ్రీ తర్వాత ఆ స్థాయిలో ఎప్పుడైనా కవి బాణంగాధరాలింకే. సామాజిక చైతన్యాన్ని సమగ్రంగా శ్రీ శ్రీ కంటే గాఢంగా తన బావలలో కేంద్రీకరించుకొని గొప్ప పుణవాత్మక శక్తిని వ్యక్తం చేసిన కవి లింకే. శ్రీ శ్రీ లింకేకు గల భేదం గమనించ దగింది. శ్రీ శ్రీ డ్రు (Prophet) అయితే లింకే డ్రు (Creator). శ్రీ శ్రీ భావలో చూచినది చూచివెళ్ళు పలుకులాడు; ఆ పలుకులు బాణాలవలె, 'తామంతరి రేమలవలె' అంతస్పీయాలలోకి చొచ్చుకుపోతాయి. లింకే అనుభవించిన దాన్ని స్వప్నాలుగా, మర్మపుష్పాలుగా, కప్పిపి ముత్యాలుగా పుష్పించి స్వేచ్ఛాపూర్వకంగా నివేదిస్తాడు. ఇద్దరి కవితా ధ్యేయమూ ఒకటే! 'పతితులారా! భష్టులారా! బాధానర్త దమ్మలారా!' అని శ్రీ శ్రీ ఎలుగెత్తి పిలిచి ధగాపడిన తమ్ములలో, 'పాకాసం కలంపట్టి.... జగన్నాథుని రథ చక్రాల, రథ చక్ర ప్రళయభూష భూమార్గం పట్టిస్తాను! భూకంపం పుట్టిస్తాను' అంటాడు. లింకే:

ఒక్క నిరుపేద ఉన్నంతవరకు, ఒక్క మలినాశ్రు
దిండు వోరిగినంతవరకు,
ఒక ప్రేమ అశరి కనరినంతవరకు,
ఒక్క తుక్కు స్వస్య నవ్వింది కృతార్తి వేడ్చు పసిపాప
ఉన్నంతవరకు,
ఒక తల్లి పీఠవాక్ శరణమ్ము విన్నంతవరకు,
ఒక క్షృణ దుఃఖిర
హృదయ మూరడిల్లనంతవరకు,
వాకు శాంతి కలగ దింక నేస్తం, వేమ విగర్వివైనాను,
ఈ సెగ్గులేవి ముఖాన్ని
చూపించలేను,
ఈ గుండె గూడుపట్టు ఎక్కడో కదిలినది, ఈ కనులు

వరదల్లె పారినవి,
ఈ కలలు కాగితపు పేరికల్లె రాలినవి.
ఈ ఆర్తి ఏ సాధారణానికి వయనింపగలదు?
ఏ రాజకీయవేత్త గుండెలను
స్పృశించగలదు? ఏ భోగవంతుని
వివరింపవేయగలదు? ఏ భగవంతునికి
నివేదించుకొనగలదు?.....'అంటాడు.

సామాజిక చైతన్యంలో శతాబ్దాలుగా గుర్తుకురాని దీనజనుల ఆర్తి, బాధ, నిరాశ, విస్పృహ సాహిత్యంలో ప్రతిబింబంగా స్వరూపం దిద్దుకుని సమాజం గుండెల్లో కుంపటిగా రగిలేందుకు అభ్యుదయ కవులు చేసిన ప్రయత్నం గొప్పది. కాని ధ్యేయం గొప్పదైనా అది సాహిత్యంయొక్క స్వచ్ఛందతకు భంగం కలిగించేది కారాదు. శ్రీ శ్రీ వ్రాసిన 'కవితా! ఓ కవితా!', లింకే వ్రాసిన 'ఒక కృతి పరిశీలిస్తే, ఆ కవు లిద్దరూ మొదట కవులూ, తర్వాత అభ్యుదయకవులు అనే సత్యం బోధపడుతుంది. ఇద్దరి కవితాని మధ్యగల రీతిభేదం కూడా ఈ రచనల్లో వాల్చే స్పష్టం చేశారు. ఉదాహరణకు-

శ్రీ శ్రీ- 'నానుదుల తీగలపై పాగిన
వాదబ్రహ్మపు పరిచుంబనలో
ప్రణావసాన వేణాజనితం
వానాగానామాస స్వానావళితం
బ్రదుకును ప్రచండ భేరుండ గరు
తృరిరంభంలో పట్టిన గానం
సుఖదుఃఖాదిక ద్యుద్వాతీతం
అమోఘ, మగాధ, మంచిత్య, మమేయం

నూ త న నం వ త్స ర శు భా కాంక్ష లు

ఫోన్ నెం. 3782

శ్రీ కనకమర్గ ఐరన్ & హార్డ్ వేర్ స్టోర్స్

హార్డ్-వేర్ & సెయింట్స్ మెర్చెంట్స్

'ది సెంట్రల్ రోడ్' : : గవర్నరుపేట

విజయవాడ - 2.

హై కి స్టాల్

మెసర్స్ గుడ్లాన్ నెరోలక్ పెయింట్స్ ప్రైవేట్ లి., బొంబాయి.

వికాంతం, ఏకైకం,
క్షణికమై శాశ్వతమైన దివ్యానుభవం
బ్రహ్మనుభవం కలిగించిన,
నను కరగించిన కవనపుణి!
రమణీ!
కవితా! ఓ కవితా!

తీర్మానం:- 'ఒక లేత నెత్తవి చరణమ్ము
వాసున్న సౌందర్య పూదయమ్ము
లో మెత్తగా మెల్లగా
వడచినటు వరుగడినటు
రఘుణంధుణ కృణ రవళి
గీరునం దిరిగినటు
కుచ్చెళుల చెరుల లొరసికొని
జెరసికొని
తలుపు చివరల మెరసినటు
నాలోన
లోలోన
ఒక శ్రుతి
ఒక గతి.'

శ్రీ శ్రీ కవితా దేవద భద్రకాళి తిలక్ కవితా దేవత బాలా తిప్పర
మందరి

శ్రీ శ్రీ - 'నా ఆకాశాలను
లోకానికి చేరువగా,
నా ఆదర్శాలను
సోదరులంతా పంచుకునే
వెలుగుల రవ్వల జడిగా
.....
అర్చిస్తావో
వా విసరిన రు విస్మయర
క్షనుమపరాగం!
ఓహో! ఓ రసధుని! మణిని! జపనీ! ఓ కవితా!
కవితా! కవితా! ఓ కవితా!!'

తీర్మానం:- నెను
విరూత దీప వి
శ్రులముగా నిలువగా
విశ్లేషణ కానంద
వీరవగళాన పిలువగా
కీర్తనలు కొనగోట
వెండిచుక్కల మీట
కలలొత్తి అలలొత్తి
కడలిలా పరచుకొను
నాలోన
లోలోన
ఒక శ్రుతి
ఒక గతి"

ఒకటి వెలుగుల రవ్వల జడి కురిపించే ఆకాశమైతే, మరొకటి కలలొత్తి అల
లొత్తి పరచుకొనే కడలి.

5

శ్రీ శ్రీ, తిలక్ యద్రూ విప్పటివాగు.

ఉద్యమం ఏ మేరతో వ్యవహరించినా విప్పటి సాహిత్యంలో ప్రతిబింబం

చిన చైతన్య స్వరూపం వ్యవస్థలో నలిగిన మనిషి అర్చి, అతనుకడే బాధ,
రాల్చే కన్నీళ్లు, దానితోబాటు ఒక ఆశ, భవిష్యత్తు బాగుంటుందన్న ఆశ, కూడా
ఉండేది "ఏంచేతనం? భవిష్యత్తుమీదే ఎప్పుడూ నా నిస్సా ఉంటుంది.
ఇవాల కంటే రోపే ఎంతో బాగుంటుందంటాను నేను" అని,
"ఆ స్వర్గం నేరే కడు దూరంలో లేదు లేదు, ఈడే నేడే వున్నది నిలో
నాలో వున్నది" అంటూ శ్రీ శ్రీ భరోసా యిచ్చాడు కాని, ఆ ఆశ, ఆవిశ్వాసం
నెట్ కవుల్లో లేదు. శ్రీ శ్రీ, తిలక్ వంటి కవులు కూడా మాటలతో దిగా
చేశారని వీరి భవన 'నిలో నాలో వున్నది స్వర్గం' అన్న శ్రీ శ్రీ మాటకు నేడు
వీరో నాలో కనిపిస్తున్నది సరళమేనో అని వీరి ఆక్రోశం ఈ విస్మయా
క్రొత్తది అభ్యుదయ కవులకువలె ఒక వర్గం మీద నేరం మోపి, ఆ వర్గం
యొక్క పతనాన్ని కాలగమనంలో ఆకాంక్షిస్తూ శాపనార్థాలు పెట్టుతూ
కూర్చోవడ మంత సులువుగా కనిపించడంలేదు సమస్య పరిష్కారం వీరికి.
ఈ సమాజంలో దొంగవర్షం? దొర ఎవరు అని ప్రశ్న ఇది వట్టి గాండ్జివో,
మార్క్సిజంలకు లొంగే ఆకలి సమస్య, ఆర్థిక సమస్య కాదు! క్షవత్వం రంకెలు
వేసినా, కన్నీళ్లు కార్చినా ఈ విస్మయా పాలిమేరలో కై నా రాకేపోతున్నది.
యువతరంవారి చైతన్యం పొందుతున్న అతివేలమైన విద్యదమూ, జాగృప్తి
యిక్కడ సమస్య. దానికి కారణం సమాజంలో సర్వే వర్ణత్రా మాటలకూ,
చేతలకూ పొంతన లేకపోవడం. ఇక్కడ వర్గ విభేదంలేదు—కాల్చినికోద్యమం
నాటి పాశ్చాత్య సంస్కారం గల వర్గం, దేశీయతనూ, సంప్రదాయాన్ని అంటి
పెట్టుకున్న వర్గం అనే విభేదంగాని అభ్యుదయవాదులనాటి ధనికవర్గం వీడిత
వర్గం అనే వర్గ విభజన గాని యిక్కడ వర్తించదు ఇంగ్లీషు వచ్చినా, రాక
పోయినా, డబ్బున్నా, లేకపోయినా మనుష్యుల్లో నేడు కనిపిస్తున్న సామాన్య
లక్షణం. మాటలకూ, చేతలకూ గల వైరుధ్యం ఇది 'మ్యూరసీన్'. ఉద్య
మాలు క్రొత్తవి ఉద్యుతం కాగలిగివస్తుండే సమాజంలో మార్కుకి అవకాశం
ఉంటుంది. సామాజిక చైతన్యం క్రొత్తగా రూపం దిద్దుకుంటుంది అది
జీవ లక్షణం. కాని యిక్కడ ఉద్యమాలమీదే నమ్మకం పోయింది స్తబ్ధత
అవరించింది. సమాజంలో "మాదా కవళం మేధావులూ, లంగామార్కు సీని
మాలూ, వంటంటి పత్రికలూ, అగాధమీలనే అనాధ శరణాలయాలూ"1
కనిపిస్తున్నప్పుడు స్తబ్ధత తప్ప, క్రొత్తదైన ఊహ, శక్తివంతమైన ఊహ
ఎక్కడిమంచి రావాలి? క్రొత్త ఉద్యమం రావడానికి మేదాని అయిన వాడికి
లేక నాయకుడైన వాడికి మొదట తన మాటలమీద తనకే నమ్మకం ఉండాలి;
తర్వాత తన చేతలద్వారా ఆ నమ్మకాన్ని నిరూపించాలి అదే ఉద్యమానికి నాంది
అవుతుంది కాని ఆందరిలోనూ లోపిస్తున్నది ఈ నిజాయితేనే! "సభల్లో
శాసనాల సంధ్యాపందనాల్లో, ఉపన్యాసాల ఊకదంపుళ్లలో, హక్కుల రుక్మల
చిక్కుల్లో, తీర్మానాల తీయందనాలలో, ప్రణాళికా వసంతాల మదిళ్లలో
బిక్కు బిక్కుమంటున్న దిక్కులేని బీద సత్యాల మానభంగం సంప్రదాయ
నిర్దంగా జరుగుతుంది2 వ్యక్తి ఈ సామాజిక చైతన్యం పొందుతున్న న్యూరా
సినిలో చిక్కుపడి, నిస్సహాయుడై "కాలం వెలయాలితో రవిస్తున్నాడు"3 నేటి
సామాజిక చైతన్య స్వరూపాన్ని దాని అవస్థతని జాగృప్తకరంగా, బీభత్సంగా
చిత్రిస్తున్న 'దిగంబర కవుల' నిజాయితీని మెచ్చుకోక చేసేదేముంది?

దిగంబర కవులు ఆరుగురు జంటకవులు తెలుగుదేశంలో ఒక సంప్ర
దాయం కాని ఆరుగురు కవులు, ఏకంగా, వైయక్తిక భేదం కనిపించనీకుండా
కవిత్వం చెప్పడం ఒక విశేషమే! ఇది కూడా ఈనాటి సామాజిక చైతన్యం
యొక్క విలక్షణతేనని తోస్తుంది ఈమధ్య నిలుగురైదుగురు రచయితల
చేత ఒక గొలుసు కథను నడిపిస్తున్నారూ పత్రికలవాళ్లు నేటి సమాజంలో
వ్యక్తికంటే సమాహానికే చొరవ, సాహసం, ఎక్కువ. సాధారణంగా ఉద్యమ
మనేది ఒక వ్యక్తివేనో ముందడుగుతో ప్రారంభమై తర్వాత సామూహిక

1 'కాస్మిక్ జాతికోసం': దిగంబర కవులు, సంపుటి 2, పుట 12

2 'కిలికించితం': దిగంబర కవులు, సంపుటి 2 పుట 25

3. 'ఊబి', దిగంబర కవులు, సంపుటి 2, పుట 35

మాతుంది రాజకీయాల్లోగాని, తత్వవేత్తగాని, సాహిత్యంలోగాని యిలానే జరుగుతుంది అది సమాజంయొక్క స్వస్థతకు లక్షణం నేటి సమాజంలో జరుగుతున్నది యిందుకు భిన్నంగా ఉన్నది. వ్యక్తిలో చొరవ కనిపించదు చొరవకు కావలసిన ఆత్మ విశ్వాసం లేదు. అందువల్ల ఏదీ కావాలన్నా, ఏమీ చెయ్యాలన్నా ప్రపథమంగా ఒక గుంపుని, ముఠాని తయారు చేస్తున్నాడు. ఇది సామాజిక చైతన్యాన్ని పట్టుకున్న ప్రబుత్తు రూపం తరచు సృజనాత్మకమైన శక్తివంతమైన భావాలు లేకపోవడంవల్ల, ఆశక్తితోపాని సామాజిక శక్తి ద్వారా పూరించుకోవడం జరుగుతున్నది పదిమంది సమూహంగా ఏర్పడి స్పర్థంకోసం, వర్గ ప్రయోజనాలకోసం దురాగ్రహం చెయ్యడం, దౌర్జన్యమూ, హింసాపూర్వకమూ అయిన కాండ నడవడం, నేడు సమాజంలో పాశ్చాత్యవేరిల రాజకీయ, పారిశ్రామిక, సాంఘిక రంగాలన్నింటిలోనూ జరుగుతున్నదే. ఇది సామాజికమైన మ్యారాసిన్ తప్ప మరొకటి కాదు. ఇక్కడ సీతి, ధర్మం, పుణ్యం, పాపం (వళ్ళి కాదు. శ్రీ శ్రీ అప్పట్లు “ఈవిల్ సీన్ మొదలైన పదాలను వాడేప్పుడు, వ్యాయం, ధర్మం సీతిత్యాదులను చర్చించేప్పుడు ఎవరికిలోచిన అర్థం వారలు చెప్పక తప్పదు” అనే సూత్రం అంగీకరించి, శ్రీ శ్రీయే ఆశించిన “పరమార్థం సామాజిక సామూహిక సద్గుర్వన” సూత్రం మృగ్యం అవుతున్నది కాబట్టి అభ్యుదయవాదులు ఆశించే వర్గ చైతన్యమూ, ప్రగతి యీ పరిస్థితిలో కానరావు అందుకే వారి కవితల్లో నేడు పాత బడిపోయింది

అయితే ఈ విషయంనుంచి ఎలా బయటపడటం? నేటి సామాజిక చైతన్యాన్ని అంటే దాని అస్వస్థతను ప్రతిబింబిస్తున్న కవిత్వమే, సాహిత్యమే, నేటి పరిస్థితుల్లో అందుకు మిగిలిన ఏకైక సాధనంగా కనిపిస్తున్నది స్వచ్ఛందమూ, శక్తివంతమూ అయిన సాహిత్యం, నేటి స్థితిని ప్రతిబింబించడం ద్వారానే ఆత్మ విచారం చేసుకునేందుకు వ్యక్తుల్లో, తద్వారా సమాజంలో అవకాశం ఏర్పడుతుంది ఈ గందరగోళాన్ని కుసం ఉపలక్షించేందుకు అయినా పట్టుదొరకాలి కదా! ఆ అవకాశం యిచ్చేందుకే ‘దిగంబర కవిత’ నేటి స్థితినిగూర్చి పాఠకుని మనస్సుని అమాతవరపడమే (to shock) లక్ష్యంగా పెట్టుకొన్నట్లు తోస్తుంది దిగంబర కవిత కేవలం తిట్టు కవిత్యంగా కనిపిస్తున్నదంటే ఆశ్చర్యకరమనిం దేమీ లేదు!

సమాజచేతనని దాని అస్వస్థతని ప్రతిబింబించడంలో ‘దిగంబర కవిత’ సగరవాసం చేస్తున్నది. అన్ని సగరంలో డీవితానికి సంబంధించిన చిత్రణలే! గ్రామీణ జీవితానికి, ప్రకృతికి యిందులో స్థానంలేదు కాని నేటి పరిస్థితిని ప్రకృతి దృశ్యాల రూపేణ, దృశ్యాత్మకంగా చిత్రిస్తున్న వరవరరావు, తద్వారా సామాజిక స్వస్థత ఎక్కడనుంచి రావాలో రాగలదో కూడా సూచిస్తున్నాడు. సమాజంలోని ప్రబుత్తుకు సంకేతం రాత్రి. ‘ఈ రాత్రి దొంగల రానికి బంజరుదొడ్డిలాగున్నది రాత్రి విప్పటి జ్ఞాపకాలకు రేపటి కర్వలకు మధ్యన కూలిపోయిన వంతెన లాగున్నది ఈ రాత్రి చిత్రకారైలో కుక్కల మొరిగే వీధిలాగున్నది మనస్సు; వీగిపోయిన మనస్సు ఈ రాత్రి దొంగలు దోచుకుపోయిన ఇల్లలాగున్నది ఇది ఆత్మపాత్యా సదృశమైన రాత్రి, ఇది ఆత్మవంచనలని చదువుతున్న రాత్రి 4 ఇందులో వర్ణితమైన సమాజం, దిగంబర కవులు చిత్రించే సమాజం ఒకటే మార్గం భిష్టం.

రాత్రి తెల్లవారడం ప్రారంభమైనదంటూ ఒక ఆశాభావాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నా డీ యువకవి. అతనికి తెల్లవారటంలోనూ ఒక చిక్కు కనిపిస్తున్నది సూర్యుడికోసం ఎదురు చూస్తున్నా చలి, మంచు తెరలూ పీకాకు పెడుతున్నాయి. ఇక్కడ చలి, మంచు తెరలూ గడవిన ఉద్యమాల, శీమించిన ఇజాల తాలూకు భావాలకు సంకేతం. నిజాన్ని చూడాలనే యువతరాన్ని ఇజాలు కంవరపెడుతున్నాయట; యువకుల అమాయకత్వం తికమక పెడుతున్నది. “మంచి వీరనకుని రాత్రి మల్లెపూవు తాగిన మంచి వీరు గడ్డ కట్టి కుత్తుక జారడంలేదు”⁶ అంటాడు. కాని ‘శ్రామికుని కివేమీ చలి సందే కానివ్వజాలవు ..’⁶ “కృషివలని అనాచారిత దేహానికి దుక్కిలెద్దుకూ, మోటారుకూ చలి ఉండదు”⁷ కాబట్టి చదువుకున్నవారికంటే ‘ఇజాల’ను తల కెక్కించుకొని స్వచ్ఛంద మనస్సుల ద్వారానే సామాజిక, స్వాస్థ్యం సాధ్య

మని అభిప్రాయపడుతున్నాడు ఈ నత్యం తెలిసిన తనకూడా ‘ఇజాల’ ప్రభావంనుంచి తప్పించుకోవడం కష్టంగానే ఉండటం! “ఉపోబాస నికపోవలగా పెట్టుకొని రోషాపుత కళలజగంలో అషిమాషీల నరయుదామనుకున్న వాకూ శిర వేశ్యాలోత్యంలో వెంటుగులాలు కొన్ని అలవడ్తాయి. పాక్షికత్వం గిట్టిన నా కళ్ళమీద కూడ ఏదో మంచుతెరలాంటిది కప్పిపేసింది చలి ఉంపుడు కత్తె.”⁸ రాజకీయ నివాదాలూ, విస్తృత ‘ఇజాల’ ఉంపుడుకత్తెల్లాగ వ్యామోహం కలిగిస్తూంటే, సాహిత్యంలో, ఆలోచనలో స్వచ్ఛందతను ఆన్వేషిస్తున్న వరవరరావులాంటి యువ కవుల నిజాయితీ మెచ్చుకోదగింది. కాని వరవరరావు ఉపాధుకూడా సమస్య పరిష్కారమార్గం స్పష్టంగా అందిన సూచనలేదు.

అటువంటి సూచన కొంతకు కొంత వేగుంట మోహనప్రసాద్, పరిగి రాధాకృష్ణ, ప్రభుత్వ రచనల్లో లభిస్తుంది అందులో ముఖ్యమైనది మనస్సుయొక్క తత్త్వని స్వీయమైన అనుభూతి ద్వారా అర్థం చేసుకోవాలనే జిజ్ఞాస ఇది సమాజంలో ఆత్మ విచారం యిప్పుడప్పుడే ప్రారంభమవుతున్న భుజమాచు. తత్త్వవిచారంలో కొత్తదనం ఏమీ లేకపోవచ్చు, కాని ఎవరికివారు ప్రపంచాన్ని, సమాజాన్ని, తాత్విక సిద్ధాంతాలను సాతంగా అనుభూతిద్వారా స్పృశించి అవలోకించి, ఆలోచించి ఆనందించాలనుకుంటారు. ప్రతి వ్యక్తికీ కూడా, గుర్తా ప్రాథమికమనరాల్సినప్పటికీ, తర్వాతి అవసరం ఈ మానసికమైన సృజనాత్మకమైన సృష్టి. నేడు యువతరంలో ఈ సృష్టికే తపాతపా కనిపిస్తున్నది. అందుకే వాళ్ళ అటు సంగీత దాయాదుల నేదాంతాన్ని, మతాన్ని వర్ధంబున్నారు, యిటు కాలానికాదుల, అభ్యుదయవాదుల, ‘ఇజాల’ వర్ధంబున్నారు. వాళ్ళ సొంత ఇజా వాళ్ళలోని విజం, వాళ్ళ వెలుక్కివాలనే జీవలక్షణం నేటి యువతలో తానిస్తున్నది.

ఈ వ్యాసం మొదట్లో సూచించాను, ఈ దేశంలో శతాబ్దాలుగా మనిషి వ్యక్తిత్వానికి పుట్టిమిట్టనుంచి ఒక చలం, ఒక మూన విధ్విత్తమై ఉండేదని. ఎన్ని ఉద్యమాలు నడిచినా దానికేమీ భంగం ఉండేదికాదు. కాలానికొక్కడమం వాటికి అది ముక్కలై దాని తాలూకు సంకెళ్ళ విడిపోవడం ప్రారంభించినా దాని శైధిల్యం దేశ స్వాతంత్ర్యం తర్వాతే పూర్తి అవుతూ వచ్చింది ఇలా వ్యక్తిత్వ ప్రాప్తించిన విశ్వంభలత్వం మానసికమైనది ఈ విశ్వంభలత్వం, స్వాతంత్ర్యం ఒకటికాను. వ్యక్తిలో విశ్వంభలత్వం, విజమైన స్వాతంత్ర్యంగా రూపొందేటందుకు కావలసిన అనుభూతి వైవిధ్యమూ, సంయమనమూ జీవితం ఒక్కటే ప్రసాదించగలదు. ఇందులో ప్రమాదం ఉండవచ్చు. సంప్రదాయంలో ఉన్న భద్రత సాహసంలోలేదు కాని సాహసమే జీవ లక్షణం. విశ్వంభలత్వాన్ని మాత్రమే పొందిన వ్యక్తి కేవలం స్వార్థపరతతో, సంకుచితమైన మార్గాలలో, అర్థంలేని విధ్వంసక ప్రవృత్తితో కొంతకాలం ప్రయోగం చేస్తాడు. దీన్ని సరిదిద్దడానికి బాహ్య నిబంధనలు కాని, ‘ఇజాల’వైని, దేశీయమైన మతాలూ, ప్రబోధాలుకాని చావు. వ్యక్తిలో స్వతంత్రమైన ఆలోచన అనుభూతినిష్ఠంగా పాగాలి. సంయమనం ఏర్పడాలి కాలానికొక్కడమంగాని, అభ్యుదయవాదంగాని వైయక్తమైన, స్వతంత్రమైన చిత్తమధనానికి, ఆత్మ దర్శనానికి యిచ్చిన అవకాశం తప్పదు. అటువంటి చిత్తమధనమూ, ఆత్మ దర్శనమూ కవిత్వంలోకంటే వనలలో, కథలో, వాటికలో యంతకుముందే ప్రారంభమయ్యాయి మిచ్చిబాబు కాలానికొక్కడమం తాలూకు ‘పేమిపి, గోపి చంద్ హేతువాదాన్ని, సామాజిక ప్రగతి అదర్శాన్ని విరాసంచేసే వ్యక్తిగతమైన అనుభూతిద్వారా జీవిత పత్యాన్ని మధించినవారు రావకొండ విశ్వ వాణశాస్త్రి ‘అల్పజీవి’లో సంప్రదాయంకంటే సాహసమే ఎలా జీవనక్షణమో చిత్రించాడు. అటువంటి వ్యతంత్రత తిలకచేత-

4. ‘రాత్రి’: చరిత్రగళ్ళు, పుట 10
5. ‘ఇజావేషు’: చలి వెళ్ళు, పుట 22
6. ‘ఇజావేషు’: చరిత్రగళ్ళు, పుట 23
7. ‘సామయవనిక’ చరిత్రగళ్ళు, పుట 29
8. ‘ఇజావేషు’: చలి వెళ్ళు, పుట 23

'నా కవిత్వం కా దొక తత్వం

మరికాదు మీ రనే మనస్తత్వం

కాదు ధనికవాదం, సామ్యవాదం—

కాదయ్యా అయోమయం జరామయం.....

నా అక్షరాల కప్పిటి జడులలో తడిసే దయాపాతాలలు "

అనిపించింది అందుకే ఈనాటి కవులమీద తిలక్ ప్రభావం అజ్ఞాతంగా ఎంతో వుంది. బుచ్చిబాబు, గోపీచంద్, తిలక్, వ్రేళ్లమీద లెక్కపడగిన రచయితలు తమని ప్రభావితం చేసిన ఉద్యమాల 'ఇజాల్' గోడలను దృఢమంచి పైకి ఎచ్చి స్వచ్ఛందతను నిరూపించుకోగలిగారు. నేటి యువత 'ఇజాల్'ను నిరాసం చెయ్యడం ప్రారంభించింది. నేటి కవుల వైయక్తిక దృక్పథం ఏర్పడేదాకా వయస్సించాలి, వయస్సించకతప్పదు అప్పుడే సామాజిక చైతన్యం వునరుద్ధిస్తే మౌతుంది అప్పుడే 'తెలుగుదనం' మొదటిసారిగా స్వతంత్రమౌతుంది, ప్రకాశిస్తుంది.

6

చివరి మాటగా 'స్త్రీల సాహిత్యాన్ని' గూర్చి ప్రస్తావించక తప్పదు. నేటి 'స్త్రీల సాహిత్యం' అంటే స్త్రీలు వ్రాస్తున్నదే కాదు; ముఖ్యంగా స్త్రీలూ వారితోపాటు పురుషులూ వ్రాస్తున్న ఒక రకం కథలూ, నవలలూ అని ఉద్దేశం ఈ సాహిత్యం పెరిగిగా వస్తున్నది ప్రతియింటా, అక్షరాస్య లండరినేతా చదువబడుతున్నది మనక రామాయణ మహాభారతాలతోపాటు అనుబంధంగా 'స్త్రీల సాహిత్యం'—ఉర్మిశనిద్ర, లక్ష్మణదేవర నవ్వు కుశి లవలక, ఎంటివి—ఉంటూనే ఉన్నది దాన్ని స్త్రీల మాత్రమే వ్రాయకపోయినా అది 'స్త్రీల సాహిత్యమే' అలాగే నేడూ అనుబంధ సాహిత్యం ఉన్నది. బాగా విస్తరిస్తూ ఉన్నది ఈ సాహిత్యం కనిపించే చైతన్యం తాలూకు భావాల యాభై ఏళ్లనాటి స్వేచ్ఛవంటి ముత్యాలకు చెప్పాలి ఆనాటిభావాల క్రమంగా అక్షరాస్యత పెరగటంతో ఈనాటికి వివిధ దశల్లో, రూపాల్లో జనసామాన్యం మీద, ముఖ్యంగా స్త్రీలమీద చూపుతున్న ప్రభావాన్ని ఈ సాహిత్యం ప్రతిబింబిస్తున్నది అంటే వీరేశలింగం, చలం, కాలానికోద్యమం కన్నెవు, నేటి సినిమాలూ, సాహిత్య ప్రతిపత్తిని అందుకోని విదేశీ నవలలూ మరొక

వైపు ఈ రచనలకు 'ఇన్స్పిరేషన్' ఇదంతా స్త్రీల సాహిత్య కృషిని కించపరచటం కాదు స్త్రీలలో యింతటి రచనా వ్యాసంగం, సరసానికి వ్యాపించడం సాహిత్య భవితవానికే కాదు, సామాజిక స్పృహకు కూడా ఖచ్చితమైన కవి పరిశీలించి చూస్తే స్పష్ట సాహిత్య వికాసంలో స్త్రీల ప్రాతినిధ్యం నాటికే నేటికీ ఉత్పాదకతగా లేదు నాడు కాలానికోద్యమంలో కవిత్వం వ్రాసిన స్త్రీల ఎంతమంది? సాదామని, విశ్వసుందరమ్మ, బసవరాజు రాజ్యలక్ష్మి అనే పేళ్లు కొన్ని కవితా సంకలనాలలో సక్కుతుగా కనిపిస్తాయేమో వాళ్లు కవితా సంపుటాల ఏవీ? అద్యుదయ సాహిత్యోద్యమంలో చెప్పకోదగిన కవయిత్రులు ఎవరైనా ఉన్నారా? బహుశా నాకు తెలిదేమో! నేడే వచన కవిత్వం వ్రాస్తున్న స్త్రీలు ఎవరు? కార. చీకటిలో కాంతిరేఖ అ కవితా సంపుటికర్త పి. పి. జయలక్ష్మి పేరుకు మాత్రమే స్త్రీ అన్నారు! నిజమేనా? నేటి సామాజిక చైతన్యానికి మార్గం సూచక అగ్రగణ్య సాహిత్యాన్ని సృష్టిస్తున్న స్త్రీలు ఏవీ? అటువంటి సాహిత్య ప్రతిపత్తికి అర్హమైన కథలు స్త్రీలు వ్రాసినవి కొన్ని వచ్చాయి ఒకటి రెండు నవలలకు కూడా ఆ అర్హత ఉండవచ్చు అంత కంటే చెప్పుకోలేని స్థితి

*

*

*

సాహిత్యం శాసిస్తుందా? శాసించబడుతుందా? అని మొదట మేమున్న ప్రశ్నకు సమాధానం ఇప్పుడు లభించవచ్చు సాహిత్యంయొక్క సముచిత కర్తవ్యం, సామాజిక చైతన్య స్వరూపాన్ని ఎప్పటికప్పుడు స్వచ్ఛందంగా ప్రతిబింబిస్తూ ఉండటమే సాహిత్యం సమాజాన్ని శాసించిన సందర్భాలలో క్రమంగా ఎటువంటి స్పృహతో సామాజిక చైతన్యంలో ఏర్పడిందో పరిశీలించాము అలాగే ఉద్యమాల—మత, రాజకీయ సంబంధమైన ఉద్యమాలు—సాహిత్యాన్ని శాసించే సందర్భంలో సాహిత్యం పొందే శైలికొరత, చివరకు చేసే తిరుగుబాటూ ఆవగతమే ఒక పోలిక చెప్పాలంటే, సమాజంలో నడిచే ఉద్యమాలకూ సాహిత్యానికిగూ సంబంధం, మనస్థితి చేతనలో తెలిసిన భాగానికి (Conscious) తెలియని భాగానికి (Unconscious) ఉన్నటువంటి సంబంధమే ఈ రెండింటిమధ్యా యిచ్చి పుచ్చుకోవడమూ, సామర్యమూ ఉన్నప్పుడే స్పృహతో ఒకటి రెండవదానిమీద దాడి చేసినా, ఒక దానికి రెండవ దానికి మధ్య ప్రతిష్టాంధకరం ఏర్పడినా అది అస్పృహతో లక్షణం.

రైలుగ్రహణం

శ్రీ వాకాటి పాండురంగారావు

సూర్యదరరావుకు బలే ఉషారుగో వుంది.

అసలు అంతకంటే ఎక్కువగా రాత్రి నిద్ర పడితేనే? గంటకొని రేచి కూచుని రైలు గోపాల్ స్నేహకృత పచ్చివుంటుంది. బ్యాబియర్ దాటి వుంటుంది. దోనా దగ్గరికి వస్తుంటుంది. అంటూ అంచ దాలు వేస్తూ పడుకున్నాడు.

ఎలాగయితే నేను, తెల్లవారింది.

అందుకంటే రేచి కాలక్యతాడు తీర్చుకున్నాడు సుందరరావు ఎప్పుడూ అంత తెల్లవారు జామున లేచినవాడు కానందువలన కొంత, ఆహ్లాదు నిరద వస్తున్నందువలన మరింత, అతగాడికి యావత్ చరాచర ప్రపంచమూ విస్తార భృంగ, శోభాయమానంగా కనిపిస్తోంది. పనిపనినీ అరింటికి వచ్చింది. ఆ పున్న నాలుగైతేలా తోచుచుంటుంది. వెళ్తు వెళ్తు అడిగింది: 'అమ్మగారు ఇంకా ఉన్నారు కదండీ-'

'అవునువూ. ఇంకా పదింటికి రావాలి ఆ వెళ్ల బండి నిరిగా వచ్చి ఏడేస్తే ను చూచావు మంగమ్మా! మనదేశంలో రైలు బళ్ళున్నాయే, అవి జరిసులో ఎదురుబండ్లకన్న స్తో అవుమాట... ఒక్కోసారి ఇంకా రావాలిని రైలుబళ్ళు లేవు కూడా వస్తుంటాయి . . . ఇది అసలు రైలు బళ్ళు కావు కావగ్రామాలయిన నర్మగుల్లపల్లిమాట-'' అంటూ గడగడ అనేకంతో మాట్లాడుతున్నాడు. ముక్తనిరిగా ఏదో ఒక మాట తప్పేస్తే ఎక్కువగా మాట్లాడని బాబుగా రిట్లా నిమిషాల తరబడి మాట్లాడడం-మంగమ్మకు ఎంతగా వుంది.

రైలుబళ్ళు, రైల్వే స్టేషన్లు, ఇంటికి వెళ్ళి, వ్యవసాయం ఇంకా విషయాలమీద అనర్గళంగా మరో నాలుగు నిమిషాలపాటు మాట్లాడిన తర్వాత తన ఎదుట నిల్చుని వింటున్నది-అక్షరం ముక్కరాని అంట్లోతోనే మనిషి అని తెలుసుకుని అప్పుడే స్వీట్ దగ్గర ఎర్రదీపం చూచిన రైలుబండిలా కాళ్ళున అగిపోయాడు సుందరరావు.

'అయితే, నేను వుద్యాప్తం పోతున్న రెండో-'' అంది మంగమ్మ.

'మరే, రా' అన్నాడు సుందరరావు.

అనేక నిమిషాల. మామూలుగానయితే, నిరద పుట్టింటికి వెళ్ళిన భోగం వెంటపాటు, మంగమ్మ, ఒక్క అదివారం మనోహరమైన పొద్దున పూట మాత్రమే వచ్చి వెళ్తుండేది. ఇంకా ఇంటికి వెళ్ళు ముందు మంగమ్మ పిన్న మారుతుండవలసి.

మంగమ్మ లా వెళ్ళగానే కానీ తయారు చేశాడు, నరర, దివ్యపానీ యాన్ని నేచిస్తుండగా నేచుకు ఉండరాదు 'దయచేసి' పడేసి వెళ్ళాడు.

యథాభావంగా ఎడవేతో లాభిపి-''79మంది మరణం ' అన్న శిర్షిక కూచిన సుందరరావు తన కుడిచేతిలోనే వేడి వేడి కాఫీని నోట్లో పోసుకుని తెనాలి రామలింగడి కిల్లీలా కుయ్యాయన్నాడు. అంటూనే దృష్టిని మరల కుండా దినుస్తిక నెలలోకించాడు. 'వల్లెము జర్నలిస్టులో గెస్ట్ విమానా, శ్రమనంద అన్నో విమాన పతనం' అన్న ఉప శిర్షిక చూచి సుందరరావు మనసు కుడులుబడింది; ఆ వెనువెంటనే అతడికి ఆ దినుస్తికమీద కొసం కట్టింది.

వెళ్ళవచ్చు వెళ్ళ శిర్షిక, వీడూను-విడి కి నెలలోకించు? ఇట్లా గుండె లిపిపోయేలా ''79 మంది మరణం' అన్న దానిని పై వంటి తో పిడి బుగ్గ కాలులంటేనే అక్కరలేనే, అసలు వివరాలను ఆ క్రింద వంక్తిలో పిడి బుగ్గ లోని పుకతం చిన్నకథలలో వేస్తాడేమి? పిడి బుగ్గ లిపి-హా! భరతదేశవా! అతడికి వల్లెము కూడా అనుమర్చుల చేతిలోకి వచ్చివేళాయి కదా-అని మొదట కోపించి తదుపరి శాంతించినవాడై ఆ వల్లెకారాజంపు మొదటి పుటలోని ఇతర శిర్షికలను పరిశీలించాడు.

'దొమ్మగూడెంలో నక్కలైటు సంఘర్షణ-నలుగురి మరణం'

'కాకి విశ్వివిద్యాలయంలో లెక్కరక్కు కత్తిపోటు'

'బోహోదగర పెళ్ళి బృందం దోపిడి'

'థాకాలో తుపాకుల ఒప్పందం ఏది?'

'అగ్రాలో మహిళా అధ్యక్షులు మానభంగం'

'వియత్నాంలో 256 అమెరికన్లు బలి'

-అబ్బబ్బబ్బ!

హాయిగా తెలివారింది ఆకాశం నిర్మలంగా నీలంగా వుంది సూర్యుడి లేలేత కిరణాలు అందంగా వెలుగుతున్నాయి పక్షులు కలకల మంటున్నాయి. వీధిలో పిల్ల, బి. కేరెంటలు కొడుతూ ఆడుకుంటున్నారు పక్కంటామెలో ఆమె మొగుడు సరసాలాడుతున్నాడు 'కనుల విందుగ నేడు'-అని కమ్మగా పాడుతుంది లేడీయో.

ఇంత హాయిని, ఇంత సుఖాన్ని, ఇంత అనందాన్ని మంటగలిపి వాణనం చేసి పానముద్రంపంటి మనసున నిర్బులవాన కురిపించడానికి తయారవు తుంది దినపత్రిక-అని విసుక్కున్నాడు సుందరరావు.

అసలు కొన్నాళ్ళు దినపత్రికలను అపేక్షే ఈ యుద్ధాలు అపి అగి పోయి, ఈ భూమిమీద శాంతి నెలకొంటుందేమో.....నివరన్నా ఉ థాంట్ కీ మాట చెబితే బాగుండును.....లేకపోతే కనీసం దినపత్రిక లేని పొద్దుట పూట అచ్చయి బకారలోకి రాకూడదని, ఏ మధ్యాహ్నమో, పాయంతలమో మాత్రమే లావాని కాననం చేయించాలి-అదీ నిలుకాకపోతే ఈ పాత్రలు, శబాలు, పుంటలు, మానభంగాలు పిలుస్తేనే ఏమధ్య పేజీలోనో అపొడిస్తే బాగుం డును-అని దినపత్రికలను గురించి కాస్త పనివరంగానే అనుకున్నాడు సుందర రావు.

(పక్కంటి వాళ్ళమ్మాయి బడి బస్సు హారన్ మోగింది వీధిలో ఎనిమిది అవనూర్తుంది తెలిసి ఉలిక్కిపడ్డాడు సుందరరావు.

ఇక వెళ్ళ పత్రిక చదివి ఉల్లసము, ఉల్లాసము పొడు చేసుకోదలచుకో లేడు. ఆ పత్రిక నలా పిలిచినాడు శుభవేసుకుంటూ, మధ్య మధ్య అవుతూ పేరింగ్ చేసుకున్నాడు. మేల్పేళ్ళతో పోరాటం చేశాడు. సబ్బు ఓమారుల ఎక్కువ గానే రుద్దుకున్నాడు. తీరా స్నానం అయ్యాక చూస్తే ముందుగానే తయారు తెచ్చిపెట్టుకోలేదని తెలిసింది. ఇట్టి పంచెలో ఒక్క తుడుముకున్నాడు లేపటి మండి నీరద అప్పి కాగ్రహణనే ముందరే అమర్చుతుంది. ఇట్లాంటి మతి మరపు పుకతమో చేయకుండా వెయ్యికళ్ళలో, చిరునవ్వుల జలుబులో తన్ను చూచుకుంటుంది-అనుకున్న సుందరరావు గుండెలో వెన్నెల వెలిగింది.

స్వయం ఆయాశక్తి బట్టి అధ్యాయం దగ్గర మళ్ళీ వీరదే తయారయింది. అయితే కష్టమయిన పాకలెటు రంగు తెల్లని స్వామీ, ఆకాశవీరపు రంగు స్వామీ తోడుకున్నాడు.

ఫాస్టులోకి కాఫీ పోతాడు మరి అలిసిపోయిన నీరడ బాక్సీ దిగి గానో-ఇవ్వాలి కదా పోటాలోవాడితో 'కేరీయర్' పంపించమని చెప్పాడు. ఆ కేరీయర్ ప్రక్రియలోని తీసి వుంచుతానంది పెరుగు పదే, రాత్రే తోడ పోయాడు. అలా, ఓరి మూ నీరడకు సాగతం చెప్పడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడు.

ఎనిమిదిన్నరయింది. సుందరరావు వీధి తలుపుకు తాళంపెట్టి బయలు పోతాడు పాట పాడుకుంటూ వెళ్ళి బస్ స్టాండ్ లో నిల్చున్నాడు అట్లా వెళ్ళి నిల్చున్న ఇరవై తొమ్మిది నిమిషాలకుగాని బస్సు రాలేదు. ఆ ఇరవై తొమ్మిది నిమిషాలలో సుందరరావు సూనంగా చేసి విమర్శలను వినివుంటే ఆ బస్సు రవాణా సంస్థ నారందరూ మూక ఉమ్మడిగా ఆత్మహత్య చేసుకుని వుండేవారా సరిగా ఆ ఇరవై తొమ్మిది నిమిషాలలో ఆ పట్టుపు పెద్ద రోడ్డుమీద ఒక్క బాక్సీగాని, అటోరిక్కలాని రాకపోకడ చూచిన సుందరరావు సునసున ఒక్క క్షణం— 'చూడరా, మానవ సంకల్పం ఎంత బలహీనమైనదో' అన్న వేదాంతభావం మొలకెత్తింది ఆ మొదటి మూరకు లోడుక్కుముందే ఎడవోరో నెంబరు ఒమ్మ పది ఆగింది.

స్వేచ్ఛ సలపడం సుందరరావు వాటి చూచుకున్నాడు తొమ్మిది ఇరవై అయింది ఇంకా పాపగంటలో తాను స్పేషల్ ను చేరుతాడు అప్పటికికే రి బంబర్ రావడం ఇరవై నిమిషాలయింది.

బస్సు దిగిపో స్పేషల్ లోకి ఆడుగుపెట్టి ప్లాట్ ఫారం టిక్కెటు కొనుక్కున్నాడు స్పేషల్ సోలోలోని గడియారం తొమ్మిది సెలవైరెండ చూపిస్తోంది రుగ్మిత్త వెళ్ళాడు.

ఎన్ ఫోర్స్ టిక్ దగ్గర జనం విపరీతంగా గుమిగూడి వున్నారు చెకలా పెడబొక్కలా, అరుపులా ఆశ్చర్యకర్తలా—గందరగోళంగా వుంది వస్త్రీతి గుర్తుతోకి లోబడి కంచువంటి కంఠంతో అడిగాడు నీరడవతి— '19 డబ్బు ఎక్కువ వస్తోంది, ఏ ప్లాట్ ఫారమీద వస్తోంది?'

గవనాన్న చెప్పాడు— '19 డబ్బు ఎక్కువ వస్తోంది తెలియదు అయితే మోగ్రా స్పేషల్ వదిలాక ఆ బండియొక్క ఆహూకీ ఏమీ తెలియ వుడదు.'

సుందరరావు చెప్పింది 'మమ్మముగాక నమ్మము—అని నమ్మ జేతాయి— బెనాసిస్ వాక్ పోరులవరే 'నిజంగా నిజంగానే?'

'ఎక్స్ ప్రెస్ ప్రమాదానికి గురి అయినట్లయితే వార్తలు లేవు కనుక ఏమీ జరిగింది కనుక్కనడానికి ఇటునుంచి అటునుంచి కూడా ప్రత్యేకపు అన్వేషణ బృందాలు బయట పేరి వెళ్ళాయి. వారినుండి ఇంకా ఏ సమాచారమూ రాలేదు.

'ఇంతకీ ఏమయ్యింట్టుందంటారు?' అంత కలకలంపోతు ఒక భారత పోరుడికంటే వినిపించింది.

'ఒండి మోగ్రాను విడిచింది. కాని ఇక్కడికి రాలేదు దారి మధ్యలో కంటి సొకర్తాలు విచ్చిస్తున్నాయి ఉన్నాయి' అన్నాడు గుమాస్తా—

'అక్కడ బయలుదేరి ఇక్కడకు రాలేదు కాని ప్రమాదానికి గురికాలేదు, అంటే—'

'రైలు కనడకుండా పోయిందన్నమాట!'

'ఏ-మి-టీ—రైలు-బండి—క-న-బ-డ-లే-దా—' ఒక్కొక్క అక్షరమూ ప్రాగ్ లో రష్యన్ టాంకుల్లా దొర్లి వచ్చింది.

సుందరరావు మూర్ఛ పోయాడు.

*

*

*

'డెమిటీ ప్లేవ్' విలేజ్ గుర్తునీసింగ్ స్పేషల్ నుండి హడవిడిగా పోవడం సంపాదకుడు వ్యాసమూర్తికి.

వ్యాసమూర్తికి గుర్తునీసింగ్ లంటేనే మంట అంతకుముందు నర్తా ర్మీల గురించి ఎన్నో జోకులు పెన్నాడుగాని వ్యాసమూర్తి—అట్లాంటి పోక ఒకటి అరడుగుల ఎత్తుది, గుబురైన గడ్డంకలది, రెండ కాళ్ళతో ఎం పి సిఫార్సుతో నడిచివచ్చి తన పర్లెయ్ తన అభివ్యక్తికి ప్రతిరేకంగా ఉద్యోగం చేరుతుందని అనుకోలేదు పోతే ఆ గుర్తునీసింగ్ లో ప్రతి రచయిత లక్షణాలు ఒకటికాదుకదా దానిలో చూడవంతయినా లేదు వెళ్ళి ఒకరిని ఇంటర్ వ్యూ చేసి రావయ్యా అంటే అడగరాని ప్రశ్న లడిగి చివాటు తిని వచ్చాడు ఏనా రాశ్రయానికి రిపోర్ట్ కని వెళ్ళి పోలీసుల రిమాండ్ లోకి వచ్చాడు ఇహ స్ట్రీట్ సరే బొత్తిగా తెలియకపోయి మూడు రోజులనాటి పుచ్చిపోయిన వార్తనో చచ్చు పాడింగ్ లో మొదటి పేజీమీద వెలిగిస్తాడు రేడా ఏదయినా ఎంచివారా నిన్ను, దానిలో ఆయువుపట్టునంటిదానిని నిర్దాక్షిణ్యంగా 'ఎడిట్' చేసే ఆనతిల పొరవేస్తాడు.

నిపునగానిన్ను రోజురోజుతా ఊరు ఊరంతా తిరిగి ఒక్క సెంటి 'బుల్ బుల్' కూడా సేకరించలేకపోయాడు పైపెచ్చు లీరింగ్ బల్ల దగ్గర కూర్చుని 'నగరంలో బ్రామరైన్ల పాదపు' అంటూ రెండ కాటవ్వు పేటర్ సిద్ధం చేశాడు బృహస్పతి ఇలాంటివాడితో దినుస్సెత్త నడవడంకన్న అడిగిన శతబిందువుని విడిచిపెట్ట దొరను గొల్లలు ఎంతో మేలు—నా బుద్ధి ప్రెషర్ మరి ఎక్కువగా అయిపోకముందే వీడ నిన్ను విడిచిపోవాలి—లేదా నేను వీడిని విడిచిపోవాలి— అంతేకాని ఈ దినుస్సెత్త—అనే ఒకరతో ఈ కత్తి, మంగలి కత్తి ఇమడపు ఇమడజాలపు, ఇమడబోతు—అన్న విశయానికి వచ్చున్నాడు చూర్యామడైన వ్యాసమూర్తి.

అట్లాంటివాడిని అందుకోనూ ఆ తెల్లవారుజామున రాంగుడక ప్రెషర్ పుండి, ప్రప్రసిద్ధ నర్తకి మైనాదేవి గురించిన సీవర్ తో నాగ్ మోయర్ ఫోటో అచ్చులోకి వెళ్ళడాన్ని, ఆఖరికైనా చూచి, కట్టిన ప్రేమను విప్పి మోయర్ బాక్స్ నేనే మైనాదేవి బాక్స్ ను బొప్పించి, అచ్చి ఒకసారి మళ్ళీ ఎరిజాచి చచ్చి సున్నమై కొండపేరి మంచానికి అడ్డంగా పడి నిద్ర పోతున్నామి—తొమ్మిదిన్నర గంటలవేళ ఫోనుమీద లేవే కూచోబెట్టి—గుర్తునీసింగ్ తన ప్రతికా రచనా జీవితంలో కల్లా గొప్పదయిన స్కూప్ సంపాదించా నన్ను విజయగర్వంతో

'మేష్టారా! బ్రహ్మాండమైన వార్త—'బడ్డింగ్ ఒర్రులన్నుల' పాలిటి వరప్రసాదలాటి వార్త—మన 'మార్టింగ్ ఎడిషన్'లోకి వెళ్ళవలసినవార్త— పోత పోనోండి, దీనిని రెండు ప్రకటనలనూ కలిపి ఓ స్పెషల్ మెంటున వేయ వచ్చునేమో చూడండి—'

'ఏమిటయ్యా నీ వాగుడు—తెల్లగుండ్రమీద రిపోర్టింగ్ కి వెళ్ళొద్దు మొర్రో అంటే వినకూడదా?' అని విసుక్కున్నాడు వ్యాసమూర్తి.

'కాదండీ స్వామీ! హాట్—హాట్—హాట్ వార్త—మన 19 డబ్బు ఎక్స్ ప్రెస్ ఉంది చూశారా— అది ఇవాళ కనబడలేదండీ బాబూ—ఏకంగా ఒక రైలుబండి బండే కనబడుటలేదు ఇహ చెప్పండి—మీ యాభై ఏళ్ళ ప్రతికా జీవితంలో ఇట్లాంటి వార్త వెప్పుడయినా విన్నారా?'

'ఏమిటీ—రైలుబండి క-న-బ-డ-లే-దా— ఇదుగో గుర్తునీసింగ్! ది వీన్ ది లిమిట్ ఇంత ఒక్కక్షణం కూడా నే భరించలేను ఆ తర్వాత నా ఇద్యోగం పోతే ఫీడాపోయేగాని ఈ క్షణంనుండి సుప్రస మాజీ విలేజ్ రిపి. తెలిసిందా? యు అర్ డిస్ మిస్' అని ఫోన్ పెట్టి పడక మీదకు వారి పోయాడు వ్యాసమూర్తి.

*

*

*

మైనాదేవి ఆ బండిలో రావాలి.

సాయంకాలం ఆమె స్వత్య ప్రదర్శన వుంది.

ఆ స్వత్య ప్రదర్శన నేర్పాలు చేసిన 'రమణంబి'వారు ఆ ప్రదర్శనకు ఒక వెం రోజులనుండి సూచి 'పబ్లిసిటీ' ఇవ్వరు. అందుకంటే రూపాయల

దాక వస్తూ లయింది. వగరంతోని రసికతోక నుండా ఆ కార్యక్రమంకోసం తహతహ బాడిపోతున్నారు. అవ్వత పొచ్చిన 'డెయిలీ టైమ్స్'లో మై నాదేవీదగ్గ న్నానం వదిలి, పోస్ట్ చూచి వారి తహతహ తహతహ స్వర తహతహ స్వరయింది.

దాని ఆమె రావలసిన రైలుబండి కనబడలే దుట! ఇ దెక్కడి చోట్లం! రసమంజరి కార్యదర్శి మురళీధర్ కు నులిపోయింది. ఆ నార్త సత్యమే మొదలు, మిగతా అందరూ మామూలు మనుష్యు ల్లాగే నమ్ముతేడు. తీరా స్టేషన్ కు వెళ్ళి అడిగితే అక్కడ స్వయంగా రైల్వే ఉద్యోగి-అయ్యా ఫలానా రైలుబండి ఏమయిందో ఎవరికీ తెలియదు- అని అక్షరాలా చెబుతుంటే నమ్మకుండా ఎల్లా ఉండడం-దాని దుంప తెగ, ఇది స్వతంత్ర భారతదేశమే నయ్యా ఇది నానా రకాల వింతలకు పుట్టినిల్లయ్యా- అయినా అలాంటి బార్ని స్టేషన్ నో కనిపెట్టినప్పటినుండి నేటిదాక రైలు బండి అప్పటి ఆ పల్లా లమీద నడవాలిందే గదా-తిన్నగా నడిచి స్టేషన్ కు వచ్చి విడవాలి, లేదా పల్లాలు విడిచి నేలమీద కూతాలి. కాని అట్లాంటి వార్త ఏమీ లేదుట. ఇంకను, పదిహేనో, పదహారో పెట్టెలు, ఓ వెయ్యిమందిదాక జనం, వారి పదాస్తులూ-ఇత్యాదులు గల ఒక రైలుబండి హతాత్తుగా కను బడకపోవడం ఏమిటి? దాని నెంబరా ఎత్తుకుపోతూ కని ఏవో, చూచుచుంది కావాలి! ఏమి జరిగినా నిర్దాశం కాదు.

అయినా వెళ్ళని రైలుబండి ఏమయితే ఎవరి చేతి? సాయంకాలానికి మై నాదేవి రావలెనునా, అవసరం అట్లా వుంటే, ఆ ప్రశ్నకుల చేతిలో నడి బ్రతుకం కష్టం-కానీ సంతోషాలు కనుపొనేవ కూడా చేసుకుంటూ బ్రతుకు లున్నారని పొట్టు నిలా కొట్టడం ఆ 19 డిసెంబరు తగినా?

-అయినా బార్ని స్టేషన్ సాగమ బత్తె-ని జుత్తుగల మురళీధర్.

పీక్కుండాచున్నా ఒక్కగా పొక్క కేకరాజంను చూచా లేని దాక్క రే ద్విగళా కస్తూర్-కుతకుల ఉడికిపోతున్నారు.

పడకొందయింది. పడకొండున్నరయింది.

హాల్లో వచ్చేందు వందలమంది విద్యార్థులు కూర్చుని వున్నారు: సరీక్షలకు సిద్ధంగా. దాని ప్రశ్న వ్రాలా వస్తేదా?

ప్రెస్టిజ్ కస్తూర్ గారు ప్రశంసలకు రుద్రు డయిపోతున్నాడు.

ఎన్ని ఎక్స్ ప్రెస్ ఉత్తరాలు, ఎన్ని తంతులు, ఎన్ని బ్రంతుకాల్స్ వూరే చేశాడు తాను! అయినా ఆ యూనివర్సిటీలోని ఊంలకు బుద్ధి వుంటేదా-తీరా వివరిదాతా సంపించకుండా అలవ్వంచేసి ఈవేళ బండిలో పంపించి, లీసుకోమని పెట్టిగము కొట్టారు. ఆ వెధవబండి పదింటలకు వచ్చి ఏమన్నే సరీక్షలు సగకమంగా ఆరంభమై వుండును. దాని అసల బండే రాలేదుట. కొంపటిసి ఈ నిద్యార్థులే ఆ ప్రశ్న వ్రాలా వస్తున్నా యని తెలుసుకుని ఆ బండి కెక్కడో డై నమ్మెటు పెట్టలేదు కద-కాని ప్రమాదం ఏదీ జరగలేదని చెబుతున్నారుగా.....అనుకుంటున్న కస్తూర్ గారికి బ్రహ్మాండం బ్రద్దలయిరంత చప్పుడు వినిపించింది.

ఇహ నేముంది?

-నిద్యార్థులందరూ ఏకమై, ప్రపంచమైన కోపావేశాలతో కుర్చీ లను తప్పుతూ, నేపాలను బ్రద్దలు గొడుతూ, నివాదాలుచేస్తూ, పోలు విడిచి బదులుదేశారు.

'నిద్యార్థుల కీ అవసరం సహించరానిది.'

'ప్రశ్న వ్రాలాకోసం సరీక్షం వాడరాదు.'

'సావనానికి సరీక్ష రెండుకు?

అన్న అద్భుతమైన నివాదాలతో భూనభంతరాళం దద్దరిల్లేటట్లు ఆ రున్నూ విడిరొకి నడ్డారు. కస్తూర్ గారు వాళ్ళ ఎదుట నివాదానికి కూడా వెనుకాడారు. సాక్షాత్తు పరమశివుడే వచ్చినా వాళ్ళ నానకృంకాదు.

దుకాణాలవాళ్ళు గెలగెల తలుపులు మూసుకుంటున్నారు. కృతదేశం వారి విమానాలు బాంబులు కురిపించడానికి వస్తున్నట్లుగా జనం పరు7ల్ తలలు దాచుకుంటున్నారు.

-అనలే ఆ ఊళ్లోని ఎం. ఎల్. ఏ. లకు కావలా ఏర్పాటు చేయడంతో సతమతమవుతున్న పోలీసు ఇన్ స్పెక్టర్ జనరల్ నల్లంబి కీ విద్యార్థుల గొడవ సరిక్రొత్త శిరోవేదనగా పరిణమించింది.

* * *

'ఏకీ మన వెంకయ్య?'

'ఇంకా రా డేమీ మన దేవుడు?'

'వచ్చేండింటికి వుంది అవిశ్వాస తీర్మానం-ఈనోగా రాజా.'

'అయినా విమానంలో రాకాడ దుటండి-'

'అయ్యా! పోనీ, రైలే ఎక్కా డనుకుందాము.....దారిలో రైలుకి ఏద యినా లయితే అక్కడినుండి కారులో రాదా? ఆతడు నేళకు రాతేకపోతే మనందరి కొంపలు మునిగిపోతాయి అని తెలుసు కదా!'

'అయినా నీ పిచ్చిగాని రైలు కేయినా బయితే వెంకయ్యమా-'

ఫీ! ఫీ! అమంగళపు చూటలు అనకండి. మన ప్రగతి పొర్చి కిది సరిక్తారాలం. మొన్నటి ఎన్నికలనుండి మనం క్షణం ఒక రుసుంగం ప్రభా త్వాన్ని నడిచున్నాము. కనుక అనుభం పలక్కండి-అని వారించారు పార్టీ వాయకురూ, ముఖ్యమంత్రి అయిన నారాయణ ప్రభు.

అసలు కళ్ళేమి టంటే ఆ రాష్ట్రంలో ప్రగతి పోరీ నారు (గెల్లిలెస్ వారి ఎన్నికల గెర్తు) రాజ్యం ఏలుతున్నారు. అసెంబ్లీ లో పున్న మొర్తం అరమై మూడు స్థానాలలో ప్రగతిపార్టీ ఎన్నికలలో ముప్పై ట్టారు స్థానాలు గెలిచి ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేసింది. అరు వెలయినా అయిందో లేదో అవరీ స్వరే! మనం సార్వీ వాళ్ళున్నారే! 'గాలికికే పి ఓ ఓ'! బంగళుండా గొడుకులు- ఎంతవేస్తా తా మొకళ్ళే దోచుకు తివాటి, వారి స్వార్థం. తమకేనే మరి నాలగు పార్టీలున్నాయి కదా, అవి కూడా శాంత తిని గతిరాలి కదా అన్న భయపించు లేని అయోగ్యులు. నాళ్ళు కాస్తా వెరసి మూడు లక్షలకి చేరనాడి అయినా గురిని తప్పుకుపోయారు. అప్పు డిహ ప్రగతి పార్టీ తో ముప్పై నుండి మాత్రమే సభ్యులు మిగిలారు. నారాయణ ప్రభు ఏమీ తప్పు ప దిన్నవారా, తమ మంత్రి వర్గాన్ని వచ్చేందునుండి వదలారుకు పెంచారు. పదిహేనవ, పదహారవ స్థానాల నిమిత్తం పురోగమనంగాళ్ళు ఇద్దరు ఇటు వచ్చి నడ్డారు. దాంతో ప్రభుత్వక్షణం మళ్ళీ ముప్పై రెండుకు పెరిగింది. అయినా ఒకే ఒక సీటు మెటాలిటీ వుండడం ఎన్నటికయినా ప్రమాదమే. దానికితోడు పురోగమనంగాళ్ళు మళ్ళీ జేరం పెడుతున్నారని తెలిసింది. వాళ్ళకేమి అయిదేకు అధికారంలో వుండి బాగా గడించారు. కనుక పోర్ మొత్తంగా టోకు వ్యాపారం చేయగల స్థిమత వుంది. తాము గద్దె నెక్కి నాలుగు వెలయినా నిండలేదు. అంచేత ఎంతసేపటికీ బస్సు రూట్లు, పక్కెరకటా, మంత్రినదని-లాటరీ తప్ప సబ్బుమని ఓ లక్ష నలుకు దామంటే తను పార్టీకి సోమతే లేదాదా:

ఏమిగ్గి ఈ అదను చూచుమని అవతలివాళ్ళు అవిశ్వాస తీర్మానం ఒకటి ఏడిచారు. అసెంబ్లీలో మధ్యాహ్నం వచ్చేండింటికి మొదలవుతుంది రథన. ఇవాళ సోమవారం ఈ తద్దినం వుంది అనగా నారాయణ ప్రభుగారు తమ తాలూకు తలకాయలు ముప్పై ఒక్కటింటిని శుక్రవారంనాడే ప్రజా స్వామ్య భవన్ లో ఇద్రడలిని-వారందరికీ 15 భవనంలోనే నిద్రా, దోషన శయ్యాది చుతుల నేర్పరచి, ఒక వైద్యునిని నియమించి, నడరు భవనానికి తలపులు మూయించి, వచ్చేండు లీవర్ల తాళంకప్పలు నాలగు వేయించి, దాని చుట్టూ యూనిఫారంలోను, మళ్ళీ తోనుపున్న రక్షకకళంచేత పహరా కాం వున్నారు. ఏమో ఎవ రెరుగుదురు. ఆ పురోగమనం పార్టీ వాయకు డన్నాడే వాడికి విమానమూ అరీ కూడా వున్నాయి. మన రద్దమ్మలు, అలా చుట్టూ తాగుతూ డాబామీద నిల్చునుండగా ఏ పాలికాస్టర్ మిషన్ వచ్చి అటనించి అట

ఓ. ఇద్దరిని ఎత్తుకుపోయినా పోవచ్చును అందుకని దాదామీద విచారం సుత రామూ సీషిద్దం అని 'వీక్స్ జాకీ' చెబుచున్నారు నారాయణప్రభు. ఇంతవ్యయం, ఇంత ప్రయాస, ఇంత ఖర్చు-అంతా ఆ ఒక్క వెంకయ్య వల్ల బూడిదలో పోసిన వన్నీరపుతానంది కదా ఎన్నడో గాంధీతో కలిసి శ్రీల్లో ఉన్నాడట-! రిబాగుల వెంకయ్య-ఇంకా ఈ 1969 లో న్యాయమూ నిజా యిది అని పిచ్చి పిచ్చిగా వాగుతుంటాడు నవ్వు మొర్రో అంటుంటే విని పించుకోకుండా తన విద్యాబకవర్గంలో వీవో వరదలు నవ్వాంటు, జవాబ్ని నరామర్చింది వస్తానని బుధవారంనాడు బయలుదేరి వెళ్ళాడు ఇక్కడ ఈ దొర్ల్యాద్ దామోదరయ 'సగ్గా' శుక్రవారంనాడు పీకలమీదికి తెచ్చారీ తీర్మా నాన్ని సామవారంనాడు 'అమి'యా 'తమి'యా తేల్చాలని చట్టుబట్టారు.

ఆ వెంకయ్య మహాభానుడినం తంతులు కుసారు, టెలిఫోన్ చేశారు సోమవారం పొట్టుటికి వచ్చిచ్చాని చెప్పేడు వెంకయ్య కాని ఈ లోగా ఈ రైలు ప్రయాణం వచ్చినకింది

అయితే, ఆ పుకొండుకొచ్చి ఈ వెంకయ్య వస్తున్నాడని తెలిసి వీరంగా రైలు రైలుకు ఎదురుకొట్టేడు కద

ఆ అసోడన వచ్చేటికి నారాయణప్రభు నిలువెల్ల దహించుకుపో నారం భించింది

ఈలోపుగా ఎ.టి.పి గృహనిపుండి పోను వచ్చింది. 'విద్యార్థులు గమ్మె చేస్తూన్నారు ప్రాంతీకాలు దగ్గర కొట్టుకు జరిగింది' అంటూ వివరాలు చెప్పినాడు

* * *

అసలంతకూ అయిందేమీ—

—అదివారం ముగిసి సోమవారం పుట్టిన నాలుగంటకు అరగా సోమవారం తొలకాయకామర 19 డౌన్ ఎక్స్ ప్రెస్ పది నిమిషాలు అం స్వంగా మోగ్రా ఒంకర్ చేరింది అక్కడ ఎది నిమిషాలు అలాగే ఇక మోగ్రా పదిలికే ఎక్కడ అకుండా అయిగంటు ప్రయాణంచేసి పెద్దపట్నానికి చేరు కోవారి

ఆ ఒంకర్-ఒకానొక పెట్టెలో ప్రయాణం చేస్తున్న ఎమ్మెల్యే వెంకయ్యారే కాకుండా, అంతకక ఎనామెవరైనా వి ఇ పి ఒకాయన ఎయనం చేస్తున్నారు ఆయనే ఢిల్లీ మంత్రిగారయిన ఆర్ దురంధర్ గారు. శ్రీ దురంధర్ జీ ఒక ప్రత్యేకపు 'సెలర్'లో ప్రయాణం చేస్తున్నారు అసలు సినలు గాంధీరాది అయిన ఆయన హృదయం ఈ భారతదేశపు జన సామాన్య కష్టాన్ని చూస్తే కరిగి పీరులుగా గడ్డకట్టే నోట్లకి వస్తుంది అంతే అంతటి సున్నిత హృదయం కలిగిన ఆయన-మూడవ తరగతి ప్రయాణీకుల బాదలను చూడలేనివారయి కిటికీలకు వెళ్ళేటటు తెరలున్నది, క్రింద తివాసీలు పెరచినది, వంట గదితోనూ అన్ని సౌకర్యాలు కలది అయిన ప్రత్యేకపు రైలు పెట్టెలో ప్రయాణం చేస్తున్నారు

'అయ్యా! ఇదేమిటి ఈ ఘోరం-మీరు ఆ పీడిత ప్రజల ప్రతినిధులు కదా-' అని అడిగితే ఆ యోగి పుంగవు డనును గదా- 'మీరు రుత్త వెర్రివారంకీ. ఈ పెట్టి, ఈ వరుపులు, ఈ తెరలు ఇవన్నీ నా కోసం అనుకున్నారా-ఎంత అవచారం! గాంధీవాదిని నా కెండుకండి ఇవన్నీ? ఇది మన దేశపు గౌరవాన్ని కాపాడడానికి ఉన్నాయి. ఇది మన ప్రభుత్వ ప్రతిష్ఠను నిలిబిట్టడానికి వున్నాయి, అంతే... ఏ విదేశపు నాయకుడో, రాజో వచ్చి చూస్తాడనుకోండి. అతగాడి కంటికి కాస్తా నడరుగా కనిపించాలి. లేకపోతే మన దేశం ఎంత అవభృతి పాలవుతుందో చూడండి...'

ఆ తర్వాత శ్రీవారిని-అయ్యా! ఆ చూచే విదేశీయుడు కేవలం ఈ ఒక్క మొదటి తరగతి పెట్టెనే చూడడు కదా-ఈ పెట్టెలోబాలు ఖలూ అలూ ఫర్లాంగు పొడవున వున్న మిగతా పెట్టెలను చూస్తాడు కదా-అని అడగ బుద్ధివేయడు మర్రి.

నడరు దురంధర్ జీ ఆ ఎక్స్ ప్రెస్ బండి మోగ్రా జంక్షన్ లో నిలిచి వుండగా యథాశాసకం రైల్వే ట్రైన్ టెక్నికల్ చూడసాగారు హతాతుగా ఆయనకంట పీసాపురం అప్పు పేరు వడింది!

పీసాపురం!! తన మధుర మధుర బాల్య జీవితంలో కొన్ని ఏళ్ళు గడిచిన పీసాపురం కల్యాణి కలిసిన పీసాపురం...తాను చూచి ఇరవై యేళ్ళ దాటిక పీసాపురం. ..

అదో ఈ మోగ్రాకు ఇరవై నాలుగు మైళ్ళలో వుంది కాని ఆ పీసాపురంలో 19 డౌన్ వినయంగా ఆడంబున్నది ఆ ట్రైన్ టెక్నికల్ వెంటనే గార్చిని పీలిచింది దురంధర్ జీ చెప్పారు-బండిని పీసాపురంలో అనమని.

క్షణంలో సగంసేపు పీసా సనివారు గార్చు.

ఒంకరి పీసాపురంలో అపితే, పెద్దపట్నం వెళ్ళక ఉద్యోగం పోవచ్చు. అవకాశం ఇక్కడే పోవచ్చు. మంత్రిగారిని దాదని ఈ రాజ్యంలో ప్రాణ వాయువుని పీల్చుకున్న మార్కండేయు డెవలప్మెంట్ గుర్ర అక్కడ, పెద్దపట్నంలో తన శాఖలో పెద్దవారు ఎంత పెద్దవారయినా వారిని, దురంధర్ జీ అంటుంటే వారిని వారి పిల్లవారిగా చేసేయగలరు కనుక తన సొంత కను ఇటే వేయడం మంచిది అని ఆరక్షణలో బెరిజా చేసుకున్న గార్చు సాబు తల్లిణం 'ఇట్లు మీ విశేషాలు'వలె తల అడిందాడు. అంజన్ చౌద కూశీకి అదేశం జారీ చేశాడు ఇంజన్ చౌదరుడు తెగ్గి జాప్య తన ఆళ్ళ ర్యానికి సూచకంగా కరుణామయ ఎగరవేశాడంతే. అత డెండ్లో మంత్రి మహాశయులను చూచిపాడు గుర్ర, వారిలో నిర్ణీత బాలము, అరంమనకు రైలు చేరుట, ప్రయాణీకుల సౌకర్యములు-వంటి పిల్ల వినయాలు మోల్కా డేటువంటి అజ్ఞానంనుండి ఒయటనడిపాడు గుర్ర-మొట్టమొదట మోగ్రాను వదలిన అరంబుతో బండిని పీసాపురం చేర్చివేశాడు అయితే అంతకుముందు రోకె అపాతిక మైళ్ళ మేర టెలిఫోను, టెలిగ్రాఫు రాగి తీగలను, ఎప్పుడూ ఆ పాని చేసే నిపుణులు అచాస్త పనిని చేపట్టారు

అందువేత ముందుగానే ఇంటిమేషన్ లేకపోయింది లేకపోతే సేప్టర్ మార్కర్ సౌందరరాజన్-స్వయంగా దురంధర్ జీ అంతటివారు. వస్తుంటే సందర్భాన్ని వినియోగించుకుని, నాలుగు పూలనూలు-చిన్న సన్నాననభ-ఒక సందర్భం 'పాడల్ గో' ఇవన్నీ ఏర్పాటు చేసేవాడే-కాని ఇన్ని లోపాలూ కప్పపుచ్చడానికి సరిపడినంతగా దురంధర్ జీకి పాషాంగవడి, పాప ధూళి నెత్తి మీద ధరించినంత పని చేశాడు.

- తా మొకసారి పూర్వోక్తి వెళ్ళి తాము తిరిగిన పీథులను, చదివిన బడిని, మునిగిన చెరువును, ఎక్కిన చెట్లను చూచి వస్తామని, అందాక రైలుబండిని అవతం వక్క రైన్ మీద అపివువ మన్నారు. గార్చ సాబూ, రెస్టో డౌన్ నూ పీసాజూ రన్నారు.

మంత్రిగారి తనది తీరేసరికి తొమ్మిది దాటింది అమాత్రం స్వచ్ఛ దొరుకుతుంది అనుకోని టౌండరరాజన్ అది దొరికిందని తెలియగానే సేప్టర్ ను, బుకింగ్ క్లర్కు అప్పగించి, హడావిడిగా తిరిగి, సేప్టర్ అవరణతోనే సకల లాంఛనాలతో చిన్ననభ ఏర్పాటు చేయించి, మంత్రిగారి నాలుగు మాటలు చెప్పి తమ గ్రామాన్ని తరింపచేయవలసినదిగా కోరాడు

అప్పటికే తమ కారం మించిపోయినా, అవతం తమ కెన్నే అర్థంబు వమలున్నా, ప్రజలంటే తమకున్న శక్తి ఆదరాధిమానాలవలన కార్యశీక ఆ సందర్భాన్ని తీసుకుని ఓ "అయిదు నిమిషాలు" ప్రసంగించారు ఆయన కాబమా నంలో అయిదు నిమిషాలు అంటే మామూలు కావమానంలో అయిదు అంటూ పది నిమిషాలు ఎన్నమాట-

వెరస, మొత్తంమీద, ఎట కేలకు, చిట్ట దివరకు కూకపోసి 19 డౌన్ రైలుగండి, పీసాపురంనుండి బయలుదేర ముస్యమించేటికి నడకొందలంది.

సనావార సౌకర్యాల వడిపోయివున్నాయి గనుక-అయింటి ఇటూ మండి కూడా 19 డౌన్ స్థితిగతులను ఇద్దర తెలుసుకుందామని బయట

దేశీయ అనేషన్ బృందాలు ఇంచుమించు వీరపురానికి చేరుకున్నాయి ఆ బృందాల నాయకులు దురంధర్ గారికి వందనము లాచరించి క్షమాపణలు చెప్పుకుని—అబ్బే ఏమీ లేదండీ—హిహిహి— ఈ ఎక్స్ ప్రెస్ బండి కనబడకుండా పోయింది అని ఎవరో పెట్టనివాళ్ళు పుకారు లేవదీస్తే వాళ్ళని శాంతింప చేయడానికని ఇటు వచ్చాము సుమండి అంతేగాని తమరు ఈ బండిలో వస్తున్నారని, తమ చిన్ననాటి పూరిని చూడడానికి ఈ 19 డెఫుస్ అవకాశం ఇచ్చిందని తెలిపి నూకు అమిత సంతోషం కలిగింది నిజంగా తమలాటివారికి మాత్రం సాయం చేయగలడం భారత రైల్వేల భాగ్యం సుమండి భవిష్యత్తులో తమకు ఇతోధికంగా సేవచేసే అద్భుత కలుగజేయవలసిందిగా ఆ పరాత్పరుడిని వేడుకుంటున్నాము—అంటూ యుగళగీతం పాడరా బృందాల నాయకు లిద్దరూ

ఎవ్వరూ చూడకుండా జాన్మమరు చూచి కన్నుగీటాడు గార్డ్ సాబు.

మంత్రిగారి ప్రక్కన నిలబడి ఫోటో తీయించేమకున్నామకా అని గోదావరిలా ఉప్పొంగిపోయాడు పొదరరాజన్

మొదట ఎందుకీ ఎక్స్ ప్రెస్ బండి ఈ నల్ల డివిలో చిప్చి స్పేషల్ ను దగ్గర అగిందో తెలియక, తెలిసిన తర్వాత ఏమీ చేయలేక, ఆకలి దప్పులతో పిల్లాజెల్లాలో యాతనపడ్డారు. వారిలో ఒకడుగా ఎక్కడో ఒక మూడవ తరగతి రైలు పెట్టెలో, దేశమూ, విలువలూ అంటూ చచ్చు కబుర్లుచెబుతూ కూర్చున్నాడు వెంకయ్య.

రైలు కదిలింది.

*

*

సాయంకాలం ఆరింటికీ—

మూర్ఖునుండి కోలుకున్న సుందరరావుకు నీరదరు చూచి మళ్ళీ మూర్ఖు వచ్చినంత వనయింది.

గుర్తాపేసింగూ, వ్యాసమూర్తి మళ్ళీ ఆశాంతియుత నహాడీ వనం గడవడానికి ఆంగీకరించారు.

మైనాదేవి నాట్యం కాస్త ఆలస్యంగా మొదలయినందుకు క్షమాపణ చెబుతూ వేదికమీద నిల్చున్న మురళీధర్ బట్టతల నియాన్ దీపాల సీలంపు వెలుగులో తళతళమంది

వావగా, రెబ్బలు తినగా మిగిలిన విద్యార్థులు కొంపజేరుతూండగా డాక్టర్ ద్విగుణకపూర్ ఉద్యోగానికి రాజీనామా ఇచ్చి రమణాశ్రమము చేరడానికి సన్నద్ధులవసాగారు

నగరంలోని ఆసాధారణ పరిస్థితుల మూలంగా ఆనాటికి ఆపెంబ్లిలో అచిక్చిన తీర్మాన చర్చను వాయిదా వేయించిన నారాయణప్రభు, వెంకయ్యను “ప్రజాస్వామ్య భవన్”కు చేరవేయించి, ఆ రాత్రే ప్రజాస్వామ్యం గెలిచితిమి తుంది’ అంటూ సుదీర్ఘమైన అభిభాషణ చేశారు

అన్ని విధాలా వెనకబడివున్న వీరపురంయొక్క ప్రాతినిమిత్వం నాల్గవ ప్రణాళికలో కేటాయించవలసిన విధుల గురించి ప్లానింగ్ కమిషన్ వారికి ఒక నోట్ తయారు చేయించసాగారు ధురంధర్ బే.

BENGAL

మా హృదయ పూర్వకమైన ఉగాది శుభాకాంక్షలు!

బెంగోల్

చక్కని వెలుతురుకు
ఇండియాలో మిక్కిలి
ప్రజాదరణ పొందిన
లాంపులు. చక్కని ఏక్కువ
వెలుతురునకు బెంగోల్ వారి
కొయిల్స్ కొయిల్ వాడండి
మరియు 'హంసా' పాలవెంగు
లాంపులనే వాడండి.

జి.ప.పరుశురాం & కో.
 BENGAL HOUSE
 హుస్సేన్ రోడ్-4, A.R.

స్వసింహ పురాణ పాఠశోధన

శ్రీ రాజ్యపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ

ఎర్రన స్వసింహపురాణము కాళిదాసుని కుమారసంభవము వంటిది అయిన హరివంశము అతని రస సంశయమునకు సాటి. హరివంశము రఘువంశము వలె చేతు చేడు కవిత సంప్రది స్వసింహపురాణము కుమారసంభవము వలె అనుమోక్షమైన ఒక కథ గల తీర్పు హరివంశముకు ప్రాత పేరే నిలిపి రఘు వంశములో నామసావ్యమును గూడ సాధించినాడు ఎర్రన మరి కుమార సంభవమువలె స్వసింహ సంభవముని పేరుపెట్టుక తన గ్రంథమునకు 'లక్ష్మీ వంశసింహవంశారము' అని నామకరణము చేసినాడు; కారణము సంభవ శబ్దము కంటే అవతార శబ్దము భగవంతుని విషయమున ఉచితకరమని భావించె వేమో! అసలు కాళిదాసు రచన కుమారస్వామి పుట్టుకకు ముందే పార్వతీ పరమేశ్వరుల దివ్య వివాహం లీలతో తీర్చినట్లైనదని, తరువాతి కవిత ఇంతే వడో చేసి గ్రంథములో కూర్చిన ఉద్వృత్తముని భావించువారున్నారు ఒకరి మాటెమి? మల్లినాథుడే ఆ భాగమునకు వ్యాఖ్య చేయలేదు చేయున్నను ఇప్పటి కది దొరకలేదు కనుక సంభవము అను మాటకు సంభోగము అని వైదికార్థము చెప్పి 'కుమారుని కొరకు నడిచిన సంభవము' అని వివరించు వారు గలరు నా ముట్టుకు ఈ వాదము యుక్తముగానే తోచుచున్నది అది యట్లుండగా ఎర్రన భక్తితో పెట్టిన 'లక్ష్మీ వంశసింహవంశారము' అన్న పేరు గూడ తెలుగు చదువరులకు చాలా పెద్దగా తోచినది సామన్యముగా నామకరణ నమయములలో పెట్టిన పెద్ద పేళ్ళకు పట్టిన గతియే దీనికిని పట్టి ఇది స్వసింహ పురాణముగా కుంచితమై నిలిచినది మరి కాళి దాసుతో స్వరూప సామ్యమును గూడా మించు 'శంభుదాసు' డను ఇతని 'లక్ష్మణాభిగేయము' తాత యోజితాత్మ పేరుతో ఎర్రనగా ఇంటిలో మొదలై టైట చెల్లెలవచ్చినది. అరణ్య షర్వశేషోన్నయము చేసినప్పుడే ఇతడే తమ్ము టాను 'ఎర్రచార్యుండు' అని పేరుకొన్నాడు ఇది అచ్చపు తెలుగు పేరని కొందరు నేడు తృప్తిపడవచ్చును.

కుమారమ్మై ప్రేమతో నిండిన మధుర హృదయము, మితి వెరిగిన చిక్కని అర్థ భావములు, ధారాశ్రమై నను కుదించుపుగ ప్రసన్న భాష, అసాధారణమైన విషయము, అపూర్వమై కనువియమైన కల్పన— ఇవి యోరచ్చను కాళిదాసుతో సాటికి దిండునట్లే మహాకవి ధర్మాల కాని వస్తువు తిక్కనలు హిమాచల వింద్యగిరులుగా నిలిచి నడుమ కెగిరించుకొని కాసాడిన అరణ్య పర్వతేషము మాత్రము చెదరక నిలిచి నడిచి వచ్చినది ఐనా ఆ రెంటి యెత్తులో ఈ వామనమూర్తిని నేటికిని గమనించువారు తక్కువ. హరివంశ—స్వసింహ పురాణములు రెండును చాలా అనద్వైతాలై కలుషితము లైనవి రామాయణ మిప్పటికీ లభింపలేదు—అందందు లాక్షణికు లుదాహరించిన పీడికెడు పద్యములు తప్ప

హరివంశము మొట్ట మొదట "కొ అనంతాచార్యులచే పరిష్కరింపబడి, యద్దనపూడి సంపీవయ్యగారిచే చెప్పపురి స్టార్ ఆఫ్ ఇండియా ముద్రాక్షర శాలయందు ముద్రించి ప్రకటించబడియె" ఇది 1901 వ సంవత్సరమున. అదే సంవత్సరముననే తామును దానిని ముద్రించినట్లు వాసిపు వారు తెలుపుకొన్నారు. 1వది అది నా దృష్టికందలేదు. నా వద్ద ప్రతి యద్దనపూడివారిదే. ఆపై, ఇంకెమి సస్తతి పూర్తి శాంతి కామన్నదనగా దాని రెండవ ముద్రణము మొగముచూపినది దానిని పరిష్కరించు పని త్రానినవారు నర్మతోముఖ ప్రతిభా సాంధ్య భూషితమై కీర్తి మూర్తులై యున్న వేలూరి శ్రీ శివరామశాస్త్రిగారు. వారి ప్రామాణికమైన పరిశ్రమ

36 పుటలు నిండినను సం గ్రహముగానే తోచు పీరిక, 32 పుటల వవార్త పట్టిక, 14 పుటల పాఠాంతరములు—ఇవి నేటి యాంధ్ర గ్రంథ పరిష్కరణ వ్యాపారములో అసాధారణములైన ఆశ్వాస స్థానములు దేవాము మనస్సు రెండును అనారోగ్యముతో క్రుంగియుండగా ఈ పెద్దపని చేపట్టి, శస్త్ర కము బైటబడుటకు మునుపే వారు ముక్తులై రన్నది గవనించిన వారికి వారి కైంకర్యను నిలువ కొంతైనను తెలియగలదు

స్వసింహ పురాణము గూడ వారి సేవచేతనే దర్శనీయమై, 1653 లో మన కల్పినది హరివంశముకన్న ఎంతో చిన్నదైనను దీని పరిష్కరణ కార్యము దానికంటే చాల పెద్దది దీని ప్రాత లాటాకు ప్రతి ఒకటే యిప్పటికి దొరికినదని, అది గూడ చాల శిథిలమై యుండి. దని, నా చినికి దానిని తొలపారి ప్రకటించినపుడు పరిష్కరించు పని కీ కే మానవల్లి రామకృష్ణ కవిగారు కొంత చేసినయి విన్నాను అది వావిళ్ళవారి ప్రకటన రాబోలు. 1897 వ సంవత్సరమున 'వైజయంతి' యందు ఇంకొక ముద్రణము జరిగి యుంపినదట 2 ఆ రెండును నేను చూడగల్గలేదు మూడవది శ్రీ వేలూరి వారిది 30 పుటల పీరిక, 25 పుటల పదార్థ విస్తృతి, 3 పుటలంత నిఘంటువులందును అచ్చకవీయమునందును కనబడు పాఠభేదములు—మీలో నిండు డనము గల దీ కూర్పు; వావిళ్ళవారిది నాలుగవది ఈవల ఆంధ్ర సాహిత్య ఆకాడమీ అల్పమూర్త్య గ్రంథమాలలో మొదలైనది; అసాధారణ వైదుషీ వ్యాసంగ సంపన్నులగు ఆచార్య శ్రీ దివాకర్ల వెంకటాచధానిగారు విపుల పీరికతో సంతరించి యిచ్చినది అది 'శ్రీ శివరామశాస్త్రిగారి ప్రతినే ప్రధానముగా గ్రహించి' చేసిన పని యని వారే అన్నారు రి ఇంతేకాదు. మూలములైన మూడు ప్రతులును 'కొంచె మించుమించుగా నొక మాదిరిగానే యున్నవి' అని శాస్త్రిగారు 'ఇచ్చిన పాఠాంతరములలో ననవసరములని తోచిన వానిని గొన్నింటిని దొంగించితిని ఈ కార్యమున సరిగా నర్థముగాని పద్య గద్య భాగము లేదెమిమిదియున్నవి బహుశాచిత్ర ప్రతులను బరిశీలించిన పిమ్మట గాని వానిని సవరించుట కవకాములేదు. అట్టిచోట్ల నేను ప్రశ్నార్థక చిహ్నము నుంచితిని విజ్ఞాన వానిని బరిశీలించి సరియైన పాఠములు నూర్చింతు రని చేడుకొనుచున్నాను' అనియు విషయముతో ఈ కార్యమందలి బరువును తెలుపుకొనిరి శ్రీ శాస్త్రిగారు గూడ స్వసింహ పురాణమందలి పదములు కొన్నిటికి అర్థములు వ్రాయుచు 'ఈ గ్రంథమునందు చాల అపసారము లున్నవి. అవ పరిత పద్యము అర్థమగులేదు' అని విసుగుకొన్నారు వారి హరివంశ పీరికయందును 'శోధకుల కీ యెడల ఇంకను తీరని పనియున్నది. ముద్రితముగు నీ పుస్తకమునందు అవస్థితములగు పద్యములు కొన్నియున్నవి. మనస్సును తృప్తిపఱపని పాఠాంతరము లున్నవి. యతిభంకము లున్నవి కవి ప్రయుక్తములై లేఖక ప్రమాదముల యని సందియము పడ దగిన పదముల శోధనమున నీవి జరుగుచోపు ముద్రణమును కనిపెట్టుకొనియున్నది. శోధన చేయగల పాఠకులందఱును ఈ భారము వహింపనిదే యిది నెఱవేఱదు.

- (1) వారి 1967 వ సంవత్సరపు ముద్రణ విజ్ఞప్తితో.
- (2) ఆంధ్ర సాహిత్య ఆకాడమి ప్రతి పీరికతో శ్రీ దివాకర్ల వెంకటాచధానిగారు. పు 61.
- (3) వారి పీరిక పు 61 (4) అదే (5) పదములు అర్థములు క్రింది మాదిరి పు. 215. వావిళ్ళవారి ప్రతి.

అందఱకును తలా యొకటి తోడవచ్చునుగాని ఒకటికే అన్నియుఁ దోడవు కదా.' అని నిర్విణ్ణ విషయముతో తెలిపినారు. 6

నిజమే. కాని పారివంశమునకైనా రెండు మూడు వ్రాతప్రతులు దొరకుననే ఆక గలదు; వృత్తిని పురాణము విషయమున అది వట్టి భ్రమ యనియే తోచుచున్నది—ఇట్టికి. భవిష్యత్తు మూల భగవంతు డెరుగును. అట్టిచో ఉన్న ఒక అతి శిథిలమైన తాటాకుల ప్రతి నాధారముగా గనిగ్రంథ మును పరిష్కరించువారు కొంత ప్రతిభా బల మునయోగించు చొరవ తీసు కొన్నప్పుడే ఆపని కొంతైనను సార్థకముగును. ప్రతిని వ్రాయుచున్నాడు వ్రాత గాని వ్యుత్పత్తి, అవ్యుత్పత్తి, అభినివేశము, ఆత్మము, అభ్యాసము మొదలైన ధర్మా లన్నియు యథాసంభవముగా మూలగ్రంథమును కెడకి పెట్టు ననుట కొత్త విషయముగాదు వ్రాత ప్రతులు అనేకములు దొరికినా అవి అసలు గ్రంథ పాఠమును మనకియ్యలేక పోవచ్చును అట్టిచో ఒక శిథిల ప్రతిమూల చెప్పబడలేదు. కనుక కావ్యవాసనా పరిపక్వబుద్ధులైన శ్రీ శాస్త్రి— అవధానిగార్లవంటి దోషజ్ఞులు ఈ సవరణ పనికి వెనుదిరుగుట అవాత్యక మైన సంకోచ మనుకోక తప్పదు.

కనుక ఆ విధానము లిద్దరును చేసిన సూచన ననుసరించి వృత్తిని పురాణము ప్రథమాశ్వాసమందలి ముద్రిత పాఠములు కొన్నిటికి నాకు యుక్తములని తోచిన సవరణ లిందు సూచించుచున్నాను. వీని యాచిత్యము సర్పదయ పండితులు పరిశీలింతురుగాక వారి యామోదము ననుసరించి, అవశ్యకత కొంది అవకాశముకొంది, తక్కిన యాశ్వాసముల పాఠములను గూర్చిన నా సవరణ సూచనలు ప్రకటింతును.

(1) ఆ. 1; ప. 3.

'వేలుపుం బెద్ద నయంపు మత్కృతి కభిష్టు చిరస్థితి దాయి గావుతన్'.

ఇక్కడ 'నయంపు మత్కృతి' అను ప్రయోగము వింతయైనది. నయము అను పదము విశేషముగా గ్రహించినను విశేషముగా గ్రహించినను శాస్త్రమునకు చాలునుగాని యిట్టి కూర్పు తెనుగు సంప్రదాయ మున రూఢముగా నా దృష్టికి తగులలేదు. చేయబోవు తన కృతిని ముందు గానే పొగడుకొన గోరినను ఈ చోట ఎర్రనకు మనోజ్ఞ—ఉదార—పంటి పాదా రణ శబ్దము లెన్నో లేచి కందియుండకపోవు కనుక పెద్ద + అనయంబు అని సవరణ చిన్నది చేయవచ్చును. అనయంబు=పిక్కిలి అని అన్వయించ వచ్చును. 'అత్తునకు పంది బహుళ'మన్నాడు గదా కాని యీ పంది గూడా అసాధారణమే యిప్పు యాక్షేపముండనే యున్నది. అయినా పెద్దారుగ, పెద్దిల్లు, పెద్దేట్టి గొల్లిలు మొదలగు సంపాతరూపములు లేకపోలేదు. అప్పటికిని సమస్త పదములందేకాని వ్యస్తపదములందు, ఇక్కడ మున్నట్లు, పంది యున్నదా యను సందేహము తలచూపుట సహజమే దానికి నా సమాధానము లేదు. 'నయంపు' అనుటకంటే 'అనయంబు' అని యుండుట యొర్రవార్యుని విసేత చిత్తవృత్తికి, సంప్రదాయమునకు, యుక్తతరమని మాత్రమే చెప్పగలము. మరి పెద్ద పెద్ద—అను రెండు రూపములు—దొడ్డు, దొడ్డువలె—తెలుగులో ఉండియుండునని భావించు సవకాళ మున్నది. కన్నడమున పెద్ద—పెద్ది—పెద్ది అను మూడు రూపములతో ఈ పదమున్నది అక్కడ 'దొడ్డు' కలదుగాని 'దొడ్డు' లేదు కాని 'దొడ్డు' నుండి వచ్చినదే 'దొడ్డు' యని, ఆ మూలరూపము వేటికిని తెలుగులో నున్నదని—కిట్టోలే చెప్పినాడు. రెండు భాషలలోను అర్థమొకటే 'పెద్దు' అనునది మట్టుకు బుద్ధిలేనివాడు అను సర్థమున కన్నడము నేడు వాడుచును. అది విపరీత లక్షణ కావచ్చును. ఏమైనా మనకు తెలుగులో 'పెద్దు' కానరాదు. కాని యిది శబ్ద శాస్త్రమునకు సంబంధించిన కాళా వంక్మణము సంధిస్తచిత్రము నోరుకొని అర్థాచిత్రము పొందిపదగునని మాత్రము నా సూచన.

(2) ఆ. 1; ప. 6.

'కరకమలంబునందు న్నటికంపుఁ గుండల వచ్చకాంతి భా మరనుగు నొకై కంపు జవనూత్రము దాల్చుట బ్రహ్మవాదియై

సరళిన హంసముం బిలిచి బాం మృగాళముఁ జూపు చందమో సిరిఁ దిలకింప నొప్పు బుధ సేవిత మూర్తిఁ దలంతు భారతి.'.

కమండలువు జవనూత్రము రెండును ఒక చేతనే తాల్చియుండవలసిన యక్కర భారతీదేవి కేమి? ఆమె చతుర్ముఖ గదా! కనుక 'కర కమలంబులందు' అని ఎర్రన పాఠముగా నవరింపదగును. 'కరయుగళంబునందు' అనియే అసలు పాఠమని యూహించినను చెల్లును మరి హంసము 'బ్రహ్మవాది' అనుటేమి? బ్రహ్మపరివారములన్నియు బ్రహ్మ గొప్పతనముకు చర్చించి స్థాపించగలవని భావించవచ్చును గని యిక్కడ ఆ ప్రస్తావనముచే పర్చిన విశేష మేమి? 'బ్రహ్మవాదమై' అను పాశాంతరము చూపబడినది. అది మరి అర్థములేనిది గనుక వాదియై' అను సవరణ జరిగినది. విశేషణ విశేష్యభావము కుదిరి వాక్యము సరిపడినది. కాని అర్థపుష్టి రాలేదు. కనుక 'వాదమై' అనుదానిని 'వాచమై' అని సవరింపవచ్చును. 'వాదియై' అనియే తాటాకుల ప్రతిలో పాఠమున్నచో దానిని 'వాచయై'గా దిద్దవచ్చును. బ్రహ్మకు వాచావస్తానది గనుకనే అతని యిల్లాలు దానిని పిలిచి ప్రీతితో తామరతూడును మేపుచున్నట్లున్నది అను అంధమైన యర్థభావములు లభించును. ఇట్లే 'సిరిఁదిలకింప' అను ముద్రిత పామునకంటే 'సిరి తిలకింప' అను పాశాంతరమే మేలు. 'అందము ప్రకా శించగా' అని యర్థము. తిలకింపు ధాతువును అకర్మకముగానే యొర్రన వాడు నట్లు తోచును. తరువాతి రచనలలో ఇది సకర్మకముగా మారినది

(3) ఆ. 1; ప. 2

'వీమల తేనెయై కురియ వింతగు కావ్య రసంబు గ్రోలి య మ్మానవ కోటికిం బట నమానత మానగఁ జేసె నెవ్వడు...'.

ఇది వాల్మీకిస్మృతి అతడు తానుమాత్రము కావ్యరసము త్రాగితే ఆకాలపు మానవకోటికి పట సమానత యెట్లు మానును? ఆయన, పాపము, తాను రచించిన రామాయణ రసమును కుళ లవులకు అదేసనిగా వేర్చి, వారిచే దేశ దేశములందు పాడించినాడు. కనుక ఇక్కడి 'క్రొలి' అని చిన్న మార్పు చేయక విధిలేదు. అట్లే 'అమ్మానవకోటి' గూడ 'ఇమ్మానవకోటి' గావలసియున్నది. లేకున్నచో ఆ త్రేతాయుగమువారిజోలి మన కెందుకు?

(4) ఆ. 1; ప. 21.

'నీ మధురోక్తి గుంభన మవీమలు మెచ్చగఁ బ్రబుతంపు, నీ కేమియ సంభవించు నభిలేపిత పుణ్య పరోదయోష్ణతుల్'.

ఇక్కడ 'నీ కీ మెయి' అని యుండదగును. 'ఈ కార్యముచేత అనుట 'నీమెయి అనగా 'ఎట్లైనను అని యర్థముగును. దానికి ఎర్రనకు తాత యొకపోవు చేసిన యీ యువదేశమునందు సంగతిలేదు. ఇట్టివి అచ్చు తప్పు అనుకోవచ్చునుగాని రెండు ముద్రణములందును ఉండుటచేత పరిష్కరణ వ్రాతప్రతులను నమ్మి, వాని జోలికి పోలేదని సందేహపడవలసి యున్నది మరి ప్రాత వ్రాతలో 'కీ—కేలు' ఒక విధముగావే యుండుట అపు రూపముగాదు.

(5) ఆ. 1; ప. 32.

'నిత్య వివేకాక్షేప వి రత్యయ తత్సనకు విరువమానత్సనకున్'

(6) వావిళ్ళవారి పారివంశ పీఠిక పు XXXIII (7) పు. పు. పు. 215 క్రింది మార్చితో 'వ్రాతప్రతులందలి కొన్ని పాఠములు అవపాత ముతో మహిరములో భాష అంతయు బయటఁ బడదనే తెలియదు' అన్న శ్రీ శాస్త్రిగారిది 'పామాన్య బహువచనం' అనుకోవలసి యున్నది. తక్కిన యేడానిమిది చోట్ల వారు ఏకవచనమే ప్రయోగించినారు. చూ. పు. బు. 119, 191 ఇత్యాది

8 పాశాంతరములు వ్రాతలో అచ్చునో శ్రీ శాస్త్రిగారు—కృచిత్తుగా తప్ప—తెలువలేదు. వాడు పరిష్కరణలో అసలు మూల ప్రతులమూట యెత్త లేదు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ అభివృద్ధి

1. రెండవ పంచవత్సరంలో ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడిన తరువాత, ముఖ్యంగా రెండవ, మూడవ పంచవత్సర ప్రణాళికలనూ, ఆ యావత్ వార్షిక ప్రణాళికలనూ ఉమ్మడి పనులు రాష్ట్రం అన్ని అరిష్టక రంగాలలోనూ గణనీయమైన అభివృద్ధిని సాధించింది. విశాఖపట్నం నుండి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం అవతరించిన అనంతరం రాష్ట్రంలో జరిగిన పురోభివృద్ధి గురించి కొనుగడ ఇల్లిన అంతేకంటే ఎక్కువగా వివరాలు వివరిస్తాయి

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో అభివృద్ధి సంక్షిప్త వివరాలు

వ. సం.	అంశం	ప్రమాణం	కాలం	ఆంధ్ర	తెలంగాణ	ఆంధ్ర ప్రదేశ్
1	రెండవ ప్రణాళిక పెట్టుబడి	బాకీలలో	1956-61	124 18 (65 8)	64 42 (34 2)	188 60 (100 0)
2	మూడవ ప్రణాళిక పెట్టుబడి	"	1961-66	205 82 (58 4)	146 60 (41 6)	352 42 (100 0)
3	తరువాత మూడవ ప్రణాళికలో	"	1966-69	130 33 (56 0)	102 57 (44 0)	232 90 (100 0)
4	ఈ పదమూడవ ప్రణాళికలో పెట్టుబడి	"	1956 69	460 33 (59 5)	310 59 (40 5)	773 92 (100 0)
5	రెండవ పంచవత్సరంలో పెట్టుబడి	"	మార్చి 1968 వరకు	41.77 (33 1)	84 40 (66.9)	126 17 (100 0)
6	విద్యుచ్ఛక్తి సాంఘిక పట్టుబడి (గృహాలు)	సంఖ్య	1956-57 1968-69	545 4,049	18 1,939	563 5,988
7	సంపూర్ణమైన విద్యుచ్ఛక్తి	"	1956-57 1968 69	4,699 87 078	231 43 301	4,930 1,30,379
8	రోడ్ల నిర్మాణ (అదనపు మునిసిపల్ రోడ్లు అప్పీ)	మైళ్లు	1956-57 1965-66 1965-66	15,676 20,819 19,054	3,647 9,024 147 4	19 323 29 843 54 4
9	ఆహార ప్రయోజన పథకం	పెరుగుదల	1956-57	32 8	86 7	119 5
		కాటం	1956-57	8,780	5,215	13,995
		సంఖ్య	1956-66	16,392	9,563	25,955
		పెరుగుదల	1965 66			
		కాటం	1956-57	86 7	83 4	85 5
		సంఖ్య	1956-57 1966-67	21,316 26 388	7,684 10,807	29,000 37 195
10	ప్రైవేట్/ప్రభుత్వ పూర్వీక పనులు	పెరుగుదల	1966-67	23 8	40 6	28 3
		కాటం	1956 57			

వ. సం.	అంశం	ప్రమాణం	కాలం	ఆంధ్ర	తెలంగాణ	ఆంధ్ర ప్రదేశ్
11	మార్కెటింగ్/ఎక్సపోర్ట్ ప్రైవేట్ పనులు	సంఖ్య	1956-57 1966-67 1966 67	104 1,562 1,562	169 1 087	273 2 649
12	ఉత్పత్తి/పై యార్డ్ సెకండరీ పర్మిట్టర్ పనులు	పెరుగుదల కాటం	1956-57 1966-67 1966 67	627 1 600 1 600	105 1,055 1,055	732 2 655
13	కళా కాలనీ (సాంకేతిక కళా కాలనీ నూ)	సంఖ్య	1956-57 1966-67 1966 67	68 101 101	30 80 80	98 181
14	సంబంధించిన ద్వితీయ కాలనీ విద్యార్థులను చేర్చుకునే అవకాశం	పెరుగుదల కాటం	1956-57 1965-66 1965 66	49 240 953	167 185 677	85 425 1 630
15	పారిశుధ్యం	పెరుగుదల కాటం	1956-57 1965-66 1965 66	297 490 2 093	266 370 1 370	284 860 3,463
16	పై ద్వితీయ విద్యార్థులను చేర్చుకునే అవకాశం	పెరుగుదల కాటం	1956-57 1965-66 1965 66	327 180 700	270 158 420	303 438 1,120
		పెరుగుదల కాటం	1965 66 1956-57	150 150	166 166	156 156

ఈశాన్తిగారి పామును అవధానిగారు 'తత్త్వ' 'సత్త్వ' అని తాదత్త్వ చేర్చి ముద్రించినారు, అది యుక్తమే ఇది ఉచ్చారణతో భేదములేని వట్టిశాస్త్రపు మాట యని శాస్త్రీగారు ఉదాహరించి గొప్పలును, అది యుండని. నిరుపము—అసత్త్వనకు అని అకార ప్రశ్నేనము చేయుకన్నచో యతిభంకములేవచ్చును. చేసినను అర్థము కావరాదు. 'అసత్త్వనకు' అని విరిచి 'అధివ్యాస్తమై ససత్త్వన'—సత్త్వ—గలవాడు' అని యీర్ష్యావచ్చునేమో. 'సత్త్వనకు' అను పాఠాంతర మున్నది అప్పటికిని 'నిరుపము—అసత్త్వ, లేక అసత్' అని అందిక పొందికలు లేని కూర్పు లభించును. కాక తరువాతి రెండు విశేషణములు 'సద్విద్యనకు—తుద్యనకు' అని యీ పద్యమున అంత్యపాద నిబద్ధవగా నుండుటలేత మొదటి రెండు గూడ ఆ నియుమముతోనే కని కూర్చియుండునను కొనుట న్యాయము. ఈ రగడకంటే 'నిరుపమాణత్వనకు' అని తిద్దవచ్చునని ముచ్చించుచున్నాను. అసత్త్వము అనగా పరత్వము; అది నిరుపముముగా—పాటిలేక—కలవాడు ఇంకను ఒక చిన్న మార్పు సహ్యమేని 'నిరుపమాణత్వనకు' అనవచ్చును; ఉపద—అరో పణ; అదిలేని—స్వతస్సద్వై న—అజత్త్వమగలవాడని యర్థము ఎల్లన యతి భంకము గమనించలేదని, ప్రాసకొరకు అర్థములేని సమాసము పేడినాడని భావించు సవచారముకన్న ఇట్టి చిన్నమార్పుతో ముచ్చించుట ఉచిత కార్యమని నా తలపు.

(6) ఆ 1; ప. 32.

'ఉరుతర భవనిజ సింహత్వ దలిత భవకలభునకు'

ఇక్కడ 'భవనిజ' అను పాఠాంతర మున్నది. అదే పాఠముగా మీది కెత్తదగినది భవన—జ=ఇంటితో పుట్టిన, సింహత్వము; ఇతర సింహములు వనములు, అడవిలో జనించినవి సరసింహాని యవతారము ఇంటితో కలిగి నది ఈ తారమారు అచ్చు కాలమున అయినది కావచ్చును కాని రెండు ముద్రణములందును కొలది నిల్చినది. ఉరుతర=గొప్ప, భవ=పుట్టుక—అకారము—కల, నిజసింహత్వ=తన సింహభావము—ఇట్లు దొంక తిరుగు డుగా టీకింపవచ్చును. కాని అది సరస మనుకొలేము.

(7) ఆ 1; ప 199

'ఇప్పుల దొల్లి జనార్దను-
దచ్చపువాలారు గోళ్ళ నమరవరేణ్యు
వెచ్చెన'

'వచ్చు' ధాతువు 'వేడియగు' అను నర్థముక గలదు ప్రయోగ ములు గలవు. నిమింబులు లంగికరించినవి ఇక్కడ దానిని నకర్మకముగా వెచ్చ జేయు—వేడించు—అనునర్థమున గ్రహింపవలసి యున్నది. దాని కారము కావరాదు, అగతికముగా అంతర్వాచిత్యార్థము అనుకొనుట తప్ప. కాని గతిలేక పోలేదు. 'వచ్చె' అను పాఠాంతర మున్నది గోళ్ళతో వచ్చుట సహజరీతి. దానిని క్రిందికి దించి 'వచ్చె' అను పాఠము పో ముచ్చించుటలేదు?

(8) ఆ 1; ప 20

'అఖిల లోకేశ్వరుండగు రమాధిస్తతోడ
విడువని వైరులు దొడరునట్టి,
మోటుక పేటికో మొలచె దైత్యుని బుద్ధి
నెబ్బంగి నిష దైత్యేంద్ర పుత్రుడు
శ్రీవత్సవత్తు మెచ్చించె శ్రీ నరసింహ
మూర్తి యీ కారణమున దనించె
విభావనా బల నాథ విభాతి నిట్టయ్యె
నీ తీర్థవరమున కిందుగలుగు
పుణ్య తీర్థంబు లెయ్యవె....'

ఇది కథకొని దేవభక్తిని గాఢపును ప్రార్థనముగా అ సమయము నాల్గు గీతగల చోట్ల మార్పులు చేయకున్నచో వాస్తవ్యాయము పరిపాడు. కావున

'శ్రీ నరసింహమూర్తి యీ కారణముక దరించె విభుడు' 'అనాజల నామ విభాతి యొట్టయ్యె నీ క్షేత్రవరమునకు' ఇందుగలుగు పుణ్య తీర్థంబు లెయ్యవె' అను సవరణలు ముచ్చించు చున్నాను.

'దనించె' అను ధాతువు చిన్నదిగాదు ఇక్కడనే కన్నది. 'జనించె' అనో దాని పాఠాంతరము కొంతమేరైనా వెనుక ముందుల కతుకదు. 'అనాజల నాథ' పదము 'విభుడు' అను పదముతో కలువనచ్చునుగాని అప్పుడు 'ఈ తీర్థవరమునకు' అను పదము అంతరాళములో వేరును 'తీర్థవరమునకు' అనుదానితోనే కూర్చుటకు అది అనోబలమే కాని అనోబల నాథము గాదు. కనుక 'నాథ' పదము నామ' కాదగియున్నది. ఇక అనోబలము క్షేత్రము. తీర్థమనగా పుణ్యక్షేత్రమని కూడ నైసుంటుక లర్థమిచ్చువారు గాని బహుళ వ్యవహారమున క్షేత్ర శబ్దము వ్యాపకముగా తీర్థశబ్దము వ్యాప్యముగానుండును' కనుకనే 'ఇందుగ గలుగు పుణ్య తీర్థంబు లెయ్యవె' అను తరువాతి పద్య ఉప వేర్పముగా నున్నది ఆ కారణమున 'ఈ తీర్థవరమునకు' అను పదమును 'క్షేత్ర వరమునకు' అని సవరించుట అవశ్యకమని లోచింపడి.

(9) ఆ. 1; ప 29

'క్రిస్తురువు వెట్టిన యంతయు జాడకొప్పు.

'వెట్టిన వెంతయు జాడకొప్పు' అని యుండదగును.

(10) ఆ 1; ప 30

'ఎక్కుడు వేడ్క గ్రోలికొని యొండకయున్న వయోది పల్కలున్'

గ్రక్కెడుతో సుధాకరణకాంతి చయంబు లనంగ..

ఇక్కడ 'యొండక' అని యుండవచ్చును. ఇందు' ధాతువునకు అడగి, రుచించు అను నర్థము లున్నవి. క్రక్కుటకు కారణము అడగక పోవుట కాని, రుచించక పోవుట కాని, కావచ్చును. కాని యిక్కడ మొదటి యర్థమే సంగ తము. 'ఎక్కుడు వేడ్క-గ్రోలికొని' యనియున్నది గనుక మరి 'యొండక' అను మాట కే యర్థము లేదు ఎండిన తర్వాత క్రక్కుట దేని?

(11) ఆ 1; ప 32.

'పేపులు లేలు- బెద్దయును బేర్చి నవీని నగేంద్ర చంద్ర కాం

లోహ లోయదంబు నరు లొక్కమొగిం జనుదెంచి యాదలున్

బై పడ దాను సులసిత భాతి దదీయ నదాధిసారమున్

దీపెనవార గైకొని మదించు నదీపతి కోర్కె వింతగన్.

అన్యములుగ్గి లేని పద్యములలో ఇదొక్కటి దీని సవరణ వేసిల్లు

ముచ్చించును

'పేపుల లేలు- బెద్దయును బేర్చి .. తాయదంబు నరు లొక్క...

నవాదిసారమున్..

'పేపు—పేర్చుధాతువు భావార్థకృదంతరాపవైన పేర్చు అను దాని కిది రూపాంతర మనుకొనవచ్చును. కాని దీనికి ప్రయోగాంతర మొకటి 'పిని- నేపు మాపెద- ధూపుల 'పేపు లెగయ' అను భాస్కరరామాయణ యుద్ధ శ్లోక మందలిది చూపి, సూర్యారాయ నిమింబులు 'పరంపర, వరుస' అని యర్థ మిచ్చినది కబ్బి రత్నాకరము 'ఉపకాలము, వేకువ' అనునొక యర్థమే యిచ్చి యీ వృసింహపురాణము పద్యమునే, అచ్చుతో నున్నట్లే, యుదాహరించినది. నూ ని ఆ మాటే అనువదించి 'పేపులు లేలు బెద్దయును బేర్చి..' అని మాత్రము ఈ పద్య భాగమునే చూపినది ఈ శ. ర. చెప్పిన యర్థముక కారణమేమో తెలియదు. 'పరంపర' అనుదానినే మన మిందు గ్రహించి 'పై పై వర్చియును' అని తాత్పర్యము పొగించవచ్చును (10) అప్పుడు

9. ఈ పద్య పంక్తి కథా ప్రారంభమునుండి

(10) ఇదిగాక 'పేపుడు' అను అరసున్నతోడి పద మొకటి గ్రహించి శ. ర. 'అధికుడు' అని టీకించి ప్రయోగ మొకటి చూపినది. దాని యాచిత్య చర్చతో మన కిందు పనిలేదు. నూ ని. దానిని గ్రహించి ఆ యర్థము చూపము రెండును ఇక్కడ అతుకన్.

‘ప్రేమల రేలన్’ అనగా, ప్రకృత విషయములు సముద్రము పోటెత్తుట, వంద్రకాంత శిలలు కరగుటయు గావున రెండును సంభవించు శుక్లవక్షముల రాత్రులందు అవి యర్థము లభించును లేలు అని ప్రథమాంతముగా నుచ్చును తొందరలేదు బాలవాచకము గనుక సప్తమికి ప్రథమ విభక్తి వచ్చుట యుక్తమే

రెండవ సవరణ తాముడందు, తాయుత్ + అంబు - పెరిగి వచ్చుచున్న వీరు అను సర్వము విచ్చును ఇక్కడ ఒక చిన్న చిక్కు ‘తాయు సంతాన—పాలనయోః’ అను ధాతువు ఆత్మచేతది ‘తాయమాన’ అని యగునుగాని ‘తాయత్’ అను ఎరస్మై ప్రది రూపము దానికి రాదు కాని ఆ ధాతువునకు వెనుకనే అవ్యవహితముగా పరితమైన స్పృహ’ ధాతువునకు ‘స్పృహస్విరోక్త సంధి’ అని ప్రాచీన ప్రయోగ మున్నది ఈ గుంపులోని 36 ధాతువులు అనుదాతైత్తులు. అట్టి వానిపై వచ్చు ఆత్మనందము నిత్యము కాదని వైయాకరణుల సరిగ్గా కనుక ఆ చిక్కు అంత విడదీయరానిది గాదు. ఈ ‘అగతిక గతి’ యొందుకని నా విశ్రులు వండిత కవిప్రకాండును శ్రీ అవధానం చంద్రశేఖర శర్మగారు ‘తోయదంభ’ అను సవరణ వాకు సూచించిరి. మంచి సవరణయే కాని, ఓంధ్రకాంతానలములు వెన్నెలకా కరిగినప్పుడు తోయమేమై ప్రవహించును గనుక దానినిదా దంభ కు మునుకు ప్రయోజన ముండచు నా సంతోక మంతే

నూడవది ‘నవాభి సారము’ అనునది ‘నదాభిసారము’ అను సామసంబంధము వాయుబుడు నదీవల, వాయుకలు ఎదులు వీరి నడుమ నడమలు చొరదగనివి కావు ఈ పదమునకు టీక చేయుచు శ్రీ శివరామశాస్త్రిగారు ‘నదాభిసారము— నదముల ప్రవాహము అభినరణము అను శ్లేషకు నడుగతి మగు పుంలింగ మననుగతము బంసు కవులు దానిని నద్యభిన్నముగా సూచించుచు’ అని మనసునొప్పితో వ్రాసినారు (పు 228) సామాన్య కవుల రచనలలో నదీ—నదములకు భేదము లేమిని మన మంగీకరించిన ఇక్కడ ‘తదియ’ అను పద మొకటి కంటేగడుపుగా నున్నది దానికి ‘నదులదైన’ అను సర్వమే చెప్పుకోవలయును గదా అప్పుడు మరల ‘నదాభిసారము’ మనకు మ్రొంగుడు పడదు కనుక ‘నదు’ను ‘నవ’గా మార్చుట విధిలేని పని ఇప్పుడీ పద్యసంగతి యిట్లు —

‘శుక్లవక్ష రాత్రులందు పెద్దగా పెరిగి నమీషమందలి పెద్ద కొండల లోని చంద్రకాంత శిలలనుండి జారి మొత్తమైన నీటి నదులు ఒక్కరితిగా వచ్చి ప్రేమతో తనపె బడగా, నదీవల తానును ఉల్లాసముతో ఆ నదుల ప్రాంతయెదురుకోలును వింతకోర్కెతో, తియ్యదన ముప్పొంగునట్లు, గ్రహించి సాగరు గొనుచు.’ నదుల యభిసారము వెన్నెలకాలపు రాత్రులందే జరించునది గనుక నవము.

(12) ఆ 1; ప 33

‘అ చ్చలనచటన్ బొజంగునడి సగిన బాడపకీలలో యనన్’

‘బొజంగు’ అను శబ్దము కానరాదు ‘బొజంగు’ అనగా ‘పెటటు’ అనియే యర్థము ‘సానుంగు’ అన్న సార్వక సారాంతరమున్నది గనుక దానిని గ్రహించుట యుక్తము వ్రాతలో ‘సానుంగు’ అను రూపము ‘బొజంగు’ అను ప్రాంతిని గల్గించునట్లున్నదేమో!

(13) ఆ. 1; ప. 38

‘అదియు మహిమయు నేర్పడ

వాది పురుషుడొకడ యెటుగ నన్యలకెటుగ

గాడగము గాదు కమలభి

వాది దివిజనంద్య మది మహాద్భుతము మహిన్’

ఈ పద్యమునకు వెనుకనే ‘విపుల రూపంబై శ్రేతద్విగంబు డిపించుచుండు’ అను సహజక వచనవాక్య మున్నది వెంటనే ‘అదియు మహిమయు నేర్పడ నాది పురుషుడొకడ యెటుగ’ అనగా ఎన్నటి ‘అదియు మహిమయు?’ తరువాతి వాక్యమందలి ‘అది’ని ‘అవకర్మ.’ చేసి, ఆ పదమును ‘విభక్తి విసరిణామము’తో ‘దాని’గా మార్చుకొని అన్వయ సంగతి కుదుర్చుకొనవలెనా? ఏమంత

కక్కుర్తి యెఱ్ఱుక? మరియు అదిమధ్యాంతములను నలుకుబడి మనకు సరిచితముగాని ‘అదియు మహిమయు’ అను కూర్పుగాదు కనుక ‘అదీవిమహిమ నేర్పడ’ అని చిద్దుపాటు సూచించుచున్నాను తాటాకు వ్రాతలలో ఇ—ఉ—ఏల ప్రాస్య దీర్ఘరూపములు ఒక విధముగానే యుండుట సామాన్యము కనుక ‘అదివి మహిమ’ అని యుండగా ‘ది’ ప్రాస్యమునకొని యెవరో చేసినపని యిది. ఇక్కడ ‘యెటుగనన్యల లన్న శ్రీ శాస్త్రీగారి ప్రతిలోని లవసారమును’ యెటుగను సన్యస’ అని శ్రీ లవధానిగారి సవరించి మంచిపని చేసినారు ఇట్టినే మరికొన్ని వారు చేసిన తిద్దుపాటు అభినంద్యములు.

(14) ఆ 1; ప 42

‘హరిభక్తి తేనగా దు

స్తర సంసారాద్విగ గడచు సాధుజగులకున్

గరయై దివిజగణ నిరం

తర నిత్యనందమయ పదస్థితి నెనంగున్

దీని యెనంగునది? వెనుకటి పద్యమందలి కర్త ‘శ్రేయ ద్విసనివాసులు’. కనుకవారు ఎనికీరారు దాని వెనుకటి పద్యమందు కర్తగా ‘దీని’ యున్నది దాని నిక్కడికి కప్పదాటుతో తెచ్చుకొని వాక్యార్థ పూర్తి చేయవలెను! ఈ ‘మండూక పుత్తి’ మహానైయాకరణు లెటుగనుదురుగాని కావ్యరసకుల కానరు మరియు ‘నిరం తర నిత్యనంద మయ పదస్థితి దివిజగణము లందరికిని అభించునా? వారి మూత్రమే సిద్ధించునా? మరియు సారాద్విగ గడచి కర’ యొక్కే సాధుజనులు ఆ కరదాటి పోగూడదా? కనుక నా దృష్టిలో మొది 39వ పద్యమందువలె ఇందలి ‘దివిజగణ’ పదములోను ‘దీని’ తలదాచుకొనినట్లున్నది దీని పున నిరంతర అని సారము సవరించుట మేలు

(15) ఆ. 1; ప 48

‘సమగ్రశృంగారరసాధి దేవర జగద్రమణుండు మురారి యట్టి శృంగారి రసైక పాత్రమనగాఁ దగి పురరత్న మెమ్మెయిన్’

ఇక్కడ ‘అట్టి’ ‘అట్టై’ యని యుండదును ‘శృంగారరసైకపాత్ర’ అనుసారాంతర మున్నది దానిని మొదితెత్తుట యుక్తము ‘సమగ్ర శృంగార రసాధి దేవత’ను మురారిని మరల మరల ‘శృంగారి’ యని పేర్కొను పునరుక్తి యెర్రనవిదాద వేయరాదు

(16) ఆ 1; ప 49

‘ఎల్లసంతోసమునన్ ముకుందు సంయదోడులు తిత్తురి పుణ్య బామిసన్’

లక్ష్మీనారాయణుల పెండ్లికి పెద్దలై సేనలు పెట్టినవారు వారు; చతో ర్ముఖుడు పుట్టిన్నప్పుడు బాలింతను బిడ్డను బుజ్జగించిన వారు వారు కనుక ఆ యమ్మలు ‘ఎల్ల సంతోసమునన్’— ఆనందమయ సందర్శములందును— ముకుందునికి సంయదోడులు ముకుందుడు ముక్తినిచ్చ—డు అలనీలోడి అనాది నిత్యముకలు వీరు, కొత్త ముక్తులు గారన్నమాట. ‘సంతోసమునన్’ అను ఏక పదము సరసముగా అన్వయించదు కనుక ‘సంతోసములన్’ అని యుండదగును.

(17) ఆ 1; ప 50

‘హరిదాస్య సంపత్తి కరులు శ్రీకరులై.....

వై కుంఠ పురమునందున్న యేనుగులు, గుర్రములు, పురుషులు (ప్రీతి మాట ముందే చెప్పియే నది) గృహములు, రత్నములు, హంసలు, పద్మములు—అన్నిటికిని శ్రీ మహావిష్ణువుతో సాక్షాత్తుగో వరంపరగానో సాదృశ్య సంబంధమును జూపు పద్య మిది ఏనుగుల కన్యయించు పై వాక్యమునకు భావము కుదురదు తక్కిన వేటిని లేని ప్రకారము కరులకు మాత్రమే! లక్ష్మీకి గణ వాహనము ప్రేయమైనది గనుక అక్కడి కరులన్నియు ఆమె యాస్తియైనవని కవిభావమేమో! ఎట్లైనను అవి మాత్రమేనా హరిదాస్యసంపత్తి చేయునని? తక్కినవన్నియు చేయునది యింకెవరి దాస్యము? ‘హరిదాస్యలను పొత్తికరులు’ అన్న సారాంతర మింకను దిగిసిపోయిన గంటు.

కనుక 'హరిలాస్యసంపత్తి కరువులు కరులెల్ల' అను నవరణ సూచించును. హరికి లాస్యమేమియుని ప్రశ్నించవచ్చును. యుక్తమే. పార్వతీ పరమేశ్వరులకే లాస్యతాండవములు సాంతుమైనవి. కాని స్వస్థి లయముల విర్యాధికారములను బ్రహ్మ—రుద్రుల కిచ్చి వారు చేయలేని రక్షణ కార్యమును తానే యుంచుకొన్న పరబ్రహ్మ శ్రీ మహావిష్ణుని భావించి యుపాసించు. వైష్ణవులు ఆయన వ్యాపారము లన్నిటిని కమనీయమైన మధుర పుత్రముగా భావించిరి వేదాంత దేశికులు శ్రీరంగనాథ పాదుకాసహస్రమున,

'విజసంహనన ప్రసక్తలాస్యం చరతి త్వా మధిరుహ్య రంగనాథః,
పదరక్షణీ పాదనర్త మాస్మాం రసికాస్మాదమతః ఎరం న విద్యః.'
'రంగేశ్వరేణ సహ లాస్య వశేషభాజో లిలోచితేషు తవ రత్నశిలాతలేషు
మధ్యే స్థితాని కలిచి న్మణి పాదరక్షే సభ్యాన్ విశేష మమయోక్తు

మితి ప్రశమ'

అన్యారు (సంచారపద్ధతి, శ్లో 9, 31)

భగవద్గీత సుత్రమై సమాహిత చిత్తులకు తోచుట సహజ ప్రవృత్తి. అది శ్రీపులలో శాస్త్రియమై వైష్ణవులలో అలంకారికమై విలించిన దంతే ఇక్కడ వైకుంఠపురమందలి కరులు హరిలాస్య సంపత్తి కరువులు—పోతపోసిన రూపములు అని యీ సవరణ కర్తము భగవంతుని మంద—స్వతంత్ర—గంభీర నిర్భయ—రహితీయ గమనమును అందలి యేనుగులు నడక ప్రతిబింబించుచున్నవని వసుట 'హరిలాస్య సంపత్తి క్తి—అరులు=కానుకలు' అనికాని, 'సంపత్తి క్తి—కరులు= సాక్షులు' అనికాని ఉన్న పామున కుపపత్తి కల్పించవచ్చును కాని పరసముగా తోపదు

(18) ఆ 1; వచ. 54

'పాతాళంబునుబోలె విశ్వంభరోద్భవన సమస్త భోగింద్ర భోగాప్రదంబును'

ఇందు 'సమస్త భోగింద్ర' అని పాఠముండును.

ఇందే ఆశ్చర్యంబులకు ననేక ధుర్యంబును' అనునది 'నేక ధుర్యంబును' అని యుండుట న్యాయము వైకుంఠపురము ఒక్కదానినుండియే అన్ని ఆశ్చర్యములును వెలువడునని భావము.

ఇక్కడనే 'సకల భువన భూషణంబును సకల దురితనిస్తారంబును' అను ముద్రిత పాఠమునకంటె 'సకల భువన పోషణంబును సకల భవ విశేషణంబును' అను క్రింది పాఠాంతరము మేల్పెనది; దీని తరువాతి జంట విశేషణములు 'పర్వనీయంబు' 'కర్వనీయంబు' అని అంత్యానుప్రాస బద్ధములై యున్నవి గనుక.

(19) ఆ 1; వ. 57.

'భూరిభుజంగ పుంగవో—న్యాన మనోజ్ఞ భోగ గరిమంబున'

'భూరి' 'ఉన్యాన' అను రెంటిమీద 'గరిమము' అధిక ప్రసక్తము. 'తలిమంబు' అని నవరింపదగినది. తలిమము—తల్పము.

(20) ఆ. 1; వ 58.

'హేమస్తంభభుజీ ప్రదీప మణులింపేహరు'.

రెండు 'మణులు' వ్యర్తము. 'మృణులు' కావ—యును.

(21) ఆ 1; వచ 62

'విష్వక్సేనుండను మహాపురుషుండు. . . . శ్రీ మహాలక్ష్మీ గూడుకొని'

ఇక్కడ శ్రీ అవధానిగారు ప్రశ్ని చిహ్నము వేసియుండుట చాలా ఉచితము విష్వక్సేనుడు శ్రీ మహావిష్ణుని సేనాని అతని దేవేరి మూత్రవతి 'చందే వైకుంఠ సేనాస్యం దేవం నూత్రవతి సఖిమ్. యద్యేత్ర శిఖర స్పందే విశ్వమేతత్ వ్యస ప్తితవో' అని ఆ దేవత ధ్యాన శ్లోకము. విష్ణువునకు విష్వక్సేనుడను సేనాకృటి యున్నను ఇక్కడ అది ప్రసక్తము గాదు. ఇక్కడివాడు నారాయణ ప్రసాదభాజ

మండు.' అనంతగరుడ విష్వక్సేనులు ముగ్గురును ముఖ్యముగా భగవదాత్మకుడే కాని వారిని లక్ష్మీవతులనుగా ఎవరును భావించరు. కనుక ఇక్కడ శ్రీ 'సూత్ర వతిదేవి గూడుకొన్ని' అని నవరించుట అగత్యము. లేదా ఎర్రస్థ కింబమాత్రము నైష్ఠన సంప్రదాయముగూడ తెలియదనుకోవలెను. శాంతం పాపమ్.

(22) ఆ. 1; వ 63.

'పద్మనివాసిని పట్టుపు దేవులు'

శ్రీ శాస్త్రిగారు తప్పిపుల పట్టికలో 'దేవియు' అని తిద్దినారు. శ్రీ అవధానిగారు ఆ తిద్దిన రూపమునే గ్రహించినారు కాని 'దేవులు' అనునది భక్తి గౌరవమును తెలుపు రూపమే కాని అందు బహువచన వివక్ష లేదు. కన్నులో మందలి 'దేవియు' 'దేవేరు' అను బహుమాన బహువచన రూపమే తెలుగులో దేవేరియై యేక వచనమేయైనది దానివంటిదే తెలుగు 'దేవులు' కాగలదు. ఇది ఒజ్జలు, రాచవారు అను పదముల వంటిది కనుక రూపము మార్చవలెదు. మరి 'పట్నాన దేవులు' అను పాఠాంతర మున్నది దాని సూలము ఇప్పటికి నాకు సుగమము గాదు

ఈ పద్యముందే (అతిలోక నందకం బద్భుతోజ్జ్వల హేలి) అని చిప్ప గుర్తు పడుదు ముద్రితమైనది 'ఇది పూరణము' అని క్రింది సూచిక. .ది శ్రీ శాస్త్రిగారు పూరించినదికాని తలచెదను. విష్ణువందాయధములలో చక్రము ప్రధానము దానిని ప్రత్యేకముగా మంత్ర తంత్రములతో ఉపాసించు సంప్రదాయమున్నది సోడశాయుధ సంకలితముగా ఆ మూర్తిని పూజించుటయు కలదు దాని తరువాతి ప్రధానాయుధము శంఖము. 'సన పాంచజన్య ముత్కటపుః జిందము' అని యీ సీసపాదము తర్వాతి వాక్యము. కనుక 'అతుల సుదర్శనం ఒద్భుతోజ్జ్వల హేలి' అని పూరణమును తిద్దుట సంప్రదాయబుద్ధికి మంచిది

(23) ఆ 1; వ 65.

'భూరి రజోగుణ స్ఫురణ పద్మజా డనా

భువన ప్రపంచంబు పాదపుః జేయు

మహానీయ సత్త్వ సమాధి విష్ణుండనా

బొడలించు జగముల బోలుపుః దెలువ

గాఢమోగుణాకలన నీకుండనా

నొక్కట నిలింబు నుడిచి యుడంచు

గలిత గుణత్రయోజ్జ్వల వరాత్ముండనా

నెగడి విశ్వమునకు మిగిలి వెలుగుల'

ఈ పద్యమున 'స్ఫురణ పద్మజాడు' 'సమాధి విష్ణుండు' అనిసమస్తీకర ములుగా శ్రీ శాస్త్రిగారు భావించినట్లున్నది కాని మూడవ పాదములో 'కలన నీకుండనా' అని యున్నది గనుక మొదటిది 'స్ఫురణ బద్మజాడనా' అని యుండే దగును రజోగుణ స్ఫురణ భువన ప్రపంచ స్పృశి ఉపకరణముగనుక తృతీయ అందుండదగినది 'సమాధి విష్ణుండు' అని విడదీసిన చాలును ఆ యర్థము స్ఫురించును. నాల్గవ పాదమున గూడ ఈ క్రమము నిర్వహించుటకై 'ఉజ్జ్వల త నాత్ముండనా' అని యుండునేమో! అదై నత సంప్రదాయమునాడైన యెఱ్ఱునకు ఆత్మ—నరాత్మల భేదము గమనింపవలసియుండదు

ఈ నాలుగు పాదములందును 'అనాన్' అను రూపమే శాస్త్రిగా రంగీక రించినట్లు కలిసి ముద్రించినారు వాక నాగ నావుడు అను పదముల వాసన తగిలి 'అనన్' 'అనాన్'గా ఉచ్చారణలో రూపందియుండవచ్చును కాని దానికి నిర్ధారక ప్రయోగము కానరాదు కనుకనే అవధానిగారు 'పద్మజాడనా' అని అంతటను విడదీసి ప్రకటించిరి కాని తమ ికరక(59 పు) 'అనా' సు'నా' యని 'దిద్దుట కావశ్యకము కలదా?' యని తామే సందేహించిరి న్యాయమే. కాని 'పద్మజాడ' 'విష్ణుడ' అని యన్ని చోట్లను అవధారణమగు అకారమును భావించుటవలని ప్రయోజనమేమి?

ఇక మూడవ పాదము తుద అరుసున్న పెట్టుటచే తరువాతి పదము 'కలిత' యైనది వాద్యస్థిలో అది యుచితముగాదు 'గలిత (గళిత) గుణ త్రయ' అను రూపమే శుద్ధాత్మ స్వరూపమునకు తగినది అత్యు నిర్గుణము గదా. అప్పుడే 'పరాత్మ' యను దౌషవారిక వాచ్యము దానికి తగును.

(24) ఆ. 1; ప 67

'అచ్చపుఁ దలఁపొచ్చ నొక్క మఱి సర్వమునైన రమేళు పేరితి యులుఁ బలుకింపు మీఱ నెడయం దొడగూర్చుగ నేర్పు గలి నన్'

ఇందు 'ఎద' యనుచో 'సవ'యల పాతాంతరమున్నది కనుక 'ఇంపుమై తనన' అని మూలపాతము సంభావ్యము. 'అచ్చపుఁ దలఁపొచ్చ' అని మీదనే యున్నది జనుక మరల 'ఎదయందు' అనుట పునరుక్తి మరియు నలుకు 'ఎద'కంటె 'రసన'యందు పెట్టుకొనుటయే యుచితకరము శ్రీ అవధానిగారి ప్రతిలో పాతాంతరము వటి 'సవ'కాంతి మఱి 'గళనన' అప్పుడే పాఠమును సందేహించుననియే యుండదు. మీది తెల్పుట మాత్రమే కావలసినది.

(25) ఆ. 1; ప 70

'నీలమణి సుందరంబగు నిందిరా నుందరి దివ్య దేహంబునం బొదలు గాంతి ప్రవాహంబు సిగ్గున వెలుకఁ బాతన పోలికం జలకన్ వెలిమొగులు మొత్తంబులు దెసలకడ నడలు నడి తూలన్'.

ఇందిర 'హిరణ్యవర్ణ'గాని నీలమణి వర్ణగా ఎక్కడను ఎవరును జెప్ప లేదు. కాక ఈ పదనమున పరితమమైన శరత్కాల పరిణామములన్నియు విష్ణు చిహ్నములతోనే పోల్చబడియున్నవి. కనుక 'ఇందిరా నుందర దివ్య దేహంబు' అని పాఠము సవరింపవలసిను. మరియు 'రాంతి ప్రవాహంబు' తరువాత ఏదో సంబంధక పద మొకటి యుండవలెన్న లేకున్న తరువాత సిగ్గు దానికే అంటు కొనును కనుక 'ప్రవాహంబునగ్గలిక' అని కాని, వేరొక విధముగాగాని, పూర్తి చేయదును వా సూచనతో 'సిగ్గున'కు ప్రాస యొకటి దొరుకును.

ఈ పదనమందే 'బంధుర బంధూకంబుల సంధ్య సహస్ర దీప్తిం దిల కిం' అను పాఠము గూడ పూర్ణ సాసేక్షముగా నున్నది ప్రాసతోడులేక 'అవధ్య' శబ్దమును, అన్యయును లేక సహస్ర శబ్దమును తనుకులాడుచున్నది. కనుక 'అవధ్య సాంధ్య సహస్రకర దీప్తిం' అని నమూనము నింపవచ్చును.

(26) ఆ. 1; ప 72.

'నెరసిన చిక్కని యరువన్నుగద వెన్న'

ఇందు ఇరు-కవ అను రెంటితో ఒక టెక్కున కనుక 'యెఱి వన్ను గు' యని తిద్దవలయును. వెట్టుదల గలవారు దానికి తగినట్లు 'నెరసిన'లో బండిరా పెట్టుకోవచ్చును. నెరయు-నెఱయు రెండును నిఘంటువు లంగీకరించి నవే, అర్థ భేదములేక

ఇందే రెండవ పాదము మొదటి 'వెల్లకాలు కన్నులు' 'వెల్లకాలు కన్ను లు'గా నుండదగును. శరత్కాలమందు మేల్కొన్న భర్తకు నిరాజనము తెల్పుటకు లక్ష్మిదేవి క్రాలు కన్నులు చాలును. తోడుగా ఏ 'వెల్'యు రానక్కర లేదు.

ఈ పద్యము కడకటి పాదమున 'లిలాబ్ధ' యనునది 'సిలాబ్ధ' గా వడినది. శ్రీదేవి చేరి లిలాబ్ధము నుప్రసన్నమే మరి కలువలలో నీలవర్ణముగలవి కలవు గని కమలములలో కానరావు

(27) ఆ. 1; ప. 73

'సుందర మహనీయు నీల వసుధా ధర శృంగము పొల్చుబట్టుగన్'

ఇది 'పొల్చుబట్టుగన్' అని సవరింపవలసిను. పొల్చుటకు పాత్రముగా అనుటా 'మెనిసి ధరములఁ బోల్చు బట్టు' ను సుదగ్గర మూర్తులు (శ్లో. 1.176) అని

సోమయాజి గారి వలుకుబడినే వాడినారు ఏలైన గూడ పాఠవంశ పూర్వ భా మున (ఆ. 7. ప. 6) 'అంబురాళి బోల్చు బట్టుగులక దగి' దీనిని ప్రయోగించినాడు ఇదే కొంచెము మార్చి 'కాంచన భూద్రముఁ బోల్చు బాత్రమై' వారి. పూ 1 20 పద్యమున గలదు 11 ఇట్లే నృసింహ పురాణము రెండవ యాశ్వాసము 20 వ పద్యమున 'కొనియాడగఁ బట్టుగ' అని యీ వలుకుబడి రూపాంతరమే కలదు.

(28) ఆ. 1; ప 76

ఇందు 'కొండ్ కన్నెపు' అనుమాట రెండుసార్లు ఆద్యంతములందు న్నుది. రెండవది చాలు.

(29) ఆ. 1; ప 84.

'సాగర జన్య కాంతితో', 'సాగర కన్య కాంతితో' అని పాతాంతరము 30టని పరిశీలింపగా 'సాగర కన్య కాంతితో' అని యుండదగుననించును.

(30) ఆ. 1; ప 89.

'లక్ష్మి విభుమోది మత్సరము కెన్నయుఁ గఱియఁ జెట్టు గత మీ భవము తిప్పుకోవగి తాములు పెక్కుగు నిక్కమెంతయున్'

ఇది సవరింపదనాదులు అయినచియుల కీచ్చిన శాపవాక్యము 'మీభావము లప్పుడు' 'ఈ నగిది వాములు' 'నిక్కమెంతయున్' అని సవరింపనిచో వాక్యార్థము పరిపడదు

(31) ఆ 1; ప 97.

'మేదినిసురలు . జగత్సంభావ్య కోటి ప్రసాదారంభ ప్రతివా విభా సిరులు'

'కేవ ప్రసాద' అని యుండును కోటికి ఇక్కడ ప్రవేశములేదు.

(32) ఆ 1; ప 101

'అదియు సుదాత్త ఎట్టి ప్రదంబ, యట్లని శత్రుండు...'

'యెన్నన' అని యుండుకున్న తరువాతి పదుర్దన వాక్యముతో పొందదు.

(33) ఆ 1; ప 103

'భవ్య పదముం బ్రాపించువాడున్ మదిన్'

ఇక్కడ 'తుదిన్' అని యుండుట యుచితము.

(34) ఆ. 1; ప 108

'భవ్యాత్మ లక్ష్మ్య ధర్మాధ్యక్షా'

ఈ శాస్త్రిగారి ప్రతి పాఠమునందలి యావత్తులను అవధానిగారి తీసివైచి నందు కథినందనీయులు వాలుగు సంబోధనలలో మొట్టటి రెండును 'వక్ష-దక్షా' యని వట్టి క్ష కారములతోనే ముగిసినవి. తరువాతి రెండు గూడ అట్లే యుండదగును. లక్ష-లక్ష్య రెండును సమానార్థకములే అది తెలి యని వ్రాతగాదు 'లక్ష్య ను' గ్రహించి దానితోడి ప్రాస పొందికకై 'అధ్యక్ష' పదము న్నీర్పించి చేర్చినట్లున్నది

(35) ఆ 1; ప. 110.

'దను సుఖ ఖండన మండన సునిశిత నిర్వృక్ష జత్ర శోభిత హస్తా'

దీని పాఠము 'దనుసుత భండన ఖండన' అని యుండుట పాథపు

ఈ యాశ్వాసమునందు సవరింప గలిగినవి చిన్నవి మరికొన్ని గలవు. తీర్చలేనివి కొన్ని మిగిలియున్నవి. ఇప్పటికి కింతటితో విరమింతును

11. ఇది యుద్ధసమూహి వారి ప్రతిలోని పాతము. శివరామశాస్త్రి గారి ప్రతిలో 'హస్త బాత్రమై' అని కలదు కాని సంగతి దాని పాత నుది. ఈ పద్య పాతము శ్రీ తిమ్మానాథుల కోదండరామయ్యగారు చక్కగా ఉచిత ముగా సవరించి చూపినారు. (పూ. తెనుగు మఱుగులు. పు. 32, 33.)

అనంగశస్త్రేణ దృఢేన చిత్వా

శ్రీ నోరి నరసింహశాస్త్రి

పాత్రలు :

యజమాని	...	యజమానురాలు
పెద్దకోడలు :	...	పెద్ద కుమారుడు
రెండవ కోడలు :	...	రెండవ కుమారుడు
మూడవ కోడలు :	...	మూడవ కుమారుడు
పెద్ద కూతురు	...	పెద్ద అల్లుడు
రెండవ కూతురు	...	రెండవ అల్లుడు
		మూడవ కుమార్తె
నాల్గవ కుమారుడు	...	నాల్గవ కుమార్తె
రంగము :	...	యజమాని ఇంటిలో

పెద్ద కూతురు : నాన్నగారూ, ఆనలు మీ కెందుకు ఈ ఆలోచన కలిగింది?

పెద్ద కుమారుడు : నాన్నగారూ, తొందర పడకండి!

రెండవ కూతురు : నాకు తెలుసు. నాన్నగారు నవ్వుల కంటున్నారని కాదుటండి?

రెండవ అల్లుడు : మామగారికి విప్పుడూ హాస్యమే.

మూడవ కుమారుడు : నాన్నగారూ, పైత్యంగా ఉన్నట్లుందికాని కళ్లు మూసుకొని పడుకోండి.

నాలుగవ కుమారుడు : ఏమిటి, మీరంతా ఇట్లా గోల చేస్తారు?

యజమానురాలు (పెద్దమ్మాయితో) అమ్మాయి, అంతా తెలిసినదానివలె అహంభావంకొద్దీ మాట్లాడుతావుకాని, మీ నాన్నగారి సంగతి నీకేమి తెలియదు. ఆయనకు పిచ్చి నలుగురూ వచ్చి ఇంట్లో హాయిగా ఉన్నారంటే, ఆయనకు ఏదో కొత్త పిచ్చి పుడుతూ ఉంటుంది. నువ్వు మాట్లాడించినకొద్దీ ఆయన రెచ్చిపోతారు.

పెద్ద అల్లుడు : మీ అమ్మ చెబుతున్నది కాస్త పట్టిండుకోదూ, పో! రెండవ కుమారుడు : నాన్నగారూ, నాకు అర్థంకావడంలేదు, ఏమిటండి?

యజమాని : ఒరే, నీకు కూడా అర్థంకావడం లేదురా? రోజూ పురుషోత్తమప్రాప్తియోగము పారాయణ చేస్తావుగా! 'అనంగశస్త్రేణ దృఢేన చిత్వా' అంటే ఏమిరా—నీ కర్మం తెలియకపోతే మీ పెద్ద బావను అడుగు, దాని కర్ర!

పె. అ : అనంగమనే శస్త్రముచేత దృఢంగా చేదించి—అంటే దృఢమైన అనంగమనే శస్త్రముతో కోసివేసి—అన్నమాట—అంతే కదండీ?

యజమానురాలు : ఆయన నోటికి తుభమా అని మంచి మాటలురావుగాని, ఆయన న్నెవరూ పలకరించకండి. ఇవలంకు రండి.

పె. కూ. : దేని చేదించి?

యజమానురాలు : దేనికే ఈ వివరణ అంతాను, పిచ్చినారి మాటలు వట్టుకొని?

పె. అ : పెద్ద తెలిసినదానిమల్లే మాట్లాడుతావు. మీ అమ్మమాట విను. మీ నాన్నగారు జ్వరం తీవ్రంతో ఉన్నట్లున్నారు.

పె. కూ : నాన్నగారి మాటలు అసందర్భంగా లేవు జ్వరపు మాటలు కావు. ఆయన పరమశాంతంగా అంటున్నారు. సమసిసా నని— దేనిని దృఢేన చిత్వా ?

పె. అ : గీతలో ఆ అధ్యాయంలో ఈ సంసారాన్ని అశృష్టివృక్షముతో పోల్చారు. దాని రూపము కనబడవటం. దాని అంతుమేదో, దాని అది ఏదో, అది ఎలా నిలిచి ఉన్నదో, అంతా ఆగమ్యగోచరమైనదట! దాన్ని అనంగశస్త్రేణ దృఢేన చిత్వా—అపైన ఏదో దాన్ని వెదకాలట!

పె. కూ. : దేనిని?

పె. అ : అది ఏదో స్థానములు ఎక్కడికి చేరుకుంటే అక్కడినుంచి మళ్ళీ తిరిగిరాలో, అటువంటి స్థానములు దాన్ని బాగా వెదకాలట!

యజమాని : అమ్మో, ఇప్పుడు తెలిసిందా? ఆ స్థానం కోసరమని బాగా వెదకాలని నిశ్చయించుకొన్నాను—ఆ రాచిచెట్టుకు ప్రకాండ మమ్మో మీ అమ్మ!

యజమానురాలు : ఇంతకూ నేనూ అందరికీ పనికిరానిది! మీరే కావాలి ఆ అధ్యాయం పారాయణచేసే జ్ఞానులు మా నాన్న కూడా వచ్చి పారాయణ రోజూ ఆ అధ్యాయం పారాయణచేసేవాడే!—మా ఇంట్లో అందరికీ నోటికివచ్చు!—అట్లా నిర్వహించుచేసినా మా నాన్న అక్కడ క్షణమైనా పెళ్లాన్ని బిడ్డలినీ వదిలివేయవలె ననుకున్నాడా?

యజమాని బాగుంది మీ నాన్నే లోకానికంతా ఆదర్శ పురుషుడైతే భగవద్గీతలు-ఇవనిపత్తులు అన్నీ కట్టలుకట్టి మూల పారేయ వచ్చు!

యజమానురాలు అబ్బో! మహా మీరే లెండి అని ఓదివి ఆచరణలో పెట్టే వారు!

లం. కు. అమ్మా, సరేకాని గీత చెప్పేది చెయ్యనిదానికి పారాయణ చేయడ మెందుకే!

యజమానురాలు. అదే, నీకు తెలియదుకాని సువ్యూరుకో!

పె. కూ. ఒహూ, అదా? అయితే సరేకాని నాకు ఒక అనుమానం కలుగే తున్నది చెబుతారా, నాన్నగారూ?

యజమాని. ఏమిటమ్మా? అడుగు!

పె. కూ. మా కందరిో మీరంటే ఇంత ప్రేమకదా! మేము మీమీద ఉండే ఆసక్తి వదిలిపెట్టవలసిందేనా?

యజమాని. ఎవరు వదిలిపెట్టమన్నారమ్మా?

పె. కూ. మీరు సస్యసింహా, మేమంతా ఇట్లాగే వాన్నగారూ, నాన్నగారూ అని తిరుగుతూ ఉండవచ్చునా?

యజమాని. సస్యసింహా మీరూదమ్మా, నేను. మీ ఆపేక్ష వదులు కోవడ మెందుకు? ఎవరు వదులుకోమన్నారు? వదులుకోమంటే మాత్రము వదులుకుంటారా?—సస్యసింహా నే నమ్మా!

పె. కూ. పోనీ, సరేకాని మారు మాత్రం మా అందరిమీదా ఆపేక్ష వదిలి వేస్తారా? (నేను వదలివేస్తే ఒరిగే దేమిటి?

పె. అ. ఏమిటలా అర్థం లేకుండా మాట్లాడుతావు? పెద్ద తెలిసినదానికి మళ్ళీ ముందుకు వస్తావు, ప్రతిదానికి!

పె. కూ. ఏదో తెలుసుకుందామని అడుగుతుంటే, నన్ను ఊరుకోమంటా లేమిటి?

యజమానురాలు. అమ్మా, నువ్వు మీనాన్నే మహా తెలిసినవాళ్ళ కాని, నా మాట విని, ఈ పిచ్చి మాటలు చాలించి ఇవతలకు రా!

యజమాని. అమ్మా, మీ అమ్మ మాటలు వింటున్నావా? మీరంతా ఆవతలికి వెళితే, నాక దారి లేకవుతుంది. వెళ్ళమ్మా, వెళ్ళి!

పె. కూ. అమ్మా, వింటున్నావా, నాన్నగారవేదీ? మనమంతా దూరంగా వెళ్ళితే ఆయన దారి తేలిక అవుతుందట!

యజమానురాలు. అయితే ఉండు తల్లీ! ఏదో తేల్చుకురా, మీ నాన్న గారితో!

పె. కూ. నాన్నగారూ, నాకు అడిగి దానికి జవాబు చెప్పరేం?

యజమాని. దేనికమ్మా?

పె. కూ. మా అందరిమీదా ప్రేమ కోసేసుకుంటే, మీకు మాత్రము ఒరిగేది ఏమిటి, అని.

యజమాని. నేను ప్రేమ కోసేసుకుంటా నన్నావా?

పె. కూ. మరి అనంగశస్త్రేణ దృఢేన శిత్వా అంటే ఏమిటి, ప్రేమ కోసేనేయడం కాక?

యజమాని. అందులో ప్రేమకోసేయడ మేమున్నదమ్మా? ఏమి లేదే. ప్రేమ కోసేనేనే వాడికి ఉత్తమ వదం ఎట్లా వస్తుంది?

పె. కూ. ఏమండీ, నాన్నగారి మాటలు వింటున్నారా? ఆ శ్లోకాలకు మీరు ఎట్లా అర్థము చెప్పారేం?

పె. అ. సువ్యూర క్షయింపతే ఉన్నావు. మాటల కర్తం నేను చెప్పాను.

ఆ మాటలకు నేను అర్థం సరిగా చెప్పినానో లేదో మీ నాన్నగారినే అడుగు పోనీ!

పె. కూ. ఏమండీ, నాన్నగారూ?

యజమాని అతను మాటలకు సరిగ్గానే అర్థం చెప్పినాడమ్మా!

పె. కూ. నాన్నగారూ, భగవద్గీతలో ఒకచోట అర్జునుడు శ్రీకృష్ణునితో వ్యామిశ్రేణైవ వాత్సవ బుద్ధిం మోహయసీవ మే' లన్నట్లుగానే ఎగురు దిగుడు మాటలతో బుద్ధి. భ్రమపెడుతున్నట్లున్నారే.

యజమాని అంతేనమ్మా భ్రమపడేవాళ్ళంతా ఇతరులు భ్రమ పెట్టినా రనుకుంటారు!

పె. కూ. అనంగశస్త్రేణ దృఢేన శిత్వా—అనే మాటలలో ప్రేమను కోసే నేయడము లేదా?

యజమాని లేదమ్మా, లేనలేదు. అనంగమంటే వ్యామోహము మమకారము లేకపోవడము నీమీద నాకు ప్రేమ ఉన్నదే, అది నా కూతురు అని ఉండే ప్రేమ అవుతే సంగము అవుతుంది అట్లాగే మీరంతా నా కొడుకులు, నా కూతుళ్ళూ, నా మనసులు, నా మనమరాళ్ళూ, నా అల్లుళ్ళూ, నా కొడళ్ళూ—అని వ్యామోహంతో ఉంటే మమకారమూ సంగమూ అనించుకుంటుంది అందులో 'నా' తీసివేసి ప్రేమమాత్రం మిగిలితే అది సంగముకాదు సన్యాసులకు కావలసినది అనంగమకాని ప్రేమ చంపుకోవడము కాదమ్మా—దేవును పెంచుకోవడంకాదు మమ కారంతో కూడిన ప్రేమను పవిత్రంచేసి విశ్వవ్యాప్తం చేయడం. తెలిసిందా?

పె. కూ. అంతేనుటండీ? అయితే మేమంతా మీకు ప్రతిబంధకంగా ఉండడ మెందుకు?

యజమాని అంతేనమ్మా!

పె. కూ. (భర్తలో) ఏమండీ, నాన్నగారికి జ్వరపుమాట లంటిరే? (తల్లితో) అమ్మా, నాన్నగారివి పిచ్చిమాట లంటివే?

యజమానురాలు ఏమమ్మా, ఇంతసేపు ఆ పిచ్చిమనిషితో ఆలాచించి ఏం తేల్చావు?

పె. కూ. నాన్నగారు సస్యసింహమే మంచిదని.

యజమానురాలు ఇంతసేపూ విచారణచేసి తేల్చిన దిదా? మీ కిద్దరికీ మతి లేదు కాని ఇవతలికి లేదీ రామ్మా, తల్లీ!

పె. కూ. అమ్మా, నిజం చెబితే నీకు కోపము ఎప్పుడొగాని, నన్ను చంపునా వని భయంగాని, నిజం చెప్పాలంటే.....

యజమానురాలు. చెప్పు!

పె. కూ. చెప్పేదా? అమ్మా, పూర్వజన్మలో ఎప్పుడో ఏదో పుణ్యం చేసుకున్నావు కాబట్టికాని, లేకపోతేనా, నాన్నగారిని చేసుకోవలసినదానిని కాదమ్మా!

యజమానురాలు మీ నాన్నగారు మహా పుణ్యాత్ములు నేను పాపాత్ము రాలని. మరి నువ్వు మీ నాన్నగారంత పుణ్యాత్మురాలివేగా! మరి ఇంత పాపాత్మురాలి కడుపున నువ్వెట్లా పుట్టావే?

పె. కూ. అమ్మా, ప్రతిదానికి పెడర్థం తీస్తావు దేనికి? నీవు పాపాత్ము రాల వన్నానా నేను పుణ్యం చేసుకోబట్టి నాన్నగారిని చేసుకున్నా వంటిదా!

య. రాలు. ఒహూ! అంతమాత్రము నా కర్తవ్యకదా! నీవూ మీ నాన్నగారే నమ్మా, అంతా తెలిసిన పుణ్యాత్ములు!—ఇంతకూ ఆయనకు సన్యాస మిప్పించి దేశంమీద భిక్షలకుంపిరా అమ్మా!

పె. కూ. నాన్నగారు సస్యసింహా, నా ఒంటో, ఊపిరి ఉన్నానల్లా నేనే భిక్ష చేస్తాను!—దేశంమీదికి భిక్షలకు పోనక్కరలేదు.

“జల
38”:

శ్రీ కొండపల్లి శేషగిరిరావు.

య రాల . నీవు పెట్టే భిక్ష నేను చేసే భిక్ష తింటుండేదానికి సన్యాసము కూడా ఎందుకు?—అదొక మేషమా?

యజమాని నీవు చేసే భిక్ష పనికిరాదు లమ్మాయీ, అల్లడూ భిక్షచేస్తే పనికి వస్తుంది

రెం. కు మేము చేసే భిక్ష పనికిరాదా?

యజమాని మీదీ పనికి వస్తుంది నాయనా!

యజమానురాలు ఇంతకూ పనికిరానిది నేను! రాజభోగంగా ఇంతమంది ఆపేళ్లతో ఉపదారాలు చేస్తుంటే పనికిరాక భిక్ష కావలెనంటారు!—ఇంతకూ—

యజమాని పన్నెండున్నా ఎందుకు? అనదలచిన దేదో అనేసెయ్య!

యజమానురాలి . ఇంతకూ ముష్టి బద్దులు పోవు, ఏమి చదువుకుంటేనేమి, ఎంత ఉంటేనేమి!

యజమాని నే నెప్పుడూ ముష్టి ఎత్తినవాణ్ణికాదే! మా పెద్దలు కూడా ఎవరూ ముష్టి ఎత్తినవాళ్ళు ఎరిగినంతవరకు లేరే! ఏదో ఇంత ఉన్నది తిని ఉన్నంతవరకు ఇంక పెట్టి నవాళ్ళేనే అంటా!—భిక్షను ముష్టి అనే దానితో నే నెట్లా నేగితిను!

యజమానురాలి నాతో నేగలేదు, ఆ ముష్టి ఎత్తేస్తున్నది తెలిసినట్లుంది!

యజమాని అదుగో యితి భిక్షం ముష్టి అంటే నేను ఊరుకొనెదిలేదు.

యజమానురాలి కాక, మరేమిటి?

యజమాని ఛీ! మళ్ళీ అమాటే అంటావు! నేను ఇంటికి ఆహ్వానించి భిక్ష శ్రద్ధలతో పూజచేసి భిక్షచేసిన యితీశ్వరులకందరికీ, ముష్టి పెట్టినట్టే లభించావా?—ఛీ! రోజూ, వరమేళ్ళరికీ పెట్టే నైవేద్యము కూడా ముష్టిగానే పెడుతున్నావా?—ఛీ! నీ ముఖం చూడకూడదు! ఛీ!

పె కు అమ్మా లోపలికి వెళ్ళమ్మా! నాన్నగారికి కోపమువస్తే రక్షపు పాటు ఎక్కువవుతుంది!

యజమానురాలి ఏమీ మాట్లాడేందుకు వీలులేదు నోరు నొక్కుకుని ఉంటాను

మూ కు అమ్మా, నాన్నగారి సంగతి నీకు తెలుసుగా—కోపము తెప్పించ వాకమ్మా!

పె అ మామగారూ, కాస్త శాంతించండి!

యజమాని ఏమిటయ్యా, నీవు యతులకు భిక్షలు చేసిన వాడనేగా ముష్టిగానే చేసినావా?

పె అ నిజమే అనుకోండి!—లోకంలో సామాన్యార్థంలో భిక్షకూ ముష్టికీ భేదము లేదు కనుక, మీరు సన్యసించడ మిష ములేక అట్లా అన్నారు. కాని యితి భిక్ష చేసేప్పుడు ఎంత శ్రద్ధగా చేసేవారో మీకు మాత్రము తెలియదా?—శాంతించండి!

యజమాని ఏమిటి, శాంతించేది!—ఈ ఆడజాతి ఉన్నదే, మనిషికి ఎంత అశవ్యం కలిగిస్తుందో నీకు తెలియదు మగవాళ్ళే సిగ్గులేక, సన్యసింపే దైర్యాలు లేక, ఈ ఆడజాతికి కట్టుబడి ఉంటున్నారు!

పె అ నిజమే. మీ పెద్దమ్మాయి నన్ను రోజూ చంపుతుంటున్నది నేనూ మీతోపాటు సన్యసించేదా?

యజమాని . (శాంతించి) ఏమే అమ్మాయి, ఏమంటావు?

పె కూ నాన్నగారూ, సన్యసగడ మెందుకు?—వారికి సన్యసించవలెనని ఉంటే ఈ క్షణము సన్యసించమనండి! నే నింత అడ్డుపెట్టను

పె అ. ఏమంటి! సన్యసించేముందు భార్య అనుమతి కావలెనంటారు నాకు! మీ అమ్మాయి అనుమతి వచ్చింది. కాని మీకు అత్తగారు అనుమతి ఇచ్చేట్లు లేరే!

యజమాని . సన్యసించేవాళ్ళకు ఈ బోడి అనుమతులు అవసరంలేదు. తల్లి అనుజ్ఞ భార్య అనుమతి కావలెనని లోకంలో చెప్పుకొనే మాటలు వట్టి బూటకాలు!—ఏళ్ళ అనుమతులే కావలెనంటే లోకంలో సన్యాసాశ్రమమే ఉండదు

పె అ లోకమంతా, సండితులతో సహా, అట్లా అంటుంటారేమండీ?—అంతా తప్పినా?

యజమాని అక్షరాలా! వేద శాస్త్ర వచనాలమీద ప్రమాణములేని వాళ్ళు చెప్పే మాటలవి! య దహరేవ నిరజేత్ త దహరేవ ప్రవ్రజేత్ అని శ్రీతి ఒక చెన ఉద్దేశిస్తూంటే, ఈ బోడి అనుమతు లేందు కయ్యా, విరక్తి కలిగిన వళ్ళక!

పె అ తెలియక అడుగుతున్నాను శ్రీ విద్యారణ్యులు ప్రసంగ శంకర విజయములో శంకరులవారు మాత్రమే సన్యాసంపొందినదానికి, మొసలి ఎల్ల కోవడము ఇత్యాదులు జరిగెట్లు, చేసేవారని ఉన్నదిగదండీ?

యజమాని అదేకాదు అక్కరలేని మాత్రమే జ్ఞులై మోగించుటకాదు. అందులో ఇంకా చాలా ఉన్నవి వరకాయ ప్రవేశము, రాజవత్సలతో భోగించుట, తల్లికి ప్రేత కర్మాధికము చేయడము, వ్యాస జ్ఞుని లకు శ్రాద్ధ భోజనమునకు రప్పించుట—ఇంకా ఎన్నో అసందర్భ విషయాలందులో ఉన్నవి శ్రీ విద్యారణ్యులవారివంటి ప్రామాణిక పురుషు లట్టి రచన కానివి ఉండర

పె అ అయితే సన్యసించదలచినవారికి ఇంకొకరి లనుమతి అవసరము లేదంటారా?

యజమాని నేను కాదు అనేది బ్రతి అంటున్నది!

పె కూ ఏమండీ, ముందు సన్యసించేది, మీరా మా నాన్నగారా?

పె అ ఇడియట్, ఊరుకో! నీ అనుమతి వాకేమీ అక్కరలేదు నాకు బుద్ధి పుట్టినప్పుడు సన్యసిస్తాను!

యజమాని . బుద్ధి పుట్టి నప్పుడుకాదు, నాయనా, విరక్తి పుట్టినప్పుడు. య దహరేవ విరజేత్—

మూ కు . బావా, నీవు సన్యసిస్తావా? నీకు మా అక్కయ్య భిక్ష చేయ కూడదు కదా!—మేము భిక్ష చేస్తామంటే!

రెం కు మేము కూడా, బావా!

పె కు . మేము కూడా, బావా!

రెం కు మేము కూడా బావా!

మూ కూ నేనూ, బావా!

నా కూ నేనూ, బావా!

నా కు : ఏం బావా! నీవు సన్యసిస్తే వందనము చేయనలెదా?

రెం అ మామగారికి భిక్షచేసేది ఒక పెద్దమ్మాయిగారే ఎరె, అన్నగారికి అంతా భిక్షచేసేవారే!

పె కూ ఇంతేనా!—ఈ సంగతి తెలిస్తే మా పెద్దమ్మాయి మాత్రము గంతు వేసి చేయదూ?

యజమాని అవును సన్యసనావచనే వండుతుందవ్వారు. ఏమో నాయనా! నీకే ఆ మహద్దైత్యర్యం పట్టుతుందేమో!

పె అ అదే అలోచిస్తున్నాను. నేను వద్దన్నా, మీ అమ్మాయి నాకు సన్యాసము బలవంతాన ఇప్పించేట్లు ఉన్నది!

యజమాని నాయనా, సన్యసించే విషయము సన్యాసాలలోకి దింపబోకండి. కొన్ని మహత్తర విషయాలను భక్తి ప్రదలతో ప్రస్తావించవలె, ప్రప్రజనము అటువంటివాటిలోనిది.

“ పల్లె ”

శ్రీ కొండపల్లి శేషగిరిరావు

యజమానురాలు : అమ్మాయి, ఊరుకో! ఈ పిచ్చాయనను బాగానే అడుగు తున్నాడు అడగనీ!

పి. అ చెప్పండి. అంతా వింటాము!

యజమాని : మీ అత్తగారే ఉన్నదనుకో! అవిడను నేను వివాహము చేసు కుని 50 ఏళ్ళ దాటినది కొడుకులు, కోడళ్ళు, కూతుళ్ళు, అల్లుళ్ళు, మనుమలు, మనుమరాండ్రూ—ఈవిధంగా సంసారము వృద్ధిచెసది. ఒక్కొక్కరు కలిసినకొద్దీ ఒక్కొక్కరకన్నెన ప్రేమా, దానితో పాటు మమకారమూ వృద్ధి అవుతూ వస్తున్నది—ఊరుకుంటే ఇంకా పెరిగిపోతుంది

పి. అ అవును ఇంకలో కన్న మేమున్నది?

యజమాని ఒకవిధంగా చూస్తే అదీ మంచిదే సాధ్యమంటే ఇట్లాగే ఉంటుందనుకో!

పి. అ అవును.

యజమాని : నా కీ మధ్య జబ్బు చేసినది కదా! ఇంకా ఎంతకాలమని జీవించ గలను!

పి. అ ఏమంత జబ్బు?—ఎంత కాలమైనా జీవించవచ్చు!

యజమాని : ఈ బులుబుచ్చికపు మాటలు కట్టి పెట్టు! మీరంతా ఇప్పు డెందుకు వచ్చారు? నేను శాశ్వతంగా జీవించేవాణ్ణియితే మీ అత్త గారు తెల్లగ్రాము లెందు కిచ్చించినది? మీరంతా వచ్చి నా జబ్బే మయినా నయము చేశారా? నీ వన్నట్లు ఎంత కాలమైనా జీవించ వచ్చునని శాశ్వతంగా జీవించమ గదా!

పి. అ అవునునుకోండి! రెండో కారణము చెప్పరేమి?

యజమాని నేను చెబుతున్నదే అది. అనంగత్వము తెచ్చుకోవలెనంటే పక్క బిగబట్టి ఎప్పుడో ఒకసారి నిశ్చయం చేసుకోవలె! లేకపోతే ఈ సంగము సంగముగానే ఉండిపోతుంది—అది వదలిన తర్వాత గదా 'తత. వదం త త్తరిమారి, తవ్వవో' అనేది జరగడము?

పి. అ ఉపాసనాదులవల్ల నైర్వాణము రావలెగాని దానికి బలవంత మెందుకు?

యజమాని : నీవు కొన్నాళ్ళ సిగరెట్లు కాల్చేవాడివి జ్ఞాపకమున్నది గదా అ అభ్యాసము పోగొట్టుకోదానికి నీ వెంత సతమతమైనావో జ్ఞాపక మున్నదా?

పి. అ జ్ఞాపక మున్నది అది దురభ్యాసము కాబట్టి దాన్ని పోగొట్టుకోదానికి నేని రోజులు తద్బిబ్బులైనాను.

యజమాని : అది సరేగదా! వెదవ సిగరెట్లు కాల్చే అభ్యాసము మానడానికి అంత ప్రయత్న మవసరమైతే, యాభైఏళ్ళ పైకాలంనుండి క్షణ క్షణమూ బహిష్కారముగా వృద్ధి పొందుతూ తప్పుకొన్న ఈ మమ కారము దానంతట అది జారిపోతుందా?

పి. అ : జారి పోవితే బలవంత బ్రాహ్మణత్వ మెందుకు, అంటాను. నుం ముగా ఇట్లాగే కాలక్షేపము చేయవచ్చుగా!

యజమాని మనము కూడా ప్రయత్నము చేయకపోతే కలితము పునరపి జననం పునరపి మరణమే.

పి. అ : ఈ సంసారము ప్రణమయిలె మిమ్మేమైనా బాధపడుతున్నదా కోసినేయడానికి?

యజమాని : ఈ ప్రణ మున్నదే పెరుగుతున్నకొద్దీ ఛక్రిలింగితలుపెట్టి సంశోషము కలిగిస్తుంది. భగవద్గీత ఉన్నదే, పట్టి నిరులూ ని యదాలూ చెప్పే గ్రంథం కాదు అమభవానికి ఉపయోగించే గ్రంథము! అందుకనే అది వృక్షముతో పోలి దృఢమైన శస్త్రముతో సరికి చేయమంటున్నది గీతాకారునికి నీదోటివాళ్ళ సందేహాలు కుండుగ తెలు

మను కాబట్టే తెగింపు చేయమని ఉద్బోధిస్తున్నాడు—పురుషోత్తమ ప్రాప్తియొగము రోజూ వినిపిార్లు పారాయణ చేసినా ప్రయోజనము లేదేయి!—వ్యాధి తుదరవలెనంటే బాషధమ సేవిస్తే కుడారు తుండా, లేక అది చేతులో పెట్టుకొని బిషధము బిషధము అని తాత్రింబవళ్ళా బసంచేసుకుంటూ ఉంటే వ్యాధి నయమవుతుందా? ఇప్పుడు గీతార్థము వోధవడ్డదా?

పి. అ నాకు తెలియక కాదు అంటున్నది. నిజమే నాకు ఒక సందేహము మనస్సులో ఉండి ఈవిధంగా దొంక తిరుగుడుగా అన్నాను

పి. కు : అక్కయ్యా, ఇంతకూ బావా నాన్నగారూ నిదాధిపారానికి వస్తు న్నట్లున్నారు

యజమాని : నీవు సస్యసించడమే కర్తవ్యమందావా?

పి. అ : నే నవడం కాదు పురుషోత్తమ ప్రాప్తియొగముతో శ్రీ కృష్ణభగ వానుని వాక్యాలనుగూర్చి మాట్లాడుతున్నాను.

యజమాని : ఏమన్నాడు?

పి. అ మరి విను తెలియదానికి పెద్ద సంస్కృత భాషాన్వయము అక్కర లేదు.

నిర్మానమోహో జిత సంగదోషి

అధ్యాత్మ నిత్య వినివృత్త కామాః,

ద్వంద్వై ర్విముక్తా స్సుఖ దుఃఖ సంశ్లేషః

గచ్ఛం త్యమాథాః పది మవ్యయం తత్.

అనంగ శస్త్రముతో సంసార వృక్షాన్ని ఛేదించి ఆపైన వెదకగ్రాస్త మయ్యే పదమది!—గీత చెప్పింది అంతే అందులో సందేహము లేదు.

రెం. కు : నేనూ రోజూ పారాయణ చేస్తున్న ఈ అధ్యాయములో ఉన్నది ఇంతకూ నవ్యాసమా?

పి. అ సన్యాసము కాదు సస్యసించిన తర్వాత దాగా వెదకగా ఎప్పటికో సిద్ధించే పదము!

రెం. కు : గీతాధ్యాయాలలో చిన్నదనీ—20 శ్లోకాలే ఉన్నది గదా!—అంతామంచి డంటాకనీ నేనూ పారాయణ చేస్తున్నాను

యజమాని : మా మామగారూ పారాయణ చేసేవాడు మీ అమ్మకు నీమీద అందుకనే ఎక్కువ చక్కపాతమేమో! మా మామగారివే ఈ జన్మ ఎర్పినావేమో!

యజమాని : అంత గొప్పదా?

పి. అ : గొప్పదే సందేహములేదు చివరి శ్లోకానికి శంకర భగవద్వాడుబా బాష్యము వ్రాస్తూ, ఈ అధ్యాయములో సంక్షేపముగా శేవం గీతా తాన్త్రమేకాక, 'కింతు సర్వశ్చ వేదార్థ ఇవా పరి నమాస్తః' అంటూ ఇది సరిగా తెలుసుకున్నవాడే బుద్ధిమంతుడూ కృతకృత్యుడూ అని సెలవిచ్చాడు!

యజమాని ఇంతకూ నీవు నీ సందేహమేదో అడగక పోతివి! ఏమిటి?

పి. అ : ఏమిలేదు. అ—ఏమిలేదు మీకు ఎంత అనంగమము సాధించవలె నని కోరిక ఉన్నా, మీకు మా అందరిమీదా ఎంత మమకారమున్నదో నాకు తెలుసు. మా మీదనే కాదు.

యజమాని : మరి?

పి. అ : మీకు వ్రాసిన గ్రంథాలమీద కూడాను.

యజమాని : అవును. నా రచనలలో తోపాట మాసనవాళ్ళమీద విస్తృతమైనా కోపించావా? కాని మంచి భాగాలను వికృతంగా ప్రదర్శించి కువిమ ల్కలు చేసినవాళ్ళను వోటికి వచ్చినట్లు తిట్టడాడ్యే. నిజము. కోపము

మానవుని బాధ ... కుష్టు రోగము

కుష్టుము భయంకరమైన వ్యాధి యని చాలాకాలముగా ప్రపంచ మెరిగినది. చిక్షే సంబంధ అనుభవమువల్లనే అంటువ్యాధి అనవచ్చును. అది మెల్లగా ప్రబలించుచున్నది. వారి యోజనతో వక్కుచి బాధధముల నన్ని వాటిని తండించవచ్చును.

ఈ వ్యాధియొక్క మొదటి ఆనవాల దేహముందు ముఖ్యముగా కేపురిపై విచ్చుదును. చిన్న కురుపులు లేక పొడలు, ఇవి ముక్కు నందును, మరేతయందును తొడలలోను విచ్చుదును. వీరు దేహ మంతయు 'బట్టకొనును. కురుపులు పెద్ద పుండుగా మారును. కుష్టుము నొండును బాధా నీటిండును. అందరినై నరములు ఆ వ్యాధికి లోనై తన తక్కిన పోగట్టుకొనును. సామాన్య బాధ కూడ విచ్చువచ్చును.

చర్మ సంబంధము :—చేయముపై ఎల్లవి వర్షముగల పొడలు, దున్నులు విచ్చుదులు, వాడుపు, బాధ, శిష్టి మొదలైనవి. నరములు సంబంధము :—చిడతలు, బొట్టలో తిమిరులు కలుగుట, దురసేరు, నల్ల అవయవ ములలో వ్యాపించి రక్తమునందు కలిసి మరు కలుగజేయును. మాదిలో పొడిమిగు : బాధ యందు లడుగు. చేతిచేతు ముడుచుకొనుట, ముక్కు ఒండలములు మొదలై నవి. అన్ని సుఖంభము :—పొడమునందు కల్లుపు పుండు విచ్చుదులు, రాళ్లు, చేతులు. ప్రేగు తగులు, చూచువారికి విషుగు జెందినట్లు మరొకప్పు బాధలు యుండును.

కుష్టుమునకు అనేక జీవధములు తయారు చేయవచ్చునది. ఇందు తయారు చేయుటకు ప్రయోగపడుచున్నాము. పూర్వముననే హిందూదేశమున మౌలికము నీటి ఆయుర్వేద బాగమున కుష్టురోగము నకు బాధధము నీటిపట్టుబడి జయము : హిందూకు వచ్చుచున్నది. నీటిలో మామొక్క "మేల్ మాయిల్ మందు" మిక్కిలి శ్రష్టి పైన మూలకల వర్షరాలతో నీర్తి ఆయుర్వేద బాగము ననుసరించి మా మొక్క 'మేల్ మాయిల్ మందు' తయారు చేయబడుచున్నది. ఈ కలిపి వ్యాధివల్ల బాధుడు మానవులు మా 'మేల్ మాయిల్ మందు' ను పెరించి బాగుపడి ధిగవత్ కృపకు పాత్రులగుదురుగాక.

సిద్ధ దాతల్ కే.టి. కృష్ణమూర్తి ఆచార్యగారి
మేల్ మాయిల్ మందు
ప్రపంచంతో ప్రఖ్యాతిగాంచిన మేహ, కుష్టు రోగ నివారిణి

—: వివరములకు ప్రాయండి :—
కే. టి. కృష్ణమూర్తి ఆచార్య అండ్ సన్సు,
5/22, మేల్ మాయిల్ (వయా) కాటూడి (N. A. Dt.)

ఎచ్చినప్పుడు భక్తుడ ఉన్నవాళ్లలో ఎవరిని అనలేదు? నీకుమాత్రము తప్పినదా! అప్పుడు పప్పుడైనా, ఎవరు కాకపోతే చాటున ఉన్నా?

పె. అ : అంతా మారుపు మమకారానికే తార్కాణము అంటారు. తీరా నన్నునీచి, తులీయార్లు నిండునూలుకు తట్టుకోలేకపోతే మరీ ఏ మిథునండా అని నా భయము— దావనండా చెప్పినందుకు కోరిక కంటి.

యజమాని : కోరిక పెంపూ: రక్తమునందు మాట అచ్చునై! అరొత్త పరిమళ నిర్మలావేషా లని నీ భయము, అంతేదా!

పె. అ : సరిగా జరిగి!

యజమాని : అంతే గాన: మాత్ర మవి అతోచించలే దంటావా? ఈ ఉన్నా కలిగియుంటినుంటి మళ్లీ మళ్లీ ఆలోచించిన దా!

పె. అ : ఎంత ఆలోచించినా సన్యాస సతమునీడ వ్యామోహము కలిగినదికాదు అనవచ్చునగా ఆత్మసంపా దేసుకుంటామేదా!

యజమాని : అంతే మించి అంతా! సన్యాసముంటే ఏషులరయ్యాన్ని నరల దామి కూ! వాటిలో భగవత్తుల వాస్తవ్యుడూ లేదు. నా అనుచులు ను దానికే భవార్థన చేశానుకాని భవమునీడ వ్యామోహము ఎప్పుడూ మరగదు. ఇప్పుడు చీక కొత్తగా రుచి గదా!

పె. కు : ఇప్పుడా మీరు భవార్థన చేయునలసిన అవసరములేదు.

యజమాని : చికి పుత్రులైనా ఉన్నది. ఇంకా సంతానము వలననని కాంక్ష సంతులనంబూరా నాకు?

పె. కు : అదీ అప్పుకుంటాము. ఉండును.

యజమాని : ఇది విగతము దానిమీద—ఇది చిన్నవాళ్ల దగ్గర ప్రస్తావించ దగినదికాదు కానీ ఇప్పుడు తప్పుడు యోగిని అచ్చెయిలో ఉన్న పుండే వివక్షిత్వము నిలుపుకోగలిగినాడు. ఇప్పుడు కామాంధుల కృతాదా?

పె. అ : అది ఎవరమూ అనదు.

యజమాని : అని! అది అంత తేలికది కాదు. వార్తకము ఏస్తే వామనాంగ పోతుందనుకుంటారు మీరంతా! సేగు విడిచి చెబుతున్నాను. బొంగిలో సాగిరి ఉన్నవాళ్లూ అది పోరు. తగ్గుతుంది. స్వర్గీయము చెనుకోవ డము తేలిక!

పె. అ : మా కెవరికీ ఆ విషయము సంభాము లేదు రెండి!

యజమాని : కాదు. ప్రస్తావించాపు గనుక క్రమంగా వీరు. శాస్త్రజ్ఞులకు ఆ విషయ తెలుసు. వానన ఉన్నదే బలవత్తరమే నది. అందునర్థనే సన్ననించిననాడు భార్యను చూడగూడదని నియమము చేశారు. ఒక్క సారి ఆ వ్యామోహవడిలే ఆరూఢపతికు దప్పలాదు. పాపము, హిందు రాజా చూడండి, అన్ని సంవత్సరాలు నిగ్రహించుకొని ఉండి, ఒక్క నాడు మాద్రీ మోహనీటీ వలకై ప్రాణాలు పోగొట్టు కున్నాడు. అయినా పాండురాజు భిక్షుడు కాలేదు. నన్నానీ అయితేనో, ఆరూఢపతికు దైవితాదు.

పె. అ : మీ మామీయము భయపడవచ్చు లేదు. మీ పుత్ర పుత్రికాదులనునా మీ గ్రంథజాతమునీడనా మమకారము సంగతే ఆలోచిస్తున్నాను.

యజమాని : నీవు చెప్పేది కాదును. కాని అవి పలికటము తేలేవు. వాటము యోగభిక్షుల రావచ్చు!—అది రాదనే ధైర్యము దాకురేను. 'అరొ పదం త త్పురిమార్గితవ్యం' అన్నాడు. బట్ట బట్టలో, అందులో నా ఫల్గుమ వయస్సులో అది సిద్ధిస్తుందంటావా?— నా భా ధైర్యము లేదు.

పె. మా : మరి ఏమి తాళము ?

యజమాని శ్రద్ధగా వ్రేయ్యించి కూడా సిద్ధి పొందలేనవాడు యోగ భ్రష్టుడనబడతాడంటూ, అట్టి యోగి భ్రష్టుడై చిన్న భ్రమునలె నాశనము పొందడని, ఉత్తమ లోకాలలో నశించి ఉత్తమ జన్మ లెత్తి ఆ పైన,

పూర్వాభ్యాసేన తేనైవ
హ్రీయతే వ్యవశో వినః
జిజ్ఞాసు రసి యోగ్య
శబ్ద బ్రహ్మలివర్తతే

అనేక జన్మ సంపద్య
స్తోత్రయాతి పరాం గం
పార్వ నై హేహ నాముత్ర
వినాశ స్తస్య విద్యతే

సహి కల్యాణ కృ త్కృత్తి
ద్దుర్గతిం తాత గచ్ఛతి

అనే భగవాను ఒభయ మిచ్చినాడమ్మా!

పె కూ అయితే అమ్మా, నీవు నాన్నగారి వన్యాసానికి అడ్డపడడము మంచిది కాదనుకుంటానే!

పె అ . నాకూ అదే తోస్తున్నది

పె కు నాన్నగారికి ఇంత పెద్ద వయస్సులో కలిగిన ఈ కోరికకు మరమంతా మనస్ఫూర్తిగా తోడు పడడము మంచిదనుకుంటాను

రెం కు నాకూ అదే తోస్తున్నది

మూ కు అంతా సత్యంలే నాడే మున్నది? నే నీ మధ్య వ్రాసిన నవల చదివి దిద్దు తా రనుకున్నాను

యజమాని ఇప్పుడు మాత్రము దాని కభ్యంతర మేముంటుంది! కొడుకులూ కోడళ్లూ, కూతుళ్లూ, అల్లుళ్లూ ఎవరు భిక్ష చేసినా చేస్తూ పెళ్ళిగా భగవద్దా సమముతో కాంము గడవవచ్చు!

పెద్దకొడుగు అందుకు అత్తగారు మాత్రము కాదంటారా?

రెండవ, మూడవ కోడళ్ళు ఎందుకుంటారు?

కూతుళ్ళు అందరూ : నాన్నగారు వాస్తీకులుగా ఉంటే భగవద్దక్తి కలిగించి నది మొదలు అమ్మే! అమ్మ ఎందుకు కాదంటుంది?

రెం అ అత్తగారికన్న భక్తి ఎవరికీ లేదు.

నా కు అమ్మా, ఏము రావు నీవు?

యజమానురాలు అంతా ఆయనకు వీధో మహద్వైశ్యభ్యం కావలెనంటే, నే నెందుకు అడ్డుపడవలె, అడ్డువద్దా ఆగుతుంది గమకనా?

యజమాని . అబ్బా! నా మనస్సు ఎంత తేలికవడ్డది. మీరంతా ఏకగ్రీవంగా ఒప్పుకుంటే!

పె కు . నాన్నగారూ, వన్యాసానికిముందు ఏమి చేయవలె?

యజమాని : నాయనా, దానికి చాలా తరంగ మున్నది నీవు, మీ పెద్దబావా వెళ్లి మన యాజ్ఞ కులను పిలుచుకొని రండి! ఆయనవల్ల ఈ తరంగ మవుతుందో, మరి ఒకరిని పిలవవలె? కనుక్కుందాము ఆయనవల్ల నవుతే, ఏమేమి సంభారాలు కావలె? జాబితా వ్రాయించి సిద్ధము చేయండి. భరువాలో వెయ్యి రూపాయలున్నవి, మొన్ననే నా నవలల రాయల్పక్షింక పంపించారు—రేపు నేనూ మీ పెద్దబావా కలిసి వెళ్ళి గురుస్వాములవారి చెవినిచేసి వారి అనుజ్ఞ తీసుకొందాము—ఈ సన్యాస ప్ర కీయమైన తర్వాత వ్రణావేదేశానికి వారి పాదాలు అశ్రయించ వలె!

పె. కు . అట్లాగే నాన్నగారూ! బీరువాలో పైక మక్కడలేదు. నా డగ్గర వదు వందలు ఉన్నవి.

రెం. కు : నేనూ ఐదువందలు తెచ్చాను

మూ కు : నా వడ్డనూ వెయ్యి రూపాయ లున్నవి.

పె. అ . మీ పెద్దమ్మాయి కూడా ఆరువందలు తెచ్చినది పైలానికి లొంగర లేదు.

యజమాని కాబట్టి అవిడగారు తెల్లగ్రాములు ఇప్పించినది కనుక నాకో వాచ్చు తగ్గునస్తే ఖర్చులకందరూ సిద్ధపడి వచ్చారన్నమాట!—సంత డబ్బులా, అప్పులా?

మూ కు ఆదంతా మీ కెందుకు? కావలసినది ఖర్చు చేయండి

రెం కు కొంత జీతము, కొంత అప్పు. ఏదయితే మూత్ర మేమి?

పె కు : నేను అప్పు చేయలేదండీ!

పె కూ . మీ పెద్దల్లాడికి అప్పనేది లేకుండా ఉండదు బట్టలకొట్టో అడిగి చేబదులు తెచ్చాను.

యజమాని : మరో బాగున్నది! ఇట్లా అప్పులు చేస్తూవుంటే మీ లెట్లా కాపురాలు చేస్తారమ్మా తల్లీ!

పె కూ ఇప్పుడు చేయడమూ లేదా?—ఇట్లాగే

యజమానురాలు మీరు అప్పులు చెసిన పైకా లెందుకరా! ఇంట్లో బీరు వాలో పైక మున్నది గదా! ఎదే ఖర్చులకు వాడండి!

పె కూ చూచారా మా అమ్మకున్న ఎఱుగారీతనము పాన కవరికీ లేదు.

యజమానురాలు ఇప్పటివరకు వార కొడుకుల పంపాడవనిద ఏమాత్రము ఆధారపడలేదు వారి పుత్రులమీద వచ్చే డబ్బు వాకు నిలిపికపోదు ఈ కాస్త భాగ్యానికి మీ అందరి డబ్బులూ ఎందుకు? ఇంట్లో బీరు వాలో డబ్బే ఎర్బులకు వాడండి!—అయ్యోరా పెద్దవాడా, తీసుకో!

పె కూ ఇప్పుడు డబ్బెందుకమ్మా? తల్లి కులతో మాట్లాడి వచ్చిన తర్వాత గదా!—నాన్నగారూ యాజ్ఞకులను పిలుచుచుని వస్తాము.

పె అ : వెళ్లి పిలుచుకొని వస్తాము.

యజమాని : మంచిది సాయంకాలము రమ్మనమనండి. అప్పుడయితే తీరికగా మాట్లాడవచ్చు!

పె అ . అట్లాగే!

(పెద్ద కుమార్తెదూ, పెద్ద అల్లుడూ బయలుదేరి వాకిటి దాకా వెడతారు)

యజమాని వాయనా!—

పె కూ : (బిగ్గరగా) నాన్నగారు ఎందుకో పిలుస్తున్నారు!

పె కు . ఏమి నాన్నగారూ?

పె అ ఏమన్నా చెప్పవలసివ దున్నదా?

యజమాని : అదికాదు. మీరంతా ఇట్లా అప్పులు చేస్తూ ఉంటే ఎట్లాగా అని ఆలోచిస్తున్నాను

పె అ : ఆ ఆలోచనలు కట్టపెట్టి మీరు శాంతంగా ఉండండి!

మూ. కు . వాళ్ళు వచ్చేలోగా నా నవల చూస్తూ ఉండండి.

యజమాని . నీవు తెచ్చిన వెయ్యిలో అప్పెంత?

మూ. కు . ఎనిమిది వందలే.

యజమాని . సిదో?

రెం. కు . మూడు వందలు అప్పు.

యజమాని . ఇట్లా అయితే ఏ నాయనా? నా సంపాదన లేకపోతే మీ రేమైపోతారు? ఎంత అవస్థపడతారు? మీరొక అమ్మ నెట్లా పోసిస్తారు? నాకు భిక్ష తెట్లా చేస్తారా?

పె. అ : అవన్నీ మీరు పట్టించుకోవోకండి!

యజమాని . అరే చూస్తూ ఎట్లా పట్టించుకోకుండా ఉండగలను!

పె. అ : ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నారు!

యజమాని . అదే! నీవు ఆరూఢపతితుల సంగతి ప్రస్తావించావు గదా! దాని సంగతే!

పె. అ : యోగభక్తుడు ఆరూఢపతితుడు కాదంటిగి.

యజమాని : అదే ఆలోచిస్తున్నాను. నిజమే. కాని మీరంతా ఇట్లా అప్పులు చేశారని తెలిసినంతనే ఎట్లా బాగుపడతారు, వాళ్ళ అమ్మను ఎట్లా పోసిస్తారు, అని ఆడుబ్బాపడితినేనానంటివానికి ఏమైనా యము వదులుతుందా అని సందేహం కలిగినదోయి. అదిగాక మూడోవాడు తన వలతి దిద్ది పెట్టునున్నప్పటికీ, నేనిమధ్య వ్రాస్తున్న శాశవాహనం కాలపు నవల పూర్తి చేతామా అనే ఊహాటం కలిగింది అది రూపామా అంటే, శాలివాహనుని గతావస్థతీతి ఆధారంగా వ్రాస్తున్న కేవల శృంగారమయమైన పరికాత వలం!—ఏం జేసేది!

పె. అ : అయితే పూర్వకాలపువాళ్ళ ఏమైనా అలోచిస్తే, మీకు నాలుగవది నవల రైషణ అనండి చెప్పు అంటారా?

పె. కొడలు . దాన్ని కావై షణ అంటే బాగుంటుందేమో!

యజమాని : బాగా అన్నావు తల్లీ!

(బయటనుండి పోన్ము అని కేక).

యజమాని . ఉత్తరాలు ఎక్కడినుంచిరా?

పె. కు : ఒక్కటే ఉత్తరం, పెదనాన్న వ్రాశాడు. ఇదుగో!

యజమాని : (అనందం విడిసిన దేహంతో) చదువు నాయనా, చూచారురా పెద్దనాన్నకు స్వయంగా కర్మలు ఆవరించడంతో శ్రద్ధ లేకపోయినా, ఏమి వ్రాశాడో! 'తమ్ముడా, నీవు కర్మక్షిప్తి నీవు సోమయాగం చేస్తే బాగుంటుంది' అని వ్రాసి, తాను దగ్గర ఉండి అంతా నిక్రమంగా జరిగేట్లు చూస్తానన్నాడు.

పె. అ : మీరు యజ్ఞము చేయదలిస్తే మేము తెచ్చిన దబ్బంతా యజ్ఞదక్షిణగా తీసుకోండి!

పె. కుమారుడు . నాన్నగారూ, దబ్బు కేమిగాని, ఈ అస్వస్థతలో యజ్ఞదీక్ష శ్రమకు తట్టుకోగలరా?

(అంతా నందడి దాక్కురుగారు వచ్చారు అంటూ. దాక్కురు వచ్చి యజమాని వెళ్ళివద్ద జుత్తీలో కూర్చుంటూ)

దాక్కురు : మీరంతా ఎప్పుడూ వచ్చారయ్యా? హా! ఏమిటి?

(అందరూ ఒకరి ముఖాలు ఒకరు చూచుకుంటారు.

కౌంఠెము నిభృద్ధము తర్వాత)

పె. అల్లుడు . మామగారిని చూడడానికి వచ్చాము జబ్బు చేసినదని.

దాక్కురు : మీ మామగారికి జబ్బు చేసినదా, నాకు తెలియకుండా?

(అందరూ ఒకరి ముఖాలు ఒకరు చూచుకుంటారు)

పె. కు . ఈమధ్య జబ్బు చేసినప్పుడు మీరుకాదా చూచినది!

దాక్కురు : మీ నాన్నగారికి జబ్బు? ఒకప్పుడు కళ్ళ తిరిగినట్లున్నదన్నారా బ్లడ్ ప్రెషరు చూచాను. ఏమిలేదని చెప్పినానే!

యజమానురాలు . మీరు మేము అదైర్బపడతామని చెప్పక దాచినారని నేనే! పిల్లలను రమ్మని వైర్లు ఇప్పించాను లేదే. ఆరోజు వారు 'పైత్యంతో' ఎంత బాధపడ్డారో చూచారుగా!

దాక్కురు . బాగున్నది. మీ కిద్దరికీ పిల్లలను చూడవలెననిపించి ఈ వంక పెట్టి పెరిగ్రాములు ఇప్పించి అందరినీ గాభరగా రప్పించారన్నమాట!

పె. అ : గాభరా ఏమిటిలేండి, పెద్దలు గదా!—ఇప్పుడు యజ్ఞము చేయవలెనని ఆలోచిస్తున్నారు.

పె. కు . దాక్కురుగారూ, మీరు చెప్పండి యజ్ఞదీక్షకు నాన్నగారు ఈ స్థితిలో తట్టుకోగలరా? పది పడకొండు రోజులు నియమము పాటించవలె!

దాక్కురు . మీకు నిజంగా యజ్ఞము చేయవలెననే ఉన్నదా?

యజమాని : బ్రాహ్మణుడైనవాడు సోమయాగము తప్పక చేసి తీరవలసినదే. లేకపోతే దౌర్బాగ్యము వచ్చే అవకాశమున్నది.

దాక్కురు . అయితే చేయండి. మే మెప్పుడూ యజ్ఞం చూడలేదు. ఈవిధంగా నేనా చూస్తాము

పె. కుమారుడు . నాన్నగారు ఈ స్థితిలో శ్రమకు తట్టుకోగలరా?

దాక్కురు . దివ్యంగా. యజమాని చేసేది చాలా తక్కువటగా! అంతా ఋత్విక్కులూ అధ్వర్యుడే చేస్తారుటగా!

యజమాని . అవును మీ రిట్లా వచ్చారు విశేషం?

దాక్కురు . మీ వీధిలోనే ఏమీ లాభములేని కేసు చూడడానికి రమ్మని ప్రాణం తీశారు. నేను పొద్దున్నే చూచాను లాభము లేదంటే వేధించారు. దబ్బు కలవాళ్ళ. పదిలింతుకుండామని రు. 500 లు ఇస్తే కాని రానన్నాను. వెంటనే రు 500 ఇవ్వారు ఇక తప్పనిసరి అయి బయలు దేరివచ్చాను. ఇంకో గంటకంటే జీవించడు. వచ్చానుగాని అన్యాయంగా రు 500 లు తీసుకున్నానే అని కాన్దన్ను పీకుతున్నది—అ! మీరు చేసే యజ్ఞానికి యజ్ఞ భిక్షగా తీసుకోండి. ఇదుగో నోయి! (దాక్కురు దబ్బు ఇస్తాఉంటే పెద్ద కుమారుడు పువ్వు కోడానికి తటవలాయుస్తుంటాడు.)

యజమాని . నాయనా, తీసుకో. యజ్ఞ భిక్ష ఇస్తానంటే శిరాశిరెవ్వడూ! అది ముడుపుగా కట్టి ఉంచు!

దాక్కురు . అబ్బా, బరువు తీరింది. వస్తా!

(అంతా దాక్కురును వదిలి వస్తారు.)

పె. అ : దీన్ని యజ్ఞక్షేపణ అందామా?

పె. కొడలు : కర్మక్షేపణ, ధర్మక్షేపణ అంటే బాగుంటుందేమో!

యజమాని . బాగా అన్నావు తల్లీ, మారేళ్ళ సుఖంగా వర్తిల్ల!

పె. అల్లుడు : అయితే యాజ్ఞీకుడివద్దకు వచ్చిన ప్రక్రియకు వెళ్ళనక్కర లేదుగా.

యజమాని : అక్కరలేదు. యజ్ఞ ప్రక్రియకు ఆయన చాండు

రెం. కూ : నేను చెప్తా? నాన్నగారు మనం వందరినీ అట పట్టించడానికి వచ్చుల కంటున్నారని!— ఎంత నాటక మాడిచారండీ నాన్నగారూ!

రెం. అల్లుడు, నేను చెప్తా? మామగారు ఎప్పుడూ హాస్యమే! (తెర)

వర్తమాన సాహిత్యం - పోకడలు

శ్రీ కందుకూరి అంజనేయులు

వర్తమాన సాహిత్యం అంటే ఆ ఆర్థంలో ఏరేఖలగల, గిడుగు, గురజాడ ప్రభులు రచనల నుండి నేటివరకు వ్రాసిన సాహిత్యం. మరొక ఆర్థంలో కవిత్వం సంబంధించినంతవరకు శ్రీ శ్రీ నుండి నేటివరకు వస్తున్న సాహిత్యం సాహిత్య ప్రక్రియలకు సామాజిక శ్రేయోపదేశ ప్రయోజనం పున్నదనే ఆధిపత్యం ఏర్పడినప్పటి నుండి ఆధునిక యుగమని మనం వ్యవహరిస్తున్నాం. కవితారంగంలో యిది స్పష్టంగా గోచరమై తన విశ్వరూప ప్రదర్శనం చేసినది శ్రీ శ్రీ కవిత్వం కాబట్టి ఆశ్చర్యమంది శ్రీ శ్రీ యుగం గా వ్యవహరించబడుతున్నది సుమారుగా గత 30 సంవత్సరాల కాలంలో అది పుట్టి అపుతూ పూర్వపు కవితా ప్రమాణాలనూ, నిర్వచనాలనూ, నిర్మాణాలనూ ఒక్క తీపు తీసి, పునాదులనే కదిలిస్తున్నదా అనే అనుమానం కలిగే లంతగా శ్రీ శ్రీ యుగంలో కవితా విప్లవభణి జరిగింది. దీని బాగుగులనుగురించి అసంఖ్యాకంగా వాదనలవారలు జరిగినవి నమరైనవి, ఖండనలతో సాహిత్య లోకంలో కనిపిస్తోన్న ఎరుగనంత సంఘటనం కలిగింది ఏదైనా ఒక నూతన స్పష్టత, ఎంత చేసినా గలిగిన దైతే, దానికి అంత ఎక్కువగా వ్యతిరేకత వస్తుంది. యిది పుష్టిధర్మం చేసేదని దానిని గురించి జనం వట్టింతుకారు కాబట్టి దానిపై అంతగా చర్చ జరుగదు. అది ఎలా పుట్టిందో అలాగే పోతుంది. శ్రీ శ్రీ యుగం లోని కవిత్వం జననత్యాలు కలిగినది కాబట్టి దాన్ని గురించి అంత చర్చ జరిగింది. అది స్వల్ప కాలంలోనే స్థిరపడి పోవడానికి కూడా యిదే దోహదం చేసింది

ఆధునిక యుగంలోని సాహిత్యనికంటకూ ప్రధాన లక్షణం విశ్వశ్రేయ శక్తి. విశ్వశ్రేయభావన పూర్వకుల చెప్పినది కాదా అంటే చెప్పినదే. ఏ యుగంలోనైనా నూటికి మూడుపాళ్ళ శ్రోత అంటూచిది పుట్టదు. శ్రోత అని చెప్పబడన దాని దీక్షలు పూర్వకాలంలో వుండనే వుంటాయి. అయితే విస్తరించబడిన కొన్ని విలువలకు మళ్ళీ ప్రాణం పోయడం జరుగుతుంది. అవి తిరిగి శ్రోత భావాలగా భాసిల్తాయి. అదేవిధంగా ప్రబంధ యుగం నుండి క్రమంగా గాడి తప్ప సామాజిక చైతన్యం పుగ్గమై, సమాజంలోని ఉన్నత వర్గం వారి కాలక్షేపానికి, నండిత ప్రకాండుల అవగాహనకు మాత్రమే పరిమితమై పోయిన కవిత్వం ఆధునిక యుగంలో, ప్రజలవేరారు కొండలున్నా తనీ, వారి ప్రయత్నం అన్నింటికంటే ముఖ్యమైనదనీ, వారిని ఉత్తేజ పరచడం మానన సమాజ పురోగమనానికి అవసరమనీ, అది తన ధర్మమనీ గుర్తించింది. ఇదే కాలంలో "గత కాలము మేలు వచ్చు కాలము కంటెన్" అనే సంప్రదాయానికి చెందిన కవులు లేకపోలేదు. వారి రచనలూ వస్తూనే వున్నాయి. వారికి దేశ కాంక్ష ప్రాధాన్యతగానీ, సమకాలీన సమాజ పరిస్థితులతో గానీ, కలలు నిర్వహించవలసిన చారిత్రిక కర్తవ్యాలతో గానీ సంబంధం లేదు. వీటిన్నిటికీ అతిత వైదిన శాశ్వత విలువలు కొన్ని ఉన్నాయనీ, ఆ దోరణిలో రాసిన రచనలే నిలుస్తాయనీ వారు నమ్ముతారు. ఒక విధంగా పూర్వకుల చెప్పిన అనేక విషయాలను సాధించుకున్నా అవగాహన చేసుకోకుండా, సంకుచితంగా ఆర్థం చేసుకున్నందు వల్ల కలిగిన విశ్వాసాలతో వారు కావ్య నిర్మాణం చేస్తున్నారు. అటువంటి కావ్యాలు ఎప్పుడైనా, ఏ కాలంలోనైనా ప్రజలు అభిమాన దురభిమానాలకు లోను కాలిండా ఆలోచిస్తారు కాబట్టి విప్లవ భావాలనే అదరించి అనవ

రిస్తారు. ఆధునిక యుగంలో కూడా అదే జరిగింది. సాహిత్య రంగంలోనే కాకుండా రంగంలోనైనా ప్రగతికి మూలకారణం యీ ప్రజాభిమానమే.

కావ్య ముచ్చతుకు సంబంధించినంతవరకూ యీ కొత్త కవిత్వంలో సామాజిక ప్రజల సమస్యలకు అగ్ర పీఠం లభించింది. స్వార్థంగా చూస్తే యీ యుగంలో అభ్యుదయ కవిత్వం, వదన కవిత్వం, యిటీవలి ఉగ్రజన కవిత్వం అనే మూడు పేర్లు ప్రముఖంగా వివరంగా. ఈ మూడింటిలోనూ వారు తెలిసినంతవరకు కావ్య ప్రయోజనం, లక్ష్యం ఒకటే. ప్రస్తుత సమాజాన్ని గురించి అసంతృప్తి, యీ వాటి వ్యవస్థపై తిరుగుదాటు, కొత్త సామాజిక వ్యవస్థ కోసం అకాంక్ష, దాని రూపు రేఖలు తీర్చిదిద్దాలనే ప్రయత్నం ఆధునిక కవిత్వానికి పునాది. అయితే అభ్యుదయ కవిత్వపు దశలో పుష్పం అక్ష్యశుద్ధి వచన కవితా వికాస కాలంలో లేకపోవడం, అంటే ఆ లక్ష్యానికి చోట దూరంలో వుండే కావ్య వస్తువులను కూడా కవితలో నిబంధించడం జరిగింది. అలాగే దీగంజరకవులు తమది అభ్యుదయ కవిత్వపు లక్ష్యమే అని చెప్పడానికి ఇంకా వెంకటేశ్వర్లు, కవిమిస్తుంది తమది వేరైన లక్ష్యంగా నిర్వచించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు మాక్స్ విభేదాలు ఏవైనా పున్నా యివన్నీ ఒకే పూదీని అశ్రయించుకుని పున్నవనే విషయం మాత్రం నిర్వివాదం

ఆధునిక కాలంలోని అనేక మూతన పరిస్థితుల వల్ల కావ్య ముచ్చతుక వారి వికాసమైంది. ప్రతి కవితోనూ అంతర్జాతీయ భావనా చైతన్యం కట్టలు త్రెంచుకుని ప్రపంచించిది పూర్వ కాలంలోనైతే కవుల అవగాహనకు అందని అనేక ముచ్చతుకు, సంఘటనలకు కావ్య గౌరవం లభించింది. మానవ జాతి అంతా ఒకటేననే సాధారణ భావన బాగా పెరిగింది. ఏవకాల మూల దేశంలోనో, ఏ సామాజిక వ్యక్తికీ ఒక దిద్ది అన్యాయం జరిగితే, దానికి తిలుగుతని పూర్వదయం వుండిందనడం మొదలు పెట్టింది. మార్క్సిజం, సోషలిజం భావాలతోనే మానవ కారుణ్యవాదం తిలుగు కవులకు యీ యుగంలో బాగా అర్థమైంది. ప్రస్తుత సమాజ వ్యవస్థలోని అనేక లోటుపాట్ల వలన వ్యక్తులకు కలిగే అన్యాయాలను ఎటుగెల్లి ఖండించడం, వారిలో వాటిని గురించిన చైతన్యం కలుగజేసి వాటి తిరుగుదాటు చేసేవిధంగా పురికొల్పడం ఒక్కటే యీ యుగంలో తన కర్తవ్యంగా భావించింది. అందుకే ఆధునిక తిలుగు కవిత్వంలో అనేక చోట్ల కవితా పరిధి, రాశియ పరిధి కలిసిపోయినట్లుగా కవిసన్మా పూర్వ విలా సంత్ర దాయ వాయలకు అదో వింతగా తోచింది. కాని కవులు మాత్రం తాము పరమాన రాశియ భావాలకూ, సాంఘిక సాంస్కృతిక నాణ్యతలనానీ దూరంగా వుండి రచనలు చేయలేమని అచల, తిర్యగ గట్టిగా శాదించి చెప్పారు. పైగా సమకాలీన సమాజ పరిస్థితులకు వ్యతిరేకతలే పోవడం పూర్వదయం పున్న కవుల లక్షణం కాదని వాదించారు. సమకాలీన పరిస్థితులకు కూడా శాశ్వత సాహిత్య విలువలు కల్పిస్తామని కంకణం కటు కుని సాధన చేశారు అంటే కావ్య ముచ్చతుకు సంబంధించి గురజాడ, వీరేశలింగం ప్రభులు మూసిన మార్గం యీ యుగంలో బాగా స్థిరపడి పోయింది

ఏ యుగంలోనైనా ప్రధానంగా ప్రచారం అపుతూవుండే యుగము ఒకటి వుంటుంది. అధిక సంఖ్యాకులైన కవులు దానిని గుర్తించి రాస్తుంటారు.

కాబట్టి ఏమీ రాయాలి అనే సమస్య దానివల్ల చాలాభాగం పరిష్కారం అవుతుంది. మిగిలినది ఎలా రాయాలి అనే విషయం కవిత్వరంగంలో యిది చాలా గొప్ప సమస్య ఆలంకారిక శాస్త్ర చర్చలపై దీనికోసమే జరిగాయి అయితే సూక్ష్మంగా చూడ గలిగితే దీనికి శాశ్వత పరిష్కారం అంటూ లేదని, ఏదీ చెప్పబడుతున్నదో అదే తన వ్యక్తికరణ రూపాలను సృష్టించుకుంటుందని తెలుస్తుంది. ఉదాహరణకు భారతం రాసిన రోజుల్లో ధర్మ ప్రచారం బాచోటంగా, పుష్కంగా చేయవలసిన ఆవశ్యకత చారిత్రకంగా ఏర్పడింది కాబట్టి సూటిగా ప్రజలకు అంద గల విధంగా పురాణ కథాకథన పద్ధతిలో రచన వడివింది అలాగే శివకవుల యుగంలో కూడా ధర్మ ప్రచారం అధిక ప్రాధాన్యం పొందింది ప్రబంధయుగం వచ్చేసరికి పై వర్గాల కాలవైపానికి, తీరిగ్గా కూచుని చదువుకోడానికి వీలైన గూడపద్ధతి ప్రాచుర్యం పొందింది రాచకొర్రాళుల కంటే ద్వర్జికావ్యాల వరనానికి రాజవర్ణనలతో ఎక్కువ కాలం వినియోగించే అవకాశం ఆనాడు పుట్టింది విశ్రాంతి పుష్కలంగా పున్న రోజుల కనుక అవిధమైన శైలిలు, కవిరూపాలు ఏర్పడి పుంటాయి ఆధునిక కాలం వేగవంతమైన కాలం, చైతన్యవంతమైన కాలం; ఖడ్గకవిత్వాలతో కాలచారణం చేయడానికి మనకు చీరక లేదు కాగా అభ్యుదయ కవిరా యుగంలో మళ్ళీ ధర్మ ప్రబంధన పద్ధతి ప్రారంభమైంది దానికి శివకవుల వంటి ఆదేశం తోడైంది ధర్మారంభకాలమైన ఆ రోజుల్లో లంతటి ఆవేశం అవసరమే ననిపించింది ప్రజల దృష్టిని తన వైపు మళ్లించుకోడానికి కుట్రగా ఆదేశ వర్ణధారలుగా అవిర్భవించింది ఒక ఆలోచనకుగానీ, ఒక అలంకారికంగానీ ఒక వర్ణనకుగానీ వ్యవధి లేకుండా అనాటి అభ్యుదయ కవిత్వం కుండపోతగా అభ్యుదయ బావలను క్రమమించింది సంప్రదాయ చుండల్లలతో ఆధునిక కాలానుగుణమైన బావ సముదయాన్ని వ్యక్తం చేయడం సాధ్యంకాదు గుర్తించిన కవులు ఆవేశ వర్ణం కలిపించడానికి అనవసర రీతిగా మూత్రాచ్ఛందములను

మలమకాసి, పద్య కవితకు బంధవైన కావ్యభాషే సంస్కారాన్ని కూడా పూర్తిగా వదలకుండానే ప్రగతివాద కవిత్వా విప్లవంను సునాదులు చేశారు ఇది శ్రీశ్రీ వాడుకున్న మూత్రాచ్ఛందముల పరిస్థితి కావ్యభాషే సంస్కారం పూర్తిగా నీర్మించుకున్నది కావడంచేత శ్రీశ్రీ గేయాలకు వాటి సాహిత్యవైఖరి ఆదరం సులభంగా అభించింది కాని రాసురాను శ్రీశ్రీ అనంతర అభ్యుదయ కవులు యీ కావ్య భాషే ప్రాబల్యాన్ని క్రమేణా తగ్గించివేశారు శ్రీశ్రీకి పుస్తంతగా కావ్య భాషే పరిచయం వీరికి రెక అలా జరిగిందని కొందరు వ్యాఖ్యానిస్తారు కాని అది తప్పు. నిజానికి జరిగినదేమంటే కావ్య భాషలన్నీ క్రమంగా మోజు తగ్గింది కృత్రిమమై సంస్కృత పదభూయిష్టము, సంప్రదాయ భావ, కవి సమయ ప్రాబల్యము గల కావ్య భావకంటే, సూటిగా వుండయాన్ని అందుకొడానికి వ్యవహారిక భాష పనికి వస్తుందనే భావం బాగా వ్యాపించినందువల్లనే యిది జరిగింది పైగా ఛందోబంధాల పట్ల గల మోజు శ్రీశ్రీ కాలంలో కంటే తరువాతదశలో బాగా తగ్గిపోవడం వల్ల, మూత్రాచ్ఛందములను పైతం విసర్జించి కవులు పవర గేయ ప్రక్రియను రూపొందించుకున్నారు ఈ పవర గేయ రూపంలో పూర్వ కావ్య భాష ఏమాత్రం యిమడలేక పోయింది వ్యవహారిక భాషలో పద్యం ఎంత ఆనందకరంగా వుంటుందో వచన గేయంలో కావ్య భాష అంత వికారంగా వుంటుంది కాగా ఆధునిక కవులు తమకు తెలియకుండానే కవిత్వంలో వ్యవహారిక భాష వైపు, సారళ్యం వైపు ప్రయాణం సాగించారు. మూత్రాచ్ఛందమువల్లా, కావ్య భాషలగుండా వల్ల పెచ్చిన పూస, విసురు, చెయిగు నుడికారపు సాంపుసల, తేనాలనే ప్రయత్నం వచన గేయంగా రూపొందింది యిదొక చారిత్రక సరిణామం

ప్రగతి వాద కవిత్వావిప్లవభణ జరిగిన రోజుల్లోనే ప్రయోగ వాదులని చెప్పడం కొందరు కవులు క్రొత్త కోసం అనేక ప్రయోగాలు చేశారు 'విల్ గ్యూర్' వంటి మణిప్రవాళశైలి రచనం నుండి, శ్రీశ్రీ ఆరంభించిన సర్వీయలిప్త సింబాలిస్టు మొదలగు పద్ధతుల కవితల వరకు అనేకం వచ్చాయి ఒకానొకదశలో యివన్నీ ప్రబంధ కవుల ఎండకవిత్వాలు, దృశ్యికావ్యాలలా ప్రజలకు దూరమై పోయే పరిస్థితి కూడా ఏర్పడింది పాఠకుల మనస్సులను రంజింప జేయడానికి కాక వేధించడానికి తలపడిన యీ రచనలకు ప్రణామోదంగానీ, సాహితీ బంధువుల ఆమోదం కానీ లభించక పోవడం, సహజం చూడడానికి, విసడానికి గమ్యుత్తుగా పుంటాయే గాని, వాటి వ్యతిరేకంగా ప్రయోజనమేదీ సిద్ధించదనే విషయం క్రమేణా రూడి అయింది ఒక వైపు కవిత వ్యవహారిక భాషను పూర్తిగా తీసుకుని సారళ్యంవైపుకు పోతున్న దశలో యీ ప్రయోగవాద రచనల పానకంలో పుడకల్లా అడ్డుపడి రసభంజక స్థితిని సిద్ధించ జేశాయి. కర కళకనమే అన్నవాదంతా, ప్రయోగం ప్రయోగంకోసమే అన్న వాదాన్ని కూడా ప్రజలు నిరసించారు శ్రీశ్రీ తర్వాత ఒక ఆరుద్ర మినహా ప్రయోగ వాద రచనలు చేసే నిలబడగలిగిన కవి లేడంటే అతిశయోక్తి కాదు ఆరుద్ర అయినా ఆయన చేసిన అనేక యితర మంచి రచనల వల్లనే ప్రజామోదం పొంద గలిగాడు

ఆధునిక కవిత్వంలో వచన గేయరూపం స్థిరపడడానికి గత రెండు దశాబ్దాల కాలంలో బహుముఖంగా కృషి జరిగింది శ్రీశ్రీ, శిష్యులు, వారాయణ బాబు ప్రభుత్వం తర్వాత దీనిని పెంచి పెద్దచేసి పోషించిన వారిలో ఆరుద్ర, లిక్టరు ముఖ్యులు ఈ రూపంలో సంపూర్ణ కావ్యాలు, నాటకాలు, రేడియో నాటికలు రాయడానికి గట్టి ప్రయత్నాలు జరిగాయి వచన గేయమే యీనాటి సాంఘిక, రాజకీయ పరిస్థితులను సరిబట్టించడానికి అరియైన మార్గమనే విశ్వాసం కవుల్లోనూ, పాఠకుల్లోనూ బాగా వ్యాప్తి చెందింది ఫలితంగా యిటీవలి యువకులు పద్యంజోలికే పోకుండా ఆరంభంలోనే వచన గేయంతో తమ కవిత్వావసంగం ప్రారంభించడం మొదలు పెట్టారు అంటే లభ్యతకే వచన గేయం తగినంత పరిపుష్టమై, యువకవులకు మార్గదర్శకం కాగలిగినంత వైవిధ్యాన్ని సేకూర్చుకోగలిగిందన్న మాట వచన గేయంలో చెప్పబడుతున్న కావ్య వస్తువు కూడా కేవల ప్రగతివాద వస్తువులకే కాక శృంగారం, భక్తి మొదలగు కావ్య వస్తువులకు కూడా వ్యాపించి తన పరిధిని పెంచుకున్నది యిదొక విచిత్రపరిణామం. వచన గేయ మార్గం ద్వారా పోయి పోయి మళ్ళీ కవులు

నీల్-కాల్

త్రేషుమైన ఫౌంటెన్ సిరా

NEEL-KAAL INKS

For Superior pens
KALA PARISHAT P.L.No. 329 GUNTUR-4.A.P

ప్రేమ కవిత్వాల్లో వడతారా అనే సందేహం కొందరిలో కలిగింది. కాని కావ్య వస్తువును నిర్ణయించే అధికారం ఎవరికీ లేదు కాబట్టి, యింకా ప్రయోగ దశలోవున్న వచన గేయం యితర రసాలను కూడా ఎంత విజయవంతంగా నిర్వహిస్తుందో ప్రయత్నించి చూడవలసిందేనన్న పట్టుదల గల అన్నదాదులు యీ కావ్యవస్తు విస్తృతిని ఆమోదించడం జరిగింది తిలక్ ప్రేమ కవిత్వాన్ని వచన గేయ రూపంలో రసవంతమైన రీతిలో ఎడిషన్ ఒప్పించాడు అలాగే సుప్రసన్నాదులు భక్తి వేదాంతాలను దీనిలో సమర్థంగా ప్రకటించ గలిగారు ప్రగతి వాద భావన కేవలం దేశ కాలానుగుణమైన తన సహజ శక్తివల్ల నిలుస్తుంది గాని తాను సృష్టించుకున్న కవితా రూపంవల్ల నిలబడదు గదా ఒకానొక కవితా రూపము సర్వరస నిర్వహణ సమర్థమని రుజువైన తర్వాత విభిన్న పీఠాంతాలను విశ్లేషించే కవులు దానిని వాడుకోదలచుకుంటే ఎవరూ ఆపలేరు. అధునిక కవుల్లో కొందరు దానిలో యితర రసములను ఒప్పించడానికి ప్రయత్నం చేసినందువల్ల వారి ప్రగతి నాదానికి వచ్చిన బాధ కూడా వుండదు. మరొక ముఖ్య విషయం కూడా గమనించవలసి వుంది. ఈ వచన గేయ కవితా విధానానికి వ్యామోహాట్యలైగానీ లేక యీ ఆధునిక కవితా రూపంలో చెప్పితేగాని తమకు కూడా ప్రణామోదం రాదనే అభిప్రాయంతోగానీ, లేక యిది మనం మాత్రం రాయలేమా అనే మలకన భావంతో గానీ, ఎలాగైతేనేమి అనేక మంది వద్ద కవితాభిమానులు యీ మార్గంలో వచ్చినవారూ ఈ మార్పు గత 10 సంవత్సరాల కాలంలో బాగా జరిగింది కాని వీరు యీ మార్గాన్ని అవలంబించి రాయడం ప్రారంభించేసరికి వారు ఎంచుకుంటున్న కావ్య వస్తువు కూడా మారడం జరుగు తున్నది నగర వర్ణన మనో, సామాన్యని కథాగమనో ఏదోవిధంగా వారు కూడా ప్రగతి వాద కావ్య వస్తువు వైపుకు ఆకర్షితులవు తున్నారు. ఈ విధంగా వచన గేయం ఒక తరం కవులకు ప్రతినిధిగా నిలిచి, పైతరం వారిని కూడా వ్యామోహ పెట్టగలిగిందింటే దానితోగల జనవత్సాల వల్లనే అది సాధ్యమైంది. స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలతో పెనవేసుకు పోయిన నేటి కాలానికి నిజమైన ప్రతినిధిగా నిలిచింది వచన గేయ కవితా విధానం.

వచన గేయంలో కావ్య భాష సాంకర్య దోషాన్ని నేను సహించ లేను. వ్యవహారిక భాష యితర సాహిత్య ప్రక్రియ లన్నింటిలోనూ చాలా ముందుగానే ప్రవేశించి విజయం సాధించిందనీ, అది కవిత్వంలో ప్రవేశించడానికి జరుగు తున్న ప్రయత్నమే వచన గేయ రూపమనీ నా మతం అంతేకాక కవిత్వాన్ని ప్రజల దగ్గరకు తీసుకు వెళ్లడానికి వ్యవహారిక భాష సంప్రదాయాలను అనుసరించిన కవిత ఒక్కటే పనికి వస్తుందని కూడా విశ్వాసం వచన గేయం యొక్క ప్రధాన లక్షణాలు నిరాడంబరత; నిరలంకారత కాదుగాని అనవసర అలంకార భార రాహిత్యం అలాగే కవితలో వర్ణనాధిక్యమునకు స్వస్తి; కథాభంజకం కానంతవరకే అలంకారాల వర్ణన స్వీకరణ; కవితలో సారభ్యం; మూటిగా పూర్ణయానికి తాకే విధంగా శబ్దాల తీర్పు; తెనుగు సుడికారపు సాంపులను రససాక్షణకు తగినంతగా వినియోగించుకోవడం; అన్నింటికంటే ముఖ్యమైనది కవిత తెలుగు ప్రజల సంభాషణ స్థాయికి దగ్గరగా రావడం యివన్నీ నిజానికి వ్యవహారిక భాష యొక్క లక్షణాలే వాటినే ఆధునిక వచన కవిత తనలో జీర్ణించుకోవాలని అన్నదాదుల ఆశయం. ఇలా చేయడం వల్ల కవిత్వం యొక్క స్థాయి తగ్గిపోవడం లేదా అనే సందేహం పలువురు వెలిబుచ్చుతారు. కావ్య మంటే సంస్కృత భూయిష్టమైన కావ్యభాష అనీ, అముక్తమాల్యద వంటి అయి:పిండాలే తెనుగుకవిత్వమనే భ్రాంతి మనలో చాలా మందికి వుంది. ఆ భ్రాంతి వల్లనే యిటువంటి అనుమానాలు కలుగుతుంటాయి. కాని యీ మార్పు జరిగినందువల్ల తిక్కన గారిలో వలె తెనుగు పలుకు కులుకుతుందే గాని మనం నష్టపోయేది మాత్రం ఏమీ వుండదు. కవిత్వంలో యీ వ్యవహారిక భాష సంప్రదాయానికి పూర్తిగా మారడం ఒక చారిత్రక పరిణామమనీ, అనేక మంది ఆధునిక కవులే యీ పరిణామాన్ని గుర్తించకే గ్రాంథిక శబ్ద రూపాల బంధంలో యింకా ఇరుక్కుని వున్నారనీ నేను ఆరోపిస్తూ వుంటాను. ఈ వాదమే సరియైనదైతే శ్రీశ్రీ కూడా కవి కాకుండా పోతాడేమోననే భయ సందేహాలను యిటీవల ఒక సమీక్షాకారుడు వెలిబుచ్చాడు శ్రీశ్రీ ముప్పయి సంవత్సరాల క్రితం రాసిన గేయాలును యీనాటి ఆలోచనా రీతుల ప్రమా

ణంతో మనం కొలవము గదా ఆయన రాసిన నాటి పరిస్థితులతోనే ఆయన లోని విప్లవతత్వాన్ని అంచనా వేస్తే. ఏ విప్లవకారుడైనా తన కాలంలోని పరిస్థితులకు అనుగుణంగా ముందడుగు వేసి చూపగలడుగాని, మునుముందు రాబోయే కవితా స్వరూపాన్ని సర్వసమగ్రంగా వూహించ లేడు. తరువాత వచ్చేవారోని ఆలోచనానరులు కూడా విప్లవాన్ని యింకా ముందుకు తీసుకు పోవడాని; దోహదకారులైన ప్రయత్నాలు చేస్తూనే వుంటారు నిరంతర ప్రవాహాలమైన యీ కాల స్వభావాన్ని కూడా మనం గుర్తించాలి. వ్యవహారిక భాష సంప్రదాయానికి అనుగుణంగా కవిత్వం యిలా వుండాలి, అలా వుండా అని చెప్పడం ఒక నియమాన్ని నెత్తిన రుద్దడం వంటిది కాదు. అనేక పూర్వ నియమాల మీద తిరుగుబాటు చేసిన ఆధునిక కవులు యీ కొత్త నియమాలను సృష్టించుకోవడ మెందుకనే ప్రశ్నకు కూడా తావులేదు ఎందుకంటే ఎవరెంత వద్దన్నా ఆధునిక కవిత మనకు తెలియకుండానే వ్యవహారిక భాష లక్షణాలకు సేకరించుకుంటుంది ఈ మార్పును మనం పరిశీలిస్తూ వుంటాం. అంతే. నిజానికి కవిత్వం రసవంతంగా వుండాలని చెప్పడం కూడా ఒక నియమమే అయితే అటువంటి నియమాలను తప్పని సరిగా పెట్టుకోవలసిందే.

ఇక పోతే దిగంబర కవులను గురించి. వీరందరూ వచన కవితోద్భవంలో వుట్టి పెరిగిన వారు ఆరంభంలోనూ, యిప్పుడు కూడా వీరు ప్రజల ధృష్టిని తమ కవిత్వం వైపు ఆకర్షించడానికి కొన్ని చిత్రనిమిత్తాలు చేస్తున్నప్పటికీ అదలా వుంచితే, వీరి ద్వారా అభ్యుదయ కవిత్వం మళ్ళీ పుంజుకుంటున్నట్లుగా కనిపిస్తుంది కొంచెం విశ్రాంతి తీసుకుంటున్న కవితా విప్లవాన్ని మళ్ళీ నిద్రలేపి కూచోబెట్టారు దిగంబర కవులు మరికొంత సాధన జరిగితేనే గాని దిగంబర కవిత్వపు మూలతత్వానికీ, అభ్యుదయ యుగపు మూలతత్వానికీ భేదం ఏవైనా వున్నదా అనే విషయం పుష్కలంగా తెలియదు

వర్తమాన సాహిత్యం అప్పుడప్పుడు ఎన్ని వక్రమార్గాలలో వయ వించినా, ప్రయోగవాద ధోరణితో పడి ఎన్ని అవశ్రుతులు పలికినా మొత్తం మీద యీ 30 సంవత్సరాల కాలంలో కవితా వికాసం అభ్యుదయ కవితా యుగం, వచన కవితా వికాసం అనే రెండు దశల్లో జరిగిందని చెప్పవచ్చు. దిగంబర కవిత్వం మూడవ దశ అవునా కాదా అనే విషయం తేల్చడానికి కొంత కాలం ఎదుతుంది.

అ భ్యు ద య - యు:గానంతరం శ్రీ కె. వి. రమణారెడ్డి

ప్రసంగ సందర్భంలో ఆయన అవునన్నది నేను కాదన్నాను. తానేనో భావ కవిత్వయుగం మనిషి నేనో అభ్యుదయ కవిగా పేరూ దూరూ పడిన పుటాన్ని అయినా నిజమనేది మనిషిని అతని ఇష్టాన్నిబట్టి మారదుకదా!

ఆయన అంనారూ, ఈ రోజుల్లో కవులూ, సాతకులూ తగ్గిపో యారు, స్థాయి పరేసరి.

ఆయన ఎడ్డేనికి వా తెడ్డేమే వర్తన సమాధానం కాగలిగినా, పెద్దవాడు కదా అని, స్థాయి మాటకేమిగాని సంఖ్య విషయంలో మీరు పారపాడుతున్నారని అన్నాను.

అంతటితో మా ప్రసంగం మరొక మలుపు తిరిగింది.

ఇప్పుడు ఈ సమీక్షా వ్యాసంలో విశ్వేశ్వరపూజా ఆ పండిత కవికి ఒక నమస్కార బాణం వంపుకొని, ప్రపంచంలో కంఠటికీ జన సంఖ్యను బట్టి పెద్దదై అనతికాలంలో మరి పెద్దది కానున్న మన భారత ప్రజా తంత్ర దేశంలో, వాటగుట్టకు చేరుకోవాలన్న ఆంధ్ర ప్రదేశాన్ని తనిగా చూచినా, కవులూ, పాఠకులూ అరంగేట్రమైన పరిమితి నెన్నడో దాటి పోయారని చెప్పవలసి వస్తున్నది భావ వ్యక్తికరణ ప్రతి ఒక్కరికీ ప్రాణ తొల్లమైనదని, వ్యక్తిత్వ సంపదకు అదొక ఉపకరణమని అంగీకరిస్తూనే, అడిదం నూరకని చాటు పద్యంలోవలెనో, వేదం వెంకటరాయశాస్త్రి విమర్శలో వలెనో కవిజన సంఖ్యాబలం గురించి చింతించకుండానే, దేశ పునర్నిర్మాణానికి పనికిరాగల బుద్ధిమంతులైన నవయువకు లెంద రెందరు తమ చదువులు పూర్తి కాకమునుపే కలంయోధుగౌతున్నారు, దానిలో చదువులు చెడగొట్టుకొని, నిరాశ పెంచుకొని లోకంమీద కనపట్టి కలిగిట్టి కవిత్వంలో తిట్టా, బూతులు కుప్పించి కారం అంగారం దట్టించి నిర్వేద తత్వ సాధకులై పోవలసి వస్తున్నదో గమనించి వ్యాఖ్యానించకుండా ఉండడం నాతరంకాదు. కవిత్వసమస్య యువజన సమస్య కూడా యువవ్యవస్థ (adolescence) మంచికే చెడ్డకీ ప్రారంభకాల మరుకొన్నప్పుడు, పేదరాసి పెద్దమ్మ ఇంట, అనిశ్చిత జీవిత పార్శ్వం ఎదురై నప్పుడు రెండు దశాబ్దాల స్వతంత్ర జీవనం కూడా మనస్సు లకు స్వాస్థ్యం చేకూర్చుప్పుడు, కవులైన నవ యువకు లెలా రాయగలరో అలాగే రాస్తున్నారని కవి మనస్సు జబ్బు పడింది కవిత్వం గుణం చూపు తూంది. 'కవిత్వం' కవిత్వ రాసంద ధరించింది నీరసం తత్వాన్ని ఆశ్రయించింది క్రమరూపం క్రమగానం పృథులుగానే మిగిలాయి.

ఈ రంగా సజ్జానికి అవతలిదాన్ని జత చేర్చకపోతే నేను పాక్షికతా దోషానికి పాల్పడుతాను వెనకటి రోజులలోకంటే ఇప్పుడే విద్యాధికులనుంచి, ఆంగ్ల విద్యా విజ్ఞాన ముద్రగలవారినుంచి కవులెక్కువ సంఖ్యలో బయల్దేరివస్తున్నారు అనుకరణ అన్యాయమై వైయక్తికవైలక్షణ్యం మీరి వస్తున్నది దృశ్య భావోన్మత్తమూ దృష్టివర్తంత్యానికి జత కలిశాయి. సిద్ధాంత వివాదాలూ ఇజాలఇరుకులూ లాభంలేదని యావన్నానవ జాతికి సమానమైన విషయాలకే కావ్యాలలో ప్రాముఖ్యం లభిస్తున్నది ఏడుపుగొట్టు మోగాలూ దేలిరింపువస్తువులూ దోషారణ నేత్రాలూ కనిపించడం తగ్గి జీవన విలాసాలు, జీవితరసికాల్లా అనుభవగరత్వం అనుభవవిపులత్వం కవులలక్ష్య లుగానైనా దర్శన మిస్తున్నాయి.

అయితే, నాగరికతా నిరసనం, విజ్ఞాన శాస్త్ర విషయసకరణం, ప్రగతి గురించి అవినాసం, సకల నియమ నిరకరణం, నిర్వినక్షణతో కూడిన సిద్ధాంత ఖండన, మానవాతావాదం పేరిటి అసంతృప్తం, మార్క్సికవాదం పేరిటి పలాయనత్వం, వ్యక్తివాదం పేరిటి అరాచకత్వం—మన కవిత్వంలోకి వారబారి వచ్చిన పాశ్చాత్య భావ విరాళాలు తెలుగు కవులు తెలుగు మీరడమే అయితే సంతోషించవచ్చుగాని, తెంపరితరం అని భ్రమించే దుస్సాహసం కావ్య రూపానికి, వస్తువుకూ శైలికూ సమకూర్చుకోతగి పూర్వంగాగిణ శోభను సమకూర్చడం లేదు నవ్యత ఉన్నంతగా భవ్యత లేదు.

ఒక యుగాంతపు కల్లోలమో మరొక యుగాంతపు వైక్లబ్బమో పీఠరాయానో ప్రసవవేదకో—లేక తదుభయాల సమ్మిశ్రమమో ఇంకా సుండు ముందునగాని తెలియరారు. ద్రవస్థితి (Fluid state) లాంటిది నేటి తెలుగు కవిత్వాన్ని అవహించి ఉన్నది. అయినా ఆధారంలోని ప్రధానమైన తీరుతెనులును బయల్పరచడం దుష్కరమైన విషయమేమిటాదు.

అభ్యుదయ యుగ చరిత్ర సంధ్య:

సామాన్య మావేదం, సాహిత్యం మా ప్రాణం, సామాన్యకు మాదే వుడు, ప్రగతి మా లక్ష్యం.

ఇలా అనుకోన్న అలవాటి అభ్యుదయ కవులు 1955 ఎన్నికలకంటే తమ దృక్పథాన్ని విస్మరించినట్లు రాస్తూ, ఆ ఏటి ఎన్నికల సందర్భాన భావ స్వతంత్ర్యం గురించి తెలుగుదేశపు మేధావులు చేసిన ప్రకటన సాహిత్యంలో

రాజకీయాల ప్రభావానికి 'దింపుడు కళ్ళం' అయిందని ఒక ప్రసంగ వ్యాసంలో ఆరుద్ర రాశారు. తెలంగాణా ఉద్యమం అభ్యుదయ కవిత్వానికి కలిగిన చిట్ట చివరి ప్రేరణ! అంటున్నారు డా. సుప్రసన్న స్వతంత్ర రాజ్యాంగం ఏర్పడి జాతీయ ప్రభుత్వానికి సామ్యవాదం అదర్శమయ్యాక, ఆచరణ ఎలాగున్నా తమ పాఠకులూ కొన్ని తీరి, రమ్య దేశపు రాజకీయ పరిణామాలు కారణంగా కొన్ని నమ్మకాలు బద్ధలై అభ్యుదయకవులు తమ దృక్పథాన్ని విడనాడు కొన్నారని గూడా అన్నారు ఆరుద్ర ఆయనలాంటి ఒక రిద్దరిలో ఈ పరి వర్తన జరిగి ఉండవచ్చునేమో! ఇతరులూ నీరు గారిపోవడమో మొద్దుబారి పోవడమో మాత్రమే జరిగింది. అయినా, రాజకీయ ధోరణులకూ, సాహిత్య యుగోదయాన మయాలకూ మధ్య ఇంతటి నేర్తన మలాసిత సంబంధ మున్నదని చారిత్రికబౌతికవాదులు గూడా సిద్ధాంతం చెయ్యలేదు. ఆ వాదాన్ని వికృత పరిస్తేనే, ఈ నిర్ధారణ సాధ్యం.

ఏ భావదోరణి అయినా తన ప్రాథమికరూపమిరి కూడా జీవించగల దరదానికి దీర్ఘమైన అభ్యుదయ కవిత్వయుగ చరమసంధ్యను ఉదాహరణగా స్వీకరించవచ్చును.

అభ్యుదయ కవులుగా ఈ వాటికి మిగిలిపోయి ఉన్నవారి నలుంచి, జారిపోయిన ఆరుద్రమగానీ మొదటినుంచి ఉద్యమోపజీవి నంటూన్న దాత రధివిగానీ కవులుగా పరిశీలిస్తే వారిలోనూ ఈ వాటికూడా అభ్యుదయాంత కనుదగలకపోదు అభ్యుదయ యుగాంతర కవులలోకంటే గాఢంగానూ బహుళం గానూ కనిపిస్తుంది దిది దానికి కారణమేమో వారికే బాగా తెలుసు. ఆరుద్ర అంబారూ.

'మన కవిత్వం ప్రజలకోసం. మనకు అభ్యుదయ దృక్పథం ఉండడం మనం సుకవుల మనదానికి తప్పనిసరి కొంతమంది కాదన్నా మనం మన విశ్రేణియే కాంక్షని ఒదులుకోలేము' రి

ఇక దాశరథి

'నేను చాలావరకు ఉద్యమోపజీవిని కల ప్రజలను, దేశాన్ని, ప్రజా దృమాలను విడిచి దూరంగా ఉండలేదని నా విశ్వాసం'

తెన్నువారితే మారిఉండవచ్చునేమోగాని, తీరు అభ్యుదయోద్య మానిదే అలాగే దిగంబరకవులలోనూ అభ్యుదయరత్ని ప్రతినిష్ఠులై ఉంది. దర్శనం వేరనేగాని బింబం అభ్యుదయ ప్రతిబింబమే అయినా అది వికృతమైన దర్శనం కాబట్టి బింబమూ వికారంగా ఉంటున్నది అభ్యుదయ కవిత్వంలోని రుణపక్షాన్ని, విద్వంసక గుణాన్ని అధునిక శీవర పరిస్థితులకు అన్య యింది క్షీణమానమైన పాశ్చాత్య భావ విశేషాలతో కలిపినప్పుడు, దిగంబర కవిత్వం అవతరించింది వ్యక్తి స్వేచ్ఛావాదాన్ని శుష్కమానవతాదృక్పథాన్ని అదిమిత్వాన్ని (Primitivism, అసంస్కృత్యాన్ని) వోట తీసు తున్నా, ప్రస్తుత ప్రపంచ సమస్య పరిష్కారానికి మార్కువాదం పనికి వచ్చినంతగా మరొకటి పనికిరాదని దిగంబరురే అంటున్నారు. ఆ మేరకైనా వారి దృక్పథంలో అభ్యుదయాంత అత్యల్పభాగంగానైనా కనిపిస్తున్నది.

జీవకళ మందగించిందనేగాని, అభ్యుదయ కవిత్వ సంప్రదాయం కావ్యధిగిహితం వదెళ్ళ కీటివల తెలుగుకవిత్వప్రవాహం తన దారిని మార్చు కోగా పాత దారిలో ఇసుక మేట వేసిన మాట నిజం. అదంటేనే ముఖం మొత్తి నందువేత మాత్రమే ఈ పెనుమార్పు జరిగిందని భావించడం, చారిత్రిక ఘటనను పైపై చూపులతో లేక పరిచి మనం లేక పడడమే.

విశ్వ వ్యాప్తమై ఉన్న యువజన మానసిక వ్యగ్రతను తెక్కలోకి తీసుకో కుండా, అభరుకు తెలుగు కవిత్వంలోని సవీర యుగాన్ని అంచనా వేయడం కూడా అపాధ్యనాతంది విశ్వ నీచి మన తీరాలను కూడా తాకి తట్టింది. ధిక్కార, మహాశంఖం బాధిర్యాన్ని బాధిస్తూవుంది పడమటి గాడ్డు నుడి తిరు గుతూ ఉద్రేకాల సెగలనూ ఉపాల వలనూ ఎగబోస్తూ ఉంది అసంతృప్తికి వెలికలలు వెయ్యున్నాకటిగా వేయించి నిరసనను పెంధాళిగా రేపి భారతీయ భాష కవిత్వాన్నిటా ఉన్నతతగానూ, వికటత్వంగానూ పాక్షాత్కరిస్తూ

ఉంది దురుసాధానమేనా, తిట్లు, బూతులు కవిత్వాన్ని విచ్ఛేదిస్తున్నాయి. వికారమే సౌందర్యమా? కవిత్వమే, కవిత్వమా? దీనికి అబ్బా కొడుకులు తరలవార (Generation Gap) ఒక్కటే కారణం కాదు. విడిగిన జాతుల విడిగిన జీవితాలనుంచి బయటపడి, ప్రపంచ రాజకీయ చదరంగంలో ఇజాల మతిమాలిన జాడనుంచి తప్పించుకొని 'లస్సు మానవుడి'కి చిత్తశాంతి చేకూర్చి, 'మానవతా తీరాల'కు తిరుగుబాటు, గుండె గుండెకూర్చి, ప్రాణమూ పంచే దీపికల నందించాలని మన దిగంబర కవులు తమ తనమేనా? అది తీవరింపుగా మారితే, రక్తసిక్తంగా కనిపిస్తే, వాళదేనా తప్పు? దిగంబర కవిత్వం తెలుగు కవిత్వపు సంచితమే కైవారాలూ, పొగడల పూదండలూ, అకాడెమీ పాలుపట్టి పెంచే మర్యాదగల గ్రంథాలూ, పండగ వచ్చాల కవిత్వాలూ, Establishment సాహిత్య రాజకీయాలూ, అవసర నైవేద్యాలూ, పంచ రత్నాల మార్పు, వద్యాలూ, కృతి సమర్థన సరస్వతాధికందర సరసు సాత్వికత్య రాజనీవకత్య నాటకాలూ - ఇవన్నీ కూడా కవిత్వ విచ్ఛేదాన్ని అవసరం అభివృద్ధిని చేశాయి సురమోరి అనే యువ రచయిత వివరించినట్లు.

సరైన దారుల్ని దిగ్గంధనంచేస్తే ఆ తవర తప్పుమ దారుల్లోంచి బయట పెడదం సబబమేదా?

We get what we deserve అవ మనసావుది నిర్మాణాత్మక దృష్టిని విడనాడన అభ్యుదయ కవులే ఈ దిగంబరులు అనవచ్చునా? విళ్ళకు దేవీదేవరూ నమృతలీలూ మూర్తినివే పనికిరావు (బ్రేకు నిర్బంధాలు. సర్వ వివాశనమే నానరే, తమ నరాలూ రక్తమూ ఉండే కాలూ సహజాలూ (Instincts) చెప్పిందే వేదం, చూసిందే మోక్షం.

ఒక సాహిత్య ప్రతికూల చదివాక సంపాదక లేఖ రాస్తూ, ప్రపంచంలో ఏళ్ళ ఇజాలందా ఈ తరం రచయితలకు మార్క్సిజంమీదనే కళ్ళ పెండుకని వెళ్ళి వేశాయి

మన యువ రచయితలు పారిపోదలిస్తే కమ్యూనిజంనుంచే పారిపోవాలి. మిగత ఇజములన్నీ Absolutely safe 6

కమ్యూనిజంనుంచి పారిపోవడం కుటుంబరావుగారి తరంనుంచే మొదలైంది ఎప్పుడూ కమ్యూనిస్టులుగాని, మేధావులు కూడా తా మెందుచెత తద్యుతిరేకులు కావలసి వచ్చిందో సంజాయిషీ ఇమృతంబూ మెహరానీ పుచ్చు కొంటూ ఆరుద్రగారి 1955 భారత్ రైస్ తర్వాతనే పరికల - క్కారు వార్తకృంతో వారికి కలిగిన జ్ఞానోదయం సవ యువసంఘోనే వీరికి కలిగింది - అంతే తేడా మొత్తాన్ని భావ జాలం ((Ideology) పట్టు భాగ నడవిన కాలమిది మన దేశ సుగుణం మాత్రమేకాదు మార్క్సిజం పునాది తోనే మానవతావాదం ఉన్నదని తెలియక, ఆ రింటికి వరసర బాహ్యత్వాన్ని ఉపయోగించి, యధార మానవులను విడిచి మానవత్వ భావనే ఆదర్శిక గిండుకొంటున్నారూ ఈ కొత్తకారు రచయితలు ఇవి రాజకీయ వైముఖ్యం మాత్రమేకాదు ప్రమాదకరమైన రాజకీయాల కిట్టడాలు కావడంలేదు. పైగా, నాగరికతా విధానాల ప్రభావకర్త రాజకీయ నిరాకరణం అంతర్వాగమే నడదలాగా ముందుకొన్నాన్న హేతువాద వ్యతిరేక డోరణి (Irrationalism) లో ఇది తప్పనిసరి

ఇజంట్ యింగ్లీష్ అయితే యింగ్లీష్ జానం రకీరుంది
పైం లాంటిది జీవితం, వేర్వేరు కోణాలు ప్రదర్శిస్తుంది.

అని తిలక్ కావ్యంలో ఉద్ఘాటించారు అదొకటి ఎందరో ఇజంమా ప్రజ్ఞకూలయ కుదరడం కూడా వరసరావుపంటి కవచవీరక అలాంటి వరం రాయిం గడమోక, భజానికీ, రజానికీ గూడా పొత్తు అలిసింది మెదళ్ళ దక్క పిర క్కొట్టి కళ్ళ వరదాలు కరిగించి చూపు దాని శుభ్రం చేసుకొమ్మని ఆరుద్ర అడోందారు. 'జండాకేసం - పుండకర్త క్కొని - గుండెల రిండుకే' మని దాదరణీ హితవు 'జండాకల కన్నీళ్ళు లేవు' అని అజంత్ కావ్య శిధి క అయితే కుటుంబగృహ గౌరవుల్ను అన్ని ఇశాంకూ, ఈ ప్రపంచం లేకపోవడం మంచి

మన కవులకు మాత్రమే ప్రత్యేకత. ప్రపంచంలో కూడా మూడు రంగులను చూచి ముడిపిసాయి బాడెంట్లకు కావ్య చారిత్రా తిన్నే కవులే ఇలా కమ్యూనిజాన్ని నిరాకరిస్తున్నారు. దేశీయ మహానెత కోటు బొర్డూం భావాలి కూర్చున్న ముద్యుత గులాబీ గురించి కావ్యాలకు కావ్యాలే అనరంభం. విదేశీయనేతలు నిండలూ నిమ్మలాలూ తలమోయవలసి వచ్చింది. దేశభక్తి మన కవులకు పట్టిపోయింది. జాతీయ వాద ప్రకృష్టి కూడా గమనించ నేరని ఆర్థికత్వం ఆవేశవరత్వం (Jingoism) కావ్య సంతానంలో కానవస్తున్నాయి. కాబట్టి అభ్యుదయ యుగానంతర కవుల రాజకీయ భావ వైఖరి నిష్పాక్షికమనిగనీ తాత్వికమైన సర్వ సమత్వమనిగనీ నిర్దిష్టత అనిగనీ అనదానికి పీలేలేదు. మధ్యమ వర్గానికి సహజమైన లక్షణాలూ, ఆవలక్షణాలూ కవులను జాలిదలచి విడుదలాయా? 'ప్రజా తంత్రం' భావననే రోజులు.

స్వరాజ్యానికి ముందు వచ్చిన రచనలే మేల్తరంగా ఉన్నాయని వదేళ్ళ క్రితం ఆరుద్ర ఒక వ్యాసంలో రాశారు ఆ వెనకటి పోరాటం 'ఇప్పుడు పట్టి 'అపాటం'గా మారి, ఆశించినవేరి సమకూరక, శోచనీయంగా ఉన్న జీవిత వాస్తవానికి సాహితీవరులు కళ్ళు మూసుకొన్నాని అన్నారూ 7 నిర్దిష్టమైన సాంఘిక ప్రయోజనాలకే లక్ష్యపన్న కలిగిన ఫలంగా, జాతి సంకటస్థితికి జీవిత నిరసత్వానికి ప్రతిబింబంగానే సాహిత్యం విస్తరణవాదం పాలబడిందంటూ 'స్వతంత్ర్యానంతరం కవిత్వానికి గూఢం పట్టింది' అని మరొకడు తీర్పు చెప్పాడు 8 జీవితాంభవంతోబాటు కవులతో తాత్వికదృష్టి కూడా విర్రెత్తి కవిత్వం ప్రాధాన్యత, సాహిత్యాన్ని సంతరించుకోవడం లేదే అని చింతిస్తూ, అధునిక కవులతో ప్రతిభా పుష్పత్తులు తూన్యమైపోయాయి కాబట్టి 'భారతీయ కవిత్వం, తెలువమకూన్నదని రెంటూ గోపాలకృష్ణ ఒక ప్రసంగ వ్యాసంలో చెప్పారు 9 అధునిక సత్య వర్ణాని నిర్భయాన్ని అటుంచి అందులో ప్రముఖం కనిపించక తప్పని తాత్వికమైన ఆర్తినీ అతో చూభావాన్ని అనుభూతి వైవిధ్యాన్ని ఆయన ఎందుకు చూడలేకపోయా? ఆరుద్ర అన్నట్లు, నిజంగానే

అదునిక కవిత్వంలో గండెకన్న మెదడు ఎక్కువ పని చేయడం మొదలు పెట్టింది జీహాంసకు బదులు జిజ్ఞాస ప్రారంభమైంది 10

ప్రగతి వాద కవులుగా పేరుబడిన కుందుర్తివారిలోకూడా ఆధ్యాత్మికతను దర్శించగలుగుతూన్న సుప్రసన్నతాంటి సర్వాధయ విమర్శకు లుండగా, సోమసుందర్ తాంటి అభ్యుదయ కవి ఆరుద్ర, ఇంకా అనేకులు కాలయొక్క తర్వాన్ని గురించి కావ్యాల రాస్తూండగా, 'త్యమేవా హం', 'సినీ వాలి' తాంటి కావ్యాలేగాక 'విరిగిన కల్పర్' వంటి ఆత్మధునిక కావ్యంలో కూడా మేధా ప్రధానమైన సంవిధాన కల్పర ప్రముఖంకవై ఉండగా, ఎవరుగానీ ఆధునిక కవుల శక్తి సామర్థ్యాలను కంకించవలసిన ఎవరైనా అభ్యుదయ కవుల వీకార సంగీతంకంటే ఈ జగత్ గాత్ర సమ్మేళం మెరుగే కవిత్వం గ్రహణం పాలగాలేదు సరిగదా, గ్రహణం విడిచిదనేవాళ్ళ లెక్కకు మిక్కుటంగా ఉన్నారూ అటు ఆధునికతలోనే ఈ తాత్విక భావన అంతర్నిహితమై ఉంటున్నది.

“అధునిక భావచేతన”

'అధునికత' కావాలనకం కాదని, నా మట్టుకు నాకు స్క్రైఫ్ట్ స్పెండర్ కృత The Struggle of the Modern చదివించ సరవాక తెలియదు 'త్యమేవా హం' కావ్యానికి వ్యాఖ్య కూరాలన్నా, వర్తమాన కాలిక కవులకూ అధునిక కవులకూ భేదం చూపక దాతరని మనాన్ని గురించిన దృష్టి గానీ గతాన్ని గురించిన సలహాగానీ లేక భవిష్యద్దృష్టి ఉండడమే అధునికతా సరవార్థ మన్నట్లు రాశారు పాశ్చాత్యుల దృష్టిలో కూడా టీవీ సరకూ ఆధునికతకు సమకాలికతకా (Contemporarierly) అభేదమే. సమ కాలికతను ధ్వనించే వైఖరినే ఆధునికతగా స్పెండర్ పేర్కొంటున్నాడు! అది గతై కమగ్నం కావడమే గాకుండా, సంప్రదాయాన్ని ఆయుధ వికేపం చేసుకొని సమకాలిక సమాజాన్ని బిల్డి చేందామటా, దాదాపు భవిష్యద్దృష్టి పట్టి అయేవిధంగానే వ్యవహరిస్తుంది.

దశరథి పేర్కొన్న 'సవద్యుష్ట', తెలుగులో ప్రయోగవాది కావ్యాలైన వారాయణబాబు 'రుధిరజ్యోతి' ఇండికలనూ సరాధి 'ఫిడేలురాగాలడణను' వచన వద్యాలనూ ఆంధ్ర కావ్యాలనూ బైరాగి 'సూతిలో గొంతుకు' వీ తనసరిధిలో ఇముడ్చుకొన్నాడా? ఈ ప్రయోగవాదులు వామాంతరం లేకనే - గత్యంతరం లేక మాత్రం కాదు - చాలాకాలం వరకు అవిభక్త బుటుంబంలాగుండిన ఆభ్యుదయోద్యమంతోటి అంటకాగుతూ వచ్చారు. కొందరు దానికి పూర్వలే అయినా ఆ ముద్రను ధరించక తప్పింది కాదు కొత్తకుండ పెట్టుకున్నాక కూడా, లోకులకా పాతపేరుతోనే కనిపించారు విజానికి ఈ కవులందరిలోనూ ఆభ్యుదయ భావచేతన ఏదో ప్రమాణంలో ఉంటూనే వచ్చింది తల్లి, సంవిధానాల కోసం పాఠక సామాన్యపు స్థాయిని మించి సాంకేతిక ప్రావీణ్యంతోటి మేధా ప్రధానమైన రచనలు చేసినంత మేరకు, ఈ ప్రయోగ వాదులకు అధునికాంశకూడా చేకూరుతున్నది ఇలియట్ నూ జాయిన్ నూ మరొకరినీ ఇంకొకరినీ అనుసరింప జూడడమే నిదర్శనం నాగరికతా మరు భూములను (Wasteland) కావ్యీకరిస్తూ ఒకరు, జీవన శకలత్వాన్ని నిరూపిస్తూ ఇంకొకరు అధునికతను అదృష్టానంతో నిలుస్తున్నారు. సవ్యతా ముద్రగల ప్రతి అభివాదాన్ని చేతులు దాటి ఆహ్వానించే రోజులవి అందుచేత పేరుకు ఎవరైనా, ఆభ్యుదయ కవులతో ఈ ప్రయోగవాదులకు భావంలోనూ రీతిలోనూ సామ్యం తక్కువనే అనాలి. ఈ అంశాన్ని గురించి డా. సుప్రసన్న ప్రయోగవాదాన్నిలా వివరించారు.

మనో వైజ్ఞానం, వైయక్తిక పరివేషములకు (ప్రాముఖ్యము, భర్త) నము, అవసానము, కుంఠ, అత్యున్న మొదలైన లక్షణాలు ప్రయోగవాదులలో వ్యక్త మవుతవి 11

ఈజ్జకోశ సాహాయ్యపేక్షకాలైన ఈ పడికట్టురాళ్ళు అధునికతను తూచేందుకు పనికి రావడం లేదు ఆభ్యుదయాంశ తమలో మిగిలినంతమేరకు ప్రయోగవాదులకు అధునికత ఒంట బట్టలేదనాలి వైయక్తిక దృక్పథ మొక్కటే అధునికతా వెలక్షణ్యమని అనలేము కూడా, కవి స్వీయాత్మిక (Private) ప్రమేయాలే కావని ర్థాయక కత్తులు గాని, లోక (Public) ప్రమేయాలు కావడమే అధునికత రాజకీయ పరిభాషలోని వ్యక్తి వాదానికి ఇది ఛాయ మాత్రమే గాని, అదే కాదిది అనుభవం బాహిరమే అయినా అనుభూతి అత్యంత కావాలి. అనుభవ స్వీకరణ తర్వాత, లోకంతో కవికి ఇలాకా లేదు. అత్యావిష్కృతి దాని పరమోద్దేశం కాబట్టి కవిత్వానికి లోక ప్రాముఖ్యంతో పని లేదు. దాని ధ్యేయం Importance కాదు, Significance అని అధునికుల అభిప్రాయంగా స్పెండర్ వివరించాడు

ప్రధాన అనుభూతుల ఆకృతిలోనే కవిత్వం దర్శన మివ్వాలి గాని, అది మునుపరం కళానాటకం కా నక్కర లేదని చెప్పినప్పుడు, తిరిగి ఈ స్వీయాత్మిక వైఖరినే ఉద్దేశించారనిపిస్తుంది. మరొక సందర్భంలో, దీని ప్రమాదాలను కూడా ఆయన గమనించారు. తదనుభూతికి విశదమైన రూపం చేకూర వప్పుడు సరేసరి, కవి తనకు మాత్రమే పరిమితమైన సంకుచితానుభూతి నుంచి కావ్య భావ ప్రతిమలనూ సంకేతాలనూ తయారించుకొన్నప్పుడు తన కావ్యావబోధకు తానే అడ్డు తగులుతాడని తిరిగి అన్నారు ఈ పొడి మాట లనే కావ్యీకరించి, కవిత్వావబోధ దురవబోధగా (obscurity) కాగూడదు, ట్రాన్స్పారెంట్ చికటిలా ఉండవచ్చునంటూ,

తనకే తెలియని అప్పన్న పు అనుభూతిని
అర్థంలేని ఇమేజర్ కలగాపులగవు వర్ణనలతో
డిలాన్ ధామన్ కు చేతకాని అనుకరణలతో
ఒక దేశం నిర్దేశం లేని వాక్యాల వికారంతో ..

మోడర్న్ కవులు రాస్తున్నారని చెబేకారు అంతేగాని, తమ వాదంలోనే ఈ దౌర్బల్యం ఉన్నదని గ్రహించలేదు. ఇంతకూ తాను అధునికుడు జీవిత శైలి త్యాన్ని లోని సహజ (Organic) జీవిత సాందర్యాన్ని అంటించి, అది ఆచరణ సాధ్యం కానందున తీరిన కోరికలతో దానికేసం తపిస్తూ (nostalgia) కావ్యా లెన్న రాకారు తిరిగిలోని ఆభ్యుదయాంశ, అతని కవిత్వం లోకంతో పడిన రాజీకి వాస్తవానికి లొంగుబాటుకు మాత్రమే నిదర్శనం. అతనిది మంత్ర

నగరి; ప్రధానంగా కాలానిక వైఖరి. అదే అధునికతకు మాతృస్థానమని స్పెండర్ రాశాడు

అధునికత గురించి అద్దేపల్లి రామమోహనరావు కూడా ఒక నిర్వచనాన్ని ఇచ్చి ఉన్నారు .

సమాజంలోని ప్రతి వ్యక్తి ఎవరి పరిధిలో వారు ఆనందాన్ని అన్వేషిస్తూ సమగ్రతవైపు సాగిపోవడం అధునిక దృక్పథం 12

విడివిడిగా ఉన్న అణువుల కూడికే సమాజం కాగలిగినప్పుడు, తన గిరి లోనే ఉండి ఏ వ్యక్తి కా వ్యక్తి ఆనందాన్ని సంపాదించుకొని సాఫల్యం పొందడం సాధ్యంగాని, అది Every one for himself and Devil take the hindmost అనే స్పెన్సర్ ముద్రాంకితమైన వితండ వివాదనకర వ్యక్తి వాదానికి దారి తీస్తుంది No man is an Island; We are parts of one another అనే 'లిబరల్' తత్వానికి గూడా చోటివ్వనప్పుడు, సమష్టి వాదాన్నెలా సహిస్తుంది? స్వవర్ణమాత్ర సంప్రత్యక్షమేనా వ్యక్తిత్వమనగా? కొంపెల, జనార్దనరావుగారి మాట నరుపు దీనుకొని, వ్యక్తిత్వమనగా కవికి సంబంధించినంతవరకు కావ్య నృజనలో 'ఇకాం తికత్వమే' అనుకొంటే దీనితో కటిక సన్నివాసికి గూడా పేరీ ఉండదు. కాక, కవి-వ్యక్తి పాలిటి కిది ద్వీపాంతరవాసంలోని విడి కైదు అయిట్లుంటే మట్టుకు, అధునికత కావచ్చనేమోగాని తనకూ, మనకూ ఉపకరించే ఆరోగ్య కరమైన వైఖరి కాబోదు స్పెండర్ నిర్వచనం ఈ అంశాన్ని కూడా స్పృశిస్తుంది. భావానురూపం లేక అనుకూలికజగత్తులలోటి సహానుభూతిని సాను భూతినీవిడిచి ఒంటరితనంలో ఒంటరితనాన్ని అనుభవిస్తూ, అత్యున్నతంనుంచి మాత్రమే ప్రవచనాన్ని ఓంప్రధమంగా కనుగొంటూ (Invent), స మా జ బా హి రా లూ సమకాలితాలూ అయిన మేధా ప్రధాన (Intellectualized) కావ్య ప్రవచనాన్ని సృజించుకొంటూ, లోక నిరాకరణవల్ల కలిగిన దృష్టి వైపున వచ్చే అంతరలోక నిమగ్నతవల్ల సంపాదించుకొన్న అనంతత్వ, అగాధత్వం లాభంతోటి సరిపెట్టుకొంటున్నాడు.

రామమోహనరావు గారిచ్చినంతకంటే విస్తృతమైన అధునికతా, నిర్వచ నాన్ని డా. సుప్రసన్న పూర్వోదావృతమైన వ్యాసక్రమంలో ఇవ్వారు 'అధునిక భావచేతన' అనేది ఆయన ముద్రించి విడిచిన ప్రయోగమే ఇందులో wishful thinking అనే దానినం కాబోలు, పాశ్చాత్య తాత్విక విశేషమైన అస్తిత్వాదం Existentialism, తత్పరిబంధమైన మానవుని ఆర్తి Anxiety, క్రమంగా మన అస్తికవాదంతోటి 'జీవుని వేదన' తోటి అద్వైత శ్రద్ధా పొందుతున్నాయి. శాస్త్రవేత్తలకు ఇంతవరకు అజ్ఞాతంగా ప్రశ్నగా ఉన్నది, పాఠశాలికల అజ్ఞేయమూ వైశ్వానరమూ అపుతున్నది డార్జిన్, ప్రాయిడ్, మార్క్స్, బెర్క్స్ మూల స్తంభాలకుండి చాలక అరవిందయోగి మరో స్తంభమవుతున్నాడు లోక కోరుకొందీ వైద్యుడు తీసుకోమందీ పాలేనన్న బాపతుగా, భారతీయమైన ఆధ్యాత్మికత ఇలా అధునిక వేషధారణ కావించుకొంటున్నది విశ్వనాథవారి 'బూటక నాగరకతా' నిరసనానికి అధునికుల నాగరకతా నిరసనానికి నామ సావ్యమే ఉంది ఇలియట్ ప్రభు తులు మత విశ్వాసాలకు కాయ కల్ప చికిత్స చేసినా, లివిర్ తదితరులు Great Tradition ను తిరగదాడినా, పారిశ్రామిక సమాజ శైర్ధీమూ, విలువల వారింపూ మాత్రమేగాని అర్హధర్మ ప్రకర్షకూ వారి అవేదనకూ ఉన్న అంతరం ఎదుబండికీ, రాకెట్ కూ ఉన్నట్టిది సార్త్రే Sartre పేర్కొంటున్న ఆర్తి, మానవనితి Human condition గురించే గాని, అద తీతమైన అధిభౌతిక బ్రహ్మపదార్థంకోసం కాదు పాశ్చాత్యుల అధునికతకు గూడా పాఠశాలిక తత్వ స్వరూపం ఉండవచ్చునేమోగాని, అది ప్రధానంగా మాన వీయమైనట్టి దానికి సాహిత్య స్వరూపమే కృత్రిమ యంత్ర వేలా వల యిలమైన మహా నగర జీవితం, ఉట్టి కెక్కలేని మనకు స్వగ్రహమే అయినప్పుడు, జీవన శైర్ధీయానికి ముందుగా జీవిత పరిణతి సమకూరనప్పుడు. మనం ఇంకా యాత్రాక్రమంలో తొలి మజిలీలోనే ఉన్నప్పుడు, అధునికతా గన్యం, మనకు యధార్థం, సన్నిహితం కావడంలేదు.

వెస్ట్, సి, ఆర్. లోల్ టెంట్ ప్రస్తుతి వచనరచయితలంcological వైఖరికి, లారెన్స్, జాయిన్, ఇలియట్ ప్రభుతల Imagistic వైఖరికి గల తారతమ్యమే సమకాలికతకూ, ఆధునికతకూ మధ్య గలట్టిదని స్పెండర్ అంటాడు. మానవాభ్యుదయంలో ఆధునికతకు విశ్వాసమేలేదు నిరాశ ముట్టడిలో వారికి భవిష్యత్తుతా మరుభూమి అదృష్టం ఏకాత్మ తెలుగు కవుల లింత ఆధునికత కాలేదు

ఇది అల్ప సంఖ్యనీ మాత్రమే ఎంచుకొనడం, ఆధునికతారంగ ప్రవేశానికి పాగు లీవరకే మొదలై నేపథ్య రచన బాగా సాగి ఒక కొలిక్కి వచ్చి ఉంది

వెనకటివాళ్ళ మాట కేమిగాని, స్వీతంత్రాగనంతర సాహిత్యంలో పలా యువాదంగా తిలక్ కవితలోనూ, ప్రయోగవాదంగా ఆరుద్ర, బైరాగి, అజంతాల కవితలోనూ ఆధునికత సనసన్నగానే బలంగానే ఆగమించింది ప్రబంధాలనంటే భావకావ్య సమన్వయం తిలక్ కావ్య పదజాలం మార్చడాన్ని సున్నితత్వాని సంక్రమించుకొని ఉండవచ్చు అయినా అంగ భాష పదాలనూ ఇంగ్లీషు పలుకుబడులనూ ఆయన కూడా వాడుకున్నారు చందనశాలూ చిత్రలోకాలూ భూష దీపాలూ అగ్రనతల్లూ అల్లరూ— ఈ జీవన రసేకతా వస్తు సమూహంలో కూడా ప్లాటరం, స్టేషను, హెంట్, కాన్క్రీట్, కార్మి పాలిటన్ వంటి మాటలు వచ్చి తిలక్ వాడగా, భావాన్ని దృఢీకరించాయి నీశానికీ, ఆయన పృథ్వయమంతా కాలానికన్నతే మనస్సు కొంతవరకు ఆధునికమైనది మొదటిది కాలానికం అయినందుచేతనే, రెండవది ప్రయత్నపూర్వకంగానూ ప్రయాసాభివృద్ధిగానూ భావజల శృంగార భావాన్ని కొంత సంస్కరించి సంకేత దోషాన్ని తొలగించి కరుణార్ద్రమైన విశ్వ జీవన విరోకనంగా, వాగరకతా కారిష్య క్రొర్య విమర్శనంగా, రాజకీయ, శాస్త్రీయాభ్యుదయ నైపుల్య విరసనంగా—ఆధునికంగా రూపు రై సేసుకొన్నది తాను ఆధునికుడుగా పూర్ణకృతిని సాధించుకోలేకపోయినా, ఆధునిక భావాన్ని నీటి చెలమ

దశనుంచి కొండమాగు దశకు అభివృద్ధి సరనిసాయా రాయక అలసిన ఏకాంతం తనకు ప్రవాసమైనా, స్వీయాత్మిక దృక్పథానికి పురిటి గది అయింది కవిత్వం మళ్ళీ ఆత్మనాయకం కావడమేగాక ఆత్మాశ్రయం కాగలిగింది. అనుభూతి వైయక్తికమై తేనెమి, పంకుచితమై తేనెమి, లోరై పోయింది మార్మికత దానికి తత్వవాసన నిచ్చింది మానవతా దృక్పథం దానికి మహనీయతాభిమాసాదకమైంది తిలక్ ఆధునికుడేగాని, with a difference

త్వమేనా హమ్ రచన ఆరుద్రలో ఆవరకే ఉన్న ఒక ధోరణిని నిర్వరించడేగాని, దానితోనే ఆయనలో ఆధునికత శ్రీకారం చుట్టుకోలేదు. శ్రీ శ్రీ ప్రయోగ వరత్నం ఆరుద్ర మనస్సుకు లాగినంత బలంగా శ్రీ శ్రీ ఆభ్యుదయ వరత్నం లాగలేదు నారాయణబాయి, వరాధి కవుల వైచిత్రీ ఆ మనస్సు పసికనంపేద గట్టి అచ్చువేసింది సహజంగానే స్వచ్ఛందతా ప్రేమి కావడంవేతనేమో, ద్వితీయ యుద్ధకాలపు సేనా పరివార జీవితంలో తాజా సాహిత్య సాహిత్య బాహుకురూపు తెచ్చి నాటి మొక్కలుగా పెంచి మరెవ్వరూ చేయనంతగా తెలుగు కవిత్వంలో ఆధునికతకు ఒక తోపు వేసా రాయన తెలంగాణ భూమి పోరాటంతోటిగాక రజాకార్ల దౌర్జన్యకాండలో ఒకా నొక సంఘటన కలిగించిన తొలి కదలిక ఆయన మనస్సుకు వదిలి కావ్యంగా వెలువడి టప్పుడు ముట్టుకు కాలసాకల్యనిచిత్తగా చిత్ర విచిత్ర సంకేతాల సంఘరాన్ని మోసుకొని ఆత్మాధునిక శబ్దజాలంతోటి సురాణాలనుండి వీరిన పరిగ మాటలతో కలిపి స్థిష్టంగానూ, బరువుగానూ వెలువడి 'త్వమేనా హమ్' అయింది. ఫలశ్రుతిలోనూ, దండకంలోనూ తధాస్తులోనూ యధార్థ జీవితంలోని దృశ్యాలు కనిపించి రాజకీయ పృథ్వయం సాంఘిక ప్రమేయం తొంగి చూచి నవ్వుటికి, పేద ప్రధానమైన ఈ విలక్షణ కావ్యం ఆధునికతా ముద్రను తాల్చి నట్టుగా అభ్యుదయ ముద్రను తాల్చలేదు ఇక, ఇటీవల ఆరుద్ర చురో ప్రయోగమైన సినిమారి మరింత దూరంపోయి లఘు (little) మానవుడి పగలు జీవితంలోని నీరసనిర్వహణను వర్ణించినంతగా 'చారిత్రిక' ('historical') మానవుడి నమస్క జీవితంలోని విశ్వాస విషయ దీక్షలను వర్ణించ

EXPORT QUALITY

Sulekha

EXECUTIVE INK

CONTAINS SOLVENT S-100

ఇక పైను బుడ్లబ్లాక్, వెనీ ట్యాం మరియు కారులపై వాషింగ్ రాయల్ బ్లాక్ ఇన్కెరియల్, గ్రీన్ మరియు ప్లై లైట్ రెడ్

EXECUTIVE INK

మలేఖా వర్క్స్ లి. టి.ఎం.
మలేఖా పాఠశాల
అలకండ్-32

భాషాకోశము. రెండూ నిరూప విషయాలే (abstractions) కావచ్చు; భూదాత్త మానవుడు వ్యక్తిగా లభ్యపూకాదు, గురువకాదు. వారిలో ఈ భేదం లేదని బోధపడుతుంది. వాటిని ముందుకు తోలే మానవీయకాదు. అంటే కామనే కాళ్ళతో కర్మస్థానంలో లేనట్లుగానే కర్మస్థానంలోనూ లేదు. అయితే వ్యక్తుల కమన్సిటీకిం (క్రియాశక్తి వ్యక్తికి సంక్రమించి అతని లభ్యతాన్ని అవసరించుచుంది. శ్రీ శ్రీ అన్నట్లు, వ్యక్తికి బహువచనం శక్తి కాగలదు అరుద్ర వర్ణించిన మార్గాలవనే గుమాస్తా-కార్కు మార్గాలవ-అర్థపాత్య చేసే కోని తన సైత్యాన్ని ఇతరులకు చెబుతూ (Bad example) నూతన చూపిస్తోయ్యాడు అందుకే, ఈ కాళ్ళతో అభ్యుదయాంశ, అమాభాస్య ముట్టడిలో కనిపించని శక్తిరేఖ అనవలసి వచ్చింది.

కురుక్షేత్రంలో అర్జునుడు, షేక్స్పియర్ నాటకంలో హేమెట్, దాస్యియే జిస్సీ నవల Crime and Punishment లో రహ్మత్పాషా ఈ ముగ్గురి మానసిక సంక్లిష్టం వికవిధమైనది కాకపోయినా, సంక్లిష్టం మాత్రం సర్వ సామాన్యమే కాబట్టి, ఔరాగి సూతిలో గొంతులు కాళ్ళతో అధునిక మేధావి చిత్తచాంచల్యనూ, కొలందోళననూ, ఆ కాళ్ళ పాత్రల స్వగతాల్ ద్వారా అవిచ్ఛిన్నత లభ్యమయి కవిమాత్రం ఆ అనిశ్చయ వైఖరిని కదిలించి, చాలా ముందుకు నడిచి వచ్చారు. నేటి ఔరాగి రచనలో ఆ మేరకు అధునికతను అభ్యుదయ దృక్పథం ఆక్రమించింది. ఇది తిరోగమనమనేవాళ్ళ ఉండవచ్చుగాని అభివృద్ధి అనే నే ననుకొంటాను.

కవిగా పుట్టి పుట్టకముందే అధునికతను స్వీకరించే ముహూర్తం అజంతా విధి రచనలన్నీ ఆ దోరణికి పాఠశాలలై కొత్తకారు కవులలో ముఖ్యంగా హైదరాబాద్ రాయలకు పరవడి పెట్టగలిగాయి. వెళ్ళు తూటునున్న దృక్పథం వంటి ఖండికలతో గుమాస్తా వెంకట్రావు మరొక లభ్య మానవుడు ఆ పాత్ర ద్వారా కవిచేసే సమాజ విమర్శ ధ్వని ప్రాయంగా ఉండి సంతోషాలతో కన్నులీరి అజంతా కవిత్వానికి అతిథరమైన తీవ్రతనూ, గాఢత్యాన్ని ఇస్తుంది. ఇంత దీక్షతో తదేకతతో కావ్య నిర్మాణంచేసే కవి కూడా మరొకడే అధునికతలో కనిపించడు. వదాలకు రంగూరుచి వాననా ఉంటాయని అజంతా కవిత్వం నిరూపించినంతగా మరొకటి నిరూపించడు రాసిన ఖండికల సంఖ్య చేతివేళ్ళమీద లెక్కింపదగినంతదే కావచ్చుగాని, వాటి ప్రభావం అత్యంతం.

నేటి కవిత్వంలో కేశవరావు, మోహనప్రసాద్, ఇస్మాయిల్, అశోక్ వంటి కవులు ఇంగ్లీషు పద్య లేమో నన్నంత భ్రమ గొలిపే తెలుగు వచన కావ్యాలకు రాస్తున్నారంటే, తమకు తెలిసో, తెలియకో ఈ అధునిక కవుల వారుమరై నందుచేతనే దాశరథి, నారాయణరెడ్డి కూడా కాదు, లిల్ కృష్ణమూ అవి కాలానికి దృక్పథం మళ్ళీ మూర్ఖాభిషేకం చేసుకొని, అరుద్ర, అజంతాభర్తృమూ అని అవిశ్వాస పూర్వమైన గవేష్కారకృష్టమైన ప్రయోగపరతకు పునర్యవ్వన ప్రాప్తి కలిగి, కొందఱామీదనే ఉండిన అధునికత ఇప్పు డిప్పుడు దారులారని పాఠ గాంగ నిర్ధారణ కాలగుతున్నది. హేళన చేసిన వారిప్పుడు దాని నారాధించ వలసి వస్తున్నది యువ కవులకు అశ్రవణియైన పితృత్వ భవనం అయి, అస్తి అయి చివరకు అస్తిగత రక్తసారం అవుతున్నది. ముందున్నది ముదునశ్చ వండుగ కవిత్వానికికాదు, అభ్యుదయ కవిత్వానికి మాత్రం ఇది రాహుగ్రాహమే!

మయూర సృష్టిం :

మూగిన వాకకారు మబ్బులను జూచి మురిసి పురివిప్పి వివశమై, నర్తి నూన్న అడివి నెమిరికి, మోహించి ఉన్న మబ్బులనుంచి ఊడినదమోయే చిచ్చరపడుగు గురించిన స్మృతి లేదు అలాగుంది, మూర్ఖత, తాత్వికత, మత విషయక, వై యుక్తిక, విభ్రంసితృకాది వానావిధ వాదాల వ్యాపివాదాలలో ఘూర్ణితమౌతున్న సాహిత్యవరణన, సాధికృతా ప్రలోభమై, స్పృహనతా పరవశమైన నేటి తెలుగు కవిస్థితి నేటి తెలుగు కవిత్వంలో వస్తు వైవిధ్యం లేదన్న వాళ్ళ కనుజాపు నమ్మదగిందికాదు వైవిధ్యం మాత్రమేకాదు, విధిన్నర స్ఫుర్తమగ్నత ఉన్నాయి దానికి.

ఒక వైపు తన జాగలో అభ్యుదయ తరుపు కొమ్మ రెండవారి మోడర్నిటీ తున్నా, ఉమ్మకాపు కాస్తూనే ఉంది. విశ్వాసోత్సాహం తెలం అడుగిటి 'జేజీ'

కొట్టుకదలుతున్నా అది ఇంకా కొండెక్కలేదనే ఆశ కలిగిస్తూ, అదపాదపా కలమంచి మేల్కొన్నట్లు సంభ్రమంగా పోషించుదర్, ఆ అగి ఒక్క విరుచు కొంటున్నట్లు గా ఈ వ్యాసకర్త నైన నేను, వాననాబలంవలెనూ, మనస్సు చేత నలెనూ పక్క దారులనుంచి కాళ్ళను పాత దారులకు మరల్చుకొంటున్నట్లుగా కుండుర్తి, ఉడికిఉడగి మనోయవ్వనాన్ని పూస్తుకొని దాగా వలవనై నన్నగిరి పూర్వాఖండకోభకు కొనసీదలాగా శ్రీ శ్రీ అభ్యుదయ కవిత్వ వస్తు పుగా లోకానికి అవసరమైనంతకంటే ఎక్కువగానే పరిచితమైన దానికి కొత్త రంగు లద్దుతూ మాసికల వేస్తూ బండకేసికొడుతూ నీలి మూలి దానికి పూర్వ ప్రాభవానీ ప్రాచుర్యానీ కలిగించ జాల పోతున్నారము 'రవ్వెగురు ధూప' వానలో వీని వీనాంబర ధారణలో మణికి మాటుబడ్డాయి. రవ్వ యూత్ర నందర్పంలో శ్రీ శ్రీ రాసనది అవసరమైనదేద్యం అయినంతగా పృథ్వమైన కవిత్వం కాలేకపోయింది అయితే, దేశ దేశాంతర రాజకీయ ఘటనలు- ఎన్నికలు, కలవారి అగడాలు, ప్రజారంగ్రం బంధాలు, ప్రభుత్వ సామ్యవాదం లోపలు, సీగ్ పరిధానాలు, క్యూరూ ప్రధానాలు, కెన్నెడీ ప్రధానాలు, ఏయిత్వాము సంతాపాలు-కావ్య మున్నును సరసరా చేస్తూనే ఉన్నాయి. దేశీ యార్థిక భగిరథ యత్నంలో ఒక సిద్ధి అనిపించి, వలనాటి గుండె దిబ్బలు గల కుండుర్తి చేత వాగర్జునసాగర నిర్మాణానికి ఒక పాట రాయించిందికాదా. అయితే ఇవేకాపు, అభ్యుదయ కవిత్వపు దాకువా వంట అనడగనవి. అట్లని ఇవి కక్కముతి పిందెలా కావు.

ఆ నందిరి వెలుగుపూటలు ఈనాడు ముఖ్యంగా, మాత్రాచ్ఛందస్సులతో గ్రాంథిక వంశంబరంతో అపహేళనాత్మక దోరణిలో రాజకీయరంగాన్ని వ్యాఖ్యానిస్తూ విస్తరణవాదసాహిత్యరంగాన్ని ఉడికిస్తూ కావ్య రచనలు చేస్తూన్న రాజకీయవాదజీవి గజ్జల మల్లారెడి ఒకరు యిది నియమిం ప్రాస ప్రయోగనూ గానికి పదిలి నిర్మింబర్త పవన ఉద్ద గతులతో దిగంబర కవుల ధూతుడూ, మత పునరుద్ధరణ వాదుల ధురునూ తోడించుకొని కవల మర్యాద లకూ మన్నికలకూ బలాదుర్ చెప్పి పాత్రలనెసిన గానీ, ద్వారానగానీ ఆవుపు తెలుగు తిట్టుకూ అలగా మాటలకూ కావ్య ప్రవేశ గారనం కలిగించి మరూ గ్రాంగా రాకన రాజకీయాన్ని వాఢ్య మగ్గు సమాజాన్ని తెగనాడి నిస్సౌలంటి నిజాయితీతో-కేసితో కాదు-ఇప్పటికీ రెండు కావ్య సంకలనాలను వెలువరించి ఉన్న నీ విజయలక్ష్మి మరోకరు. ఇద్దరి కీర్తన ఉద్ధండ పిందాలు. కమ్మ్యా విస్తృ ఉద్దమంలో వచ్చిన చికిత్సగాక రవ్వ-వైనా సిద్ధాంత వివాదాలకూడా మల్లారెడ్డి పుస్తకం కెక్కాయి. ఎంత ప్రతిభావంతుడైనా కావచ్చు, పుస్తక స్థలాలోపల లేకుండా ఉండవచ్చుగాని చరిత్రకర్యణమూ తత్వం మాత్ర ప్రాముఖ్యమూ సంకుచిత పాక్షికత్వమూ మల్లారెడ్డి గేయాలకు చిమ్ముబడ్డ గుణాన్ని మాత్రమే ఇవ్వ గలగుతున్నాయి. విజయలక్ష్మి ఆశయం ఎంత ఉదాత్తమైనదైనా కావచ్చుగాని, ఆచేవిభంధణం కొచిత్వ భంజకమై నప్పుడు, కలామూర్తాలు దెబ్బతినకపోవు. సత్యానికైనా నగ్నత కవిత్వంలో కూడదు. నిర్భీకమైన ప్రళలునా వైఖరికి నట్టి (baldness) కూ లేదా లేక పోలేదు. కావ్యం బూతుల బజారు కాగొడవని దిగంబరకవుల అను తనం చెలుతున్న పాఠం. రాజకీయ కవిత్వమే కలిపింద సామ్యభాగా, ఉద్ద వచన గుణాన్ని విరచలేకపోతే రాజకీయ వస్తువుయొక్క మరొక్కతకు కవిత్వం అనికై పోగలదు. ఈ ప్రమాదం విజయలక్ష్మికి కాదు, రాజకీయకవులందరికీనీ ఉంది. నరీపాడ్డు సైనిక పుర్రణ సందర్భంగా ప్రభుత్వరంగంగానూ కవులవరం గానూ వెలువడిన సమర కవిత, మల్లారెడ్డి తేర గుంపు కవిత, అరుద్ర కుక్క చంపిన బిడ్డ పగైరా కవిత, కవితగా మాత్రం అమరత్వం సాందజాలకపోవడం ఈ సమరబుద్ధి చేతనే.

'కాంగోలో, క్యూబాలో, సైప్రస్లో, లాస్ నోలో కాలి కమరు కంపు కొట్టి కాంం కధ' మానవ వ్యథ ('విస్ఫూర్తి') గురించి లిల్ కేంటంటి మకుమార భావుకు శైలో వరితపించి ఉండవచ్చు. అభ్యుదయ రచయితల సంఘ సమా వేశాలకు పోతూ శ్రీ శ్రీని అభిమానిస్తూ అనుసరిం జాస్తూ వచ్చిన రోజు లలో ఆయన రచించిన 'టూలన్', 'పైనికుడి ఉత్తరం' భాంటి ఖండికలు వేడు,

ఇటువంటి వేరు. సమాజంలో ఒక కర్మాన్ని విశేషిస్తూ, రాసిన రచనలలో అభ్యుదయ వాదులకు కుసం సిద్ధాంతంతో ప్రధానమైన ఉండిన శ్రామిక వర్గాధిమానంగా, ఆధునికతకు మాతృవదమైన మధ్యమ వర్గాధిమానమే కనపస్తుంది. అభ్యుదయ కవులకు రెండు తరల వాగుగా తోక వెంబడి వారా యుగా కనిపించిన ఈనర్థం, తిలక్ కూ, వారాయణరెడ్డికి అనేకు లాడునిట్లు అలా పానుభూతి చూపదగిన దేవునికి ఆతని దేవీకి సీసార్లు చేయదగిన క్షూటమిగా కనిపిస్తున్నది. తిలక్ 'గొంగరీ పురుగులు' లోని వైఖరి అవసార బాత్మకమైనదే కావచ్చు గాని, అది విదిరింపుకాదు, మెత్తటి మండలింపు కూతమే నిజానికి, తిలక్ తానే ఒక 'మెత్తని పులి' అనిపిస్తారు. 'చిన్నమ్మ'లో లక్ష్మీ దేవిని సంబోధించి మధ్యమవర్గ యోగ్యత గురించి ఆయన తీసుకొని విధుపొందిన వకలా వలించి, ఆయనకు ఒక విధమైన రాజకీయాలే ఇష్టమనిపిస్తాయి. అయినా తద్విషయముకన్న అధిమాన దురభిమానాలు తన కవిత్వాన్ని కాసింది విధ్యుంచినందుచేత, అలంకార ప్రాయంగాతప్ప అభ్యుదయ కావ్య వస్తువు ఆయనకు ఉపయుక్తం కాలేదని

ఉద్యమోపశీపన దాతరగిగా, అభ్యుదయ దృక్పథం సుజీవితానికి అనివార్య వస్తువు ఆరుద్రగా, తమ అభిభావాలకు అనుగుణంగానే ఇప్పటివరకూ తమ కావ్యాలను మలమకంటూ వస్తున్నారు. ప్రాంతీయాధిమానంలోటిగానీ దేశభక్తితోగానీ గొప్పవదగిన కావ్యాలను రచించి ప్రజా ప్రబోధాన్ని కర్తవ్యవదేశాన్ని పట్టించామే కంటేరవ ప్రాయుడైన దాతరగి ఇటీవల ఎందు చేతనోగాని కవిత్వాన్ని మరి పలవన జేసుకొంటున్నాడు. అతి చిక్కిన ఆయో మయత్వమైనట్లే అతిపంచన మరొకటి కాగదని తెలియక మాత్రం కాదనుకొంటాను వేగరపాటికా కారణమైన ఉండవచ్చు దీమా-వివరీతమైన అత్త విశ్వాసం-మరొకటి కావచ్చు. కారణమేదైనా ఫలశంమాత్రం ఇదే. 'తెల్లని చీకటి-నల్లని వెలుగు'లో పదాలు నిర్లక్ష్యంగా వాడినట్లు 'నల్లదనం తెలదనం తలవదుటకు కారణం (నల్లదనం) నేను చీకటి తెలుపు! వెలుగు నలుపు' అన్నంత వరకు చమత్కార సుస్పర్శ అయినా ఉంది తెన్నుని పరి పెట్టుకొన్న పాతకుడే, తుపాకీలకు ముఠాల్ని తిల పరివ్వవనిందేనా? నో... నో.....నో.....అలా జరగడానికి పిల్లడు. మంచి గెలవాలి! మంచి నిలవాలి.... నిలా....నిలా....నిలా. ...పుచ్చాది కవి అవేదనతోని చిత్తబుద్ధితే సందే హించేతగా (Too Patent) గా మహా తేలికవరుస్తూ భావప్రకటన చేతరని అనుకోవలసి వస్తుంది. 'నేనూ దిగంబర కవిని' అన్న రచనలో వదనంకూడా కనిపిస్తూ-కూడాన్నీ పొందింది 'మహా శివుడు దిగంబరుడు, శివకవి నేను కనుక దిగంబర కవిని-' 'నో' వారి సూక్తిని నోకార కొనియాడి, నూటికి నూరుపాళ్లు అలవరుస్తున్నాను నేను' అంటూ అప్పటమైన వద వాన్ని విరిచి కనిపిస్తూ చరణాలుగా పేర్చారు. 'సీపు జ్వాలపు నీకు చేలలు చాలవు పంకంటో పంకజంతా నికంసు' వంటి మంచి గట్టి చరణాలు రాయగలిగిన కవి 'మహాకావ్యం మల్లయుద్ధాలు చేయకు బందాకావ్యం పుండాకావ్యం గుండెలు చెండుకావ్యం-నక్క జిత్తుల్తో పక్కనాళ్ళ మోసం చేయకు! నిరు పేదవు, నీకు పోయేమీలేదు నిగలాలు తప్ప!' అని విద్యర్థక నిషేధార్థక ప్రకటనా కదంబాన్ని విశదాటిగా వదవారు! ఇది కవిలా దిగంబరత్వమే. పుండాకావ్య, బుచ్చాలూ ఆ కౌసలీని మాటకే. పై పంక్తులలోని చివరి మాటలు you have nothing to loose, but your fetters ఆన్లు సూక్తికి కావ్యానుబాదమనిపిస్తుంది. ఇంతకూ, దాతరగివంటి కవికి 'సమాధి' చాలా అవసరం. అప్పుడు మళ్ళీ అసలు దాతరగి వారసీంపామై పానాంతంబం బద్దలు కొట్టుకొని ప్రవాహిని గమనంతో వద్యుదయమూర్తిగానీ మజ్జుచ్చందస్సుగానీ విద్యుచ్చందస్సులోగానీ కోటిల గలరనిపిస్తుంది. 'నేనూ-గన్నూ' లయలుగాక విలయలయలే రుచ్చగల ప్రతిభావంతుడాయన.

ఉభయ కవి మిత్రుడా అని ప్రథమ గొలిపే నవ్యసాహిత్యం అరుద్రది. తన ప్రథమ కావ్యాన్ని మానసిక సోమరులైన 'అనన్యత'లతో ఆంధ్రా మెచ్చు కోలేదని గాక అర్థం చేసుకోలేదు దాదాక, తాత్కాలినికీ 'పైట్రో' వైఖరిని విడిచి 'అల్లా బప్పా పాటలు రాజకీయ పద్యాలు, కార్మిక పద్యాలు' పజ్జం కవిత్వం.....జీర్ణమంగే సుభాషితం' రాసివ్వా పిలుచుటే అరుద్ర

ముద్ర ఉండిపోయింది. తెలంగాణావారైన వీర కవులు దాతరగి కూడా గమ్ము నుండగా, చిన్న మొన్నటి అలలుగు గురించి వెనువెంటనే ఆరుద్ర కవిగట్టు గలిగారంటే ఆయన కవిరాత్మకుం అభ్యుదయ స్వభావం ప్రస్తావనవుతుంది. ఆ పేరుగల తనలుతల సంమాన్య, దాన్ని మెనేసేసుకొని వచ్చిన రాజకీయకావ్య దాని అధిమాన కేంద్రమైన రవ్వనీ దాతరగి కూతమైన చెన్నాని తిట్టివా శనించినా, ఆయన వీధ్యుదయ విదవాడలేదనేందుకంటే ఈ దృక్పథాన్ని ఆయన విదవాడలే దవడమే నర 'కవిలా నమ్మడంలోంచి జీవిత ప్రవాహంలోకి ప్రవేశక వానానిలోంచి సాహిత్యసాగరంలోకి' ప్రవేశమై ఉండగోరుతారు. ఒక్కటే చిక్క ప్రవచనం నది, కవిత్వం వాహినీవతి కావడమే విద్యుదయ స్థిర వివర్యులం పొందివస్తున్న యధార్థమైనదిగా నిలుస్తాయి ఇటువంటి కాలాన అరుద్ర చేసిన రచనలలో మేల్లెనది మంత్రపుష్పం అనే ఖండిక. 'వైతం-పవిత్రం అవైతం-తారణాలు వీరణాలు-హేమంతం విక్రాంతం' వంటి అయి విధానం దీనికి బిగువు నిచ్చింది సాన-నిచ్చిన బంసీ-నలా పాదమైనది. కవి కావన కాం ప్రవాహావతరణంగానీ నీరాకాశ స్థితిమేమాన్య, అత్రయించి, ప్రస్తుత హేమంత శైలిత్వాన్ని విశదాల అసానీ అలావనీ మీరి ఆమని హందోళానికి ఆరుజానూ, 'కవచా-సరితాంతో ఒక శవం రూపించి-సూర కంఠాలలో ఒక గీతం వినదించి-విగురించిన వైతన్యం చిద్వి లాస మొలికేస్తే-వదగిచ్చి మేధస్వి నరనరించి నటించి-లోహమంట ప్రాగి-మోగి-మెరుపు తిగి పాగి-నిద్ర పీడి చిద్రాసం-నివారపు చిడ్లు వల్ల-రాకెట్టుల తారణాలు-స్ఫూర్తికృల వీరణాలు-అబ్బు గుండెలో మని షికి-అమరత్వం లభించాక-ఈతెరలం తరగిమీద-ఆమెను తునకమీద-చెరగ నట్టి గీతంగా-చెరకాలం జీవిస్తా'మి మిన్నంటుతున్నది తథాస్తు అనాని-మిన్నుదిగాని ఆ విముక్తి దినం 'ఓ-దే' నేడే అన్నప్పుడు అంతటి ఊహ కుచ్చుగూతున్నది. 'నమ్మ-దమ్మ-బండ్ల చిందు' సోపాలనడం, వాటికి దారి తీసే పరిస్థితులు సోపాలనడమేనా? ఈ జాతిలాకు లాకాల్ కూడా చేర్చి ఉంటే బాగుండేది. అరుద్ర దృక్పథంలో వచ్చిన మార్పు ఈ మినహాయింపునల్ల కూడా అనంతల్లికంగా బయల్పడకపోదు. అయినా గుడ్డిలో మెల్ల పది వేలు.

ఈ కాలంలో Fashion అయి కూచున్న మానవతావాద మెయంలోను అరుద్ర మేలనిపిస్తున్నారు. కారుణ్య దృష్టి ఒక్కటే మానవతావాదంకాదు. మానవ ప్రయత్నం సాభ్యం పొందేటట్లుగా మానవ శక్తి విస్తృతమయేట్లుగా, హేతువాదానికి నిలిచి పాతబాకికాన్ని నిరాకరించి ప్రాసంపిక స్వహారం మానవ ప్రయత్నం మాత్రమే అయేట్లుగా స్వరణ త్రాకోచనూ అమభూతిని కార్యకరణనూ ప్రభుహించే లాభిక వైఖరిని Humanism అని వ్యవహరిస్తున్నారు. ఇది ప్రగతి విశ్వాస భరితమైనది. దీన్నే Promethean view of civilization అంటున్నారు. వాగికిలా పారమ్యాన్ని ఆకాంక్షిస్తుంది. ప్రామిధియన్, హెక్టోరన్ వంటి క్రియాచరులైన మానవ మహా సాహాయ్యకులకు పట్టం కడుతుంది. మర విశ్వాస వరతను తుడిచివేస్తుంది మానవ వ్యక్తిలో నష్టానం, సమర్థుని, విస్తృతత, దయ, సానుభూతి వంటి నమ్మణాలను పెంచుతుంది. 'మంచిని' పెంచుతుంది. ఇది స్వాస్థికాకాదు 'వికార యవవికార్యంతరాంకు' వందదు. శ్రద్ధామైన (Liberal) వైయక్తిక చిత్తవృత్తిమీదనే ఆధారపడి ఇది చావల్ల మయంగా, ఒక క్రియాశీలమైన నిరంతరమైన భావ వైఖరి (Temper) గా భావిస్తుంది 18

జీవితాత వానావత్యం ఏ వ్యక్తి నావహిస్తే ఆత దొక హ్యానుమిట్లు కావచ్చు. పౌరయోధాత్వం ఆ వ్యక్తికి ఇలాంటి ఫలవరి నిస్తుంది. ఆధునిక మానవీయ పరాక వెగుంటే ఎన్నో కావ్య రచనలు చేసిన తిలక్, ఈ దోరణికి తెలుగు కవిత్వో అద్యుదా, బాధ్యుడూనూ మానవాక్రవులను తుడిచే ప్రతిదీ గొప్పవనే. అయినా అక్రమవాదా జన్మస్థానాని గమనించి దాన్ని తీసేయవంత వరకు ఇది అరాటంగానే మిగిలి త్వరతో అభినవానికి దారి తీస్తుంది, దొర్లు ల్యాన్సి కనికరిస్తే చాలదు, దానికి వత్తానీచి బలంగా మార్చాలి. కావ్యుడు అత్త రక్షణావహాతుని-ఇంకా ఇంకా. తిలక్ మానవతావాదంలోని లోప మంతా ఇదే అది నివేదనతో అంతమాత్రున్నది నిర్వేదంగా పరిణమిస్తున్నది. 'జనతా పూర్త కల్తార వికాసోత్పన్నం జరిపించబూనుకొన్నప్పుడు' పామసుందరలో

గానీ ('అగతానికి శుభారంభం') మానవుడు నిజానికి పరమాణువు అయినా అతని కలలో ప్రభువు అని ఆరుద్ర 'కాస్మిక్ కాన్సం' చాటివచ్చుచున్నాడని, నిరాశలవలేక మైనా కనుదగులకు సాహస జీవన సమరంలో గెలుస్తాడని తెలిసి, 'శిఖరాగ్ర పాణి'లో తిలక్ ఇలా తీర్మానించడం ఆయన దోరణికి అనువుగానే ఉంది.

మురికి కాల్వమీద ముసలితనమీద మృషి జగతిమీద మహిమదాయ వికసించదు వనంతం హసించదు

ఈ భావశీలత్వం తిలక్ కూడా, అనేకు లితరులకూ మార్మికవాదంనుంచి నెలకొనివచ్చిందేమో! నేటి కవుల కీ వాదం కూడా వస్తు భిక్ష పెట్టింది సామనుందరేచేత చిన్నవాడే 'మిలుగురులు' రాయించింది. తిలక్ సరేసరి—తెలుగు రసీంద్రుడే ఈ విషయంలో యోగుల, యోగ సాధకుల మార్మికవాదానికి కవుల కావ్యానుభూతికి సామ్యం—రసానందానికి బ్రాహ్మనందానికి మోస్తరే అయితే అదే కాదిది. మార్మికవాదుల ఈశ్వరుడు సగుణుడేగాక మానవ సాహచర్యం వివా తనిగా అతితంగా జీవించలేడు. ఒకరి కొకరు లోపపూరకులు. ఒకరితో ఒకరి కక్కర. ఈ అనుభూతి కావ్యగతమైనప్పుడు మధు పాత్రల సంకేతాలూ పిణా నివ్యాణాలూ తంత్రీ ప్రకంఠాలూ, పూలూ చేలూ వట్టులూ వుట్టలూ జీవన విలాసం సర్వాంగ సుందరిగా దర్శనమిస్తుంది ప్రకృతి పులకిస్తుంది శూన్యం సైగ చేస్తుంది. రవం రహస్య లాడుతుంది ఇంత అందమైన సమ్మోహకరమైన భ్రమ కవిత్వంలోకి వస్తే రమణీయాక్షర రూపిణి అవు తుంది. ప్రణయ సంబంధమైన మార్మికవాదం యోగులకూ రసయోగులకూ సామాన్యమైన సాధన జ్ఞాన సంబంధమైనది వివాకాన్ని నిరాకరిస్తే ఇది తల దాటస్తుంది 'నిషిలో' దేవుణ్ణి దేవునిలో మనిషిని దర్శిస్తుంది ఇది ఆనంద యోగం 14

'రక్త కంకణ హస్తం' దీర్ఘరేఖ కావలినుంచి పిలవడం, తన వెనక ఎవరో నీళ్లు కలిపిన ధ్వని చేయడం, ఆకాశం విశ్వ రహస్యాన్ని వినిపించడం, దెవుడే దిగవచ్చి ఎదురై తిరిగిన కుమారుడి విషయమై కళ్లనీళ్లు పెట్టుకోవడం వగైరా ఈ సామగ్రి తిలక్ అభిమానుల ౮ కరు ఆయన కావ్యగత ప్రణయ వర్ణనల కప్పుడే రాధా మాధవ వ్యవహారానికి లాగా అముష్మికతో ముడివేశారు

కాలం అనంతత్య, అఖండత్యాలను గురించి గానం చేయడం కూడా అధునికతకు ఒక లక్షణమని డా మువనన్న రాసిఉన్నారు నిరూప (abstract) వదార్తమైన కాలాన్ని జ్ఞానతత్వంగా భావించిన కవులలో ఆరుద్ర, కుందుర్తి, సామనుందరీ ప్రముఖులుగా కనిపిస్తున్నారు. తమ 'పగ రంలోవాన' సంకలనం వివర 'అముద్రిత కావ్యం'లో ఒకనాటి విస్తృత భావపు డైన కోటిశ్వరరావనే పుట్టనిదిట్ట పుట్టే ఉంటే పెరిగి తల బట్టగవ్వాలి'దేవు డీకి నమ్మిన బంటు' ఎలా అయిఉండేవాడో చమత్కారంగా కుందుర్తి కథనం చేశారు. దాన్ని పిలు చేసుకొని సుప్రసన్న, ప్రగతి వాద కవులలోకూడా ఆమ్ము ప్రిక వింత ఎలా మొనజూపిందో నిరూపించబోయాడు 15 ఆయనకు పూర్తిగా తృప్తి కలిగించే మోతాదులో ఇది ఇంకా పెరిగిపోలేదు ఇదికాదు, కాలం తీరులో కుందుర్తి కాలా న్నొక రంగుల రాల్చులగా భావించి దానికి వర్ణమైన గతిని సమకూర్చిన పట్టే గమనించదగింది కాలం కూడా జీవిత ప్రతిబింబంగానే కనిపించేంత జీవిత నిబద్ధుడు కుందుర్తి. దేవుడికేమోగాని మానవుడికి 'సమ్మోహం', ఆత్మకడు కానక్కర లేకుండానే మానవుడితో దైన సాక్షాత్కారం సాధగలరు. సామనుందరీ కూడా 'కాల జ్ఞానత్రయ' అంటూ అవిరళమైన దోరణిలో ఒక ఖండిక రాశారు పీఠతా ఆరుద్రకు లోకువే. 'ఆహూన' అనే ఖండికతో కాలం అనే ఇంద్రజాలం విభ్రమం కొలిపివట్టు రాస్తూ, 'తాను కాల జ్ఞాన రహస్యం తెలుసుకొంది, 'కావ్యాల చదివాను చదివాను తత్త్వం, కర్మ యోగులను దర్శించాను చేశాను తపం, ఎత్తులకు ఎగి రాను లోతులు కొదించాను' అని తన సాధనను వివరించారు అయితే వర్ణన పాసం 'కాలం స్వరూపం విరి, కాదు అవిరి కాలం రహస్యం పురి, కాదు ఊపిరి, మానవుని నిట్టార్చి వోదార్పు మార్పుల కూర్పు ఎ నను చేతకాని నేర్పు, వర్ణనకై కనాధుని చేత మూడు తీగల హార్పు' సెద్దలకూ సాధకులకూ

తెలియవలసిందేగాని, ఈ కాల స్వరూప నిరూపణలోని మాటల కూర్పు నా కంతు జిక్కులేదు కాల జ్ఞాన తత్వగాన మిలా అర్థాన్ని అడవికి తోలుతున్నది.

ఈ మునుగులో గుడ్డులాటలు లేకుండా నేరుగా తత్వాన్నీ, తద్వివా దాన్నీ కావ్యస్థం ప్రయత్నాలూ లేకపోలేదు నిరూపమైన కాల తత్వ జిజ్ఞాస సంచి పై మెట్టే, నామరూపరహితమైన ఈశ్వరతత్వ జిజ్ఞాస శ్రీశ్రీ సదసత్వశయం' ఇలా సాగింది ఇదివరలో ఈశ్వరపద జిజ్ఞాస సుపులుగా పేరుబడిన వారివి, వృద్ధ నారీ పత్రికలూ బాపతు మనుషులను లోక ద్వేషులను నిలదీసి 'సిలోఫర' జీవిత ద్వేషాన్ని నిరూపించి, నైతిక పదజాలాన్ని వాడేప్పుడు ఎవరికి తోచిన అర్థం వారు చెప్పుకోవలసిందే నంటూ పరమార్థం సామాజిక, సామూహిక సద్వర్తన'మని శ్రీశ్రీ ముగింపు జేసిన ఆ బృహత్ గేయం ఆయన ఆస్తిక్యానికి కాదు, సంశయవాదానికి (agnosticism) నిదర్శనం కావచ్చునేమో! అనుభూతి' అనే గేయంలో వేగుంట మోహన ప్రసాద్, నాదస్వర శ్రవణంనుంచి క్రమ క్రమంగా మాతృ మధురస్మృతి మీదుగా చైతన్యంనుంచి 'ప్రపదమ జీవకణ సంఘనానికి', స్వస్వరూపానికి తీసుకుపోగుతున్నారు ఇదీ నేరుగా తత్వగానమేకాదు. తత్వం, గత్యం లేక అపాం వియంతృత్వం తెగ మీరి భౌతికవాద ప్రవృత్తిమీద తన పదమూడవ శతాబ్దివాటి వంకి కత్తిరిసి పాల్కురికి సోమనాధుని ఆధునికావతా స్థలూ శివ మెక్కి గావుకేకలు వేసి రక్తబలి కోరిన క్షుద్రదేవతలూ గణాచారిలూ ప్రమధుడిలా మతాన్ని మళ్ళీ పునరుద్ధరి చాలంటూ ముదిగొండ శివప్రసాద్ రాసిన 'మహాసర్గ' సంకలనాన్ని వీపుదట్టి పురిబెట్టిన పత్రికలూ పాఠకులూ ఉన్నాయి 1 రు ఆధునికత అంటే ఇదేనని కూడా అనగలరు.

శృంగార వస్తువు తెలుగు కవిత్వాన్ని విడిచిపెట్టడూ, ఆ అక్కరకూడా లేదు జీవితానికి ఉల్లాసాన్నిచ్చేది కాబట్టి అది ఉండవలసిందే అంటే అర్థమైన స్థానంలో ఉండవలసిన వితిలో ఉండాలి యువకులను ప్రలోభ పెట్టి పక్కదారుల కీడ్చుకు పోగొడడంలో ఈ పేరు బెట్టుకొన్న ప్రతిది చాలా గట్టిది సినిమాలూ పత్రికలూ ఒకలాంటి క్షుద్ర శృంగారాన్ని సాక్షిస్తూ ఉన్నాయి అడపాదాపా కవులూ దాన్ని చేబడుతూ ఉన్నారు 'స్త్రీ రితి నామాస మధురం'కదా! బూతు మాటల ద్వారా 'పెక్కు' దాహాన్ని ప్రత్యామ్నాయ పద్ధతిలో దిగంబర కవులు తీర్చుకొంటూంటే, అదితరులు సఖాల నెలవంకల ముద్రిస్తూ పెదపుల సూర్యస్తమయ దృశ్యాల నడుమ దంతాల శశిరేఖ లను చూస్తూ తృప్తి పడవలసి వస్తున్నది క్లుప్తంగా కుదించినటుగా ఉన్న 'భగ్న కామం'లో ఇస్కాయిల్ 'నిన్న—నా చేతి వేళ్లను కొవ్వత్తులుగా వెలిగించు కున్నా, రేపు నీ నర నరాల శిఖరాగ్రపాణ చూడాలనుకొన్నా, ఇవాళ—ఒక్కణ్ణి చికటి తిమింగలం కడుపులో తాడలు విరిగి వడుకున్నా'నని జాలి గెలుపు తున్నారు 'నే భయంకర కాముకుడ, నా కరాలితిని కన్నకలు వెళ్లవలె కరిగి పోదురు' గుర్తు వస్తున్న దెందుచేతనో! వయస్సుచేసే అందమైన మోసం అన్ని తరాలకూ ఒక్కలాగే ఉండి ఒక్కలాంటి కావ్యాలనే రాయుస్తుంది కాబోలా! వయస్సు మీరినా ఊహలు పచ్చగా వెచ్చగా ఉండే అదృష్టవంతులూ ఉంటారు సుఖానుభూతి అనుభూతిదాహ మవుతుంది. రసకర లోలపతగా మారుతుంది అలాంటి చిత్రప్రతిలో సోమసుందరీ కొన్ని ప్రణయ కావ్యాలను రాశారు 'ఖరారు—బిడారు, పిసోలి—విరాలి, రాకేందువదనా—కుందరదనా, జాగేల—వరాకేల'వంటి పదాల పొందికతోనూ, 'మామక'వంటి ప్రయోగాలతోనూ దావానికి తగిన భాషే సమకూరింది ('వధూమధూలిక') 'మేఘ రంజని' 'సోమ రసం సుందర కాండ' వంటి పెద్ద రచనలు స్వీయచరిత్రసృజకలూ ఆత్మావిష్కార పరతంత్రాలూ అయినా, వాటిలో వస్తువునుబట్టి భాష మారకపోగా, అంటే ఆ రెండింటికీ పొందిక లేకపోగా, వచనపు వదులూ భావాల సాగతీతా వాటిలో పోతున్నాయి ఇంతకూ ఆ కవి సంధియుగ కవిత, లక్షణాలను కోరికోరి ముడి వేసుకొన్నారు—అది పీటముడి అయింది రసోల్లాస మయమైన జీవిత చంద్రశాల, రాక్షసత్వ పూర్ణమైన జీవిత వధ్యశాల—ఈ రెండింటి నడుమ ఆయన భావమూ భాష పరిగిపోతున్నాయి. రెండూ కాబోయి పూర్తిగా విడి కాలేవి స్థితి ఇది.

కథా కథనానికి గూడా ఆధునిక కావ్యంలో స్థానం కల్పించేందుకు కుందుర్తి సంతకల్పించిన ఫలితంగా 'అశ' అనే వచన గేయ వాటికను ఆయన నిర్మిస్తే, ఆ ప్రభావంవల్ల కాబోలు శీరా వీరరాజు (చిత్రకారులూ నవలా కారులూన్నా) 'కొడిగట్టిన సూర్యుడు' రచించారు వస్తువరమై పాఠశాతమై అత్యు దుర్లభమైన విడివి మరలత వస్తు వరత్వాన్ని (objectivity) పొందించుకొన్న ఈ మేల్లైన అంకరాల సాయంతోనే వచన సీరసత్వంనుంచి బయటపడగలిగింది రంధి సోమరాజు 'వీరిగిన కల్పల్' కూడా కడన ప్రధానమైన కావ్యమే దీనిలో సంవిధాన కల్పన విశేషంశం ఏ వరవరరావు 'చలి నెగళ్లు' సంకేతమయమై కూడా పిచ్చి వేషాలకూ కృత్ర వివేదాలకూ పోక నమాజ జీవిత ఖండాలను కావ్యీకరించడంలో చాలావరకు కృతార్థత పొందింది

కావ్య వస్తు విలా నై విద్య సంపన్నంగా నెమలిపురి చందంగా ఉంటున్నది అభ్యుదయ కవిత్వ వస్తువు పూర్తిగా విస్తృతి గర్భాన వడలేదాగాని బలమైన పోటీదారులవంటి దోరణు లెన్నో వచ్చి, దాని వాక చిన్న మూలకా నెట్టి వేశాయి అయితే దానికి, వీటికి ప్రధాన వాపాక మూత్రం వచన కవిత్వమే.

“రూప కేవలం”

ముద్దుకృష్ణ, అడివి బాపిరాజులు ప్రారంభించారని శ్రీ శ్రీ వర్ణించిన వచన కవిత్వాన్ని సరిస్తప్పుడే చేసి లోకానికి బాగా పరిచింప కావించింది శ్రీ శ్రీ తిర్నాల, పటాభి, పా వ నారాయణబాబు, చిట్ట చివరకు కుందుర్తి, తిలక్, ఆరుద్ర, అజంతా ప్రభులులు నెటి కదే దాదాపు ఏకైకమై పోయినంతగా వడ్డేతర మార్గానికి సింహద్వారమై పోయింది చివరకు దేవులపల్లి కృష్ణ శాస్త్రి కూడా ఆ రోజుల్లోనే వచన గేయ మొకటి రాసినట్లు, దాఖలా చూపార మిత్రులు సోమసుందర్ తమ పత్రిక తాజా సంచికలో

అంతా నిజమేగాని, వచన కవిత్వ శరీరం నాటిది, నేటిది ఒక్కటే కాదు ముద్దుకృష్ణ వచన ఖండికలైనా నారాయణబాబువీ శ్రీ శ్రీ వై నా శబ్ద సామగ్రి వడవివ్యాసం విషయాలలో వద్యపు గర్భచరలోనే ఉండి ఉండేవి భావ 'కవిత్వ' భంగిమ నిలిచి ఉండేది తిలక్, 'ఆర్మగీతం' వాటిల్లిడే. 'స్మృతి-రతి-దుస్తితిలాంటి' ప్రాసలు 'సింగారము-శయ్యా సజ్జితము' 'రసస్థానితము' లాంటి గాంధీక కావ్య రూపాలు సూచికలు శ్రీ శ్రీ 'కవితా, ఓ కవి' 'గేయాన్ని మాత్రాబద్ధ రచనగా నిరూపించే విషయపుం చేసిన కుందుర్తి 'కొంపెల్ల బనార్సరావుకోసం' గేయాన్ని ముట్టుకోలేదంటే వచన కవిత్వ ప్రగతిలో శ్రీ శ్రీ ఎంత పెద్ద అంగ వేశారో గుమించారన్నమాటే. అయితే పత్రికలో ఏదీగా వచ్చి, పుస్తకాని కెక్కని శ్రీ శ్రీ రచన ఒకటి, ప్రారంభకాలంలో శ్రీ శ్రీకి గూడా అనివార్యమైన భావ కవిత్వ వదబంధ దాస్యానికి నిదర్శనంగానైనా ఇక్కడ ఇప్పుడం బాగుంటుంది అది చిన్నదే

సగలు రెక్కలు ముడిచి, ఎగురు టాపగానే, రాత్రి రాక్షసిలాగు ధాత్రిని పూసుతుంది.

రాత్రి కొలిమినుండి, రాలిన నిప్పుకణాలు, రేగిన డబ్బు పు పాగు-అకసపు చుక్కల్లా, అల్లాడు మబ్బులా!

రాత్రి కృష్ణసర్పం, భూత్కరిమ్మా ఉంటే, వేదోండ కూహంలో, రోదోంతరాన చీకట్లు!

రాత్రి రాక్షసి కన్య, కాలంతో వ్యధిచరిస్తే, ధాత్రికి భూకంపాలు, భూమికి మహామారి, విషూచి మళూచికాలు! 16

'మాత్ర'లను మింగే ఆరోజుల్లోనూ శ్రీ శ్రీ మార్కండేయాల సంఘ టిక శబ్ద శక్తి నియమాలవిూడ విహా పాదాలకూర్చుపట్ట మెలకువ-దీనికిన్నీ 'మహాప్రస్థాన' ఖండికలకున్నా బాంధవ్యాన్ని నిరూపించక పోవు, అయినా ..

అలా జంకుతూ కొంకుతూ మొదలై బప్పుడు విశృంకగానూ విబ్బరం తోనూ గర్వ సర్వత్రా వర్ణిల్లు తూన్న వచన కవిత్వ విషయమై ఇప్పుడేప్పుడే, బిజ్జాన ప్రారంభమవుతున్నది. 'ఫ్రీవెర్స్ ఫ్రంట్' అనే దొకటి ఏర్పాటు చేసి

వచన కవితగా మేల్లైన పుస్తకానికి 'తిలక్ బహుమతి' పెట్టి సంస్థాకృతి విచ్చిన కుందుర్తి, గోపాలచక్రవర్తి సంపాదకత్వాన 'వచనకవిత' అనే విమర్శ గ్రంథం వెలువడడానికి కారణభూతులయ్యారు కవిత్వ రూపంలో వచ్చిన ఈ మార్పుకు 'రూపవిస్తరం' అని నామకరణం చేసింది వారే 17

యమతా రాజాననలగాన్ని ముందుంచుకొని సులక్షణ సారాన్ని భట్టి యం చేసి ఏ కొత్తకవి కవిత్వరచన కువ్రకమించడం లేదీ రోజుల్లో-సరాసరి నేరుగా వచనకవిత్వంలో వచ్చి పడుతున్నాడు ఎటొచ్చి ఛందస్సు నరనరానికి పట్టిపోయిన అన్నయ్యలకంటే వీళ్ళే ధారాళంగా రాయగలుగుతున్నారూ 'జాబిల్లి -జడమిల్లి' 'నీతి - నాతి', 'జాడ-ఓడ'ల ప్రాసపేర్లుగా గానీ, 'నక్కలు కుట్టువన్నీ' వల్లు డివిలొకి, 'నత్త గుల్లల పిలిచే రత్నాకరంలోకి' వంటి పాదాద్యక్ష ద్విలియాక్షర నిర్బంధాలుగానీ వీరిని బాధించడంలేదు ఇది చేదనికాదు. అనవసరమని మాత్రమే ఇవి ఉండి వచనం కవిత్వం కావట్లే, ఇవి లేకా కవిత్వం వచనం కాబోదు శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి ఎన్నడనగానో కవిత్వానికి లయను కలపడం నైచ్యాన్ని ఆరోపించడం మంటూ, 'అలోచనామృతమైన దానికి, ఆపాత మధురమైనది తోడ్పడుతుందనుకోడం హాస్యాస్పదమైన విషయం'గా కొట్టి వేశారు 18 యతిప్రాసలేవో ఒరిగిస్తాయని కాకుంటే, 'సహజ సూర్యోదయం క సం ఇహ విరీక్షించలేను' వంటి హంసపాదులు వచ్చి దూరకపోయేదీ, 'రంగు రంగుల కలలు - కంగారు పెట్టే కలలు-బంగారంలాంటి కవులు - సంగీతం పాడే కలలు' సంగీతం పెట్టే సలికించే వర్ణాలు అనవసరమయ్యేవి శ్రీ పాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి వృద్ధుడైనా యువకుడుగా అలా రాసిపోతే, ఒక ఆధునిక విమర్శకుడు, కవిత్వగుణంలేని రచనకు గూడా మాత్రాప్రబంధపు 'స్మృతిమకవిత్వ భావన' కలిగిస్తుంది, అంటున్నారు 19 అయితే పట్టి బహిరాకృతి చేసే మోసమూ పెట్టే భ్రమా నచన గేయంలో కంటే కవిత్వ రూపమాత్రమే గల మాత్రా బద్ధ గేయంలో ఎక్కువ. ఇదే ఎక్కువ ప్రమాదకారి

శబ్దలయ ఉన్నా, లేకున్నా భావలయ ఉండి కవిత్వానికి శోభనిస్తుందని సుప్రసన్న అన్నార హంగులు మరెన్నైనా కావలసి రావచ్చునేమోగాని ఆకార పుష్టి నైవేద్యస్మికి దారితీయక, వచనకవిత్వం ముందుగా కవిత్వమై ఉండాలి. ఈ రంగాన వివచిస్త వీరన విర్జిత కంఠాలు కొన్ని తిలక్కు కవిత్వం సామాన్య త్వస్థాయికి దిగజారి పోతున్నదనే బాధ కలిగించింది గాని, 'నవత-కవిత' వంటి రచనలలో ఆయన చూపిన దారి మంచిదికాదు ఈసామాన్యత్వాన్ని వచన కవిత్వానికి కలిగించడంలో మిగతావారికంటే ఆరుద్ర ఎక్కువ బాధ్యుడు దాని ప్రచురణ చేయడంలోనూ ఆయనే ఎక్కువ కృషి చేశారు అన్ని ప్రయోగాలను ఈరూపం లో మరొకరు చేయకపోగా, అవిరళమైన పుణ్యలలో వచనానికి కవనానికి మధ్య గల రేఖను దాదాపుగా తుడిచివేయడం జరిగిందీ ఆయనవతనే గొప్పని చూసి వచన కావ్యాలను ఆయన వెలువరించారు 'మంత్ర స్తం' రాసిన హస్తమే 'అహ! విజయవాడ' లాంటి Thin కవిత్వాన్ని రచించని ఎవరనుకో గలరు?

వచనకవిత్వం ఒక ఉద్యమమని అరిపీరాల విక్రంలాంటి వారంటే ఒప్పుకో బుద్ధికాలేదు అభ్యుదయోద్యమంలాగా ఇది ఒకబోదెనుంచి వెళ్ళి వివిధంగా సాగిన శాఖానికరం కాదు ఇందులో నైవిధ్యంకంటే విధిన్నత ఎక్కువ ఎలవెన్నులు పట్టిపోయి రచయితలుండబట్టి ఇదొక్కటే సర్వసాధారణ లక్షణ మవుతున్నది.

ఈ రూపం భావకవిత్వ పద్యగేయ రూపంవిూడ తిరుగుబాటుగా అవతరించిందా? అవునుంటున్నారు రావమల్లూరామచంద్రారెడ్డి! (రా రా) లలిత (Lyrical) ఇతివృత్త నిర్వహణకు గాకుండా, తాత్విక వేదనాభావాన్ని ఆలోచనా భారాన్ని వెలువరించేందుకు వాటికంటే ఇదే బాగా అక్కరకు వస్తుందని,

ఆధునిక కవిత్వపు యితి వృత్తాలకు శుద్ధ గేయాల లయబద్ధమైన కురంగ గమనం కంటే క్రమలయలేని వచన గేయం అలంకరణం అనుగుణంగా ఉంది 20

చెప్పారు. అయితే లలితమైన ఇతివృత్తాలకు గూడా తిలక్, సోమ సుందర్ ప్రభులి కవులు మంచి వచనగేయాలే దక్షతతో స్వహించారు వివేక భ్రష్టుంకాకున్నా ఈ సంపాతాలు పద్యపుండువుల దుర్గమ, దురవబోధక శిథిలాల,

మంది, మాత్రాభ్రందోహాసం వీర భూములను నదిలి ముక్తవందల విరివి విస్తారం బయల్పడు దిగవచ్చాయి. అవతరణమైనా అధిరోహణమైనా ఇవి అన్యాయమైన భావపు ప్రకటనావళికా విస్తరణమని అదే పల్లి రామమోహనరావు వంటున్నారు. ప్రజల జీవన విధానానికి సాహిత్యరూపానికి అంతస్తుంబలధమున్నదని విశ్వనాథ, శ్రీశ్రీలు చెప్పిన మాటల అర్థాన్ని బాగా సాగదీసి, నేటి వ్యక్తివాద ప్రజా తంత్రయుగానికి ఈ రూపమే తగినదని వాదిస్తూ, 'స్వేచ్ఛా దృక్పథంయొక్క చరమ వికాసమే' 'వచనగేయం సామ్యంబున్నారు. 21 వరిణత సమాజం (1) యొక్క అనంతకోటి వైవిధ్యాలను ప్రతిబింబిస్తుందట వచన కవితావిధానం వ్యక్తివాదులుగాని అభ్యుదయలూ ఈ విధానాన్నే అనుసరిస్తున్నప్పుడు ఈ మాత్రీకరణ రెలా నిలుస్తాయి? పూర్తి అరాచకాన్ని కోరే విర్దిబద్ధ జీవనవిధాన వాదులైన దిగంబరలూ ఈ విధానమే నాయు, వారు కాదన్నా కూడదన్నా! కవిత్వానికి ఇది హైకోర్ట్ అనేవారు అన్ని దేశాలలోనూ ఉన్నారానీ, రామ మోహనరావు ఆపాదించిన అన్ని నల్లక్షణాలను దాని కాపాడించినవారు లేరు. సమస్త శిల్పాల్ని తీర్చిదిద్దకూని ప్రపంచమంతట విశ్వరూపంలో వికసిస్తే మంచిదే గాని, అత్యుక్తికి అన్యతీకరణకూ వెంట్రుక వాసి దూరంకంటే ఎక్కువ ఉండదు. అది విద్యుచ్ఛరదన్ను, ఎందుచేతనంటే దీని యక్కరే కిరణం పూర్వయాలను కోధించిగానీ విడవదని దాకరది చెప్పినదాని సారాంశం కూడా, అతిశయోక్తులలో తీసివేసిన రామమోహనరావు వర్ణనలోని అంత స్పష్టమే.

‘సాహిత్య స్తంభు’

దిగంబర కవుల ప్రస్థావనలేని ఏ వ్యసాసాహిత్య సమీక్ష కూడా సమగ్ర గతను సాధించు కోలేదు. సరిగదా, ‘పురస్కారాలను’ కోర్వోయి ఉప్పులేని చప్పడి తిండి కాగలదు ఇప్పటికీ మూడు ‘దికల’ సంపుటాలను వేశకానివేళలో ఊరుగాని ఊళ్లలో విచిత్ర వ్యక్తులవేత అవిష్కరించ జేసిన ఈ ఆరడణను మునుగు

కవులు ఇప్పటికీ కవివంశి బాహ్యులయ్యారు; అక్షర రాజ్యంలో out law అయ్యారు. విశ్ల విద్యుచ్ఛిక్తి (Shock Treatment)లోకంపింద పని చెయ్యకుండా వచ్చింది. పాఠకులకు ఈ తిట్లు బూతులూ అంపాల్సే అమాట లకు గల భావప్రకాశ కత్తి ఉడిగిపోయింది. ఒక అంగ్లప్రతిభలో ఒకరు రాసి సెయ్య, Obscenity can no longer be counted on as a trigger word. హిందీలోని ‘సయోకవిత్వం’ మిమ్మీస్తూ, దిగంబర కవి ప్రముఖులైన నిఖిలేశ్వర్ ‘సాహిత్యస్థంబు’ అని వర్ణించింది, తమతలంకు టోపీగా సరిగా అమలుకు తుండేమో! 22 పాయింటి ఎలాగుండరాదో అలా రాస్తే, అంటే దానికి గల మనవిలిలి విశేషం తీసివేస్తే, anti-poetry అవుతే, దిగంబర కవులది అలాంటి దిబ్బసాతున్నది. జానపక్షకోసం-కోసమే-గుప్తాంగాల వర్ణన, పెక్కు పదాలమోజా-ఇవన్నీ ‘మానసిక రుగ్మత’కు లక్షణాలంటున్నాడు నిఖిలేశ్వర్. ‘సయోకవిత్వం’ కూ దిగంబర కవిత్వం సాహిత్యం ఉందని చెప్పబడ్డేదు.

బూతులూ తిట్లూ తెలుగు కవిత్వంలో సాతరవడి ఉన్నాయి. వాటి గురించి వరికోధక గ్రంథాలూ వెలువడుతున్నాయి. ‘జీవనాధ దేవుని శిరస్సు’, ‘యోనిద్వారం’, ‘పర్వద్వారం’, ‘దొంగలంజకడుకులు’ ((శ్రీ శ్రీ) ‘ముక్కాతి’ పీట వగైరా (ఆరుద్ర) నవకవిత్వంలో దీనికి ప్రారంభమలయ్యారు. తిలక్ అన్నట్లు, ఇలాంటి వన్న విస్తవం మొనకనే మొదలైంది శృణవాలు, నెత్తు లేర్చు, రాక్షసరతులు, కుమ్మరంగి కాలిపుండ్ర, రంగుల నడ్డుకొన్న సంధ్యంబరాలు, కుమురుకంపు, యిలాంటి జానపాకరమైన కావ్య సంభారం, విశానికి అభ్యుదయ కవులది కాదు. ఆ పేరుతోనే వ్యవహరించిన వారాయణబాబులాంటి ప్రయోగవాదులది. అది బీదత్వ కవిత్వంగా కూడా రోకాన్ని పాడలు గొట్టు జాచింది. అయితే దిగంబరులకు ఒక తత్వం ఉంది, There is method in madness అన్నట్లు.

‘సవజీవన విధానాన్ని రూపొందించాని మా తపన’. ‘మానవుణ్ణి అశ్శిలత, వికృతి, మూఢనమ్మకాలు, చాదస్తలనుండి వేరు చేయాలని మా ప్రయత్నం’ మంచి ఉద్దేశాలు కావని నేననలేను. వ్రజం వ్రజేణ భిక్షితే అను కొన్నారేమో, అశ్శిలతను పరిపారించడానికి అశ్శిలతనే వాడుకుంటున్నారు. పెద్ద అశ్శిలాన్ని నిజమైన, అశ్శిలాన్ని, ఈ చిన్న, నోటిమాటల అశ్శిలాలలో మాత్రమే ఎదుర్కో గోరుతున్నారో! అయితే చాదస్తం నుంచి రోకాన్ని సైతం గోరుతూ కొత్త పంచాంగం లాగ సంవత్సరాలకూ వెంటకూ పేర్లు మార్చి తమ పేర్లు తమ రచనల పేర్లూ మార్చి ఎందుకిలా మతసంస్థా రూపాన్ని ధరించడం?

అంతేకాదు. వైజ్ఞానికులను ‘బల్లలబాతు’ కీర్తనం, ‘అమాయక మానవ జాతిని అనాదిగా అధ్యాత్మముగా పరిపాలించే పీఠికిడు మేధావులకు పిరామిడ్లు.’ కట్టాలనడం, వాగిరికతనూ వైజ్ఞానికాభ్యుదయాన్ని నిరసింపే ‘సాహిత్యవాద వ్యతిరేకత (Irrationalism) ను’ చాటుతున్నది. బడేల్జు సైబిన్ వారి సందర్శి కార్ని వేస్తే ఈ దేశం ముఖిస్తుండనడం ఉన్నాడ దోరణి. అయినా విశ్ల తనన అబద్ధిక మనలేము. ఆరుద్ర, తిలక్ కవిత్వాలలోని నముదైన భావన, మేధాస్నే ప్రభులాంటివే వీరి దిబ్బములున్నా-అయితే అతిశయ రూపంలో నగ్నపద్ధతిలో బలప్రయోగ దోరణిలో వెలువడ్డాయి. మానవుని బుద్ధినిగాక ఉద్దేశాలనూ సహజాతాలనూ (Emotions and Instincts) సమ్మొకనెన్నెబిదీని, అదిమత్వాన్ని (Primitivism) కోరుతునే వైఖరి కనిపిస్తాయి. మానవతా వాదపు వికృత రూపమే ఇది. దిగంబర కవుల భావనాసౌధ విర్దితిలో హిస్సీల దెంత వంతో, Angry youngman ది ఎంతో, స్వతంత్ర్యానంతర కాలాన యువజన నిర్వేదానిదీ అంతే ఆధునికతను గురించి రాసేవట్లు. అది కొని వరకు సాగితే Fascism గా పరిణమిస్తుండన్నాడు. దిగంబర కవులు పట్టి పోతున్న తెన్ను చిట్టచివరి సైన్ బోర్డు ‘ప్రమాదం’ అని, తుది హెచ్చరిక ఇచ్చి ఊరుకుంటుంది. మునుముకే గాని, ప్రమాదం అని రాసిన. బోర్డుకేం ప్రమాదం? వాగరకతానిరాకరణం మానవతావాద నిరాకరణమే సామూహిక సాత్యలోనో పంధూత మరణంలోనో ఇది సార్వత్రికం పొందుతుంది. తనూత్ జాగ్రత జాగ్రత్త!

ఈ నూతన ఉగాది
సందర్భమున మా ఖాతాదారులక,
శ్రేయోభిలాషులకు ఆభినందనలు!

30 సంవత్సరములనుండి
పేపరు, స్టేషనరీలలో వ్యాపారము
చేయుచున్న సంస్థ

శ్రీ విష్ణు అండ్ కో

బిసెంట్ రోడ్,

విజయవాడ - 2.

ఫోన్ - 7500 & 3560

తెలి: VISHNUCO

Doctor, healthy self అన్నట్లు, లోకానికి వారు ఆపాదిస్తున్న వానావిధ వ్యాధులు తమకీవరకే సోకి ఉంటే ముందు తమకు తాము చికిత్సజేసే, కొన్నాకే మందుల పాద పట్టుకుని లోక చికిత్సకు బయల్దేరమంటే జాగుంటుంది పూర్వశ్రమంతో ఉదయించని ఉదయాలు' రాసిన కేశవరావు, అగ్రశిఖలు—మంచు జడులు' రాసిన కమ్మిచెట్టి వెంకటేశ్వరరావు కవిత్వం—మంచి విత్వం—రాయజాలరని నేనైతే అనలేను దిబంగరకపులుగా కనిత్వం' వల్లనే తమ కవిత్వాన్ని హైరంగా వధించుకొంటున్నారు. పొద్దుపడు లాలేని ఆవేశం ఆత్మ హత్యా సదృశం, ఆత్మహత్య నేరం.

ఇలా అభ్యుదయ యుగాంతర కవిత ప్రతిభా దారిద్ర్యం పాలైపోయింది వివిధ మార్గాలను యాచించే సంపర్కణ రంగంగా రంగు మీరి ఉంది. పితూరీ దారులో కూడ అభ్యుదయాంశ అజ్ఞాతవాసం చేస్తున్నది ఆరణ్య అజ్ఞాతవాస పర్వాల యుద్ధ పర్వాలకు తాపీయక తప్పనిరోజు ముందుంది సాహిత్యంలో యుగాలు చక్రభ్రమణం లాంటివి *

వర్తమాన సాహిత్యంలో

శ్రీ రామమోహనరాయ్

విద్యుచ్చక్తి లేకముందు ప్రపంచం వివిధంగా ఉండేదో పిరేశలింగంవంతులు గారు కలం పట్టకముందు ఆంధ్రసాహిత్యం ఆవిధంగా ఉండేదని యెంచవచ్చు పిరేశలింగంగారి రాకతో మన సాహిత్యానికి జనమూ, జీవమూ వచ్చింది. అంటే యిది ఏనాటిమాట ఇప్పటి కన్నడే కొన్నియుగాలు గడిచి వచ్చేశాము తిరునాటి వేంకటకవుల రచనలు నవ్యత్వానికి 'వాందీ' వాక్యాల నలికినా, నవ యుగ కవితావైతాళికునిగా గురజాడదే పేర్కొనటం, సబబు సంప్రదాయ కవిత్వపురీధి క్రమంగా మారింది సంఘ సంస్కరణమూ, వ్యావహారిక భావోద్వేగమూ కలిసి నవత్వాన్ని రూపొందించాయి. ఇంగ్లీషు భాషావ్యాప్తి, ప్రతికల వ్యాప్తి, హేతువాదము నవ్యకవిత్వానికి బలాన్ని పెంపొందించాయి. సంప్రదాయ కవిత్వపు తీరు క్రమంగా మారి కవుల రాజభక్తి, విద్యావికాసంతో దేశభక్తిగా మారింది. దేశభక్తి ప్రచారితమైన కవిత్వం జాతిని పేల్చేల్చింది. పిరగిథాలు,

చారిత్రిక కావ్యాలు, ఆంగ్లజాతిని యీనడించి దేశాభిమానం రేకెత్తించేవట్లులా శౌర్యాన్ని రేకెత్తించి ప్రజలను కార్యోన్ముఖుల్ని చేశాయి. విరాంధ్ర పారకి సంతోజాతి నడుమా బిగించి జాతీయోద్ధృమంతోనికి ఉరికిన తరువాత 'మార్సింగ్ సాంగ్', నివాదాలూ రుచించినంతగా ఆంధ్రుల సంస్కృతిని చాటి కావ్యాలు రుచించలేదు కవి హృదయం విశ్వ సాహిత్య సంచారం చేసింది కాలానిక కవుల (Romantic) కవితలలోని కమ్మదనం కవి హృదయాన్ని లోగొన్నది భావ కవితా యుగంలో సాందర్భోపాసన దృష్టి మన సాహిత్యంలో ప్రబలింది స్త్రీకి గౌరవం పెరిగింది భావకు సౌకుమార్యం, మారుర్యమూ హెచ్చింది కాని ప్రణయసూక్తులతో మత్తెక్కిన భావకవికి, కనుపించని ప్రేయసికోసం 'పించిపోతూ ఆక్రోశించడంతో' నందం కనిపించింది. జగమంతా కనుమరు గైంది. 'లోకముతో మన కేటికి లోలాక్ష్మీ రా పోడమ' అన్నది భావ కవిత్వానికి లక్ష్యంగా కనుపించింది మొదటి ప్రపంచ యుద్ధ కాలంలో ప్రపంచం అనేక సమస్యలతో అట్టుడికి పోతున్నా, దేశం పారతంత్ర్యంలో మగ్గుతున్నా పట్టనట్లుగా భావకవులు వియోగ గీతాలను ప్రాసుకుంటూ, వాటిని ప్రేయసికి నైవేద్యం పెట్టటం యీతరం వారికి అశ్రుర్యాన్ని కలిగిస్తున్నది భావ కవితా స్రోతస్వీని రాను రాను చలంగా రన్చుట్టు 'నైడ కాలువలో' పలికింది భావ కవిత్వ యుగానికిముందే కొన్ని విషాదాంత కావ్యాలు 'ముసలమ్మ మరణము' 'నలకారమ్మ ఆగ్నిప్రవేశము' వంటి కావ్యాల తెలుషేదా కవుల తత్వత వాటి నంతగా అనునరించలేదు కొందరు కవుల కాలంలో ప్రామిక జీవుల జీవితాన్ని వర్ణిస్తూ 'కృషిక కవిత్వం' ప్రాయసాగారు పల్లియుల వ్యావసాయిక జీవితం పీఠి కావ్య ఎన్నుపు కృషివలుడు—క్షేత్రలక్ష్మి—సరిగంట—లోలకరి కావ్యా లి కోవలోనివి. ఈ కవుల మార్గాన్ని కొందరు స్వీకరించిరా యిది ఒక ఉద్యమంగా రూపొందలేదు

భావ కవిత్వం సహృదయుల ఆర్పిని తీర్చకపోయిన తరువాత కవులు మాతర మార్గాలకై అన్వేషించారు ప్రపంచమతంట్లోనూ ఉన్న మానవులను బంధించే ఏకమాత్రం వారి భావనకు తగిలింది దగాపడిన తమ్ములను గురించి, సమాజంలో లబ్ధిదగున పదిపోయిన అస్సూర్లల గాధలను గురించి స్వప్నం దంగా విప్పులు కురిపించే కంచారంతో గీతాల రచించటం ప్రారంభించారు. పిరేశలింగం, గిడుగు, గురజాడలు మళ్ళీ జీవించటం ఆరంభించారు ఛందస్సును త్రోసి రాజవి, ప్రయోగాలతో ఆరంభించి ప్రగతిని స్వీకరించి అభ్యుదయ కవిత్వం వచ్చింది. అభ్యుదయ కవిత్వ ప్రభావం నేటికీ కవులను విడిపోలేదు

అభ్యుదయ కవిత్వం భావ కవిత్వంపై తిరుగుబాటుచేస్తూ పాశ్చాత్య సాహిత్య రంగాలలోనూ, చిత్రకళలోనూ, సంగీతంలోనూ వచ్చిన, వస్తూన్న మాతన రూపాలకు తెలుగులో ప్రతిరూపాలను సృష్టించింది కొన్నాళ్ళు.

- * 1 నేటి కవిత్వంలో కొత్త పోకడలు (సారస వ్యాసావళి)
- 2 భూమిక (చేతనావర్తం)
- 3 కవిహృదయం (త్వమేవాచిహ్నం—రెండవ కూర్పు)
- 4 శ్రీ దాశరథిలో ఇంటర్వ్యూ (నవత—జనవరి—మార్చి—1968)
- 5 యువతరం (స్వజన—నవంబరు—1968)
- 6 సాహిత్యశేఖలు (స్వజన—ఫిబ్రవరి—ఏప్రిల్—1968)
- 7 సదేళ్ళ సాహిత్యవైఖరి (ఆంధ్రచారిత్రిక వైషవ సంవత్సరాది సంచిక)
- 8 మాత్రాబద్ధ శంఖారావం — ఆర్కియాల్ (నవేదన, జనవరి 1969)
- 9 ఆధునికాంధ్ర కవిత్వ తత్వం. ఒక పరిశీలన (స్వజన, మే — జూలై 1967)
- 10 కవి హృదయం.
- 11 భూమిక (చేతనావర్తం)
- 12 వచనగేయం. అంతర్మత్యం (జనధర్మ జనవరి 1969)

- 13 Objections to Humanism
Ed. H. J. Blackham (Pelican) 1965
- 14 Mysticism F. C. Happold (Pelican) 1963.
- 15 'అముద్రితకావ్యం' లో తాత్త్వికదృష్టి (జనధర్మ, జనవరి 1969).
- 16 పీఠవి (జూలై, 16—12—1934)
- 17 అధునిక కవిత్వంలో రూపవిషయం (జనధర్మ, జనవరి 1969)
- 18 అనుభవాలు—జ్ఞాపిఠాలు, మూడవభాగం పు 22
- 19 మాత్రాబద్ధ శంఖారావం చూడు 8)
- 20 'అమృతం కురిసినరాత్రి' సమీక్ష (నవేదన, జనవరి 1969)
- 21 వచనగేయం—అంతర్మత్యం (చూడు 12)
- 22 The Four—Letter Word (ENCOUNTER, December 1968)
- 23 నయ్యాకవిత—అతర్వాత—నిఖిలేశ్వర్ (స్వజన, నవంబరు 1968)

శిష్టా ఉమామహేశ్వరరావు మొదలుకొని, శ్రీరంగం నారాయణబాబు, పులివెందుల అప్పలస్వామి, శ్రీ శ్రీ, పరాధి, పాలగుమ్మి పద్మరాజు తొలితరం అభ్యుదయ కవుల తరువాత వచ్చిన అభ్యుదయ కవుల వీరికి ప్రతిభ్యుల కారు కవిత్వమూ ఏదార్లం కరందరికీ ఒకటే అయినా వాటిని వెలుప రించిన తీరులు పెర్యేర అభ్యుదయ కవిత్వం అదినుండి రెండు మార్గాలుగా ప్రయాణం కొనసాగించింది. ఆ ప్రయోగవాదుల మార్గమెకటి, ప్రగతి వాదుల మార్గం మరొకటిన్నూ తొలితరం అభ్యుదయ కవులందరూ ప్రయోగవాదుల కవలం ఒక నిష్పం ప్రయోగవాదములో వీరేగాక దేశ రాజ, వరదా ఆరుద్ర, భైరాగ, అజంతా, రమణారెడ్డి మొదలైనవారు కూడ ప్రఖ్యాతి గాంచినవారు ప్రగతివాదులలో శ్రీ శ్రీ, పులివెందుల, సోప సుందర్, దుర్గానంద్, గోపాల చక్రవర్తి మొదలగువారు ప్రముఖులు. వలం గారు ప్రాసిన యోగ్యతాత్రం చదివాక ఆధునిక కవిత్వమంటే ఏవిధంగా ఉండాలో ముఖ్యంగా కవులు గుర్తించారు కవిత్వ ప్రయోజనాన్ని శ్రీ శ్రీ వద్దలిలో మలచుకొనానిచే వలుపురు ప్రయత్నించారు. శ్రీ శ్రీ సామ్యవాద దృక్పథాన్ని కవిత్వంలో ప్రవేశపెట్టి కమ్యూనిస్టు వ్యవస్థను మరో ప్రపంచంగా గాంచి మరో ప్రపంచం సాగించారు కమ్యూనిస్టు వ్యవస్థ ఏర్పడే ముకు తాన 'చెక్కిషియర్'గనైనా నిలువటానికి సిద్ధంగా ఉన్నానని ఆయన స్పష్టం చేశారు. శ్రీ శ్రీ మార్గంలో వచ్చిన నారాయణబాబు, ఆరద్రగరలు కమ్యూనిస్టు వ్యవస్థకుగా మారిపోయారు నారాయణబాబుగారు కమ్యూ నిస్టు వ్యతిరేకగా మారి, అందుకు వ్యతిరేకంగా వ్యాసం కూడ వాశారు. ఆరుద్ర గారు సామ్యవాద దెం సోవియట్ రష్యాను 'భూతల స్వర్గం'గా అభివర్ణిస్తున్నారే పుట్టుడు కమ్యూనిజాన్ని పొగడిన రామే, ప్రజాస్వామ్యాన్ని వరించి పంచవర సమాధిలపైనే అవారి విశ్వాసాన్ని ప్రకటిస్తున్నారని కమ్యూనిస్టు పద్ధతి అను దుందుడుకునారు గిడచిన రెండు మూడ దశాబ్దాలలో కవిత్వానికీ, రాచకీయాకూ సంబంధం ఎడదీయరానిదైనది కమ్యూనిస్టుపార్టీ అభ్యు డయ కవిత్వంపూనికీ బానుటగా నిలిచింది నవయుగ కవిత్వ వైతాళికులు దురదృష్ట వశాత్తూ, ఒక పార్టీ తాళికులుగా మారినందుకు శ్రీ ఆరుద్ర వివారం వెలిబుచ్చి, అట్టి వారి కవిత్వంలో విప్లవజనిత లోపింపక మానదన్నారు. కాని కమ్యూనిజాన్ని తమ కవిత్వానికి ఆయువుగా భావించినవారు, కవిత్వం కది నమ్మిన సిద్ధాంతాలను నిష్కర్షగా, కలార్పకంగా చెప్పిరపుడే ఉత్తమ కవిత్వం వస్తుందని భావించి యేమ ప్రయత్నం కొనసాగించారు అభ్యు దయ రచయిత లనమాటే పునరుక్తియని, అభ్యుదయవాది కాని వారెవ్వరూ రచయితలు కాలేర శ్రీ కొడవటిగంటి కుటుంబరావుగా రభిప్రాయపడ్డారు. సమాజాభ్యుదయానికీ కోరని కవులకు సమాజం ముందుతరాలలో చోటివ్వ దేమోనని ఆధునిక వస్తువు వలుపురు శంకించారు అందరూ అభ్యుదయ రచయితలమేనని చెప్పుకోవటం ప్రారంభించారు అభ్యుదయ రచయితల సంఘం యూనిథంగా వివిధములైన అభిప్రాయాలకలవాళ్ళు చేరటంవలన తన అక్షా్యులను సరిగా ఏర్పరచుకోలేకపోయింది. సాధించిన దెంతో ఉన్నా తన గమ్యమేదో తెలియని స్థితికి వచ్చింది

అనలు అభ్యుదయమంటే ఏమిటి? ఆధునిక కవు లేదనిమైన అభ్యు దయాన్ని వాంఛిస్తున్నారా? అందరూ సమాజ ప్రగతి కోరుతున్నవారే అయితే ప్రగతికి వారు చెప్పుకుంటున్న అర్థాలు మాత్రం వేరు ఈ ప్రగతి విష యంలో ప్రధానంగా నాలుగు బాటలను చూడగలుగుతాము అని కమ్యూ నిస్టు దృక్పథంలో వయనిస్తున్న అభ్యుదయమార్గం ఒకటి ప్రజాస్వామ్య పద్ధతిలో జనావళికి ప్రగతిని వాంఛిస్తున్నవారి దారి మరొకటి. నీతి విరుద్ధ మైన కళ నిష్ప్రయోజనమని భావించి, నైతిక విలువల పునరుద్ధరణ ద్వారా ముందడుగు వేయాలనేవారి తెరువు వేరొకటి కారుణ్యమే మానవ జాతిని రక్షింపగలదని నమ్మి మానవత్వాన్ని కవిత్వంలో నిలిపిత మానవజాతి మనుగడ సుఖవంత మవుతుందని భావించే కారుణ్య వాదుల త్రోవ యింకొకటి పీటిలో తరువాతి మూడింటిని ప్రగతి మార్గాలుగా సామ్యవాద దృక్పథంలో వదు

స్తుస్తువారు సమ్మతపాపచ్చ కాని మిగిలిన మారాలు గూడ నేటి కవిత్వంలో కనిపిస్తున్నాయి

అభ్యుదయ కవిత్వం కాలంనుండి కవుల స్వతంత్ర దృక్పథాలను విడి విడిగా చూద్దాం. తొలితరం అభ్యుదయ కవులలో శిష్టా, 'సమితి లోక' 'విష్ణు ధనువు' కావ్య సంపుటాల్లో 'ప్రాచీన' కవిత్వం చెప్పారు వృద్ధయ సభా మంటసాన్ని భేదించి మనస్సునే నరసింహమూర్తి, అధర్వమనే హిరణ్య కళిపుణ్ణి వధించి ఆక అనే ప్రహేలకునికీ అహోదం కల్పించినట్లుగా వర్ణించి తనది ప్రాచీన కవిత్వమని చెప్పుకున్నారు కావ్య కల్పనలో అసృష్టత ఎక్కువ కావ్యమంతా సంకేతాలు సాంకేత దా సంకేతాల కర్తవ్యం తెలిసికోవటానికి మిస్సైతి ప్రము పదవలసి ఉంటుంది 'సందోరహితంగా నవ కవిత్వం చెప్పటానికి పేరు ఒరవడి పెట్టార కవులకు రుచించిరంతగా వీరి కవిత్వం 'కావ్యానుశీలనం' తక్కువగా ఉన్న సాంకేతాల కొరుకుకు పడదు ఆయన అవలంబించిన సౌందర్య తరువాతి వారికి మార్గదర్శకమైనది

మొదట్లో పురాణాల విశ్వాసాలను తలక్రిందులు చేస్తూ, శిష్టా (సభా వంతో గీతాల ప్రాసి అభ్యుదయాన్ని సాధించటానికి మార్గం సుగమం చేశారు. 'జ్వాల' అనే పత్రికను స్థాపించి అభ్యుదయదృక్పథానికి పట్టుగొమ్మయ్యేవారు. నవ్య సాహిత్య పరిషత్తువారి 'సలిఖి' పత్రిక అభ్యుదయ కవులకు చోటిచ్చింది. మరికొన్ని పత్రికలు కూడ దోహదం చేశాయి తరువాత అభ్యుదయ రచయితల సంఘం 'సందేశం'-'అభ్యుదయ' పత్రికలను సా పించుకొన్నది

అస్కాన్ వెల్తు వనించిన 'విచిత్రమే సందర్భం, సందర్భమే విచిత్రం' అనే సిద్ధాంతానికి లక్ష్యం గ్రంథంగా పరాధి 'కిడల రాగల డజన్' ప్రక టించి వన వచ్చు దుడ్డుకర్తల వద్దల నడుములు విరుగ గొట్టారు. పరాధి పుణ్యమా అని ప్రాయుడే తెనుగు కవులకు దగ్గరివాడయ్యాడు పరాధి పుణ్యమా అని నగర జీవితం కవికి వర్ణనీయ వస్తువైంది 'కవి పూదయం లోని రాగాలను ఎట్టి తిగలా సాగితే అదే గీతానికి ఆకారం నిర్ణయించాలి' అని శ్రీ శ్రీ పరాధి పుస్తకానికి ముందు చూటగా 'ఇంట్రో' తన విశిలాభి ప్రాయం ప్రకటించారు

నారాయణబాబు తన కావ్య సరికలవానికి సరియైన పేరు 'రుధిరబ్రతి' యని పెట్టుకున్నారు అది పుస్తక రూపంలో రాకపోవటం అభ్యుదయదృక్పథానికే గాక ఆంధ్ర కవిత్వానికీ తీరని వెలితి 'రక్త పతాకం, శక్తి నాటకం, ల్యూకీరిటం ఆకాశమున మునిగిపోవు కేవల వేస్తూ పీలింది' అని 'సావిచేరి'అనే గీతంలో వ్రాశారు. ఇది నవనానికి తప్పక కావాలని శ్రీ శ్రీ 'నవ కవిత' అనే గీతంలో 'పేర్కొన్నారు 'దేశమాత' అనే గీతంలో నారాయణబాబు 'గుప్పెడు అన్నం గుప్పెడు నీళ్ళకు స్వాతి వర్షముకు ముత్యపు చిప్పై, కరువే రూపం దాల్చి కడుపే చెరువై యేడ్చి నెలత ఒక్కతే నింబడ్డాది భిక్షా పాత్రకలో' అని ఆమె రూపాన్ని కళ్ళముందు నిలిపారు తాను దర్శించిన దేశ స్వరూపాన్ని చూచి నిలువెల్లా కరిగిపోయి, వృధను అక్షర రూపంలో పెట్టారు ఆ వృధచ భండపు అందించలేదు అందుకే స్వచ్ఛందంగా చెప్పటంలో 'సందో' బంధును తెలివితేటారు. సామాన్యులు అందుకోలేని పరుగు నారాయణబాబుది సంపదాయంలో చిచ్చు రిగిల్చి, అభ్యుదయాన్ని కోరి, ఒక మార్గం తీర్చకముందే నారాయణబాబు పట్టు తప్పిపోయారు కవిత్వంలో అసృష్టతను జయించలేక పోయారు చెడరిపొయిన ఆదేమిత్తాల నారాయణబాబు గీతాల

పులివెందులారు మంచి పండితులు ఆధునికత్వాన్ని అర్థం చేసికొని అభ్యుదయ మార్గాన్ని నిర్మించటంలో పాలుపడ్డారు 'తొలివాటి సంధ్రాట; తుపానగిరి జుర్రులు; ఇంకపాటున్నాయిలే; క్రుంగిపోతున్నాయిలే' అని నవ కవ్యకు ధైర్యం చెప్పారు. మంచి గతమున కొంచెమే ననుటకుగాను గతమనుని ధిన్నా స్తులకీసం కలహించిన దేశీయుల మోఢాన్ని నిదర్శనంగా చూప యానడించారు వీరికవితలో 'దైవం' అనే గీతం విశిష్టమైనది.

'కవలని గొమ్మకు కాంచన మాలిక'

వలకని మూర్తికి పళ్ళా పూవుల!

చెక్కిన బొమ్మకు చెవులుంటాయా?

కర్కశ శిలకు కళ్ళుంటాయా?

రాతి విగ్రహం రక్తిస్తుందా?

పూజా మంత్రం బువ్వెడుతుందా?—యా పాతువార భావ విప్లవాన్ని ప్రతిరనేని కవిరాజు వద్యాలలో యంతకంటే ముందుగానే స్థాపించారు. పురిపండావారితో ప్రయోగాన్ని మించి ప్రగతివాదం చూపుచేసుకున్నది దేశిరాజు, పాలగుమ్మి వద్దరాజు, తెన్నేటి సూరిగారలు కూడ అభ్యుదయ కవిత్వ మొక స్థిర రూపాన్ని పొందటానికిముందు ప్రయోగాల ద్వారా పాటుపడినవారే

శ్రీ శ్రీ మార్గం :

సంప్రదాయబద్ధమైన రచనల నాశనంకొని, విశ్వ సాహిత్య విజ్ఞానాన్ని జీర్ణించుకొని, ప్రయోగ వాదుల సహకారం అందుకొని శ్రీ శ్రీ మహా ప్రస్థానాన్ని కొనసాగించారు శ్రీ శ్రీ కవితాపుక్షం శాశ్వతశాఖలుగా విస్తరించి ఆ పుష్కల వేళ్ళు సంప్రదాయాన్ని అంటిపెట్టుకొని ఉన్నవే 'సంప్రదాయం నిలిచే ఉంటుంది హామే' అనేది శ్రీ శ్రీ విశ్వాసం. వేదన కవిత్వానికి వర్ణాదయవదంగా వీరు యెంచారు. అందుకే 'శ్రీనివాసరావు ప్రాస్తవ్తుది మానిషిడ గీతంలో ఉన్నది' అన్నారు 'అలజడి మా జీవితం; అందోళన మా ఊపిరి తిరుగుబాటు; మా వేదాంతం' యిది శ్రీ శ్రీ కవిత్వ తత్వం.

అభ్యుదయ కవిత్వం సామాన్య ప్రజల సుద్దేశించి ప్రాసనదేగాని సామాన్య ప్రజలందరికీ అర్థమయ్యేలా ప్రాసించి కాదు శ్రీ శ్రీ బ్రతికి ఉండగానే దుర్వ్యాఖ్యానాలకు గురియౌతున్నారు. మహా ప్రస్థానం చదివి ఆనందించ దగిన మాత్రమే గాదు; అభ్యుదయం చేయతగ్గది భావ కవిత్వంపై తిరుగుబాటు చేస్తున్న కాలంలో తన భావాలకు ఆగిన వద్ద తిక్కె విశ్వసాహిత్యవిధులలో వెళుతున్న కాలంలో వెలువడిన రచనల 'ఇదన్నది' అది వాస్తవిక కవిత (Surrealism) వాదాంబుజ్, పూనరజన్, వెహరిజంట్ యివన్నీ కొంతకొంత ఇడ్ల పుష్టిలో ఉన్నాయి E A Poe, Swinburne, Browning Baudelaire కవుల ప్రభావం శ్రీ శ్రీపైన కనిపిస్తుంది గురజాడ ప్రభావం శ్రీ శ్రీపైన ప్రబలంగా ఉన్నది అది శంకరుల శైలి విశ్వాసం శ్రీ శ్రీలో చక్కగా కనిపిస్తుంది మహాకవులకు మాత్రమే సాధ్యమయ్యే విధంగా ప్రపంచంలోని అన్ని రకాల వ్యక్తుల మన స్వత్వాలు శ్రీ శ్రీ కవిత్వంలో దర్శన మిస్తాయి దగావడిన తమ్ములూ, అణగారిన ఆర్తులూ, చల్లరిన నంసారాలలోని జీవులూ శ్రీ శ్రీ సున్నును వేదనతో నింపారు శ్రీ శ్రీ వారికేసం జగన్నాధ రథ చక్రాలను సమ సమాజ నిర్మాణాన్ని భూమార్గం (వర్ణ భేదం పాతుకొన్నచోటు) వట్టింది భూకంసం (వర్ణపోరాటం) పుట్టిస్తానని ప్రతిసూతరికారు ఆయన ఎదురు మాసిన సమ సమాజం యింకా నిర్మితం కాలేదు, నరిగదా బాధలు రెట్టించయ్యాయి ఆరుద్రగా విషయాన్ని వివరిస్తూ 'శ్రీ శ్రీ మని అయిపోలేదు అతను, ఏ బాధలు, ఏ గాథలు అవగాహన చేసుకొని మహాప్రస్థాన గీతావళి రచించాడో ఆ బాధలు, ఆ గాథలు యింకా సంఘంలో విలయ తాండవం చేస్తూ వ్నాయి పరిస్థితులు అప్పటికన్నా దుర్భరంగా ఉన్నాయి అభ్యుదయాన్ని వాంఛించేవారు అనేకులు నిరసరధులై చెరసాలలో చిక్కుతున్నారు లోన రాక్షసుల వద సుట్టనవే కొన ప్రాణంతో కనలేవాళ్ళు కష్టం చాలక కడుపుమంటచే తెగించి సమ్మెలు కడుతున్నారు నానాటికీ కూటికీ, గుడ్డకీ కరవైపోతున్నది పౌర హక్కులు గూడ వివ్వమై పోతున్నవి స్వార్థపరుల సుత భేదాలను ప్రజలలో రెచ్చగొట్టి సామ్రాజ్యవాదులు కొత్త కుట్రలని వన్ని తమ జండా నింకా ఎగుర వేస్తూనే ఉన్నారు దేశం ఆశాంతికి అరాజకానికి గురి కాబోతున్నది' అన్నారు.

ఈ బీభత్సాలను సమూలంగా నాశనం చేయటానికి కవులే నాయకత్వం వహించాలి, వర్ణ రహిత స్వర్గాన్ని నిర్మించుకోవాలి ఆరుద్రగారు తమ ప్రగాఢ కాంక్షను వ్యక్తీకరించారు శ్రీ శ్రీ తరువాత అభ్యుదయ కవిత్వంలో యెన్నదగినవారు ఆరుద్ర తెలంగాణా విముక్తి పోరాటంలో 'త్యమే వా హమ్' కావ్యం ద్వారా సంచలనం కలుగజేశారు. ఛందస్సుపై పూర్తి అధికారం

ఉండి పూర్వయంతోని భావం ఎటు తీగలు సాగితే అటు మాటల్లో పెట్టి వేర్పు యీ కావ్యంలో కనిపిస్తుంది శ్రీ శ్రీ అన్నట్లు ఆరుద్ర ఛందస్సులో చేత వెట్టి చాకిరి చేయించుకున్నారు. శాస్త్రీయమైన పరి భాషనూ, సంతకాలనూ అత్యధికంగా వాడటంవలన కవి మేధా శక్తికి అచ్చురు వండుతూనే పొరకుడు కావ్యాన్ని అస్పందించటానికి మిక్కిలి శ్రమవడవలసి వస్తున్నది కవి శైలినిన ప్రతికలను జాగ్రత్తగా పరిశీలితపు కావ్యనందం పొందటం కష్టం. ఈ క్లిష్టత సినీవారిలో తగ్గిపోయింది. జీవితాన్ని గూర్చి ఉపమానాలు చెప్పటంలో ఆరుద్రకు సాటి మరియొక అభ్యుదయ కవి లేడనిపిస్తుంది సమాజంలోని లోపాలకు కళ్ళక్కట్టిస్తూ, నగర జీవనంలోని దౌర్భాగ్యాన్ని గైపు ఇచ్చుతో వివరిస్తూ సామాన్యుల కడగండ్లు, వాటికి కారణభూతమైన అంశాలనూ వర్ణించారు వ్యక్తి బలహీనతలను సమాజానికి ఆరుద్ర ఆపాదించినట్లుగా శ్రీ శ్రీ వి రమణారెడ్డిగారు ఆరోపించారు. దేశీయమైన పలుకుబడి ఆరుద్ర సాత్తు కవిగా పాతికేళ్ళకుపైగా మాతనత్వం కొరకు తపించి, అభ్యుదయంలో మాతన మార్గాలు వెళుతున్న నెరంతరావ్వే ఆరుద్ర

T S Eliot ప్రభావంతో నగర జీవితం గూర్చి, ఆధునిక మానవుని యంత్ర దాస్యం గూర్చి, యాంత్రిక జీవనం గూర్చి జీవితంలో నిరాశ తప్ప మరేమీ మిగుల్చుకొని నైరాశ్యం గూర్చి కవిత్వం ప్రాసిన అభ్యుదయకవి బైరాగి పతితమైన మానవుని జైన్య్యాన్ని పొందడానికి యత్నించి వివిధంగా హస్తాభ్యాసంకోశిక పోతున్నారో 'నూతిలోని గొంతలు' కావ్యంలో బైరాగి నేర్పుతో వివరించారు ఆంగ్ల శబ్దాడంబరమూ, సంస్కృత సమాసాల కూర్పు మితిమించి లేకపోయినప్పటికీ బైరాగి కవిత్వం అర్థం చేసుకోవటం కష్టం ఈ లోపం నేటి చదువరులదేగాని కవిగదా అలోచనాపరులుమాత్రం బైరాగి కవిత్వాన్ని చదివి తర్కయ్యుత్తం పొందగలరు

శబ్దంపై తగినంత అధికారం ఉండి, అభ్యుదయంపై సాంస్కృతిక మూతమే కారణం బాబించి 'అభ్యుదయ ప్రబంధం' ప్రాస మరొక కవి దుర్భావం వీరు మిక్కిలి పుష్కలమైన వీరి అభిప్రాయంతో విశేషించుచున్నారు గూడ వీరి కవితా శైలికి విశ్వయం పొందతారు అతి తక్కువ గీతాలు ప్రాసనా ప్రధమ శ్రేణిలో లెక్కించదగిన అభ్యుదయకవి 'అజంతా' వెల్లు కూలుతూవు ధృత్వాన్ని ప్రతిపాదించడైన అజంతా మాత్రమే సామాన్య జీవితంతో పోల్చి కన్నీళ్ళు తెప్పించగలరు బంధులూ రిక్కెల్లు లేవు, 'కొత్త సంవత్సరం' ఏ గీతమైనా అజంతా ప్రాసనది సదివే సర్పాదయం డే నాటికీ అజంతా కవితాన్ని విస్మరించలేదు అజంతా కవిత్వానికి జలాపరణాలు లేవు. శ్రీ అనిపెట్టి సుబ్బారావు 'రిక్తావాల' గీతం, 'శాంతి' నాటిక మొదలైన వాటి ద్వారా అభ్యుదయ కవిత్వంలో చక్కని సంప్రదాయం ముద్దరిస్తా కొందరు కొన్నారు రెండాం 'సర, యాగం'లో సజాత్యుల గదిరించే సర్పాలను 'స్వప్న' చేశారు దుష్ట శక్తులపై రెండాంల ప్రాధాన్య చక్కగా వ్యక్తీకరించారు. వీరు కవిత్వంలో వాడే సంతకాలా సలభంగానే బోధవడలాం

కుంమర్తి 'తెలంగాణా' కావ్యం ద్వారా ఆనాటి తెలంగాణ ప్రజల కడ గండ్లను కళ్ళ క్కట్టించారు 'వదూగరాలో' విల్పూరి, బెల్లంకొండ రామదాసు గారలతో కలిసి ప్రతి వధాన్ని తీర్చటంతో బాగా పాటుపడ్డారు 'యుగేయుగే' లోనూ మానవునిలో దైవత్వాన్ని చూచారు భావంతుని సంబోధిస్తూ మానవలోకం ఎంత అస్వస్థంగా ఉన్నదో, భగవంతుడంటే పురాణాల సూతన పండితుల చెప్పేది విజమైతే ఆ భగవంతుని వదలి ఎంత హేయమైనది సూటిగా చెప్పారు కవి చిత్త శుద్ధి కావ్య గౌరవాన్ని బాగా కాపాడింది సూటిగా చెప్పినా కళాధర్మాన్ని వీరు విడిచి పుచ్చలేదు

శ్రీ బాలగంగాధర తిలక్ గీతాల ఆయన మరణించాకాని పుస్తక రూపంలో రాకపోయినా, కవిగా ఆయన లబ్ధి ప్రతిష్ఠలు 'ప్రార్థన', 'ఆర్గీతం' మొదలైన ఎన్నో గీతాలు సమాజ ప్రగతికై తపించి, కవి యనుభవించిన వేదనతో వెలువడినవే మానవ కారణ్యమూ, సాంధర్వోపాసనా, అభ్యుదయమూ త్రివేణి సంగమంలా తిలక్ కవిత్వం నిండుగా ప్రపంచాని సవ్యాంధ్ర సాహిత్యాన్ని పునీతం చేసింది

తెలంగాణ ప్రజోద్యమానికి కవిత్వంలో స్థానం కలిగించి ఆంధ్రుల తల్లిరకూ చెత్తను దిద్దే కలిగించి వారిలో దాళిది, కుండుర్ని, అరుద్ర, సోమసుందర్ గారల ప్రముఖులు. సోమసుందర్ వజ్రాయుధంతోనూ, కావాలి తోనూ కవిగా ఉద్యమాన్ని ఆరంభించారు. 'ఒక పిడుగు మరణిస్తే వేంకొంది ప్రభంబులు' అనే సూక్తిని, విప్లవ యోధులు కలకాలం జ్ఞాపక ముంచుకో దగిన దానిని వలికారు అభ్యుదయాన్ని వాంఛించినా సాంధ్యాన్ని వదులుకోని కవులలో సోమసుందర్, దాళిదిగారలు పేర్కొనదగినవారు. ఆంగారమూ, శృంగారమూ విరుద్ధాలు కావనీ, కవి రెండింటా తన శక్తిని చూప వచ్చునని విశ్వసించిన కవులు వీరు. సోమసుందర్ Myalic పద్ధతిలో 'మిగులుకుల'నూ, దాళిది ప్రణయ కవిత్వాన్ని చెప్పి కీర్తి గడించారు.

దాళిది మహాప్రోద్ధమానికి ప్రత్యక్షంగా నాయకత్వం వహించిన వారు. కవిగా దాళిది మహిమి, నిజాం కీలకతల్లాన్ని యిదిరించినవారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ దెన్నెల్లాన్ని తలచి పరకళించినవారు. తెలంగాణకు 'కోటి రథనాం వీణగా' సందాదించినవారు. పద్య రచనలోనూ, అభ్యుదయ గీతాలలోనే గాక నేటి వచన కవితా గీతాలలో కూడ తన ప్రతిభను ప్రకటించిన మహాకవి దాళిది. మూలభండస్థుల మహా కావ్యాలు వ్రాయవచ్చునన్న నమ్మకం తలగించినవారు దాళిది తమ జాతి గొంతుకు విసిరించిన మహా కవిగానూ, తమ తాన్నాన్ని రూపుమాపులానికి యత్నించిన మహా నాయకునిగానూ ఆంధ్రదేశం ఆయనను ఎప్పటికీ కీర్తిస్తుంది నేటి వరక కవిత్వంలోనూ దాళిది రీతి మూర్తుంటే కాలానికి ముందే ఉండి ఇది సమాజాన్ని నడిపించటం యవార్థ మని మళ్ళీ నమ్మకం కలుగుతుంది

మూత్రా చంఢస్థులకి ఒకవడి దిద్దింది దాళిదియైతే, అ బాటలో వెలుగు కంబాలు నాటిన త్యాగి శ్రీ నారాయణరెడ్డిది వాగూర్చుపాగరం. విప్లవాదనాయకుడు, కర్పూర వసంతరాయులు, అక్షరాల గవాక్షాభి, అన్నింటి లోనూ నారాయణరెడ్డి కవితా మాధురీని పందిపెట్టారు అభ్యుదయ కవిత్వం తీందర్య దృష్టిని విడచాడకుండ చేసిన వారిలో వీరు కూడ ఒకరు. నేటి వచన కవిత్వంలోనూ శ్రీ నారాయణరెడ్డి ముద్ర బలియింది. కేవలమూ పద నేము కవిత్వంలో ఎక్కడ లేదెన్నువద్దో నారాయణరెడ్డిగారి రచనలు చదివితే మాత్రం తెలుస్తుంది ప్రజా బృందయాన్ని దోచుకొన్న కవి శ్రీ నారాయణరెడ్డి.

ఇటు తెలంగాణలో ప్రజలను కదిలించి ముందుకు కదిపింది ప్రజా గీయ కవిరమణలోకీ బ్రాస్, అటు రాయలసీమలో విద్వాన్ విక్రం పెన్నేటి పాటలో రాయలసీమ కుంభును బృందయ విదారకంగా దిగిపోవారు.

అభ్యుదయ కవిత్వోద్యమం కొన్నాళ్ళ మరుగునబడి కవులు చెల్లా చెదలుగా పోయిన యిటీవల మళ్ళీ శ్రీయుతులు గజ్వల మల్లాధర్మి, సి. విజయంశ్రీ, వరసరరావుగారల విప్లంభణతో మళ్ళీ అభ్యుదయ కవిత్వోద్యమం తీవ్రం పొటుకుంటున్నది. గజ్వల మల్లాధర్మిగారు శ్రీ శ్రీ చేత రేపటి కవిగా ప్రశంసించబడ్డారు. కాని యిటీవల వారి రాకీయాధిప్రాయాన్ని శ్రీ శ్రీ ఆమోదించటంలేదు. మల్లాధర్మిగారు వ్రాసిన 'కంఠరావం' కవితా శింపుటికి శ్రీ శ్రీ 'హలో పాటకుడా' అనే ముందుమాటలు వ్రాస్తూ మల్లాధర్మిగారు యుక్తబుట్టిన చైనా రాకీయాండు తాను అర్జం చేసిన గూడ ఆమో దాదలతో పోతున్నానని విమర్శగా చెప్పారు. రష్యాని తిడితే తన కంఠకోపం వస్తుందో, చైనాను తిట్టినా తన కంఠ కోపం వస్తుందని శ్రీ శ్రీ తన అభి ప్రాయాన్ని విస్మంకోపంగా వెల్లడించారు. ఉమ్మడి శత్రువును ఎదుర్కోవ టానికి కలిసి కట్టుగా యాకుతూ కవిత్వాన్ని కూడ ఒక ఆయుధంగా చేసు కోవాలంటారు శ్రీ శ్రీ మల్లాధర్మిగారి కవిత్వంలో Satire ఎక్కువ. డక్టర్ కృపాట Satire కూడ తగ్గిని అనదేకాలూ, ఉపన్యాసాలా దిడుకలతలాయి. కవిత్వం నిరాకప్రియమై తన కవితానిలాన్ని కోల్పోతుంది.

శ్రీ సి. విజయంశ్రీ కవిత్వో సమాజంలోని న్యాయాలన్న అక్రమాల అధికం. ఈ క్రోధం కవిత్వానికి తప్పక కావసిందే. 'సామ్యత్రాతానుళ్ళి' వ్యాధిలో శక్తుల రాసిన కేతువులు మింగేతలు; దేశానికి గ్రహణం పట్టింది; జాతి వెన్నముకన్న అదిసిరి రావపుడు పుట్టింది; దారుణమైన అపరేషన్

జరగాలి' అని కోరుకుంటారు. దేశం వీరికి విషాద భారతంగా కప్పించింది కప్పిటితో కలం పట్టించింది. వాస్తవికత పేరిట నష్టిస్తున్న దృశ్యాన్ని విశ రంగా చెప్పటంలో కవిత్వం తగ్గి తప్పదు. వచనమే మిగులుతున్నది. దృశ్యాన్ని కళ్ళకు కట్టించాలంటే ఎక్కువ వివరాలు చెప్పవల్సివచ్చేవి. వచనమే పరిష్కార మార్గాన్ని సూచించదలచుకొన్న కవి మరీ సూటిగా ప్రజోదాట చెయ్య నవల్సివచ్చింది. ఉపన్యాసాలు చెయ్య నవల్సివచ్చింది. కవిత్వంలో ప్రజోదనలు పెత గలన కవిరాశికి చలువబాంపొస్తున్నది.

శ్రీ వరసరరావు అభ్యుదయ పథంలో సామాజిక ప్రగతిని కోరుకుం టున్నవారు సమాజ స్థితిని శిథిల ఋతువులోని మంచుతో పోలిక చెప్పుకుని అభ్యుదయాన్ని ఉపేక్షించడంగా భావించారు కొన్ని సంతకాలతో అభ్యు దయ సమాజం గూర్చి అశర్మి రేకెత్తించి ముందుకు నడుస్తూ నడిపిస్తూ వ్నాడు. వడ దిలాటకు కట్టుడంలో వరసరరావు నేక్కును ప్రదర్శించారు.

ఈవిధంగా గళవారిగా సోగ అభ్యుదయ కవిత్వోద్యమంలోని కవు లందరూ సమాజ ప్రగతిని కోరినవారైనా అందరూ సామ్యవాదం ద్వారానే ప్రగతి నాట్యనిస్తున్నవారుకారు.

ఒక సంఖ్యకులు సామ్యవాదాన్ని కోరుకున్నా పైన పేర్కొన్నట్లు యింకా ప్రజాస్వామ్యమార్గం, సర్వోదయమార్గం, కారుణ్యవాదుల మానవతా మార్గం కూడ అభ్యుదయం పేరిటే చలాపణి అయి, ఆ ఉద్యమాన్ని ప్రక్క ప్రోపట పట్టింది కొంతవరకు విర్విర్యం చేశాయి ప్రజాస్వామ్యంపట్ల విశ్వాసం పెంచుకున్నవారిలో అరుద్రగారు ప్రముఖులు. కుండుర్ని, తిలక్, దాళిది, నారాయణరెడ్డిగారలు కూడ కొంతవరకు ప్రజాస్వామ్య పద్ధతుల్లో విశ్వాసం కలవారుగా పేర్కొనవచ్చు సర్వోదయమార్గంలో తుమ్మల సీతా రామమూర్తిగారు ప్రసిద్ధులు. కారుణ్యవాదులలో బాబూరి-పింగళిగారల సాందరసందం తామ్రవాగి కావ్యాలు-అండ్ కావ్యాలు, ఇటీవల తిలక్ రచించిన ప్రార్థన, ఆర్తగీతం, బైరాగి గీతాలు, పేర్కొనదగినవి.

అభ్యుదయోద్యమం లక్ష్యాలను శ్రీ శ్రీ మహాప్రస్థానంలో స్పష్టం చేశారు. అభ్యుదయ కవిత్వ పురూషాన్ని కృత్తంగా అరుద్రగారు 'సామ్య వాదం మా చేదం, సాహిత్యం మా ప్రాణం, సాహస్యమే మా దేవుడు, సమరం మా ఉపరి, ప్రగతి మా లక్ష్యం' అని నమ్రగంగా సంక్షిప్తంగా చెప్పారు.

వ చ స క వి త్వం :

అభ్యుదయ కవిత్వో 'సయాగదా' వాక్య సంకలనంతో ప్రగతిని కోరిన కవులు కుండుర్ని, ఏపూరి సుబ్రహ్మణ్యం, బిల్లింకొండ రామదాసుగారలు. వీరిలో కుండుర్ని ప్రగతివాదంలో ఆగళ కవిత్వంలోనూతన ప్రయోగాలను అవ్వించారు అభ్యుదయ పథంలో వీరికి వచన కవిత్వ పద్ధతి వాగా నచ్చింది. పుత్రాలను కమ్మగా నడిపించగలిగిన వీరు వచన కవిత్వాన్ని ఒక ఉద్యమంగా నిర్వహిస్తున్నారు. అభ్యుదయ కవులందరిలోనూ వచన కవితా గీతము కప్పివ్రాయి. వచన కవిత్వ మొక అనిదారాప్రతం ఏమార్గం ఏమిటు పాటు పడినా తమ్మి వడనమో, లేక పుత్రాల సంప్రదాయమో ఏర్పడు తుంది. వచన కవిత్వానికి దీక్షలు లాక్షసాధికారకాలంనుండి ఉన్నాయనీ, పూర్వం పుత్రగారి రచన లిటునంటేనేనీ వాదించేవారు కొందరన్నాడు ఇది అన్యాయం. ఆధునిక కవిత్వం వలన ప్రక్రియగా కవు లెక్కుతున్న వచన కవిత్వానికి వేళ్ళి క్కడో ఉన్నాయని చెప్పటం కవులను తక్కువగా అంచనా వేయుటే, వచన కవిత్వం టూనాడు వాగా విస్తరించి ఉన్నది. వచన కవిత్వం వ్రాస్తున్న వారం డకూ ప్రగతివాదులేనని చెప్పటానికి విల్లీదు. వచన కవిత్వం వ్రాస్తూ గూడ దీనిని ఒక ఉద్యమంగా భావించనివారున్నారే ఉదాహరణకు దిగంబర కవుల 'దిక్కు'లూ వచన కవిత్వానికి భేదంలేదు. అంబా వారు తమ కవిత్వాన్ని వచన కవిత్వం ఇననిన మంటున్నారు. వచన కవిత్వంలో గూడ రసాత్మకమైన వాక్యాలు లావ్యాలొతాయ్ కవులు భావిస్తూ ఉండగా ప్ర కుండుర్ని వచన కవిత్వం కథా ప్రధానంగా ఉండాలంటున్నారు. శ్రీ బాగంగగధర తిలక్ వచన కవిత్వంలో ఆర్థియతాముద్రను వైచి తన అనుభూతులను అవిష్కరించి, మానవతకూ

ప్రగతిని నమంగానే అందించి వీటికి సొందర్వాన్ని జోడించి రసజ్ఞుల హృదయంలో నిలిచిపోయారు గోపాలచక్రవర్తి, మూదిరాజు రంగారావు, అరిపిరాల విఘ్నం, చలం, బోయి భీమన్న, శిలా వీరరాజు, రంధి సోమరాజు, బుచ్చిబాబు, వజీర్ రహ్మాన్, కేశవరావు, యాదవరెడ్డి, అద్దేపల్లి, ఇస్కానియల్ మొదలైనవారు ఇటీవలి వచనకవులుగా పేర్కొనదగినవారు ఈ వచన కవులలో గోపాలచక్రవర్తిగారు 'ఆనందం జీవనది' ద్వారా ప్రతిభావంతంగా సామాన్యుని జీవిత పరమార్థాన్ని వివరించారు "జీవితం కరిగిపోయే మంచు, ఉచ్చు దాంట్లోనే నలుగురికీ పంచు" అని వర్తమానాన్ని గూర్చి పాచ్చరించి, వర్తమానంలో జీవించమని హితవు చెప్పారు ఇటీవల 'చేతావర్తం' అనే కవితా సంకలనం నయా గ్రంథాల ప్రతిభావంతమైన కవులచేత వరిసినంత వ్యుత్పన్నతతో వెలువడింది

కొందరు ప్రేమకథలకు వచన కవిత్వంలో ప్రవేశపెట్టి కొత్త రూపాలకు స్పృశిస్తున్నారు శ్రీ శిలా వీరరాజు వ్రాసిన 'కొడిగట్టిన సూర్యుడు' అటువంటిదే మార్మికవాదులు (Mystics) కొందరు వచన కవిత్వాన్ని ఆలంబనంగా చేసుకొన్నారు. అద్దేపల్లి, ఇస్కానియల్ యీ కోవోని వారు మరికొందరు సొందర్యోపాసకులు చలం, బుచ్చిబాబు, వజీర్ రహ్మాన్, రంధి సోమరాజు గారలీ విషయంలో పేర్కొనదగినవారు జీవిత తత్వాన్ని ముదిచి తమ అవలోకనాన్ని వెల్లడించటానికి వచన కవిత్వాన్ని ఆలంబనంగా చేసికొన్నవారు మూదిరాజు, అరిపిరాల, కేశవరావు, కమ్మిపెట్టి, యాదవరెడ్డి మొదలైనవారు శ్రీ భీమన్న స్థిరమైన ప్రేమ లేఖలు కూడా వ్రాశారు ఈ విధంగా చూచినప్పుడు వచన కవిత్వం ఏకోన్మూలంగా సాగిపోతున్నదనటానికి సీలేదు వచన కవిత్వానికి అనిబద్ధ కవితయనీ, స్వచ్ఛంద కవితయనీ, ముక్తచ్ఛందం అనీ మరి కొన్ని పేరులు కూడ వాడుకలో ఉన్నాయి

ఆత్మాశ్రయమైన వద్దతిని వదలి, నాటకీయతను అలవరచుకొని సామాన్య ప్రజల జీవిత కథనే ఆలంబంగా తీసుకొనాలని కుండుర్తి వచన కవుల సుద్దోధిస్తున్నారు. వీరి అభిప్రాయంతో చాలమంది వచన కవులే జీవ వింశులంలేదు నమకాలికమైన జీవిత చిత్రణ, తెనుగుదళం, ప్రగతిశీలమైన దృక్పథం వ్యవహార భాషవద ప్రయోగ పరత్వం, థింక్ గ్రాంథిక బంధ విచ్ఛేదనం, అస్పష్టతా దోష ఒపహ్నికరం మొదలైనవి సమకాలికులైన కుండుర్తి చెప్పిన హితవు కవులెల్లరూ వివదగగది అట్లాగే అవలంబించి సంస్కృత శబ్దాలకై వ్యామోహపడటం ఎంత వ్యర్థమో ఆం శబ్దాలకు బలవంతంగా బొప్పించటమూ అంతే వీటిలో ముఖ్యం అట్లా దోష ఒపహ్నికరం కవులు పాటించటం ఎంతైనా రవసరం ముఖ్యమైనంత కరిసంగా వచన కవిత్వం ఉంటున్నదంటే దాని బాధ్యత వచన కవులదే. ప్రాచీన కవిత్వంలో శబ్దానికి అర్థం తెలిస్తే అన్వయంకోసం అంతా ప్రయోగ పడవక్కరలేదు కాని నేటి కవిత్వంలో కొన్నిచోట్ల శబ్దాల ఎంపికకై, చక్కగా తెలిసినా, భావం ఒకంతట కాదుగదా రలుబద్ధాలు ఎక్కువైనా వోధ పడుంటేదు కవిత్వం ఆలోచనామృతమనీ కవిత్వంలో అనిర్వచనీయర ఉండాలనీ, మలభ గ్రాహ్యత అక్కరలేదనీ, అరసకులకు కవిత్వ నివేదనం ఉండుగనీ కవుల తప్పుకుంటారెమోగాని, రసజ్ఞులు మాత్రం అన్వయం దుర్లభ్యంగా ఉన్నప్పుడు దాన్ని పాషణ పాకంగానే పరిగణిస్తారు పాషణాలలో మళ్ళీ రంగు రంగుల గులకరాళ్ళున్నాయనీ, వాటి నేరుకోవటంలోనూ ఆరందం ఉన్నదనీ కలూ, పాకులూ అరుకుంటే వాటి ప్రయోజనం అంతంత మాత్రమే. వాటికి తా బగత్తులో స్థానం ఉండదు కవి అనుభూతి పాక లికి అందనిది ఉత్తమ కవిత్వ మెప్పుడూ కాదు ఇక వచన కవిత్వ మనలా ఉభ్యమమే కాదనీ దీని ఉద్యమంగా భావించేవారు మున్ను (Content) కంటే,

శుభాకాంక్షలు :

ఈ విగువ తెలిపిన సామానులకు మాతో పంపదించ గోరెదము :

“అంగరు మూర్కు” టేకు, రోజు ప్లయి వుడుగు.

చక్కలు, ప్లష్ డోరు వగైరాలు

సాదా పొరల చక్కలు, హార్డు బోర్డు,

డెకరేలామ్ (తేలియిత పనికివచ్చేది)

సోప్రీసిం సిమెంటు పెయింటు

రెడి మిక్చరు పెయింటు వగైరాలు

బ్రిటిష్ పెయింటువారి అథరైజ్డ్ డిస్ట్రీ

పాండురంగా ఎంటర్ ప్రైజెస్

గాంధీ నగర్ : : విజయవాడ-3.

(Phone No. 3785)

ఐహరాకృతి (Form) కి అనవసరంగా ఎక్కువ ప్రాధాన్య ఇచ్చి నమాణాన్ని మార్చటంలో కవి భావ్యతను విస్మరిస్తున్నారనీ, దిగంబర కవుల ఆలోచన, ఇక ఆకృతి విషయంలోనూ గీతమూ, వచనమూ కాని రూపరచనలు పాఠకుల రసభ్రష్టతను తీర్చడం లేదనీ, 'ఈ కవిత్వంతో వేడి ఉంది-వాడి ఉంది కాని ఆ వైభవ సంపన్నమైన భావ లేదు ఆ తండ్రులనమ్మే న సంగీతంలేదు. ఆ భావ తన్మయత లేదు ఇది ఒక మెరుపు వంటిది ఒక్క మెరుపుతో ఒక్క విరుపుతో పాఠకుడు ఎంతసేపు ఆనందించగలడు? పృథ్వీయాంత రాశంతో కృణీతమై అతని సర్వనాడులను స్రుక్తింపజేసే పాఠవశ్యం కొరకు అతడిప్పుడు తపాలపాత్రలాడుతున్నాడు' అని దుర్గానంద్ గారు తిరిగి పద్య రచననే చేపట్టటం మేలుగా భావిస్తున్నారు "గ్రాహకుడు కోరాని చెప్పి కవి ముఖపు నమ్మే అంగడిలో బాయిలెట్టు సామానులు తెచ్చి అమ్ముతున్నాడు" అని కవి కర్తవ్యాన్ని గూర్చి హెచ్చరిస్తున్నారు కాని యీ పద్యాలి మేల్ నదిగాదు

గ్రాహకుణ్ణం కవి మాత్రం ప్రయోగాలను చేపట్టటంలేదు తన మనస్సులోని ఆలోచనలు తీగలు సాగింపుడు వాటికి రూపమివ్వటానికి మాత్రం కవితా ప్రక్రియకై అపేంది, ప్రయోగాలుచేసి రచన నచ్చిన రూపంతో వెలువరిస్తున్నాడు. మాతృగర్పం ఎంత సురక్తితమైనా తిరిగి దానిలోకే వెళ్ళాలని కోరుకోవసరంలేదు. దుర్గానంద్ గారి సలహా ననుసరిస్తే నవ కవుల శక్తి వివీర్యం పొందుతుంది కవి భావన సీమారహితమైనట్లే కవితకు కావలసిన ఛందస్సును కవి పృథ్వీయమే నిర్ణయించుకొంటుంది భావ్యత అంతా పద్య చిత్రానికి ఒడిగేటుండుకు నవ కవి ప్రయత్నించటం వృధా ప్రయాస శబ్ద శక్తిని, శబ్ద విస్తృతిని, శబ్దానిధిని కవి గుర్తించి స్వయంత్రం చేసేవటం అనవసరం ఛందోభంగమవుతుందని కవితా గుణాన్ని విడిచి పుచ్చటం, లేదా తగ్గించుకోవటం సంప్రదాయ భీరువులు చేసే వని పుద్గ భావ కవి ఒకరు అభ్యుదయపథమే సరియైనది కాదని భావించి 'పాఠపాటే తిరుగుబాటు, తిరుగుబాటు తిరిగి చాలు' అని శ్రీ శ్రీని హెచ్చరించినట్లు దుర్గానంద్ గారు వచన కవులను ప్రాచీన కవుల ప్రవాణాలలో తూకంవేసి విలువ కడుతున్నారు. ఈనాటి కవికి కావలసినది సమాన ధర్మం పృథ్వీయ స్పందనమేగాని పోషకు లిచ్చే దాన ధర్మాలూ, దిరుదులూ, అందలాలూ కావు.

దిగంబర కవితోద్యమం:

వచన కవిత్వంలోని వాడి వేడి సరిపోక యింకా మాత్రవత్వం కోసం ఆహ్వానించి 'యీ దేశంలో యీ గోళంలో ఊపిరిపీల్చే ప్రతి మనిషి ఉనికికోసం తపవడడి, అతడి భావిని చూసి వెక్కి వెక్కి ఏడ్చి పిచ్చైతి. ప్రపంచమైన కవిత'గా దిగంబర కవితోద్యమం మొదలైంది తాత్కాలికంగా రంగంపైని నిష్క్రమించిన అభ్యుదయ కవులి ఉద్యమాన్ని మనసారా అహ్వానించారు రెండు సంపుటాలు వెలువడిన తరువాత దిగంబర కవుల లక్ష్యా లను అర్థం చేసుకొని హర్షించిచా వారి కవితా పద్ధతిని, అందరినీ దూడెస్తున్న వారి మాటలు దురుసుతనాన్ని, విధ్వంసననే పరమార్థంగా పెట్టుకొన్న వారి కవిత స్వరూపాన్ని, ముఖ్యంగా బాతు మాటలతో కుప్పెరోగి శరీరాన్ని కెలుకు తున్నట్లున్న వారి పద చిత్రాలనూ, తద్వారా కలిగే జగుప్పను చూచి పెదవి విరిచారు. ఏ 'అచ్చాదనకీ తలఒగ్గని, ఏ భయానికి లొంగని నిరంతర సజీవ మానవుడికోసం ఎలుగెత్తి పిలుస్తున్నాం' అనే దిగంబర కవుల సంకల్పాన్ని ఆమోదించటానికి లభ్యంతరం ఉండనక్కరలేదు 'నిజం రేజర్ లాంటిది అవి ఓజర్ ను సైతం క్షమించదు' అని చెప్పే ఒడుపునూ 'బాపూ! మోసపోలేదు కదా నువ్వు' అని బాధగా, మానవుడుగా కదలిపోయి కరగించే కవితనూ మెచ్చుకో గలం వ్యక్తికి బహువచనం శక్తి 'అనే' మాటను పూర్వపక్షం చేస్తున్నట్లు, అసలు నిలువలకోసం బ్రతికే మనిషికి మానసిక ఏకాంతం కావాలని కోరడం కొందరు మెచ్చగలరు. కాని తమతో ఏకీభవించని అందరినీ బట్టలొలిచి దిగం బర కవితత్వం కొరడా కొనెత్తి రుచి చూపిస్తామంటూ తాము బట్టల్ని విప్పి, మరేదో అచ్చాదన అడ్డు పెట్టుకొని ప్రలాపిస్తే వారితో సమాజం ఎలా కదిలి వస్తుంది? అచ్చాదనా లక్కరలేని వారి కవితానికి దోహదంగా కలం పేరు లెందుకు? పోనీ సంవత్సరాల పేర్లు, ఋతువుల పేర్లు మార్చటం ఎందుకు? అప్పులో పిచ్చి చమత్కృతు లెందుకు? పిటన్నింటి వదలినా వస్తువులో

వీరు సాదించడమకొన్న నూతనత్వం యేమిటి? 'Shock' నీ స్రజల కళ్ళు తెరిపించడమే ఉద్దేశమైతే మాడు సంపుటాలు ప్రకటించటం అనవసరం. విధ్వంసన తరువాత వీరు నిర్మించ జూస్తున్న సమాజ స్వరూపం వీరి కవితతో కనిపించటంలేదు మనిషికి మానసిక ఏకాంతం, స్వేచ్ఛ తప్పక కావాలనే కోరికను వెల్లడించటానికి మరొక ఉద్యమంయొక్క అనవసరం కని పించదు అభ్యుదయ కవిత్వానికి మరికొన్నింటిని చేర్చుకుంటే చాలు దానిని చెప్పటానికి అందరినీ బాతులు తిట్ట నవసరంలేదు ప్రతియుగంలోనూ కవులు పూర్వకవులపై తిరుగుబాటు చేస్తున్నారు కాని బాతులు తిట్టటం లేదుకదా? బాతులు తిట్టటం వీరి ప్రత్యేకత అనుకుంటే అదీ కవిత్వానికి కొత్తకాదు. వట్టరాని ఆవేశంతో శ్రీ శ్రీ, రావకొండవంటి రచయితలు ఒకటి ఆరా బాతు మాటలు వాడలేదా? కావ్యం నిండా బాతు మాటలు ప్రాస వాటిని బాతు మాటలుగా పేర్కొన్నందుకు 'నీ మెదడు పురుగు తినేసింది' అని తిడుతూ యంకా యిక్కడ ప్రాయటానికి వీల్లేని బాతులు వ్రాశారు వీరిని రేపటి ముచ్చెలు ఉపేక్ష చేస్తారు. వెనుకటి సక్రియలిజంలాగే యీ ఉద్యమం ఎత్తుగా, ఏవుగా పెరిగి కాయని కొబ్బరిచెట్టులాగ, వారి మాటల్లోనే చెపితే 'మాచకమ్మ' లాగే మిగిలిపోతుంది అంతేగాని 'పిచ్చానుప్రతి అంతా భాపి' అని వారు పీల్చే జనులు వారి వెనుక నడవరు 'మానవజాతిమీద ఉమ్మిచేస్తాము . సర్వతర్కానికి 'డాడా' వ్యతిరేకము. ప్రపంచంలో ధ్వంసం చేయవలసినది ఎంతో వుంది ప్రతి దానినీ ఊడిచి వేయాలి పరిశుభ్రం చేయాలి' అన్న డాడాయి జవో వీరికి బాగా పుష్పితం.

రే వ టి క వి త్వం :

ఇంక రేపటి కవిత్వం ఏవిధంగా ఉండబోతున్నదని ఆలోచించి నప్పుడు మేధావులు కొందరు నిరాశ చెందుతున్నారు శ్రీ జి వి కృష్ణారావు 'సాహిత్య భవితవ్యం' అనే వ్యాసంలో 'జీవితం నిలుకడలేక త్వరిత గతిని మారుతున్నప్పుడు తదనుగుణమైన మార్పులే సాహిత్యంలోనూ, తక్కిన లలిత కళలలోనూ వస్తవి సమాధ్యవస్తాపాదకాలైన కృతులకు అవకాశం తక్కువ. తదాస్పాదన శక్తి గూడ సస్యగిల్లక తప్పదు. వెనుకటివలె నవ్య కృతులు ఇక మీదట మూడు కాలంపాటు నిలవటం అసంభవంగా కనిపిస్తున్నది ఇంతకు మున్ను సమాధ్యతాలైన కృతులనే అయినట్లు, కానట్లు విశ్వ విద్యాలయాలు ఆదరించవచ్చు క్రొత్తగా వెలువడే రచనలు స్వస్థకాలం గిలిచి ఆమీద విస్మృతిపడతారో లీనమైపోతవి రచనయందలి వస్తు శిల్పాలు కూడ సత్రికా వార్తలవలె ఉద్వేషకాలుగా ఉంటవి అంటే సత్రికా రచనమే (Journalism) సాహిత్యంగా చెలామణి లభిస్తుంది ఈ లక్షణాలు అప్పుడే కొంత వరకు గోచరిస్తున్నవి' అని మహా కావ్యాల వెలువడే అవకాశాన్ని శంకిస్తు న్నారు శ్రీ కుందుర్తి ఇండ కావ్యాలకు కాలం తీరిపోయిందనీ, కథా ప్రధాన మైన పరిపూర్ణ కావ్యాలే పది కాలాలపాటు నిలుస్తాయనీ భావిస్తున్నారు ఈ సమయంలో మనం 'వాక్యం రసాత్మకం కావ్యమ్' అనే నూత్ని విస్మరించ రాదు 'నిన్నటి మహా కావ్యం పద్దెనిమిది పర్వాలైతే నేటి మహా కావ్యం పద్దెనిమిది పేజీలే'నని శ్రీ శ్రీ వచించారు నేటి జీవితాని కనుగుణమైన, నేటి సమాజాన్ని ప్రతిబింబించే మహాకావ్యం నేడూ వెలువడుతుంది ఛందస్సును వీడినంత మాత్రాననే వాక్యానికి కావ్యత్వం సిద్ధించదు పృథ్వీయ స్పందనను మాటలతో పెట్టుటానికి ఛందస్సుకై వేదకనక్కరలేదుకాని అప్పట్నున్న కలగా పుంగవులూలోచనలూ, జగుప్ప కలిగించే భావాలూ, శబ్దాలూ నవ కవి త్వంలో చోటు సంపాదించుకుంటున్నాయి. వాటి గూర్చి ఎవరూ విచారించ నక్కరలేదు కాల ప్రవాహమే ఆ మాలిన్యాన్ని కృశనం చేస్తుంది 'ఎప్పుడో ఒక మహాకవి భగిరథుడిలా వస్తాడు. కొంగ్రొత్త కవితా గంగను తెస్తాడు'

అని శ్రీ కుందుర్తివలె మనమూ ఆశతో నిరీక్షించవచ్చు. ఆ మహాకవి కావ్యంలో తెలుగువారలు, తెలుగు ఊరులు ప్రతిఫలించాలని ఆశించుదాం

దేవి మృగవాహనీ

శ్రీ డి. ఆర్. వర్మ

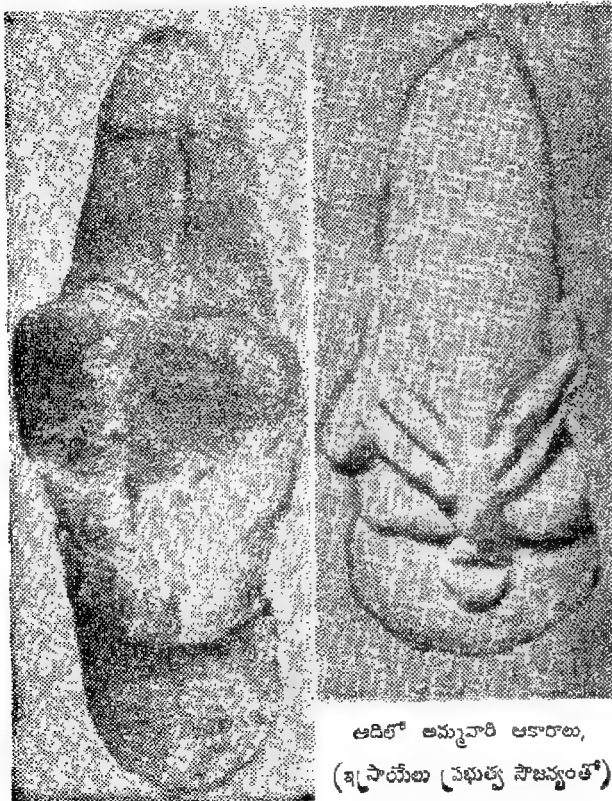
గృహజనాదులకు రూపవిశ్రాంతి, దేవిశిల్ప ఆయుధాలు, వారి చిహ్నం (మోన్ గ్రాం) వగైరాల్లో క్షాత్రం కావించిన వారు ఆయుధ జీవులు మాత్రం కాదు. అవన్నీ లాంఛనాలు, నేటి రాజకీయ పక్షాలకు, పుత్ర, పుత్రి పండ్లలకూ చిహ్నాలు వలావారు ఉన్నాయి. పూర్వం ఫలానా వ్యక్తి అని గుర్తించేందుకు ఆతని జెండా, రథం, దుస్తుల రంగు, ఆయుధం వగైరా కొండెగుర్తు. అనేక దేశాల్లో మనుష్యులు పక్షులు, చతుష్పాదులు, పుష్పాలు పేరిట వ్యవహరించబడినవారు ఆ యా సాంకేతిక చిహ్నాలున్నవారే—అంటే 'రామాయణం' లో కవులు కోతులు కాలనే భావం, ఆ యా సాంకేతిక చిహ్నాలున్నవారి కాయా చరాచర జీవాలు పరమ పవిత్రం.

మన ప్రాంతాల్లో సాతవాహనుల నాటికేపున్న సింహలాంఛనం—వారిశ్ర కంగా శ్రీ. శ. 13 వ శతాబ్దం వర కనేక రాజవంశాలు ఆనుసరించాయి. గోత్ర ములవలె ఇది భలానా అని ప్రకటించే జనాంగ సాంకేతిక నామాలు.

మరుల సృష్టించిన నరులు తమ అలవాట్లు ఆచారానుసారంగా దేవతల క్కూడా సాంకేతిక చిహ్నాలు వచ్చారు—తిరువతి వెల్లె స్సెంజర్ బమ్మకు నామాలు పెట్టినట్లే. మానవుడు మలచిన దేవతల రూప కల్పనలో ఆ యా చిహ్నాలను ఆ యా దైవాం ప్రతినిధులు, ధ్వజం, వాహనం ముఖంగా కూడా మార్చారు.

* * *

పూర్వం శుక్రకారు సుక్రూత లూగించిన దొక పరం-విరబోసిన శిరో జాలు, చేత నో ఆయుధం లేక త్రివర్ణ పతాకం, చేరువ నొక సింహం, వెనుక

అదిలో అమ్మవారి ఆకారాలు, (ఇస్రాయేలు ప్రభుత్వ సొజన్యంతో)

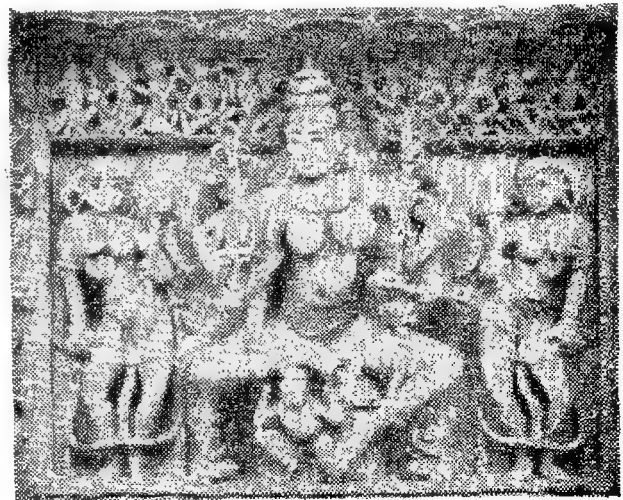

అచ్చారి, అస్థి రెట్ అల్పది నామగయాలతో శ్రీమ పూర్వం ఎగిసి దన శతాబ్దంలో పూజించబడిన మాతృదేవి ఎటలో సన్మారు ఒక్క కుటుంబంట్టున్న విగ్రహం పోలికలు బెలూచిస్తానోలోని కుప్పి శిధి లాల్, లభించిన విగ్రహంతో ఉన్నాయి (ఇస్రాయేల్ ప్రభుత్వ సొజన్యంతో)

(బ్యాక్ గ్రౌండ్) మొండిగాక నిండుగానున్న సారథదేశ వరం—అమె మన దేశమాత భారతమాత, వందూ ముస్లిం, క్రైస్తవ, పార్సీ, సిక్కు, జైన—యావద్భారత ప్రజల తల్లి విశాఖపట్నంలో విద్యార్థి దశ ముగిసేవరకూ వా పెట్టెల్లో అతి జాగ్రత్తగా ఉంచుకొన్న వరం—అలోచిస్తుంటే ఆహింసాత్మకం దొర్లన్న రాహిత్యం అనే వాటి కొంగె సద్బ్రాంతిని కెంతో విరుద్ధంగా వరం సేంహం—ఆయుధం ఎందుకా అనిపిస్తుండేది

జేడ్ తెగునేమో అని భయపడే నేను ఆయుధపూజ చేయడమేగాదు విజయదశమికి మాడుగుల వద్దాది మారుగుల బంధువులింట ఉండేగింపు, వివిధ యుద్ధ వయోగ నైపుణ్య ప్రదర్శన విక్షణం జరిపాను ఈ బంధువులను (భూపతి దెవ్వు) కండబలమూ లేదు, ఎప్పటికీ తెమి, కాని కళింగ రాజ్యంలో విరి పూర్వులు యోధులూ రాజులూను వంశాచారం అనుకుంటూ ఆదా మొగా ఆయుధ విద్యాపక్షి, ప్రదర్శన—మువ్వయేళ్ళక్రితం వంగతి

నేను నమ్మలేని మా కుం కదివంశకర్త మేనత్త—అత్త, పరశురాముని తల్లి, బ్రాహ్మణ్య పరమాత్మ, పరవత్తి, రేణుక ఆమెగా ఏ ఆయుధాలు వాడలేద

ప్రకేష్వరి, శైవ దేవత, (రాజస్థాన్ ప్రభుత్వ సొజన్యంతో)

స్త్రీల ఆరాధ్య దేవత. కాని రూకకల్పనతో ఆమె ఆయుధపాణి లేదా సింహ తాంబూని.

అరిజనాంగ వివాహానంతరము కడుపుబిజీ వివాహ వయసువారిలో కనిపిలిచి, పోలింగి పెద్ద చేతుల అమ్మయిండునున్నంత లగ్నిమాంస వాస్తవ యందుండదు. పెద్దలు కూడా బాద్యలో గాఢమైనవా, కష్టమెట్టిరా 'అమ్మా! అమ్మ అగా 'నాన్నా!' అనరు. పక్కన వాస్తవ్య అమాదాధ్యతలు, గుణాలున్నది అమ్మ. ఆ అమ్మ జ్ఞానకంఠో-ప్రాధాన్యంలోనే గానము విశ్వమంతలా ఆదిమ జనాంగం పూజించినది అమ్మనే-అదిశక్తి అచ్చాగ, అగతంబ అనరు. అనాటి మాతృ ప్రధాన సమాజ వ్యవస్థలో 'అండ్రి యెవరో తెలిసి దేహాని బీదాతంకాతారు' అలా అనుకున్నారనేవారు లేకపోలేదు. ఆ ఆదిమ జనాంగంలోనే వేరుప్రాంతాల్లో పితృ ప్రధాన సమాజ వ్యవస్థ లేకపోలేదు. అతిప్రచారనకాలపు ప్రజల మనో వికాస ప్రగతి పిలవ ప్రస్తుత కేంద్ర పోలిక గురికి కాదా!

ఒకానొక సరులు ప్రకృతి వికారాలగూర్చి తెలియనినాడు భయపడి-
శక్తిగా జేసి కల్పనామూర్తుల నారాధించారు. ఇది నిత్య వ్యాపారమగుచు చరిత్ర. తన మనుగడ, జీవన విధానాలందాల్నీ గుర్తిస్తే పోషకదైవాల్నే రక్షకదైవాల జేసుకొని, వలసర్యో, అవసరయ్యో చాలితే విజయవారుగా పూజించాడు విశ్వకాన పుడు. చావుపుట్టుకలూ సంబంధం తెలుసుకున్నాడు. ఆయా కాలాలనాటి వారి చరిత్రకులూ, వ్యాపారాలూ, వాడుకలూ పరికరాలు-అలాంటి ఆయుధాలూ ఏర్పాటు అయినది; కట్టుకాల్నీ, కుర్రలు, కొరడాలు, దుంగలు, కత్తులూ, బాణాలు-రూపాల రహితం

ప్రజల దేవతల సకలసాక్షిగా రూకకల్పన చేసారు. చికిటి 'జడ్డి'గానే కాదు 'పోలిగ్, బిల్లెటి' రూపాలేకూడా ఇవ్వారు అందులో అమృతారు ఆకారం ఎంకరాయి, సుకల్ప, ప్రియం ప్రియేనా కావచ్చును. అదియే తిరుగుడు దాన్లు తక్కువకాదు. కాని స్త్రీల గ్రహా, అంత బుద్ధి కైమెగా, తోక సందారం ప్రకృతిక బలంవలన, వాచాం ఏర్పాటు మన అవరం. స్త్రీలు ఒక గుర్రం, కుక్క, మొదలైనవి కాకా కూడా ఏర్పాటుచేశారు వారి 'జాకరీ' (చక్రి) పై నాటితో భాగంకారాల్నీ ఉంటుంది. 'నైట్ దూబి' అమృతారునే అనేకం పోలిక, కానీ అనేకం. అండ్రి, మహాదాన్లు, కర్మాచారాల్నీ పూజించినది గానరాకదేవరికి (పంచాంగ) కం, భువం అచ్చాయి.

ఒకానొక జూరూ రూపాలన్న అమ్మవారు, అంతలా ఉచ్చారు. మన దేవంలో ఎమ్మనూ రెండే రెండు సాంకేతికవిశ్లేషణ అమృతారు శిల్పాలు సింహ తాంబూని (అక్కడక్కడ వ్యాపార చారిత్ర), గోదావరి (ఉడుము పిల్లం).

అంతే పోలి, అయిథానో-దేవతలో సింహం ఉంటే ఆ అమ్మవారు మహాదేవతల అంటుంది అంటే సామర జననాన్న మహాదేవతలు 'రెడ్డి దూబి'గా ముగిసానీ' అంటూ అమ్మవారిని దివ్యాక (రక్షక) దైవవాన్లు చేశారు చరిత్ర చూస్తే ఆమె వాయిదేశావ్యాల్నీ మన రోజు అక్రమించు నమండా అమ్మగా, నింది రక్షించును. కాని పీరి నాన్న యాత్రీ కులనాటి కాలంను చూస్తూ, రెండు ముగిస్తూ, మన ముగిస్తూ తల్లి పీరా బండేని పై పూజాచారిత్రాల్నీ అమ్మనియో కావాలి.

దైవ విద్యాలయ - (అంధ్రప్రదేశ్)

శైలిదేవి - సింహా రూపం పొందుతున్న దేవత. టర్కీ పురాతత్వశాఖ పోషించుతో)

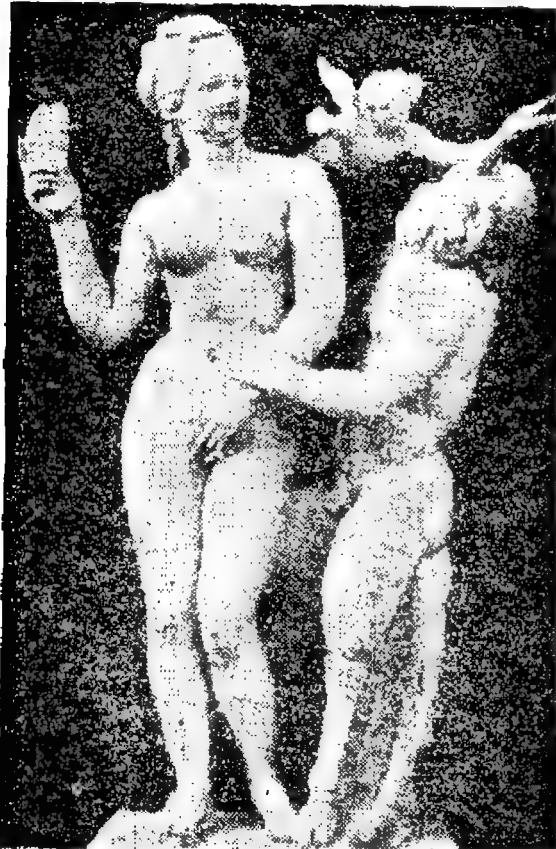
మాతృదేవి పోలికలు. నైట్లన్ శిల్పాలతో దేవత. రెండు (పూజకు పురాతత్వశాఖ పోషించుతో.)

కాళిదేవి (?) నరసింహాచలం దేవాలయం, (వేదానంతాచార్యుల దేవాలయం)

వసుదేవి తల్లిదండ్రులు - సురభిగర్భం, విశ్వనాథాలయం.

గ్రీకు శృంగారాదిగా వందల సంవత్సరాల ముందు రెక్కాక కదలి వాదలు కనిపిస్తాయి (గ్రీకు ప్రభుత్వ సాక్ష్యంతో)

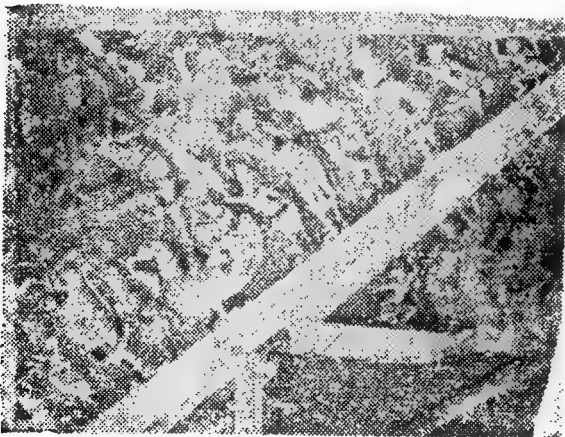
వారసంతా (కృష్ణానాథం 14 వ శతాబ్దం బెల్-ఎన్ శిథిలాల్లో బంధించినట్టిది (ఇస్లామీయ పురాతనకళా సాక్ష్యంతో)

యోగి శ్చరి (కోరలున్నాయి.)

బాదిలోనియాతో లభించిన ఒక ముద్ర. ప్రసూతి భావం తెలిపేది. చేతులు పైకెత్తుకొనడం ఈజిప్టు శిల్పాలలో వుంది. ఇది ఆలం పూర్వోని రేణుకా భూకక్తిని పోలివది. (ఇటలీ ప్రభుత్వ పౌజస్థంత్.)

వృత్తం క్షిప్తి కాకయ మధ్య శిల్పం.

దేశం, రాష్ట్రం, భాష, మతం, శరీరవర్ణం, వృత్తి, ఆర్థిక వ్యత్యాసాలు, ఏ వర్గాని కావర్ణం, ఎవరి గొప్పలు వారు డప్పు వేసుకునే రోజుల్లో వింత గవచ్చును కాని, అభించిన శిల్పవారిత్ర కాధారాలబట్టి చూస్తే సింహ లాంఛనీదేవి అనేక దేశాల్లో ఉండడంవలన మానవుని మేధా ప్రగతి కొంతలో అంతా ఒకటే-విశ్వమానవ సిద్ధాంతానికి బహుచేరువ అనే విషయం కాన్పిస్తుంది.

అపారమేయాలంత పురాతనం అనిపించే- ఏ ఇతర దైవానికి తీసిపో సంత చిత్ర, శిల్ప, సాహిత్యారాధనా వ్యాప్తి దుర్గ కున్నది. సింహలాంఛనీదేవి విశ్వవ్యాప్తంగా ఉన్నా ఒక్క మన దేశంలో స్మాతమే మహిష మర్దని. వైదిక సాహిత్యంలో అమ్మవార్లు లేకపోలేదుకాని వారెవరూ దుర్గను 4 పోలిన ట్లగ వడదు. మన దేశంలో చోళరాజుల నాటినుండే దుర్గాష్టాజ, శిల్పం బహుళ వ్యాప్తి నొందిన వంటారుకాని, అది సరికాదేమో! ఆ పోలికలున్న శిల్పం జౌర్యం లోనూ ఉంది.

అందిక 'వాజననేయ సంహిత' నాటికి రుద్రసోదరి కాని. 'తైత్తిరీయూ రణక్యం' నాటికి భార్యగా మారె నంటారు. ఈవానివరుసల పోలిన కథలు ఇతరదేశ పౌరాణిక వాఙ్మయంలో లేకపోలేదు.

ఉమ 'కేసోపనిషత్' నాటికే బ్రహ్మ విద్యామూర్తియట. దుర్గ మే కాళీ, కరాళి అంటుంది 'మున్దుకోపనిషత్'-కాళీ, కరాళి అగ్నివేపుని సప్తజిహ్వల్లో రెండిటిపేర్లు. అంటే అగ్ని సంబంధం-అందుకే దేవి ప్రతివూ శిల్పాల్లో శిరశ్చక్రం అనిపించక తల వెనుక జ్ఞానం. కన్యా, కుమారి, కాత్యాయనీ అనబడిన ఈమెయే సూర్య (లేజిమ్మ, అగ్ని) పుత్రియైన వైరోచని.

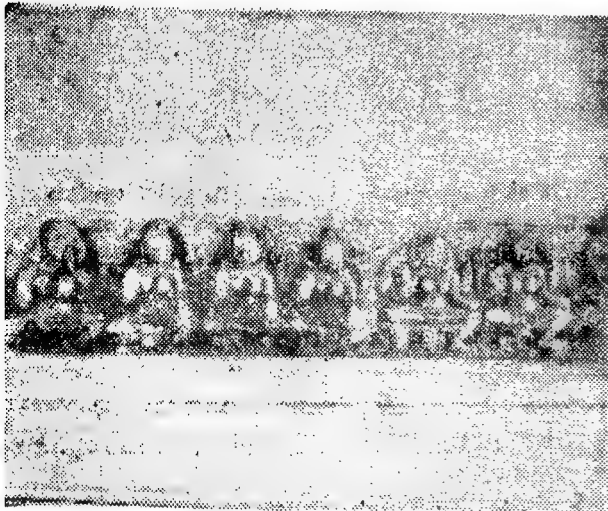
కాకతీయుల కాకతి దుర్గయే అవ్వారు. మైసూరురాష్ట్రంలో కాకతి

గోధాగనీదేవి (పాదాల దిగువ ఉడుము ఉన్నది)

నీలకంఠ, తార, దొడ్డు, దేవీ రూపాలు శాలివాహనా శిల్పం.

సమస్త మాతృకలు

దుర్బాస పాతన పిల్లలు తర్వాతి కాలపు దేవీ శిల్పం. (టర్కీ పురావస్తు శాఖ పోజింగ్స్ లో.)

ఈ ఆకారం, అలంకారం, ఆయుధాలు గూర్చి ఆలోచిస్తే వివిధ కాలాల్లో వివిధ ప్రాంతాల్లో జన జీవన సంప్రదాయాలు, వారి వారి భావ సంపదా సమ్మేళనం అనిపించకపోదు. ఇతర దేశాల్లో కూడా ఇలా చర్మం ధరించినవారూ ఇంకా అనాగరకం అనిపించే ఆయుధాలు ధరించిన దైవాల లేకపోలేదు. ప్రకృతి, పరిసరాలు, భూమిపై చూసిన మార్పులవలనే జ్యోతిర్మండల సంబంధమైనగాధలూ, కల్పనామూర్తులు ప్రపంచమంతటా ఉన్నాయి.

మన దేవీ స్తనంలోని బహు గుణ రూపాల్లోని 'అశ్శీలం', బూతులూ, నగ్నరూపం పోలికలు, ఇతర దేశాల్లోనూ ఉన్నాయి. ఆధునికు లానాటి శిల్ప సాహిత్యాన్ని పేర్కొంటూ నేటి జన వ్యామోహం కారణంగా పూర్వం 'టాస్ లెన్' (వక్రజ్ఞ ప్రదర్శన) వగైరా ఉండేవనేంతవరకూ వచ్చేశారు. అది తల్లి దిద్దా 'మూర్తు' ధైవం, సృష్టి పోషణ సూచించే శిల్పం అని పీరికి తెలియదు. మదగజ కుంభ సన్నిధిగా కుచ వర్జన కవుల నేమనగలం? శిల్పంలో అలా మలచడం అమ్మ అనే భావమే. జై నాది శిల్పాల్లో మాత, శిశు ప్రతిమా రూపాలున్నట్లే హిందూమతంలో ఉన్నాయి. ఇతర దేశాల్లోనూ ఉన్నాయి. దిడ్డుకు పాలిస్తున్నట్లు అమ్మవారి విగ్రహాల మనదేశంలోనే ఉన్నాయి. అలాంటిదే చనుబాలు పిందుతున్నట్లున్న విగ్రహం 'జైల్లన్' శిథిలాల్లో తెలు నోను) లభించింది. మన పురాణాల్లో ఒక దేవికి స్తనాలు మూడున్నట్లున్నది. చంద్ర కళాధిష్ఠానదేవి, బహుస్తని విగ్రహం బ్రహ్మిణీనా (లిబ్జా-ఆఫ్-సికాలో లభించినది.

* * *

'రామాయణ' కథానాయకుడు విజయాభిలాషియై అపరాజితా దేవిని పూజించెనట- అలా రాజు అనేకులు పూజించారు. ఆ దేవియే దుర్గ అన్నారు. 'కాదంబరి, మాలతి మోధనం' చదివిన వారికి శ్రీ. శ. 7-8 శతాబ్దాలనాటికే శాస్త్రీయ ప్రభావం సమాజంలో ఎట్టున్నది తెలుస్తుంది.

'వైదికార్కుల ఇంద్రుడు లనె దేవరాజు పాకశాసన పొవక రక్షక దేవుడే విజయ దాతగా, రణదైవంగా మారినట్లుంది. అమ్మవారి సంగతి లంకె. ఆదిలో అమ్మయ్యై య్యుండీ తర్వాత, కన్య కుమారి. ఇంకా ఆ సమృద్ధిలో ఆలయంలో అర్చకుడు చీరగట్టుకోడం-అలాంటిదే ఎర్రనూరికలవాడు, గరగరెత్తుకోన్న వారూ గాగరా (పరికిణి) కట్టుకునే ఆచారం. అమ్మవారు అంతటా కేవల స్త్రీల యారాధ్య దేవత. పిల్లల తల్లియైన గ్రీకుల దేవత-ద్యుయన్ భార్య (సోదరి) కూడా కన్యగా భావించబడింది.

ఆరుగొంప కంటమ్మ అనబడే చండీక. స్థానం వాహినీ. (సక్క చిహ్నం స్పష్టంగా వుంది.)

గోర్రోప్పి (తలమాత్రం కం) ఎట్రూస్కన్ అమ్మవారి భీకర రూపం.
(ఇటలీ ప్రభుత్వం సొజన్యంతో.)

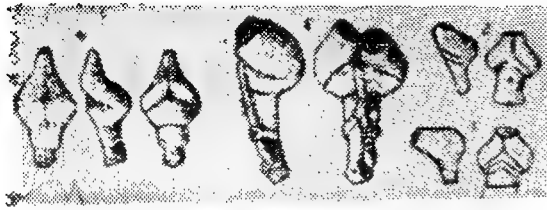
గోర్రోప్పి (తలమాత్రం కం) ఎట్రూస్కన్ అమ్మవారి సొజన్యంతో.
మన ఎల్లమ్మను బోధించి. (ఇటలీ ప్రభుత్వం సొజన్యంతో.)

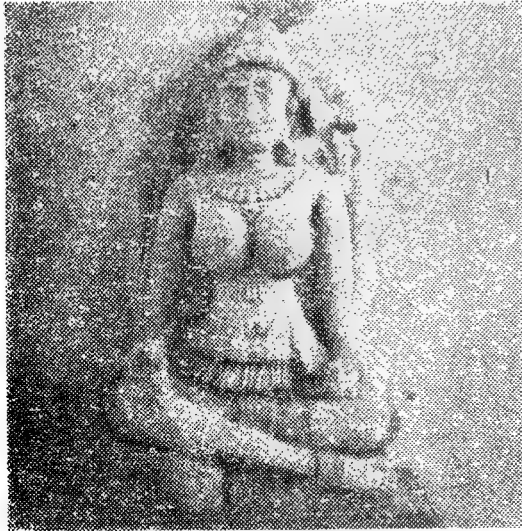
వైక్ (విజయ దేవత, అస్కెన్స్ పద్ధతి అంబ (ఇటలీ ప్రభుత్వం సొజన్యంతో.)

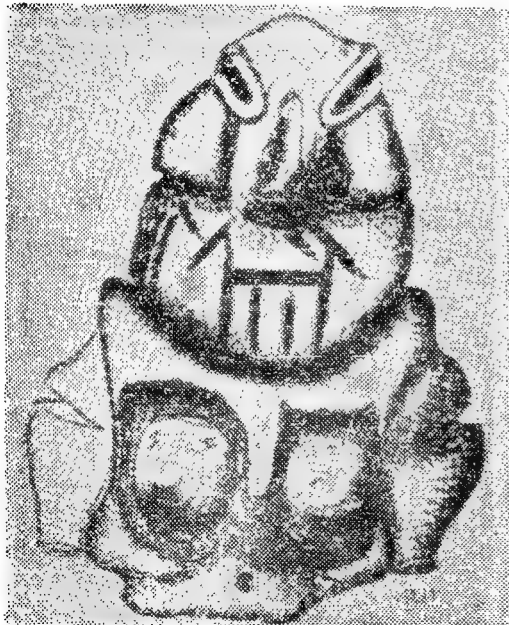
జయవా - బహుస్థితి (ఇటలీ ప్రభుత్వం సొజన్యంతో.)

స్థితికి పురాతన దైన రూపాలు (సబ్టిర్-వ్యావర్త తవ్వకాలలో లభించినట్టివి. సాంకేతిక నిరూపణ రూపాలనుంచి సాకార విగ్రహ రూపాలు పరిణమించడం చూడవచ్చు - రెవ్వ పురావస్తుశాఖ పో జ స్వం లో)

ఘోటాపేటి. సృష్టి, సోషణ, మాతభావం తెలుపడానికి వైన సృష్టి, యావనం చూపడానికి కాదు.

మన వారాహాని పొందిన సామ్యసామ్యం (ఇస్రాయేలు ప్రభుత్వ సామ్యసామ్యం.)

సైంధవ సంస్కృతి కేవలం సింధునదీ తీరాన్నే అంటి పెట్టుకోలేదు. లోథాల్ త్రవ్వకాల్లో బయల్పడిన అమ్మ రూపం చిన్న శిలాభండం. అలాంటి శిలాభండాలు, వ్యక్తావ్యక్త రూపాలు అనేకదేశాల్లో (ఈజిప్టు, లిబియా వగైరా) ఉన్నాయి. సుప్రసిద్ధ దేవీ పీఠాల్లో ఒకటైన కామరూపంలో (అస్సం) ఆదిలో కామ్యదేవి రూపం (స్త్రీ మర్యాంగమేంటారు. మన కథల్లో సతి (దక్ష యజ్ఞానంతరం) శరీర భాగాలు రాలినచోట (చంద్ర కళల మోడలి) దేవీ పీఠాలు. ఈసోలిన కథే, పూర్వం ఈజిప్టులో అమ్మవారు చిన్నా చిన్నమైన భర్త శరీరభాగాలు ఏరుకొన్నకథ-ఆయన పురుషాంగం మాత్రం లభించనందున ఒకానొక దారు నిర్మాణం.

* * *

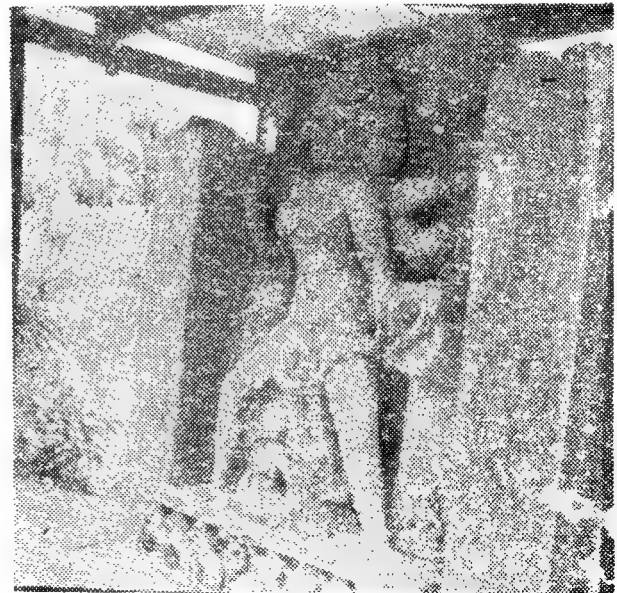
వైదిక సాహిత్యంలో ఒకానొక దేవత నా. వైదికార్యలు భారత్ దేశం ముందు బరాన్ (ఆర్యావన) నేటి ఇరాన్ వాసులు.

నేడు మనం నామకరణాల్లో శలానీ దేవ వరప్రసాద్ . అంటున్నట్లు, శైవులు తాము శివుని కుమారుల మనుకున్నట్లు అమ్మవారి పేర్లు వ్యవహరించారు. ఆంధ్ర చక్రవర్తులూ వారి ననుకరించినవారు గోత్రనామం అస్సం తగా ఫలానావారి పిల్లలమన్నారు. అఫలానా కన్యతల్లికాదు. అగోత్రమీ, మాతరి హరితీలు అమ్మేవారే. కొందరు సరిశోధకులు బహు భార్యత్వ కారణంగా అలా తల్లిపేరు చెప్పుకొన్నారనుకోడం సరికాదేమో.

కుషాన్ రాజులు నేటి రెవ్వ ప్రాంతీయులు. మన దేశంలో పాలించిన కుషానుల నాణెములపై వారి అమ్మవారు నన్నెయా (ననా) ముద్రించారు. అమె సింహవాహని.

నేటి ఈరాక్ ప్రాంతంలో సుహాస్రాద్వాల పూర్వం పాలించిన ఒక రాజ వంశంవారి ఇలువేల్పు, రణదేవర, ఒయకరి ననా రెండు సింహాలపై నిలిచివున్నది. ఆ వంశీయులనుండి వచ్చిన పేర్లే కళ, కుశ, కూక్, కార్క, కార్క, కర్కీర, హిందూ కుక్ వాస్తవ వర్తత గోత్ర ప్రజానామాలు. బైబిల్ కూశీయు లన్నారు.

కుషానుల తర్వాత రాజులు బ్రాహ్మణ ధర్మ సంస్థాపకరకరైన గుప్తీలు ముద్రించిన నాణెములపై వారి అమ్మవారు సింహం చేరువనున్న శ్రీ. ఈ రాజుల పూర్వంలో నొకడు తన తల్లి లిచ్చుని అడవడుమ అని సగర్వంగా ప్రకటించు కొన్నాడు. బిలే మన (బ్రాహ్మణాచార) ధర్మ స్మృతులు లి (లి) చ్చనీల న్యాయా దృష్టినే జూచుట మను స్మృతిలో గూడా ఉన్నది.

పారదేవి మరీచి - శాలిహండుం శిల్పం.

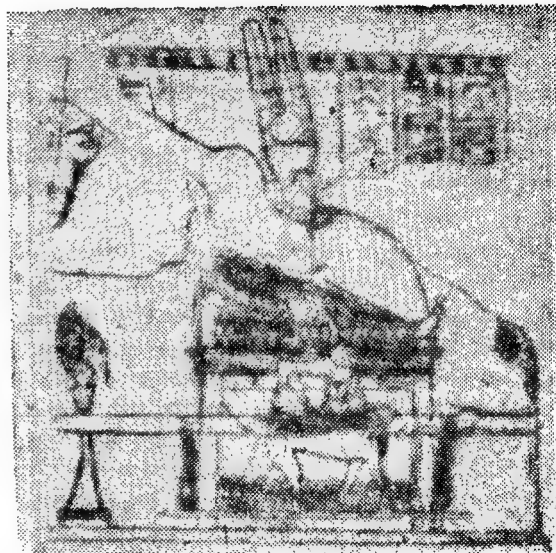
మన పూర్వులు (సంతానార్థం) పూజించిన జ్యేష్ఠదేవిరథం లాగేవి సింహాలు జ్యేష్ఠదేవినే వృతి, నైఋతి అన్నారు. జర్మను లీమెనే నర్తన్ అన్నారు. గత శతాబ్దంవరకూ సంతానార్థులైనవారు దినమొలతో (శంఖరీ (వాతములు—క్రీడాభిరామం చూడుడు) పోయి పూజింపబడిన రేణుక (వీక వీర) కూడా సింహాలించనియే బిహార్లో మహామాయాదేవి మృగలాంచనియే.

నేటి సిరియా, లెబనాన్ ప్రాంతాలనుండి నహ్ సాబ్దాలనాడు వివిధ దేశాలకు వ్యాపించిన వీరులూ, ఈరాక్ ప్రాంతాల పాలించినవారూ సింహలాంచ నులు, మన సోతవాహన విష్ణు కుండీనాదులవలె ఆరాజలే కైలిల్ ఒకటేగాదు మన పురాణాలు కూడా హిత్తి, అమెరి, అమర, పురు, కాత్య, కీత్తక క్షత్రియు లన్న వీరాధి వీరుల. వీరు సోహోపనకులు, సింహరాశిని పూజించినవారు వారి అమ్మవారు మా(త,) అమా, ఉమా ఈమెకూ సింహలాంచన మున్నది బర్మి పురావస్తు శాఖవారికి లభించిన హిత్తియుల అనంతర కాలపు ఆమ్మవారు సింహ వాహని

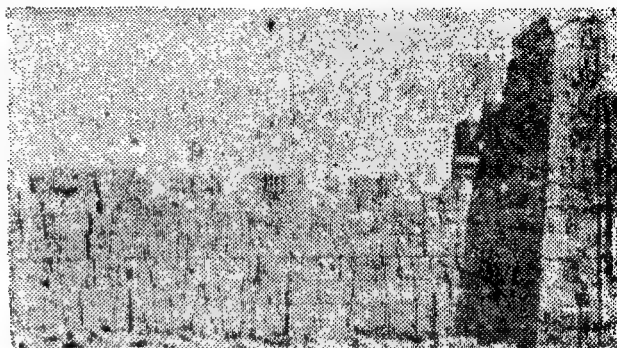
వీరి తర్వాతిరాజులు అస్సీరీ (అసుర)లనే ప్రచండ వీరులు పూజించిన దేవి అంతే సెన్నాకెరీద్ రాజనాటి శిల్పంలో పురావస్తు శాఖకు లభించిన దానితో దేవి కైలిలి సింహాని-సింహం కుక్కవలె చాచుకువడుకోగా దానిపై కర్పి వంటి ఆననంపె నున్నదీమె కుబ, కుబబి, కుంబబ అన్న బహు పురాతన దేవతకు ఈ కైలిలియేనట

మన రేణుకదేవి మూర్తివలె తల మాత్రమే కాల్చించే బాబిలో నియూ నిన్ హుర్ సాగ్; ఆ పోలిన ఈజిప్టు ఈరి (ఈసిన్), హన్ హార్, గ్రీకుల ఆరెమిన్ అమ్మవార్లకూ సింహాప్రమేయం ఉన్నది క్రీ పూ 7 వ శతాబ్దపు శిథిల శిల్పాల్లో ఆరెమిన్ చేతుల్లో సింహమున్నది లభించింది పూర్వం సిసిలి ప్రజలు ఆమె జాతరక అడసింహాలు ఊరేగించేవారట

ఇస్రాయేలా పురావస్తు శాఖవారికి లభించిన శిల్పం కనాన్ (కాన్) ప్రభీ (భాగవం), ఎసి (వణి వణి, పూనిక్), పిలెస్టీ (కొలస్ట్ర) వగైరా

అమ్మన్ దైవం. ఈజిప్టులో బహు పురాతన కాలపు వ్యక్తా వ్యక్తి దైవం. ఈ దైవంలో ద్వీలింగ భావమూ ఉంది. సోకారం అనడానికి చేతులు, తల, కీరీటం కనిపిస్తాయి. సింహావాహనం, జీవునికి లాంఛనం.

అసోడెమిక్ - వారసింహాడు. క్రీస్తుపూర్వం ప్రథమ శతాబ్ది అంతం లోని శిల్పం మూడవ. (మూడవ ప్రభుత్వం సావనం).

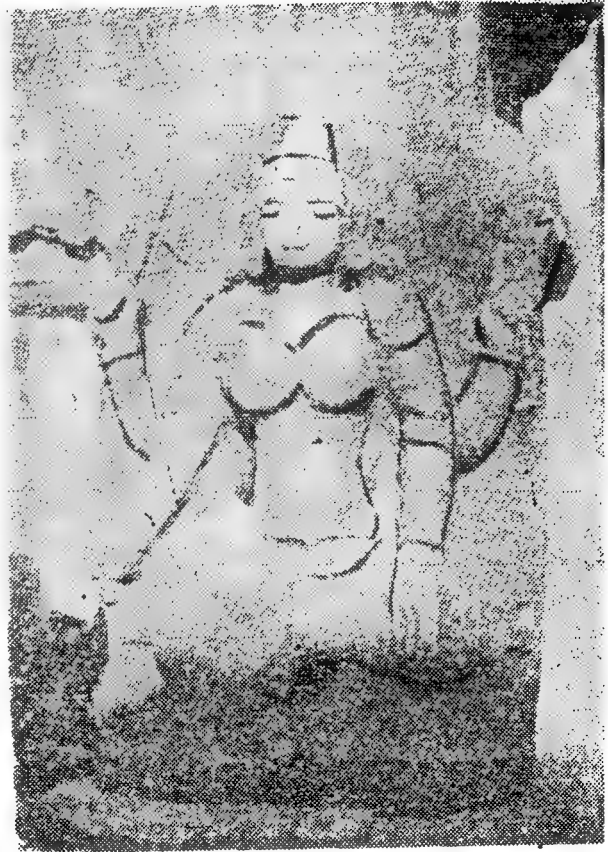
పెన్త మిల్త్రులు (అంటు దానియ్యం లోని శిల్పం వాహనాలు మాడవచ్చు).

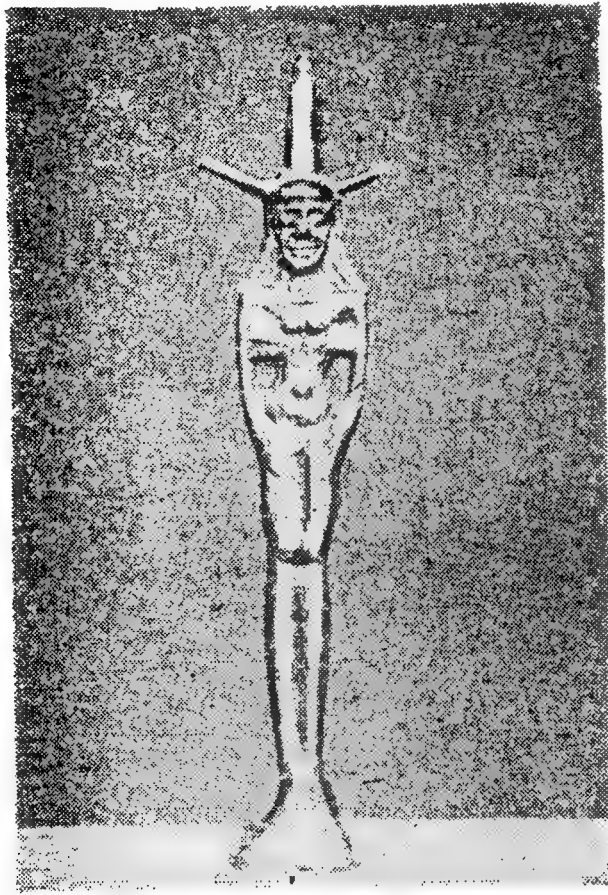
అథెనానైక్. గ్రీకుల సింహం మేలు ఉంటుంది (15 వ ప్రభుత్వం పోలవం తో.)

(ప్రజలు పూజించిన దిండ్రమేడి, అస్థిరీ (అమృతరేఖ) అమ్మవార్లు, క్రింద దీపిలో దీపియా (రెండు) సింహ లాంఛనులతో కన్నులు వీరిలో సింహ కిక్ రున్నవి. క్రిటు దీపిలో ఉభయవంతుల అమ్మవారి ఆకారంలో—సైన్యాలకు ముఖ్యంగా అవ్యాధన లేదు రెండు చేతుల్లో పాములు వట్టుకొని భారవాచగా తలపై సింహం గ్రీకుల సెమిపెన్ పాంకేతిక రూపం పక్ష్యాలు, స్త్రీ వక్రజాలన్న సింహ బాబిలోనియా సెమిటిక్ భాషలవారి ఇద్దరు శృంగారాధిష్ఠాన దేవేగాదు మహామాత కుంభస్థి, పక్షిపాదాలు, రెక్కలున్నవి, పార్శ్వంలో ఉలూక లున్నవి. రెండు సింహాలపై నిలచిన దేవి

చారిత్రకంగా ఆ యా (ప్రజలకన్న పురాతనము సెమిటిక్, ఇంజ్ యూరోపియన్లకూ చెందిన మూడోవర్గం సుమెరియన్ల (వీరిగూర్చి కొం ఆంధ్రపత్రిక 1968 69 ఉగాది సంచికలో చర్చించాము) అమ్మవారి వారి ఆదికత్తి, అమ్మతల్లి (విశాఖపట్నం జిల్లాలో అమ్మవారిని అమ్మతల అనడం మహామాత—జగదంబ అనడమే), భూమాత వగైరా 'కి' ఆమె మగ రూపం తల మూత్ర మున్నది నిరవారసాగ్ పార్వతి పోలిక, నిస్త అధితి పోలిక అంతా ప్రకృతి, సృష్టి బాంధవ్య భావాలు వారి జీవాధిష్ఠానదేవి, స్వర్గరాణి ఇన్నా కొంతకాలపు ఇల్లెచి ఇన్నావారి రణ విజయ దేవత నా, సన్నగ్ దైవాల పేర్లకు మాతృక ఇన్నా అయ్యుండును ఇన్నా భర్త దుముజి వతునా వీరి శిథిల శిల్పాల్లో సింహాలు, నరముఖ సింహాలున్నాయి వీరి మూర్త్యదేవుడ ఉటు శిల్పంలో రెక్కలున్న సింహంపై ఒక కాలుంచి రెండవ కాలు క్రింద పెవరిన్ (టాక్సివేస్తున్నట్లున్నది మనకు నటరాజు కాలిక్రింద ఆవస్థానం, దున్నాదు

ఇందుగోధరి - సీరపాణి శ్రీకాకుళం

కనానియుల దెవతా విగ్రహం. వెవారియూలోని ఒక దిబ్బ తవ్వకా లో దొరికిన పాత మూసలలో పాసి కొత్తగా తయారు చేసిన విగ్రహం. (ఇస్లామేలు ప్రభుత్వం పురాతనత కా పాజన్యంలో.)

బహు పురాతన కాలపు వ్యక్త వ్యక్తరూపంలోనున్న ఈజిప్టు—అమర్ వద్ద సింహాలున్నది జాగ్రన్ శిథిల శిల్పాల్లో ఇస్సార్ సింహవాహనియే గాక 'సారూధితం మహాసురం పాదా వాక్రమ్య కంచేద భూలేనైన మ తాడయల్ అనే మన పాదాణిక వర్ణనకు (సైరిభమర్చన) పోలికలు, భంగిమం ఇస్సార్ పడియున్న వరాజితుని దేహములో దిగబడియున్న ఆయుధపాణి

ఈ అమ్మవార్లందరిలో మన దుర్గపోలిక లున్నవికాని వీరెవరూ మహావ పర్వతులు మాత్రం కాదు

* * *

వీ దేశంలోనూ లేని మహావ మర్తన గాధ మనకున్నది బహుశా ఒకా నొక కాలపు కథ కావచ్చును కొందరు దేవుళ్ళు కూడా మహాషసురమర్దను లనబడివారు కేరళలో శబరిమల అయ్యచ్చ (విష్ణు జగన్మోహిని దేవికి శివ లీజనవలన పుట్టిన) దేవుడూ మహాషసురుని వధించినట్లు చెబుతారు

సాహిత్యంలో, ఒక వర్గానికి చెందినవారూ, సింహాని వ్యవహరించినా, సాధారణంగా జనసామాన్యం 'వాదా పులి' అంటే ధైర్య పాపాలకూ బలానికి మరోపేరు పల్లన రాజుల్లో సింహ (సింహవర్మ) నామలున్నారు కాని వారి రాజుల్లో నొకడని గొప్ప చిత్ర శిల్ప నైపుణ్యంగల వాడనే అర్థంలో శాసనాల్లో 'రావకార పులి' అన్నారు

వేంగీ విష్ణు (హప్ప) కుండినలూ సింహలాంఛనులే విరూ, పల్లవులూ ఒకే వర్గం వారంటారు విష్ణుకుండిన శిల్పంలో వెల్లిన కొమ్ములున్న దేవతా విగ్రహాలున్నాయి వీరి శిల్పాన్నే పల్లవులు విస్తరించారు మహాబలిపురం పల్లవ శిల్పంలో మహావమర్తనీ రూపమే సరైనదంటారు మహావ్షు డచట మానవ వీరుడు—మహావ్ష విషాణుడు అలాంటివాడే శ్రీకాకుళంజిల్లా లింగేశ్వరాలయ శిల్పంలో (చూ. ముఖ లింగేశ్వర..... త్రికలింగేశ్వర వ్యాసచిత్రాలు 'భారతి' నవం

బరు 68) ఉన్నాడు అదే గ్రహాన సోమేశ్వరాలయ శిల్పంలో వాని అదో భాగం ఎంతో మహిషకాయంగా నున్నది కోస్తా జిల్లాలో చాళుక్య శిల్పం అంతలా అలాంటి రూపం లేదా చచ్చిపోయిన ఎనుము దగ్గరలో రాక్షసుడుగా నున్నాడు బాదామి చాళుక్య శిల్పం మహా బలిపుర పల్లవ శిల్పం, ముఖ లింగేశ్వరాలయ గాంగ శిల్పం అంత ఆకర్షణీయం గాదు వోళ శిల్పంలో మహిష శిర్షంపై నిలచిన దేవి ఉన్నది

ఇతర దేశాల్లో వీరుల శిరస్థానాలకూ, దేవతలకూ శృంగాలున్నాయి అవి గోవునభ శృంగాలు (గ్రీకు, హిబ్రూ) పురాణపురుషులకూ కొమ్ములున్నాయి ఈజిప్టు అమ్మవారూ గోశృంగిణియే శిల్పంలో యూదు ధర్మ వ్యవస్థాపకుడు మోషే కూడా కొమ్ములున్నాయి 'ఆవాడికేం కొమ్ములు మొలచాయా?' అంటుంటాం అంటే వాడేమంత గొప్పవాడా అని కొమ్ములు చూడడం సారచంద్ర సంబంధం అంటారు ఇతే విదేశాల్లో వారెవరివి మహిష నిషేధాలు కావు

సుమేరు శిల్పంలో దైవాలకు తున్నె కిరీటంవంటి పాడుగు కుళ్ళాయి, దాని కిరువైపులా అంతస్తులవలె కొమ్ములున్నాయి అడుగు వరుస కాస్త దున్నకొమ్ముల పోలిక

సైంధవ నాగరికతా శిలిలో మహిషవిషాణు డున్నాడు ఆ మూర్తి

ఈజిప్ట్ దేవత (కైరో పురావస్తుశాస్త్ర పోజన్యంతో)

యోగ మూర్తి, పశుపతి, 'అను' అన్నారు సుమేరుల చతుర్భూర్తుల్లో స్వర్గ లోకాధిపతి 'పేరూ' అన్' యే వారి కథల్లో ఎనుము లైపు ఈ రెండు వడి ప్రాంతీయ సంస్కృతులొకటే అనిపించే పోలిక లనేకం ఉన్నాయి

మనరాష్ట్రంలో శాసనాల్లో ఇ(ఎ) సుప ఎడ్లున్నాయి కొందరి ఎరుప ఎడ్లనే గొర్రెనుకున్నారు వాస్తవాని కవి గేదెలు, సుమేరులూ వున్నదా అనుకున్నారేమో!

పులి, సింహం, ఏనుగు దేన్నైనా మూఁగా, దైర్యంగా ఎదిరించేది కారెనుము బలానికి, ఎత్తుకూ పోలిక యేమో—కారెనుమునే మనపూర్వులు పైరిథం(ఏనుగు పోలిక) అన్నారు.

దేవాసుర యుద్ధం కథలు అనేక దేశాల్లో ఉన్నవి ఇతే ఈ యుద్ధం కథ మన దేశంలోవలె మరే దేశంలోనూ చిలవలూ, పలవలూ తొడగలేదు సుమెరియన్ దేవాసుర యుద్ధం—ఫెరార్ సర్పాకారపు కుర్ (జల సంబంధం) ఓటమి మన ఇంద్రుడు—ఈరాన్ వె(తన్ను—వృత్రవధ కూడా జల సంబంధమే జలాధిపైన దైవం రూపం సర్పం ఎరురులు ఇరిగేషన్ ఇంజనీర్స్ సింధు తీరపు టాడి (హరప్ప వగైరా) జనాంగం ఆ పోలికలవారే వైదిక రుక్మ వ్యవసాయకులుకూ—ఆనకట్టల పాడు చేయడంలో నడి ప్రవాహాన్ని బంధించరాదనే విశ్వాసం— సింధుతీరానే వృత్రాసుర కదానం

మన వృత్ర వధలో పాల్గొన్నవారిలో వాగ్దేవి(సరస్వతి), త్వష్టి (కన్య రాశి గాథలు) ఉన్నారు ఆ వృత్ర వధ మరో రకం మహిషమర్దనం— మన కథలో సింహ లాంఛన విజయం—సింహ లాంఛనల పరాజయం

దేవీపూజ మధ్యధరా ఎముద్ర ప్రాంతాలనుండి మను ఎరో (క్రీటుదీవి) తుర్యసాధులు తూర్పు దేశాలకు, రాష్ట్ర చెందారంటారు అంతకన్న పూర్వ నాగరికత సుమేరులు తూర్పునుంచే వేసి ఈరాన్ ప్రాంతానికి చేరారనే పరిశోధకాభిప్రాయ మున్నట్టిదే

గ్రీసులో ఉలూక, మయూర లాంటి చెవులున్న ముకూ ఉన్నారు. లక్ష్మీ సద్వర్త గూబజన్మ వరా ఎన్నాయి ఈ మూల కల్ప మూల జ్యోతి స్పృందలం గూర్చిన భావాలు

ఇతర దేశాల్లో దేవాసురుల మూల రూపులే—మన దేశంలో మరో ప్రత్యేకత బహుముఖాల, బహు బాహు శిల్పం బహు బాహు రూపాని కర్ణం నాకు తోచినది, అన్న శస్త్ర ప్రయోగ బహుకాలంలో అన్ని చేతులకున్నంత శక్తి గలవారని అలాంటిదే బహుముఖాలో నిద్ర, నాగ్నాటి కత్తి 'దీపాలకు 'కాండిల్ వనర్' యంత్రాలకు 'హోర్స్ వనర్' లంటున్నట్లే—రెండవ దానికే 'బుల్ వనర్', అనాలి అశ్వశక్తి లని మనదేశంలో ఆరంభించినది ఆంగ్లేయులు

సైంధవ సంస్కృతి యోగముద్రామూర్తికి మహిషకాయ శిర్షాలైపు— కొమ్ములున్నాయి యూదుల కతి పవిత్రమైన ఆర్క్ ఆకారం సమంగా నున్న నెలవంక రూపం దేవతల కొమ్ములూ, గోశృంగిణీ యనడం వెలుగు గూర్చిన భావం, ఆకాశం కావచ్చును ద్రవిడ దేవాలయ గోపుర శిఖరాలపార్శ్వలు కొమ్ముల పోలికయే—గోపురాల చుట్టూ దేశపు పురాతన దేవాలయాలు (జగ్గు రాత్)నుండి ఏర్పడనేమో

కథలో మహిషుడు సింధు ద్వీపు డనేరావ బీజభవుడు శాసనమున గేదెగానున్న స్త్రీ కుక్కిని పడగా పుట్టినవాడు దితి ఇంద్రుని జయించు పుత్రుని కై చేసిన తపస్సు కారణంగా కల్గిన వేడి (లగ్ని) భరించలేని మరో తపశ్శాలి మహిషశిర్షుడగుగాక యని శపించుట

మహిషునిలో అగ్ని సంబంధం ఆరోచించడమిదే

రాణి(మహిషి) పుత్రుడు మహిషు డనెందు కనరాదు. మనుస్మృతి లెక్కకు మహిష్యులు మనలాంటి మనష్యులే బీజ్యత్ర నితేదాల్లో 'సంకర' కులం అంటుంది ధర్మనూతం, వైశ్యాంగమకు క్షత్రియునకూ పుట్టిన

వాడు మాచిష్షుడు అంటుంది స్మృతి సేహత్యం వార్తా శాస్త్రవేదవ్యవస్థ అనే అర్థం చెప్పకోదా? ధర్మశాస్త్రాల్లో మహిషి మరో అర్థం జారిపోయిన వివాహతయట—

స్కాండ్ పురాణంలో దుందుభి, అనంతేశ్వ్ర హోలాహలదూ మహామైత్రువని మన కథలో మహామైత్రులు కాదు రాగా వారిని సంవారించినది దేవకాదు పోతే దుందుభి, హోలాహల అర్థం అంతోనిస్తే అగ్ని వర్షతం భూమినుండి చిమ్మి ఊరిస్తే కి వచ్చే గండక జనితోన్యం అనుకోవచ్చును ఆలాంటి వాటే పూర్వులు రాక నులుగా ఉపించారు

కస్టుయన్లుగా వర్గీకరణం చేయబడినవారు సినియన్ (శక) కుకాన్, శబర (నవర), మిస్సీన్, ఖేమక, కిమ్మిరి (కిమ్మిర), కోయ (గోండు), ముండ తుఖాదలు, మన పురాణాల్లో పిరిలో కొందరు రాక్షసులూ-వాన వానికి పిరింలా మానవులే ఇతర దేశాల్లోకి వాడు మన దేశంలో కూడా ఈ ప్రజల్లో కృంగ శిర స్త్రాణాలూ, మూష విహార శిరోవేషాలు ఉన్నాయి.

మన వైదికార్యం దేవాసుర యుద్ధాలు, దశరాలు, పరాజయం సింధు
తీరాన జరిగిన్నట్లుంది. ఈ కథల వెనుక రెండు విభిన్న వర్గాల పోరాటం ఉందని
పేస్తోంది. వాడిపోయిన వారిలో శంబరు (శంబరాసుర) ఉన్నాడు. ఈ శంబర
రాజు మహిషధ్వజుడు

ఇది సేవాలాంఘనులైన పోలీస్ గెలుపు కథ అయ్యిందా? సేవాలాంఘనులైన సాహవానులు శృంగ శిరస్రాణులైన శకుల వోడించుటా? కుషనులపై గుసరాజా విజయమా?

అచేక దేశాల్లో సింహం దీర ప్రవాహాలకు పేరు ఆశానం, అధోదాతాకం గూర్చిన నమ్మకాల్లో, సింహ ప్రమేయం ఉన్నది అగ్ని (వేడి) మార్గ (తేజం) అధికాలకు (రాజధికం), నక్షత్రరాశికి, గ్రహస్థితికి, మార్పుని సింహ సంక్రాంతికి, మరణానికి గుర్తు. సింహం మార్పుని సింహరాశిలో మార్పుడున్న కాలాల్లో మరణా లెక్కవగా ఉండేవట సింహరాశి కల్పనారూపం సింహవాలం, సింహ శీర్షం, సింహం.

సిరమానంలో వేష-సింహ మధ్యకాలానికి అధిష్టాన దేవి దుర్గ అయితే కావచ్చును అమె విగ్రహాల్లో త్రిక్షిప్త పార్శ్వలో (భుజాలపై) తల కిరు నైపుల వేష, సింహ శిరాలన్నవి ఇవి పౌరుష ప్రతాపాల సూచనా?

ఇతర దేశ శిల్పంలో సింహములు లనేకులున్నారు మన శిల్పంలో నర సింహసంతారం సింహంపంజా, కాళ్ళు చేతులు సింహం పంజా చేతులుగల నర భూపం, సింహశిర్షుడు.

బహు పురాతన కాలానికే నవ్వుమాతృకశిల్పం సింధు శిథిల శిల్పారోహేన గాడు, ఇతర దేశాల్లో పోలిన శిల్పం ఉన్నది ఆ మధ్య బారతీలో నవ్వు మాతృకలో చాముడ స్థానంలో సింహముఖి (వారహింసీ)ని మన వైష్ణవులు నిల్పారనే భావం చదివాను. అనేక దేశాల్లో సింహముఖులున్నారని ఆ శిల్పకాలానికి ఈ వైష్ణవులేరు.

ఈజిప్టు లో హాఫ్ హార్, కేఖెట్ (శక్తి) తెనీసుట్, ఆమన్ రా (నూర్) స్త్రీ రూపం-దేవతలూ సింహముఖి

సుదాన్ లో జ్యోతిర్లింగంల భావం కారణం గావచ్చును—వివిధ మృగ శిర్షుల్ని, మృగరాజ శిర్షులు గల శిర్షులున్నాయి.

చాముండ - భువనేశ్వర్ శిల్పి - (డాక్టర్ బి వి నాథ్ సోదర్యంతో)

బావిలోనియన్ కున్ శిఖరాలో, లబించిర శిష్టం నుమేరల తర్వాతి
కాలపు దేవుడు పెరెల్ పారద్రవం జడయుడు, లయకారుడు, రణదేవుడు,
భయంకరుడు, పితృ(వృత) లోకాధిపతి సింహముఖుడు లగ్నోలోకాన ఆతని
ఓడించ యత్నించి ఓడినామ సింహముఖి

జ్యోతిర్దేవతంగా రూపకల్పన—కన్యారాశికి దిగువగా (ముందుది) సింహరాశి కాబట్టి కన్య మృగూపాసే కన్య రాశ్యధిపాన దే వం తృప్తి ఉభయలింగ తృప్తి యే లక్ష్యై, దుర సరస్వతి కాగా ఆ నమ్మకాల్లో కన్యారాశితో చిత్ర నక్షత్ర కల్పనా రూపం హర్షక్షం అకాశాన గ్రహా నక్షత్రాల గూర్చిన ఉపాసన జనిత రూప గాఢలు అమ్మవారికి రెక్కలు వక్షిపాదాలు, పార్శ్వల్లో గూబలు, సింహాలు వగైరా.

జీవకోటి పుట్టెది భూమిపై, గిట్టి చేరెది భూమినే-భూమికి
 స్త్రీ రూపం యిచ్చారు పూర్వులు-భూమాత జగన్మాత మాడు వేల సంవ
 త్సరాలనాటి “కథవడ బ్రాహ్మణం” ఒకటేకాదు ‘యజుర్వేదం’ కూడా అదే
 భావం ప్రకటించెనట

మన చండికదేవి నృసింహయాధిష్ఠాన దేవి శిల్ప సాహిత్యంలో జీవ
కోటి సంబంధంవంటిదే తిపిలితానా డయానా విగ్రహంలో భావం,

విశ్వమాత, విశ్వంభరి, సర్వ వ్రతవిష్ణు, సుపక్తి, స్వరాజ్యే ఈమెకు సద్గమనా, సింహ-పుష్ప సింహ అంటే అంతేగా-తల్లిని మించిన దైవం లేదన్న విషయం.

తెలుగు జీవిత చరిత్రలు

కుమారి పుల్లారి ఉమ

ప్రకృతి యందలి ప్రతిమను భిన్నరూపముల పరిణామము చెంది నప్పటికిని యందలి ముత్తతత్వము నది కోల్పోన నేరదు ఆ విధముగనే సాహిత్య మెన్ని ప్రక్రియో భేదములతో పరిణతి చెందినప్పటికీ కళాత్మక ధర్మతత్వమును నందిముద్దుకొనియే యుండుట సహజము

ఆంధ్రవాఙ్మయ మాధునిక యుగముననే యనేక పరిణామములకు లోనైనది ఆ క్షేత్రమున నాడు కండినపంతుల నవలలు, నాటకములు, నాటి కలు, ఏకాంకికలు, వ్యాసముల మొదలైనవి ప్రక్రియతో విసూత్యత యేర్పడిన వెనువెంటనే మన యాంధ్రుల కంటపడినవి అనువాద విధానము మాత్రమే, ఒక వాఙ్మయమునుండి దేవిని క్రొత్త గ మనము స్వీకరించిమో దానితోపాటు దాని లక్ష్యమును కూడ గ్రహించుట పరిపాటియైనది ఉదాహరణ మునకు నాటక ప్రక్రియను గ్రహించము. ఆ వాఙ్మయ విధానము మనకు క్రొత్తయని భావించు నందర్పమున నాటక లక్షణముల మాత్రమే స్వీకరించి తెనుగు నాటకములను వ్రాయుట మన యాంధ్రుల కలవాటువడలేదు కాళి దాసు ప్రిన్సిపియల్స్ కంటబడిరి. అనువాదముల ప్రారంభించిరి తరువాతనే ఆంధ్రభాషపైన ప్రత్యేకాదరాభిమానములు కలిగిన కొందరు మాత్రమే స్వతంత్రులై అనువాదములుకాక యాప్రక్రియలో రచనలు చేయసాగిరి కొంత కాలమైన పిదప లక్షణములను కూడ నుల్లంఘించి తమ రచనలకి ప్రత్యేక లక్షణముల నేర్పరచుకొని వాఙ్మయ శాఖకు రూపును కల్పించిరి

ఈ మూడుదశలు ప్రతి ఆధునికాంధ్రవాఙ్మయశాఖకు నేర్పడియుండు టను చూడగలము. ఆధునికాంధ్రారామమున నంకురించిన ప్రతిసాహిత్య లతయు చిగిర్చి పుష్పించి ఫలవంతమై పెక్కు వైపులకు విస్తరించుచున్నది కాని అట్టి నామకు నోచుకొనని ఆధునిక శాఖకు చెందిన రచనలు జీవిత చరిత్రలు, ఆత్మకథలు.

పైన పేర్కొనిన మూడుదశలచుందును ప్రారంభ దశయందే కాలాని నియంత్రణ ఒలపినపై ఆకర్షణముపై తమకు తెలియకనే తదబాలన గెకటి రెండు రెండవ దశకు ఎచ్చియున్న వీ సాహిత్య భేదములు ఇందుకు నిర్వచ్యముగ నీ ప్రత్యేక శాఖ భేద లక్షణమున గ్రహించియుం కనిపించుటలేదు

కావున 'జీవితచరిత్ర' వ్రాయుటలో తత్కర్త పాటించ వలసిన స్వతంత్ర ముగ గురించి, పరిగణించదగిన లంకముల గురించి విమర్శించుట ప్రస్తుత శాఖము

ఈ ప్రక్రియో భేదము మనకాంగ్లేయులొసగిన యాస్తి ఆ వాఙ్మయ మునందే ఈ ప్రక్రియ సంపూర్ణకళాత్మక సాహిత్య శాఖను పొందలేదను అసం తృప్తి వివాదముల లనేకములు కలవు కాని మూక్కుదృష్టితో నీ వాఙ్మయ భేద లక్షణములను గుర్తించము.

జీవిత చరిత్ర వ్రాయుటలోనే, ముఖ్యోద్దేశ మొకానొక యాదర్శ వ్యక్తి యాత్మీయతను సాహిత్య లోకమునకు నంపుమునకు తెలియచేయుటయే యగును.

"The aim of biography" said Sir Sidney Lee "is the truthful transmission of Personality" అని ఆంగ్ల భాషలోని మాక్తి. ఈ వ్యక్తి కరించు విధానమునుబట్టి సాహిత్య సాహిత్యత్యే రీ శాఖను సాహిత్యముగను శాస్త్రముగను, నవలాభేదముగను నిర్ణయించవచ్చునని విమర్శించిరి కళాత్మక ధర్మము లుండి నంకిష్టముగ ధర్మ విశ్లేషముతో కూడియుండిన నది సాహిత్యకళ పరిగణించవచ్చును. "— as in the case of Poets, Biographers seem to be born

rather than made" అని Waldo H Dunn నిర్వచించెను. శాస్త్రీయ మార్గముతో నేదో యొక సాంకేతికశాఖ ననుసరించి దానికి మాత్రమే ప్రత్యేకించి యేర్పడిన జీవిత చరిత్ర లనేకములు కలవు. నానివే మరము శాస్త్రీయమైన జీవిత చరిత్రమని తెలుపుదుము ఈ విషయమునే

Andre Mourois 'Scientific biography will become specialised and technical. There will be biographies in which development will be traced in all its intricacy and in a manner comprehensible only to the experts " అని తన అభిప్రాయము వెల్లడిచేసి Socio logical biographies, easthetic biographies, philo-sophical biographies మొదలగు ముత్త భేదములతో నేర్పడిన జీవితచరిత్ర లికోపకు చెందినవని నిర్దేశించెను కాని మన వాఙ్మయమున గ్రుడ్డి తనముగ నీ శాఖ విస్తరించియున్నదే కాని యే కోపకు చెందినదో మన మింతవరకు నాలోచింపలేదు సాహిత్య భేదముతో జీవిత చరిత్ర యొకటనియు, విది చరిత్రకన్నను భిన్నమైనదనియు జీవిత చరిత్రలోని కథానాయకున కి యీ లక్షణములు కలవనియు, నిర్ణయించి విమర్శించిన వ్యాసములే కనిపించుచున్నవి.

కాని జీవితచరిత్రను సాహిత్యభేదముగ గ్రహించివచ్చుదు మనము పాటించి వలసిన స్వతంత్రముల కొన్నిగలవు

సాంఘిక జీవితమున కాదర్శప్రాయుడైన యొకానొక ప్రసిద్ధవ్యక్తి 'జీవిత చరిత్ర' లోని కథానాయకుడు అనుట సామాన్యోక్తి Plutarch 'Writing the lives of famous Person" అని యూహించినట్లు విమర్శకులు తలచిరి ఆంగ్లసాహిత్యము ప్రారంభదశలో "The history of particular men's lives" is biography అని తలచెను.

Marcel Schwob 'Biographers have supposed that only great men's lives could interest us" అని వ్యక్తపరచెను కాని పైన పేర్కొనిన యంశము లంత నిర్వచ్యములు కానేమోయని స్ఫూర్తిదృష్టికి గోచరించును 'జీవితము' అని తీసికొనవచ్చుదు ప్రతి వ్యక్తి జీవితము పరిగణార్హమైనదే వారివారి జీవితమున కాయా వ్యక్తులు నాయకానాయకులే వారి ప్రాంత ప్రధానమైనది సంఘటనలు ప్రముఖములైనవే కావున నెవరి జీవితమునైనను గ్రహించుకొని తన రీతిగ వర్ణనక్షణ చేసి కళాత్మక ధర్మముతో పాఠకుల కభిరుచి కల్పించు రీతిగ వాసిన నదే సాహిత్య శాఖకు చెందిన జీవితచరిత్ర యగును "The memorial life record became transformed into history అని Waldo H. Deen అభిప్రాయము ఈ విషయమునే Andre Maurios 'One might argue that the life of every human being is interesting and that, if a biographer were capable of analysing all the thoughts which passed through the mind of an obscure beggar, such an analysis might have greater richness and beauty than a life of Caesar" అని వ్యక్తపరచెను.

కాని ప్రతివారి జీవితమును చిత్రీకరించిన సంఘమునకు ప్రత్యేకముగ ధార్మిక, నైతిక ప్రబోధము నశించునోమా యను శంక సాధమును. పైపెచ్చు

వచనము నిటి జీవిత చరిత్రకు ప్రత్యేకముగ వరిగజించదగిన భిన్నత్య మున్నట్లు మగును. కావున 'జీవితచరిత్ర'లోని వాయుకు దేదోనొక సాంఘిక మార్గమున ప్రఖ్యాతి పొందిన వ్యక్తిగమన్నచో మనము వారిని మార్గ దర్శకులుగ వెంచుకొని మన జీవిత పథమును సుగమము చేసికొనవచ్చును Sir Sidney Lee కథావస్తువు విషయమున "Should be of a certain magnitudo" అని విశ్లేశించెను. కావున వెనది జీవితము సహజ సుందరముగ నుండి గజించదగిన ప్రసిద్ధాంతములతో కూడియుండునో వారి జీవితమును దివ్యముగ చెప్పుటయే జీవితచరిత్ర యగును "There are lives which have a natural beauty, which either by chance or by some force inherent in their being, are some how constructed life spontaneous work of art" అని కథావస్తువును గురించి Andre Maurois అభిప్రాయము.

జీవితమును గ్రహించిన పిదప వాస్తవ్యై బ్రతుకులోని సంఘటనలను సత్యము నేమాత్రము మీరక యధార్థముగ సుస్పది యున్నట్లు తెలుపుట వలన పాఠకుల కభిరుచిని ఉత్పాదమును కలిగించును. కావున జీవిత సంఘటనలలోని ప్రతిఅంశములోని సత్యమును వెల్లడి చేయుట ప్రధమ కర్తవ్యము.

"His first duty, I have shown, is to be truthful, to understand, and then reflect his understanding, his second, perhaps even more difficult is to be interesting" — interesting I mean that his work must conform to the laws of aesthetics" అని జీవిత చరిత్రకారుల విషయమున A J A Symons తన అభిప్రాయమును వెల్లడి చేసెను కావున జీవిత చరిత్రలు వ్రాయువా రాయా వ్యక్తుల మంచిచెడుల రెండింటిని తమ గ్రంథమున ప్రవేశ పెట్టవలయును అవ్యక్తి పైన తమకుగల ప్రత్యేకాభిమానముతో తప్పులను విస్మరించిన నది వందీమాగధుల పొర్రత గ్రంథముగనేగాని జీవిత చరిత్ర లనిపించుకొనవు "— a good biographer, in my view, is one who can see both white and black and can show how a man who has this difficult pair to drive, can succeed as well as fail" అని Andre Mourois చెప్పిన విషయమును మన మంగీకరింపవలసివున్నది సత్యగోపన పెట్టి ప్రదేశము లందు చేయక యుండుటవలన మన జీవితమునకొక సంక్లిష్టత, పరిపాకం దుత్వాము వెక్కువగను Sir Sidney Lee "The truth which biography demands is truth in its hardest most obdurate form, it is truth as truth is to be found in the British Museum; it is truth out of which all vapour of falsehood has been pressed by the weight of research" అని విశ్లేషించెను Biography లోని విషయములు 'faithfully and authoritatively delivered' అనివారి అభిప్రాయము ఈ సంఘటనల వెన్ను కొను విషయమున కేవల మావ్యక్తికి బాహ్యప్రపంచముతోడి సంబంధము గల విషయములను మాత్రమే గజించక అంతరంగిక జీవిత విషయములను సహజము సంగ్రహించుటయే యుక్తము అంతరంగిక విషయమునను సత్యమును దాచిపెట్టుకొని అసాధ్య విషయములైనప్పటికి బాహ్యముతో దాచిపెట్టడి చేయుటయే పరమ ధర్మము "A true biography is the narrative, from birth to death, of one man's life in its outward maintenance and inward corruptions" అని W H. Dunn పరిచయమేరకు మన మాంతరంగిక జీవితమును కూడ వ్రాయుటవలన వారిట్లు తమ సంఘటనల నెదుర్కొనిరనియ్యదాని కారణమున వారి చౌదయ భావము తెల్లు పరిణతి నొందినవో వున్న మగును.

జీవిత వృత్తములోని ప్రతి సంఘటనను ప్రతిదినచర్యను మనము జీవిత చరిత్రలో గ్రహించుటకు వీలులేదు ఏ సంఘటనలవలన వ్యక్తిగత భావముల మార్పునకా లోనైనవో లేదా జీవితమునే మార్చినవో అట్టివి గ్రహించుట ఎవరైనా, "A biographer or autobiographer is obliged to omit from his narrative the common-places of daily life, and to limit himself almost exclusively to salient events, action and traits" అని Herbert Spencer వివరించెను ఈ విషయముగానే Andre Maurois "The biographer, like the portrait painter and the Landscape painter must pick out the essential qualities in the whole subject which he is contemplating" అని తన భావమును విశదీకరించెను.

ఇక ఈ సాహిత్య ఖండమునందు పోషించవలసిన పాత్ర చిత్రణమున రచయిత గమనింపవలసిన ముఖ్యాంశము భావసంయమము జీవిత చరిత్రకు సంబంధించిన వ్యక్తి రచయితకు ప్రీతిపాత్రుడై యుండి యతని మన్ననల కర్ణుడై యుండుట సామాన్య విషయము సాధారణముగ కుమారులుగాని, శిష్యులుగాని తమ గురువు జీవిత చరిత్రలను వ్రాయుట పరిపాటి అట్టి సందర్భమున వారి జీవితమునందలి యే సంఘటనలైనను అవి సత్పరిణామములుగా సున్నట్లుగనే రచయితలుభావించి వారి భావముల కనుగుణముగ వర్తనల రచనలు చేయుట సామాన్యముగ చూచుచున్నాము కావున రచయిత ఆ వ్యక్తి విషయమై తనకు కలిగిన వాదరాభిమానములను విస్మరించి జీవిత సంఘటనలను యధార్థముగ విస్తరించి వాని ననుసరించి పాత్ర మనస్తత్వము పాఠక లోకమునకు గోచరించునట్లుగ చేయుటయే యుక్తము ఒకచో లోకమునకు చిరపరిచితులైన ఎవరో మహానుభావుల జీవిత చరిత్రలు వ్రాయుట యందును రచయిత కథాధర్మములను సమగ్రముగ పొందుపరచి చెప్పవలసిన రీతిలో వానిని ఏకరువుపెట్టిన నదియు మన కుత్సాహమును కలిగించునోని విమగుడలను కలిగించుట కవకాశములేదు "When we read the biography of a very well known man we know in advance what changes of fortune and what denouement to expect. At first sight we might think that this might rob the book of some of its interest, but if the thing is well done, the effect is exactly the reserve" అని Andra Maurois తన భావములను స్పష్టపరచియున్నాడు.

కావున జీవితచరిత్ర యే వ్యక్తికి సంబంధించినప్పటికిని క్రమ పరిణామములతో సన్నివేశములను తెలిపి, అనవసరములైనవానిని "చేడిచెట్టి" పాత్రను పోషించుటయే యుచితము నవలలో రచయిత యేర్పరచిన పథము ననుసరించి పాత్రల నడిపించుట సహజము కాని ఖల నద్దానికన్న భిన్నము. సన్నివేశములన్నియు ప్రత్యేకించి ఆ వ్యక్తికి సంబంధించినవై యుండువానిని మాత్రమే ప్రవేశపెట్టవలయును ఈ సాహిత్య ప్రక్రియ జీవితమునకు సంబంధించినది కావున నిందు పొందుపరచిన విషయములు సజీవముగ నుండినవో అది పరపర మగును జీవితమునకు సంబంధించిన సన్నివేశములను స్పష్టపరచుట మాత్రమే రచయిత కార్యముకాదు ఆ సన్నివేశములను విశదపరచుటయందును పాఠకుల కుత్సాహమును కలిగించురీతిగ తెలిసినవో అది సాహిత్య ఖండముగ రాజించును "— the biographer must not only select his facts but also present them in the most telling order" అని A J A Symons తన అభిప్రాయమును వ్యక్తపరిచి యున్నాడు.

కావున జీవిత చరిత్ర వ్రాయుటలో మనము గమనింపవలసిన అంశములు సంఘమునో సాహిత్యరంగమునో కొంత కీర్తి సంపాదించిన వ్యక్తి జీవితము కథావస్తువు సంఘటనలలో ప్రతి చిన్న విషయములను స్మరింపక ప్రధానాంశములగువానిలో నా వ్యక్తికి సంబంధించినవి ఆ సన్నివేశ కారణముగ వ్యక్తి మనస్తత్వము బహిర్గతమైన వట్టివి స్వీకరించుట. గ్రహించిన అంశ

ములను సజీవముగ ఛమత్కారముగ సత్కర్మవనములేక తెలుపవలెను ఆ వ్యక్తిపై ప్రత్యేక గర్హ భావముతోగాని, అభిమానముతోగాని రచనను కొనసాగించరాదు.

జీవితచరిత్రలోని వ్యక్తులు సజీవముగా సున్నప్పు డా సాహిత్య ప్రక్రియకు కావలసిన అంశములను సేకరించుట చాల సులభమైన కార్యము కాని ఆ వ్యక్తులు మరణించినపిదప ఈ కార్యమునకు పూనుకొనుట మిక్కిలి కష్ట సాధ్యము. అట్టి దశయందు జీవిత చరిత్ర రచయితలకు దొరికెడి ఆధారములు వారి ఉత్తరములు, వారి దినచర్య గ్రంథములు మాత్రమే ఇవి — That biography is not memorial journalism but a form of art and that is as much entitled as the modern novel to openers of expression" అని వ్యక్తీకరించుచు 'These dairies and memoires are raw material but they should not be confused with the finished product They are biographical sources not biographies' అని దాని ప్రయోజనములను విశదీకరించి యున్నాడు.

ఉత్తరములను దినచర్య గ్రంథముల నాధారముగొని అందు సంవత్సరాదుల ననుసరించి పిర్యాపార్యవిషయముల నతి జాగ్రత్తతో పొందుపరచి యందలి విషయ సారాంశములను మాత్రవ వ్రేల్చి చేయవలెనేకాని లేఖలను విషయములను పుస్తవి యున్నట్లుగ గ్రంథమున ప్రవేశపెట్టరాదు కొన్ని కొన్ని సంఘటనలు సాధారణముగ ఉత్తర ప్రత్యుత్తరముల నుండుట సహజము వానిని వదిలిపెట్టుట మంచిది Rev. Thomas Davidson 'Most modern biographies are too large. They err by not selecting merely the significant' అని స్పష్టపరచెను కావున వ్యక్తిగతమైన లేఖలను దినచర్య గ్రంథములను తగు రీతితో సుషయోగించుకొనుట శ్రేయోదాయకము 'A judicious and correct use' of private letters' అని William Winters భావము.

ఈవిధముగ సంపూర్ణ సౌందర్య సోన్నత రూపచిత్రణ యీ ప్రత్యేక సాహిత్య ఖండనమన కాపాదించవలెననచో పాటించవలసిన పథకము సూచితమై యున్నది కావున 'Biography prejudiced its chances of success when it is consciously designed as an ethical guide of life' అను ఆంగ్లేయుల భావముతో నేకీభవించి యట్టి కళాస్పష్టికీ పూనుకొనుట మన సాహిత్యవేత్తల కర్తవ్యమగును.

అధునికాంధ్ర వాఙ్మయమున నీ సాహిత్య దశ ఎట్టి స్థితియందున్నదో కొంచుక పరామర్శింతుము మన ఆంధ్ర భాషా గ్రంథాలయముల ప్రవేశించి 'జీవిత చరిత్రలు' అను శీర్షికను చూచిన మనకు స్పష్టముగ కనుపించునవి వివేకానందుని జీవిత చరిత్రము, శ్రీ రామకృష్ణపరమహంస జీవితము, శ్రీ రామలింగస్వామి జీవితము, పోతులూరి వీరబ్రహ్మంగారి జీవితము మొదలైన గ్రంథములే.

ప్రారంభదశలో ఒకరిజీవిత పుత్రమును వేరొకరు వ్రాయుట యనునది మన వాఙ్మయమున కిచ్చాదులలో కొంత కనిపించుచున్నది 12 వ శతాబ్దమున పాల్గురికి సోమన మల్లికార్జుననండితాధ్యచరిత్ర, జనన పురాణము అను గ్రంథములు మతప్రచారార్థము అతిమానుష కృత్యములతో నేర్పడినవి ఆ గ్రంథములు వివేకానందుని జీవిత చరిత్రము, శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస జీవితము, శ్రీరామలింగస్వామి జీవితము, పోతులూరి వీరబ్రహ్మంగారి జీవితము మొదలగు గ్రంథములందు మానవున కతీత శక్తి నాపాదించి విశ్వసించుటకు వీలులేని పద్ధివేశములప్రవేశపెట్టి రచితములై యున్నవి మన సాహిత్యరంగమునదో జీవిత చరిత్రలు వ్రాయువారును, వ్రాయదగిన జీవిత చరిత్రలు కలిగినవారును లేకపోవుటవలన కాబోలు యితర సాహిత్య తాత్విక గ్రంథములు కంటబడినవి. బుద్ధభగవానుని జీవితము స్మరణకు వచ్చినది.

అత్మ జ్ఞాన సంపన్నులై మత స్థాపకులై భారతావనియందేగాక యావత్ప్రపంచమున యశస్సు వార్జించిన వారి జీవిత చరిత్రలను తెలిసికొనుట

ప్రతి భారత పౌరుని ధర్మమే కాని ఆధునిక యుగమున విశ్వసించుటకు వీలులేని మంత్రతంత్రములను ప్రవేశపెట్టి యతిమానుషకృత్యములను కథాసంఘటనలుగ పరిగణించి వీ రెల్లరున మన కాదర్శప్రాయులని మనకంటేముందర పెట్టుట ప్రస్తుతము మనన చర్చించుచున్న జీవిత చరిత్రయను శీర్షికలో వచ్చుటక విలువైన యంశములు. ఇవి తాత్విక గ్రంథములు. హతయోగముల గురించియు, మానవుని భూతదయ అహింస వాదమును గురించియు నేర్పడిన గ్రంథములు కావున జీవిత చరిత్ర రచనలోనే శాస్త్రీయపద్ధతికి చెందిన జీవితచరిత్రలను విషయము నను తాత్వికగ్రంథములను శీర్షికలో పై గ్రంథముల నన్నింటిని చేర్చేయుట యుక్తము ఈ గ్రంథములు పరించు వ్యక్తులకు కేవలము సాహిత్యభిరుచి కంటెను ప్రత్యేకముగ నందలి తాత్వికవిషయములపై ముక్కువయున్న పరిపక్వలరేకాని తదితరుల కవి శిరోభారమును కలిగించునేగాని సాహిత్య నందమునుకాదు.

శ్రీరామకృష్ణుని జీవిత చరిత్రమానా చిరంతనానందస్వామి మూల నంగ గ్రంథముల నుసరించి రచించెను అత్మజ్ఞాన సంపన్నులై కారణాంతరమున భూమిమీది కనతరించిన వారి చరిత్రలను మనము సాహిత్య ఖండముగ తీసికొనుటకు వీలులేదు ఇట్టి గ్రంథముల ముఖ్యద్దేశము ప్రజలకువదేశము చేయుటకు మాత్రమేకాని సాహిత్యమున క్రొత్త మార్గముల ప్రవేశపెట్టుటకాదు. కావున ఇట్టి గ్రంథముల పరించి ఇవి సాహిత్యఖండమగు జీవిత చరిత్రలోని శీర్షికములు సమన్వయించుటలేదని వాదించుట నిరర్థకము కావున నీ గ్రంథము తాత్విక విషయములతోకూడి ప్రత్యేకముగ వేదాంతముపై ప్రీతి కలిగిన వారికి మాత్రమే పరవాస్తమగు శాస్త్రీయ జీవిత చరిత్రయని స్పష్టపరుపగలము.

ఇట్టి తాత్విక విషయమునకు సంబంధించిన గ్రంథమే 'వివేకానంద జీవిత చరిత్ర' ఇతని చరిత్రలో నతి రానుష విషయముల కెక్కుడు ప్రాధాన్య మిచ్చినట్లు కనిపించుటలేదు మాధవ చైతన్య బ్రహ్మచారి వ్రాసిన గ్రంథమిది అతి సహజములగు సన్నివేశములే యందు స్థానము నాక్రమించియున్నవి. బాల్యముననే యతనికి భక్తి బీజము నాలుకొనేనుట ఒకానొక సందర్భమున గది తలుపులను బిగియబెట్టి ధ్యానమిగుడ్డై యుండ తల్లిదండ్రులు తలుపులు పగులగొట్టి లోనికి ప్రవేశించిరట కొంతకాలమునకు దుష్ట బాలుర సహవాస మబ్బుటచేత తల్లిదండ్రు లాతని కింటియొద్ద ప్రత్యేకపాద్యాయుని విషయించిరట చిన్నవాటినుండియు నరేంద్రుడు జాతిమత భేదము తెలుగని వాదని యనేక నిదర్శనములు ప్రదర్శితములైయున్నవి విద్యాభ్యాస సందర్భమున పాఠములు జరుగు సమయమున కూడ తన స్నేహితులను రామాయణ సుపాభారత కథలతో వివేదింపజేయుచుండగ సుపాద్యాయుడు 'నేనెవని బోధించుచుంటి' మరల చెప్పుడు' అని అడుగగ నరేంద్రుడు సవినయముగ నన్నింటికి సమాధానము చెప్పెనుట ఈవిధముగ కొన్ని కొన్ని సన్నివేశములు సహజముగ వర్ణితములై యున్నవి. ఒకనాడు దుష్ట స్వభావుడగు నొక ఉపాధ్యాయు డొక బాలని దండిన నతడు నవ్వెనుట బాలరందరిలో పాట నరేంద్రుడు తన నవ్వును కలిపెను "నవ్వనని" చెప్పుమని, ఉపాధ్యాయుడు నరేంద్రుని వెంట కొట్టినను సమాధానము చెప్పలేదు ఈవిధముగ సతీతమగు పౌదయ స్పృహ, సహనము కలిగినవాడు నరేంద్రుడు.

తత్త్వ సంబంధ విషయములను కొంత తగ్గించి అతిమానుషములను, సంపూర్ణముగ పరిపాలించియుండిన నిది నజీవముగ వ్రాపియుండెడిది. కావున నీ గ్రంథమును మనము శాస్త్రీయ మార్గమున నడచిన జీవిత చరిత్రయని స్వీకరింపవచ్చును. ఇక మిగిలిన శ్రీ పోతులూరి వీరబ్రహ్మంగారి జీవితము, జ్యోతి రామలింగస్వామి జీవితము లిట్టివే ఏ అంశమును మనము సాహిత్య ఖండముగ గ్రహింపజాలము అనువాద గ్రంథములు, అనుసరణ గ్రంథములు తీసికొనిన లేక్కకు మించినవిగ నున్నవి శ్రీ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణుని జీవితము, పండిట్ నెహ్రూ జీవితము, బాలగంగాధరతిలక్ జీవితము, శ్రీమతి ఇందిరా గాంధీ జీవితము అనువాద గ్రంథములైనవి.

ఇక సాహిత్యశాఖా జీవితచరిత్రను గ్రహించిన 'వేదము వేంకటాద్రి' శాస్త్రులూరి జీవిత చరిత్ర సంగ్రహము' కనిపించుచున్నది. వీరికి భాగమున్నది.

గ్రంథకర్త శ్రీ తాతగారు జీవించియుండిన కాలముననే యొకరి భాషలో మహాశయ విరచిత డాక్టర్ జాన్సన్ సండిత జీవిత చరితము చదివితినని విన్న విందియున్నాడు. ఈ జీవిత చరిత్రను వ్రాయుటకు వారికి దొరికిన ఆధారములు వేదమువారి గ్రంథము పరిచుట, తమ్ము గురించిన సందర్భమున నేమేమి చెప్పిరో వానిని ప్రోత్సహించుట, వారికి వచ్చిన ఉత్తరములను సేకరించుట మాత్రమే. గ్రంథమువారు 'జీవిత చరిత్ర సంగ్రహము' అని యందులను అనుసరించుట విషయములను అట్లే పని పెట్టుకొనుట దోషము పైపెని గ్రంథకర్తయే ఉపాధ్యక్షమున ఇయ్యది సమగ్రముకాదు. అట్టి దివ్యాయుగమున వని, కాలముపట్టు ను' అని పుస్తకపరచు కొనియుండుటచే మన మట్టి దోష మి గ్రంథమున కాపొందించిన పునరుక్తి యగును. కా. గ్రంథకర్త శ్రమచేసి యునుకొనక కాలము పుడయగనేకాదుని అంశములనుక దొరికిన విషయములను సహజ సుందరముగా నింక కొంత విస్తరించి వ్రాసియుండిన విధి లక్షణ ఒడ్డునుగ జీవిత చరిత్రయై యుండెడిది అక్కడక్కడ వేదమువారి ఉత్తర ప్రత్యుత్తరమునకే ప్రవేశపెట్టక వేదమువారి తండ్రి తాతల విషయముల నెక్కువగా తడవఁ రచించియుండవచ్చును. పైపెట్టె సంఘములను వ్యక్తిక రించుటకు మారు వానిని ఒక్కటిగకూర్చి చెప్పుటవలన గ్రంథకర్త ఉపాధ్యక్షమున చెప్పిన మేరకే 'చదరయన్నవారి వ్రాతలను ఒక్కచోటనే యెడ గూర్చి నుత్పాించి కేవల మొక జాతిగా ఏ చరిత్రను వ్రాయుచున్నాడు' అనుట సత్యమైనదాని విషయముగ నున్నది. వినిపించవలసిన శ్రీ శ్రీ వేదమువారికి వ్రాతలగుద్రయ నాటక రచనాజీవము పూర్తియైన నాలు కొనినదని వారే తెలిసికొనియున్నారట తన విషయములను చెప్పుకొనుటరి వేదమువారు. 'నా కొకమారు చెప్పిన చాలున ఒకమారు చదివిన వచ్చున' అని పెట్టి చేయుచు తనకు సులభముగదానిది గణితము, కుదరనిది చేతి వ్రాత అని వ్రాసికొనిరట. గ్రంథకర్త ఈ సందర్భములందు వేదమువారి విషయములనుకాదాధరముగ ఉత్తరములను స్వీయచరిత్ర భాగములను నున్నది యున్నట్లు పొందుపరచియుండట జీవిత చరిత్రయనిననుకొనుటలేదు దొరికిన ఆధారములతోడనే కొంత సహజముతో కథాభాగముల పాటించి వ్రాసియుండ వచ్చును. ఈయన ప్రతాపరుద్రయనాటకమున గై కొనిన పాత్రలకొన్ని వాక్యములందుం జీవితానుభవాధారములను ప్రవేశపెట్టియుండుట ప్రశం సించదగిన అంశము విద్యానాథపాత్ర, బొడ్డిన్ యిత్యదుల విషయము లుత్సాహ పూరితముగ నున్నవి ఈయన విద్యాభ్యాస కాలమున చరిత్ర చాలో తెలుగు వ్రత్రను వ్రాయుచుండిరట మూడ గంటల కాలము వియమితము మొదటి రెండుగంటలకాలమున చరిత్ర వ్రత్రము సారము చేసికొని ప్రత్యు త్తరములను తప్పగ వ్రాసిరి. పిదప వ్రాసినదంతయు కొట్టివేసి ఉన్న ఒక్క గంటలో నన్ని ప్రత్యుత్తర సమాధానము వ్రాయుటయు, కాని ఆలవెంది తెలు గిలి లక్షణముల వ్రాయునంతలో సమయము మించిపోవుటయు వెంటనే 'ఇన గణితయంబు వింద్రవ్యయంబును' అని వ్రాయునంతలో గంట కొట్టిరట ఇంతలో 'సానసంపదంబు ఆలవెంది' అని వ్రాసివేసిరి కాని దొరచూచి కలమును తాగుకొనిపోయెనట అంతలో సమయస్ఫూర్తి గలిగిన పిరు చిటికెనవేలు సీరాలో ముంచి నూకుడ్డికొక్కరుండు సురరాజు లిద్దరు అని వ్రాసిరట దొరకు కొవము వచ్చి సీరాబుడ్డిని తీసికొనిపోయిరి చిటికెనవేలికి ఎంగిలి తగిలించి తడిచేసి 'దినకరద్యయంబు లేట గీతి' అని పూర్తి చేసెరట ఈ విషయములను జీవిత చరి త్రలో ప్రవేశ పెట్టుట విక్సీలి ప్రశంసార్హముగ నున్నది. అట్టి అంశము లను తెలిపియుండుట యుక్తము ఈ సందర్భమున వ్రాసి దొర చూరారు. తెలిపిగా 'పేదరునే ఎత్తుకొనిపోయినాడు' అని హాస్యముగ వ్రాయుటయు గ్రంథ మును చదువుట కుత్సాహమును కలిగించుచున్నది.

ఉద్యోగ విషయమున శాస్త్రులవారి సమస్యలు పుర్వ స్వభావ ముగల తోటి ఉద్యోగస్తుల వారెదుర్కొనిన విధానము 'కుక్కంటి భరం' శోకభావమును సమచితముగ తెచ్చుట యిత్యాదుల హాస్యమును నుత్కంఠము కలిగించుచున్నది విశంతు వివాహముపై శాస్త్రులవారు వ్రాసిన వ్యాసమున మిత్రబృందము తీరస్కరించినదట. దానికి కారణము కొన్ని విషయము లందు రేపని తెల్పిరి ఆ పుస్తకమున నొకవైపు వ్రాసియుండువలన శాస్త్రులవారు అతిమార్దవముతో ప్రశాంతముగనూ 'ఆ విషయముల మీ రే నేపు చదివినప్పుడ లేవో తెలువలసినదని' కోరిరట సమయస్ఫూర్తి ప్రశం సార్థము ఈ విధముగ పరిచుట కర్హమును ఉత్సాహమును కలిగించ సంద ర్భములను గ్రంథకర్త సేకరించియున్నప్పటికి లక్షణబద్ధముగ సాహిత్యవ్యస్తీతో చేయకపోవుటవలన నీ గ్రంథ మునుగ్రహిస్తే సరి వేళ్ళు విషయమై వారి మిత్ర బృందమెట్లు వారిని ప్రోత్సహించినది దానికి శాస్త్రు వారిచిన సమాధానము చాల సమత్కారముగ నున్నది.

దివ్యాత్రముల శాస్త్రుల వారాంధ్ర నాటకరంగము నభివృద్ధి చేయుట తెల్పు పాటుపడినదియు ప్రబంధములక సవినీర నీతికలు వ్రాసి సాహిత్య సేవ వెల్లు గావించినదియు యిత్యాదుల గ్రంథమున కలవు.

పురాణాంతర త విషయమున దూషించుచ హాస్యభరిత 'Here the rascality in ' అని చెప్ప వారధించెనట శాస్త్రులవారు వెంటనే 'Keep it for yourself' అని సమాధానమిచ్చిరట ఇట్టి చమత్కార సన్నివేశముల నాధారముగ గొని గ్రంథకర్త సవినీరముగ నుత్సాహ పూరితముగ రచించియుండవచ్చును శాస్త్రుల వరము దశ మరంత పృథ్వయ వివరముగ వ్రాసియుండియుండవచ్చును ముఖ్యముగ నా సాహిత్యవైత్త పరమ పదమును పొందిన మట్టును నింకను విషాదపూరితముగ రచించియుండవచ్చును.

మొత్తముమీద నతిసుందరముగ శిల్ప విద్యాగముల చేయకలిగిన సరి కరములన్నప్పటికిని సుందర శిల్పమునకుమారుగ అప్రస్థముగ నొకప్రతిమ చిత్రితమైయున్నది ఈ విధముగ విమర్శించుచు పోయినచో విషయంబు వేంకటాపుగార వ్రాసిన చిన్నయసూరి జీవితము, నింకను కొందరు రాణ కీయవేత్తల జీవిత చరిత్రలు కలవు.

కాని ఈ ఆధునిక సాహిత్య ప్రక్రియ తదితర శాఖలపై ప్రేరణని మహావృక్షముగుటకు మన సాహిత్యవేత్తల సహాయ మెంతైన యువనరము ఇది నిత్య జీవితమునుకు సంబంధించిన కథాసమస్త కావున కవినమయములతో నరిక యోక్తి ఇచ్చేకాదులతో సహృదయులు మాత్రమే భావవారోకమున భూ రింపగలిగిడి వర్ణనలు, రచనలో క్లిష్టత, నిందు కమనీంపర్వ. సుందరము, సులభము, సుగ్రాహ్యముగ నీ సాహిత్య శాఖకి విమర్శనా వ్యాసమున వేర్వరచిన పథము ననుసరించి యొకాొక సుందర సాహిత్య సాధమును సాహితీకారులు నిర్మింతురని ఆశితము సాహిత్యలోకమున స్వేచ్ఛరవిహారముచేయు నవ్య కవితా కర్తలు, వ్యాస రచనావేత్తలు విమర్శకాగ్రేసరులెందరో కలరు వారి కిష్టములవాని, వారి సర్విహితలుగాని వారి జీవితచరిత్రలను వ్రాసి మన జీవితముల కొద్దము లుగ చిత్రీకరించిన యిటు వారి సాహిత్య సేవ అటు గురుభక్తి ప్రదర్శిత మగును జీవిత చరిత్రలో స్థాన మాకమించుటకన్న జీవిత చరిత్ర రచనా కర్తలుగ రూపొందుట కష్ట సాధ్యము. కవులకన్న మిక్కిలముగ భావ నలయ మము, స్ఫూర్తి రాహిత్యము, ఏకాగ్రచిత్తము సాహిత్యవేత్తల కవనరచన మన తెలుగు వాఙ్మయ లోకమున నట్టి గుణముల సంపుటి పలువురిలో కలదని యాశించుట హేతు సిద్ధమగునని యెదురు చూచెదము.

ప్రత్యేకమిది సంచారము క్రితం ప్రణాళికావద్దమైన ప్రగతికి రెండు ఉద్దేశ్యాలతో "చాది కాక" - దేశంలోని పౌరులందరికీ మరియు చిన్న చిన్న కట్టడము, దిగుమతులమీద ఎక్కువగా ఆధారపడకపోవలయు

ఈ కార్యము నిరంతరముగా గాక కీర్తిమయమైనది కూడా. దీనికై శాయశక్తులా కృషి చేయాలి. ఎగు రీతిని త్యాగము చేయాలి. కొన్ని ఉష్ణం చెందిన మనం వెళ్ళి తిరిగి సాధించిన విజయాలనుకూడా చూచుకోవలసి వస్తుంది.

ప్రణాళికల వలన మీకు జరిగిన లాభ మేమిటి?

ఈ పద్దెనిమిది ఏండ్లలో

1. అనంత ఆదాయము 274.5 రూ. నుండి 481.5 రూ. వరకు పెరిగింది (1960-61 ధరల ప్రియ నమూనా)

2. అదనపు 1967-68 వ సంవత్సరములో 550 లక్షల టన్నుల నుండి 900 లక్షల వరకు పెరగటము సంపాదించి, ప్రతి లక్షల టన్నుల అవరము రోజుకు 12.8 టన్నుల నుండి 15.4 టన్నుల వరకు పెరిగింది. కంటిం తెక్కు నకు సరిగ్గా 1750 కంటిం నుండి 2,145 కంటిం వరకు పెరిగింది.

3. 6-11 ఏళ్ళ మధ్య గల బాలబాలికలలో 10 నుండి 8 నుండికి బడికి వెళ్ళి అవకాశాలు వున్నాయి. వారిలో చాలామందికి, బడి కంటే ముందు చేరినంత దూరంలో వుంది.

4. ప్రైవేటు చేస్తున్న డార్జిల్ల సంఖ్య 30,000 వరకు పెరిగింది. అప్పజులలో వడక సౌకర్యము 1,27,000 వరకు పెరిగింది. 16,274 ప్రభుత్వ ఆరోగ్య కేంద్రాలు కూడా తెరువబడినవి. వీటన్నిటి మూలంగా నాలుగు అయిదొక్కరము 32 ముగ్గురు మంది 52 సంవత్సరాల వరకు పెరిగింది.

5. కుంభి బట్టల వినియోగము సంవత్సరానికి 11 మీటర్ల నుండి 15 మీటర్ల వరకు పెరిగింది.

6. పెత్తిళ్ళ ఆయాస 18 రెట్లు పెరిగింది. కుట్టు మిషన్ల తయారీ 13 రెట్లు పెరిగింది

7. రహదర్లు పెత్తిళ్లలో రెట్టింపయ్యాయి. రైళ్ళలో సరకుల రవాణా రెండింతలయింది. రైల్వే ప్రయాణీకుల సంఖ్య, రోజుకు 60 లక్షలవరకు పెరిగింది. వారికి ఎక్కువ సౌకర్యాలు కల్పించబడ్డాయి.

వ్యవసాయము

ఎకరానికి 27% ఎక్కువగా సాగునీరు వుంటున్నది. వీటి సాగుదల సౌకర్యాలు 2.8 కోట్ల ఎకరాలవరకు వ్యాప్తి చెందాయి. వాటివ్యయములు 74% తగ్గించబడినాయి.

పరిశ్రమలు

సాంకేతిక రంగాలలో ముఖ్యమైనది అభివృద్ధిని సాధించాము. పరిశ్రమల ఉత్పత్తులు 160 శాతము పెరిగాయి. స్వయం ఉత్పత్తిమైన అన్ని ప్రధాన పరిశ్రమల పరిధిని విధించడానికి ఉత్తమ పరిశ్రమ యితర ప్రముఖ పరిశ్రమల సహకారము ఉన్నది. పరిశ్రమల సాగునీరు, విద్యుత్ సౌకర్యం, సాధారణ యంత్రాలు, యంత్ర పరికరాలు, రైలింగులు, మోటార్లు, విమానాలు, రవాణా సౌకర్యాలు, మన దేశంలో, మన జాతి కర్మాగారాలు అభివృద్ధి చెందాయి.

విద్యుత్తు

సాంకేతిక రంగాలలో అభివృద్ధిని సాధించడానికి, ఆధునిక వనరులతో జీవించడానికి విద్యుత్తు అత్యంత అవశ్యకము. విద్యుత్తు 15 రెట్లు పెరిగింది. 130 లక్షల కిలోవాట్లకు మించి ఉత్పత్తి అవుతోంది.

అంతవరకు మించిన జనాభా పెరుగుదలతో పోలి చూస్తే పెైన ఉదాహరించబడిన మన విజయాలు చాలా ప్రశంసా కరంగా వున్నాయి.

దేశ రక్షణకోసం. అభివృద్ధికోసం పొదుప చెయ్యండి

మనదేశం రక్షణ విషయంలో ఎదుర్కొంటున్న సవాలు మూలంగా మనలో ప్రతి యొక్కరూ పాదుపుచేసి, మన సేవింగ్సును ప్రభుత్వమునకు దానవలసిన అవసరం ఎంతయివాపుంది. లక్షలకొద్దీ ప్రజలు పాదుపుచేసిన సొమ్ము, ఒక చోట చేరిస్తే, మన జవానలకు ఆధునిక ఆయుధాలను వచుకూర్చటానికి, అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను సాగించటానికి, మన ప్రభుత్వానికి సహాయ కారిగా వుంటుంది.

చిన్న మొత్తాలను పాదుపు చేసేవారికి వీలుగా, భారతదేశపు పాదుపు ఉద్యమ పదకంంలో వివిధములైన సెక్యూరిటీలు 5 రూపాయలనుండి కూడా వున్నాయి. వాటిని కొనటంతోను, దగ్గర పెట్టుకోవటంతోను, సొమ్ముగా మార్చుకోవటంతోను సౌలభ్యముంది.

ఈ స్క్రీముల ముఖ్యంకాలు క్రింద ఇవ్వబడినవి.

క్యూములేటివ్ టైం డిపాజిట్ స్క్రీము

ఈ స్క్రీము క్రింద 5 రూ. నుండి 500 రూ. లోపు (గుణకములలో) ప్రతినెలా పోస్ట్ డివీడెండ్ 5, 10, లేక 15 సంవత్సరాలవరము డిపాజిట్ చేయవచ్చును. గడువుకాలము తీరినతర్వాత డిపాజిట్లు మంచి ఆదాయాన్ని ఈ దిగువ పేర్కొనబడిన రీతిలో తెస్తాయి.

నెలకు

గడువు తర్వాత వచ్చు మొత్తము

డిపాజిట్	పదేండ్లు	పదేండ్లు	పదిహేండ్లు
రూ.	రూ.	రూ.	రూ.
5	325	725	1,250
10	650	1,450	2,500
20	1,300	2,900	5,000
50	3,250	7,250	12,500
100	6,500	14,500	25,000
200	13,000	29,000	50,000
300	19,500	43,500	75,000

గడువు పూర్తయ్యేవరకు మీ ఆకౌంటునుండి మీకు బోనస్ కూడా లభిస్తుంది. పది రూపాయల ఆకౌంటుకు 5, 10, 15 ఏండ్లు తర్వాత వరుసగా రూ. 20, రూ. 50, రూ. 100 బోనస్ లభిస్తుంది. అదేవిధంగా ఎక్కువ మొత్తాలు గల ఆకౌంట్లకు ఎక్కువ బోనస్ లభిస్తుంది. ఈ విధంగా ఆదాయపుపన్ను లేకుండా, మీ డిపాజిట్లపై చక్రవర్తి మీకు లభిస్తుంది.

ప్రావిడెంట్ ఫండుకు, జీవిత భీమా ప్రీమియంలకు ఆదాయపుపన్ను లేనట్లే, 10 ఏండ్లు, 15-ఏండ్లు ఆకౌంట్ లోని డిపాజిట్లకు కూడా ఆదాయపుపన్ను వుండదు.

12-ఏండ్ల నేషనల్ డిఫెన్సు సర్విఫికెట్లు

ఈ సర్విఫికెట్లు రూ. 5, రూ. 10, రూ. 50, రూ. 100, రూ. 500, రూ. 1000 రూ. 5000, రూ. 25,000 తరగతులలో లభ్యమవుతాయి. సేవింగ్సు బ్యాంకు వసులను నిర్వహిస్తున్న పోస్ట్ ఆఫీసులో ఈ సర్విఫికెట్లు కొనుక్కోవచ్చు. పెట్టుబడిలో ప్రతి 100 రూపాయలు 12 సంవత్సరాల తర్వాత 180 రూపాయలను మీకు తెస్తాయి.

10-ఏండ్ల డిఫెన్సు డిపాజిట్ సర్విఫికెట్లు

ఈ సర్విఫికెట్లు రూ. 50 పైన గుణకంలో లభ్యమవుతాయి. ఆదాయపు పన్నులేకుండా సంవత్సరానికి 4% కాతము వడ్డీ లభిస్తుంది. గడువు పూర్తయిన తర్వాత అసలు మొత్తముతోపాటు, 5 కాతము, అతిరిక్తమైన వడ్డీ లభిస్తుంది.

రిజర్వుబ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా ఆఫీసులలోను, స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా బ్రాంచిలలోను, దాని సబ్సిడియరీ బ్యాంకులలోను, సబ్ టెలిగ్రాఫిక్ లోను, పాస్ పోస్టాఫీసులలోను, సబ్ పోస్టాఫీసులలోను, ఈ సర్టిఫికేట్లు లభ్యమవుతాయి.

15. ఏండ్ల యాన్యుయిటీ సర్టిఫికేట్లు

ఈ సర్టిఫికేట్లు ఐదు టెర్మిన్లలో వుంటాయి. వలకు రూ. 10, రూ. 25, రూ. 50, రూ. 100, రూ. 200 పేమెంట్లును, వరుసగా రూ. 1,330 రూ. 3,325 రూ. 6,650, రూ. 13,300 రూ. 26,600 మొత్తాలకు చేయవలసి వస్తుంది. పేమెంట్లపై అదాయపు సన్ను వుండదు. గడువు 15 సంవత్సరాలు. ఆదాయము సంవత్సరానికి 4.25% చక్రవర్తి రూపంలో వస్తుంది.

పోస్టాఫీసు సేవింగ్సు బ్యాంకు అకౌంటు

సేవింగ్సుబ్యాంకు అకౌంటు ఐదు రూపాయలతో తెరువవచ్చును. ఆ శర్వాత 1 రూ. కు టేగ్గకుండా డిపజిట్ చేయవలసి వస్తుంది. ఈ డిపజిట్లు సంవత్సరానికి 3% ఖాతము వడ్డీని ఖాతాలో అకౌంట్లో రూ. 10 నుండి రూ. 25,000 వరకు, జాయింట్ అకౌంట్లో రూ. 50,000 వరకు గల బాలన్సులపై సచ్చే వడ్డీకి ఆదాయపు సన్ను వుండదు. విల్ డ్రాయలు విషయంలో సరిమితిలేదు కాని బాలన్సు 5 రూ. కు లిక్విడేషన్ గా వుండదు.

నేషనల్ సేవింగ్సు సర్టిఫికేట్లు (మొదటి ఇస్యూ)

ఈ సర్టిఫికేట్లు రూ. 10, రూ. 100 రూ. 1000 టెర్మిన్లలో పేవింగ్సుబ్యాంకు వ్యవహారాలను సబ్సిడియరీ పోస్టాఫీసులలోను లభ్యమవుతాయి.

ఒక వ్యక్తి రూ. 35,000 వరకు పెట్టుబడి పెట్టవచ్చును ఇద్దరు జాయింట్ గా రూ. 70,000 వరకు పెట్టుబడి పెట్టవచ్చును. ఈ సర్టిఫికేట్లు ఈ సర్టిఫికేట్లకు మూలమే అన్వయిస్తాయి. ఇతర సేవింగ్సు సర్టిఫికేట్లలోని మీ పెట్టుబడిలో ప్రమేయం లేదు. ఈ సర్టిఫికేట్లకు 10 సంవత్సరాల గడువుంది. గడువు తీరినతర్వాత 80% ప్రీమియంలలో ఐవి చెల్లించబడతాయి. సంవత్సరానికి 6.05% చక్రవర్తి లభిస్తుంది. ఈ సర్టిఫికేట్ల మీద వడ్డీకి రియాయితీ, ఆదాయపు సన్ను వుంటుంది. పెట్టుబడిదార్ల ఖరీద ఆదాయం పై సగటున చెల్లించవలసిన ఆదాయపు సన్ను టేబుల్లో వుంటుంది.

నేషనల్ సేవింగ్సు సర్టిఫికేట్లు (మొదటి ఇస్యూ) బ్యాంకు సీరీసు

మార్చి 1 న తారీఖు 1966 నుండి స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా ఆఫీసులలోను, దాని సబ్సిడియరీలలోను, ఈ సర్టిఫికేట్లు అమ్మకములో వున్నాయి. 10-ఏండ్ల నేషనల్ సేవింగ్సు సర్టిఫికేట్లకు (మొదటి ఇస్యూ) వున్న షరతులే ఈ సర్టిఫికేట్ల విషయంలో వుంటాయి. కాని వీనిని ఈ బ్యాంకు ఆఫీసులోనే డబ్బుగా మార్చుకోవలసి వస్తుంది.

పేరోల్ సేవింగ్సు పథకము

ప్రభుత్వ కార్యాలయాలలోను, ప్రభుత్వ ప్రైవేటు రంగాలకు చెందిన వాణిజ్య సంస్థలలోను, పేరోల్ సేవింగ్సు గ్రూపులు ఏర్పాటు చేయవచ్చును. ఈ పథకం కింద, ఉద్యోగులు తమ పేదరికాలలోనుండి కొంత మొత్తాన్ని ప్రతి నెలా వేషనల్ సేవింగ్సు సెక్యూరిటీలలోనూ, అక్కౌంట్లలోనూ పెట్టుబడి పెట్టుటానికి తమ యజమానికి, అధికారులకు ఇస్తారు.

నామినేషన్లు

చిన్నమొత్తాల పొదుపు పథకాలలో, పెట్టుబడి దారులకు, డిపజిటర్లకు పథకంయొక్క గడువు తీరకముందే మరణము సంభవించిన వ్యక్తుల, తమ కుటుంబ ఆ సొమ్మును పొందటానికి ఎవరినైనా పేరోల్ సేవ్ చేయవచ్చుంది.

భారత ప్రభుత్వముచే జారీ చేయబడినది.

శ్రీ అంబికా

మెడికల్ హాల్

తపాలు పెట్టె నెంబరు 300

ఫోన్ నెంబరు 37533

19, కమరప్ప ముదలి వీధి, (మురుగన్ టాకీస్ సమీపం) మద్రాసు - 1.

రత్నపుష్ప లేహ్యము

ప్రీ-పురుషులు బలహీనత చెందిన దేహ దృక్పథము, ధాతువుద్వివి మరల ఆశించు వారు మాయొక్క రత్నపుష్ప లేహ్యమును ఉపయోగించు

వలెను. ఈ లేహ్యము పలు విధములైన మూలికలును, జీవాధారమైన సత్తువులును చేర్చబడినది ఈ లేహ్యమును 40

రోజులు విడువక సేవించుచు వచ్చిన ఇది వారి దేహరూపమును మార్చును, వారు చూచుటకు అందముగా యుండుట అప్పుడప్పుడు రాత్రు లందు కలుగు స్వప్న సర్దుము, పోషకతనము, బలహీనత, కీణించిపోయిన నరములకు బలము లుచ్చును. పిర్మము, తేజస్సు, జానకశక్తి, ఆరోగ్యము, ఆయుష్షు వృద్ధిచేసి యింకా పలువిధములైన పోషకములను ఈ లేహ్యము కలిగించును. నడుమునొప్పి, రొమ్మనొప్పి, నరములకు క్షేత్ర లేకుండ చేతులు వణకుట, ఆయాసము, అచార మునకువచ్చుట కలుగు నొప్పి, మలబద్దము, వాటికి రుచి లేకుండుట, పిత్తము అధికరించి గర్భముతో మంట, శరీరము క్షీణించిపోవుట, మొదలగు వ్యాధులన్నింటికి ఈ లేహ్యము పూర్తిగా గుణము నిచ్చును ఇదియునుగాక మూలమునందు కలుగు ఉష్ణము, తెలుపు వ్యాధులు, మూత్రమునందు కలుగు మంటలు, మూత్రము వచ్చునప్పుడు మూత్రమును అడ్డ గించుట, మూత్రమునందు కలిసినవచ్చుటవంటి తెల్లవీడిగా యుండుట, మూత్రము వచ్చునప్పుడు యుద్రియముతో కలిసినవచ్చుట, ఏటిసన్నటివి ఈ లేహ్యము పోగొట్టును ఇది అసాధ్యమైన వ్యాధులను పోగొట్టి రక్తమును శుద్ధిపరచి జీవ నరములకు బలము నిచ్చును ఈ లేహ్యముతో మా ఆయుఁచెందూచెం చేర్చి ఉపయోగించిన తర్వాత వ్యాధిని ఖండించి బలమునిచ్చును.

40 రోజులకు లేహ్యము రూ. 10-00
తపోలాచారి రూ. 2-75
20 రోజులకు లేహ్యము రూ. 6-00
తపోలాచారి రూ. 1-75
ఆయుఁచెందూచెం మె రూ. 5-00

మేహరాజ లేహ్యము

పిల్లప్రాణమునందందు చెమరదలు కలిగి, పుష్కలముతో

అవసరమగుట, అపవనమువారు, చెడ్డనీరు, అధిక ఉష్ణము దేహ మునో యుమిడి దానివలనదేహం కృశించి వానావిధ ములైన వ్యాధు లతో కష్టపడువారు ఈ “మేహరాజ లేహ్యము”ని ఉపయోగించిన మూత్రమున ఇది దేహము కలుగు విష సంబంధమైన చెడ్డ నీరును పోగొట్టి, కొత్త రక్తమును పుద్ధిచేసి, అసాధ్యమైన వ్యాధులను ఖండించి వ్యాధిని మరల రాకుండచేసి, పోషకము కలిగించును చేతులు కాళ్ళు నొప్పి, ముట్టి యుండునొప్పి, పకం లవయనముల యందు బాధ, మూడులుమూడిరి పొడుచుట, దేహముతో క్షేత్రేకుండ పలుకుట అనుభవము, కుడికాళ్ళ నొప్పి, వాంతులు, రొమ్మనొప్పి, చేతులు, కాళ్ళ ముడుచుకొని పోవుట, మూర్ఛ విడుచునప్పుడు శరీరమునందు బలములేక ఉండ ఊపిరిపట్టుట, తెలుపు, అరాపు, గ్రంధి, మేహ సంబంధమైన తెలుపువ్యాధి, కునుపు వ్యాధి, కంఠమాల, వెన్నెక్కుమ, చేతుల, కాళ్ళయందు యుండు కుష్ణము, లావర, మేహ ప్రణమల, ప్రణమలయందు కలుగు చెడ్డనీరు, వాటివలన దుర్వాసన, ముక్కుతొలిపోవుట, చెక్కు దళముగా యుండుట, తెల్లకుష్ణము, కాళ్ళయందును చేతులయందును అజీ మొలచుట, కంటి మేహము, మూలవ్యాధి, అప్పుడప్పుడు కలుగు బీజరోగములు, మూత్రమున కుక్కశోణము లందు కలుగు దోషములను బాగుచేసి, దేహపుష్టి, ఆరోగ్యముకలిగించి, చెడిపోయిన రక్తమును శుద్ధి

పరచి దేహమును చూచుటకు అందముగా జని పించేయును. ఇటువంటి దౌషధము యుక్త టను దొరకు దీనిని ఉపయోగించినవారికి దీని ప్రభావము తెలియును

బుడ్డి 1-కి రూ. 10-00
తపోలాచారి, రూ. 2-00

మహిళా లేహ్యము

అప్పుడప్పుడు కలుగు ప్రసవమందరకు, తెల నెలల పరిగా బహిష్కృతకుండ యుండుట వలన, రక్తము అధికముగా ప్రసవించి దానివలన ఉష్ణము అధికరించి (లూకేరియా) అను తెలుపు కారుతూ యుండుట మనకు, కునుపు బాధ్యము వలన రక్తము చెడిపోయి ఆయాసము, కన్నులు లోతుగా పోయినట్లు, తెలియుట, సన్నములు అంటిపోయి బలహీనతచెందిన స్త్రీలు మహిళా లేహ్యమును వాడుటచే ఇది ఒక సంజీవి వంటిది. ఈ లేహ్యమును విడువక ప్రతిరోజు సేవించుచు వచ్చినవారి దేహము చూచుటకు అందముగా మండును ఇది అంటుకొని పొంప న్ననములను, దవవలను వికసించేసి, వెత్తురుపుష్టి కలిగించి పోషకతనమునుపోగొట్టి మనస్సును సంతోష పరచును కాళ్ళ, చేతులు, నరములను పోషించ జేయును ఒక పర్యాయము ఉపయోగించినచూచిన దీని గుణములను తెలుసుకోవగలరు.

బుడ్డి 1-కి (40 రోజులు) రూ. 7-00
తపోలాచారి రూ. 2-75

గర్భసూతక నివారిణి

ఇది స్త్రీలకు ముఖ్యమైన దౌషధము గర్భాశయ సంబంధమైన వ్యాధులను పోగొట్టును కడుపు నొప్పులున్న, బహిష్కృతమునందు కడుపు రో

కలుగు బాధ, గర్భములో వెత్తురు చెడి దానివలన కలుగు అధికమైన ఉష్ణద వములు ఈ గర్భ సూతక నివారిణి సేవించిన మూత్ర మున పారింపి నంతాన భాగ్యము కలుగును. దీనినివేంకొంది స్త్రీలు ఉపయోగించి పోషకము

పొందియున్నారు. దీనివలన కాళ్ళచేతులు వొప్పి, నడుము వొప్పి, ఆయానము పొందినను. దీనిని బహిష్య, కాలమునందు సేవించినయెడల రక్తము తుది పడును వెల నెలకు బహిష్య కాకుండుట, మర్మనా నమించునొప్పి, గర్భములో గుండు మూదిరిగా తిరుగుట, రొమ్మునందు ఎక్కిన మూదిరి యుండుట, కడుపు కూయుట, ఆయా నము, మూర్ఖ, కఫము కట్టుట, బహిష్య కాలమునందు కడుపులో బాధకలిగి పురుగు మూదిరి త్రుళ్ళుట ఏటివన్నిటిని గర్భకూటక నివారణ పోగొట్టి, వంతానము కలిగించును

బుద్ధి 1-కి రూ. 5-00
తపోలాచార్తి, రూ. 1-05

గుణ్యకూల నివారణ

(తీకని కడుపు ఉపద్రవమునకు)

కడుపుబాధకు తాళలేక పురుగునది తుళ్ళు పారికి ఇది ఒక వర్తనసాధము పలు సంవత్సరములగా కడుపువొప్పిచే బాధపడువారు ఈ

బాధమును ఉపయోగించు నట యిన్వాలిగు అందు రోజు అలో పైన కుమబరచియుండు వ్యాధులు శీఘ్రముగ వివారణ యగును పుట్టతేవులు, గొంతు కరకరగా యుండుట, కంఠము నందు మూదిగుచ్చినటు యుండుట, అగ్ని మాంద్యము, పాంతి వచ్చుట, మలము పరిగా రాకుండుట, భుజించిన రుచిలేకుండుట, కడుపుమంట, తేన్నులు ఎత్తుట, గర్భములో గుండ్రముగా తిరుగుట, రొమ్ము నందు ఎక్కినట్లు యుండుట, బోజనంచేసిన పిమ్మట కడుపులో అధికమైన బాధ, జీర్ణము చేయు నమయములయందు బాధకలిగించుట, ఏటి నప్పటిని గుణ్యకూల నివారణ నివారించి సౌఖ్యమును పెంపొందించును కడుపు బాధకు తాళలేక మరణావస పడి, అనుప్రతిపాయి కడుపునుకోయు రాకన చికిత్సలు, వ్రణచికిత్స చేయించుకొన అవసరము లేదు ఇది మళయాళ మూలికలచేతయారు చేయబడినది ఈ మందుతో ఉష్ణ నివారణ భస్మం చేర్చి ఉపయోగించిన వెంటనే ఫలితమునిచ్చును

బుద్ధి 1-కి రూ 5-00
తపోలాచార్తి రూ 2-50
ఉష్ణ నివారణ భస్మం ఖరీదు రూ 3-00

ఆస్తమ లేహ్యము

ఈపీరి విడుచుటకు వీలుగాక కష్టపడు వారున్ను, దానివలన కలుగు ఈడ్పు, చెమట నట్టుట, ఆయానము, మిక్కిలి ప్రాణ సంకట

మయిన నమయములందు ఈ బాధము సేవించిన తోడనే నివారణ కలుగును శ్వాసనాళ ములందు కలుగు కఫము, దగ్గులన్న వెలువరచి ఊరి వారాళంగా విడుచు నట్లు చేయును, రొమ్ము నందు కలుగు మంటను, దగు ను తగ్గించును, శ్వాసనము శీఘ్రముగ వక్రవరచును ఎప్పటికిని ఈ వ్యాధిరాకుండ చేయును ఆస్తమ లేహ్యముతో పరిశుభ్రముచేర్చి ఉపయోగించిన శీఘ్రముగ ఫలితమిచ్చును

బుద్ధి ఖరీదు రూ 5-00
తపోలాచార్తి, రూ 2-25
వగడభస్మం రూ 4-00

వాయురోగ ఘృతము

మేహాంబంధముయిన వాయువులు, అండ వాయువు దేహములో ప్రవేశించి ఉపద్రవించు వాయువు, ముక్కువాయువు, పొచ్చువాయువు ముట్టులయందు కలుగు ఉపద్రవించు వాయువులు, దానివలన శరీరమంతయు పోటు, వాత రోగి సంబంధమైన, వ్యాధులు, మూత్ర సంబంధమైన వ్యాధులన్నియు ఈ ఘృతము ఉపయోగించిన మాత్రమే వశించి సౌఖ్యము కలుగును.

బుద్ధి 1-కి రూ 5-00

ధాతువృద్ధి మాత్రలు

చెడ్డనడకలవలన దేహ అరోగ్యము చెడి చిన్నా భిన్నముచై తల వంచుకొనియుండు స్త్రీతిగిలవారు ఈ మాత్రలను 30 రోజులు విడువక సేవించిన యెడల నరములకు శక్తి కలుగును, రక్తము వృద్ధి యగును, నశించిపోయిన జీవనరములకు బలము, ధాతువృద్ధి, యవ్వనము పెంపొందును నడుమువొప్పి, కాళ్ళచేతులు వొప్పలు యింకా బలవిధములైన వ్యాధులకు ఈ మాత్రలు ఏగొట్టును దేహబలము, దౌర్బల్యము, నెత్తురు పుష్పిని కలిగించును చూచుటకు వికారమైన రూపము కలిగియుండువారికి, లేజన్నును కాంతిని ఇచ్చి వారిని చూచుటకు అందముగా చేయును. వృంతత్యమును వృద్ధిపరచి నరములకు శక్తి కలిగించును.

బుద్ధి 1-కి రూ 5-00
తపోలాచార్తి రూ 1 85

మూలరోగములకు నవమూల సాశకుడు

మూలమునందు కలుగు బాధము మాదిరిగా వచ్చు రక్తము, చీముకాకుట, అననము మిట్టు బొట్టలు లోపలయుండు మూలము, బడుటి మూలము, దానివలన కలుగు అపాధ్యమైన బాధ, అననములకు బలముతగ్గి దానివలన మూలము బయటకువచ్చుట మొదలగు కఠోరమైన వ్యాధులను ఈ బాధము నివర్తించును, మల బద్ధమును పోగొట్టును మూలమునందు కలుగు మంట, దానివలన కలుగు పురుగులను వశింప జేయును వ్యాధిని పూర్తిగా పోగొట్టి మనస్సున, సంకోచపరచును

బుద్ధి 1-కి రూ 7-00

కాలు ఆనె మందు

పిదముం అడుగుభాగమున కలుగు అనిలకు ఈ బాధమును పైపూతగా చేయుచు వచ్చిన యెడల ఇది మొలకలను బయటికి తెచ్చివేయును మరల రాకుండ చేయును. ఇది ఒక ముఖ్యమైన బాధము.

బుద్ధి 1-కి రూ 3-00
తపోలా చార్తి రూ. 1-85

పెండి భస్మము

ఇది అపూర్వమైన పలువంటి దివ్యమైన బాధ పము ఈయొక్క భస్మమును వేరితో లేదా వెన్నతో ఉపయోగించవచ్చును అట్లు ఉపయోగించుచు వచ్చిన యెడల పొద్దుదుమునందు కలుగు మంట, పెదదుకో కలుగు ఉష్ణము, స్పష్ట స్పృహనము, దగ్గు, క్షయము, శ్వాసకాసము అపిక ఉష్ణమువలన రక్తమోహకట్టుట, తొలుపు కారుట, రక్తము పొంగుట మొదలగు ఉష్ణ రోగములు హరించువ్వ చేతుల్లా కాళ్ళ, పట్టుకొనిపోవుట ముట్టుయిండు కలుగు బాధ లువి అన్నియు పోవును నరములకు శక్తినిచ్చి, నల్లలితముపోగొట్టి, దేహమునకు బలమునిచ్చి పోషింపజేయును

బుద్ధి 1-కి రూ. 7-50

ముఖ్యగమనింపు

మా మందులు విసిరి ద్వారా కాపసీరవారు అడ్రసు గొలుసు అక్షరములు వ్రాయక విడివిడిగ వ్రాయవలయును. లేదు రూపాయలకు పై ఒడిన అరగ్గను మాత్రమే వంపగలము. మందుల ప్యాకింగు, తపోలా ఖర్చులుచెల్వకం. మా వద్దనుంచి జవాబు కోరువాడు 0-20 తపోలా బిళ్ల వంప వలయును

అమృతాంజనము

**బేణుకు
నొప్పులిను
చప్పున తగ్గించే
చల్లని మందు**

- అమృతాంజనము వీరిధంగానూ పొరచేయుదు
నొప్పు వున్నచోట కొద్దిగా రాస్తే చాలు
- అమృతాంజనము నొప్పుని త్వరగా తగ్గిస్తుంది
ఇందులో అత్యంత శక్తివంతమైన
పది ఔషధాలున్నాయి
- అమృతాంజనము రాసుకుంటే చల్లగా పోయిగా
వుంటుంది ఇందులో కర్రగరం, మెంథోల్
మొదలైనవి చేరివున్నాయి
- అమృతాంజనము ఇర్లు ఆదోచేస్తుంది
ఒక్క సేసా ఎంతోకాలం ఆరివిస్తుంది

అమృతాంజన విమూల
మద్రాసు బొంబాయి కోల్కత్తా
సహ్యాద్రి హైదరాబాదు

**75 ఏళ్ళా
ఇంకెంతోనీవుమై
వెలుగుచోదో**

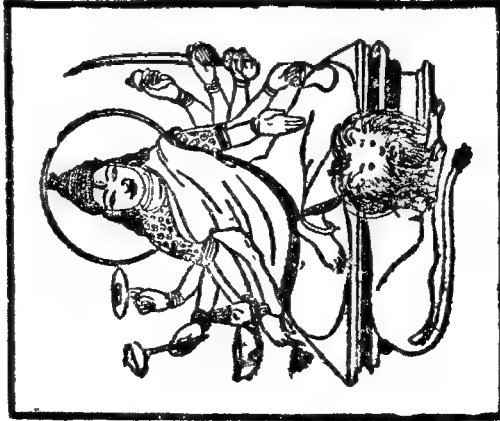

[illegible]

పహరదయతాలో, తత్తయచా విసప్తము రికావ్రీ. సువిహృత్తావ్రీ సు
విశ్మయ విహారము చంద్రావేంద్ర సంపత్. సమో గణపతే చుట్టించు ప్రహృతాం బ్రహ్మగోపతే.

పేదమయ్యా నాదమయ్యా పరపనోద్యోజింగుమయ్యా
మాత్రమయ్యా తంత్రమయ్యా ప్రకృతిమయ్యా నామి

అంశవనచ్చరమున రాజు బుడుడు మంత్రి రతి సర్వస్వము
దానముగ ౧౬ ఏనుగులొక వీరము పంపింపఁబడి పంపింపఁబడి
దక్షిణముగ, దక్షిణునికి బయటకు లోరవాసు ఒలరముడు
గన నర్జుణములు యందు సన్నిహిత స్వరూపుద్రి కలుగవ వర్ష
(వనీశమున అతివృత్తి యనించుడు. మాడు కుంచముల వర్షము
రత్రియంద్రావణమును భాద్రపది శుద్ధ గా సోమవారమున
లక్ష్మీవారయగ యోగ మునకి అభి యోగ పూర్ణము. శాశి క
శు 3 బద్ధుం (12-11-69) కామినీ పూస నవేము

చెక్ర విజయవంశ (3-4-1969) అయితే
 చెక్ర విజయవంశ (10-4-1969) నకు కృష్ణ
 వర్ణము తాడడక కొమ్మగవారం (23-9-1969)
 నాయకుల శత్రుయైన గెరిల్లవారి (23-10-1969)
 వల్ల గురువర్ణము వార్షిక పరిమళవారి
 (23-2-1969) అయితే ముగిసిన సమయం
 23-2-1970) నకు తదితర వర్ణము.

కల్యాణద్రావిడం
 తా. రా. రా. పార్టీ
 ము. ప. ప.
 పా. ప. ప.
 క్రైస్తవ మ.
 భారత స్వాతంత్ర్య కమిటీ
 ౧౯౭౦
 ౧౯౭౧
 ౧౯౭౨, ౭౩
 ౧౯౭౪, ౭౫
 1969-70
 20-19

తింధ్రపత్రికా కార్యాలయము, మద్రాసు-1.

୩ ୫ ୬ ୭ ୮ ୯ ୧୦ ୧୧ ୧୨ ୧୩ ୧୪ ୧୫ ୧୬ ୧୭ ୧୮ ୧୯ ୨୦ ୨୧ ୨୨ ୨୩ ୨୪ ୨୫ ୨୬ ୨୭ ୨୮ ୨୯ ୩୦ ୩୧ ୩୨ ୩୩ ୩୪ ୩୫ ୩୬ ୩୭ ୩୮ ୩୯ ୪୦ ୪୧ ୪୨ ୪୩ ୪୪ ୪୫ ୪୬ ୪୭ ୪୮ ୪୯ ୫୦ ୫୧ ୫୨ ୫୩ ୫୪ ୫୫ ୫୬ ୫୭ ୫୮ ୫୯ ୬୦ ୬୧ ୬୨ ୬୩ ୬୪ ୬୫ ୬୬ ୬୭ ୬୮ ୬୯ ୭୦ ୭୧ ୭୨ ୭୩ ୭୪ ୭୫ ୭୬ ୭୭ ୭୮ ୭୯ ୮୦ ୮୧ ୮୨ ୮୩ ୮୪ ୮୫ ୮୬ ୮୭ ୮୮ ୮୯ ୯୦ ୯୧ ୯୨ ୯୩ ୯୪ ୯୫ ୯୬ ୯୭ ୯୮ ୯୯ ୧୦୦

[illegible]

తెలంగాణ రాష్ట్రమునందు దేశాంతరచక్రము

	మైదానము	పల్లెటూరు	పల్లెటూరు	పల్లెటూరు	పల్లెటూరు	పల్లెటూరు	పల్లెటూరు	పల్లెటూరు	పల్లెటూరు	పల్లెటూరు	పల్లెటూరు	పల్లెటూరు
మైదానము	—35	—35	—35	—35	—35	—35	—35	—35	—35	—35	—35	—35
పల్లెటూరు	—30	—30	—30	—30	—30	—30	—30	—30	—30	—30	—30	—30
అనంతపురం	—30	—30	—30	—30	—30	—30	—30	—30	—30	—30	—30	—30
బళ్లారి	—32	—32	—32	—32	—32	—32	—32	—32	—32	—32	—32	—32
కర్నూలు	—25	—25	—25	—25	—25	—25	—25	—25	—25	—25	—25	—25
హైదరాబాదు	—20	—20	—20	—20	—20	—20	—20	—20	—20	—20	—20	—20
నరసరావుపేట	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10
తిరుపతి	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10
నెల్లూరు	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5
కుంభకోణం	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10	—10
కొంభిపురం	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5
మద్రాస్	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5	—5
భద్రాచలం	+3	+3	+3	+3	+3	+3	+3	+3	+3	+3	+3	+3
బందరు	+5	+5	+5	+5	+5	+5	+5	+5	+5	+5	+5	+5
రాజమండ్రి	+10	+10	+10	+10	+10	+10	+10	+10	+10	+10	+10	+10
విజయనగరం	+20	+20	+20	+20	+20	+20	+20	+20	+20	+20	+20	+20
బరహంపురం	+25	+25	+25	+25	+25	+25	+25	+25	+25	+25	+25	+25

మూ చ న

విజయవాడనుండి భారతి ప్రభుత్వము వారిచే నిర్మయింపబడిన వైత్రాది మాసారంభము (అనగా మేసాది నాయన మాసారంభము) లకుండు కలగు దేశాంతర విభుటికలు యీ పై చక్రమునందు చూపబడినవి. స్వగమమునకు సమీపముందున్న పల్లెటూరునకు అభిష మాసాదియందు గల విభుటికలను యీ చక్రముననుసరించి విజయవాడకు పశ్చిమదేశములయందుండువారు యీ పంచాంగముందలి తిథ్యాగులలో తీసివేయగాను ప్రాగేములవారు కలుపగాను స్వప్రాసమునకు మారోద్దయాది తిథ్యాదికాలము లగుచున్నవి యీ విజయవాడ యామ్యోతిర రేఖకు సమీపముందుగల పల్లెటూరు తిర దేశములవారు ఇంగు ఆయామాసములలో చూపిన +, - ధనర చిహ్నము లు రించి సంస్కరించుకొన వలయును - ఇందు చూపిన విభుడి కలు మాసాదియందు చూపబడినవి మాసమ్యయందు త్రైరాశికముచే దేశాంతరమును గ్రహించి సంస్కరించినచో మారోద్దయాది స్ఫుటలిథ్యాది కాలములను ఇచ్చ గామమునకు మారోద్దయా గంటలు పై ప్రకారము దేశాంతర విభుటికల కగు నిమిషములను ఈ విజయవాడ కగు మారోద్దయా గంటలలో ధనర చిహ్నములకు వ్యతిరేకముగా (అనగా విజయవాడకు పశ్చిమదేశముం దుండువారు కలుపగను, ప్రాగేవాసులు తీసివేయగను) సంస్కరించినయెడల ప్లాండ్లో టైము ననుసరించి ఇచ్చ గామమునకు మారోద్దయా గంటలగును; ఈ ప్రకారము మార్యాస్తమయ కాలమును చేయదగదు.

లగ్నాంతర కాలములయందు దేశాంతరచక్రము

	మీన	మేష	మేష	మేష	కర్కట	సింహ	కన్య	తుల	వృశ్చి	ధను	మక	మంధ
మైదానము	+19	+22	+24	+23	+20	+17	+18	+10	+8	+9	+11	+15
పల్లెటూరు	+14	+17	+19	+18	+16	+18	+10	+7	+5	+6	+8	+11
అనంతపురం	+12	+15	+15	+15	+14	+12	+11	+9	+9	+9	+10	+21
బళ్లారి	+16	+17	+17	+17	+16	+15	+14	+13	+12	+13	+12	+15
కర్నూలు	+11	+11	+12	+11	+11	+10	+10	+9	+9	+9	+10	+10
హైదరాబాదు	+8	+7	+7	+7	+8	+8	+9	+10	+10	+10	+9	+9
నరసరావుపేట	+6	+2	+1	+1	+2	+4	+5	+6	+7	+6	+5	+4
తిరుపతి	+5	+9	+11	+10	+8	+6	+3	+1	+0	+0	+2	+5
నెల్లూరు	+4	+5	+6	+6	+5	+3	+1	+1	+1	+1	+0	+2
కుంభకోణం	+4	+6	+8	+7	+5	+2	+1	+4	+5	+4	+2	+1
కొంభిపురం	+9	+13	+15	+14	+11	+6	+1	+3	+5	+4	+1	+4
మద్రాస్	+8	+9	+10	+10	+7	+4	+1	+2	+3	+3	+0	+3
భద్రాచలం	+2	+3	+3	+3	+2	+1	+0	+1	+1	+1	+0	+1
బందరు	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+3	+3	+3	+3	+2
రాజమండ్రి	+5	+5	+5	+5	+5	+5	+4	+4	+4	+4	+4	+4
విజయనగరం	+12	+14	+14	+14	+13	+12	+10	+9	+8	+8	+9	+11
బరహంపురం	+19	+21	+22	+22	+20	+17	+15	+13	+11	+12	+14	+16

ఇందు చూపబడిన లగ్నాంతర కాలములు ప్లాండ్లో టైము ననుసరించి విజయవాడకు లగ్నాంతర కాలము లగుచున్నవి. ఇతిర దేశములవారు, ఈ చూపబడిన దేశాంతర చక్రము ననుసరించి, ఆయా లగ్నాంతర కాలములకు చూపబడిన నిమిషములను, విజయవాడకు పశ్చిమదేశమున నుండు వారు ఆయా కాలములలో కలుపగాను, ప్రాగేములయందుండువారు తీసివేయగను, ప్లాండ్లో టైముననుసరించి ఇచ్చ గామము వారి సగములకు లగ్నాంతర కాలము లగును. తిథులలో ప్రతిమాసము దిగువను ప్రతికోణం లగ్నాంతర కాలములు చూపబడినవి.

పక్షి, సంవత్సరము ద్వారక యుగాని భవని. త్తత సోమోహం నమమయిగం! వర మానం త్తత చంద్ర దేవతా ఇదా వత్సర వామక పృష్ఠానాం సంవత్సరం అస్మిన్మే వస్త్ర దానం విశేషతః కర్తవ్యం తదక్రం విష్ణురక్షోత్తరేణదా వూర్ధ్వేవ పృష్ఠాణి ఇతి యాగం చత్వారివ్యాప్యధమావేపిండ్యాత్! సంవత్సర ఫలం అధికతాత్మతీయే కింవ తుప్రదప్రీత్యా విధాయకన్య! బాహుత్యమావేప దుంధుభావమ సంవత్సర ఫలం "వరాహసంహితాయాం" భాగ్యయోగే దుంధుభావంజ్ఞమార్గం ఇతి

సామ్య నామ సంవత్సర ఫలం

కో ధరణీజల సంపూర్ణ సరస్వతీ సహస్రతా
విప్రసంప్రీతి రమ్యాన్యం సామ్యాజ్ఞే సామ్యతావా

శార్వ పృత్యమానాబ్ది దుండభి సంవత్సర ఫలం

కో నవమ్యమ సంపూర్ణ తాత్ర దుంధుభిత్వతే
రాజభిః సాగ్యతే పూర్వదేశ్యేర వివాశనం

గురూదియాబ్ది ఫలం

కో వైత్రే వందా వృషి, ప్రియమన్యం క్షేమనన సామ్యదః
పృథ్వికోశధాన్య భవనీదాహూతం

తా ఈ సంగ్రహమునకు "సామ్య" యని నామధేయము మరియు "ఇదా" వత్సరముని పేరు ఇందు పస్త్ర దానము మాహా ఫలము చంద్రదేవతాకముగు నమమయిగమన మూడవది యగు నీ సామ్య సంవత్సరమున అధికముగ వర్షము కలుగును ఈ సామ్యనామ సంవత్సరమున భూమి జల సంపూర్ణముగను నవ్వనవ్యవస్థిగను ఉండును అండ్లరులు పౌహణముతో మండురు తుభము వియ్యము బాల్మ స్త్ర్య మానముచే దుంధుభివామ సంవత్సర ఫలము భూమి నవ్య నవ్యస్థిగ నుండును భూమిని రాజులు చక్కగా పాలించురు రూర్పుదేశపు ప్రభువుల కష్టము గురూదయ్యాబ్ది ఫలము స్వల్పపృష్ఠి అల్పపక్షి ప్రియమన్యము దుర్భిక్షము రూపవంతులకు వీడ దీప్తలలోనున్న కంది, కనగ, వేరకగగ మొ అభివృద్ధి కలుగును.

రాజా ది నిర్ణయము

1 రాజాదః	11 పరిష్క కుజః	21 నరాధిపతిభ్యః
2 మంత్రీశః	12 గణకః గురుః	22 గ్రామనాయకః కుజః
3 సేనాధిపతిభ్యః	13 గ్రామపాలకః సూర్యః	23 వస్త్రాధిపతిభ్యః
4 సప్తాధిపతిభ్యః	14 వైశ్యభ్యః	24 రత్నాధిపతిసూర్యః
5 ధన్యాధిపతిభ్యః	15 రాష్ట్రాధిపతిభ్యః	25 వృత్తాధిపతిభ్యః
6 అర్థాధిపతిభ్యః	16 నర్మదేశోద్వగవత్సూర్యః	26 జంగమాధిపతిభ్యః
7 మేనూధిపతిభ్యః	17 అశ్వాధిపతిసూర్యః	27 వర్తాధిపతిభ్యః
8 రహాధిపతిభ్యః	18 గణాధిపతిభ్యః	28 మృగాధిపతి భ్యః
9 నిరసాధిపతిభ్యః	19 వటానామధిపతిభ్యః	19 తుదాధిపతిభ్యః
10 పురోహితః బుధః	20 దేవాధిపతిభ్యః	30 స్త్రీధానధిపతిభ్యః

సవనాయక ఫలములు

రాజా బధుమ ఫలము

కో ప్రభాతవాయు రుద్ధి మధ్య పృష్ఠిర్వదావ ప్రార్థక రాజకోహ
బుధ్వివాహోద్వరంవ వర్షం శేషంవ భుద్ధి రిపి రోహం

తా గోప్రవాయుపు మధ్యపృష్ఠి, రాజకోహము రోగ భయము మోరభయము కలును. ఉత్తర సన్ధ్యములకు రేకులంకు అభివృద్ధి.

మంత్రీ నూర్గుడు-చలము

కో రాజా మమ్యాన్య పైరిత్యం అవాప్సీ, శ్రవణః
అధర్మ నిరతామర్త్య భాస్మరస్యచ మంత్రితః

తా ప్రవాపులకు వరపురం పైరము అవాప్సీ. యార్థ భయము. ప్రజల అధర్మమునందు అపక్తి కలవారగుదురు.

సేనాధిపతి శని-చలము

కో అధర్మిణో వృషా పౌహణీవాః పావరతా నరాః
వరపురంక్ష్మాభ్యుతః సేనాధీశ శైశ్వరే

తా రాజుల కధర్మము సేనలు రేక పోవుట. ప్రజలకును పావ కార్యములయం దాపక్తి అన్యోన్యం వీడించుకొనుట కల్గును.

వస్త్రాధిపతి బుధుడు-చలము

కో వస్త్రధన్యాని వర్షాజే జలధన్యాని యావద
పాండుభూమిస్తు పరితా బుధే నన్యధివే నతి.

తా మెట్టధాన్యము. వీటలో వందే ధాన్యము అన్నియు వండును తెల్ల చెట్టుకు నలం బాగునెలించును.

ధాన్యాధిపతి చంద్రుడు - చలము

కో బహుక్తీర ప్రదా గావః వర్షేవ్యాది వివర్జితాః
మత్స్యంవ మహాధర్మం చంద్రే ధాన్యాధివే నతి

తా గోవు పుష్కలముగ పాలిచ్చును ప్రజలు అర్హ్యవంతులుగ నుండురు చక్రని వర్తములు మత్స్యము కలుగును.

అర్థాధిపతి శని-చలము

కో వృషి, స్త్ర మధ్యాన్యత తాచేదాతంకమోర్థా యుతా మహీస్యతో
భయం భవే దిప్త నమృద్ధిరల్పా కృషి, నిధాన్యాని సంఠి తూహా

తా మధ్యపృష్ఠి రోగ మోర అగ్నిభయము కొద్దిపాటి వంట వర్షధాన్యములు బాగుగ వండుతా

మేనూధిపతి శని - చలము

కో మధ్య నవ్యమవర్ష శ్రీ అండవృషి, ప్రజాయతే
కృషి ధాన్య సమృద్ధిశ్చ వేనూధీశ శైశ్వరే

తా. సామ్యాన్యవంట దుర్భిక్షము అండవృషి, వర్షధాన్యములు బాగుగ వండుటయు కలుగును.

రహాధిపతి శుక్రుడు - చలము

కో మంగడవమ్నా వి సేరోసేశే విర్గంధ మమ్నా వి రహిడివాని
క్వారణీ నర్మజే వకండుమూ సలాని పుష్పిణీ బహూని ఋగ్

తా మగంధ వస్తువులు విర్గంధ మమ్నవులు రుప్రద్యములు క్వార ద్రవ్యములు (ఉప్పు మిరియం) కండమూలములు, సమయలు, పుష్పములు అందరకు అంతులూహన సుండును

మ. వా. శి. శి. ము. శి. - మ. శి. శి. శి.

శ్రీ శశివరయ్య వీరసనే మరకట మాణిక్య వృషదీపాని

మధురకావ్యమున నర్థి నానా భాషాభివ్యక్తి

తా నుగతములు మాజీకృతులు. వాతములు నిలములు మలభిములును, ఇష్టపెట్టు చుక్కా గాయను ప్రజలు ఆధివ్యాధులలో నీవీంపబడుదురు.

పురోహితాది - చలమచి

శ్రీ కారగిగూడలం కూడం శుభం గూడలం శుభం

పుంపాతాది వర్షప్రాంత భవే దీపము దృశ్యం

రాష్ట్రోపాధ్యక్షులు క్రూరులగుచేత క్రూరులగుచేయి.

శ్రీమద్భక్త చరిత్రము - పల్లవము

వార్యువామక పేషును— అచటచట ముంచిముడి

వాయువ్యదిశమేఘోత్పత్తి — పల్నాపర ము

చతుర్థావస్థ మన పుష్కరనామకమేష ము—వ్యర్థావస్థ.

ఉద్దహనామక వాయువు—సువ్యష్టి.

విశ్వవ్యాసముని—మహాభారతము

విరోధనామకగర్జితం (ఉరమూ) — అర్హద్యమే.

క్రీ.ర.నా.మ.క.న.మ.గ్ర.ద.మ.మ.—అల్పాలర వృద్ధి.

శంఖకనామకశ్శేషుడు భగావినీ వహించుచున్నది— నుతామసి.

〇
 〇
 〇
 〇
 〇
 〇
 〇

(31-3-1969) వై. శ్రీ శు. ౧ కే పోషవారము.

పాపములు - పాపములు

[illegible]

ప్రజా సహాయకానికి సుఖం నివ్వడం కోసం

తా సువర్ణము, కృష్ణము, నుభము నుభిష్టము, ఉర్బదమాలతో ప్రణయ ప్రభువుల సంత్షేపముగ

చక్రపాలకాది నిరర్థకము - శలమూ

అన్ని వైద్యులైనా బలరావును గానీ, బలరావును గానీ సాక్షాత్తుకొనలేదు. బలరావును గానీ, బలరావును గానీ సాక్షాత్తుకొనలేదు.

ఫవ్.॥ ముప్పి, సర్దేశాం తృణాన్య సమస్తం చా ద్రావేతు పశుభ్యం

శ్రీ: సర్వశైవాలయందు సర్వససమాధి మార్గ దేశమాన మహావర్షుః.

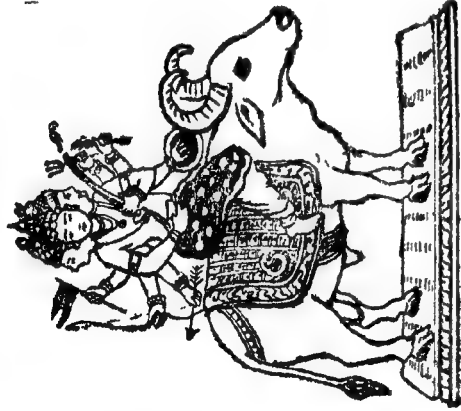
అడవి నిర్మలము - పుష్పము

వర్గాదు కుంఠముల వర్తమానము లక్షక నరిమూలము పక్షి, యోజనములు వై శాఖ్యము

మూర, యోజనములు ఎత్తు, దేవనానముచే లెక్కించబడును విభాగము 7 భాగములు సుగా దమియంతురు

మకర సంక్రాంతి పురుష లక్షణము

పాప కర్మలను ముగించుచు ౫౦-౫౫ యక్షాత్మ విశాలక్షణము భూద్భిర్నాసికః, అష్ట బాహుః

గోరాజేష్వర, ప్రణావీద వివిష్ట భుజివ్యుద్భిః, వస్త్రపంఠః తుష్క వస్త్రే యదాపాపే ముకర్త్యే దివాకరే ప్రణా వాం వ్యాధిపాప నిర్మలాం సుమరిం భవేత్ ||

తిథ్యాది ఫలములు

వస్త్రుని అంగోం బహుం బధుః రేతి మేములు హరి తుయోగమున ముప్పిసే, వశి క్కరణము ధన ధాన్యభిష్కరి ధుమర్త్యమున పూర్ణ పంఠం ముహూర్తము తుభిఃపదం. మంచి ధరలు వ్యాధి వాతము. అమరగ్రాతమున నుటంబు హరి.

నా ర్థార్పణము

వేష, పుష్పభి, నీలపా, మకర, మూసమానేషు యామకయోజకంతుమ హింకుకాంక్షతై రై రంద గోధూమ కమూర్తాదీహం సమారం.

ధాన్యవ్యవహార వస్త్ర కర్మాగర లవణకుట్యంబంగ పుష్పసేదీహం భూవార్తః సువర్ణ రంజితకాల్పాస మర్చ హరిదీ నాగస్థి దశకరణాశనల్ల విశాయన శ్రీగంధక్రముక శర్కరాదీహమర్చః పిఠాన, కర్కల, కూర్క, తులా, ధనుర్వర్కర కుంభమానేషు యామకాదీహ మర్చః ధాన్యాదీహం సమార్చః సువర్ణాదీహం భూవార్తః పుష్పకమానే యామకాదీహం భూవార్తః ధాన్యాదీహ మర్చః సువర్ణాదీహం సమార్చః.

దండ్రచారము

జేష, తుక పిద్యమి భవిరము గావున రాజంతు హరి అపాప్సే, ప్రణావాశము సామాన్య పంఠ కలగును అక్షేప తు ౫ భవిరం గావున తావము అక్షేపకుక వస్త్రమున స్వీతిష్కృత యుత్తరంము నవమితో కూడినదిగాన అధికాయువు భూమియందు విత్తములము చ్చక్రకాడను అక్షేప క్షణ సకమున రోహిణి యుతి తిర్థిపం దశమిగావున సన్య పుష్పి జేష, భాద్రద మాసములయందు ౧ భవిరముల, అధిక అక్షేప అక్షయము సేల్లన మాసములయందు ౧ అదివారముల విశాక్షేప కారి క మాసముల యందు

౧ మంగళవారములు సంభవించినవి ౧ అదివారములగునో దుర్భిక్షము ౧ మంగళవారములగునో భయము ౧ భవిరవారములగునో దుర్భిక్షము, భూకంపము ము|| అపదములు పాలిల్లను.

చాంద్రార్పణము

చైత్ర, శ్రావణ, కార్తిక, మారశిర, మాఘ మానేషు యామకాదీహం భూవార్తః ధాన్యాదీహం మర్చః సువర్ణాదీహం సమార్చః చైత్ర, అధిక అక్షేప నిజ అక్షేప అగ్రయుజ మానేషు యామకాదీహ మర్చః ధాన్యాదీహం సమార్చః సువర్ణాదీహం భూవార్తః జేష, భాద్రద, పాష పౌన మానేషు యామకాదీహం సమార్చః ధాన్యాదీహం భూవార్తః మవర్ణాదీహ మర్చః.

కుజచారఫలము

ఈ వస్తువులు కుజునకు లభింపబడుమగావున మగధాము, అపాప్సే, వక్షసాని, రసవస్త్రలకు హరి కలుసు సక్తరచారఫలము పుష్క, వ్యాప్సే ప్రకరణమున చూపబడినవి తేషాన్తే వస్త్రత్రమున వక్రము గాన మరియు పుష్కికారీయందు వక్రియంబు వలన మూచీదంబంకు రాతులకు గోపాలకులకు నష్టము.

బుధచారఫలము

1 వీడియన్ ౨1 చైత్ర తు ౫ సా భంశీ వస్త్రత్రమున వక్కాదుదయము.
2 జాన్ 6 జేష, బి శి తుక్ర కృత్తికాన్త్రమున ప్రాగుదయం.
3 అగ 5 సజాక్షాన్త్రమున మహా వక్రత్రమున వక్కాదుదయం.
4 అగ 5 సజాక్షాన్త్రమున బి శి తుక్ర కృత్తికాన్త్రమున ప్రాగుదయం.
5. శిశుంబర్ 12 మార్గశిర తు ౪ తు. మూలాన్త్ర త్రమున వక్కాదుదయం.
6 జన 18 పాష పం ౧౧ అ పూర్వాన్త్ర త్రమున ప్రాగుదయం.
7 వీడియన్ 6 పౌలస బి ౩౦ సా, అశ్విని వక్రత్రమున వక్కాదుదయం.
పం = బుధ దర్శనము ఎద్దియేని యుత్తార సూత్రము వర్ణముల అమరవస్త్ర కాంతున బుధ దర్శనమైన వర్ణముల కనవచ్చు వర్ణముల అనవరము తేవుడు వర్ణముల వధును.
1, 3, 6 జగ్గయము 4-5 వర్ణము 2-7 సాప్సే.

గురుచారఫలము

వక్కరాది ప్రభృతి (11-11-1969 శా ౩ తు ౫ వం క్షాయం గురుః అది లగాయతు అవత్సరము తుదాయం గురుః కన్యారాశిలో యుడు సంపరింతుమువలన సుప్సే, రాజులకు సంత్సేషు స్వీకర్త్యము ప్రాప్యజులకు యోగాదులయందు అనక్తి వర్ణములకు స్వీకర్త్యము కలు ను. (2) తులారాశిలో గురుడు సంపరింతుమువలన మవస్త్ర మువలన అంబుధాగా సంభవించు. వస్త్రములు పుష్కలముగ ఫలించును.

శుక్రచారఫలము

చైత్ర బి ౧ గురూ! రేవతి వక్ర త్రమున మర్కహారము గోధీయంబు అనవంబున వక్రము దిశ యందు అస్తిమిచి అ వక్రత్రముననే ఆ మార్గమునందే ఆదియందే ఆ మంబుమునందే దూర్భు దిశను మదలించెను మర్క మార్గమున యందు పాపాన్త్రము గోధీయందు నానా పుష్కకాతులు పుష్పిం మను సుప్సే కలగును అనవంబులముగాన తుభిఃపదము ధన పుష్పి, పశుపుష్పి, వస్త్ర పుష్పి, కలగును. మార్గశిర బి ౧ బుధవారమున మూల వక్ర త్రమున దక్షిణ మార్గము మృగశిరీయందు సంభవించును మున తూర్పు దిశయందు అస్తిమిచి మార్గ బి ౨ సోమవారమున శతకారావక్ర త్రమున మర్కమున

సంవత్సర ఫలము

అగ్ని	సప్త్య	అభిజిత్తు	వారము	మనస్సానము
భరణి	అశ్వి	శ్రవణం	వారము	రాజనాభ్యం
కృత్తి	మఖ	ధనిష్ఠ	వారము	యద్యభయం
రోహి	పుష్య	శతతార	వారము	లంకారప్రసాద
మృగ	ఆశ్వి	మృగా	వారము	రోగధయం
అర్ధరా	హస్త	ఉభా	వారము	ఆయుర్యుద్ధి
పునర్వ	చిత్త	రేవ	వారము	ధర్మాభయం

ఫల స్తుతి:

శో! యశ్చివోతి మధుకుశ్చ వృక్షే పర్వ వాక్ష్మ్యాదికం ఫలం |
ప్రభుయోధులియమక్త విశిష్టయోగ్యు వర్తిం యశ్చివోతి
కామం వరాగో దీనికాన్వ సర్వోహారయోగ్యు |
తేషామిదం చక్షుం వియివే వేష్యే దైవ్యే |
అయుర్యుద్ధి పుత్ర పౌత్రాభివృద్ధం నివ్యానోగం మంగళం నివృష్టాయం |
అశ్చివోతి మధుకుశ్చ వృక్షే పర్వ వాక్ష్మ్యాదికం ఫలం ||

శుభ ముహూర్తములు

వేదలు, క్రాంతలు, భుగ్మల్యం, క జాన్మల్యం, అష్టమవంద్రుడు, వర్షపుర్య దుర్ముహూర్త
పుర్య, సహస్రము మొదలగు దోషములు యందు శ భముహూర్త మల నుంచలేదు కలామ, ర హావ
ప్రకారం మృత్యువృద్ధి సంవత్సరముల చర్మన మతాంతర రహితం; వెయ్యేలేదు మా ప్రాప్తినులు తిదిశ్చమవ
వృద్ధిరహితమువే (గోంబిరి గాని మాసాదిరహియు (గోంబలేదు మలియూ మా ప్రాప్తిల వృద్ధి
మాసాదిరి గూడ (గోంబి అష్టవర్ష గ సంవత్సరము చేయలేదు జ్యోతిశ్శాస్త్ర ప్రమాణము ల నవ
తిది శ్చమనకు 15 అర్థమాని 30 వెలకు (గోంబలేదు రాజవంద్ర ప్రాంతములు ఈ మాస
మహూర్తార్, గోంబలే 5 నిమి తిసోవే మమహూర్త, మయమగను హై రీతిగ చేసి (గోంబి ప్రాంతముల
8 నిషములు కలిపి (గోంబల్యుగ గవున తత్ప్రత్యాయనలు నై రీతిగ చేసి (గోంబి ప్రాంతముల
చేయవచ్చు

వైత్రమానము

మార్చి 19 కు సా బు రేతి పత్రుది గవున నవప్రతిభరణ ధారణకు మిథున వ గం 1-8
వర్తకులు విరాళు, కొత్త పుస్తకమును పెట్టుకుందుకు ఈ ల్య ప్రారంభం రో
11-30 నిమిషములకు శుభప్రదం
NB-వ 12 గం దాటి, తరువాత శుభకర్మములకు విశేషగ్రహణ, నవనీతి పూ వెయ్యేరారు
23 వంప అది రోహి వివాహ హంకర్మములకు ధుమ్ము రాగం 1-34 వష. చంద్రుడు
మకరము రాజ వం రా గం 3-3 కుంచమునై తె గం 5-22
అష్ట బుధ పుర నవవదూ ప్రవేశ హంకర్మములకు ధుమ్ము రాగం 1-22 మకరము
మరాం 2-52 వష. చంద్రుడు మంభమృరహ తె గం 5-10
30 ద్యౌ అది ము లీలవాదాదు (పితృలు చల్లెట్టు) లక్ష కుంభము తె గం 4-55
మిత్తి 3 ఎ సా గు చిత్ర హంకర్మకు మరయు రాగం 2-21 కుంభమునై వరా తె గం 4-40
4 విల కుక్ర ప్తాతి హంకర్మకు ధుమ్ము రా గం 12-47 వరయు మతాం రా గం 2-17
కుంభమునై తె గం 4-35 వృక్షత సంధి
5 తదిని అన్న హంకర్మకు కుంభము మతాం తె గం 4-31
6 చని అది నూ అష్టప్రవాదుకు మిథునము వ గం 11-56 వష. వంద్రుడు
9 వస్త్ర బుధ ఉత్తరాషాద హంకర్మకు మకరము రోగ వం రా గం 1-57 వ్యదశ చంద్రుడు

10 అష్ట గురు ప్రణాం హంకర్మకు కుంభము తె గం 4-12 వ్యదశ చంద్రుడు.
11 దశ శుక్ర ధని హంకర్మకు ఎకము రా గం 1-49 లగ్న చంద్రుడు

వైత్రమానము

19 శు రది శని రోహి వివాహ హంకర్మకు వ కుంభము రా గం 1-17
20 చని అది మృగేష్ వివాహ హంకర్మకు కుంభము ఎతాం రా గం 3-31
21 వంప సామ మృగేష్ గర్భాధారమునకు ధ యు రా గం 11-41
23 వస్త్ర బుధ పున అష్టప్రవాద హంకర్మకు ఎ కుంభము వ గం 10-49 గర్భాధారములకు
ధుమ్ము రా గం 11-31 నవ వదూ ప్రవేశ హంకర్మములకు కుంభము రా గం 3-20 వష.
చంద్రుడు
26 నవ శని మఖ వివాహమునకు ధుమ్ము రా గం 11-19
27 దశ అది మఖ వివాహమునకు ఎధుమ్ము వ గం 10-33
30 శ్రయో బుధ చిత్ర వివాహములకు ధుమ్ము రా గం 11-3 అర్థం లేదు
మే 3 బ సాన్య శని లయా హంకర్మములకు కుంభము రా గం 2-40
5 చని సామ మాల వివాహ నవ వదూ ప్రవేశ హంకర్మకు ధుమ్ము రోగ వం రా గం 10-44 లగ్న
చంద్రుడు
7 వషి బుధ ఉత్తరాషాద గర్భాధారములకు ధుమ్ము రా గం 10-36 వివాహములకు కుంభము
రా గం 2-24 వ్యదశ చంద్రుడు
8 వస్త్ర గురు శ్రవ వివాహములకు ధుమ్ము రా గం 10-33 ధనిష్ఠ కుంభము రా గం 2-20
వ్యదశ చంద్రుడు
10 నవ శుభ అష్టప్రవాద హంకర్మములకు మిథునము వ గం 9-48 గర్భాధారమునకు ధుమ్ము
రా గం 10-24 వృక్షత సంధి
11 దశ అది పూభా అష్టప్రవాద హంకర్మములకు మిథునము వ గం 9-38

వైత్రమానము

18 శు విది అది మృగేష్ అష్టప్రవాద హంకర్మములకు కర్కటకుము వ గం 10-8 నగ్న
చంద్రుడు వివాహ గర్భాధారములకు ధుమ్ము రా గం 9-53 అలింబ వగ్నా చంద్రుడు వివా
హంకర్మకు కుంభము రా గం 1-41
19 తది సామ మృగేష్ అష్టప్రవాద హంకర్మములకు మిథునము మరాం వ గం 9-7 లగ్న చంద్రుడు
ఉత్తరాయనములకు కర్కటకుము రహ వ గం 10-5 వ్యదశ చంద్రుడు
20 చని మంగ పున నవ వదూ ప్రవేశాద లకు కుంభము రా గం 1-34
24 అష్ట శని మఖ వివాహములకు ధుమ్ము రా గం 9-29
28 వస్త్ర బుధ చిత్ర అష్టప్రవాద హంకర్మములకు మిథునము మతాం వ గం 8-31 నగ్నా చంద్రుడు
అర్థం లేదు వివాహ గర్భాధారములకు ధుమ్ము రా గం 9-12 మకరము మతాం
రా గం 10-42 కుంభము వోర వం రా గం 1-0
29 శ్రయో గురు స్వాతి హంకర్మములకు ధుమ్ము మతాం రా గం 9-9 మకరము రహి రా గం 10 39
30 చని శుక్ర అమరాద వివాహములకు మకరము రా గం 10-35 వగ్నా చంద్రుడు
31 పూర్ణ శని లయాద అష్టప్రవాద హంకర్మములకు కర్కటకుము వ గం 9-16
నవ 2 చని సామ మాల రోహి హంకర్మములకు మిథునము రోగ వం వ గం 8-11 అశ్వురాద
వోయ్యు వివాహములకు కర్కటకుము వ గం 9-8 వష. చంద్రుడు గర్భాధారములకు ధుమ్ము
రా గం 9-53 లగ్న చంద్రుడు
3 తది మంగ ఉత్తరాషాద వివాహములకు కుంభము మరాం రా గం 12-38 వ్యదశ చంద్రుడు
4 వంప బుధ శ్రవ వివాహ గర్భాధారములకు ధుమ్ము 8-46 మకరము రా గం 10-16
లగ్న చంద్రుడు వివాహములకు కుంభము రా గం 12-35 వ్యదశ చంద్రుడు

గడియలు 3 3/౪ ఘంట ౧ నిమిషములు 3౦

రా.తి ముహూర్తములు

పాఠములు	అది	సోమ	మంగళి	బుధు	గురు	శుక్ర	శని
౧	శుభం	నోగం	జ్వరం	లాభం	పథం	అమృ	విషం
౨	అమృ	లాభం	ఉద్యో	నోగం	నోగం	జ్వరం	ఉద్యో
౩	జ్వరం	ఉద్యో	కలహం	విషం	కలహం	కలహం	విషం
౪	నోగం	నం	లాభం	ఉద్యో	లాభం	అమృ	
౫	కలహం	నోగం	నోగం	శుభం	ఉద్యో	లాభం	కలహం
౬	లాభం	అమృ	లాభం	లాభం	జ్వరం	నం	నోగం
౭	ఉద్యో	విషం	ఉద్యో	నం	లాభం	అమృ	అమృ
౮	నోగం	జ్వరం	నం	లాభం	ఉద్యో	విషం	లాభం

ఇది జ్వరవిగ్రహ మైన చికిత్స జ్వరము రవి, చంద్రులు
నక్షత్రములు ఏక రేఖయందు గుండెనొకటి జీవించును

ఆ వాన, గుళిక కాలము, యమగి-తమును

[illegible][illegible]

చంద్రబాబులము చూచున నే కమము

తన స్వరాజ్యమును వంశమునకు అప్పగించినందున 1-4-6-7-10-11
రాసులయందును దుడు డగగా నివసించుచును-మిగతా నులు డండు-మలకాడు
విశేషమనగా నిక్క ఎక్కడను 2-5-9 రాసులయందు క్లుప్తమున 4-ల 12
రాసులయందు వంశముదానికి ఆత్మ ముఖముని గణించినను వంశము ముగిసిన
రక్షించును నిక్కనుమునకును పరస్పరము వంశమును ముగిసిన

శుభకర్మలయందు పేదవదగిన మహాదోషములు గుర్తులిగి వారి నక్షాత్రి
యోగ కణములు (విష్కం, అరిగం, కూగం, వ్యాధి, వజ్ర, స్త్రీలి, పరి,
చైత్ర, గుహయోగములు విప్లీ, కిపనీ, చతు, వాగ, కింనుగ్రహకరములు)
కౌంఠి, అదు నదిములు, పాపా కౌంఠి పాపదృష్టలగులు, అప్తమ
కుడా, పప్తపకుగు, పాపగనాక ర్తిరి, జన్మలగ్న సంలెలగ్నములకు
అప్తమ లగ్నము, ప పాప్తద్యాగశముల సంగుగు, సగనా సంగుడు, పేగ
కౌంఠి గనాగలిగి నక్షాత్రియ వర్తగ్నగలపా ర్తములు, తిగినక్షాత్రి
లగ్న సంగులు, మహాపాతిల—ఇవి విగ్రహదగినవి

[illegible]

శివస్మృ - కలహము, ముఖము - బంధుధర్మము, కనుహామృల
నడుమ - రాజానుగ్రహము, పై చెదని - ధనవ్యయము, క్రింది చెదని
ధనభారము, ముక్కుచిర - లోకము, కుడిచేది - దీర్ఘాయువు, ఎడమ
చేది - చక్రకలాభము, నేత్రము - భైరవ, గడ్డము - రాజసంధనము, నోరు -
భైరవునిము, కంఠము - శిశువని, కుడిభ్రుజము - అలోగ్యము, ఎడమ
భ్రుజము - స్త్రీసంగము, కుడిముంజేయి - కీర్తి, ఎడమముంజేయి -
లోకము, సవయగ్యము - దోషము, ఉదరము - ధాన్యభారము, రొమ్ము,
నాభి - ధనసాధము, పక్కలు - సుఖము, పాదము - ప్రయాణము,
చిత్తు - కలహము, గోకు - ధనవ్యయము, లింగము - కారితద్ధము, జాటు
కాన - మృత్యువు ఈ ప్రదేశములయందు తొండ ప్రాచీనము ఛలదిట్ట
యని తెలియవది

తీర్పు కట్టనదె డిల దెన్వయను కలుగును పలుమాలు కట్టన, తీర్పున
కార్యసిద్ధి యగును దూరమునుండి తీర్పునేని ఆలస్యముగ కార్యసిద్ధి
యగును సుపాపమునుండి తీర్పునేని మేలు గలుగును ఊరినుండిగాని
యింటినుండిగాని బయలు వెడలునపుడు కాకి తీర్పునేని మేలు గలుగును
ఊరిముందరగాని యింటముందరగాని ప్రవేశించునపుడు కుప్ప నేని మేలు
గలుగును కాకి శివునమును గూర్చి మార్గమధ్యమందు విచారింప వక్కర
లేదు ఊరి ముందరను ఇంటిముందరను మాత్రమే కాకి శివునమునుగూర్చి
పరిశీలించవలయును కాకులు మైథునమును చెయ్యనపుడు రక్తముగల
యెఱ్ఱ కనబడనదె డిల గం మానములలో మరణము గలుగును తివ్రప
పరిహారము కాంతి చేసికొనవలయును

పీఠమహిమ మధ్యముండిన పర గృహమున చాకిరి చేయును కంఠ
మునందు సుడియుండిన నిస్సంతుకాలు, మఖునంగు సుడియుండిన
విరితం వును గడమనందు - మోనమునంగును భుజములందును-చెవుల
యందును వెంబుకల డేకుండిన స్త్రీ సరళభాష్యము లనుభవించును

వివాహమునకు ముందు చూడవలసిన దొంతనములు ౧ నాడికూటము అద్యక్షాదీ నక్షత్రములు — శ్రేష్ఠ, మూల, ఉ-శ, హస్త, ఆర్ద్ర, శుభ, కెరి, బ్రాహ్మ, ఆశ్విని మృగశిరాదీ నక్షత్రములు —	పుష్య, మృగ, చిత్రి, అనూ, భరణి, నసి, పూశ, ఉ-భా పూషా అంత్యనాడి నక్షత్రములు స్వాతి, కృత్తిక, ఆశ్లే, ఉషా, విశా, రోహి, మఘ, క్రేత, కేవలి- ఇగు వర్షావధిల నక్షత్రములు రంభును ఒకనాడియంగున్నచో	అనిష్టము గలుగు భిన్ననాడిగరి నక్షత్రము లైనచో కష్టప్రదములు ౨ గణకూటము దేవగణనక్షత్రములు అనూ, పున, మృగ, కెవ, కేవ, స్వాతి, ఆశ్వి, హస్త, పుష్య రాక్షస గణనక్షత్రములు మఘ, ఆశ్లే, ధని, శ్రేష్ఠ, మూల కెరి, భర, ఆర్ద్ర	కృత్రి, చిత్రి, విశాఖ మనుష్యగణ నక్షత్రములు పూశ, ఉశ, పూషా, ఉషా, పూభా, ఉభా, రోహి, భర, ఆర్ద్ర
---	--	--	---

విషయము	తీర్థములు	వారములు	నక్షత్రములు	లగ్నములు	విశేషములు
గృహారంభం	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అశ్వి శో మృపున ఉత్తరాశ్రియం	వృ మి కన్య ౩ కుం	అష్టమశుద్ధి క రవిమాస మిథున
గృహప్రవేశం	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	హ చి స్వా అనూ శ్రే ధ శి రే	మీ (సిం వృశ్చిక)	ధన్వంతరీసములు నింద్యములు
నివేకము	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	గో మృ ఉత్తరాశ్రియం చి అనూ ధ	వృ మి సిం క వృ	అష్టమశుద్ధి కలశి చక్రశుద్ధి
గర్భాధానము	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	శరే శే (పుష్య)	౩ కుం మీ	(చతుర్శుద్ధి)వృషభిచక్రశుద్ధి
పుంసవనం	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అశ్వి శో మృపున పు ఉత్తరాశ్రియం	శుభయుతిదృష్ట	సంధ్యాపర్వ ప్రదాన వ్రత
సీమంతము	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	హ చి స్వా అనూ శ్రే ధ శి రే	ములు	శ్రాద్ధదివము నింద్యములు
జాతకర్మ	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	గో మృపున పు ఉత్తరాశ్రియం హ చి స్వా	"	సంధ్యాపర్వ వ్రత శ్రాద్ధదివ
నామకరణము	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	మీ వృష మి కు	ములు నింద్యములు
దోలాశోహణము	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	౩ కుం మీ	పుంసవనమునకు 3 మాసం
విష్కర్మము	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	శుభిలగ్నములు	సిమంతం క, ౬, ౮ మాసములు
అన్నప్రాశనం	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	"	అష్టమశుద్ధి
కర్మ వేద	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	"	"
కేశఖండనం	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	మీ వృష కర్క	ర మాసం శుభం
అక్షరాభ్యాసము	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	కు ౩ మీ	3 వమాసమున్ను శుభము
విద్యారంభం	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	మీనా మే వృశ్చి	దశమశుద్ధిపూర్వాహం పుష్య
ఉపనయనం	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	చిన్	లకు సరి నెలలు, స్త్రీలకు తేదీ
వివాహం	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	వృ మి క క తు ధ	౬-౬౮ మాసములు అష్టమశుద్ధి
సవనభూ ప్రవేశము	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	మీ (మే మ)	శుద్ధి
సవనస్సాధరణ	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	శుభిలగ్నములు	ఉత్తరాయణం పూర్వాహం
వాషిష్టాపాదీకము	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	మి కన్య ౩ మీ	విషమవర్త ములు అష్టమశుద్ధి
విజావాపం	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	మే మి క క తు ధ	అష్టమశుద్ధి ఉత్తరాయణం
వృక్షలతాది సాపనం	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	మి మి క క తు ధ	౩-౪ సంవత్సరము శుభము
దేవతా ప్రతిష్ఠ	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	మి మి క క తు ధ	అష్టమశుద్ధిమాసం ప్రేతముశుభం
కూత్రి	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	మి మి క క తు ధ	మిమిక్రిశుద్ధి మీనాశ్రేతము
కాలకర్మ	అ-3-మ-2-గ-0- గ-0-3-0-మ	సో-బు-గు	అనూ శ్రే ధ శి రే అనూ శ్రే ధ శి రే	మి మి క క తు ధ	నింద్యము

శుభముపొందవలయు మహానాదములకు విశుద్ధిగలయు అగ్రా శుభకర్మలకై ఇంగు నెప్పబడవలయు తిత్తలమునకున్న వియు నకు తిథి (పక్షాదిగ లెక్కింపవలెను) పక్షత్రి, వాగ, లగ్న సంఖ్యలను గలిపి 9 చే భాగించు నకు శేషము 1 గృహ్య, 2 అగ్ని, 3 రాహు, 4 వాగ, 5 శోకము లను చేయును 1, ౨ శేషములు మిక్కిలి దోషము ౩, ౪, 5, 6 శేషములు అధియు గతి తిథిసంఖ్యలను లగ్న సంఖ్యలను గలిపి 9 చే భాగించును మరలం తిరయు గ్రుహకమును చేర్చరాదు తిథిమాసాదిగ లెక్కించుట శాస్త్రీయముగాదు కొన్నిట పక్షాదిగను-కొన్నిట మాసాదిగను వ్యక్తప లేకవాపు మిక్కిలి శాస్త్ర విషయము

శకం రుద్రాంగ పై శ్రావణ మాసమున (1969) పూర్వ-పక్షియల్

అయినాంశలు 23°-25'-37" నిరయన రవాది స్పృగహములు

ఇండియన్ స్టాండ్ర్ టైము 5-29.4 A-M లకు

శ.శే.	సూర్యుడు	చంద్రుడు	కుజుడు	బుధుడు	శుక్రుడు	శని
శ.శే.	రా-భా-లి	రా-భా-లి	రా-భా-లి	రా-భా-లి	రా-భా-లి	రా-భా-లి
22	11-7-46	0-23-10	7-16-59	10-21-32	0-8-9	0-1-41
23	11-8-45	1-5-27	7-16-49	10-23-14	0-2-59	0-1-48
24	11-9-45	1-17-32	7-17-8	10-24-58	0-2-47	0-1-55
25	11-10-45	1-29-59	7-17-58	10-25-48	0-2-32	0-2-8
26	11-11-41	2-11-22	7-17-47	10-28-59	0-2-14	0-2-10
27	11-12-43	2-23-16	7-18-5	11-0-17	0-1-52	0-2-18
28	11-13-43	3-5-15	7-18-23	11-2-6	0-1-33	0-2-25
29	11-14-42	3-17-25	7-18-41	11-3-56	0-1-8	0-2-32
30	11-15-41	3-29-48	7-18-59	11-5-47	0-0-42	0-2-40
31	11-16-40	4-12-28	7-19-14	11-7-40	0-0-18	0-2-47
1	11-17-40	4-25-29	7-19-31	11-9-35	0-0-43	0-2-55
2	11-18-39	5-8-47	7-19-48	11-11-30	0-0-18	0-3-2
3	11-19-38	5-22-35	7-20-2	11-13-27	0-0-37	0-3-17
4	11-20-37	6-6-22	7-20-17	11-15-26	0-0-28	0-3-25
5	11-21-36	6-18-28	7-20-31	11-17-25	0-0-27	0-3-32
6	11-22-35	7-4-43	7-20-45	11-19-26	0-0-12	0-3-40
7	11-23-34	7-19-10	7-20-59	11-21-28	0-0-24	0-3-47
8	11-24-33	8-8-32	7-21-11	11-23-31	0-0-15	0-3-55
9	11-25-32	8-17-50	7-21-24	11-25-35	0-0-8	0-4-2
10	11-26-31	9-2-1	7-21-36	11-27-40	0-0-15	0-4-10
11	11-27-30	9-16-2	7-21-47	11-29-45	0-0-2	0-4-19
12	11-28-29	9-29-53	7-21-57	0-1-51	0-0-18	0-4-25
13	11-29-28	10-12-38	7-22-7	0-3-57	0-0-11	0-4-33
14	0-0-25	10-27-2	7-22-17	0-6-8	0-0-15	0-4-42
15	0-1-25	11-10-18	7-22-25	0-8-9	0-0-15	0-4-48
16	0-2-24	11-23-21	7-22-34	0-10-15	0-0-15	0-4-56
17	0-3-23	0-6-11	7-22-41	0-12-19	0-0-15	0-5-8
18	0-4-21	0-18-48	7-22-48	0-14-22	0-0-15	0-5-11
19	0-5-20	1-1-13	7-22-54	0-16-24	0-0-15	0-5-19
20	0-6-19	1-13-26	7-23-0	0-18-24	0-0-15	0-5-19

శకం రుద్రాంగ పై శ్రావణ మాసమున (1969) పూర్వ-పక్షియల్

అయినాంశలు 23°-25'-40" నిరయన రవాది స్పృగహములు

ఇండియన్ స్టాండ్ర్ టైము 5-29.4 A-M లకు

శ.శే.	సూర్యుడు	చంద్రుడు	కుజుడు	బుధుడు	శుక్రుడు	శని
శ.శే.	రా-భా-లి	రా-భా-లి	రా-భా-లి	రా-భా-లి	రా-భా-లి	రా-భా-లి
21	0-7-17	1-25-29	7-23-5	0-20-22	5-4-13	0-5-23
22	0-8-16	2-7-25	7-23-9	0-22-18	5-4-8	0-5-34
23	0-9-14	2-19-18	7-23-13	0-24-10	5-4-2	0-5-43
24	0-10-13	3-1-11	7-23-16	0-26-0	5-3-57	0-5-49
25	0-11-11	3-13-6	7-23-19	0-27-46	5-3-52	0-5-57
26	0-12-9	3-25-16	7-23-20	0-29-29	5-3-47	0-6-4
27	0-13-8	4-7-36	7-23-20	1-1-8	5-3-43	0-6-12
28	0-14-6	4-20-19	7-23-20	1-2-43	5-3-38	0-6-23
29	0-15-4	5-8-23	7-23-19	1-4-14	5-3-34	0-6-27
30	0-16-3	5-16-52	7-23-18	1-5-41	5-3-30	0-6-35
1	0-17-1	6-0-46	7-23-15	1-7-4	5-3-26	0-6-43
2	0-17-59	6-15-2	7-23-12	1-8-23	5-3-22	0-6-50
3	0-18-57	6-29-37	7-23-9	1-9-36	5-3-18	0-6-57
4	0-19-55	7-14-23	7-23-4	1-10-46	5-3-15	0-7-5
5	0-20-53	7-29-13	7-22-59	1-11-51	5-3-11	0-7-12
6	0-21-52	8-18-57	7-22-58	1-12-51	5-3-8	0-7-20
7	0-22-50	8-28-31	7-22-46	1-13-47	5-3-5	0-7-27
8	0-23-48	9-12-48	7-22-39	1-14-38	5-3-2	0-7-35
9	0-24-46	9-26-48	7-22-30	1-15-24	5-2-59	0-7-42
10	0-25-44	10-10-39	7-22-21	1-16-5	5-2-57	0-7-50
11	0-26-42	10-23-52	7-22-11	1-17-12	5-2-54	0-7-57
12	0-27-40	11-7-2	7-22-1	1-17-11	5-2-52	0-8-4
13	0-28-38	11-19-56	7-21-50	1-17-39	5-2-50	0-8-12
14	0-29-36	0-2-23	7-21-38	1-18-0	5-2-48	0-8-19
15	1-0-33	0-15-11	7-21-25	1-18-16	5-2-47	0-8-26
16	1-1-31	0-27-33	7-21-11	1-18-27	5-2-45	0-8-34
17	1-2-29	1-9-46	7-20-57	1-18-34	5-2-44	0-8-41
18	1-3-27	1-21-51	7-20-43	1-18-38	5-2-43	0-8-48
19	1-4-25	2-3-50	7-20-27	1-18-38	5-2-42	0-8-55
20	1-5-23	2-15-43	7-20-13	1-18-24	5-2-42	0-9-2
21	1-6-20	2-27-34	7-19-55	1-18-12	5-2-41	0-9-10

శకం లూకం శ్రీమత మహానమః (1969 మే - జూన్)

అయినాంశలు 23°-25'-45" నిరయన రవాది స్పృహ గ్రహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డ్ టైము 5-29.4 A.M. లకు

శకం లూకం అమాధ మహానమః (1969 జూన్ - జూలై)

అయినాంశలు 23°-25'-51" నిరయన రవాది స్పృహ గ్రహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డ్ టైము 5-29.4 A.M. లకు

సూర్యుడు	చంద్రుడు	కుజుడు	బుధుడు	శుక్రుడు	మంగళుడు	బ్రహ్మకు	శని
సూర్యుడు	చంద్రుడు	కుజుడు	బుధుడు	శుక్రుడు	మంగళుడు	బ్రహ్మకు	శని
22 1-7-18	2-9-26	7-19-28	1-17-55	11-25-7	0-9-17	0-9-17	0-9-17
23 1-8-16	2-21-22	7-19-21	1-17-35	11-25-45	0-9-24	0-9-24	0-9-24
24 1-9-13	4-3-27	7-19-8	1-17-12	11-26-26	0-9-31	0-9-31	0-9-31
25 1-10-11	4-15-47	7-18-44	1-16-45	11-27-7	0-9-38	0-9-38	0-9-38
26 1-11-8	4-28-24	7-18-26	1-16-17	11-27-41	0-9-45	0-9-45	0-9-45
27 1-12-6	5-11-25	7-18-7	1-15-45	11-28-38	0-9-51	0-9-51	0-9-51
28 1-13-4	5-24-55	7-17-47	1-15-12	11-29-17	0-9-58	0-9-58	0-9-58
29 1-14-1	5-38-53	7-17-28	1-14-59	0-0-8	0-10-5	0-10-5	0-10-5
30 1-14-19	6-23-19	7-17-8	1-14-5	0-0-48	0-10-12	0-10-12	0-10-12
31 1-15-56	7-8-7	7-16-48	1-13-31	0-1-34	0-10-19	0-10-19	0-10-19
1 1-16-14	7-23-12	7-16-27	1-12-59	0-2-23	0-10-25	0-10-25	0-10-25
2 1-17-51	8-8-34	7-16-7	1-12-37	0-3-10	0-10-32	0-10-32	0-10-32
3 1-18-49	8-23-30	7-15-46	1-11-58	0-3-59	0-10-38	0-10-38	0-10-38
4 1-19-46	9-8-23	7-15-36	1-11-31	0-4-48	0-10-45	0-10-45	0-10-45
5 1-20-43	9-23-14	7-15-6	1-11-7	0-5-39	0-10-51	0-10-51	0-10-51
6 1-21-41	10-7-1	7-14-45	1-10-46	0-6-30	0-10-58	0-10-58	0-10-58
7 1-22-38	10-20-43	7-14-35	1-10-29	0-7-22	0-11-4	0-11-4	0-11-4
8 1-23-36	11-4-8	7-14-5	1-10-16	0-8-14	0-11-11	0-11-11	0-11-11
9 1-24-33	11-17-2	7-13-45	1-10-6	0-9-7	0-11-17	0-11-17	0-11-17
10 1-25-30	11-29-44	7-13-25	1-10-1	0-10-1	0-11-23	0-11-23	0-11-23
11 1-26-28	0-12-12	7-12-6	1-10-0	0-10-55	0-11-29	0-11-29	0-11-29
12 1-27-25	0-24-30	7-12-47	1-10-4	0-11-49	0-11-35	0-11-35	0-11-35
13 1-28-23	1-6-40	7-12-28	1-10-12	0-12-44	0-11-43	0-11-43	0-11-43
14 1-29-20	1-18-48	7-12-10	1-10-26	0-13-40	0-11-47	0-11-47	0-11-47
15 2-0-17	2-0-40	7-11-54	1-10-42	0-14-36	0-11-53	0-11-53	0-11-53
16 2-1-14	2-12-24	7-11-35	1-11-4	0-15-29	0-11-59	0-11-59	0-11-59
17 2-2-12	2-24-26	7-11-19	1-11-31	0-16-22	0-12-5	0-12-5	0-12-5
18 2-3-9	3-6-16	7-11-8	1-12-2	0-17-26	0-12-11	0-12-11	0-12-11
19 2-4-6	3-18-9	7-10-47	1-12-38	0-18-24	0-12-17	0-12-17	0-12-17
20 2-5-4	4-0-6	7-10-22	1-13-16	0-19-22	0-12-22	0-12-22	0-12-22
21 2-6-1	4-12-11	7-10-13	1-14-10	0-20-20	0-12-28	0-12-28	0-12-28

శకం గుర్గం త్రాపణ మాసమున (1969 జూలై - ఆగస్టు)

అయినాంశలు 23°-25'-56" నిరయన రవాదిస్థుట గ్రహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డ్ టైము 5-29.4 A-M లకు

శకం గుర్గం భాద్రపదమాసమున (1969 ఆగస్టు - సెప్టెంబరు)

అయినాంశలు 23°-26'-01" నిరయన రవాదిస్థుట గ్రహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డ్ టైము 5-29.4 A-M లకు

శ. శే.	ఇ. శే.	నూర్యశు	చంద్రుడు	కుజుడు	బుధుడు	శుక్రుడు	మంగళుడు	శని
౧	౨౩	౩. 6-22	6-12-41	7- 9-44	౩. 6-59	5- 7-39	1-23-59	౦-14-43
౨	౨౪	౩. 7-29	6-26-27	7- 9-57	౩. ౭- 6	5- 7-47	1-25- 5	౦-14-49
౩	౨౫	౩. 8-27	7-10-40	7-10- 8	౩.11-11	5- 7-56	1-26-12	౦-14-52
౪	౨౬	౩. ౯-24	7-25-16	7-10-22	౩.13-16	5- ౮- 5	1-27-19	౦-14-55
౫	౨౭	౩.10-21	౮-10-14	7-10-36	౩.15-19	5- ౮-15	1-28-26	౦-14-58
౬	౨౮	౩.11-19	౮-25-24	7-10-50	౩.17-22	5- ౮-24	1-29-33	౦-15- 0
౭	౨౯	౩.12-16	౯-10-38	7-11- 6	౩.19-21	5- ౮-౩4	2- 0-40	౦-15- ౩
౮	౩౦	౩.13-13	౯-25-43	7-11-22	౩.21-21	5- ౮-43	2- 1-47	౦-15- 5
౯	౩౧	౩.14-11	10-10-32	7-11-38	౩.23-18	5- ౮-53	2- 2-55	౦-15- 7
౧౦	౧	౩.15- 8	10-24-57	7-11-55	౩.25-18	5- ౯- ౩	2- 4- ౩	౦-15- 9
౧౧	౨	౩.16- 5	11- ౮-55	7-12-14	౩.27- 8	5- ౯-13	2- 5-10	౦-15-11
౧౨	౩	౩.17- ౩	11-22-24	7-12-32	౩.29- 0	5- ౯-౩3	2- 6-18	౦-15-13
౧౩	౪	౩.18- 0	0- 5-29	7-12-51	4- 0-51	5- ౯-౪౩	2- 7-26	౦-15-15
౧౪	౫	౩.18-58	౦-18-10	7-13-10	4- 2-41	5- ౯-౫౩	2- 8-35	౦-15-17
౧౫	౬	౩.19-55	1- 0-33	7-13-30	4- 4-29	5- ౯-౬౩	2- 9-43	౦-15-19
౧౬	౭	౩.20-53	1-12-42	7-13-51	4- 6-15	5-10- 4	2-10-51	౦-15-20
౧౭	౮	౩.21-50	1-24-42	7-14-12	4- 8- 0	5-10-14	2-12- 0	౦-15-22
౧౮	౯	౩.22-48	2- 6-35	7-14-34	4- 9-43	5-10-25	2-13- 9	౦-15-23
౧౯	౧౦	౩.23-45	2-18-26	7-14-56	4-11-24	5-10-35	2-14-18	౦-15-24
౨౦	౧౧	౩.24-43	౩- 0-18	7-15-18	4-13- 4	5-10-46	2-15-27	౦-15-25
౨౧	౧౨	౩.25-40	౩-12-12	7-15-42	4-14-43	5-10-57	2-16-36	౦-15-26
౨౨	౧౩	౩.25-38	౩-24-12	7-16- 5	4-16-20	5-11- 7	2-17-45	౦-15-27
౨౩	౧౪	౩.27-36	4- 6-17	7-16-30	4-17-55	5-11-18	2-18-54	౦-15-28
౨౪	౧౫	౩.28-33	4-18-31	7-16-54	4-19-29	5-11-29	2-20- 3	౦-15-29
౨౫	౧౬	౩.29-31	5- 0-54	7-17-19	4-21- 1	5-11-40	2-21-13	౦-15-29
౨౬	౧౭	4- 0-29	5-13-29	7-17-45	4-22-32	5-11-51	2-22-23	౦-15-30
౨౭	౧౮	4- 1-26	5-23-17	7-18-11	4-24- 2	5-12- 3	2-23-32	౦-15-30
౨౮	౧౯	4- 2-24	6- ౨-22	7-18-38	4-25-19	5-12-14	2-24-42	౦-15-31
౨౯	౨౦	4- ౩-22	6-23-44	7-19- 4	4-26-56	5-12-25	2-25-52	౦-15-31
౩౦	౨౧	4- 4-20	7- 6-27	7-19-32	4-28-20	5-12-37	2-27- 2	౦-15-31(s)
౩౧	౨౨	4- 5-18	7-20-29	7-20- 0	4-29-43	5-12-48	2-28-12	౦-15-31

శకం ౧౯౯౧ అశ్విన మాసమున (1969 సెప్టెంబరు-అక్టోబరు)

అయినాంశములు 23°-26'-05" నిరయన రవాది స్పృగహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డ్ టైము 5-29.4 A-M లకు

శ. తే.	మాతృక	చంద్రుడు	కుజుడు	బుధుడు	గురుడు	శుక్రుడు	శని
౧	౨౩	5-6-21	9-28-31	8-7-38	5-19-2	4-6-23	0-14-33
౨	౨౪	5-7-20	10-12-56	8-8-15	5-18-14	4-7-36	0-14-33
౩	౨౫	5-8-19	10-27-12	8-8-58	5-19-46	4-8-49	0-14-29
౪	౨౬	5-9-18	11-11-16	8-9-30	5-19-59	4-10-2	0-14-26
౫	౨౭	5-10-16	11-25-8	8-10-8	5-20-11	4-11-15	0-14-22
౬	౨౮	5-11-15	0-8-31	8-10-46	5-20-24	4-12-29	0-14-19
౭	౨౯	5-12-14	0-21-38	8-11-25	5-20-37	4-13-42	0-14-15
౮	౩౦	5-13-13	1-4-25	8-12-8	5-20-50	4-14-55	0-14-12
౯	౩౧	5-14-12	1-16-58	8-12-42	5-21-8	4-16-8	0-14-8
౧౦	౧	5-15-11	1-29-6	8-13-21	5-21-16	4-17-22	0-14-4
౧౧	౨	5-16-10	1-21-7	8-14-0	5-21-29	4-18-35	0-14-0
౧౨	౩	5-17-9	1-28-1	8-14-39	5-21-42	4-19-49	0-13-56
౧౩	౪	5-18-8	౩-4-52	8-15-18	5-21-55	4-21-2	0-13-52
౧౪	౫	5-19-8	౩-16-46	8-15-58	5-22-8	4-22-16	0-13-48
౧౫	౬	5-20-7	౩-28-47	8-16-37	5-22-21	4-23-20	0-13-44
౧౬	౭	5-21-6	4-10-59	8-17-17	5-22-34	4-24-43	0-13-39
౧౭	౮	5-22-5	4-23-26	8-17-57	5-22-47	4-25-57	0-13-35
౧౮	౯	5-23-5	5-6-8	8-18-37	5-23-0	4-27-11	0-13-31
౧౯	౧౦	5-24-4	5-18-8	8-19-17	5-23-13	4-28-25	0-13-28
౨౦	౧౧	5-25-3	5-27-2	8-19-58	5-23-26	4-29-39	0-13-22
౨౧	౧౨	5-26-3	6-16-2	8-21-38	5-23-39	5-0-53	0-13-18
౨౨	౧౩	5-27-2	6-29-51	8-21-19	5-23-52	5-2-7	0-13-13
౨౩	౧౪	5-28-2	7-18-50	8-22-0	5-24-5	5-3-21	0-13-8
౨౪	౧౫	5-29-1	7-27-57	8-22-41	5-24-18	5-4-25	0-13-4
౨౫	౧౬	6-0-1	8-12-7	8-23-22	5-24-31	5-5-50	0-12-59
౨౬	౧౭	6-1-0	8-25-19	8-24-8	5-24-44	5-7-4	0-12-55
౨౭	౧౮	6-2-0	9-17-29	8-24-45	5-24-57	5-8-18	0-12-50
౨౮	౧౯	6-3-59	9-24-36	8-25-26	5-25-10	5-9-32	0-12-45
౨౯	౨౦	6-4-59	10-8-39	8-26-8	5-25-23	5-10-47	0-12-40
౩౦	౨౧	6-4-59	10-22-55	8-26-49	5-25-36	5-12-1	0-12-36

శకం ౧౯౯౧ కార్తీక మాసమున (1969 అక్టోబరు-నవంబరు)

అయినాంశములు 23°-26'-09" నిరయన రవాది స్పృగహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డ్ టైము 5-29.4 A-M లకు

శ. తే.	మాతృక	చంద్రుడు	కుజుడు	బుధుడు	గురుడు	శుక్రుడు	శని
౧	౨౩	6-5-58	11-6-24	8-27-31	5-20-43	5-13-16	0-12-31
౨	౨౪	6-6-58	11-20-2	8-28-18	5-22-17	5-14-30	0-12-26
౩	౨౫	6-7-58	0-8-29	8-28-55	5-23-53	5-15-45	0-12-21
౪	౨౬	6-8-58	0-16-42	8-29-37	5-25-30	5-16-59	0-12-17
౫	౨౭	6-9-58	0-29-38	9-0-19	5-27-8	5-18-14	0-12-13
౬	౨౮	6-10-58	1-12-20	9-1-2	5-28-46	5-19-28	0-12-7
౭	౨౯	6-11-57	1-24-45	9-1-44	6-0-25	5-20-43	0-12-2
౮	౩౦	6-12-57	2-6-57	9-2-23	6-2-5	5-21-58	0-11-57
౯	౩౧	6-13-57	2-18-58	9-3-9	6-3-44	5-23-13	0-11-52
౧౦	౧	6-14-57	౩-0-51	9-3-52	6-5-24	5-24-27	0-11-48
౧౧	౨	6-15-57	౩-12-41	9-4-24	6-7-8	5-25-42	0-11-43
౧౨	౩	6-16-57	౩-24-34	9-5-17	6-8-43	5-26-57	0-11-38
౧౩	౪	6-17-58	4-6-33	9-6-0	6-10-22	5-28-12	0-11-33
౧౪	౫	6-18-58	4-18-45	9-6-43	6-12-1	5-29-27	0-11-28
౧౫	౬	6-19-58	5-1-16	9-7-26	6-13-40	5-29-48	0-11-24
౧౬	౭	6-20-58	5-14-6	9-8-9	6-15-18	5-29-0	0-11-19
౧౭	౮	6-21-58	5-27-21	9-8-52	6-16-56	5-29-13	0-11-14
౧౮	౯	6-22-59	6-10-58	9-9-36	6-18-24	5-29-25	0-11-9
౧౯	౧౦	6-23-59	6-24-58	9-10-19	6-20-12	5-29-38	0-11-5
౨౦	౧౧	6-24-59	7-9-15	9-11-8	6-21-49	5-29-50	0-11-0
౨౧	౧౨	6-25-0	7-25-44	9-11-46	6-23-26	6-0-2	0-10-55
౨౨	౧౩	6-27-0	8-8-18	9-12-30	6-25-2	6-0-15	0-10-51
౨౩	౧౪	6-28-1	8-22-49	9-13-13	6-27-38	6-0-27	0-10-46
౨౪	౧౫	6-29-1	9-7-14	9-13-57	6-28-14	6-0-39	0-10-42
౨౫	౧౬	7-0-1	9-21-27	9-14-41	6-29-50	6-0-51	0-10-38
౨౬	౧౭	7-1-2	10-5-29	9-15-25	7-1-25	6-1-8	0-10-33
౨౭	౧౮	7-2-2	10-19-17	9-16-8	7-3-1	6-1-16	0-10-29
౨౮	౧౯	7-3-3	11-2-53	9-16-12	7-4-35	6-1-28	0-10-25
౨౯	౨౦	7-4-3	11-16-18	9-17-36	7-6-10	6-1-40	0-10-20
౩౦	౨౧	7-5-4	11-29-32	9-18-20	7-7-44	6-1-51	0-10-16

శకం ౧౮౯౧ మార్గశిర (ఆగ్రహాయన) మాసమున (1969 నవంబరు-డిశంబరు)

అయినాంశాలు 23°-26'-13" నిరయన రవాది స్పృగ్రహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డ్ టైము 5-29.4 A-M లకు

శ. తే.	ఇ. తే.	సూర్యకు	చంద్రకు	కుజకు	బుధకు	శుక్రకు	శని
౧	22	7-6-5	0-12-35	9-19-4	7-9-19	6-2-3	0-10-12
౨	23	7-7-5	0-25-28	9-19-48	7-10-53	6-2-15	0-10-8
౩	24	7-8-6	1-8-9	9-21-34	7-12-27	6-2-27	0-10-4
౪	25	7-9-7	1-20-49	9-21-17	7-14-0	6-2-9	0-10-0
౫	26	7-10-7	2-2-55	9-22-1	7-15-4	6-2-50	0-9-56
౬	27	7-11-8	2-15-2	9-22-45	7-17-7	6-3-2	0-9-53
౭	28	7-12-9	2-25-59	9-23-30	7-18-41	6-3-13	0-9-49
౮	29	7-13-9	3-8-50	9-24-14	7-20-11	6-3-25	0-9-45
౯	30	7-14-10	3-21-39	9-24-58	7-21-41	6-3-36	0-9-42
౧౦	1	7-15-11	4-2-29	9-25-43	7-23-20	6-3-47	0-9-38
౧౧	2	7-16-12	4-14-25	9-25-27	7-24-53	6-3-59	0-9-35
౧౨	3	7-17-13	4-25-35	9-27-11	7-26-25	6-4-10	0-9-31
౧౩	4	7-18-14	5-9-2	9-27-56	7-27-59	6-4-21	0-9-28
౧౪	5	7-19-15	5-21-52	9-28-40	7-29-32	6-4-32	0-9-25
౧౫	6	7-20-15	6-5-9	9-29-25	8-1-5	6-4-43	0-9-22
౧౬	7	7-21-15	6-18-54	10-0-10	8-2-37	6-4-54	0-9-19
౧౭	8	7-22-17	7-౪-7	10-0-54	8-4-10	6-5-4	0-9-16
౧౮	9	7-23-18	7-17-43	10-1-39	8-5-42	6-5-15	0-9-13
౧౯	10	7-24-19	8-2-35	10-2-23	8-7-15	6-5-25	0-9-11
౨౦	11	7-25-20	8-17-౫౦	10-౩-8	8-8-47	6-5-35	0-9-8
౨౧	12	7-25-21	9-2-34	10-3-53	8-10-18	6-5-45	0-9-6
౨౨	13	7-27-22	9-17-50	10-4-37	8-11-50	6-5-57	0-9-3
౨౩	14	7-28-23	10-2-50	10-5-22	8-13-21	6-6-7	0-9-1
౨౪	15	7-29-24	10-13-0	10-6-7	8-14-51	6-6-17	0-8-59
౨౫	16	8-0-25	10-29-49	10-6-52	8-16-21	6-6-27	0-8-57
౨౬	17	8-1-26	11-11-18	10-7-36	8-17-51	6-౬-37	0-8-55
౨౭	18	8-2-27	11-26-30	10-8-21	8-19-19	6-6-47	0-8-53
౨౮	19	8-3-29	0-9-28	10-9-7	8-20-47	6-6-57	0-8-51
౨౯	20	8-4-౩0	0-22-12	10-9-51	8-22-18	6-7-6	0-8-49
౩౦	21	8-5-31	1-4-45	10-10-35	8-23-38	6-7-16	0-8-47

శకం ౧౮౯౧ పౌషమాసమున (1969 డిశంబరు-1970 జనవరి)

అయినాంశాలు 23°-26'-19" నిరయన రవాది స్పృగ్రహములు

ఇండియన్ స్టాండర్డ్ టైము 5-29.4 A-M లకు

శ. తే.	ఇ. తే.	సూర్యకు	చంద్రకు	కుజకు	బుధకు	శుక్రకు	శని
౧	22	8-6-32	1-17-9	10-11-20	8-25-1	6-7-25	7-28-26
౨	23	8-7-33	1-29-24	10-12-5	8-25-22	6-7-34	7-29-41
౩	24	8-8-34	2-11-31	10-12-50	8-27-40	6-7-44	8-0-57
౪	25	8-9-35	2-23-30	10-13-24	8-29-56	6-7-53	8-2-12
౫	26	8-10-35	3-5-24	10-14-19	9-0-8	6-8-2	8-3-29
౬	27	9-11-37	3-17-13	10-15-4	9-1-16	6-8-11	8-4-33
౭	28	8-12-38	3-29-1	10-15-49	9-2-20	6-8-19	8-5-59
౮	29	8-13-40	4-10-50	10-16-34	9-3-19	6-8-29	8-7-14
౯	30	8-14-41	4-22-45	10-17-18	9-4-11	6-8-36	8-9-30
౧౦	౩1	8-15-42	5-4-52	10-18-3	9-4-57	6-8-45	8-9-45
౧౧	1	8-16-43	5-17-25	10-18-58	9-5-35	6-8-53	8-11-1
౧౨	2	8-17-44	6-0-0	10-19-33	9-6-4	6-9-1	8-12-16
౧౩	3	8-18-45	6-13-10	10-20-17	9-6-24	6-9-9	8-13-32
౧౪	4	8-19-46	6-25-50	10-21-2	9-6-33	6-9-17	8-14-47
౧౫	5	8-20-49	7-11-0	10-21-47	9-6-31(౨)	6-9-25	8-16-3
౧౬	6	8-21-49	7-25-39	10-22-31	9-6-18	6-9-33	8-17-18
౧౭	7	8-22-50	8-10-59	10-23-16	9-5-52	6-9-40	8-18-34
౧౮	8	8-23-51	8-25-52	10-24-0	9-5-15	6-9-47	8-19-49
౧౯	9	8-24-52	9-11-8	10-24-45	9-4-27	6-9-55	8-21-5
౨౦	10	8-25-53	9-25-15	10-25-30	9-3-29	6-10-8	8-22-30
౨౧	11	8-25-55	10-11-5	10-26-15	9-2-52	6-10-9	8-23-36
౨౨	12	8-27-56	10-25-33	10-27-0	9-1-9	6-10-15	8-24-51
౨౩	13	8-28-57	11-9-33	10-27-44	8-28-51	6-10-22	8-26-7
౨౪	14	8-29-58	11-23-10	10-28-29	8-28-22	6-10-28	8-27-22
౨౫	15	9-0-59	0-6-22	10-29-13	8-27-13	6-10-35	8-28-38
౨౬	16	9-౨-0	0-19-15	10-29-58	8-25-58	6-10-41	8-29-53
౨౭	17	9-౩-1	1-1-50	11-0-43	8-24-47	6-10-47	9-1-8
౨౮	18	9-4-2	1-14-12	11-1-27	8-23-44	6-10-53	9-2-24
౨౯	19	9-5-3	1-26-23	11-2-12	8-22-48	6-10-59	9-3-39
౩౦	20	9-6-5	2-8-27	11-2-56	8-22-2	6-11-4	9-4-55

శకం ౧౮౯౧ మాఘమాసమున (1970 జనవరి - ఫిబ్రవరి)

అయినాంశలు 23°-26'-5" నిరయన రవాది స్పృగహములు

ఇండియన్ స్టాండ్ టైము 5-29.4 A-M లకు

శ. సే.	చ. సే.	మా. రవా. భా. శి.	చంద్ర. మా. రవా. భా. శి.	క. జా. మా. రవా. భా. శి.	బు. మా. రవా. భా. శి.	సూ. మా. రవా. భా. శి.	శని
౧	21	9-7-6	2-50-24	11-3-41	8-21-24	6-11-10	9-6-10
౨	22	9-8-7	3-2-17	11-4-25	8-20-56	6-11-15	9-7-25
౩	23	9-9-8	3-14-7	11-5-9	8-20-37	6-11-20	9-8-41
౪	24	9-10-9	3-25-56	11-5-54	8-20-27	6-11-26	9-9-16
౫	25	9-11-10	4-7-46	11-6-38	8-20-23	6-11-33	9-11-12
౬	26	9-12-11	4-19-40	11-7-23	8-20-18	6-11-40	9-12-27
౭	27	9-13-12	5-1-40	11-8-7	8-20-14	6-11-47	9-13-42
౮	28	9-14-13	5-13-49	11-8-51	8-21-6	6-11-53	9-14-18
౯	29	9-15-14	5-26-18	11-9-35	8-21-22	6-11-59	9-15-18
౧౦	౩౦	9-16-15	6-8-56	11-10-20	8-22-5	6-11-51	9-17-29
౧౧	౩౧	9-17-16	6-22-0	11-11-4	8-22-43	6-11-55	9-18-44
౧౨	౧	9-18-17	7-5-30	11-11-48	8-23-24	6-11-58	9-19-19
౧౩	౨	9-19-18	7-19-28	11-12-12	8-24-10	6-12-2	9-21-15
౧౪	౩	9-20-19	8-3-53	11-13-16	8-25-0	6-12-5	9-22-30
౧౫	౪	9-21-20	8-18-42	11-14-0	8-25-58	6-12-8	9-23-45
౧౬	౫	9-22-21	9-8-49	11-14-44	8-26-50	6-12-11	9-25-0
౧౭	౬	9-23-22	9-19-8	11-15-29	8-27-50	6-12-14	9-25-16
౧౮	౭	9-24-23	10-4-16	11-16-13	8-28-52	6-12-16	9-27-31
౧౯	౮	9-25-24	10-19-17	11-16-57	8-29-57	6-12-18	9-28-45
౨౦	౯	9-26-25	11-3-58	11-17-40	9-1-4	6-12-21	10-0-2
౨౧	౧౦	9-27-26	11-18-15	11-18-24	9-2-13	6-12-23	10-1-17
౨౨	౧౧	9-28-27	0-2-8	11-19-8	9-3-23	6-12-24	10-2-12
౨౩	౧౨	9-29-28	0-15-26	11-19-12	9-4-37	6-12-25	10-3-47
౨౪	౧౩	10-0-29	0-28-23	11-20-86	9-5-12	6-12-27	10-5-2
౨౫	౧౪	10-1-30	1-10-59	11-21-20	9-7-8	6-12-28	10-6-18
౨౬	౧౫	10-2-31	1-23-18	11-22-4	9-8-25	6-12-29	10-7-23
౨౭	౧౬	10-3-32	2-7-25	11-22-47	9-9-45	6-12-30	10-8-48
౨౮	౧౭	10-4-33	2-17-22	11-23-11	9-11-6	6-12-31	10-10-3
౨౯	౧౮	10-5-34	2-29-13	11-24-15	9-12-27	6-12-32	10-11-18
౩౦	౧౯	10-6-35	3-11-2	11-24-58	9-13-50	6-12-33	10-12-33

శకం ౧౮౯౧ ఫాల్గుణమాసమున (1970 ఫిబ్రవరి-మార్చి)

అయినాంశలు 23°-26'-30" నిరయన రవాది స్పృగహములు

ఇండియన్ స్టాండ్ టైము 5-29.4 A-M లకు

శ. సే.	చ. సే.	మా. రవా. భా. శి.	చంద్ర. మా. రవా. భా. శి.	క. జా. మా. రవా. భా. శి.	బు. మా. రవా. భా. శి.	సూ. మా. రవా. భా. శి.	శని
౧	౨౦	10-7-30	3-22-52	11-25-42	9-15-15	6-12-12	10-18-48
౨	౨౧	10-8-31	4-4-43	11-26-25	9-16-40	6-12-12	10-18-48
౩	౨౨	10-9-32	4-16-40	11-27-9	9-18-7	6-12-13	10-18-48
౪	౨౩	10-10-33	4-28-42	11-27-52	9-19-24	6-12-14	10-18-48
౫	౨౪	10-11-34	5-10-43	11-28-36	9-21-3	6-12-15	10-18-48
౬	౨౫	10-12-35	5-23-15	11-29-19	9-22-38	6-12-16	10-18-48
౭	౨౬	10-13-36	6-5-49	0-0-2	9-24-4	6-12-17	10-18-48
౮	౨౭	10-14-37	6-18-28	0-0-46	9-25-56	6-12-18	10-18-48
౯	౨౮	10-15-38	7-1-15	0-1-29	9-27-9	6-12-19	10-18-48
౧౦	౨౯	10-16-39	7-15-12	0-2-12	9-28-43	6-12-20	10-18-48
౧౧	౩౦	10-17-40	7-28-59	0-2-55	10-0-18	6-12-21	10-18-48
౧౨	౩౧	10-18-41	8-13-8	0-3-38	10-1-54	6-12-22	10-18-48
౧౩	౧	10-19-42	8-27-39	0-4-22	10-3-22	6-12-23	10-18-48
౧౪	౨	10-20-43	9-12-22	0-5-5	10-5-10	6-12-24	10-18-48
౧౫	౩	10-21-44	9-27-18	0-6-48	10-6-49	6-12-25	10-18-48
౧౬	౪	10-22-45	10-12-17	0-7-14	10-8-10	6-12-26	10-18-48
౧౭	౫	10-23-46	10-27-11	0-7-57	10-10-11	6-12-27	10-18-48
౧౮	౬	10-24-47	11-11-12	0-8-40	10-11-14	6-12-28	10-18-48
౧౯	౭	10-25-48	11-26-13	0-9-22	10-12-18	6-12-29	10-18-48
౨౦	౮	10-26-49	0-10-10	0-10-5	10-13-23	6-12-30	10-18-48
౨౧	౯	10-27-50	0-23-40	0-10-5	10-14-10	6-12-31	10-18-48
౨౨	౧౦	10-28-51	1-6-45	0-10-48	10-15-16	6-12-32	10-18-48
౨౩	౧౧	10-29-52	1-19-28	0-11-31	10-16-24	6-12-33	10-18-48
౨౪	౧౨	10-30-53	2-1-50	0-12-13	10-17-34	6-12-34	10-18-48
౨౫	౧౩	10-31-54	2-13-56	0-12-56	10-18-46	6-12-35	10-18-48
౨౬	౧౪	11-0-55	2-25-53	0-13-39	10-19-58	6-12-36	10-18-48
౨౭	౧౫	11-1-56	3-7-42	0-14-21	10-21-10	6-12-37	10-18-48
౨౮	౧౬	11-2-57	3-19-30	0-15-4	11-0-4	6-12-38	10-18-48
౨౯	౧౭	11-3-58	4-1-21	0-16-45	11-1-20	6-12-39	10-18-48
౩౦	౧౮	11-4-59	4-13-17	0-17-29	11-2-56	6-12-40	10-18-48

గ మ ని క

వర్ష ధవ్యది ప్రమాణములలో కీటక వృగ్గ వా 3
అని చూచుకొనవలెను.

దేశాంశ్చ యోగము అందు 17 వ యోగమున
“మాఘ బ ర బుధవార వ్ర|| ఆ వత్సరం” అని చూచు
కొనవలెను.

శుభముహూర్తములు :-

జాన్ 8 జ్యేష్ఠ బ ౯ ఆదివారం ఉత్తరాభాద్ర-
కేశఖండనాదులకు మిథునం ఉ. గం. 7-43.

జూలై 28 నిజాషా శు ౧౪ సోమవారం ఉత్తరా
షాఢ అన్నప్రసాదాదులకు సింహము మతాం ౩. గం 8-41.

నవంబర్ 24 కార్తీక బ పాడ్యు సోమవారం
శోహిణి. అన్నప్రసాద వివాహాదులకు ధనుస్సు స. గం. 9-27.

1970 మార్చి 13 ఫాల్గుణ శు. షష్ఠి. శుక్ర.
శోహిణి ఏవిధమైన శుభకార్యమునకు కన్య దహి సా. గం
7-16.

(హంబ్ర) 1891 (శ్రీ) పావ్య నామ సంవత్సర పై శ్రాత్తిమాసమునందు నిరయాణ లగ్నాంత కాళములు గంటలు - నిమిషములు (విజయవాడకు)

పగటియందు లగ్నాంతకాలములు												రాత్రియందు లగ్నాంతకాలములు															
ఇం.శే	శే.రేడి	మే	మి.మీ	కర్క	సిం	కుం	మకర	ధను	పుష్య	మృగ	మీ	ఇం.శే	శే.రేడి	మే	మి.మీ	కర్క	సిం	కుం	మకర	ధను	పుష్య	మృగ	మీ				
17	౨౩	7-26	9-26	11-38	1-50	౩-56	6-0	8-10	10-23	12-30	2-22	4-1	5-37	8	౧౩	6-22	8-22	10-34	12-45	2-52	4-57	7-6	9-19	11-26	1-18	2-57	4-౩
18	౨౪	7-21	9-22	11-34	1-46	౩-౫2	5-56	8-6	10-19	12-26	2-18	౩-57	5-33	4	౧౪	6-18	8-18	10-31	12-42	2-48	4-53	7-2	9-15	11-22	1-14	2-53	4-౩౦
19	౨౫	7-17	9-18	11-30	1-42	౩-48	5-52	8-2	10-15	12-22	2-14	౩-53	5-29	5	౧౫	6-14	8-15	10-27	12-38	2-44	4-49	6-58	9-12	11-18	1-10	2-49	4-26
20	౩౦	7-13	9-14	11-26	1-38	౩-44	5-48	7-58	10-11	12-18	2-9	౩-48	5-25	6	౧౬	6-10	8-11	10-23	12-35	2-41	4-45	6-54	9-8	11-15	1-6	2-45	4-22
21	౧	7-9	9-10	11-22	1-34	౩-40	5-44	7-54	10-7	12-14	2-5	౩-44	5-21	7	౧౭	6-6	8-7	10-19	12-31	2-37	4-41	6-51	9-4	11-11	1-8	2-41	4-15
22	౨	7-5	9-6	11-18	1-30	౩-36	5-40	7-50	10-3	12-10	2-1	౩-40	5-17	8	౧౮	6-3	8-8	10-15	12-27	2-33	4-37	6-47	9-0	11-7	12-౫9	2-36	4-14
23	౩	7-1	9-2	11-14	1-26	౩-32	5-36	7-46	9-౫9	12-6	1-57	౩-36	5-13	9	౧౯	5-59	7-59	10-11	12-23	2-29	4-౩4	6-43	8-౫6	11-3	12-౫5	2-34	4-10
24	౪	6-౫7	8-౫8	11-10	1-22	౩-౩2	5-32	7-42	9-౫5	12-2	1-53	౩-32	5-9	౧౦	౨౦	5-55	7-56	10-8	12-19	2-25	4-30	6-39	8-౫2	10-౫9	12-౫1	2-30	4-7
25	౫	6-౫3	8-౫4	11-6	1-18	౩-౨౮	5-28	7-౩౮	9-౫1	11-౫8	1-49	౩-28	5-5	౧౧	౨౧	5-51	7-52	10-4	12-16	2-22	4-26	6-35	8-49	10-౫6	12-47	2-26	4-3
26	౬	6-49	9-౫0	11-2	1-14	౩-2౪	5-24	7-4	9-47	11-౫4	1-45	౩-24	5-1	౧౨	౨౨	5-47	7-48	10-0	12-12	2-18	4-22	6-32	8-45	10-౫2	12-44	2-23	౩-౫9
27	౭	6-45	8-౫6	10-౫8	1-10	౩-16	5-16	7-10	9-44	11-50	1-41	౩-20	4-57	౧౩	౨౩	5-44	7-44	9-56	12-8	2-14	4-19	6-28	8-41	10-48	12-40	2-19	౩-55
28	౮	6-41	8-౫2	10-౫4	1-6	౩-12	5-12	7-26	9-39	11-45	1-౩8	౩-16	4-53	౧౪	౨౪	5-40	7-41	9-53	12-4	2-10	4-15	6-24	8-37	10-44	12-36	2-15	౩-౫2
29	౯	6-37	8-౫3	10-౫0	1-2	౩-8	5-12	7-22	9-35	11-42	1-౩4	౩-13	4-49	౧౫	౨౫	5-౩౬	7-౩౭	9-౫౦	12-౦	౨-౭	౪-౧౧	6-20	8-౩౩	10-౪౦	12-౩2	2-11	౩-౫౭
30	౧౦	6-34	8-౫4	10-46	12-౫8	౩-4	5-8	7-18	9-౩1	11-౩8	1-౩0	౩-9	4-45	15	౨౬	7-36	9-49	12-౦	2-6	4-11	6-20	8-౩౩	10-40	12-౩2	2-11	౩-౫౭	5-32
౧	౧౧	6-30	8-౫0	10-42	12-54	౩-0	5-5	7-14	9-27	11-౨4	1-26	౩-6	4-41	16	౨౭	7-32	9-44	11-56	2-2	4-7	6-16	8-29	10-36	12-28	2-7	౩-౫౩	5-28
౨	౧౨	6-౨6	8-౨6	10-౩8	12-౫0	2-56	5-1	7-10	9-23	11-౨0	1-22	౩-1	4-37														

1891 శా.సా సంవత్సరం నామ సంవత్సరం - గంటలు, మిషనులు (విజయవాడకు)

[illegible]

[illegible]

౧-౮	5-౩6	31	పావును
౨-౬	౯-౩9	1	మొదటి పాము
౩-7	౯-౩5	2	రెండవ పాము
౪-7	5-౩5	3	మూడవ పాము
౫-8	౯-౩4	4	చివరి పాము
6-8	5-౩4	5	పాముల సంఖ్య
౭-8	5-౩4	6	పాముల పొడవు
౮-9	5-౩౪	7	పాముల బరువు
9-9	5-౩౪	8	పాముల వయస్సు
౧0-10	5-౩౪	9	పాముల జీవితకాలం

(చాం.ద) శేక 1891 శ్రీ క్రికనామ సంవత్సర ఆశ్వియుజ మాసమాదగు నిరయన లగ్నాంతకాలములు గంటలు-నిమిషములు (విజయవాడకు)

పక్షాభియంతర లగ్నాంతకాలములు										రాత్రియంతర లగ్నాంతకాలములు															
శం.సం.	కక్షాభి	శుభ	వృశ్చి	మక	మృగ	మేష	మిథు	కర్క	శం.సం.	కక్షాభి	శుభ	మక	మృగ	మేష	మిథు	కర్క	శం.సం.								
12	6-21	8-30	10-43	12-50	2-42	4-21	5-57	7-42	9-43	11-55	2-6	4-12	26	7-84	9-48	11-54	1-46	3-25	5-2	6-46	8-47	10-58	1-10	3-15	5-21
13	6-17	8-26	10-39	12-46	2-38	4-17	5-53	7-38	9-39	11-51	2-2	4-8	27	7-80	9-44	11-50	1-42	3-21	4-58	6-42	8-43	10-55	1-6	3-12	5-17
14	6-13	8-22	10-36	12-42	2-34	4-13	5-49	7-34	9-35	11-47	1-58	4-5	28	7-76	9-40	11-46	1-38	3-17	4-54	6-38	8-39	10-51	1-2	3-9	5-13
15	6-9	8-18	10-32	12-38	2-30	4-9	5-45	7-31	9-31	11-43	1-55	4-1	29	7-72	9-36	11-43	1-34	3-13	4-50	6-35	8-35	10-47	1-2-9	3-5	5-9
16	6-5	8-15	10-28	12-35	2-26	4-5	5-42	7-27	9-27	11-39	1-51	3-57	30	7-68	9-32	11-39	1-30	3-9	4-46	6-31	8-31	10-43	12-55	3-1	5-5
17	6-1	8-11	10-24	12-31	2-22	4-1	5-38	7-23	9-23	11-35	1-47	3-53	31	7-64	9-28	11-35	1-26	3-5	4-42	6-27	8-27	10-39	12-51	2-57	5-1
18	8-7	10-20	12-27	2-18	3-57	5-34	7-19	9-19	11-31	1-43	3-49	5-53	1	7-60	9-24	11-31	1-22	3-1	4-38	6-23	8-23	10-35	12-47	2-53	4-57
19	8-3	10-16	12-23	2-14	3-53	5-30	7-15	9-15	11-27	1-39	3-45	5-49	2	7-56	9-20	11-27	1-18	2-57	4-34	6-19	8-19	10-31	12-43	2-49	4-53
20	7-59	10-12	12-19	2-10	3-49	5-26	7-10	9-11	11-23	1-35	3-41	5-45	3	7-52	9-16	11-23	1-15	2-53	4-30	6-15	8-15	10-27	12-39	2-45	4-49
21	7-55	10-8	12-15	2-6	3-45	5-22	7-6	9-7	11-19	1-31	3-37	5-41	4	7-48	9-12	11-19	1-11	2-50	4-26	6-11	8-11	10-23	12-35	2-41	4-45
22	7-50	10-4	12-10	2-2	3-41	5-18	7-2	9-3	11-15	1-26	3-33	5-37	5	7-44	9-8	11-15	1-7	2-45	4-22	6-7	8-7	10-19	12-31	2-37	4-42
23	7-45	10-0	12-6	1-18	3-37	5-14	6-58	8-9	11-11	1-22	3-28	5-33	6	7-40	9-4	11-11	1-3	2-42	4-18	6-3	8-4	10-15	12-27	2-33	4-38
24	7-42	9-56	12-2	1-14	3-33	5-10	6-54	8-5	11-7	1-18	3-24	5-29	7	7-36	9-0	11-7	12-59	2-38	4-14	5-59	8-0	10-12	12-23	2-29	4-34
25	7-38	9-52	11-58	1-10	3-29	5-6	6-50	8-51	11-2	1-14	3-20	5-25	8	7-32	8-57	11-3	12-5	2-34	4-11	5-55	7-56	10-8	12-19	2-25	4-30
													9	7-28	8-53	11-0	12-51	2-30	4-7	5-52	7-52	10-4	12-16	2-22	4-25

(చా. ౧౬) శ్లోక: 169। (శ్రీ) భాష్య: నామ సంవత్సర మార్గశిర మాసమునందు సరయి లగ్నంబై కాళములు గంటలు - నిమిషములు (ప్రజయవాడకు)

[illegible]

పూర్వపక్షిత్యాక్రీ సామ్యనామ సంర కా ర్థిక శుక్లపక్ష: క్రీ. శ. 1969

10	కు. పా. సో. ౧౦-౪౭ విశాఖ ౩౬-౪౮ రావ 12-44 ల 2-13 వ ఆశ్విన్ శుక్లపక్షం
11	వి. పం. రే. ౩౬-౩౫ అమా ౩౪-౩౬ ల ౧ వ 1-19, 2-10 కు యశాశయా
12	త. బు. ౪౭-౩౬ శ్రీ ౩౧-౩౩ రావ 2-20 ల 2-10 కు
13	చ. న. ౩౬-౧౩ మూల ౨౭-౫౮ పవ 2-53 ల 5-25 కు రావ 2-21 ల 3-51 కు నాగార్జునాశ్రమమునది తి. నల్ల
14	పం. శ. ౩౦-౨౪ పూనా ౨౭-౪౦ రావ 11-15 ల 12-4౪ కు
15	చ. శ. ౨౭-౨౬ అమా ౨౯-౫౦ సావ 5-52 ల 7-21 కు కౌండిన్య
16	స. ఆ. ౪౭-౩౦ శ్రీ ౧౫-౪౦ సావ 4-13 ల 5-43 కు వృశ్చిక శ్రీరంగ: ౧౭-౪౭ తి. ద్వయం (ప్రవేశాశ్రమ): పుణ్యకాలం
17	అ. సో. ౧౭-౪౮ శ్రీ ౧౭-౪౮ సావ 5-42 ల 7-12 కు
18	న. మం. ౭-౩౩ శ్రీ ౮-౧౧ పవ 8-33 ల 5-8 కు
19	చ. బు. ౨౭-౨౪ విశాఖ ౩౬-౪౮ పూ. ౫-౧౯ సావ 5-53 ల 7-10 కు సాగరగిరి.
20	ద్యా. న. ౫-౬౩ అమా ౩-౧౭ సావ 7-19 ల 8-53 కు శ్రీ వైష్ణవసాగరగిరి శ్రీరామి. ౧౭ శ్రీరామి
21	త. కు. ౫-౧౩ శ్రీ ౭-౪౮ రావ 8-53 ల 4-41 కు
22	చ. శ. ౫-౩౬ అమా ౩-౧౭ సావ 4-53 ల 6-31 కు అదర్శాశ్రమము
23	అ. పూ. ఆ. ౫-౪౭ శ్రీ ౩-౧౦ రావ 8-1 ల 9-41 కు అన్యధానం బాన్సలా

24 25 26 27 28 29 30 31

పూర్వపక్షిత్యాక్రీ సామ్యనామ సంర కా ర్థిక శుక్లపక్ష: క్రీ. శ. 1969

24	కు. పా. సో. ౫-౬౩ శ్రీ ౫-౩౩ రావ 1-30 ల 8-12 కు యశాశయా
25	వి. పం. రే. ౩౬-౩౫ అమా ౩౪-౩౬ సావ 4-2 ల 5-43 కు తి. నల్ల
26	త. బు. ౪౭-౩౬ శ్రీ ౩౧-౩౩ రావ 2-20 ల 2-10 కు
27	చ. న. ౩౬-౧౩ మూల ౨౭-౫౮ పవ 2-53 ల 5-25 కు రావ 2-21 ల 3-51 కు నాగార్జునాశ్రమమునది తి. నల్ల
28	పం. శ. ౩౦-౨౪ పూనా ౨౭-౪౦ రావ 11-15 ల 12-4౪ కు
29	చ. శ. ౨౭-౨౬ అమా ౨౯-౫౦ సావ 5-52 ల 7-21 కు కౌండిన్య
30	స. ఆ. ౪౭-౩౦ శ్రీ ౧౫-౪౦ సావ 4-13 ల 5-43 కు వృశ్చిక శ్రీరంగ: ౧౭-౪౭ తి. ద్వయం (ప్రవేశాశ్రమ): పుణ్యకాలం
1	అ. సో. ౧౭-౪౮ శ్రీ ౧౭-౪౮ సావ 5-42 ల 7-12 కు
2	న. మం. ౭-౩౩ శ్రీ ౮-౧౧ పవ 8-33 ల 5-8 కు
3	చ. బు. ౨౭-౨౪ విశాఖ ౩౬-౪౮ పూ. ౫-౧౯ సావ 5-53 ల 7-10 కు సాగరగిరి.
4	ద్యా. న. ౫-౬౩ అమా ౩-౧౭ సావ 7-19 ల 8-53 కు శ్రీ వైష్ణవసాగరగిరి శ్రీరామి. ౧౭ శ్రీరామి
5	త. కు. ౫-౧౩ శ్రీ ౭-౪౮ రావ 8-53 ల 4-41 కు
6	చ. శ. ౫-౩౬ అమా ౩-౧౭ సావ 4-53 ల 6-31 కు అదర్శాశ్రమము
7	అ. పూ. ఆ. ౫-౪౭ శ్రీ ౩-౧౦ రావ 8-1 ల 9-41 కు అన్యధానం బాన్సలా

24 25 26 27 28 29 30 31

పూర్వపక్షిత్యాక్రీ సామ్యనామ సంర కా ర్థిక శుక్లపక్ష: క్రీ. శ. 69-70

10	కు. పా. బు. ౧౦-౩౪ మూల ౨౭-౫౮ పవ 10-33 ల 12-3 కు రావ 12-3 ల 1-38 కు
11	వి. పం. రే. ౩౬-౩౫ అమా ౩౪-౩౬ సావ 4-2 ల 5-43 కు
12	త. బు. ౪౭-౩౬ శ్రీ ౩౧-౩౩ రావ 2-20 ల 2-10 కు
13	చ. న. ౩౬-౧౩ మూల ౨౭-౫౮ పవ 2-53 ల 5-25 కు రావ 2-21 ల 3-51 కు నాగార్జునాశ్రమమునది తి. నల్ల
14	పం. శ. ౩౦-౨౪ పూనా ౨౭-౪౦ రావ 11-15 ల 12-4౪ కు
15	చ. శ. ౨౭-౨౬ అమా ౨౯-౫౦ సావ 5-52 ల 7-21 కు కౌండిన్య
16	స. ఆ. ౪౭-౩౦ శ్రీ ౧౫-౪౦ సావ 4-13 ల 5-43 కు వృశ్చిక శ్రీరంగ: ౧౭-౪౭ తి. ద్వయం (ప్రవేశాశ్రమ): పుణ్యకాలం
17	అ. సో. ౧౭-౪౮ శ్రీ ౧౭-౪౮ సావ 5-42 ల 7-12 కు
18	న. మం. ౭-౩౩ శ్రీ ౮-౧౧ పవ 8-33 ల 5-8 కు
19	చ. బు. ౨౭-౨౪ విశాఖ ౩౬-౪౮ పూ. ౫-౧౯ సావ 5-53 ల 7-10 కు సాగరగిరి.
20	ద్యా. న. ౫-౬౩ అమా ౩-౧౭ సావ 7-19 ల 8-53 కు శ్రీ వైష్ణవసాగరగిరి శ్రీరామి. ౧౭ శ్రీరామి
21	త. కు. ౫-౧౩ శ్రీ ౭-౪౮ రావ 8-53 ల 4-41 కు
22	చ. శ. ౫-౩౬ అమా ౩-౧౭ సావ 4-53 ల 6-31 కు అదర్శాశ్రమము
23	అ. పూ. ఆ. ౫-౪౭ శ్రీ ౩-౧౦ రావ 8-1 ల 9-41 కు అన్యధానం బాన్సలా

24 25 26 27 28 29 30 31

సం. అ	తే. శుక్ర	గ్రామ	సం. అ	తే. శుక్ర	గ్రామ
5-22	6-14	పా. పా.	6-14	8	పా. పా.
5-22	6-15	పా. పా.	6-15	9	పా. పా.
5-21	6-15	పా. పా.	6-15	10	పా. పా.
6-20	6-15	పా. పా.	6-15	11	పా. పా.
5-19	6-15	పా. పా.	6-15	12	పా. పా.
6-19	6-15	పా. పా.	6-15	13	పా. పా.
6-18	6-16	పా. పా.	6-16	14	పా. పా.
6-17	6-16	పా. పా.	6-16	15	పా. పా.
6-17	6-16	పా. పా.	6-16	16	పా. పా.
6-16	6-16	పా. పా.	6-16	17	పా. పా.
6-15	6-16	పా. పా.	6-16	18	పా. పా.
6-14	6-17	పా. పా.	6-17	19	పా. పా.
6-14	6-17	పా. పా.	6-17	20	పా. పా.
6-13	6-17	పా. పా.	6-17	21	పా. పా.
6-12	6-17	పా. పా.	6-17	22	పా. పా.
6-11	6-17	పా. పా.	6-17	23	పా. పా.
6-10	6-17	పా. పా.	6-17	24	పా. పా.
6-10	6-18	పా. పా.	6-18	25	పా. పా.
6-9	6-18	పా. పా.	6-18	26	పా. పా.
6-8	6-18	పా. పా.	6-18	27	పా. పా.

ధరలు: ధాన్యము చురుకు బెల్లం విలబాలు శర్కర మందం కొబ్బరి విలబాలు ముప్పల మూనె ముందం కొబ్బరి విలబాలు వెండి బంగారములు మందం. మూల, వస్త్రములు దూది మందం విలబాల ముప్పల చురుకు.

అధిక అమ్మద మానము

అవాప్తీ, యోగము లేవు.

వర్ష యోగము : ఈ మానములయూ బుధకుక్రం క్షయహిత స్థితి.

వాడియోగము: జాన్ 17 ౧౭23వర్ష 30గా జాల్ 6వర్ష 13-14 వాండ్రయోగ జాన్ 18 ౧౭21 కు 25-26-29-30 జాల్ 3456.10, 11.

సారాంశము : ఈ మానములయూ మధ్య పుణ్య సన్యత వృషి, కల్పము.

వివాహాద మానము

అవాప్తీ, యోగములు 1 కు 2 మందం పురోబుధ రూప రవి మధ్య

ముప్పల యోగములు ౪ 2 మందం. బుధకుక్రం క్షయహిత స్థితి బిరమం ప్ర మహా వక్షరమున బుధరహం.

వాడియోగములు జాల్ 15 ౧౭21 కు 28గా జాల్ 2కు 9గా 13కు

వాండ్రయోగములు జాల్ 15 ౧౭18కు 22గా జాల్ 2కు 6, 7, 8, 11, 12, 13.

సారాంశము: పూర్తి మానములయూ వర్ష ములనడుమ బహుళమున బుధ రూపములకు వర్షములు.

ధరలు అవాప్తీ, యోగములు (అధి, విల) ధాన్యము విలబాలు బెల్లం మందం శర్కర చురుకు దూది వస్త్రములు మందం ముప్పలమూనె మందం. వెండి బంగారములు చురుకు కొబ్బరి చురుకు నిత్యానవర వస్త్రపులు చురుకు.

క్రాంతి మానము

అవాప్తీ, యోగ 1 పురోబుధ రవి మధ్యము. 2 కు ౧ గు ప్ర బిరబు వ క్షేపి వక్షరమున కుజ సంభరము

వర్ష యోగము బిరబు కుజచలనం.

వాడియోగ: జాన్ 14గా 17వర్ష 24గా 29కు పెద్ద 6గా 11కు వాండ్రయోగ జాన్ 14 15 19 20 23 ౧ పెద్ద 4వర్ష 8 9 10 11

సారాంశము: ఈ మానమున అచటచట ముప్పల, కలిగిమ, పురో బుధ రవి మధ్యము. వలన బుధరహం కు ౧౭ మందం లిప్తమునకు మందు.

ధరలు ధాన్యము చురుకు బెల్లం మందం. శర్కర విలబాలు ముప్పలమూనె మందం కొబ్బరి మూనె ముందం ముప్పల చురుకు వెండి బంగారములు మందం నిత్యానవర వస్త్రపులు చురుకు

వాండ్రద మానము

అవాప్తీ, యోగ బిరబు వర్షం పురో బుధ రవి మధ్యము.

వర్ష యోగ 1 కు ౪ మందం బిరబు వర్ష క్షయహిత స్థితి 2 కు ౬ బు ప్ర తూర్పు విలబాల క్షయహిత స్థితి 3 కు ౪ ప్ర బుధకుక్రం క్షయహిత స్థితి 4 కు ౧౭ మందం గుర్తవస్త్రములకు

వాడియో పెద్ద ౧2-13-20గా 28కు జాల్ 3గా 11కు

వాండ్రయో పెద్ద ౧5 16 17 18 23గా జాల్ 4కు 89.

సారాంశము: ఈ మానమున నిత్యానవర వర్షముల కలిగిమ బహుళమున గోదావరది నడులు ప్రక పించుకు. మంచి వర్షములు కలుగు మానముల కలవు.

ధరలు: ధాన్యము చురుకు బెల్లం విలబాలు శర్కర మందం కొబ్బరి విలబాలు ముప్పల మూనె ముందం కొబ్బరి విలబాలు వెండి బంగారములు మందం. మూల, వస్త్రములు దూది మందం విలబాల ముప్పల చురుకు.

అవ్యయ మానము

అవాప్తీ, యోగ 1 కు ౫ గు ప్ర బిరబు ముందం 2 కు ౧౧ మందం ౩ కు ౩౦ ఆ వక్షరహిత స్థితి మున కుజ సంభరము

ముప్పల యోగ బుధ కుక్రం క్షయహిత స్థితి 2 ప్రాబుమూనె మందం 3 కు ౧౩ గు రూపము 4 బిరబు కుజచలనం

వాండ్రయోగ జాన్ 12-13-16-17-18-21గా 27కు 3031 నవం 4-5-8-9.

వాడియో: జాన్ 18గా 23కు 30గా నవం 27కు.

సారాంశము: పూర్తి మానములయూ అయాప్తాంతమున గాది గలిగి వక్షర అధిక వర్షములు సంభవించును.

ధరలు: ధాన్యము చురుకు బెల్లం మందం శర్కర విలబాలు. మూల. ముప్పల వస్త్రములు మందం ముప్పలమూనె చురుకు కొబ్బరి చురుకు వెండి బంగారములు మందం. నిత్యానవర వస్త్రపులు విలబాలు.

క్రాంతి మానము

అవాప్తీ, యోగ: 1 కు ౬ క. వ. రవి బిరబు ముందం 2 తూర్పు ముప్పల చురుకు ౩ కు ౧౦ బు ప్ర పురోబుధ రవి మధ్యము.

వర్ష యోగం 1 కు ౧౦ బు వ బుధకుక్రం క్షయహిత స్థితి 2 కు ౧౨ కు కుజ చలనం.

వాడియో: నవ 14గా 19కు.

వాండ్రయోగ: నవ 13-14.

సారాంశము: వర్షాకాంక్ష నివృత్తి విస్తృత పాదమాపును.

ధరలు: ధాన్యము చురుకు. బెల్లం మందం శర్కర విలబాలు. మూల వస్త్రవస్త్రములు మందం కొబ్బరి చురుకు. ముప్పల మూనె చురుకు వెండి బంగారములు మందం. నిత్యానవర వస్త్రపులు మందం.

మాధ్యమ మానము

అవాప్తీ, యోగం 1 కు మానమున పురో బుధ రవి మధ్యము కు ౪ కు ౩ ప్రాక్యాగ్నితము కుక్రం.

ముప్పల యోగం 1 బిరబు కుక్రం ముందు 2 మధ్యగిర బిరబు ౩ గా ౮. ప్ర 30 వ బుధరహం కుజ చురుకు.

సారాంశము: ఈ కుక్రమున మంచు అధికముగ మందం బహుళమున మేమాడంబరం ముఖ్య అయాప్తాంతముల కంబాంతరముల కుప్పల మానముల కలవు.

ధరలు ధాన్యము కొద్ది పాటి మందం బెల్లం చురుకు. శర్కర విలబాలు మూల వస్త్ర వస్త్రములు మందం. కొబ్బరి విలబాలు. మూనె చురుకు. వెండి బంగారములు మందం. నిత్యానవర వస్త్రపులు విలబాలు చురుకు.

పూర్వ మానము

అవాప్తీ, యోగ: 1 కు. ౬ మందం ప్ర. బి. ౬ బు. వ. పురోగారము 2 కు ౧౩ మందం.

ప్రతి ఉత్తరా భాగ్రతమును కుజబంధము. ౩ బి ౬ బి. ప్ర. కుక్రగ్రతులు 4 బి ౬ బి. పురకుక్ర రూప రవి మధ్యము
వర్షయోగ కు ౬ మం ప్ర బాధ కుక్రం కన్యహస్తాత్మితి బి ౬ బి ప్ర పుంకుక్రమదు
కు ౮ గురు కుజ వంశం.

సారాంశము : ఈ మానమున మధ్య మధ్య సామాన్యవర్షములు కలుగును.

ధరలు : ధాన్యము చురుకు జెల్లం చురుకు శర్మరవిలబాలు నూచు పట్ట. వస్త్రములు
మందం మిప్పుల నూనె మందం కొబ్బరి చురుకు వెండి బంగారములు నిలబాలు నిత్యావసర వస్త్రములు మందం

మా ఘనము

అనాపృష్ఠియో 1 మానవంతయు కుక్రగ్ర కుజుడు. 2 ఈ మానవంతయు పురకుక్ర రవి
మధ్యం 3 బి ౮ బి ప్ర. గురు కుజ నమస్తకం.

వర్షయోగ ఈ మానమున మధ్య మధ్య పురకుక్ర కుడు. 2 బి ౨ సో కుక్రగ్రయం 3 బి ౮ బి కుజ
వంశం.

సారాంశము : నమగ్రమానంది నుడిగలలు బయలు దేరి పూర్వమా ప్రాంతము అమా
ప్రాంతము వర్షములు పడును.

ధరలు : ధాన్యము మందం. జెల్లం నిలబాలు కొబ్బరి రవాణా సాగదు. వెండి బంగారములు
చురుకు. నాలు పట్టు వస్త్రములు చురుకు. మిప్పులనూనె నిలబాలు. నిత్యావసరవస్త్రములు
విరివిగా నుండును.

పాల్లనమానము

అనాపృష్ఠియో : 1 బి ౧ మ ప్ర పురకుక్ర రూపరవిమధ్యం 2 బి ౫ శ కుక్రగ్ర కుజుడు
3 బి ౧ మం ప్ర అవత్తరం పురోబుధుడు 4 బి ౬ బి ప్ర. గురుకుక్ర నమస్తకం 5 ఈ మానమున
శయ గురు కుజ నమస్తకం

వర్షయోగములు : బి ౧ మం. ప్రతి అవత్తరం బుధకుక్రం కన్యహస్తాత్మితి. 2 బి ౧ మం ప్ర
పురకుక్ర కుడు.

సారాంశము : వంశములు ధర్మములు చక్కగ కనుబడును వత్సరాంతమున మన్యప్రాంతముల
వల్ల వర్షము పడును.

ధరలు : ధాన్యము చురుకు జెల్లం మందం. శర్మర విలబాలు దూది పట్టు వస్త్రములు చురుకు
మిప్పుల నూనె చురుకు కొబ్బరి మందం. వెండి బంగారములు చురుకు. నిత్యావసర వస్త్రములు
అందరకు సుంభముగను.

N. B.—ధరలు విమర్శించ తగిన మార్గము ప్రతి అమావాస్యరోజున కలిగిన వృషభాపృష్ఠి మార్యో
దయావృషభములయందు కలిగిన వైవరీత్యమునైన తత్వదృష్ట పుంకు ధరలను నిర్ణయించ
మని శాస్త్రము అట్లు చేయుట ఈ పంచాంగరహిత కాంతులందు సాధ్యముకాదు కేవల గ్రహ
యోగములచే విమర్శించి వ్రాసేవాము వర్షములను ఖా వేషములుగూడ గమనించవలసినదిగ
కోరుచున్నాము ప్రాగ్భూతవస్త్రములగా కృత్రిక లాగులు ప్రారంభమై భర్తృపురుషుడు
వ్యాఖ్యానించెను మేషములో జని వక్రించుటలన ౭ శాశ్వ యోగముల అధిక్యతలన ఇంకా
ధరలు అధిష్టానోపకరణము. వై స్థాయిలో వల్ల వాచ్యుత్సాహకో నుండును.

గోచార ఫలములు

NB — ఇందు ఫలములను స్థితి గోచారమున వేదగోచార వంశమున నక్షత్రము ననుసరించియు విమ
ర్శించి వ్రాసేవాము ఇంకను అష్టవర్ష గోచారమును జాగ్రత్తమున చేరించి చూచుకొనవల
యుజాతుగనుండును. సారవంత్ర గోచారముల చేరించి చూచుకొనవలెను.

మేషము : సారగోచారము : మేషమానముతో జన్మించినవారికి
చాంద్రగోచారము : (అశ్విని భరణి కృ 1 పా)

వత్సరాది లగాయతు 11—11—1969 వరకు ఆరింట గురుడు రజతమూర్తి పితృకభుడ
తదాభ్యావత్తరం నస్తప్తమున రోహిమూర్తి అర్ధ కుభుడు ఈ వత్సరమంతయు జని లగ్నమునందు తామ
మూర్తి పితృకభుడు వత్సరాది లగాయతు జూలై 31 వరకు 12, 6 రాసుల యందు రాహుకేత. పుల
రజత మూర్తులు (తిపావ కుభులు తదాభ్యావత్తరం 11—5 రాసుల యందు మవర్ష మూర్తులు (తిపా
దాధిక కుభులు విహరిగ వెయ్యగ ఈ రాహుర కుభు జాగరూకకు వ్యవహరించుట మంచిది అదాయము
కన్య ఇర్వి అధిక మగను భాగ వ్యాసారములు జాయంటు వ్యాసారములు చేయుట మంచిది కాదు రాజ
గ్రీయ రంగముల యందు అచారోపితముగ నమలు వెయ్యరాదు వ్యవసాయ రంగమున ఆశించినంత ఫలము
వేలి కందదు వం క్షమా మిద్వార్థము (శిమిమదగాని యుత్తిర్లు కాజాలరు అశ్విని వారికి పూర్వ
ర్వము శ్రమగ నుండును భరణి వార్వి చా శ్రమగ నుండును కృత్రిక వారికి ఉత్తరార్ధ మనుకూలము

వృషభము : సారగోచారము : వృషభ మానముతో జన్మించిన వారికి

చాంద్రగోచారము : (కృ. 2. 3. 4. పా. రో. మృగ 1. 2 పా)

వత్సరాది లగాయతు 11—11—69 వరకు వంశములందు గురుడు మవర్ష మూర్తి పూర్తి కుభుడు
తదాభ్యా అవత్తరం ఆరింట తామమూర్తి పితృకభుడు ఈ వత్సర మంతయు ద్వాదశమున
మవర్ష మూర్తి పితృకభుడు. వత్సరాది లగాయతు 69 జూలై 31 వరకు 11, 5 రాసుల యందు
రాహుకేతపులు మవర్ష మూర్తులు (తిపాదాధిక కుభులు తదాభ్యావత్తరం 10—4 రాసుల యందు తామ
మూర్తులు (తిపాదాధిక కుభులు అచార వయ్యగ ముందు ఆరు మానములతోను లోగడ జరుగని కుభ
ములు అప్రయత్నముగ నెరచేయును. పుత్తి వ్యాసరములతో అభివృద్ధి గ మండును రసవర్తకులకు అభి
వృద్ధి గ నుండును. లోలకరి పంటలు పెండుగ పెండును రాజకీయ రంగముల యందు పలుకుబడి హక్కుగ
నుండును ఇదివరకు నెరచేయి పంటలు చురుకుగా కొనసాగును ఉత్తరార్ధము ఆరు మానములతో అభి రంగ
ముల యందు వృధిరీతి కలుగును తాగ్రత్త పరీక్ష వలెను విద్యార్థులకు రెండు చాన్సుల అనుకూల
ముగ నుండును రోహి వార్వి మధ్య వాల్ల మానములు అనుకూలముగ నుండును. మృగశిరవారకు డిశం
జరు వర్వి చాత కుభముగ నుండును.

మిథునము : సారగోచారము : మిథున మానముతో పుట్టినవారికి

చాంద్రగోచారము : (మృగ 3 పా 4 పా. ఆరుద్ర. పున 1. 2. 3 పా)

గురుడు వత్సరాది లగాయతు 69 మం 11 వరకు అర్ధాస్తమ మందు రోహిమూర్తి పూర్తి
పాపి తదాభ్యావత్తరం వంశమున మవర్ష మూర్తి వంశూర్ధ కుభుడు జని ఈ వత్సర వంతయు రాశ
మందు రజతమూర్తి పూర్ణ ఫలంపడు. వత్సరాది లగాయతు జూలై 31 వరకు 10—4 యందు
రాహు కేతువులు రోహిమూర్తులు పితృకభులు తదాభ్యావత్తరం 9—3 యందు రజతమూర్తులు
అర్ధ కుభులు. విహరిగ వెయ్యగ వత్సరాది లగాయతు మంబుడు వర్వి ఇది వర్వి వైవరీత్యము

మకరము : సౌరగోచరము : మకరమాసముతో పుట్టి నవారికి

వాండగోచరము : (ఉషా. 2. 3. 4. పా. శ్ర. ధి 1 2 పా)

గురుడు వర్షరాది లగాయకు 69 నవంబరు 11 వర్షా భాగముందు రజతమూర్తి పూర్తి ఖభుడు తదారభ్యావర్తము రాజ్యముందు మవర్షమూర్తి అర్చితము. ఖి ఈ వర్షరమంతయు అర్చిస్తమన తామ్రమూర్తి శ్రుమన చేయువ వర్షరాది లగా 69 జూలై 31 వర్షా 3-9 రాసులయందు రాహు కేతు పులు రజతమూర్తి కులుకు తదారభ్యావర్తము 2-8 రాసులయందు రజతమూర్తిలు సాహు మ్యలు. వర్షాచమ పయగా, ఈ వర్షమున వివాహది ఖభముల అభివృద్ధియుతో నెరవేరును అర్చిస్తమ ఖియగు. వేన అవార్యము త్రిప్పల మనస్సునకు ఏకాకు మొదలగు బాధలు కలుగును అధికారుల ఆగ్రహమునకు గురికాకకప్పుడు అయినను నష్టమువగ్రహురాదు రాజకయమయందు పృథివీకల కలిగి నను అతిక్ష్మముమద గరమును వింజిల్లుకొనగలరు విద్యార్థులకు అక్కోబరు చాన్సుకంటే పూర్తి ధన్యు అనుకూలము శ్రవణం వారలకు ఈ వర్షరం చా శ్రమగనుండును ధన్యు వారలకు శుభాశుభ విప్రముగ నుండును

కుంభము : సౌరగోచరము : కుంభమాసముతో పుట్టి నవారికి

వాండగోచరము : (ధి 3. 4 పా శత పూథా. 1. 2 3 పా)

గురుడు వర్షరాది లగాయకు 69 నవం 11 కు అన్నముందు తామ్రమూర్తి పూర్తి పాత తదారభ్యా వర్తము రాజ్యముందు తామ్రమూర్తి అర్చితము. ఖి ఈ వర్షరమంతయు అర్చియమందు రజత మూర్తి త్రిపాద ఖభుడు వర్షరాది లగాయకు 69 జూలై 31 కు 2-8 రాసులయందు రాహుకేతుపులు రోహిమూర్తిలు. పూర్తి పాపులు. తదారభ్యావర్తము 1-7 రాసులయందు మవర్షమూర్తిలు సాహు మ్యలు వర్షాచమ చేయగా వ్రంధించిన గృహవిర్యాలు ఖియగు చేయలేక పోయిన వివాహది ఖభకార్య ములు వెనకేర్పగలరు. అనుకొనిన ములు వక్రముమగనగును. కుటుంబాభిప్రదియ పాడనూపునున్నది తామ్రంతముచే రాహుకేతుపులు పాపులగులు వలన అవార్యము చేసినను ఖియము వలన అవార్యము చేకూరును మొత్తము ఈ రాశివారికి ఉత్తరార్ధ మనుకూలముగ నుండును విద్యార్థులకు మూర్తి చాన్సు కంటే అక్కోబరు చాన్సుచాల అనుకూలము తక్షణ వారలకు డీకంబరు లగాయకు మంచిరోజుల పూర్వ భాద్రవారంకా అక్కోబరు లగాయకు డీకంబరు వర్షా చెడ్డరోజులు.

మీనము : సౌరగోచరము : మీనమాసముతో పుట్టి నవారికి

వాండగోచరము : (పూథా 4వ పా ఉథా. రేవతి)

గురుడు వర్షరాది లగాయకు 69 నవం 11 వర్షా నవ్వుముందు రజతమూర్తి త్రిపాద ఖభుడు తదారభ్యావర్తము అన్నముందు రజతమూర్తి పదార్థఖభుడు ఖి యా వర్షరం ద్వితీయందు రోహి మూర్తి బహుపాత వర్షరాది లగా 69 జూలై 31 వర్షా 1-7 రాసులయందు రాహుకేతుపులు తామ్ర మూర్తిలు పూర్తి పాపులు తదారభ్యావర్తము 12-6 రాసులయందు రోహిమూర్తిలు పదార్థ ఖభులు వేదగోచరముతో కుభపాన నమ్మి జలముగ నుండును వాల మంచది ఆర్య భంగము ధనలేమి కుటుంబ కలహ ముగన వెనుకముందు. చూచి అలోచించుకొనులు చాల మంచది ఆర్య భంగము ధనలేమి కుటుంబ కలహ ములు కొంతలో కొంతదుగ్గ తగ్గవచ్చును ఖభములు జరుగుటకు చాల శ్రమయగును అతిక్ష్మము. మీద నెరవేరున ఉద్వేగులు పై ఉద్వేగులతో కడ జాగ్రత్త గ వ్యవహరించవలెను ఈ రాశివారికి త్రివేది వంటలు అనుకూలముగ నుండును రాజకీయ రంగములలో పూర్వార్థము చాల అనుకూలముగ నుండును విద్యార్థులు శ్రమమీద ఉత్తరార్ధ గురుడు ఉత్తరార్ధ ద్రా నక్త శ్రత జాతకులకు ఈ వర్షరమంతయు అను కూలముగ నుండును రేవతి నక్త శ్రత జాతకులకు అక్కోబరు లగాయకు అనుకూలముగ నుండును

NB.---రవి కుల ఖి రాహు కేతుపుల జన్మకాలమున నవంబరాది అర్చితము 3-6-11 ల యందు గో. రహులో నున్న ఖభపము నిల్చురు గురు శుక్ర బాధ చంద్రులు జన్మకాల మున ఎటు నుండినో అటులు గోచరమున కేంద్ర కోణములయందున ఖభపము నిల్చురు

గరుత్మంతుని శకునము

ప్రయాణ సమయముందు గరుత్మంతుడు కట్టిన యెడల క్షుమలు గలగును. తుట్టివర్ష సంములు గలగును తీర్చిన యెడల ధనలాభము గలగును. (కుడిమండి యెడలకు జోపుట యనియు, యెడలనుండి కుడికి జోపుట కట్టట యనియు తెలిసి కొనుపది ' ఉడియ కాలము' తెరచుమండగనే గరుడవక్త యే ప్రథమమున గనబడునెడల విసిక్కిరి ఖభమున, అయర్చిర్చియును కలుగవచ్చు

చందా వివరాలు

ఆంధ్రపత్రిక - దినపత్రిక

	వింజులూర్	హైదరాబాద్
ఒక సంవత్సరం	44-00	62-00
అరు మాసాలు	22-00	31-00
మూడు మాసాలు	11-00	15-50
ఒక మాసం	3-75	5-25

ఆంధ్రసచిత్రవారపత్రిక

ఒక సంవత్సరం	20-80	26-00
అరు మాసాలు	10-40	13-00
మూడు మాసాలు	5-20	6-50

భారతి

విడి ప్రతి	1-00
6 నెలల చందా	6-00
సంవత్సర చందా	12-00

ఆంధ్రపత్రిక కార్యాలయము

7. తంబు శెట్టి వీధి, : : మద్రాసు-1.

నామ నక్షత్ర పరిభాగము

నూ, యో, యో, లా	అశ్విని	నూ, రే, లో, తా	నాస్తి
రీ, లూ, రే, లో	ధంజ	తీ, తూ, రే, తో	విశాఖ
న, తూ, యో, వి	కృత్తిక	నా, నీ, నూ, నే	ఆనూరాధ
ఒ, తూ, యో, వి	మృగశి	నో, నూ, యో, రో	జ్యేష్ఠ
పే, నో, తో, క	మృగశిం	యో, యో, లో, వి	మూల
నూ, కం, యో, వి	చర్త	మూ, తో, ధ, థా	పూషా
కే, తో, యో, పే	పునర్వసు	తే, నో, తో, తే	ఆషాఢ
నూ, యో, యో, యో	పునర్వసు	నూ, కం, తో, తో	అభిజిత్
తీ, యో, తో, యో	ఆశ్లేష	తే, యో, తో, తే	క్రితి
నూ, యో, యో, మే	మఖ	నూ, గీ, నూ, గే	ధనిష్ఠ
నూ, లూ, ట, టు	పుబ్బ	గో, నా, నీ, ను	శతభిషం
తే, యో, పా, పి	ఆత్తిర	నీ, నో, యో, యి	పూ. పూ. యి
నూ, యో, యో, యో	నాపతి	నూ, కం, తో, తో	ఆ. పూ. యి
కే, యో, రో, రీ	చిత్త	నూ, యో, తో, తే	రవతి

వారివారి కేర ననుసరించి కేరములకు ముదటి అక్షరము చెప్పబడిన 27 నక్షత్రములలో, విషాదమున, విషాదమునకు చెందినవియన్నా దానినిబట్టి యూహించవలయును. (తి నక్షత్రముననున్న చెప్పబడిన 4 అక్షరములను, 4 అక్షరములగా తెలియవలెను. అక్షర సంఖ్యల కేరము, (కేరముననున్న కేరములను) విరివి నక్షత్రములనుబట్టి జన్మనక్షత్రమును నుర్వహించునట్లుగా నామ నక్షత్ర ప్రధానమున కొన్ని కొన్ని విషయములకును నామనక్షత్రమునుబట్టి ఫలితముల నాలోచించి చెప్పవలెను.

రాత్రియందు ఆకాశమున నక్షత్రములు దెలిసికొనుట

1. అశ్విని నూడు నక్షత్రముల గుఱుపు మొగమువలె నుండును.
2. ధంజ నూగు నక్షత్రముల త్రిభుజవలె యుండును.
3. కృత్తిక తరు నక్షత్రముల పెద్ద కొనకు కొంచెవలె నుండును.
4. మృగశి విగు నక్షత్రముల పరాచరి బండిరూపముగ యుండును.
5. మృగశిర . ఒక మృగముయొక్క తలవలె నుండును.
6. అర్చి ఒక నక్షత్రము కొద్ది ఎత్తుని రంగువలె నుండును.
7. పునర్వసు సరాసరి గునున్నవలె నుండును.
8. పునర్వసు . ఒక విక్రమన ప్రవృత్తువలె నుండును.
9. ఆశ్లేష అరు నక్షత్రముల పద్మమువలె నుండును.
10. మఖ . విగు నక్షత్రముల పల్లవవలె నుండును.
11. పుబ్బ నాలన నక్షత్రముల
- 12 ఆత్తిర . మేజాకొవలె నుండును
- 13 నాపతి . రి పక్షాత్రిముల అర చియవలె నుండును.
14. చిత్త . ఒక నక్షత్రము మత్స్యమువలె నుండును.
15. మృగశి ఒక నక్షత్రము మాణిక్యమువలె నుండును.
16. మృగశి రి పక్షాత్రిముల కుమారివలెను వలె నుండును.
17. ఆనూరాధ } రి పక్షాత్రిముల కొంచెవలె నుండును.
- 18 పూషా } విరివి నక్షత్రముల గొడగువలె నుండును.
- 19 నూల . 6 నక్షత్రముల బుర్రవలె నుండును
- 20 మృగశిర : 4 నక్షత్రముల కేజావలె నుండును
- 21 నక్షత్రములగా నుండును.

22. కేరము రి పక్షాత్రిముల కలుపువలె నుండును.
23. పిత్తి : మడవలె నుండును.
- 24 శతభిషము 100 నక్షత్రముల ఒక పల్లమువలె నుండును.
25. పూర్వాభాద్ర : 4 నక్షత్రముల నుంచునట్టి కాళ్ళ వలె
- 26 ఆత్తిరాభాద్ర : నుండును
- 27 రవతి 62 నక్షత్రముల ఒక పెద్ద కేరమువలె నుండును.

ల గాడ్లి ప తు లు

కో॥ సింహస్వాధిపతి స్వాధ్యాయ కర్మలస్య నితాకరః॥
శేష వృత్తిక మోక్షాస్యః కన్యా మిగునయోగ్యః॥
కోదంబ మిసయోగ్యతీ తులా వృష మయోగ్యః॥
నక్షత్ర కంధరాశ్వేనాడుక స్వాధ్యాయంబునః॥
తా॥ సింహమునకు నూరుగు, కర్కటమునకు చంద్రుడు, కేచ వృత్తికమునకు అంగారకుడు, కన్యా మిగునములకు ముగడు, పిశునములకు బృహస్పతి, తులా వృషధియులకు గుక్రుడు, మకర కుంభములకు శని అశుపరులు.

గ్రహములకు ఉచ్చ నీచములు

నూరుగునకు శేషము ఉచ్చు, తుల నీచ. చంద్రునకు వృషధియు ఉచ్చు, వృత్తికము నీచ. అంగారకునకు మకరము ఉచ్చు, కర్కటమునీచ మిగునము నీచ బృహస్పతి కర్కటము ఉచ్చు, మకరము నీచ. గుక్రునకు మిగునము ఉచ్చు, కనిక రుల ఉచ్చు, శేషము నీచ.

(పరమ) ఉచ్చనీచ మూలత్రికోణ స్వత్వములు

నూరుగునికి శేషముందు 10-వ భాగము పరమోచ్చు, తులముందు 10-వ భాగము పరమనీచ, సింహము స్వత్వము మూలత్రికోణము.
చంద్రునికి వృషధిమందు 10-వ భాగము పరమోచ్చు, వృత్తిక మందు రి భాగము పరమనీచ, వృషధిము మూలత్రికోణము.
గుక్రునికి మకరమందు 18-వ భాగము పరమోచ్చు, కర్కటముందు 28-వ భాగము పరమనీచ, శేషము స్వత్వము మూలత్రికోణము.
మిగునికి కన్యాయందు 15-వ భాగము పరమోచ్చు, మిగునందు 15-వ భాగము పరమనీచ బృహస్పతికి కర్కటముందు 1-వ భాగము పరమోచ్చు, మకరముందు 1-వ భాగము పరమనీచ, సింహ స్వత్వము మూలత్రికోణము
కుక్రునికి మిగునందు 27-వ భాగము పరమోచ్చు, కన్యాయందు 27-వ భాగము పరమనీచ, తుల స్వత్వము మూలత్రికోణము
శనికి తులందు 20-వ భాగము పరమోచ్చు, శేషముందు 20-వ భాగము పరమనీచ, కుంభము స్వత్వము మూలత్రికోణము.
ఉచ్చరాశి కేచంశి నీచరాశి యగుచుండును. పరమోచ్చ భాగమునకు ఇతర భాగములు నామాన్యోచ్చ భాగములనియు, పరమనీచభాగమునకు ఇతర భాగములు నామాన్యనీచ భాగమునియు తెలియవచ్చును.

గ్రహములకు మూలత్వ స్వత్వ నమస్త్రములు

కో॥ క్రమానుబంధి విశామశ్శిశిః మిత్రాణిశేషః॥
శీతం సు రి మగశి శాశి యనూకా శేషం గుహాశాశి॥

[illegible]

రొహిణి, హస్త, శ్రవణం—చంద్రదశం॥ 10 భాగ్యం—అంశములు

[illegible]

మృగశిర, చిత, ధనిష — పుష్యదశ ౧౦॥ ౪ — భక్తులు — అశ్వరములు

[illegible]

[illegible]

పునర్వసు, విశాఖ, పూర్వార్థాద్ర—గురుదశ సె॥ 16 భక్తులు అంతరములు

[illegible]

పుష్పి, అనూరోధ, ఉత్తరాభాద్ర—శని దశ సు॥ 19 భక్తులు అంతరములు

[illegible]

[illegible]

అజ్ఞాని, మఘ, మూల—కేతు దశ స॥ ౪ భక్తులు అంతరములు

[illegible]

భరణి, పౌష, మాఘ, చైత్ర, వర్ష, శ్రావణ, ఆషాఢ, సౌమ్య, భాద్రపద, ఆశ్విని, విశాఖ, అనంతరములు

[illegible]